

Geactualiseerd landelijk overzicht van vogelsoorten met concentraties van (inter)nationaal belang

Rob Vogel
Dirk Zoetebier
Erik van Winden
Henk Sierdsema
Ruud Foppen
Loes van den Bremer

Sovon-rapport 2024/13

Sovon

Geactualiseerd landelijk overzicht van vogelsoorten met concentraties van (inter)nationaal belang

Rob Vogel, Dirk Zoetebier, Erik van Winden, Henk Sierdsema, Ruud Foppen & Loes van den Bremer

Sovon-rapport 2024/13
Dit rapport is samengesteld in opdracht van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

Colofon

© Sovon Vogelonderzoek Nederland 2024

Dit rapport is samengesteld in opdracht van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

Foto's omslag: Harvey van Diek

Wijze van citeren: Vogel R., Zoetebier D., van Winden E., Sierdsema H., Foppen R. & van den Bremer L. 2024. Geactualiseerd landelijk overzicht van vogelsoorten met concentraties van (inter)nationaal belang. Sovon-rapport 2024/13. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

ISSN: 2212-5027

Niets uit dit rapport mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar worden gemaakt d.m.v. druk, fotokopie, microfilm, of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van het ministerie van LNV.

Versiebeheer

Versie	Datum	Status	Opmerkingen
0.1	30-11-23	Deelconcept	Hoofdstuk 1 t/m 3
0.2	15-12-23	1e volledige concept	
0.3	22-01-24	2e volledige concept	
0.4	13-02-24	3e volledige concept	
1.0	22-02-24	definitief	

Inhoud

Samenvatting 2
1. Inleiding 3
1.1. Achtergrond en kader 3
1.2. Vraagstelling 3
1.3. Opbouw van het rapport 4
2. Uitgangspunten indicatieve doorrekening 5
2.1. Selectiecriteria 5
2.2. Te beschouwen soorten 6
2.2.1. Soorten van de Vogelrichtlijn 6
2.2.2. Komt de soort geregeld in Nederland voor? 7
2.2.3. Gaat het om bijlage I-soorten of trekvogels? 7
2.3. Flyway-populaties en biogeografische populaties 8
2.4. Te beschouwen periode 10
2.5. Check op bestendig gebruik 10
3. Methodiek 11
3.1. Inleiding 11
3.2. Databronnen 11
3.3. Broedvogels die sterk geconcentreerd voorkomen 12
3.4. Identificeren van concentratiegebieden voor overige broedvogelsoorten 13
3.5. Identificeren van concentratiegebieden voor foeragerende niet-broedvogels 16
3.6. Identificeren van gebieden waar vogels geconcentreerd slapen of rusten 18
3.7. Identificeren van concentratiegebieden op de Noordzee 18
4. Resultaten 21
4.1. Leeswijzer 21
4.2. Resultaten per soort 24
5. Literatuur 252
Bijlage 1. Termen en begrippen 255
Bijlage 2. Jaarlijks in NL voorkomende soorten van bijlage I van de Vogelrichtlijn 257
Bijlage 3. Soortspecifieke fusieafstanden slaapplaatsen 258

Samenvatting

Ten behoeve van de bescherming van leefgebieden van vogels vereist de Vogelrichtlijn dat lidstaten van de Europese Unie speciale beschermingszones (hierna: vogelrichtlijngebieden) aanwijzen. Verschillende ontwikkelingen sinds de eeuwwisseling, waaronder nieuwe kennis over belangrijke vogelgebieden in Nederland, maken het wenselijk om het overzicht van de ligging van belangrijke leefgebieden voor vogels te actualiseren. Het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit heeft Sovon verzocht om aan de hand van verkennende doorrekeningen een actueel beeld te schetsen van de gebieden die op grond van de daarin aanwezige vogelaantallen in beeld komen voor een nadere beschouwing. Het gaat om het in beeld brengen van gebieden waar bepaalde vogelsoorten geregeld gebruik van maken in concentraties van (inter)nationaal belang. Daarom worden deze gebieden 'concentratiegebieden' genoemd. In dit rapport worden de feitelijke resultaten van de indicatieve doorrekeningen voor het in beeld brengen van de concentratiegebieden per relevante soort van de Vogelrichtlijn gepresenteerd. Deze concentratiegebieden hebben geen formele status. Ook de begrenzing van die gebieden is vooralsnog alleen indicatief bepaald. De verdere beoordeling en mogelijke doorwerking van de resultaten valt buiten de reikwijdte van dit rapport.

In hoofdstuk 2 worden de uitgangspunten voor het in beeld brengen van de concentratiegebieden toegelicht. Een belangrijk uitgangspunt voor de indicatieve doorrekeningen zijn de selectiecriteria zoals beschreven in de Nota van Antwoord Vogelrichtlijn, die zich richt op soorten van bijlage I van de Vogelrichtlijn (artikel 4.1) en soorten met trekkende populaties (artikel 4.2), hierna aangeduid als 'trekvogels'. Voor broedvogels gaat het hierbij om het in beeld brengen van de vijf belangrijkste gebieden waar jaarlijks ≥1% van de Nederlandse broedpopulatie voorkomt (bijlage I-soorten) en gebieden waar jaarlijks gemiddeld ≥1% van de flyway-populatie broedt (trekvogels). Voor niet-broedvogels gaat het bij bijlage I-soorten om het in beeld brengen van de vijf belangrijkste gebieden waar jaarlijks ≥0,1% van de flyway-populatie voorkomt en alle overige gebieden waar jaarlijks ≥1% van de flyway-populatie voorkomt en bij overige trekvogels om gebieden waar jaarlijks gemiddeld ≥1% van de flyway-populatie voorkomt. De selectiecriteria die voor soorten op de Noordzee worden gehanteerd wijken in beperkte mate af en leunen vooral op het 1%-criterium voor trekvogels. Naast de selectiecriteria hebben de uitgangspunten betrekking op de te beschouwen soorten, de internationale populaties waartegen de aantallen vogels in een gebied moeten worden afgezet, de te beschouwen periode en de beoordeling in hoeverre een soort bestendig gebruik maakt van een gebied.

Hoofdstuk 3 gaat in op de methodiek en op de beschikbare bronnen voor de indicatieve doorrekeningen. De belangrijkste informatiebronnen voor deze studie zijn de vogelmeetnetten zoals georganiseerd in het kader van het Netwerk Ecologische Monitoring (NEM), de meest recente Vogelatlas en het doorlopende atlasproject Live Atlas. De methodiek hangt per relevante functie (broeden, foerageren buiten het broedseizoen, slapen/rusten buiten het broedseizoen) af van de eisen die een soort stelt aan het leefgebied, en van het gedrag van de soort. Bij soorten die op basis van eisen aan hun leefgebied of gedrag (bijv. koloniegewijs broeden, gebruik van gezamenlijke slaap- en rustplaatsen) sterk geconcentreerd voorkomen, zijn de gebieden waar dat gebeurt relatief eenvoudig te identificeren. Er is een beperkt aantal broedvogelsoorten die weliswaar geconcentreerd voorkomen maar waarbij gebieden niet meteen helder zijn af te bakenen omdat er graduele dichtheidsverschillen zijn. Voor die soorten wordt bij de identificatie van gebieden gebruik gemaakt van een modelaanpak. Bij het identificeren van concentratiegebieden voor foeragerende niet-broedvogels is een stapsgewijze aanpak gehanteerd.

In hoofdstuk 4 worden de resultaten van de verkenning per soort gepresenteerd, en waar relevant bij de niet-broedvogels gespecificeerd per functie (foerageren of slapen/rusten). Op basis van de indicatieve doorrekeningen konden er voor 130 soort-functie-combinaties concentratiegebieden worden geïdentificeerd. Na een leeswijzer om de resultaten goed te kunnen duiden worden achtereenvolgens per soort weergegeven: een beknopt overzicht van enkele landelijke kerngegevens (o.a. populatieomvang, trend, staat van instandhouding), een korte kenschets met een introductie van de soort, een overzicht van de concentratiegebieden en een verspreidingskaart.

1. Inleiding

1.1. Achtergrond en kader

Ten behoeve van de bescherming van leefgebieden van vogels vereist de Vogelrichtlijn dat lidstaten van de Europese Unie speciale beschermingszones (hierna: vogelrichtlijngebieden) aanwijzen. Deze vogelrichtlijngebieden worden aangewezen voor soorten die op bijlage I van de Vogelrichtlijn staan en 'geregeld voorkomende trekvogels' die niet op bijlage I staan. Sinds de eeuwwisseling zijn er verschillende ontwikkelingen geweest die het wenselijk maken om het overzicht van de ligging van belangrijke leefgebieden voor vogels te actualiseren. Zo is in 2019 het rapport '*Important Bird Areas in the Netherlands 2019*' (van Vreeswijk *et al.* 2019) gepubliceerd. Het rapport identificeert meer dan honderd belangrijke vogelgebieden in Nederland, waaronder ook gebieden die niet eerder in beeld waren. Tegelijkertijd was het overzicht niet volledig, zo werd aanbevolen dat er met name voor het in beeld brengen van belangrijke gebieden voor weidevogels nog additionele verspreidingsinformatie nodig was. Ook werd in dit rapport nog het zogenaamde '100 ha-criterium'[1] gehanteerd, waarmee werd beoogd alleen de meest geschikte vogelgebieden met enige omvang aan te wijzen. Uit jurisprudentie vloeit evenwel voort dat dit criterium niet meer als zodanig gebruikt kan worden omdat bij de afweging alleen ornithologische criteria betrokken mogen worden.

Het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (hierna ministerie van LNV) heeft Sovon Vogelonderzoek Nederland (hierna Sovon) verzocht om aan de hand van verkennende doorrekeningen een actueel beeld te schetsen van de gebieden die op grond van de daarin aanwezige vogelaantallen in beeld komen voor een nadere beschouwing. Belangrijk uitgangspunt hiervoor zijn de 'selectiecriteria' die in Nederland worden gebruikt voor de selectie van vogelrichtlijngebieden die stammen uit 2000 (ministerie van LNV 2000) en voor gebieden op de Noordzee uit 2014 (ministerie van EZ 2014). Het gaat om het in beeld brengen van gebieden waar bepaalde vogelsoorten geregeld gebruik van maken in concentraties van (inter)nationaal belang. Daarom worden deze gebieden 'concentratiegebieden' genoemd.

In dit rapport worden de feitelijke resultaten van de indicatieve doorrekeningen voor het in beeld brengen van de concentratiegebieden per relevante soort van de Vogelrichtlijn gepresenteerd. Naast het onderscheid in voorkomen als 'broedvogel' of 'niet-broedvogel' is bij de laatste groep onderscheid gemaakt tussen de functies 'foerageren' en 'rusten/slapen'. Deze concentratiegebieden hebben geen formele status, en het zijn dus geen vogelrichtlijngebieden. Ook de begrenzing van die gebieden is vooralsnog alleen indicatief bepaald. Bij nadere studies naar deze gebieden kan de begrenzing op ornithologische criteria verder worden verfijnd, rekening houdend met aspecten als daadwerkelijk (optimaal) leefgebied, de precieze verspreiding en de relatie met vogelsoorten met overeenkomstige eisen aan het leefgebied die ook in concentraties van belang in de geïdentificeerde concentratiegebieden voorkomen. De verdere beoordeling en mogelijke doorwerking van de resultaten valt buiten de reikwijdte van dit rapport.

1.2. Vraagstelling

Het project is vormgegeven op basis van de hieronder samengevatte vraagstelling:

- Schets een methodiek waarin het navolgbaar afbakenen van 'concentratiegebieden' is uitgewerkt, rekening houdend met de functie(s) van het gebied voor de soort in kwestie;
- Identificeer deze concentratiegebieden;
- Stel per relevante functie de aantallen van de relevante soorten vast die bestendig van een concentratiegebied gebruik maken;
- Toets de uitkomsten aan de selectiecriteria (zie § 2.1);
- Beschrijf de resultaten per soort.

[1] In de Nota van Antwoord Vogelrichtlijn (ministerie van LNV 2000) werd nog voor alle selecterende gebieden (voor zover geen water) de voorwaarde genoemd dat een gebied alleen als vogelrichtlijngebied kan worden aangewezen indien daarbinnen minimaal 100 hectare met een formele natuurstatus gelegen is.

1.3. Opbouw van het rapport

In hoofdstuk 2 wordt ingegaan op de uitgangspunten voor de indicatieve doorrekeningen: 1) de selectiecriteria om concentratiegebieden te identificeren, 2) de te beschouwen soorten, 3) de internationale populaties waartegen de aantallen vogels in een gebied moeten worden afgezet 4) de relevante periode en 5) de minimale eisen aan het gebruik van een gebied door een soort.

Hoofdstuk 3 gaat in op de beschikbare informatie voor de doorrekeningen en op de methodiek. Deze kan per functie (broedvogels, foeragerende niet-broedvogels, slapende en rustende niet-broedvogels) verschillen. Bij de broedvogels zijn er bovendien verschillen in methodiek bij soorten waarvan concentraties eenvoudig zijn af te bakenen (zoals kolonievogels en broedvogels die heel specifieke (hoge) eisen aan hun leefgebied stellen) en de soorten met een wijdere verspreiding, waarbinnen sprake is van bepaalde gebieden die zich door frequent gebruik in hoge aantallen onderscheiden van het omliggende verspreidingsgebied. Van de verschillende methoden die zijn gehanteerd wordt per paragraaf een uitleg van de werkwijze gegeven.

Hoofdstuk 4 beschrijft de resultaten van de verkenning per soort, en waar relevant daarbinnen per functie. Om de resultaten goed te kunnen duiden wordt gestart met een leeswijzer waarin nadere uitleg wordt gegeven over de gepresenteerde kerninformatie per soort.

De belangrijkste in dit rapport gebruikte termen en begrippen zijn uitgelegd in bijlage 1.

2. Uitgangspunten indicatieve doorrekening

In dit hoofdstuk worden de uitgangspunten toegelicht die zijn gehanteerd voor het in beeld brengen van gebieden in Nederland waar vogelsoorten met concentraties van (inter)nationaal belang voorkomen. Een belangrijk uitgangspunt voor de indicatieve doorrekeningen zijn de selectiecriteria die in Nederland worden gebruikt voor de selectie van vogelrichtlijngebieden die stammen uit 2000 (ministerie van LNV 2000) en voor gebieden op de Noordzee uit 2014 (ministerie van EZ 2014). Deze worden toegelicht in paragraaf 2.1. In paragraaf 2.2 worden de criteria toegelicht op basis waarvan wordt bepaald of een soort in aanmerking komt voor de indicatieve doorrekening van concentratiegebieden. Andere uitgangspunten zijn de internationale populaties waartegen de aantallen vogels in een gebied moeten worden afgezet (§2.3), de te beschouwen periode voor de doorrekening (§2.4) en hoe wordt bepaald of een soort bestendig gebruik van een gebied maakt (§2.5). De uitgangspunten zijn in hoofdstuk 3 verder uitgewerkt, waarin de daadwerkelijke methodiek voor de indicatieve doorrekening van concentratiegebieden wordt toegelicht.

2.1. Selectiecriteria

De indicatieve doorrekeningen om concentratiegebieden in beeld te brengen zijn uitgevoerd aan de hand van de selectiecriteria zoals beschreven in de Nota van Antwoord Vogelrichtlijn (ministerie van LNV 2000), hierna afgekort als NvA2000. De selectiecriteria richten zich op soorten van bijlage I van de Vogelrichtlijn (zie ook tekst artikel 4.1 in bijlage 1 bij dit rapport) en soorten met trekkende populaties (idem, artikel 4.2), hierna aangeduid als 'trekvogels'. In de NvA2000 werd nog voor alle selecterende gebieden (voor zover geen water) de voorwaarde genoemd dat een gebied alleen als vogelrichtlijngebied kan worden aangewezen indien daarbinnen minimaal 100 hectare met een formele natuurstatus gelegen is. Hiermee werd beoogd alleen de meest geschikte vogelgebieden met enige omvang aan te wijzen. Uit jurisprudentie vloeit evenwel voort dat dit criterium niet meer als zodanig gebruikt kan worden omdat bij de afweging alleen ornithologische criteria betrokken mogen worden. Het '100 ha-criterium' wordt daarom in deze studie niet gebruikt.

De selectiecriteria uit de NvA2000 die gebruikt zijn om concentratiegebieden te identificeren zijn hieronder samengevat:

1. Van bijlage I-soorten die broedvogel zijn worden de 5 belangrijkste gebieden geselecteerd mits daar jaarlijks gemiddeld ≥1% van de Nederlandse broedpopulatie voorkomt, met een ondergrens van gemiddeld ≥ 2 broedparen per jaar.
2. Van bijlage I-soorten die niet-broedvogel zijn worden de 5 belangrijkste gebieden geselecteerd met jaarlijks gemiddeld ≥0,1% van de flyway-populatie en alle overige gebieden waar jaarlijks ≥1% van de flyway-populatie voorkomt met een ondergrens van gemiddeld ≥5 individuen per seizoen.
3. Van trekvogels (watervogels én overige soorten voor zover geen bijlage I-soort) die in Nederland broeden worden alle gebieden met jaarlijks gemiddeld ≥1% van de flyway-populatie geselecteerd, met een ondergrens van ≥2 broedparen per jaar.
4. Van trekvogels (watervogels én overige soorten voor zover geen bijlage I-soort) die in Nederland doortrekken en/of overwinteren worden alle gebieden met jaarlijks ≥1% van de flyway-populatie geselecteerd, met een ondergrens van ≥5 individuen per seizoen.

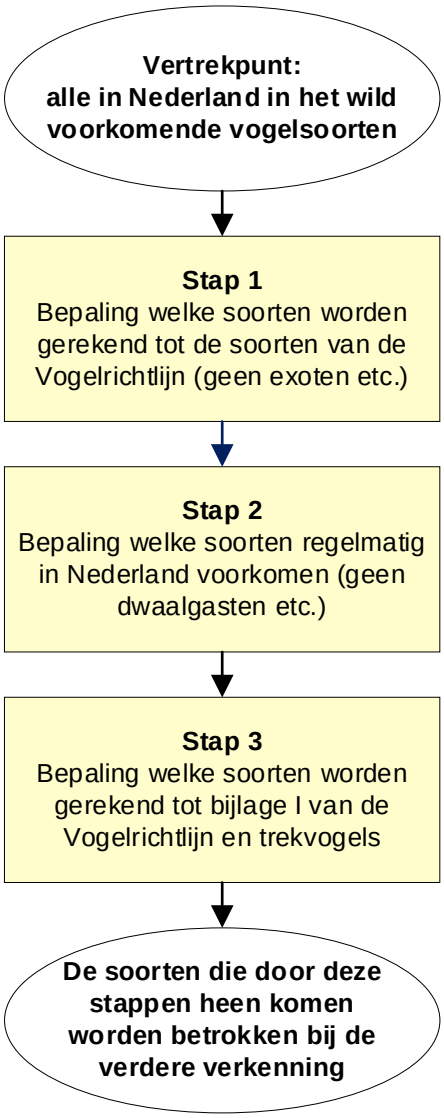
Deze selectiecriteria komen niet geheel overeen met de selectiecriteria die voor vogelrichtlijngebieden op de Noordzee worden gebruikt (ministerie van EZ 2014). Deze zijn afgeleid van criteria voor Important Bird Areas ofwel IBAs (Heath & Evans 2000), tegenwoordig Important Bird and Biodiversity Areas genoemd. De IBA-criteria zijn in de kern een samenvoeging van de Ramsar[2]- en Vogelrichtlijn-criteria, die daarna verder zijn uitgewerkt in een stelsel van criteria en subcriteria. Hoewel de IBA-aanpak niet vastligt in de Vogelrichtlijn gaat het om een door de Europese Commissie en het Europese Hof van Justitie aanvaarde praktijk (ministerie van LNV 2000).

In de rest van deze studie wordt de term 'beoordelingscriteria' gehanteerd voor zowel de selectiecriteria als alle overige gehanteerde criteria voor de indicatieve doorrekeningen.

[2] Met de Ramsar-Conventie werd in 1971 een internationale stap gezet om vogels in waterrijke gebieden (wetlands) te beschermen. De Conventie verplichtte de aangesloten landen om een lijst van internationaal belangrijke wetlands op te stellen en die te beschermen. Nederland bekrachtigde het verdrag in 1980.

2.2. Te beschouwen soorten

Om na te gaan welke soorten betrokken moeten worden bij de indicatieve doorrekeningen, wordt een aantal stappen doorlopen (figuur 2.1). Eerst wordt afgebakend wat soorten van de Vogelrichtlijn zijn (§2.2.1). Vervolgens wordt nagegaan of die soorten regelmatig in Nederland voorkomen (§2.2.2), en of het daarbij gaat om soorten van bijlage I of om trekvogels (§2.2.3).

Figuur 2.1. Stappen om de soorten te bepalen waarvoor mogelijk belangrijke gebieden geïdentificeerd worden. De stappen worden hierna verder toegelicht.

2.2.1. Soorten van de Vogelrichtlijn

In Nederland zijn 538 van nature voorkomende vogelsoorten geregistreerd (stand 2023)[3]. Deze soorten kunnen beschouwd worden als soorten van de Vogelrichtlijn[4]. Daarnaast zijn in Nederland sinds het jaar 1800 meer dan 250 vogelsoorten in het wild vastgesteld die gelden als exoot, waarvan er 17 jaarlijks tot broeden zijn overgegaan (Lensink *et al.* 2013, Sovon 2020). Vogelsoorten die gelden als exoot behoren niet tot de soorten van de Vogelrichtlijn (immers niet van nature in Nederland voorkomend) en worden daarom in deze studie niet nader beschouwd.

[3] https://www.dutchavifauna.nl/statistics-new

[4] Artikel 1 Vogelrichtlijn “Deze richtlijn heeft betrekking op de instandhouding van alle natuurlijk in het wild levende vogelsoorten op het Europese grondgebied van de lidstaten waarop het Verdrag van toepassing is. Zij betreft de bescherming, het beheer en de regulering van deze soorten en stelt regels voor de exploitatie daarvan.”

Conform de criteria van de Rode Lijst wordt een exoot die voor 1900 al ingeburgerd was, gezien als een van nature in Nederland voorkomende soort. Dit geldt alleen voor de Fazant (van Kleunen *et al.* 2017, Sovon 2020), wat echter een bijlage I-soort noch trekvogel is (zie verder).

De Grote Canadese Gans *Branta canadensis* en de Kleine Canadese Gans *Branta hutchinsii* gelden formeel als soorten van de Vogelrichtlijn. In Nederland zijn er evenwel geen bevestigde waarnemingen van vogels van wilde herkomst bekend. De consensus in ornithologische kringen is dat het bij alle Canadese Ganzen in Nederland om exoten gaat (van der Spek & CDNA 2020, Sovon 2020, Sovon 2021). Daarom worden de Grote en de Kleine Canadese Gans niet verder betrokken in deze studie.

In sommige gevallen zijn Nederlandse populaties van een soort deels van wilde oorsprong. In die gevallen wordt de Nederlandse populatie zekerheidshalve als van wilde herkomst beschouwd. Dit speelt bij de Brandgans als broedvogel (van der Jeugd *et al.* 2006, Sovon 2011).

Indien een van nature in Nederland aanwezige populatie (vrijwel) verdwenen en geherintroduceerd is, dan gelden overeenkomstig de criteria van de Rode Lijst (van Kleunen *et al.* 2017) en IUCN (Robert *et al.* 2015) alleen de in het wild voortgebrachte nakomelingen van geherintroduceerde individuen als 'wild'. De broedpopulaties van Ooievaar en Raaf, waarvan de in de jaren zestig gestarte herintroducties al lang beëindigd zijn (Zekhuis *et al.* 2021), worden als wild beschouwd. Dit geldt ook voor overwinterende Dwergganzen, waarvan de toename in Nederland is toe te schrijven aan jongen-aanwas van de door bijplaatsing versterkte Zweedse populatie (Koffijberg & van Winden 2013). Bij de resterende populatie van het Korhoen op de Sallandse Heuvelrug is een deel van de vogels op die locatie in het wild opgegroeid, maar het precieze aandeel in niet bekend (Zekhuis *et al.* 2021). Uit voorzorg wordt deze hele populatie daarmee als wild beschouwd.

2.2.2. Komt de soort geregeld in Nederland voor?

Voor soorten van de Vogelrichtlijn die onregelmatig in Nederland voorkomen is het niet mogelijk (en ook niet doelmatig) om concentratiegebieden te identificeren. Deze soorten maken immers niet met enige regelmaat gebruik van bepaalde gebieden. Een soort wordt als 'regelmatig voorkomend' beschouwd als voldaan wordt aan de volgende beoordelingscriteria:

1. Een soort is een regelmatige broedvogel als die de laatste tien jaar jaarlijks heeft gebroed in Nederland, of in ieder geval jaarlijks broedindicatief gedrag heeft vertoond.
2. Een soort is een regelmatige doortrekker, overwinteraar en/of niet-broedende overzomeraar als die in de voor de soort relevante seizoenen jaarlijks wordt vastgesteld. Het gaat dus niet om onregelmatig of sporadisch voorkomende soorten. Conform de criteria in Bijlsma *et al.* (2001) wordt bij de afbakening van regelmatig voorkomende soorten uitgegaan van soorten die jaarlijks tenminste in uiterst klein aantal (1-100 exemplaren) in Nederland voorkomen.[5]

Soorten van de Vogelrichtlijn die niet voldoen aan één van deze beoordelingscriteria, worden niet betrokken bij de indicatieve doorrekeningen.

2.2.3. Gaat het om bijlage I-soorten of trekvogels?

Na het doorlopen van de stappen eerder in deze paragraaf blijven er ca. 300 vogelsoorten over die betrokken kunnen worden bij de indicatieve doorrekening van de concentratiegebieden op voorwaarde dat het gaat om bijlage I-soorten of trekvogels.

Soorten van bijlage I van de Vogelrichtlijn
De 67 in Nederland geregeld voorkomende soorten van bijlage I van de Vogelrichtlijn zijn genoemd in bijlage 2. Dit gaat zowel over broedvogels alsook soorten die hier doortrekken, overwinteren en/of overzomeren.

Trekvogels
In dit verband is het begrip 'trekvogel' overeenkomstig artikel 4, tweede lid van de Vogelrichtlijn gedefinieerd als een vogelsoort met een trekkende populatie die in een deel van de levenscyclus van

[5] In de NvA2000 wordt 51 individuen/jaar als criterium aangehouden. Dit is nog het (beleidsmatige) uitgangspunt. In het na de NvA2000 verschenen deel II van de Avifauna (Bijlsma *et al.* 2001) is aangegeven dat dit criterium bedoeld is voor (voormalige) CDNA-beoordeelsoorten. Het in dit deel van de Avifauna genoemde criterium van uiterst klein aantal (1-100 expl.) heeft daarmee een bredere ornithologische toepassing en is in dit rapport aangehouden. Gebruik van beide subtiele verschillende criteria leidt bij de indicatieve doorrekeningen voor de concentratiegebieden tot identieke uitkomsten.

Nederland gebruik maakt[6]. Hoewel in artikel 4, tweede lid van de Vogelrichtlijn bijzondere aandacht wordt gevraagd voor trekvogels van watergebieden, zijn alle soorten van de Vogelrichtlijn relevant die trekvogel zijn.
Een eenvoudige manier om trekvogels af te bakenen is om eerst na te gaan of een soort van de Vogelrichtlijn een standvogel is. Als een soort geen standvogel is, is het daarmee een trekvogel. In Nederland komen op regelmatige basis 28 soorten standvogels voor, waarvan er 4 genoemd zijn in bijlage I van de Vogelrichtlijn (tabel 2.1). Van de standvogels worden alleen bijlage I-soorten betrokken bij de indicatieve doorrekeningen omdat in artikel 4 van de Vogelrichtlijn is aangegeven dat alleen gebieden geselecteerd kunnen worden voor bijlage I-soorten en trekvogels. De 24 overige standvogelsoorten worden dus niet nader beschouwd. Deeltrekkers, soorten waarvan een deel van de populatie weg trekt of een deel van de in Nederland overwinterende populatie wegtrekt, worden wel nader beschouwd omdat het ook trekvogels zijn. De hele populatie van deze deeltrekker wordt als trekvogel beschouwd omdat er geen goed onderscheid mogelijk is.

Tabel 2.1. De 28 regelmatig in Nederland voorkomende soorten standvogels, met eventuele vermelding op bijlage I van de Vogelrichtlijn. Het Korhoen en de Zwarte Specht zijn betrokken bij de instandhoudings-doelstellingen voor Natura 2000-gebieden.

Soorten standvogels	
A085 Havik	A244 Kuifleeuwerik
A107 Korhoen (bijlage I)	A265 Winterkoning
A112 Patrijs	A288 Cetti's Zanger
A115 Fazant	A324 Staartmees
A209 Turkse Tortel	A325 Glanskop
A213 Kerkuil	A326 Matkop
A215 Oehoe (bijlage I)	A327 Kuifmees
A218 Steenuil	A332 Boomklever
A219 Bosuil	A334 Kortsnavelboomkruiper
A235 Groene Specht	A335 Boomkruiper
A236 Zwarte Specht (bijlage I)	A343 Ekster
A237 Grote Bonte Specht	A349 Zwarte Kraai
A238 Middelste Bonte Specht (bijlage I)	A350 Raaf
A240 Kleine Bonte Specht	A354 Huismus

2.3. Flyway-populaties en biogeografische populaties

De internationale betekenis van gebieden voor trekvogels wordt bepaald door de gemiddelde aantallen in dat gebied af te zetten tegen de 'flyway-populatie' of 'biogeografische populatie'. In deze paragraaf wordt verder ingegaan op de manier waarop dit wordt bepaald.

Trekkende watervogels
Bij watervogels wordt in de regel gesproken over de flyway-populatie. In het Westelijk Palearctische gebied worden watervogels als volgt taxonomisch afgebakend: duikers, futen, (pijl)stormvogels, genten, aalscholvers, reigers, ooievaars, zwanen, ganzen, eenden, rallen, kraanvogels, steltlopers, jagers, meeuwen, sterns en alken. Een 'flyway' (of vliegroute/migratieroute) is een verbinding die vogelsoorten gebruiken om van broedplaatsen naar overwinteringsplaatsen te trekken in een bepaalde periode van het jaar, met een terugkerend karakter en vaak langs dezelfde route (Boere & Stroud 2006). In figuur 2.2 is een voorbeeld gegeven van de afbakening van flyway-populaties.

[6] '*De lidstaten nemen soortgelijke maatregelen ten aanzien van de niet in bijlage I genoemde en geregeld voorkomende trekvogels (..) ten aanzien van hun broed-, rui- en overwinteringsgebieden en rustplaatsen in hun trekzones*'.

Figuur 2.2. Voorbeeld van flyway-populaties (in dit geval de Kokmeeuw), waarbij de voor Nederland relevante flyway-populatie lichtgeel is gekleurd. Figuur overgenomen uit de website van Wetlands Internationaal (http://wpe.wetlands.org/).

Het internationaal belang van een gebied wordt bij soorten met trekkende watervogelpopulaties afgezet tegen de meest recent gepubliceerde 1%-normen (AEWA CSR8). Deze zijn raadpleegbaar via de website van Wetlands International (http://wpe.wetlands.org/explore).

Van sommige soorten steltlopers (Bontbekplevier, Rosse Grutto, Kanoet, Tureluur) en enkele andere soorten watervogels maken verschillende flyway-populaties gebruik van Nederland. Er dient dan te worden bepaald tegen welke flyway-populatie(s) de aantallen die in een gebied verblijven moeten worden afgezet. Met name in Nederland, dat op het kruispunt ligt van verschillende trekbanen, is deze situatie relatief complex. Meininger *et al.* (1995) hebben de volgende werkwijze ontwikkeld om de flyway-populatie te bepalen:

1. Voor maanden waarin de verschillende populaties van een soort niet of nauwelijks overlappen, wordt de populatie-specifieke 1%-norm uit die maanden gebruikt. De flyway-populaties worden daarmee afzonderlijk getoetst;
2. Voor maanden waarin meerdere flyway-populaties voorkomen, waarbij een bepaalde populatie (getalsmatig) duidelijk overheerst, wordt de 1%-norm van die dominante populatie gebruikt;
3. Voor maanden waarin meerdere flyway-populaties van een soort voorkomen in onbekende verhoudingen wordt de hoogste van de afzonderlijke 1%-normen gebruikt. De redeneerlijn achter deze aanpak (waarom de hoogste?) is niet geëxpliciteerd in Meininger *et al.* (1995) maar de expert inschatting is dat de grootste populatie waarschijnlijk de overheersende zal zijn. Er zijn enkele alternatieve benaderingen denkbaar maar die zijn niet nader uitgewerkt zodat in dit rapport de vigerende aanpak, ook gebruikt in IBA-studies (van Vreeswijk *et al.* 2019), is aangehouden.

Terrestrische trekvogels

Bij niet alle trekvogels kan gewerkt worden met kwantitatieve informatie over flyway-populaties. Van watervogels zijn die populaties vaak eenduidig afgebakend én gekwantificeerd, maar bij terrestrische trekvogels is dit veelal niet het geval. Met name bij terrestrische trekvogels (van Kleunen *et al.* 2016), waar gesproken wordt van biogeografische populaties, is het afbakenen van de populaties complex. Dit vergt soortspecifieke analyses op basis van o.a. terugmeldingen van geringde vogels, waarna de omvang van de populaties van de soorten die een afgebakend herkomstgebied vormen (bijvoorbeeld Fenno-Scandinavië) bepaald moeten worden. Van de meeste landen zijn geen aantalsschattingen per land

gepubliceerd. Voor de onderhavige studie is dit pragmatisch opgelost door voor terrestrische trekvogels te werken met de Europese populatie exclusief het Russische deel (Kalyakin & Volzit 2020). De meeste terrestrische trekvogels uit Russische herkomstgebieden benutten Nederland niet of in beperkte mate als doortrekgebied. De EU-populatie is geen beter alternatief omdat daarin de populaties uit Noorwegen en het Verenigd Koninkrijk ontbreken, waarbij vooral de Noorse populaties van veel soorten in belangrijke mate van Nederland gebruik maken als doortrek- en/of overwinteringsgebied. Terrestrische trekvogels zijn nader beschouwd als het theoretisch mogelijk is dat één gebied in Nederland 0,1% van de biogeografische populatie zou kunnen herbergen. Deze soorten zijn bij de indicatieve doorrekeningen betrokken.

2.4. Te beschouwen periode

Om de vogelaantallen te bepalen in gebieden waar een soort regelmatig gebruik van maakt, moet de beschouwde periode helder worden vastgelegd. Dit moet in ieder geval een representatieve recente periode zijn. Bij de selectie van de huidige vogelrichtlijngebieden is voor de toepassing van de criteria uitgegaan van seizoensmaxima of aantallen broedparen uit minimaal drie, doch bij voorkeur vijf seizoenen (NvA2000). In dit rapport wordt uitgegaan van het gemiddelde over de laatste zes seizoenen met beschikbare informatie. Bij de broedvogels gaat het om de broedseizoenen van 2016 tot en met 2021. Bij de niet-broedvogels (doortrekkers, overwinteraars, overzomeraars) gaat het om de seizoenen 2015/16 tot en met 2020/2021. Een seizoen loopt van 1 juli tot en met 30 juni.

Om de volgende redenen is een periode van zes seizoenen beter dan drie tot vijf seizoenen:

- De aantallen van een soort in een gebied kunnen jaarlijks fluctueren als gevolg van reproductie/overleving, locatie specifieke omstandigheden zoals grondwaterpeil en omstandigheden in andere voor de soort belangrijke gebieden.
- Het is vaak niet mogelijk om grote gebieden zoals de Veluwe in één seizoen te inventariseren. Daarom wordt in het kader van het Netwerk Ecologische Monitoring *ten minste* gestuurd op één getal per drie jaar, een aanpak die is verbreed naar andere belangrijke vogelgebieden. In een periode van zes jaar zijn dus ten minste twee jaren met integrale aantalsopgaven, wat niet het geval hoeft te zijn bij een periode van vijf jaren.
- Een langere periode, bijvoorbeeld tien of twaalf jaar, is geen goed alternatief voor een zes-jaarlijkse periode omdat zich daarbinnen ontwikkelingen zoals toenames of afnames voor kunnen doen. Een dergelijke lange periode is daarmee niet zonder meer representatief voor de actuele situatie.

2.5. Check op bestendig gebruik

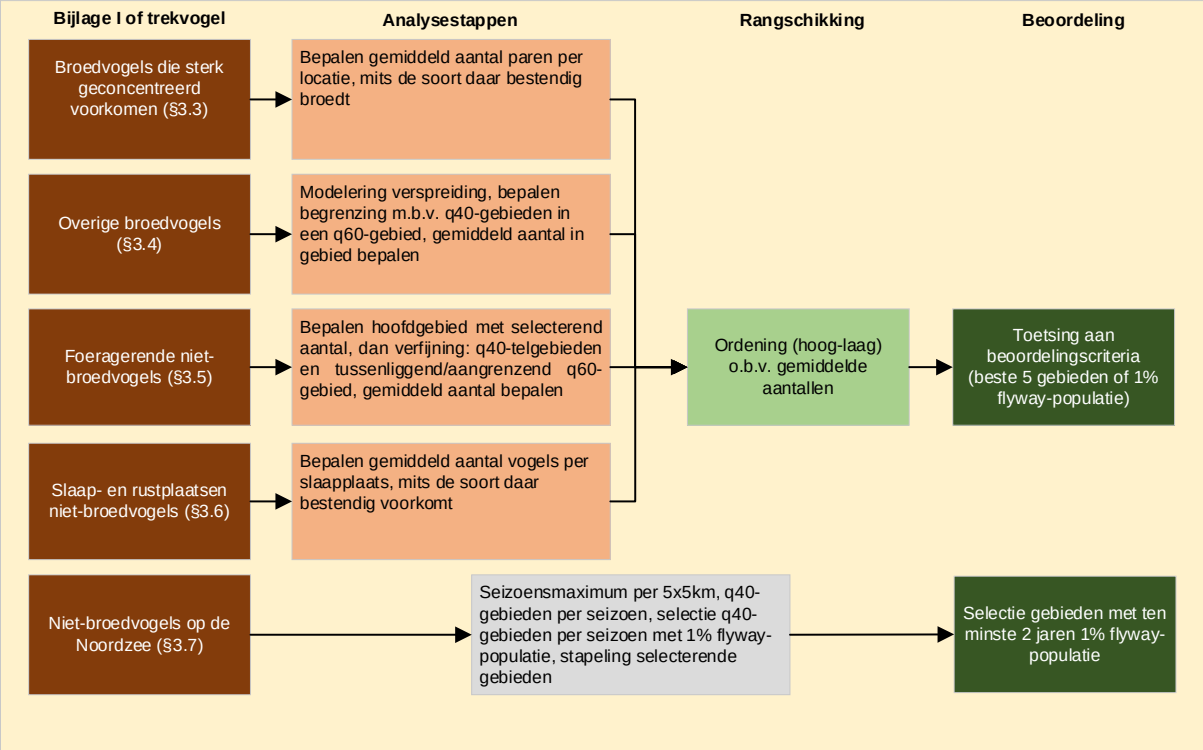
Het is voor de instandhouding van de soort alleen doelmatig om gebieden te beschouwen voor soorten die daar regelmatig gebruik van maken om er te broeden, te foerageren en/of te rusten. Als dat niet zo is dan zal het voorkomen veelal op toeval berusten. In die gebieden kunnen voor de soort geen gerichte beheermaatregelen worden getroffen. Voor trekvogels en niet-broedvogels van bijlage I komen gebieden waar een soort onregelmatig voorkomt niet in beeld als concentratiegebied. Het is namelijk niet mogelijk dat gemiddeld ten minste 1% (trekvogels, niet van bijlage I) resp. 0,1% (bijlage I-soorten) van de flyway-populatie van een soort in een bepaald gebied aanwezig is, terwijl die soort daar niet bestendig gebruik van maakt. Voor broedvogels kan dat mogelijk anders liggen, althans van bijlage I-soorten. Een klein aantal paren is immers genoeg om te voldoen aan de beoordelingscriteria voor concentratiegebied. Om de verzekering te krijgen dat de gebieden in beeld komen die voor de soort daadwerkelijk van belang zijn voor instandhouding van de populatie worden de volgende beoordelingscriteria toegevoegd:

- Een standvogel voor zover bijlage 1-soort (Korhoen, Zwarte Specht, Middelste Bonte Specht, Oehoe) dient in de laatste 10 jaar *jaarlijks* gebruik te maken van een gebied, of ten minste alle jaren dat de soort is onderzocht. Als een standvogel niet jaarlijks gebruik maakt van een gebied dan komt die daar niet bestendig voor.
- Bij trekvogels van bijlage I is deze eis te streng, omdat ze niet jaarlijks in één gebied aanwezig behoeven te zijn. Dit kan komen door specifieke omstandigheden van het gebied (bijvoorbeeld droogte), andere gebieden die tijdelijk juist heel geschikt zijn en dus een aantrekkende werking hebben of populatie-specifieke omstandigheden (lage reproductie, hoge sterfte etc.). Bestendig voorkomen betekent bij trekvogels dat ze minimaal zes van de tien jaar van een gebied gebruik maken, met dien verstande dat de soort wel tien jaar achtereen aanwezig is (de soort moet dus al in het eerste jaar aanwezig zijn en vervolgens in nog minimaal vijf jaar).

3. Methodiek

3.1. Inleiding

In dit hoofdstuk wordt beschreven hoe gebieden worden geïdentificeerd waar vogels geconcentreerd voorkomen. De methodiek hangt per relevante functie (broeden, foerageren buiten het broedseizoen, slapen/rusten buiten het broedseizoen) af van de eisen die een soort stelt aan het leefgebied, en van het gedrag van de soort (figuur 3.1). Bij soorten die op basis van eisen aan hun leefgebieden of gedrag sterk geconcentreerd voorkomen, zijn de gebieden waar dat gebeurt relatief eenvoudig te identificeren. Dit is bijvoorbeeld het geval bij koloniegewijs broedende vogels. Daarnaast is er een beperkt aantal broedvogelsoorten die weliswaar geconcentreerd voorkomen maar waarbij gebieden niet meteen helder zijn af te bakenen omdat er graduele dichtheidsverschillen zijn. Voor die soorten wordt bij de identificatie van gebieden gebruik gemaakt van een modelaanpak. Figuur 3.1 geeft de verschillende aanpakken op hoofdlijnen weer. De aanpak is voor kolonievogels en andere geconcentreerd voorkomende broedvogelsoorten uitgelegd in paragraaf 3.3, voor overige broedvogels in paragraaf 3.4, voor foerageerende niet-broedvogels in paragraaf 3.5, voor slapende/rustende niet-broedvogels in paragraaf 3.6 en voor zeevogels in paragraaf 3.7. Voor alle indicatieve doorrekeningen voor het vaststellen van de concentratiegebieden geldt dat er geheel buiten vogelrichtlijngebieden is gekeken. Bij bestaande vogelrichtlijngebieden zijn de bestaande begrenzingen gehanteerd.

Figuur 3.1. Te doorlopen stappen om nieuwe gebieden in beeld te brengen met belangrijke vogelconcentraties. De stappen verschillen in aanpak per categorie van soorten, waarbij per categorie de paragraaf is genoemd waarin de aanpak wordt toegelicht. Bij niet-broedvogels op de Noordzee wordt er binnen de analyse al een rangschikking toegepast.

3.2. Databronnen

Voor deze studie is gebruik gemaakt van een aantal informatiebronnen: de vogelmeetnetten zoals georganiseerd in het kader van het Netwerk Ecologische Monitoring en de Vogelatlas. Dit zijn ook de gangbare informatiebronnen voor de Nederlandse periodieke rapportages aan de Europese Commissie over de voortgang van de realisatie van de doelen van de Vogelrichtlijn (van Kleunen *et al.* 2020). Daarnaast zijn ook gegevens vanuit het doorlopende atlasproject Live Atlas gebruikt.

Netwerk Ecologische Monitoring (NEM)
In het Netwerk Ecologische Monitoring werken overheidsorganisaties samen aan een efficiënte inwinning van natuurgegevens ten behoeve van natuurbeleid. Dit natuurbeleid omvat internationale, nationale en provinciale doelen waarvoor beleidsinformatie nodig is (CBS 2023). De meetprogramma's die zich richten op vogels worden georganiseerd door Sovon in samenwerking met het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS), de provincies en Rijkswaterstaat. Er zijn meetprogramma's voor broedvogels en niet-broedvogels, die zijn opgebouwd uit meetnetten. De meest gebruikte meetnetten zijn hieronder kort samengevat. In sommige provincies of regio's (bijvoorbeeld zoete rijkswateren) worden binnen meetnetten extra steekproefgebieden onderzocht om betere uitspraken te kunnen doen op regionaal en provinciaal niveau.

- *Meetnet kolonievogels*: hiermee worden de ontwikkelingen in aantallen en verspreiding van 20 soorten gevolgd die in kolonies broeden, waaronder reigerachtigen, meeuwen en sterns. Van de meeste soorten wordt jaarlijks het grootste deel of alle kolonies geteld. In de regel worden nesten geteld. De voorgeschreven wijze waarop dit gebeurt verschilt per soort (Vergeer *et al.* 2023). Minder typische, lastig te tellen of zeldzame kolonievogels vallen buiten het kolonievogelproject. Ze worden meegeteld bij andere onderdelen van het Meetnet Broedvogels.
- *Broedvogel Monitoring Project (BMP)*: hiermee worden de landelijke en provinciale ontwikkelingen en de ontwikkelingen per vogelrichtlijngebied gevolgd, alsook de ontwikkelingen per landschapstype. Er wordt gewerkt met tellingen in proefvlakken met vaste grenzen. Er zijn verschillende varianten met een eigen lijst van te onderzoeken soorten (Boele *et al.* 2023).
- *Meetnet Watervogels*: hiermee worden watervogels gevolgd aan de hand van 7.200 telgebieden met een gemiddeld oppervlak van 510 ha, waarvan er jaarlijks 4.000 worden geteld (Hornman *et al.* 2022). De resultaten omvatten trend- en aantalsinformatie op landelijk, provinciaal en gebiedsniveau. Zeevogels worden in vaste transecten op de Noordzee vanuit een vliegtuig geteld binnen het MWTL programma van Rijkswaterstaat (sinds 2018/19 6 keer per jaar; voor meer details zie Fijn *et al.* 2019).
- *Meetnet Slaapplaatsen*: dit meetnet richt zich op de aantalsmonitoring van 19 soorten met een instandhoudingsdoel voor slaap- en rustplaatsen in vogelrichtlijngebieden. Met name van ganzen, Grote Zilverreigers en sommige soorten steltlopers worden ook aantallen op slaapplaatsen buiten vogelrichtlijngebieden gevolgd (Hornman *et al.* 2022).

Vogelatlas
Periodiek vinden in Nederland atlasonderzoeken plaats om de (ontwikkelingen in) verspreiding landsdekkend vast te leggen en populatiegroottes van alle vogelsoorten te bepalen. De laatste Vogelatlas is gepubliceerd in 2018 (Sovon 2018). Deze aanpak ging naast het opstellen van een complete lijst van soorten per atlasblok (5x5 km) uit van op talrijkheid gerichte waarnemingen met een vaste tijdsinspanning in acht kilometerhokken gelegen op vaste posities in het atlasblok (gecombineerd met punttellingen in het centrum daarvan), het 'gouden grid'. Het gouden grid waarborgt een aselecte steekproef omdat met een vast grid van verplicht te onderzoeken kilometerhokken wordt gewerkt. Zo wordt uitgesloten dat vooral de beste vogelgebieden worden bezocht (Schekkerman *et al.* 2012, Sovon 2018).

Live Atlas
Een doorlopend atlas project, waarbij tellers zelf beslissen waar, wanneer en hoe lang ze tellen. Doel van het project is om jaarrond gegevens te hebben over voorkomen van alle Nederlandse broed-, trek- en wintervogels alsook de trend in verspreiding. Deze resultaten zijn betrokken bij de modelkaarten van broedvogels.

3.3. Broedvogels die sterk geconcentreerd voorkomen

De in deze paragraaf beschreven methodiek richt zich op kolonievogels en op overige geconcentreerd broedende soorten. Bij de laatste categorie gaat het om veelal (zeer) schaarse broedvogels die hoge eisen stellen aan de omvang en/of kwaliteit van hun leefgebied en op grond daarvan in Nederland maar in een beperkt aantal gebieden broeden, en dus geconcentreerd voorkomen.

Kolonievogels
Bij kolonievogels gaat het om Aalscholver, enkele reigersoorten (Blauwe Reiger, Purperreiger, Grote Zilverreiger, Kleine Zilverreiger), Lepelaar, meeuwen, sterns, Oeverzwaluw, Huiszwaluw en Roek. Van

Blauwe Reiger, Huiszwaluw en Roek is op voorhand duidelijk dat de kolonieaantallen, afgezet tegen de beoordelingscriteria voor trekvogels, véél te laag zijn om betrokken te kunnen worden bij de selectie van gebieden. Deze drie soorten worden daarom als broedvogel niet nader beschouwd.
De locaties waar zich kolonies bevinden zijn eenduidig uit de verspreidingskaarten te herleiden. Vanwege de locatiekeuze (vaak specifieke locaties die vrij zijn van grondpredatoren zoals eilanden of meer uitgestrekte moerassen) worden kolonielocaties vaak tientallen jaren (of langer) gebruikt. Met name bij meeuwen zijn kolonies soms wat 'uitgewaaierd'. Zo is een groot deel van de Boschplaat op Terschelling als meeuwenkolonie te beschouwen. Ook deze kolonies zijn goed af te bakenen omdat er altijd grotere gebieden omheen liggen waar ze niet (kunnen) broeden. Als kolonies vlak bij elkaar liggen wordt op grond van het tussenliggende landschap bepaald of het om één of twee kolonies gaat. Als er een landschapstype tussen ligt dat geen leefgebied[7] vormt, dan gaat het om twee kolonies. Als er geen verschil is in landschapstypen dan wordt op basis van een 'fusieafstand' (afstand tussen de buitenranden van de kolonie) bepaald of het om één of meerdere kolonies gaat (Vergeer *et al.* 2023).

Overige geconcentreerd broedende vogels
Voor deze categorie van soorten zijn de locaties eenduidig af te bakenen omdat ze voorkomen in specifieke leefgebieden, vaak natuurgebieden. Het landschap daaromheen maakt dat ze daar niet op regelmatige basis kunnen broeden. Een nadere beschouwing is nodig bij broedvogels van bijlage I van de Vogelrichtlijn omdat de beoordelingscriteria voor het identificeren van concentratiegebieden voor deze soorten relatief laagdrempelig is ten opzichte van de beoordelingscriteria voor trekvogels.
Tegelijkertijd zijn er enkele bijlage I-soorten die zich ontwikkelen tot 'generalist'. Ze stellen veel minder strikte eisen aan hun leefgebied dan voorheen. Dat betekent dat ze hun verspreidingsgebied zodanig verruimen dat het de vraag is of er nog concentratiegebieden vallen te onderscheiden. Dit speelt bij de Ooievaar en Slechtvalk die hun verspreidingsgebied in snel tempo verruimen en verdichten. Een nadere verspreidingsanalyse op basis van de q40/q60-benadering (zie verder) wijst uit dat er op grond van de actuele situatie geen specifieke concentratiegebieden meer te onderscheiden zijn. Bij de Slechtvalk, thans broedend in alle grotere urbane gebieden, blijkt dat deze grote jachtgebieden heeft, wat geconcentreerd voorkomen in het broedseizoen in de weg staat. Beide soorten worden in de functie van broedvogel daarom niet nader beschouwd (wel in de functie van niet-broedvogel). Bij alle andere bijlage I-soorten die geregeld in Nederland broeden wordt wel nagegaan of bepaalde gebieden voldoen aan de beoordelingscriteria.

Analyse
Voor kolonielocaties en overige gebieden waar bijlage I-soorten en trekvogels sterk geconcentreerd broeden, is het gemiddelde aantal broedparen over zes recente jaren berekend. Vervolgens zijn de gebieden per soort geordend van een hoog naar laag aantal paren dat gemiddeld aanwezig is. Daarna zijn de gebieden getoetst aan de beoordelingscriteria voor het identificeren van concentratiegebieden.

3.4. Identificeren van concentratiegebieden voor overige broedvogelsoorten

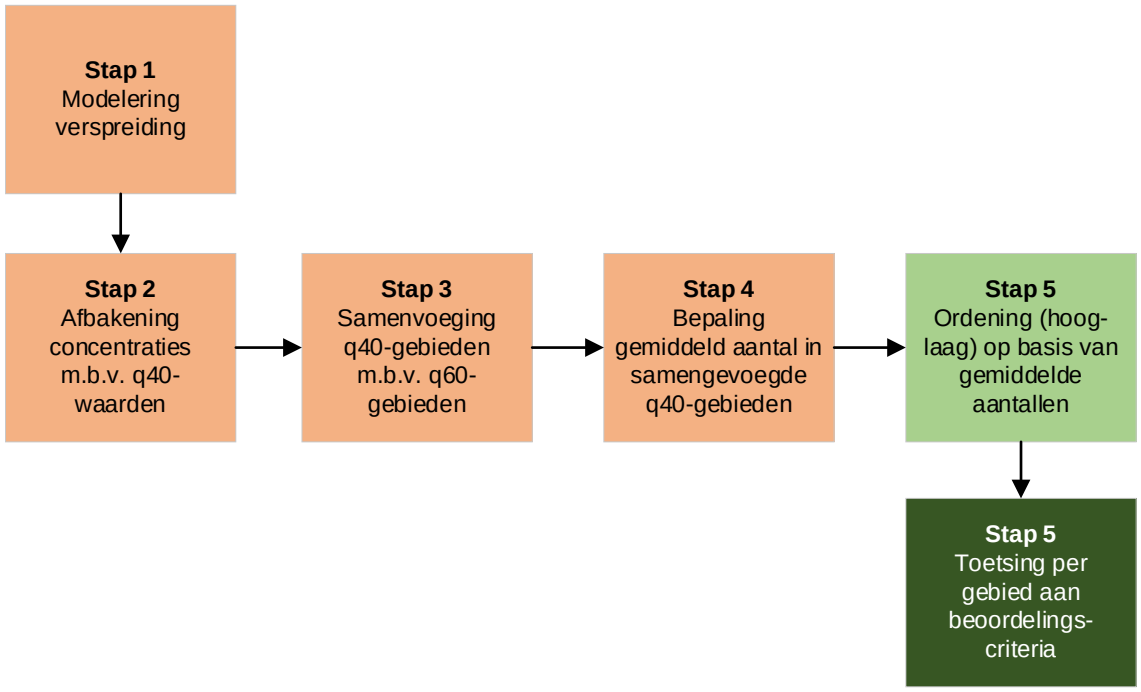
De bepaling van de gebieden waar broedvogelsoorten geconcentreerd voorkomen dient bij een aantal soorten (tabel 3.1) te gebeuren op basis van een nadere ruimtelijk-statistische analyse. Dit zijn soorten met een relatief grote verspreiding in delen van Nederland. Binnen dat verspreidingsareaal vallen evenwel gebieden te onderscheiden waar ze in een véél hogere dichtheid[8] voorkomen dan in de omgeving. Daar kan het voorkomen gefragmenteerd zijn, of er kan sprake zijn van een ijl voorkomen (lage dichtheid).

[7] Onder leefgebied wordt verstaan het habitat van een soort, wat wordt gedefinieerd als 'alle mogelijke plaatsten waar een soort kan voorkomen', dus alle biotooptypen die voldoen aan de randvoorwaarden voor het voorkomen van de soort.
[8] De kwaliteit van leefgebieden van broedvogels wordt in de regel uitgedrukt in dichtheden (veelal paren per 100 ha).

Tabel 3.1. Broedvogelsoorten waarbij concentratiegebieden bepaald moeten worden op basis van een nadere ruimtelijk-statistische analyse.

Broedvogelsoort	
A021 Roerdomp	A162 Tureluur
A045 Brandgans	A224 Nachtzwaluw
A072 Wespendief	A229 IJsvogel
A081 Bruine Kiekendief	A236 Zwarte Specht
A119 Porseleinhoen	A238 Middelste Bonte Specht
A122 Kwartelkoning	A246 Boomleeuwerik
A138 Strandplevier	A272 Blauwborst
A156 Grutto	A338 Grauwe Klauwier

Voor het identificeren van concentratiegebieden voor deze groep broedvogelsoorten zijn een aantal stappen doorlopen (figuur 3.2) die in de hiernavolgende tekst worden beschreven.

Figuur 3.2. Te doorlopen stappen om concentratiegebieden voor broedvogelsoorten met een relatief grote verspreiding binnen Nederland in beeld te brengen.

Stap 1. Modellering verspreiding

De verspreiding van de in tabel 3.1 genoemde soorten is gemodelleerd op basis van systematisch verzamelde veldgegevens: de vogelmeetnetten alsmede Vogelatlas en Live Atlas. Om de gegevens uit de verschillende informatiebronnen bruikbaar te maken voor analyse, zijn deze toegedeeld naar hetzelfde format. Daarvoor is een hokkengrid van 250 x 250 meter over Nederland gelegd en zijn waarnemingen aan de hokken toegekend.

Op basis van een regressieanalyse van de verspreidingsgegevens van de relevante soorten en 114 omgevingsvariabelen waaronder bodem- en landschapskenmerken, hydrologie, watergerelateerde variabelen en landgebruik[9] zijn modelkaarten gemaakt. Een nadeel van regressiemodellen is dat deze lage dichtheden overschatten en hoge dichtheden onderschatten. Daarom is een procedure ontwikkeld

[9] Het ruimtelijk model is opgebouwd uit een combinatie van een regressiemodel en ruimtelijk geïnterpoleerde residuen van het model (Hengl *et al.* 2009, Sierdsema & van Loon 2008). Voor de ruimtelijke analyse van de broedvogels is gebruik gemaakt van random forest-modellen (Boulesteix *et al.* 2012). De berekeningen voor de kaarten zijn uitgevoerd met het statistische programma R (R Core Team 2020), versie 3.6.3 (64-bits versie). Voor de analyses is R-package 'SDMaps' (Kampichler *et al.* 2020), versie 0.15-4 gebruikt. SDMaps voegt functies uit R-packages samen die zorg dragen voor het inlezen van verspreidingsinformatie, samenvoegen met andere ruimtelijke data, uitvoeren van de ruimtelijke modellen, projecteren van de modellen over Nederland en het maken van de kaarten. Specifiek voor de random Forest-modellen is gebruik gemaakt van het algoritme 'ranger' van Wright & Ziegler (2017). De interpolaties met Inversed Distance Weighting zijn uitgevoerd met functies uit het R-package 'gstat' (Pebesma & Wesseling 1998).

die een posthoc-correctie uitvoert, en er zo voor zorgt dat de gemodelleerde aantallen nog meer de werkelijk aanwezige aantallen benaderen.

Stap 2. Afbakening concentraties met behulp van q40-waarden
Een gebied waar een soort geconcentreerd voorkomt valt doorgaans al min of meer uit de verspreidingskaarten te herleiden. Het is echter niet goed mogelijk om zo'n gebied reproduceerbaar te begrenzen, dus te bepalen waar een concentratie precies ophoudt. Ook binnen een concentratiegebied zijn er immers verschillen in dichtheden. Daarnaast kan twijfel bestaan over of twee of meer kleinere concentraties op ornithologische gronden (bijvoorbeeld omdat er uitwisseling is) samengevoegd moeten worden tot één concentratiegebied. Om concentratiegebieden eenduidig af te bakenen wordt daarom gebruik gemaakt van 'kwantielkaarten'. Een kwantielkaart geeft de kleinst mogelijke oppervlakte weer waar een deel van een landelijke populatie van een soort voorkomt. Zo laat een 10%-kwantielkaart van een bepaalde soort zien waar 10% van de landelijke populatie van die soort voorkomt. Dit wordt ook wel geformuleerd als q10-gebied, met dus een q-waarde 10 (q=quantile (kwantiel)).

Een kwantielkaart wordt vervaardigd door het landoppervlak van Nederland te verdelen in gridcellen van 250 x 250 meter, en per soort de dichtheid per gridcel te berekenen. Alle gridcellen waar een soort voorkomt worden vervolgens geordend van hoog naar laag, tot de gewenste kwantielwaarde is bereikt. De gridcellen met een bepaalde kwantielwaarde worden op kaarten geplot. Om de juiste kwantielwaarde te bepalen voor het identificeren van concentratiegebieden zijn verkennende analyses uitgevoerd aan de hand van alle overige broedvogelsoorten. Deze zijn representatief voor de set van broedvogelsoorten waarvan concentraties modelmatig worden bepaald. Vervolgens is per soort een statistisch valide knikpunt bepaald op grond van hoge naar lage dichtheid (conform Vito & Muggeo 2008). Dat is het punt waarop de snelheid van de toe- of afname binnen de relatie significant verandert. Voor de geteste soorten lopen de resultaten beperkt uiteen (q-waarde 35-45). Het gemiddelde van die waarde wordt als uitgangspunt genomen. Er wordt dus gekeken naar de q40-gebieden, de groep gebieden met het kleinst mogelijke oppervlak waar 40% van de soort voorkomt.

Stap 3. Samenvoegen q40-gebieden met behulp van q60-gebieden
Bij gebruikmaking van q40-kaarten dient nog steeds beoordeeld te worden of concentraties (q40-gebieden) die dicht bij elkaar liggen beschouwd moeten worden als één concentratiegebied. De kernvraag daarbij is of er veel uitwisseling is tussen die gebieden, waarmee er ornithologisch-ecologisch gezien sprake kan zijn van één concentratie. Daarom is inzichtelijk gemaakt in hoeverre de oppervlakte van een potentieel concentratiegebied verandert bij een grotere bufferwaarde. Het idee achter buffering is, dat daarbij niet alleen wordt gekeken naar de populaties in de q40-gebieden, maar óók naar (eventuele) tussenliggende populaties omdat die van belang zijn (of nodig zijn) voor de uitwisseling van individuen tussen die populaties.

Om deze vraag te beantwoorden, wordt gebruik gemaakt van q60-kaarten, de kaart met de kleinst mogelijke oppervlakte waar 60% van de populatie aanwezig is. Bij de meeste soorten is er vanaf een waarde tussen de q50 en q65 naar verhouding een véél grotere oppervlakte nodig om een iets hogere q-waarde te bereiken. De q60-benadering (het gemiddelde van de voorgenoemde bandbreedte) is bedoeld om concentraties ecologisch-ornithologisch gezien af te bakenen, door soms dicht bijelkaar gelegen q40-gebieden binnen één q60-gebied samen te voegen, waarbij tussenliggend q60-leefgebied de verbinding vormt, en dus nodig is voor de uitwisseling tussen q40-gebieden. Q40-gebieden kunnen alleen één concentratiegebied vormen als ze in hetzelfde q60-gebied liggen.

Stap 4, 5 en 6. Bepalen aantal per gebied, rangschikking, toetsing beoordelingscriteria
Nu per soort de concentratiegebieden bekend zijn, worden de aantallen per soort per concentratiegebied berekend. Dit gebeurt door a) telgegevens te gebruiken als de soort in het gebied (voor een groot deel) vlakdekkend is geteld of b) modelkaarten op basis van telgegevens te gebruiken als er geen vlakdekkende telgegevens beschikbaar zijn. De gemiddelde aantallen worden berekend op basis van de dichtheden van de gridcellen in het concentratiegebied. De concentratiegebieden worden vervolgens geordend van hoog naar laag en afgezet tegen de beoordelingscriteria voor het identificeren van concentratiegebieden.

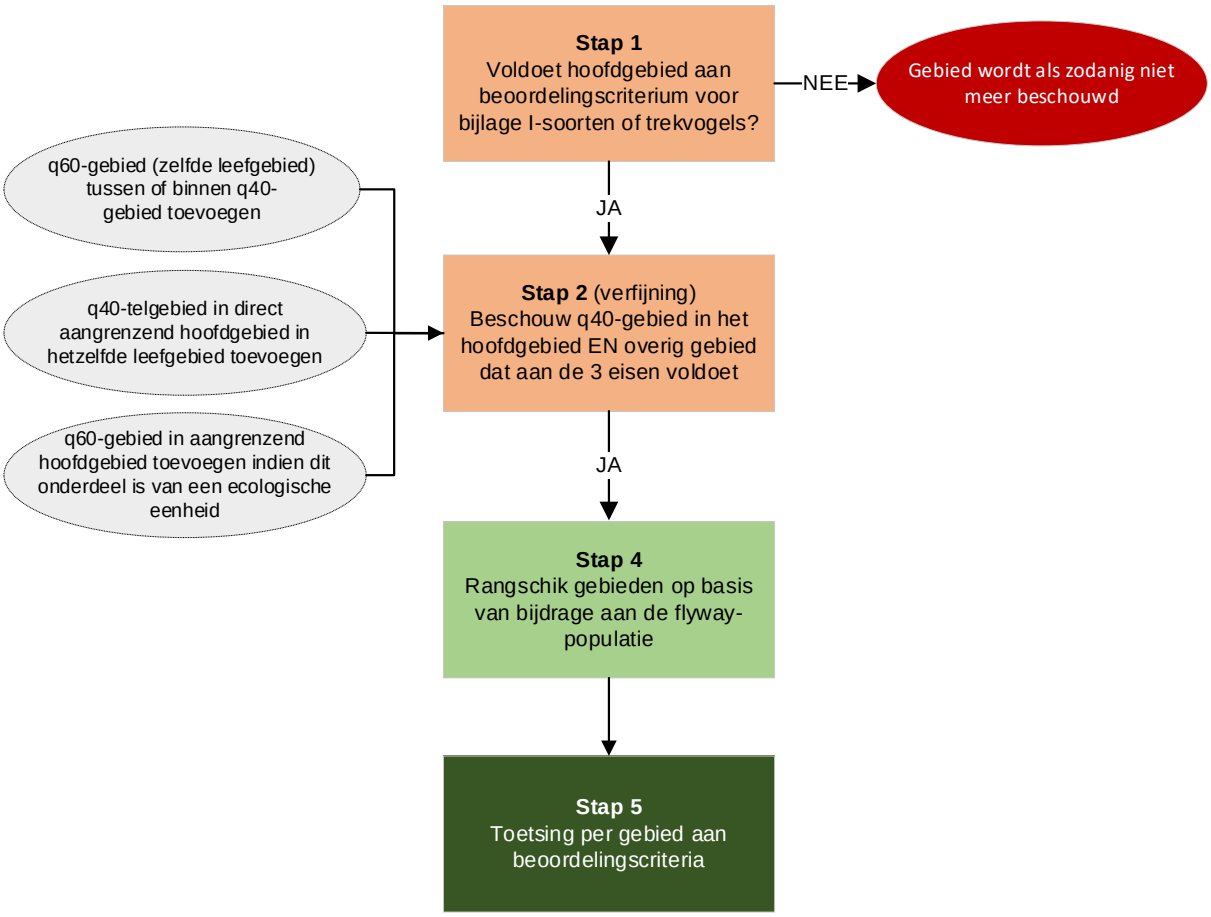
Alternatieve aanpak Grutto
Voor de Grutto, broedvogel in agrarisch gebied, is een alternatieve methode gebruikt om de uitwisseling tussen q40-gebieden in kaart te brengen. Het q60-gebied, waarbinnen zich kleine relatief geisoleerde q40-gebieden kunnen bevinden, is vaak uitgestrekt. Als ook die heel kleine q40-gebieden binnen q60-

gebied met elkaar verbonden worden, dan zou dit concentratiegebieden kunnen opleveren die – anders dan soorten van natuurgebieden – merendeels uit q60-gebied bestaan. Dat levert niet zonder meer (op ornithologische gronden) een juist afgebakend concentratiegebied op. Die afbakening kan beter wanneer er inzicht is in hoeverre er uitwisseling (dispersie) tussen q40-gebieden verwacht mag worden. Over de afstand waarop Grutto's uitwisselen met andere broedlocaties is beperkte informatie voorhanden. Voor volwassen Grutto's wordt maximaal 15 kilometer genoemd en voor jonge vogels die voor het eerst broeden wordt maximaal 30 kilometer genoemd, waarbij het aandeel vogels dat een gebied verlaat zal samenhangen met de grootte en kwaliteit van dat gebied (Melman *et al.* 2012). Uit dispersiewaarnemingen is gebleken dat 80% van de vogels binnen 1 kilometer van de geboorteplek of vorige broedplek blijft (Driessen 2002). In Fryslân lag de afstand tussen nesten in opeenvolgende jaren, een maat voor dispersie van volwassen vogels, ongeveer in dezelfde orde van grootte (Kentie *et al.* 2011). Melman *et al.* 2012 stellen dat de afstand tussen weidevogelkerngebieden maximaal twee kilometer mag bedragen om populatiedynamisch als één 'populatie' te fungeren, maar adviseren in hun studie naar weidevogelgebieden een afstand van 600 meter tussen aaneengesloten weidevogelkernen, zijnde de afstand waarbinnen tussen concentraties van Grutto's een frequente uitwisseling van Grutto's zal optreden. Het ligt voor de hand om aan te sluiten bij de 600 meter uit Melman *et al.* (2012), de enige landelijke ruimtelijke methode die is uitgewerkt om kerngebieden van weidevogels te identificeren. Rondom de q40-gebieden wordt een buffer van 300 meter gelegd. Als de buffers elkaar raken (2 x 300 meter = 600 meter) dan worden ze als één concentratiegebied beschouwd.

3.5. Identificeren van concentratiegebieden voor foeragerende niet-broedvogels

Deze paragraaf richt zich op trekvogels (voor zover doortrekker, overwinteraar en/of overzomeraar) die een gebied benutten om er te foerageren. Met name watervogels foerageren zodanig geconcentreerd in bepaalde gebieden dat die gebieden kunnen voldoen aan de beoordelingscriteria voor concentratiegebieden. Het landelijk Meetnet Watervogels (Hornman *et al.* 2022) vormt daarmee de veruit belangrijkste informatiebron voor het identificeren van concentratiegebieden voor deze groep soorten. Nederland is ten behoeve van systematische watervogelmonitoring ingedeeld in 535 hoofdgebieden die een landschappelijke eenheid vormen (bijvoorbeeld poldergebieden). Daarbinnen bevinden zich 7.200 telgebieden met een gemiddelde oppervlakte van 510 ha.

Voor de afbakening van de voor foeragerende niet-broedvogels relevante concentratiegebieden - buiten bestaande voor de soort aangewezen vogelrichtlijngebieden - worden enkele stappen doorlopen (zie figuur 3.3). Deze worden in de hiernavolgende tekst beschreven.

Figuur 3.3. Te doorlopen stappen om concentratiegebieden voor foeragerende niet-broedvogels in beeld te brengen.

Als eerste stap wordt het gemiddelde seizoensmaximum in hoofdgebieden over de laatste zes seizoenen afgezet tegen de omvang van de voor de soort relevante flyway. Hoofdgebieden die gemiddeld ≥0,1% van de flyway-populatie (bijlage I-soorten) of 1% van de flyway-populatie (overige trekvogels) herbergen worden nader beschouwd; de overige hoofdgebieden worden niet als zodanig beschouwd omdat niet-broedvogels daar geen bestendig gebruik van maken in concentraties van belang. Een zorgvuldigheidscheck (zie verder) is evenwel nodig omdat telgebieden in hoofdgebieden die niet voldoen aan de voornoemde criteria soms wel deel uitmaken van foerageergebieden in aangrenzende hoofdgebieden.

Vervolgens vindt een verdere verfijning plaats: telgebieden met lage dichtheden worden uit de selectie verwijderd, aangrenzende telgebieden met hoge dichtheden toegevoegd. Overeenkomstig de broedvogels met relatief grote verspreiding (paragraaf 3.4) wordt gewerkt met q40-gebieden. Bij watervogels zijn de q40-gebieden bepaald door de telgebieden van hoog naar laag te ordenen op basis van het aandeel in de landelijke populatie (seizoensgemiddelde). De gebieden met de hoogste aantallen die tezamen 40% van de Nederlandse populatie herbergen worden q40-gebieden genoemd. Een probleem hierbij is dat de telgebieden sterk in grootte variëren en voor de soort ook minder geschikte leefgebieden omvatten. Hierdoor komt een groot gebied met dezelfde aantallen als in een klein gebied lager op de q-schaal. Veel kleine telgebieden, die toevallig alleen het meest geschikte habitat omvatten, vallen vaker binnen de q40 selectie. Om dit te ondervangen kunnen eventueel ook telgebieden uit de q60 selectie aan de hoofdgebieden van stap 1 toegevoegd worden.

Clusters van q40-telgebieden en geïsoleerd gelegen q40-gebieden vormen vervolgens de potentiële concentratiegebieden (q40-gebieden) met dien verstande dat:

- tussenliggende telgebieden die niet tot de q40 behoren maar waar de soort wel bestendig gebruik van maakt om daar te foerageren worden toegevoegd aan de cluster. Om de verzekering te krijgen dat het gaat om bestendig gebruikte foerageergebieden wordt als controle-eis gesteld dat deze telgebieden tot de q60 moeten behoren, de telgebieden die tezamen gemiddeld over

zes seizoenen 60% van de Nederlandse populatie herbergen. In de praktijk zal er veel uitwisseling zijn tussen aangrenzende q40-gebieden en met de tussengelegen q60-gebieden.

- q40-gebieden in een hoofgebied die niet 0,1% van de flyway-populatie (bijlage I-soort) resp. 1% van de flyway-populatie bevatten, maar die direct grenzen aan een relevant hoofdgebied worden aan de cluster toegevoegd mits er bestendig gebruikt foerageergebied tussen ligt dat behoort tot de q60.
- q60-gebied in aangrenzend hoofdgebied wordt toegevoegd aan de cluster indien dat gebied niet grenst aan andere gebieden die bestendig gebruikt worden. Het q60-gebied vormt een ecologisch samenhangend foerageergebied met de cluster, waarbinnen vrije uitwisseling van foeragerende vogels plaats vindt.

Vervolgens worden de gebieden van hoog naar laag geordend op basis van hun bijdrage aan de flyway-populatie en getoetst aan de beoordelingscriteria voor het identificeren van concentratiegebieden.

3.6. Identificeren van gebieden waar vogels geconcentreerd slapen of rusten

Sommige vogelsoorten slapen regelmatig in grote aantallen van duizenden tot tienduizenden vogels bijeen op locaties met voldoende rust, veiligheid en vaak ook beschutting (van Els *et al.* 2020). Met name overwinterende ganzen, meeuwen en steltlopers houden er omvangrijke slaapplaatsen op na. Naast 'nachtslaapplaatsen' kan het om 'dagslaapplaatsen' gaan, met name hoogwatervluchtplaatsen in getijdengebieden of locaties waar nachtactieve watervogels zoals de Smient overdag rusten. Die locaties worden ook wel 'rustplaatsen' genoemd maar de termen slaap- en rustplaats worden in de praktijk geregeld door elkaar gebruikt. In de aanwijzingsbesluiten van vogelrichtlijngebieden als Natura 2000-gebied wordt daarom gesproken over 'rust- en slaapplaatsen'. In dit rapport wordt voor de leesbaarheid steeds gesproken over slaapplaatsen en slapen.

Dagslaapplaatsen vallen vaak samen met foerageergebieden voor niet-broedvogels waarbij het om dezelfde vogels gaat. In gebieden met gecombineerde functies (foerageren en slapen) vormt foerageren de leidende functie (SOVON & CBS 2005). Dagslaapplaatsen worden wel nader beschouwd als die gebieden geen gecombineerde functie hebben. Zo slapen Rosse Grutto's bij hoog water in de Terschellingerpolder en zoeken ze bij laag water voedsel op het wad. In dat geval wordt dit gebied dus nader beoordeeld voor de slaapfunctie voor de Rosse Grutto.

Slaapplaatsen liggen veelal op rustige, geïsoleerde locaties (Klaassen *et al.* 2013), ze hebben vaak een duidelijke natuurlijke begrenzing, zoals een boomgroep, een eiland of een waterplas (van den Bremer *et al.* 2008; Hornman *et al.* 2023). In sommige gevallen liggen slaapplaatsen van één soort dicht bij elkaar (van Els *et al.* 2020) en kan er veel uitwisseling zijn tussen deze locaties. Of dicht bij elkaar liggende locaties waar wordt geslapen tot één slaapplaats kunnen worden gerekend, is afhankelijk van verschillende factoren, zoals de mobiliteit van de soort en de soort-specifieke vereisten aan de slaapplaats. Op basis van de telgegevens van het Meetnet Slaapplaatsen van Sovon én op basis van lopend onderzoek met kleurringen en dataloggers kunnen de fusieafstanden[10] van gemeenschappelijke slaapplaatsen van verschillende vogelsoorten worden beredeneerd (Louwe Kooijmans & van Els *in prep.*). Slaapplaatsen worden als één slaapplaats beschouwd indien ze binnen een soortspecifieke fusieafstand binnen hetzelfde landschapstype liggen. In veel gevallen bedraagt die ca. 5 km maar grotere en kleinere afstanden komen voor (bijlage 3). Per slaapplaats wordt het gemiddelde seizoenmaximum berekend (van den Bremer *et al.* 2008, Hornman *et al.* 2023), hier over zes seizoenen. Bij slaapplaatsen kan niet gewerkt worden met seizoensgemiddelden (zie paragraaf 3.5) omdat er veelal te weinig tellingen binnen een seizoen uitgevoerd (kunnen) worden.

De slaapplaatsen worden geordend van hoog naar laag op basis van het gemiddelde seizoenmaximum over zes seizoenen, en vervolgens getoetst aan de beoordelingscriteria voor het identificeren van concentratiegebieden.

3.7. Identificeren van concentratiegebieden op de Noordzee

Met 'Noordzee' wordt hier gedoeld op het zeegebied buiten de territoriale zee dat deel uitmaakt van de Nederlandse Exclusieve Economische Zone (EEZ). Op de Noordzee wordt een iets andere aanpak dan op land gevolgd om concentratiegebieden in beeld te brengen. Het voorkomen en gedrag van vogels op

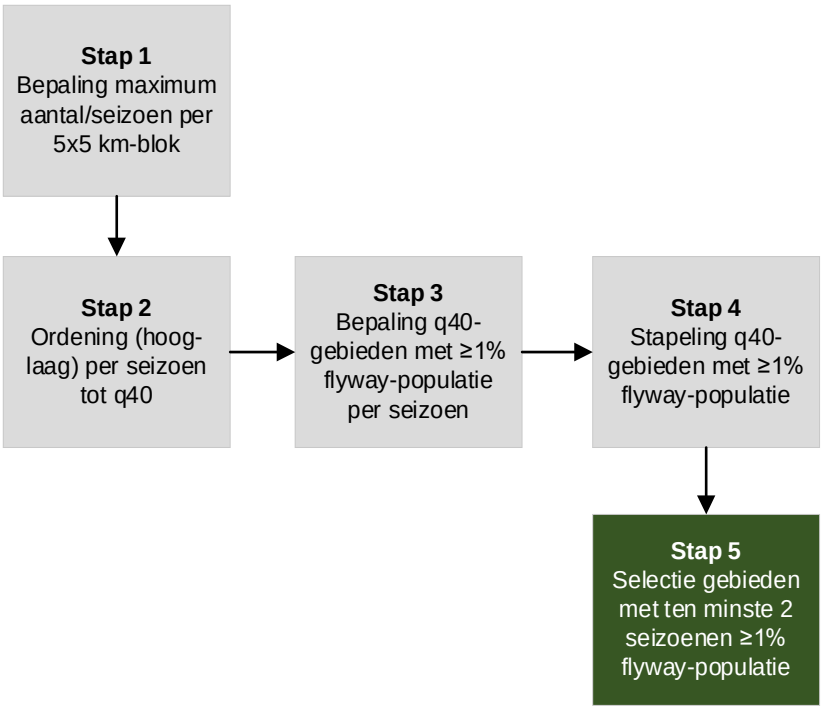
[10] Zie uitleg op pagina 13 over 'fusieafstanden' waarbij kolonies ook kunnen worden gelezen als slaapplaats.

open zee is anders dan bij vogels op land, waar naar inschatting een veel sterkere sturing door landschapsstructuren en vegetaties is.

De informatie over de verspreiding van vogels op de Noordzee is gebaseerd op tellingen vanuit een vliegtuig op een vastliggende route van transecten (van Bemmelen *et al.* 2022). Elk telseizoen loopt van 1 juli tot en met 30 juni in het daaropvolgende jaar, waarbinnen zes tellingen plaatsvinden: augustus, november, januari, februari, april en juni. Voor de analyse wordt gebruik gemaakt van *distance sampling*. Dit is een berekeningsmethode waarbij populaties in een studiegebied geschat worden via het vastleggen van waarnemingen en hun afstand ten opzichte van een transectlijn. De detectiekans om vogels waar te nemen neemt af met toenemende afstand tot de gevolgde transectlijn. Het principe van distance sampling is om dit detectieverlies te modelleren, waardoor er een representatief beeld ontstaat van de populaties in het studiegebied.

Bij de methodiek voor het afbakenen van concentratiegebieden op open zee wordt zoveel mogelijk aangesloten bij de methodiek op land. Dat betekent dat ook op open zee gebruik wordt gemaakt van q40-gebieden als vertrekpunt. De q60-gebieden, die op land gebruikt worden om te beoordelen of q40-gebieden ornithologisch samenhangen, zijn op open zee niet gebruikt. Ze beslaan namelijk een dermate groot deel van de open zee, dat het gebruik van q60-gebieden geen meerwaarde heeft. Het andere verschil met de aanpak op land is dat het q40-gebied *per seizoen* wordt bepaald, en niet over zes seizoenen wordt gemiddeld. Op open water zijn weliswaar ook duidelijke concentraties, maar de ligging daarvan fluctueert van jaar tot jaar (Arts 2008, Fijn *et al.* 2021, van Bemmelen *et al.* 2022). Het is onduidelijk waar deze fluctuaties precies door worden veroorzaakt maar de voedselsituatie lijkt hiervoor het meest sturend (van Bemmelen *et al.* 2021).

Om concentratiegebieden op de Noordzee in kaart te brengen en af te bakenen zijn een aantal stappen doorlopen (figuur 3.4):

Figuur 3.4. Samenvatting van de methodiek om concentratiegebieden op de Noordzee buiten de kustzone in beeld te brengen.

Stap 1. Verdeling naar 5x5 km-hokken
De verspreidingsgegevens van vogels in het Noordzeegebied zijn gemodelleerd op een schaal van 5x5 kilometer (van Bemmelen *et al.* 2022). Per soort is per 5x5 km-hok het seizoensmaximum bepaald voor de laatste acht telseizoenen op basis van de zes tellingen per seizoen. De 5x5-hokken vormen de 'bouwstenen' voor de bepaling van concentratiegebieden.

Stap 2. Afbakening q40-gebieden
De 5x5 km-hokken met het seizoensmaximum worden voor elk seizoen geordend van hoog naar laag, tot 40% van de totale aantallen in dat seizoen is bereikt (de q40 per seizoen). De acht seizoenen zijn niet eerst samengevoegd omdat dan belangrijke informatie verloren kan gaan.

Stap 3. Selecteren q40-gebieden met 1% van de flyway-populatie
Per soort zijn per seizoen de q40-gebieden bepaald die ten minste 1% van de flyway-populatie bevatten. In veel gebieden komt in de meeste of sommige seizoenen minder dan 1% van de flyway-populatie van een soort voor. Die seizoenen worden voor die soort dan niet nader beschouwd.

Stap 4. Stapelen van gebieden per jaar die in een bepaald jaar aan de 1%-norm voldoen
Per soort worden de q40-gebieden waar in een bepaald seizoen ten minste 1% van de flyway-populatie aanwezig was over elkaar heen gelegd, ofwel 'gestapeld'.

Stap 5. Afbakening concentratiegebieden
Tot slot worden de 5x5 km-hokken die minimaal twee seizoenen deel uitmaken van de 1%-gebieden geselecteerd als concentratiegebied. Het gemiddelde seizoensmaximum in deze gebieden wordt afgezet tegen de 1%-norm van de flyway-populatie. Van een gebied waar slechts één seizoen (van de acht seizoenen) sprake was van aantallen van internationaal belang (≥ 1% van de flyway-populatie) wordt aangenomen dat de soort hier niet bestendig gebruik van maakt in aantallen van internationaal belang. Gelet op de relatief lage telinspanning op de Noordzee ligt het voor de hand om gebieden waar in meer dan één seizoen meer dan 1% van de flyway-populatie aanwezig was te beschouwen als gebieden waar de soort bestendig gebruik van maakt om te rusten en te foerageren.

4. Resultaten

Op basis van de indicatieve doorrekeningen konden er voor 130 soort-functie-combinaties concentratiegebieden worden geïdentificeerd. Het gaat om 89 soorten (45 soorten broedvogels en 61 soorten niet-broedvogels, 17 soorten zowel als broedvogel en niet-broedvogel). In paragraaf 4.1 wordt in een leeswijzer per onderdeel beschreven hoe de in paragraaf 4.2 gepresenteerde resultaten per soort gelezen moeten worden.

4.1. Leeswijzer

Titel
Bij de titel van de gepresenteerde soortinformatie wordt de naam van de vogelsoort genoemd. Hierbij wordt de systematiek uit de Vogelrichtlijnrapportage gehanteerd (van Kleunen *et al.* 2020). Er zijn verschillende taxonomische indelingen gangbaar. Hier wordt overeenkomstig de EU de taxonomische indeling en naamgeving The List of Birds of the European Union, versie van augustus 2018 gevolgd (DG Environment 2021).
Gegeven wordt:

- Soortcode (EU-Natura 2000-code)
- Nederlandse naam
- Wetenschappelijke naam
- Het seizoen en de populatie waarop de soortinformatie betrekking heeft.

Landelijke informatie
In een blauwe box wordt kerninformatie over de betreffende populatie gepresenteerd.

- Status Vogelrichtlijn: 'Genoemd in bijlage I van de Vogelrichtlijn (artikel 4.1)' of 'Niet in bijlage I genoemde en geregeld voorkomende trekvogel zoals benoemd in artikel 4.2 van de Vogelrichtlijn'
- Talrijkheidsklasse: Aanduiding van talrijkheid van de soort, volgens de indeling van de Avifauna van Nederland 2 (tabel 4.1, Bijlsma *et al.* 2001), uitgaande van de populatieschatting (zie volgende punt).

Tabel 4.1. Aanduiding van talrijkheid van de soort (Bijlsma et al. 2001).

Broedvogels (paren)		Niet-broedvogels (exemplaren)	
Uiterst schaars	1-50	Uiterst klein aantal	1-100
Zeer schaars	51-250	Zeer klein aantal	101-500
Schaars	251-1.000	Klein aantal	501-2.000
Vrij schaars	1.001-5.000	Vrij klein aantal	2001-10.000
Vrij talrijk	5.001-25.000	Vrij groot aantal	10.001-50.000
Talrijk	25.001-100.000	Groot aantal	50.001-200.000
Zeer talrijk	100.001-500.000	Zeer groot aantal	200.001-1 miljoen
Uiterst talrijk	>500.000	Uiterst groot aantal	>1 miljoen

- Populatieschatting:
  Broedvogels - Populatiegrootte in de drie meest recente beschikbare jaren (minimum en maximumaantal broedparen in de betreffende jaren), met de periode waarop deze schatting is gebaseerd.
  Niet-broedvogels - Populatiegrootte in de afgelopen zes seizoenen (laagste en hoogste seizoensmaximum in deze periode), met de periode waarop deze schatting is gebaseerd. Daartoe zijn per maand de getelde en bijgeschatte aantallen in de monitoringsgebieden, de getelde en bijgeschatte aantallen in de overige gebieden en een schatting van de aantallen in niet-getelde gebieden gesommeerd. Vervolgens is per seizoen het maximum bepaald (Hornman *et al.* 2022).
- Aandeel: Aandeel van de biogeografische populatie dat gemiddeld over de laatste zes jaar van Nederland gebruik maakt. Bij trekkende watervogels is de biogeografische populatie gelijk aan de flyway-populatie (http://wpe.wetlands.org).
- Trend lange en korte termijn: Trendindicatie uitgesplitst naar de lange termijn (sinds de start van reeks) en de korte termijn (recente 12 jaar). Deze is gebaseerd op de classificatie zoals die binnen het Netwerk Ecologische Monitoring wordt gehanteerd; afgeleid van trendanalyse met TRIM (broedvogels, PTT) of TrendSpotter (watervogels):

sterke toename (++)	-	significante toename met >5% per jaar
matige toename (+)	-	significante toename met ≤5% per jaar
stabiel (o)	-	geen significante aantalsverandering
matige afname (-)	-	significante afname met ≤5% per jaar
sterke afname (--)	-	significante afname met >5% per jaar
onzeker (~)	-	geen betrouwbare trendclassificatie mogelijk

- Staat van instandhouding: de gepubliceerde Staat van instandhouding (Sovon 2023).
- Status Rode Lijst: Alleen bij broedvogels opgenomen. De mate van bedreiging is verdeeld over de volgende categorieën: verdwenen uit Nederland, ernstig bedreigd, bedreigd, kwetsbaar, gevoelig en thans niet bedreigd.

Kenschets
Introductie over de soort in kernachtige taal (hier geen bronverwijzingen). In maximaal 150 woorden wordt ingegaan op:

- Het relevante seizoen, en daarmee de relevante functie en de relevante populatie.
- Indien relevant de betreffende ondersoort.
- Herkomstgebied van doortrekkende overwinterende en/overzomerende populaties.
- Het type landschap waarin de soort voorkomt.
- Het voedsel van de soort (globaal).

Gebieden
Hier worden in tabelvorm de concentratiegebieden weergegeven. Hieronder volgt een voorbeeld voor de opbouw van de tabel voor een broedvogel en niet-broedvogel, gevolgd door een toelichting per kolom (oranje cijfer).

Voorbeeld gebiedentabel broedvogel

1	2	3	4	5	6a	7	8	9	10	11
Nr. gebied	Naam gebied	Bestaand VR-gebied met IHD	Provincie	Functie	Paren (gem. 2016-21)	Aandeel biogeog. pop. (%)	VR (%)	HR (%)	NNN (%)	Overig (%)
72	IJsselmeer	ja	Fr, NH, Fl	B	3.500	18	100	2	71	0

Voorbeeld gebiedentabel niet-broedvogel

1	2	3	4	5	6b	7	8	9	10	11
Nr. gebied	Naam gebied	Bestaand VR-gebied met IHD	Provincie	Functie	Seiz.max. (gem. 2015-20)	Aandeel biogeog. pop. (%)	VR (%)	HR (%)	NNN (%)	Overig (%)
1	Waddenzee	ja	Fr, Gr, NH	F	19.100	26	100	97	100	0

1. *Nummer gebied*
   Nummer van het gebied. Bij bestaande vogelrichtlijngebieden betreft dit het landelijk gebiedsnummer. Voor de concentratiegebieden die geen bestaand vogelrichtlijn-gebiedsnummer hebben is een nieuwe nummering gemaakt, te onderscheiden door een C voor het nummer, waarbij de nummering loopt van noordwest naar zuidoost.
2. *Naam gebied*
   Voor de concentratiegebieden die geen bestaand vogelrichtlijngebied betreffen is een nieuwe werknaam geïntroduceerd met als uitgangspunt de bestaande telgebieden die meestal op streeknamen zijn gebaseerd.
3. *Bestaand vogelrichtlijngebied met instandhoudingsdoel*
   Hier wordt aangegeven of het een bestaand vogelrichtlijngebied met een instandhoudingsdoel (IHD) voor de soort betreft.
4. *Provincie*
   Provincies waarin het gebied gelegen is (Gl - Gelderland, NB - Noord-Brabant, ZH - Zuid-Holland, Dr - Drenthe, NH – Noord-Holland, Li - Limburg, Ov - Overijssel, Fr - Friesland, Zl - Zeeland, Gr - Groningen, Ut - Utrecht, Fl - Flevoland). Bij meerdere provincies wordt de volgorde zo gegeven dat de provincie met het grootste aandeel wat oppervlak betreft als eerste wordt benoemd. Bij gebieden gelegen op de Noordzee betreft de invulling van deze kolom 'NZ'.
5. *Functie*
   Functie van het gebied voor de soort waarbij onderscheid wordt gemaakt tussen broeden (B), foerageren (F) en slapen (S).
6. *Omvang populatie in gebied*
   a. Broedvogels: gemiddeld aantal paren in de periode 2016-2021
   b. Niet-broedvogels: gemiddeld seizoensmaximum in de periode 2015/16-2020/21

7. Aandeel Nederlandse populatie/biogeografische populatie (%)
- Voor bijlage I-soorten die broedvogel zijn wordt hier het aandeel van de omvang van de populatie in het gebied ten opzichte van de landelijke populatie weergegeven.
- Voor bijlage I-soorten die niet-broedvogel zijn, en trekvogels (voor zover geen bijlage I-soort, zowel broedvogel als niet-broedvogel) wordt hier het aandeel van de omvang van de populatie in het gebied ten opzichte van de biogeografische populatie weergegeven.

8 t/m 11. VR, HR, NNN (inclusief grote wateren), Overig (%)

In deze kolommen is weergegeven welk deel van het gebied vogelrichtlijngebied (VR), habitatrichtlijngebied (HR), Natuurnetwerk Nederland (NNN) en overig Nederland (overig, buiten Natura 2000 en NNN) betreft. Deze verschillende categorieën kunnen overlappen, waarmee het totale percentage boven de 100% kan liggen.

De gebiedentabel wordt gevolgd door een verspreidingskaart. In elke kaart is de soortnaam en functie (broeden (B), foerageren (F) en slapen/rusten (S)) opgenomen. De kaarten zijn gebaseerd op de vogelmeetnetten zoals georganiseerd in het kader van het Netwerk Ecologische Monitoring (NEM), de meest recente Vogelatlas (zie nadere duiding in §3.2). Weergegeven is het procentuele aandeel in de landelijke populatie, aflopend gesorteerd. Per kaart is aangegeven op welke waarde de sortering betrekking heeft die verschilt tussen broedvogels (aantal paren per 5x5 km-hok) en niet-broedvogels (foerageer-functie: dichtheid van seizoensgemiddelde aantallen per telgebied (land) of 5x5 km-hok (zee), slaap-functie: gemiddeld maximum per 5x5 km-hok).

4.2. Resultaten per soort

A001 Roodkeelduiker *Gavia stellata*, niet-broedvogel

Landelijke informatie

Status Vogelrichtlijn:	Genoemd in bijlage I van de Vogelrichtlijn (artikel 4.1)
Talrijkheidsklasse:	Vrij klein aantal
Populatieschatting:	2.100-9.800 vogels (2016/17-2020/21)
Aandeel:	1-3% van de biogeografische populatie (trekperiode en winter)
Trend lange termijn (vanaf 1991):	Geen trend aantoonbaar
Trend korte termijn (12 jaar):	Geen significante aantalsverandering
Staat van instandhouding:	Gunstig

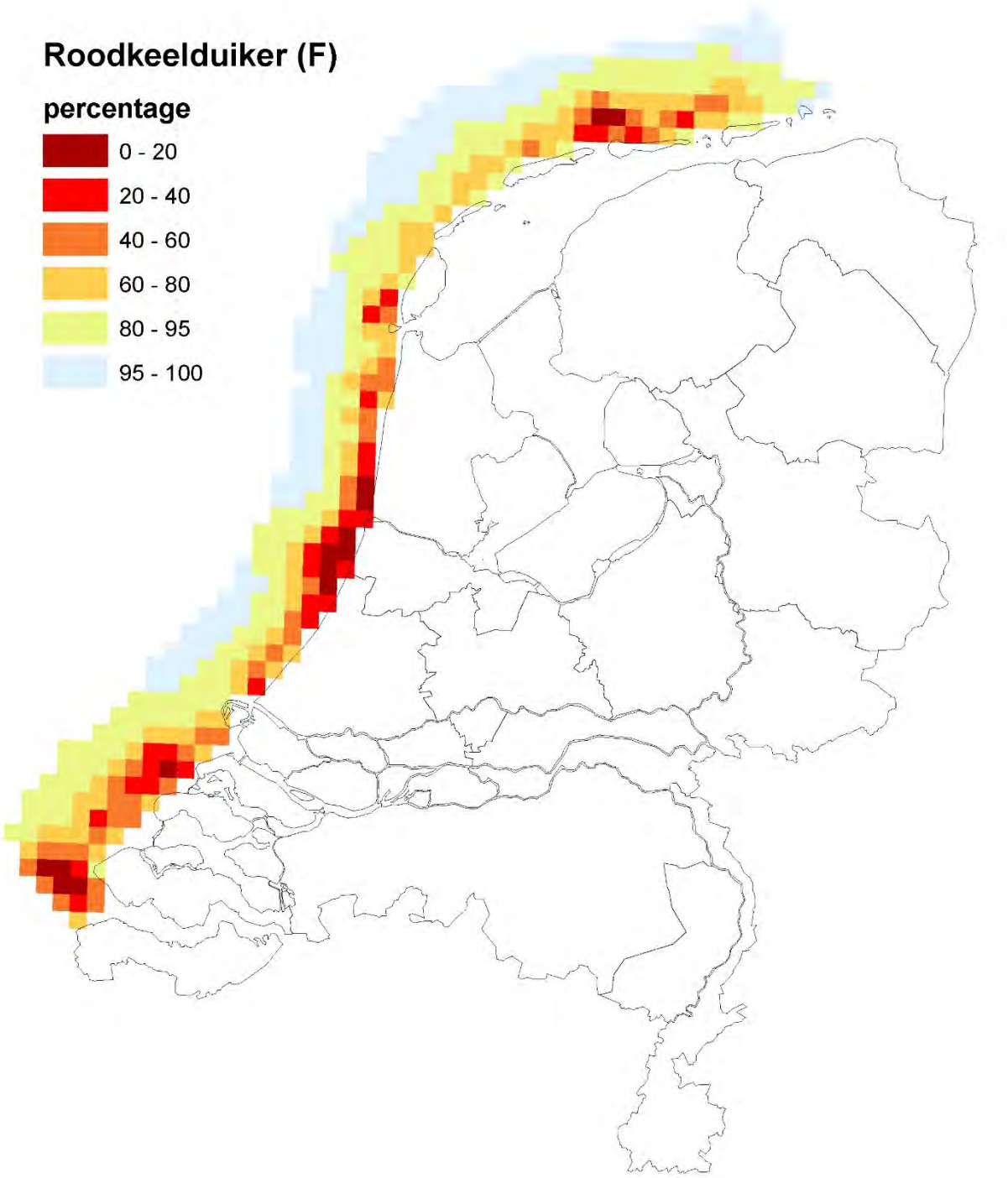
Kenschets

In Nederland is de Roodkeelduiker een doortrekker en wintergast. Ze broeden in boreale en arctische gebieden van West-Groenland tot Taimyr. In de winter verblijven Roodkeelduikers voornamelijk in de kustwateren van de Noordzee, waar ze ondiepe wateren van tot 10-20 km uit de kust prefereren. Kleinere aantallen overwinteren op de Waddenzee en in de zeearmen van het Deltagebied. In het najaar verblijft de soort vooral in zeegaten en geulen tussen de Waddeneilanden. Ze zijn schaars in het binnenland. Roodkeelduikers foerageren en rusten in losse groepsverbanden op open water. Ze foerageren uitsluitend op vis (4-25 cm lengte, zoals stekelbaars, wijting, kabeljauw), waarbij ze duiken tot een diepte van 15 m en maximaal 25 m. De in Nederland doortrekkende en overwinterende Roodkeelduikers behoren tot de Noordwest-Europese flyway-populatie.

Gebieden

Weergegeven zijn de concentratiegebieden waar zich aantallen van (inter)nationaal belang bevinden.

Nr. gebied	Naam gebied	Bestaand VR-gebied met IHD	Provincie	Functie	Seiz.max. (gem. 2015-20)	Aandeel biogeog. pop. (%)	VR (%)	HR (%)	NNN (%)	Overig (%)
C61	Hollandse Kust	nee	ZH, NH	F	1.800	<1	0	1	100	0
7	Noordzeekustzone	ja	Fr, NH, Gr	F	1.300	<1	100	100	100	0
113	Voordelta	ja	Zl, ZH	F	790	<1	100	100	100	0
C86	Vlakte van de Raan	nee	NZ, Zl	F	480	<1	0	100	100	0

Verspreiding van de Roodkeelduiker als foeragerende niet-broedvogel in de periode 2015/16–2020/21. Weergegeven is de procentuele verdeling van de populatie, aflopend gesorteerd op de dichtheid van seizoensgemiddelde aantallen per 5x5 km-hok.

A007 Kuifduiker *Podiceps auritus*, niet-broedvogel

Landelijke informatie

Status Vogelrichtlijn:	Genoemd in bijlage I van de Vogelrichtlijn (artikel 4.1)
Talrijkheidsklasse:	Zeer klein aantal
Populatieschatting:	110-150 vogels (2016/17-2020/21)
Aandeel:	<1% van de biogeografische populatie (trekperiode en winter)
Trend lange termijn (vanaf 1980):	Matige toename (<5% per jaar)
Trend korte termijn (12 jaar):	Geen trend aantoonbaar
Staat van instandhouding:	Gunstig

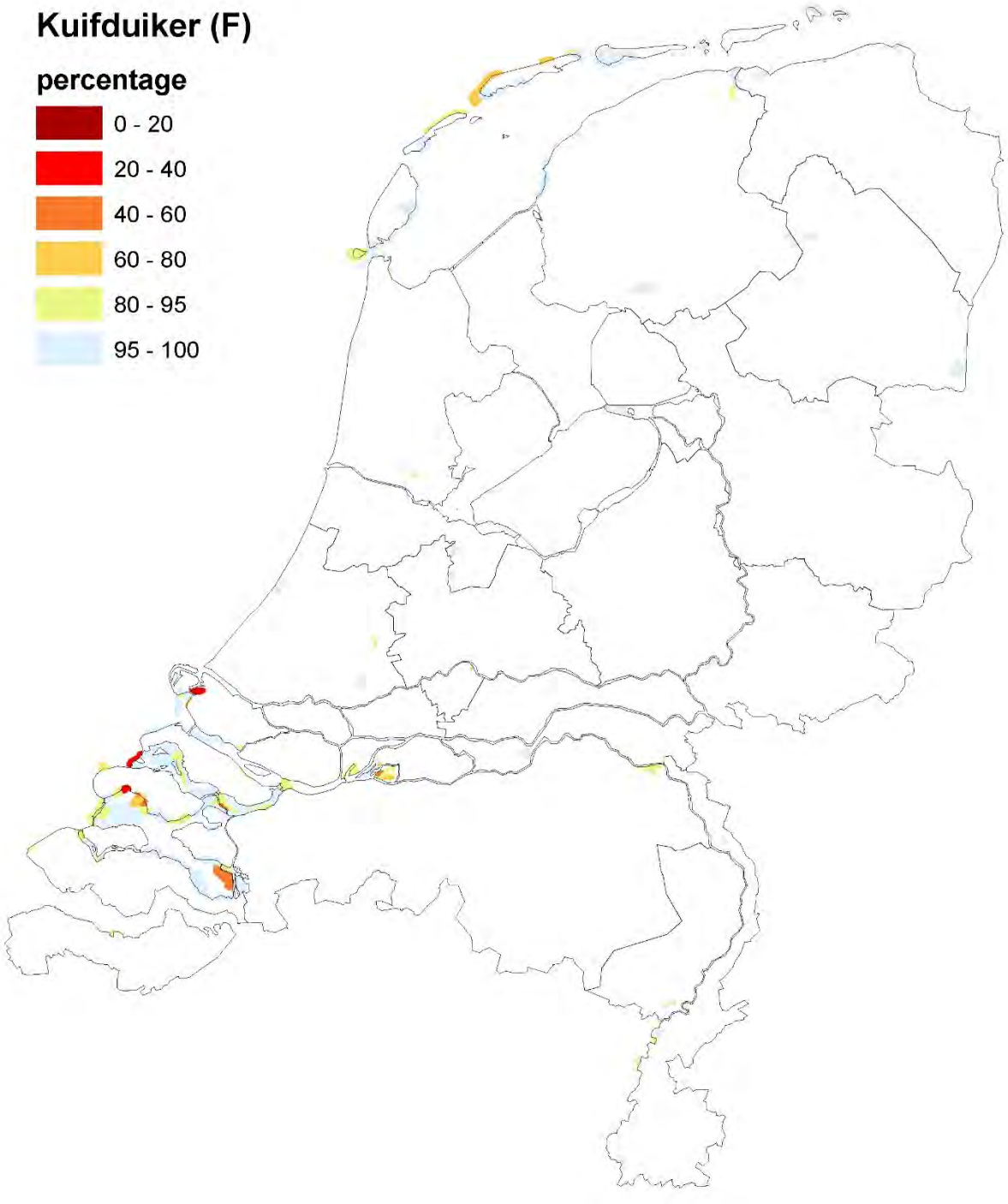
Kenschets

In tegenstelling tot wat de naam doet vermoeden, behoort de Kuifduiker niet tot de duikers, maar tot de fuutachtigen. Hoewel er soms overzomerende exemplaren worden aangetroffen, is het nog nooit tot een zeker broedgeval van deze soort in Nederland gekomen, op een enkel mengpaar met een Geoorde Fuut na. De vogels die vanaf oktober tot april in Nederland overwinteren, zijn grotendeels afkomstig uit Zweden, Finland en Rusland. De Kuifduiker heeft dan de voorkeur voor zoute kustwateren, waarbij met name in de zuidwestelijke Delta de grootste concentraties te vinden zijn. In het binnenland is de soort schaars en wordt er slechts hier en daar een enkeling op grote zoetwaterplassen aangetroffen. De Kuifduiker voedt zich gedurende de winterperiode voornamelijk met kleine vis en kreeftachtigen. De in Nederland voorkomende vogels behoren tot de Noordoost-Europese flyway-populatie.

Gebieden

Weergegeven zijn de concentratiegebieden waar zich aantallen van (inter)nationaal belang bevinden.

Nr. gebied	Naam gebied	Bestaand VR-gebied met IHD	Provincie	Functie	Seiz.max. (gem. 2015-20)	Aandeel biogeog. pop. (%)	VR (%)	HR (%)	NNN (%)	Overig (%)
118	Oosterschelde	ja	ZI	F	69	<1	100	100	5	0
113	Voordelta	ja	ZI, ZH	F	49	<1	100	100	100	0

Verspreiding van de Kuifduiker als foeragerende niet-broedvogel in de periode 2015/16-2020/21. Weergegeven is de procentuele verdeling van de populatie, aflopend gesorteerd op de dichtheid van seizoensgemiddelde aantallen per telgebied.

A008 Geoorde Fuut *Podiceps nigricollis*, niet-broedvogel

Landelijke informatie

Status Vogelrichtlijn:	Niet in bijlage I genoemde en geregeld voorkomende trekvogel zoals bedoeld in artikel 4.2 van de Vogelrichtlijn
Talrijkheidsklasse:	Vrij klein aantal
Populatieschatting:	2.200-4.300 vogels (2016/17-2020/21)
Aandeel:	2-3% van de biogeografische populatie (trekperiode)
Trend lange termijn (vanaf 1980):	Matige toename (<5% per jaar)
Trend korte termijn (12 jaar):	Matige afname (<5% per jaar)
Staat van instandhouding:	Gunstig

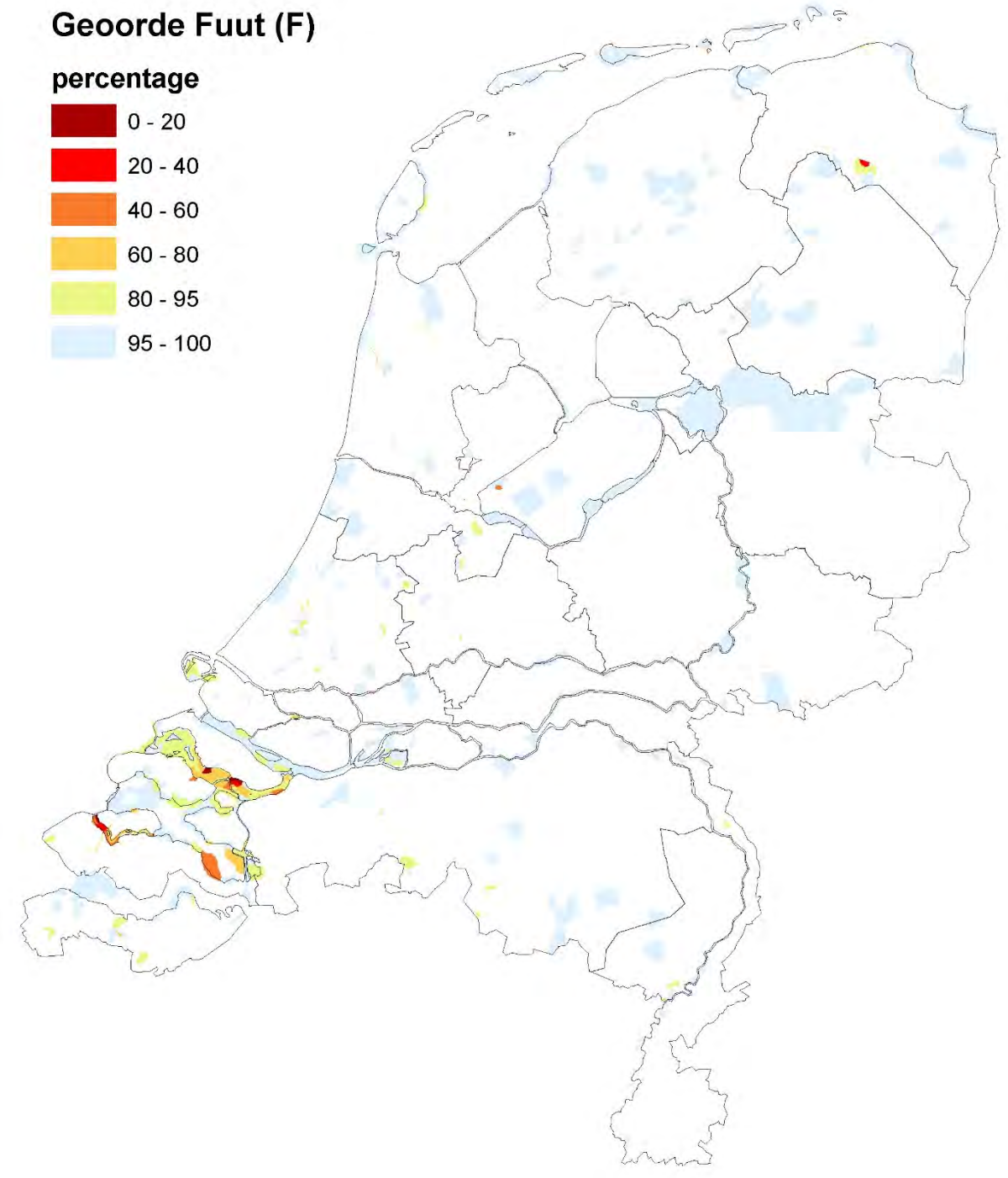
Kenschets

De Geoorde Fuut overwintert in grote wateren, zowel in de kustzone en in estuaria als in grote zoetwaterplassen. Met name de zuidwestelijke Delta is een belangrijk overwinteringsgebied. In Nederland worden de hoogste aantallen echter bereikt in de nazomer, wanneer er duizenden Geoorde Futen naar de zuidwestelijke Delta komen om te ruien. Dit is in die periode de grootste concentratie in Noordwest-Europa. In de winter gaat het om lagere aantallen. Het menu bestaat voor een groot deel uit insecten en hun larven, aangevuld met weekdieren, kreeftachtigen, amfibieën en kleine vissen. De Geoorde Futen die in Nederland voorkomen behoren tot de Europese/Zuid- en West-Europese en Noord-Afrikaanse flyway-populatie.

Gebieden

Weergegeven zijn de concentratiegebieden waar zich aantallen van (inter)nationaal belang bevinden.

Nr. gebied	Naam gebied	Bestaand VR-gebied met IHD	Provincie	Functie	Seiz.max. (gem. 2015-20)	Aandeel biogeog. pop. (%)	VR (%)	HR (%)	NNN (%)	Overig (%)
118	Oosterschelde	nee	ZI	F	1.600	1	100	100	5	0

Verspreiding van de Geoorde Fuut als foeragerende niet-broedvogel in de periode 2015/16–2020/21. Weergegeven is de procentuele verdeling van de populatie, aflopend gesorteerd op de dichtheid van seizoensgemiddelde aantallen per telgebied.

A017 Aalscholver *Phalacrocorax carbo*, broedvogel

Landelijke informatie

Status Vogelrichtlijn:	Niet in bijlage I genoemde en geregeld voorkomende trekvogel zoals bedoeld in artikel 4.2 van de Vogelrichtlijn
Talrijkheidsklasse:	Vrij talrijk
Populatieschatting:	14.800-17.300 paren (2020-2022)
Aandeel:	7-8% van de biogeografische populatie
Trend lange termijn (vanaf 1990):	Matige toename (<5% per jaar)
Trend korte termijn (12 jaar):	Matige afname (<5% per jaar)
Staat van instandhouding:	Gunstig
Status Rode Lijst (2016):	Thans niet bedreigd

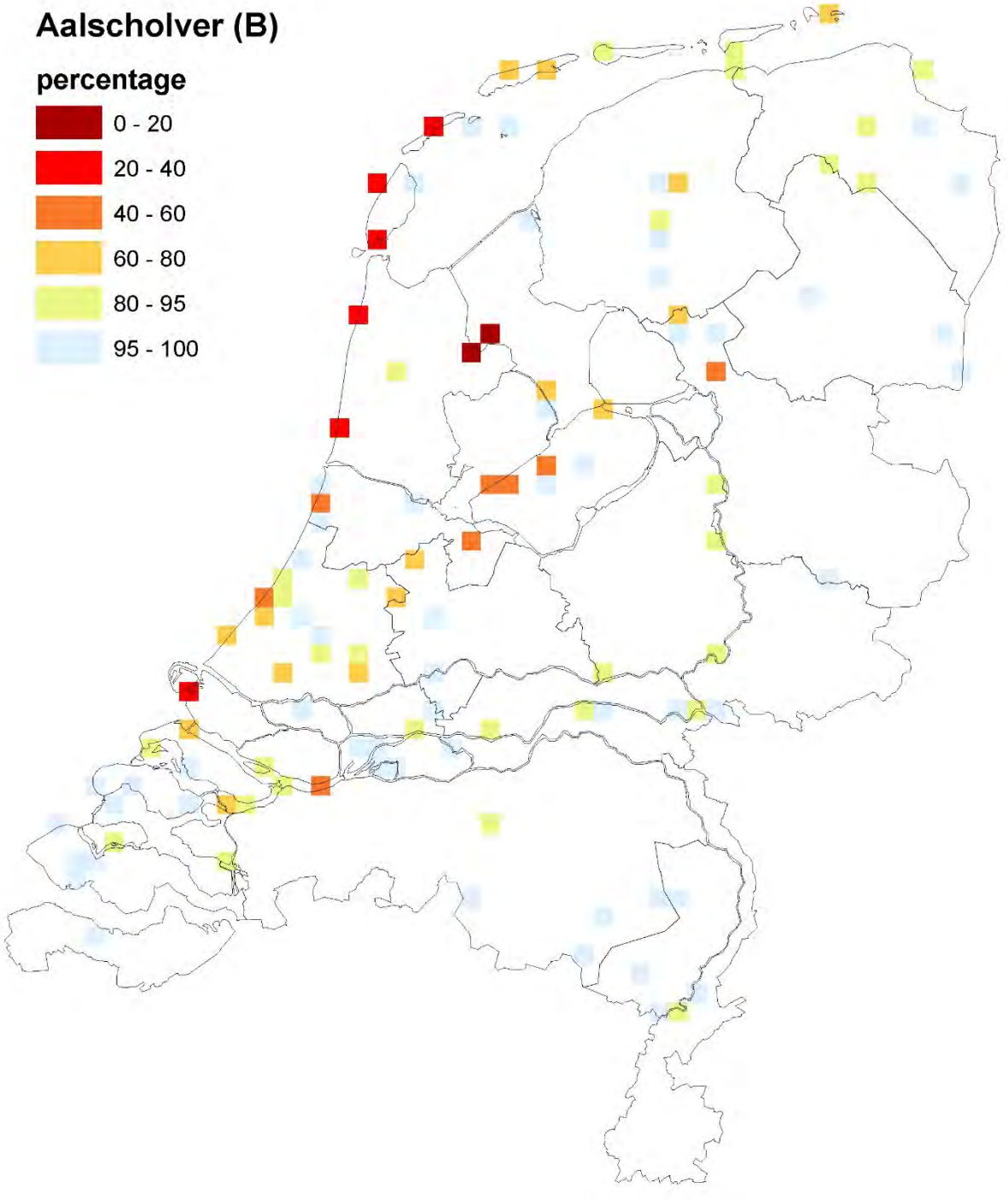
Kenschets

Aalscholvers broeden in kolonies van enkele tientallen tot duizenden paren, al zijn de laatste zeldzaam in Nederland. Deze kolonies zijn veelal te vinden in direct aan water grenzende, of onder water gelopen, moerasbossen of boomgroepen, maar ook wel in andere verticale landschapselementen zoals hoogspanningsmasten in de buurt van visrijke wateren in het binnenland en langs de kust. Soms broeden Aalscholvers ook op grondnesten, maar dan wel in een predatorvrije omgeving. Gedurende het gehele jaar bestaat het voedsel vrijwel uitsluitend uit vis. Het voedselgebied (grote, voedselrijke, visrijke binnen- of kustwateren) ligt maximaal 15-20 km van de nestplaats. Aalscholvers eten vooral grotere vissen zoals pos, jonge baars, blankvoorn en andere soorten. Nederlandse broedvogels overwinteren in eigen land en zuidwaarts tot rond de Middellandse Zee. De meeste Aalscholvers in Nederland behoren tot de Noord- en Centraal-Europese flyway-populatie (ondersoort *Phalacrocorax carbo sinensis*). Voorts blijken zeer kleine aantallen van de ondersoort *Phalacrocorax carbo carbo* (“Grote Aalscholver”) afkomstig van de Britse eilanden in Nederland te overwinteren en te broeden.

Gebieden

Weergegeven zijn de concentratiegebieden waar zich aantallen van (inter)nationaal belang bevinden.

Nr. gebied	Naam gebied	Bestaand VR-gebied met IHD	Provincie	Functie	Paren (gem. 2016-21)	Aandeel biogeog. pop. (%)	VR (%)	HR (%)	NNN (%)	Overig (%)
72	IJsselmeer	ja	Fr, NH, Fl	B	3.500	2	100	2	71	0

Verspreiding van de Aalscholver als broedvogel in de periode 2016-2021. Weergegeven is de procentuele verdeling van de populatie, aflopend gesorteerd op aantal broedparen per 5x5 km-hok.

A017 Aalscholver *Phalacrocorax carbo*, niet-broedvogel

Landelijke informatie

Status Vogelrichtlijn:	Niet in bijlage I genoemde en geregeld voorkomende trekvogel zoals bedoeld in artikel 4.2 van de Vogelrichtlijn
Talrijkheidsklasse:	Groot aantal
Populatieschatting:	57.200-71.700 vogels (2016/17-2020/21)
Aandeel:	9-12% van de biogeografische populatie (trekperiode en winter)
Trend lange termijn (vanaf 1980):	Matige toename (<5% per jaar)
Trend korte termijn (12 jaar):	Geen significante aantalsverandering
Staat van instandhouding:	Gunstig

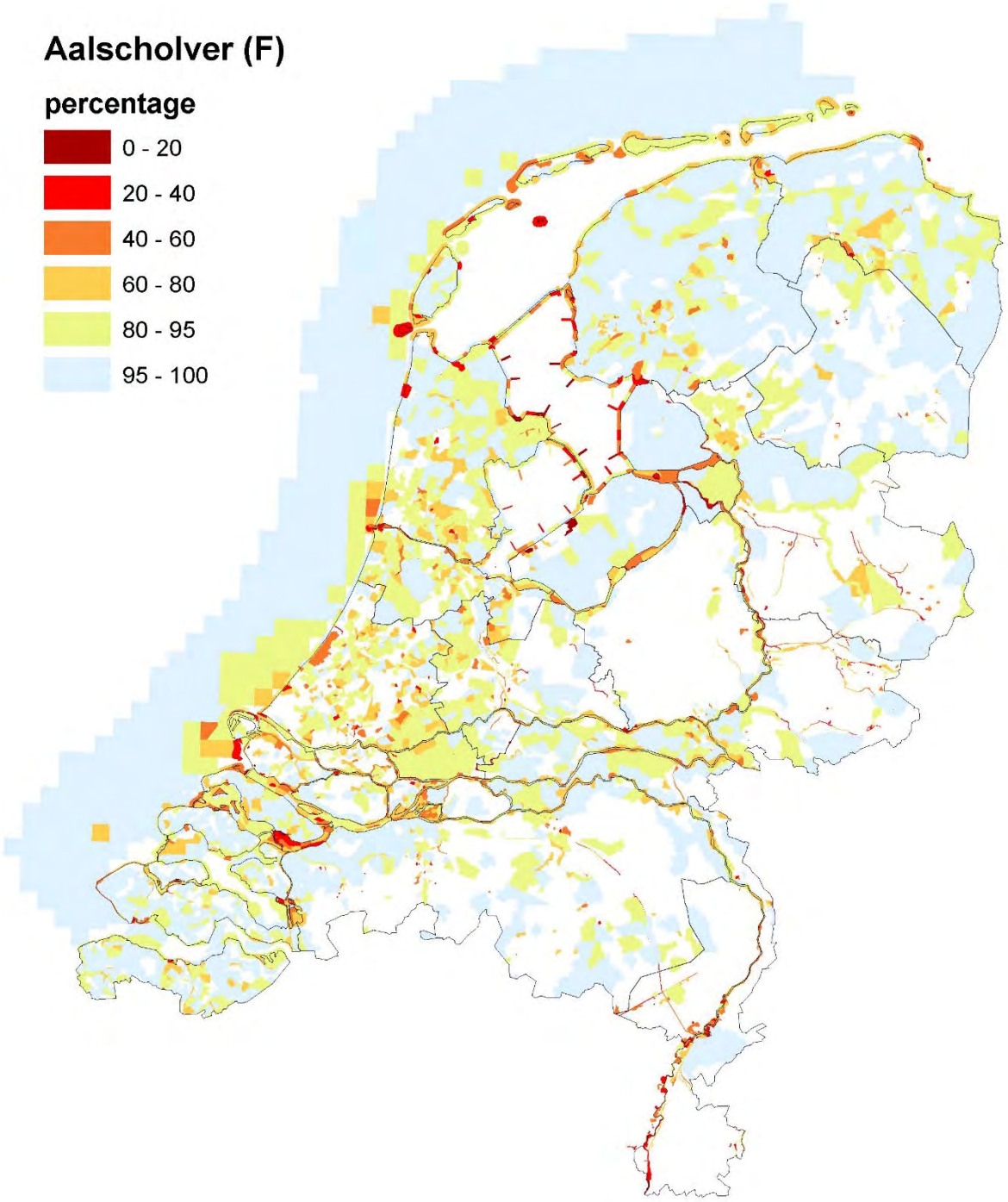
Kenschets

In Nederland komt een populatie van doortrekkers en overwinteraars voor, vooral afkomstig uit Denemarken, Duitsland en Polen. In ons land benutten Aalscholvers zowel zoete als zoute wateren met goede vispopulaties. Aalscholvers eten vooral grotere vissen zoals pos, jonge baars, blankvoorn en andere soorten. Ze maken gebruik van gemeenschappelijke rust- en slaapplaatsen, die (net als de nestplaatsen) vaak goed herkenbaar zijn door de ophoping van vogelmest ('guano'). Meestal bevinden die locaties zich op eilandjes met bomen, op in het water staande hoogspanningsmasten, op onbewoonde wad- en zandplaten en op rustig gelegen Noordzeestranden. Aalscholvers leggen vaak grote afstanden af tussen slaap- en rustplaats en voedselgebieden, soms vliegen ze daarbij tientallen kilometers ver. De meeste Aalscholvers in Nederland behoren tot de Noord- en Centraal-Europese flyway-populatie (ondersoort *Phalacrocorax carbo sinensis*). Voorts blijken zeer kleine aantallen van de ondersoort *Phalacrocorax carbo carbo* ("Grote Aalscholver") afkomstig van de Britse eilanden in Nederland te overwinteren en te broeden.

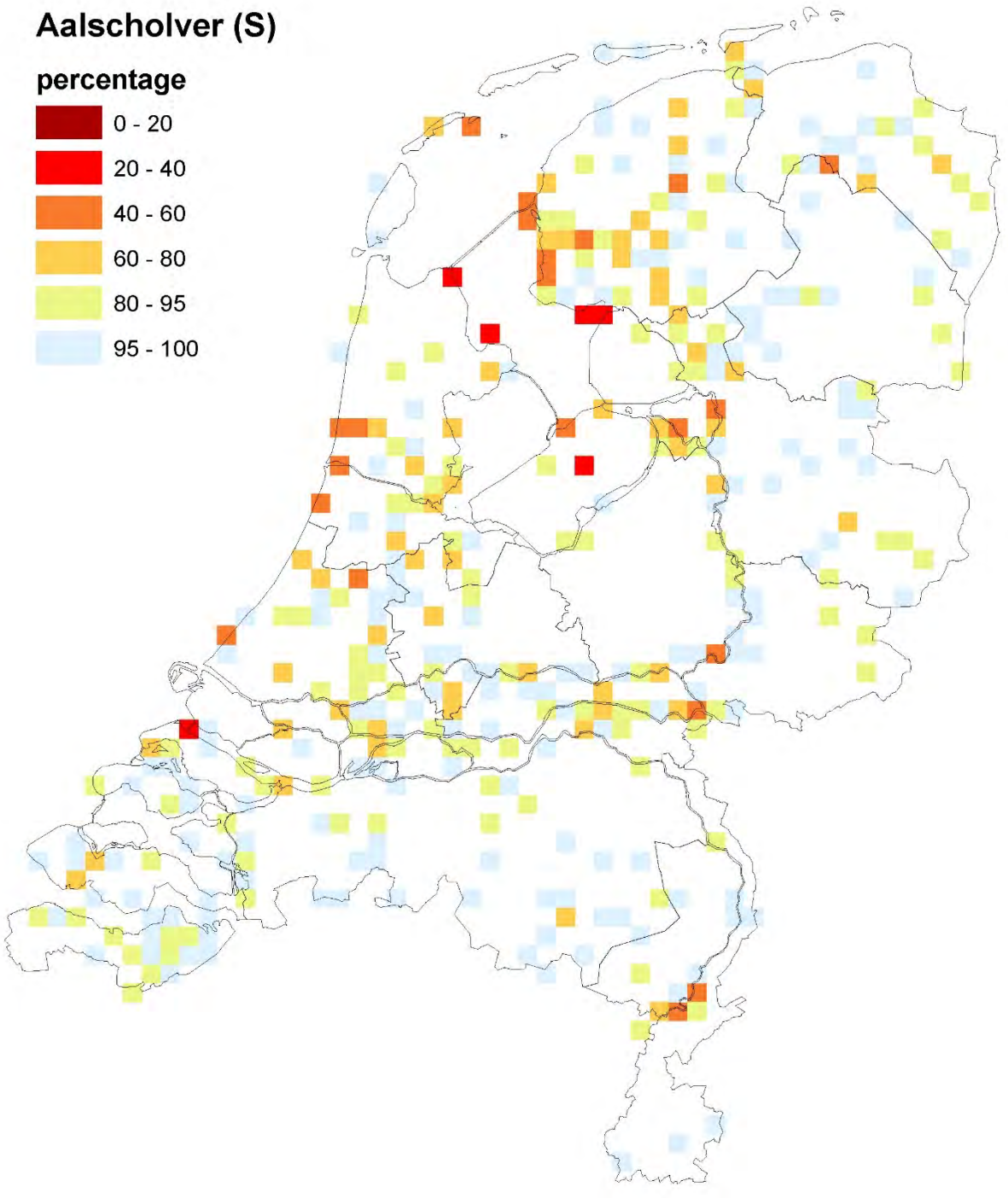
Gebieden

Weergegeven zijn de concentratiegebieden waar zich aantallen van (inter)nationaal belang bevinden.

Nr. gebied	Naam gebied	Bestaand VR-gebied met IHD	Provincie	Functie	Seiz.max. (gem. 2015-20)	Aandeel biogeog. pop. (%)	VR (%)	HR (%)	NNN (%)	Overig (%)
72	IJsselmeer	ja	Fr, NH, Fl	S	23.000	4	100	2	71	0
72	IJsselmeer	ja	Fr, NH, Fl	F	20.200	3	100	2	71	0
C61	Hollandse Kust	nee	ZH, NH	F	7.100	1	0	1	100	0
1	Waddenzee	ja	Fr, Gr, NH	F	6.500	1	100	97	100	0

Verspreiding van de Aalscholver als foeragerende niet-broedvogel in de periode 2015/16–2020/21. Weergegeven is de procentuele verdeling van de populatie, aflopend gesorteerd op de dichtheid van seizoensgemiddelde aantallen per telgebied (land) of 5x5 km-hok (zee).

Verspreiding van de Aalscholver als niet-broedvogel op slaapplaatsen in de periode 2015/16–2020/21. Weergegeven is de procentuele verdeling van de populatie, aflopend gesorteerd op gemiddeld maximum per 5x5 km-hok.

A021 Roerdomp *Botaurus stellaris*, broedvogel

Landelijke informatie

Status Vogelrichtlijn:	Genoemd in bijlage I van de Vogelrichtlijn (artikel 4.1)
Talrijkheidsklasse:	Schaars
Populatieschatting:	530-700 paren (2020-2022)
Aandeel:	20-26% van de biogeografische populatie
Trend lange termijn (vanaf 1990):	Matige toename (<5% per jaar)
Trend korte termijn (12 jaar):	Sterke toename (>5% per jaar)
Staat van instandhouding:	Gunstig
Status Rode Lijst (2016):	Kwetsbaar

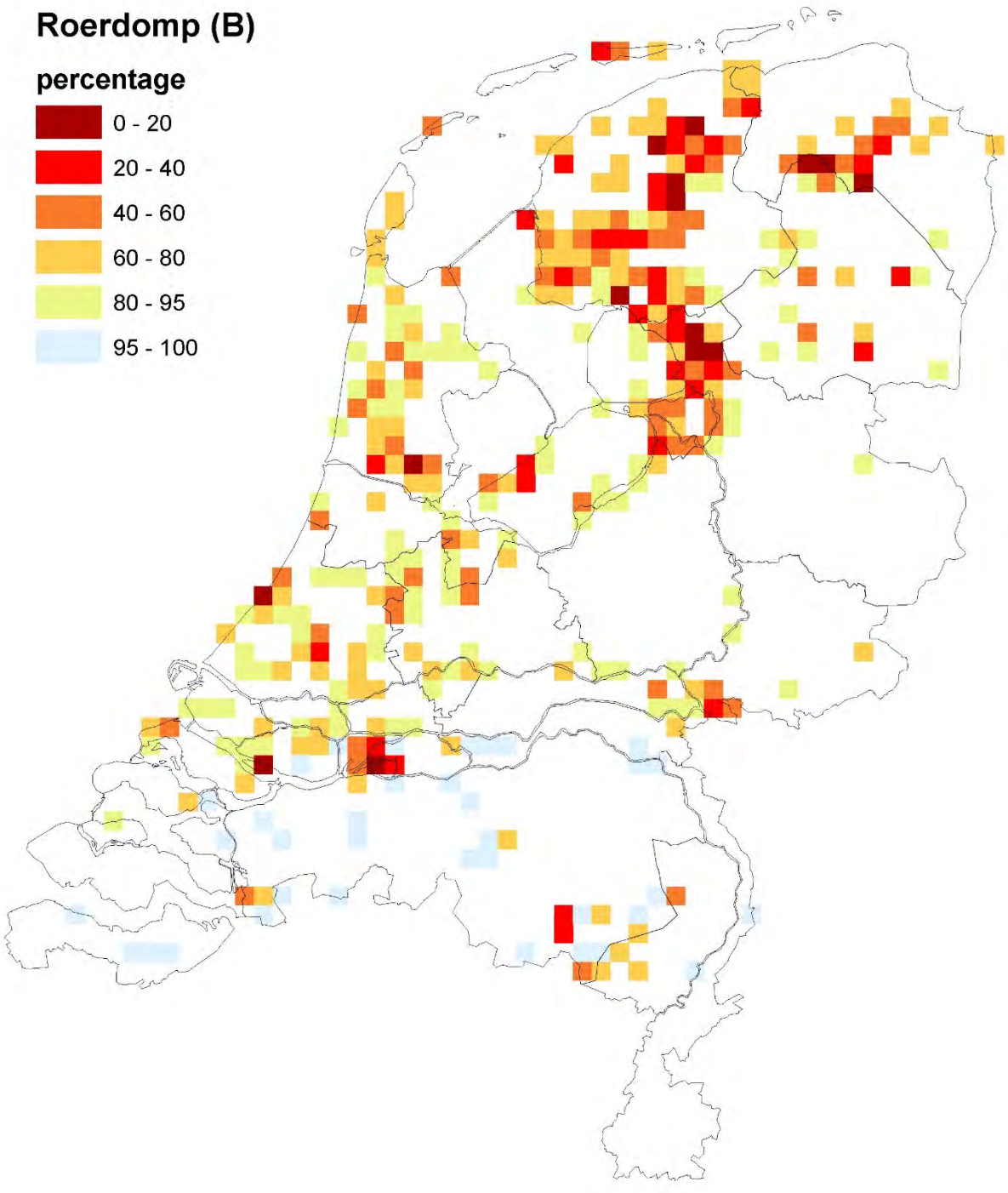
Kenschets

De Roerdomp is een broedvogel van moerassen waarvan een deel in eigen land overwintert en een deel wegtrekt naar het westen (Groot-Brittannië) en zuiden (Frankrijk tot Noordwest-Afrika). In strenge winters kan aanzienlijke sterfte optreden. Roerdompen verblijven het grootste deel van het jaar in of aan de rand van rietland. Het broedbiotoop bestaat uit (half)open waterrijke landschappen met brede zones overjarig waterriet en veel overgangen van riet naar water en/of grasland. Het nest is gelegen in periodiek onder water gelopen rietland of tussen permanent in het water staande riet- of lisdoddenvegetaties van minimaal enkele jaren oud. De Roerdomp zoekt zijn voedsel in het ondiepe water tussen het waterriet en langs de randen ervan, verder ook in vochtige en vaak wat ruige graslanden. Het menu omvat met name vissen, kikkers en vooral in de winter ook muizen. De vogels in Nederland behoren tot de West-Europese, Noordwest-Afrikaanse flyway-populatie.

Gebieden

Weergegeven zijn de concentratiegebieden waar zich aantallen van (inter)nationaal belang bevinden.

Nr. gebied	Naam gebied	Bestaand VR-gebied met IHD	Provincie	Functie	Paren (gem. 2016-21)	Aandeel NL pop. (%)	VR (%)	HR (%)	NNN (%)	Overig (%)
35	De Wieden	ja	Ov, Fl	B	23	5	100	79	85	0
C18	Rottige Meenthe, Brandemeer & Easterskar	nee	Fr, Ov	B	19	4	0	12	25	75
13	Alde Feanen	ja	Fr	B	17	4	100	100	99	0
34	Weerribben	ja	Ov	B	15	3	100	99	98	0
112	Biesbosch	ja	NB, ZH	B	15	3	100	100	99	0

Verspreiding van de Roerdomp als broedvogel in de periode 2016-2021. Weergegeven is de procentuele verdeling van de populatie, aflopend gesorteerd op aantal broedparen per 5x5 km-hok.

A022 Woudaap *Ixobrychus minutus*, broedvogel

Landelijke informatie

Status Vogelrichtlijn:	Genoemd in bijlage I van de Vogelrichtlijn (artikel 4.1)
Talrijkheidsklasse:	Uiterst schaars
Populatieschatting:	25-50 paren (2018-2020)
Aandeel:	<1% van de biogeografische populatie
Trend lange termijn (vanaf 1990):	Geen significante aantalsverandering
Trend korte termijn (12 jaar):	Geen trend aantoonbaar
Staat van instandhouding:	Zeer ongunstig
Status Rode Lijst (2016):	Ernstig bedreigd

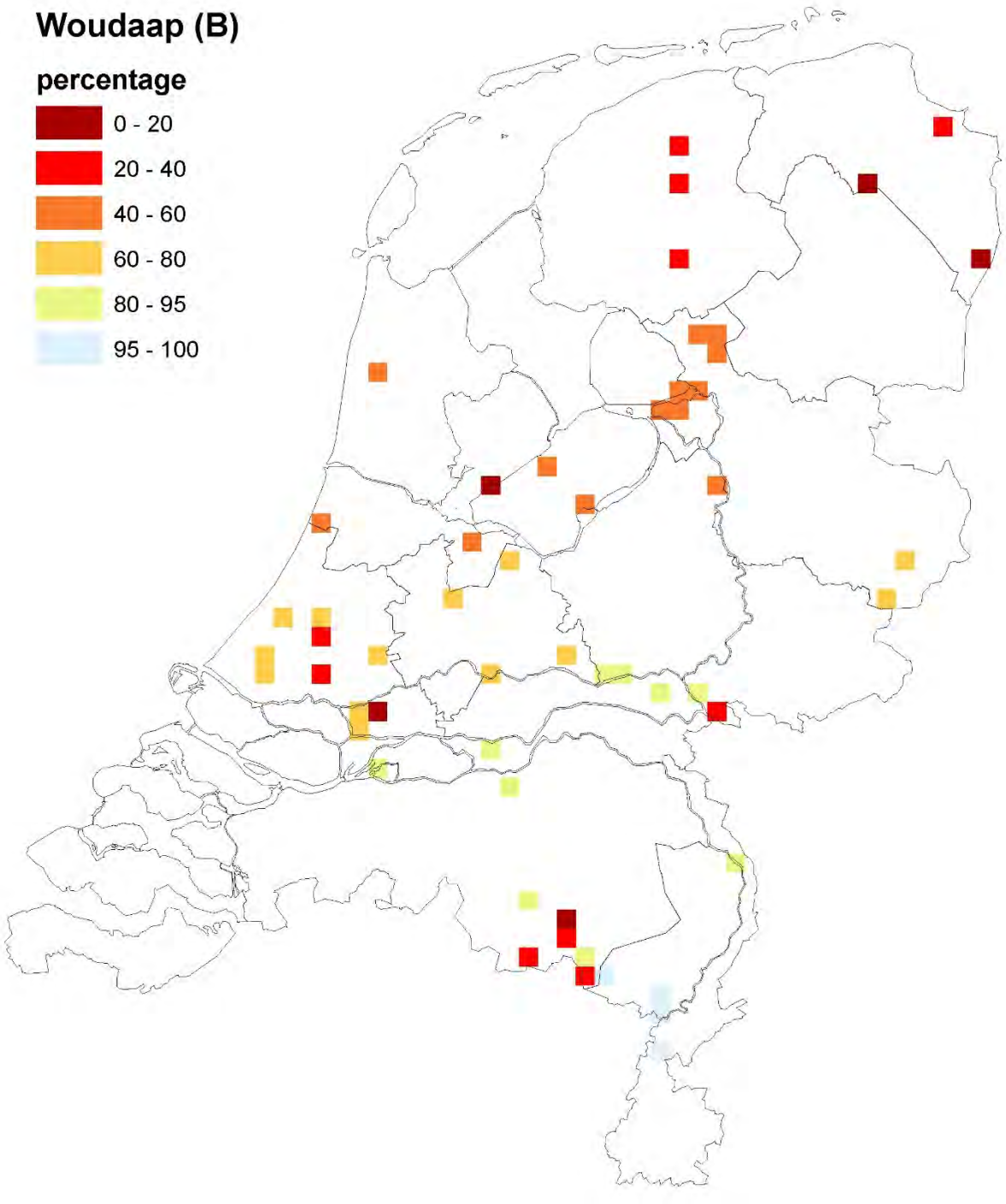
Kenschets

De Woudaap, de kleinste reigerachtige in ons land, is een echte zomergast. De soort verblijft in de winter in Afrika en komt pas laat in het voorjaar terug in de West-Europese broedgebieden. Nederland is de meest noordwestelijke grens van het areaal waar regelmatig wordt gebroed. Het nest ligt in (overjarig) riet of lisdodde vegetaties bij ondiep en helder water. Klimmend door de vegetatie kan hierin gejaagd worden op visjes, waterinsecten en amfibieën. De soort kan broedend worden aangetroffen in veel typen moerasvegetatie (oude rivierstrangen, kleiputten, visvijvers, laagveenmoerassen en voedselrijke vennen). Opvallend is het voorkomen in kleinere, vrij geïsoleerde plasjes en jaarlijks kunnen nieuwe vestigingen plaats vinden en voorheen bezette plekken weer leegraken. De vogels in Nederland behoren tot de West-Europese, Noordwest-Afrikaanse/Sub-Sahara-Afrikaanse flyway-populatie.

Gebieden

Weergegeven zijn de concentratiegebieden waar zich aantallen van (inter)nationaal belang bevinden.

Nr. gebied	Naam gebied	Bestaand VR-gebied met IHD	Provincie	Functie	Paren (gem. 2016-21)	Aandeel NL pop. (%)	VR (%)	HR (%)	NNN (%)	Overig (%)
C80	Visvijvers Valkenswaard	nee	NB	B	2	12	0	100	100	0

Verspreiding van de Woudaap als broedvogel in de periode 2016-2021. Weergegeven is de procentuele verdeling van de populatie, aflopend gesorteerd op aantal broedparen per 5x5 km-hok.

A026 Kleine Zilverreiger *Egretta garzetta*, broedvogel

Landelijke informatie

Status Vogelrichtlijn:	Genoemd in bijlage I van de Vogelrichtlijn (artikel 4.1)
Talrijkheidsklasse:	Zeer schaars
Populatieschatting:	50-75 paren (2020-2022)
Aandeel:	<1% van de biogeografische populatie
Trend lange termijn (vanaf 1990):	Sterke toename (>5% per jaar)
Trend korte termijn (12 jaar):	Geen trend aantoonbaar
Staat van instandhouding:	Gunstig
Status Rode Lijst (2016):	Gevoelig

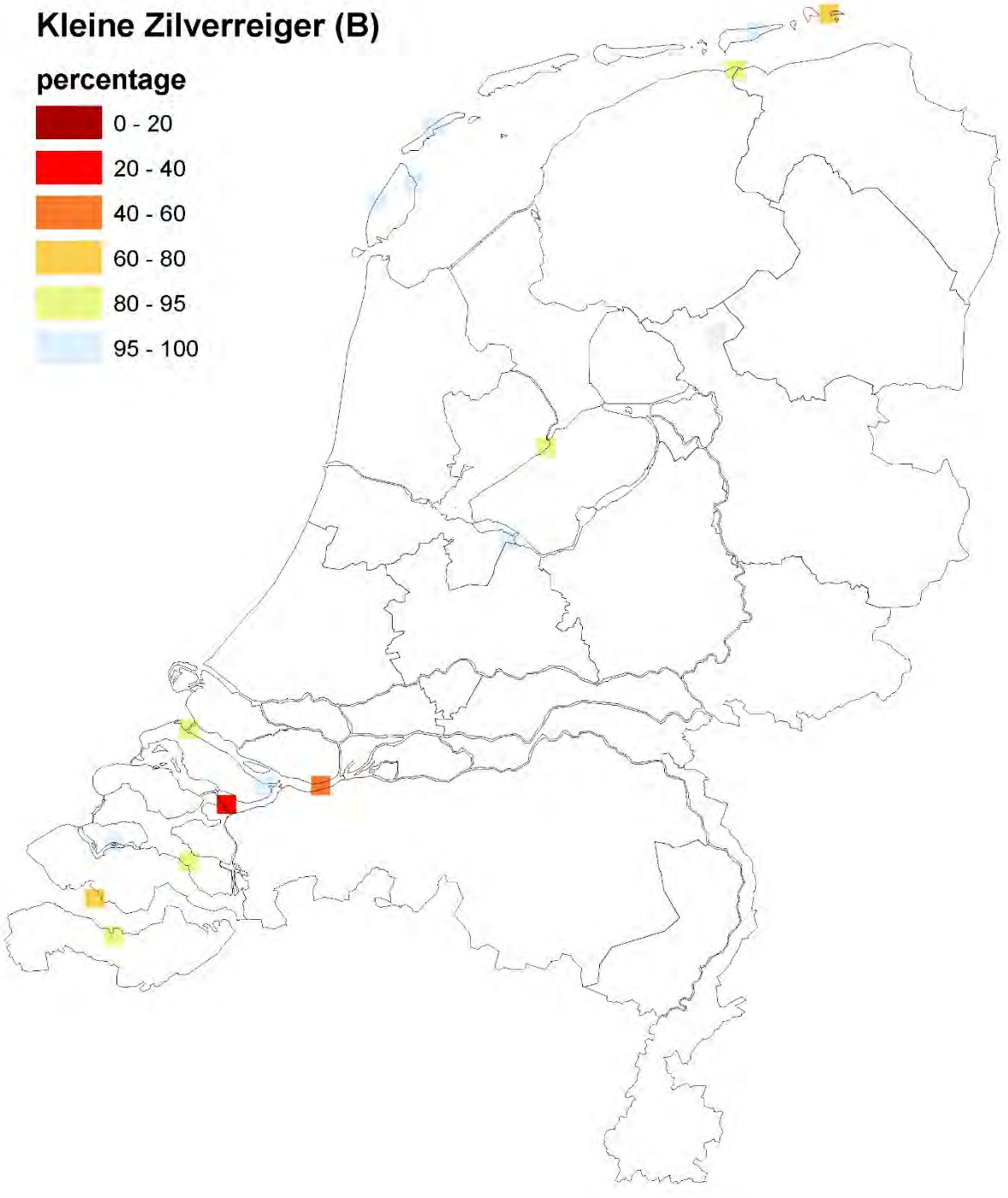
Kenschets

De Kleine Zilverreiger is een broedvogel van ondiepe zoetwatermoerassen die in Nederland voornamelijk in het zuidwestelijke Deltagebied en soms op de Waddeneilanden broedt. De soort broedt meestal in kolonies, vaak samen met andere koloniebroeders als Lepelaars en/of Blauwe Reigers. Nesten worden gewoonlijk gebouwd in bomen, dicht struikgewas en rietruigtes. Op eilanden zonder grondpredatoren wordt ook op de grond gebroed in kweldervegetatie. Het dieet bestaat uit kleine vissen, insectenlarven, slakken en garnalen. In de winter trekt een deel van de Nederlandse broedvogels weg naar Zuidwest-Europa en de Atlantische kusten noordelijk tot Zuid-Engeland, terwijl een ander deel in eigen land overwintert. In koude winters kan er grote sterfte optreden onder deze overwinterende vogels. De Kleine Zilverreigers die in Nederland voorkomen maken deel uit van de West-Europese, Noordwest-Afrikaanse flyway-populatie.

Gebieden

Weergegeven zijn de concentratiegebieden waar zich aantallen van (inter)nationaal belang bevinden.

Nr. gebied	Naam gebied	Bestaand VR-gebied met IHD	Provincie	Functie	Paren (gem. 2016-21)	Aandeel NL pop. (%)	VR (%)	HR (%)	NNN (%)	Overig (%)
114	Krammer-Volkerak	nee	ZH, NB, Zl	B	17	26	100	100	80	0
111	Hollands Diep	nee	ZH, NB	B	15	22	100	12	100	0
1	Waddenzee	nee	Fr, Gr, NH	B	7	11	100	97	100	0
100	Voornes Duin	ja	ZH	B	3	4	100	100	100	0
114	Krammer-Volkerak	nee	ZH, NB, Zl	B	17	26	100	100	80	0

Verspreiding van de Kleine Zilverreiger als broedvogel in de periode 2016-2021. Weergegeven is de procentuele verdeling van de populatie, aflopend gesorteerd op aantal broedparen per 5x5 km-hok.

A026 Kleine Zilverreiger *Egretta garzetta*, niet-broedvogel

Landelijke informatie

Status Vogelrichtlijn:	Genoemd in bijlage I van de Vogelrichtlijn (artikel 4.1)
Talrijkheidsklasse:	Klein aantal
Populatieschatting:	600-830 vogels (2016/17-2020/21)
Aandeel:	<1% van de biogeografische populatie (trekperiode)
Trend lange termijn (vanaf 1980):	Sterke toename (>5% per jaar)
Trend korte termijn (12 jaar):	Geen trend aantoonbaar
Staat van instandhouding:	Gunstig

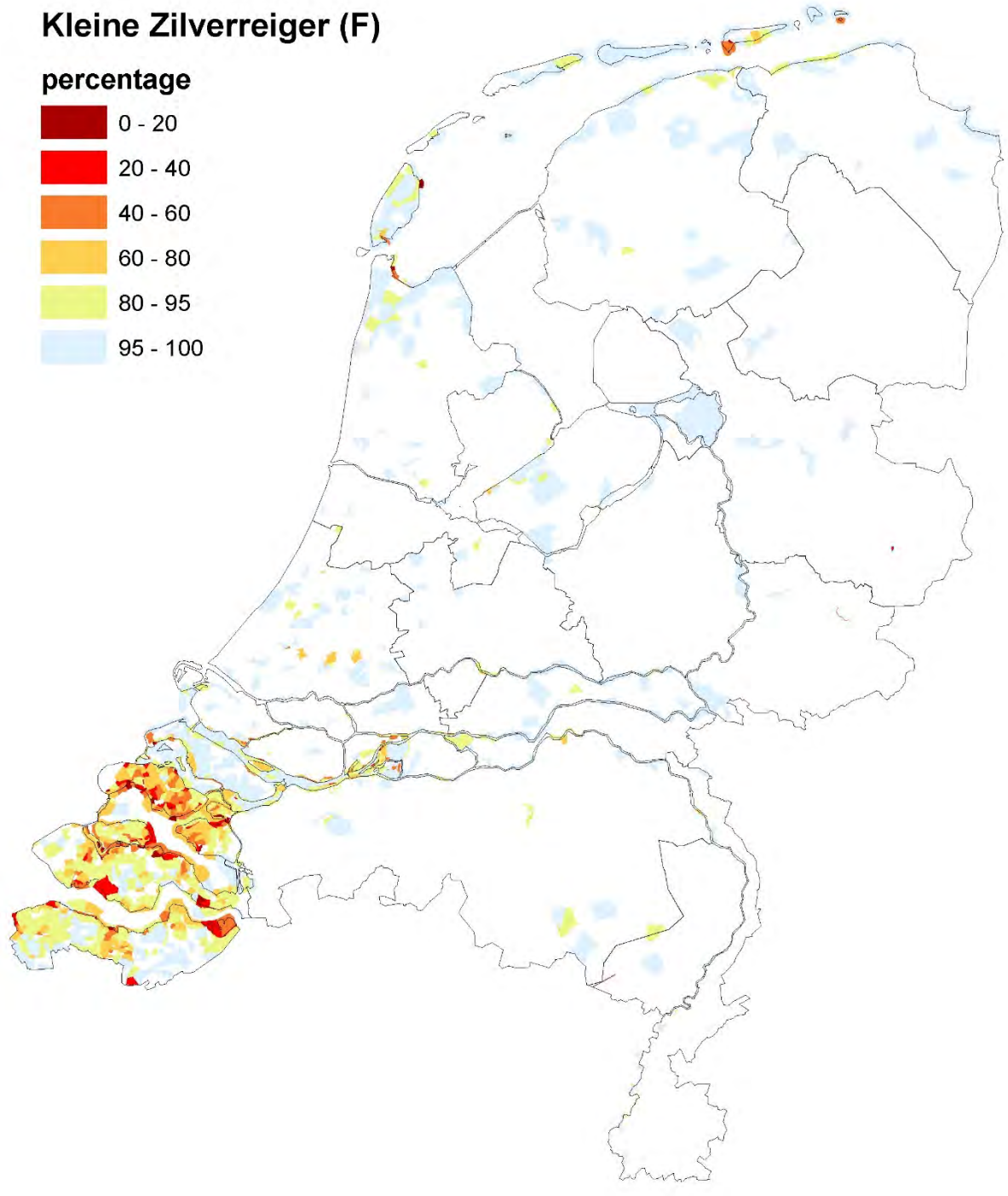
Kenschets

De Kleine Zilverreiger is een broedvogel van ondiepe zoetwatermoerassen die in Nederland voornamelijk in het zuidwestelijke Deltagebied en soms op de Waddeneilanden broedt. Ook buiten de broedtijd is de soort voornamelijk in deze regio's te vinden, maar foerageert dan ook vaker in de zoute wateren. Het dieet bestaat uit kleine vissen, insectenlarven, slakken en garnalen. In de winter trekt een deel van de Nederlandse broedvogels weg naar Zuidwest-Europa en de Atlantische kusten noordelijk tot Zuid-Engeland, terwijl een ander deel in eigen land overwintert. In koude winters kan er grote sterfte optreden onder deze overwinterende vogels. De Kleine Zilverreigers die in Nederland voorkomen maken deel uit van de West-Europese, Noordwest-Afrikaanse flyway-populatie.

Gebieden

Weergegeven zijn de concentratiegebieden waar zich aantallen van (inter)nationaal belang bevinden.

Nr. gebied	Naam gebied	Bestaand VR-gebied met IHD	Provincie	Functie	Seiz.max. (gem. 2015-20)	Aandeel biogeog. pop. (%)	VR (%)	HR (%)	NNN (%)	Overig (%)
122	Westerschelde & Saeftinghe	ja	Zl	F	140	<1	100	100	1	0
118	Oosterschelde	ja	Zl	F	130	<1	100	100	5	0
1	Waddenzee	nee	Fr, Gr, NH	F	110	<1	100	97	100	0

Verspreiding van de Kleine Zilverreiger als foeragerende niet-broedvogel in de periode 2015/16–2020/21. Weergegeven is de procentuele verdeling van de populatie, aflopend gesorteerd op de dichtheid van seizoensgemiddelde aantallen per telgebied.

A027 Grote Zilverreiger *Ardea alba*, broedvogel

Landelijke informatie

Status Vogelrichtlijn:	Genoemd in bijlage I van de Vogelrichtlijn (artikel 4.1)
Talrijkheidsklasse:	Schaars
Populatieschatting:	300-435 paren (2020-2022)
Aandeel:	<1% van de biogeografische populatie
Trend lange termijn (vanaf 1990):	Geen trend aantoonbaar
Trend korte termijn (12 jaar):	Matige toename (<5% per jaar)
Staat van instandhouding:	Gunstig
Status Rode Lijst (2016):	Thans niet bedreigd

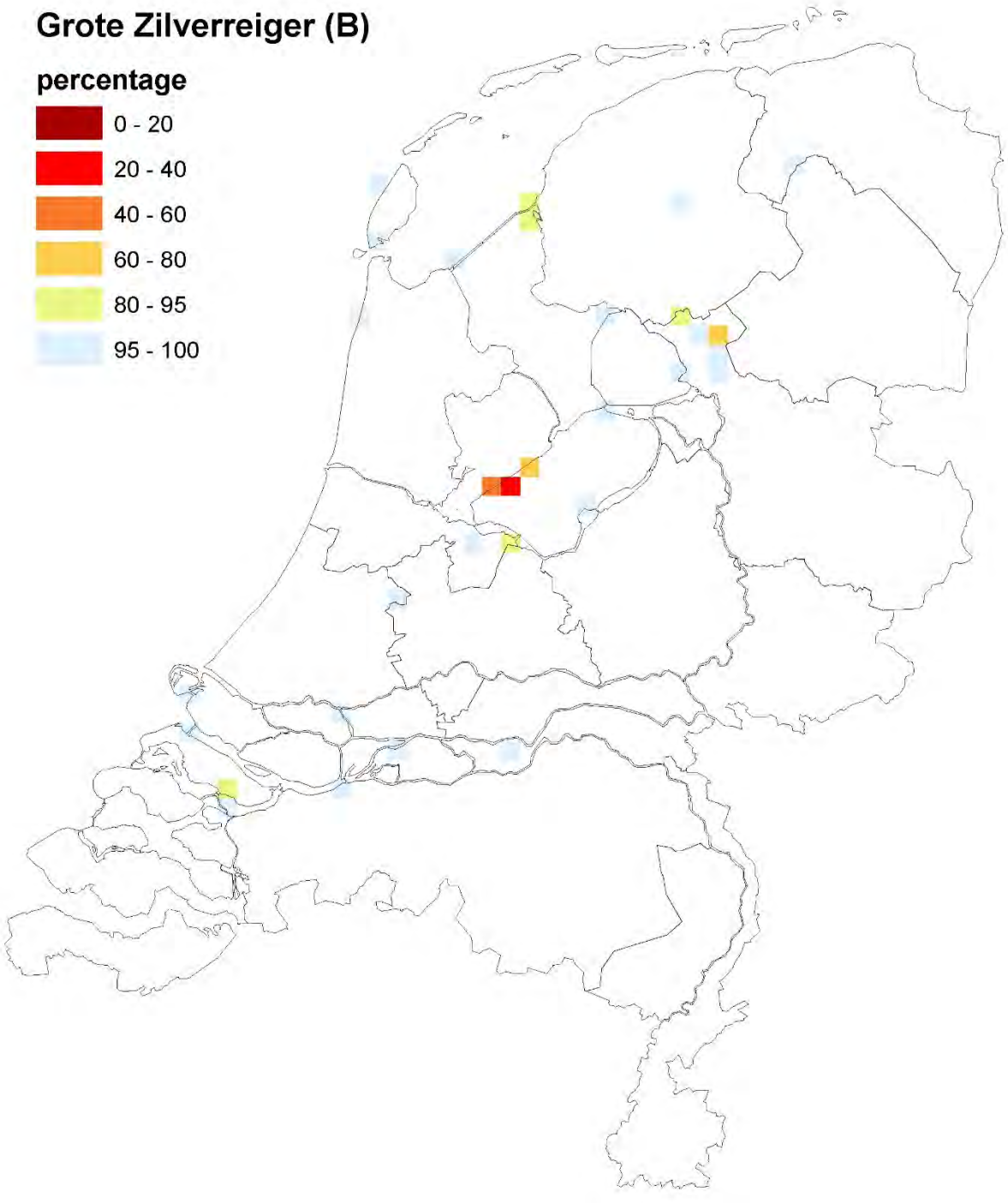
Kenschets

De Grote Zilverreiger broedt sinds 1978 in Nederland, in de Oostvaardersplassen. Pas vanaf de eeuwwisseling nam het aantal jaarlijkse broedgevallen in de Oostvaardersplassen toe van enkele tientallen naar circa 200 (in 2015). De Grote Zilverreiger is een koloniebroeder van uitgestrekte rietmoerassen. Ze zoeken hun voedsel meestal bewegingloos wachtend in ondiep water of bijvoorbeeld in weilanden. Het dieet kent veel variatie, van vis (o.a. driedoornige stekelbaars, karper), aquatische insecten (o.a. libellen, krekels, watertorren) tot kleine vogels, amfibieën en kleine zoogdieren (o.a. muizen, mollen). Het grootste aandeel broedvogels broedt in de Oostvaardersplassen. De Grote Zilverreigers die in Nederland voorkomen behoren tot de West-, Centraal-, Zuidoost-Europese/Zwarte Zee en Mediterrane flyway-populatie.

Gebieden

Weergegeven zijn de concentratiegebieden waar zich aantallen van (inter)nationaal belang bevinden.

Nr. gebied	Naam gebied	Bestaand VR-gebied met IHD	Provincie	Functie	Paren (gem. 2016-21)	Aandeel NL pop. (%)	VR (%)	HR (%)	NNN (%)	Overig (%)
78	Oostvaardersplassen	ja	Fl	B	140	38	100	0	100	0
79	Lepelaarplassen	nee	Fl	B	90	25	100	0	100	0
35	De Wieden	nee	Ov, Fl	B	39	11	100	79	85	0
72	IJsselmeer	nee	Fr, NH, Fl	B	28	8	100	2	71	0
114	Krammer-Volkerak	nee	ZH, NB, Zl	B	23	7	100	100	80	0

Verspreiding van de Grote Zilverreiger als broedvogel in de periode 2016-2021. Weergegeven is de procentuele verdeling van de populatie, aflopend gesorteerd op aantal broedparen per 5x5 km-hok.

A027 Grote Zilverreiger *Ardea alba*, niet-broedvogel

Landelijke informatie

Status Vogelrichtlijn:	Genoemd in bijlage I van de Vogelrichtlijn (artikel 4.1)
Talrijkheidsklasse:	Vrij groot aantal
Populatieschatting:	9.600-18.600 vogels (2016/17-2020/21)
Aandeel:	6-12% van de biogeografische populatie (trekperiode)
Trend lange termijn (vanaf 1980):	Sterke toename (>5% per jaar)
Trend korte termijn (12 jaar):	Matige toename (<5% per jaar)
Staat van instandhouding:	Gunstig

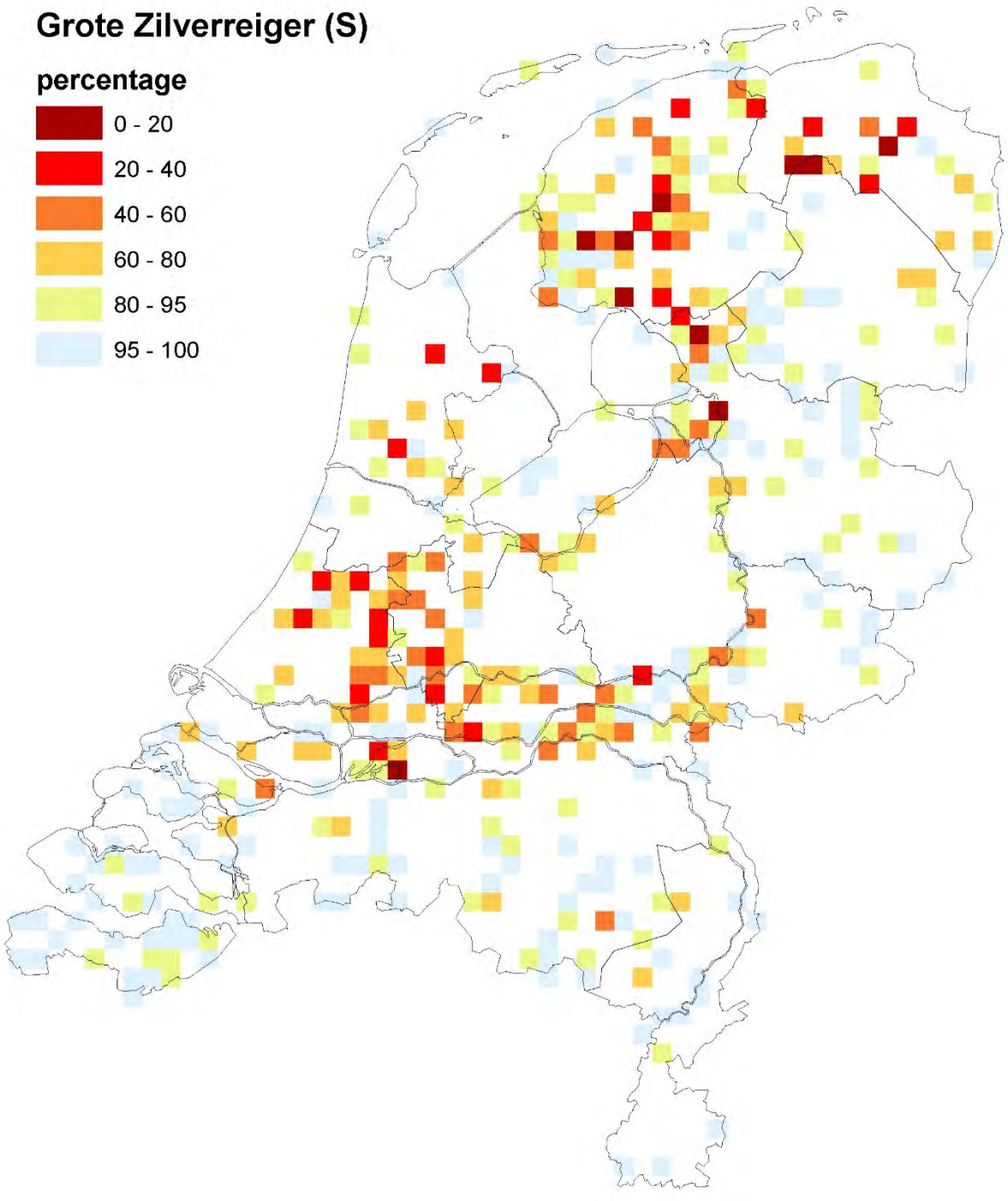
Kenschets

Buiten de broedtijd verblijven Grote Zilverreigers in uiteenlopende en veelal waterrijke biotopen, mits ondiepe wateren aanwezig zijn, voornamelijk in zoet water, maar ook wel in brakke milieus. Natte polders en sloten zijn vooral in het winterhalfjaar als voedselgebied van belang. Tot 1984 was de Grote Zilverreiger een zeldzaamheid in ons land, echter vanaf de eeuwwisseling namen de aantallen spectaculair toe. Ze zoeken overdag hun voedsel meestal bewegingloos wachtend in ondiep water of bijvoorbeeld in weilanden. Het dieet bestaat uit vissen met een lengte van 5 tot 15 cm, kleine zoogdieren zoals muizen en mollen, en incidenteel kleine vogels. Grote Zilverreigers overnachten binnen 15 km van hun foerageerplek op gemeenschappelijke slaapplaatsen, die zich bevinden in voor mensen moeilijk bereikbare bomenpartijen langs water en/of (riet)struweel met ondiep water om te drinken. De soort reageert snel en massaal op hoge dichtheden van veldmuizen, waardoor concentraties op slaapplaatsen kunnen verdubbelen. De Grote Zilverreigers die in Nederland voorkomen behoren tot de West-, Centraal-, Zuidoost-Europese/Zwarte Zee en Mediterrane flyway-populatie.

Gebieden

Weergegeven zijn de concentratiegebieden waar zich aantallen van (inter)nationaal belang bevinden.

Nr. gebied	Naam gebied	Bestaand VR-gebied met IHD	Provincie	Functie	Seiz.max. (gem. 2015-20)	Aandeel biogeog. pop. (%)	VR (%)	HR (%)	NNN (%)	Overig (%)
112	Biesbosch	ja	NB, ZH	S	730	<1	100	100	99	0
12	Sneekermeergebied	nee	Fr	S	730	<1	100	0	99	0
38	Rijntakken	nee	Gl, Ov, Ut	S	690	<1	100	36	59	0
76	Veluwerandmeren	ja	Fl, Gl, Ov	S	410	<1	100	100	23	0
C18	Rottige Meenthe, Brandemeer & Easterskar	nee	Fr, Ov	S	410	<1	0	50	98	2

Verspreiding van de Grote Zilverreiger als niet-broedvogel op slaapplaatsen in de periode 2015/16–2020/21. Weergegeven is de procentuele verdeling van de populatie, aflopend gesorteerd op gemiddeld maximum per 5x5 km-hok.

A029 Purperreiger *Ardea purpurea*, broedvogel

Landelijke informatie

Status Vogelrichtlijn:	Genoemd in bijlage I van de Vogelrichtlijn (artikel 4.1)
Talrijkheidsklasse:	Vrij schaars
Populatieschatting:	1.020-1.250 paren (2020-2022)
Aandeel:	11-13% van de biogeografische populatie
Trend lange termijn (vanaf 1990):	Matige toename (<5% per jaar)
Trend korte termijn (12 jaar):	Matige toename (<5% per jaar)
Staat van instandhouding:	Gunstig
Status Rode Lijst (2016):	Thans niet bedreigd

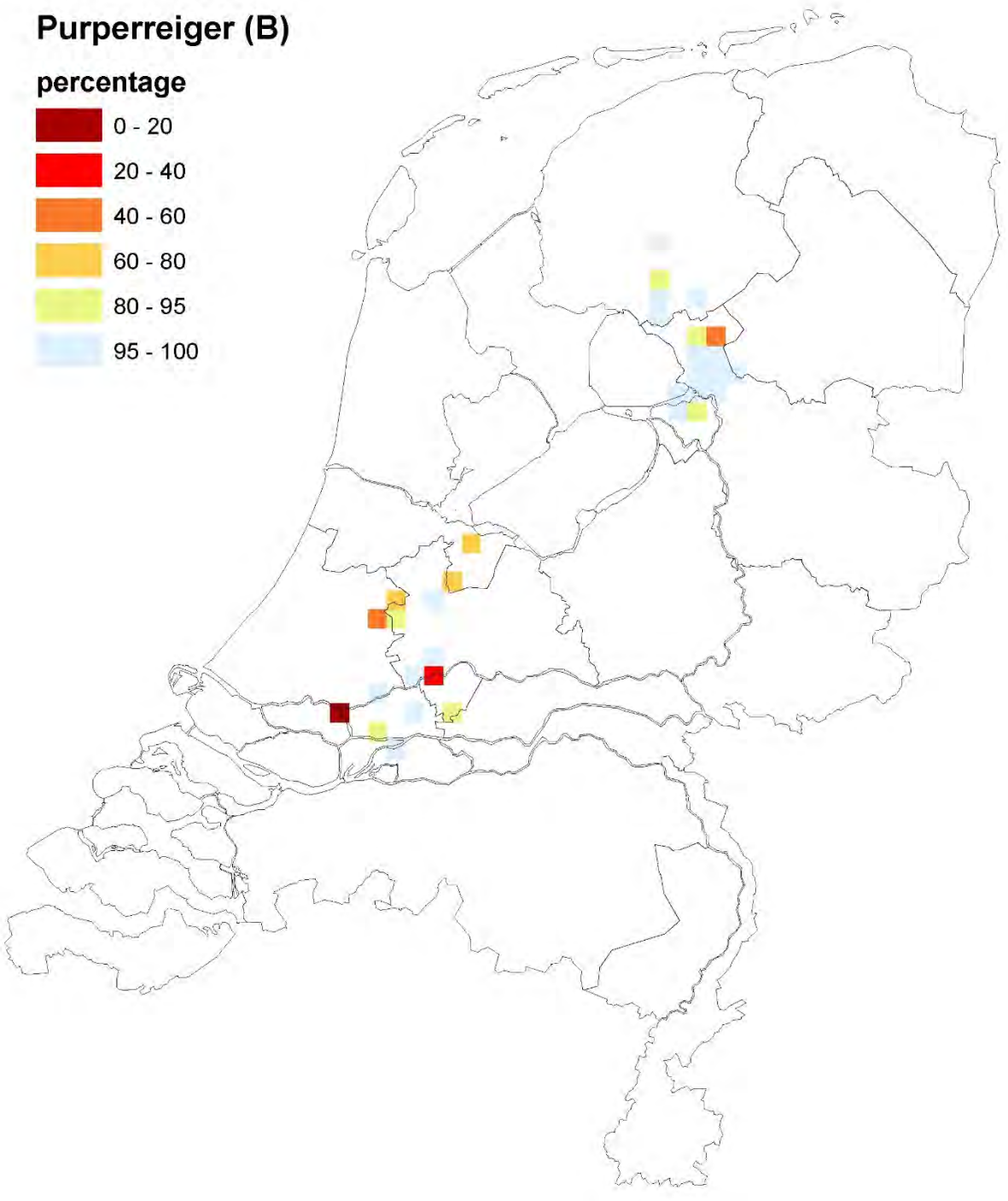
Kenschets

De Purperreiger is een koloniebewoner van laagveenmoeras. De Nederlandse broedpopulatie is de meest noordelijke van Europa. Al in augustus-september trekken de vogels weg naar Afrika en bevinden zich dan in de grote overstromingsvlaktes en moerassen in de Sahel. Na terugkeer vanaf april worden de nesten in de kolonies (in rietland en lage wilgenstruwelen) snel bezet en vanaf mei zijn er nesten met eieren. Vanuit de kolonies worden foerageervluchten gemaakt in omliggende laagveengraslanden en sloten. Het voedsel bestaat uit vis (o.a. grote modderkruiper), amfibieën en kleine zoogdieren. De in Nederland broedende Purperreigers maken deel uit van de West-Europese en West-Mediterrane/West-Afrikaanse flyway-populatie.

Gebieden

Weergegeven zijn de concentratiegebieden waar zich aantallen van (inter)nationaal belang bevinden.

Nr. gebied	Naam gebied	Bestaand VR-gebied met IHD	Provincie	Functie	Paren (gem. 2016-21)	Aandeel NL pop. (%)	VR (%)	HR (%)	NNN (%)	Overig (%)
106	Boezems Kinderdijk	ja	ZH	B	180	17	100	0	100	0
105	Zouweboezem	ja	Ut	B	170	17	100	100	100	0
103	Nieuwkoopse Plassen & De Haeck	ja	ZH	B	160	16	100	100	100	0
35	De Wieden	ja	Ov, Fl	B	120	12	100	79	85	0
94	Naardermeer	ja	NH	B	87	9	100	100	98	0

Verspreiding van de Purperreiger als broedvogel in de periode 2016-2021. Weergegeven is de procentuele verdeling van de populatie, aflopend gesorteerd op aantal broedparen per 5x5 km-hok.

A034 Lepelaar *Platalea leucorodia*, broedvogel

Landelijke informatie

Status Vogelrichtlijn:	Genoemd in bijlage I van de Vogelrichtlijn (artikel 4.1)
Talrijkheidsklasse:	Vrij schaars
Populatieschatting:	3.400-3.900 paren (2020-2022)
Aandeel:	49-56% van de biogeografische populatie
Trend lange termijn (vanaf 1990):	Sterke toename (>5% per jaar)
Trend korte termijn (12 jaar):	Matige toename (<5% per jaar)
Staat van instandhouding:	Gunstig
Status Rode Lijst (2016):	Thans niet bedreigd

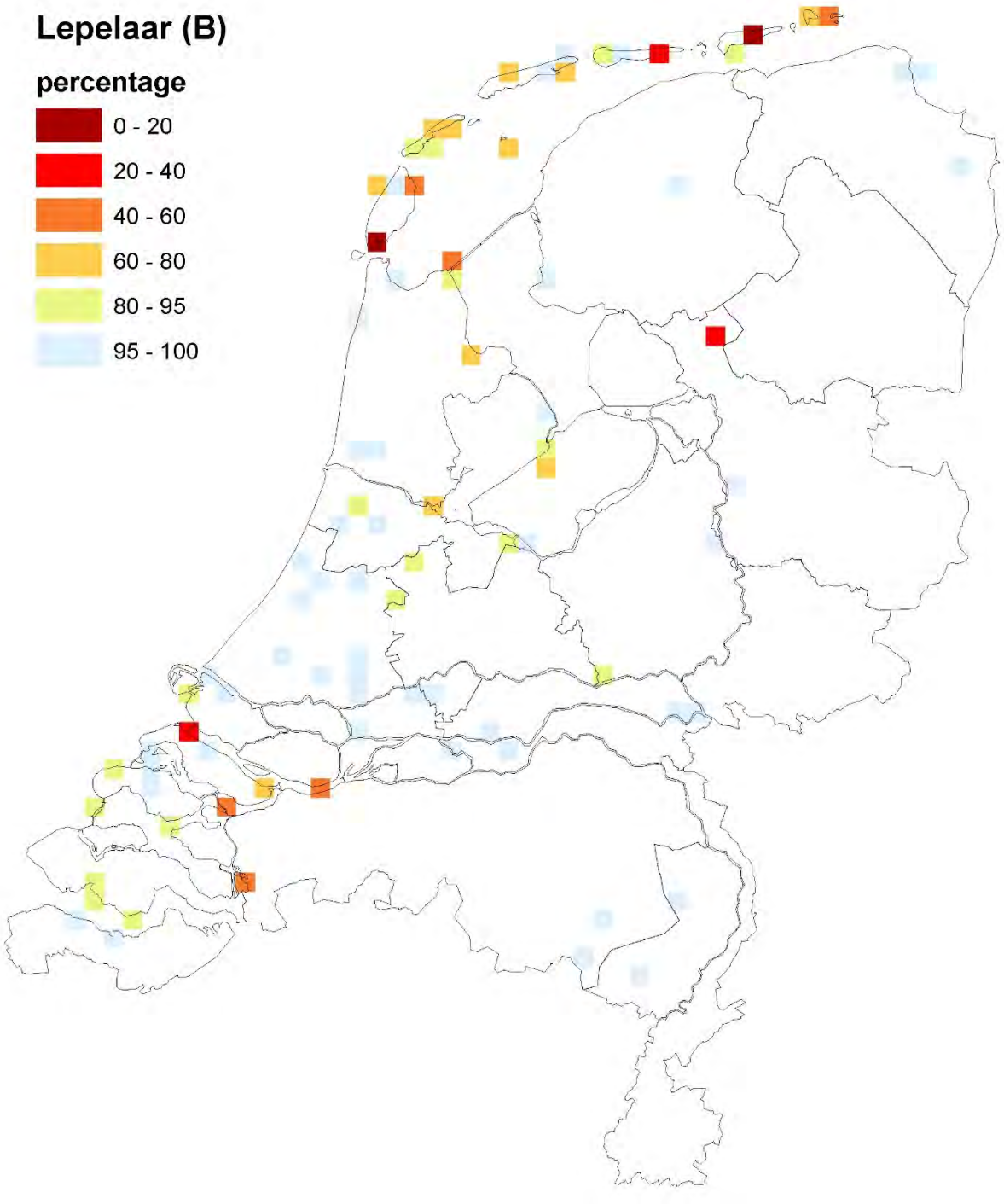
Kenschets

Het grootste deel van de landelijke populatie broedt in het Waddengebied en in de zuidwestelijke Delta, waar ze voornamelijk op kwelders en in de duinen op de grond of in lage natte vegetatie broeden. Op het vaste land broeden ze in moerasgebieden (vaak op eilandjes), in struiken of bomen of op kunstmatige plekken (o.a. strekdammen, industrieterreinen). Lepelaars broeden in kolonies, vaak samen met Zilvermeeuwen en Kleine Mantelmeeuwen, Aalscholvers of Kleine Zilverreigers. Het dieet bestaat zowel uit zoetwaterprooien (o.a. stekelbaars, amfibieën en libellenlarven) als zoutwaterprooien (o.a. garnaal en jonge platvis). Bijna alle Nederlandse Lepelaars trekken naar Frankrijk, Spanje of Portugal, of verder richting Mauritanië en Senegal om te overwinteren. Een klein deel van de broedpopulatie, hoofdzakelijk juvenielen, blijft in Nederland. De Lepelaars die in Nederland voorkomen behoren tot de West-Europese/West-Mediterrane en West-Afrikaanse flyway-populatie.

Gebieden

Weergegeven zijn de concentratiegebieden waar zich aantallen van (inter)nationaal belang bevinden.

Nr. gebied	Naam gebied	Bestaand VR-gebied met IHD	Provincie	Functie	Paren (gem. 2016-21)	Aandeel NL pop. (%)	VR (%)	HR (%)	NNN (%)	Overig (%)
1	Waddenzee	ja	Fr, Gr, NH	B	860	25	100	97	100	0
2	Duinen en Lage Land Texel	ja	NH	B	470	14	100	100	99	0
100	Voornes Duin	ja	ZH	B	210	6	100	100	100	0
35	De Wieden	nee	Ov, Fl	B	210	6	100	79	85	0
5	Duinen Ameland	nee	Fr	B	190	6	100	100	100	0

Verspreiding van de Lepelaar als broedvogel in de periode 2016-2021. Weergegeven is de procentuele verdeling van de populatie, aflopend gesorteerd op aantal broedparen per 5x5 km-hok.

A034 Lepelaar *Platalea leucorodia*, niet-broedvogel

Landelijke informatie

Status Vogelrichtlijn:	Genoemd in bijlage I van de Vogelrichtlijn (artikel 4.1)
Talrijkheidsklasse:	Vrij groot aantal
Populatieschatting:	9.100-12.000 vogels (2016/17-2020/21)
Aandeel:	43-57% van de biogeografische populatie (trekperiode)
Trend lange termijn (vanaf 1980):	Sterke toename (>5% per jaar)
Trend korte termijn (12 jaar):	Matige toename (<5% per jaar)
Staat van instandhouding:	Gunstig

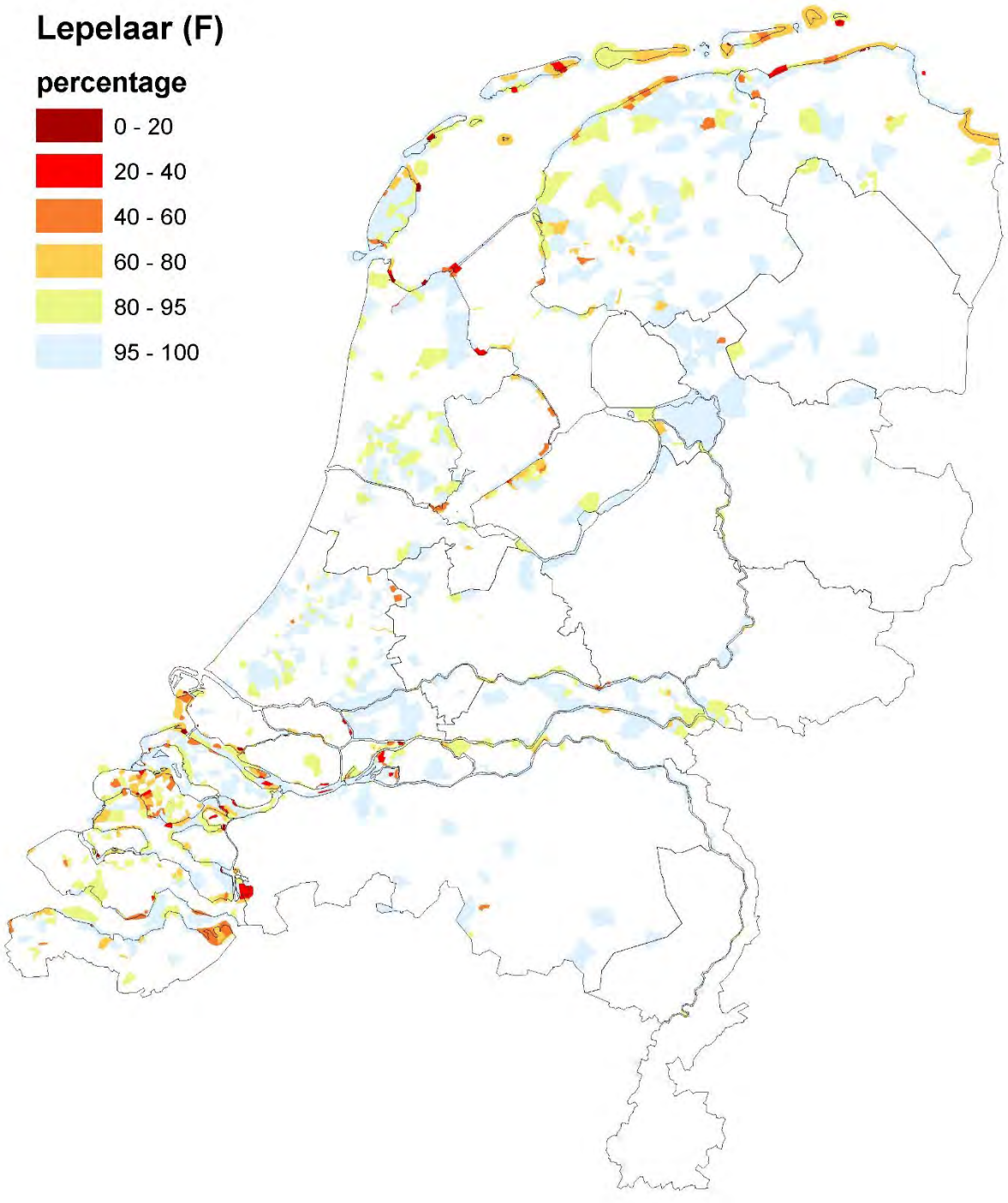
Kenschets

De grootste aantallen worden bereikt in de maanden juli-september wanneer Lepelaars met hun vliegvlugge jongen nog enige tijd in Nederland pleisteren. Ze verblijven dan met name in grote moerasgebieden en intergetijdegebieden in het Wadden- en Deltagebied, waar ze een deel van de rui doorbrengen en reserves opbouwen voor de trek naar de overwinteringsgebieden in Zuidwest-Europa en West-Afrika. In de trektijd worden onze eigen broedvogels aangevuld met Deense en Duitse broedvogels. Slechts een heel klein deel van de broedpopulatie, vooral juvenielen, blijft in Nederland om te overwinteren. Buiten de broedtijd concentreren Lepelaars zich in gebieden met ondiep water (10-30 cm), een gunstig voedselaanbod en veilige rustplaatsen (ondiep water, eilandjes, zandplaten). Geschikte voedselgebieden worden gekenmerkt door een vaste bodem, een matig dichte begroeiing en een hoge dichtheid aan prooidieren. Het dieet van de Lepelaar is zeer gevarieerd, maar bestaat voornamelijk uit vis en in zoute wateren wordt ook veel op garnalen en steurgarnalen gejaagd. De Lepelaars die in Nederland voorkomen behoren tot de West-Europese/West-Mediterrane en West-Afrikaanse flyway-populatie.

Gebieden

Weergegeven zijn de concentratiegebieden waar zich aantallen van (inter)nationaal belang bevinden.

Nr. gebied	Naam gebied	Bestaand VR-gebied met IHD	Provincie	Functie	Seiz.max. (gem. 2015-20)	Aandeel biogeog. pop. (%)	VR (%)	HR (%)	NNN (%)	Overig (%)
1	Waddenzee	ja	Fr, Gr, NH	F	4.100	20	100	97	100	0
118	Oosterschelde	ja	Zl	F	850	4	100	100	5	0
122	Westerschelde & Saeftinghe	ja	Zl	F	630	3	100	100	1	0
109	Haringvliet	ja	ZH	F	460	2	100	100	100	0
112	Biesbosch	ja	NB, ZH	F	410	2	100	100	99	0
72	IJsselmeer	ja	Fr, NH, Fl	F	320	2	100	2	71	0
101	Duinen Goeree & Kwade Hoek	ja	ZH	F	290	1	100	100	100	0
38	Rijntakken	nee	Gl, Ov, Ut	F	280	1	100	36	59	0
113	Voordelta	ja	Zl, ZH	F	270	1	100	100	100	0

Verspreiding van de Lepelaar als foeragerende niet-broedvogel in de periode 2015/16–2020/21. Weergegeven is de procentuele verdeling van de populatie, aflopend gesorteerd op de dichtheid van seizoensgemiddelde aantallen per telgebied.

A036 Knobbelzwaan *Cygnus olor*, niet-broedvogel

Landelijke informatie

Status Vogelrichtlijn:	Niet in bijlage I genoemde en geregeld voorkomende trekvogel zoals bedoeld in artikel 4.2 van de Vogelrichtlijn
Talrijkheidsklasse:	Vrij groot aantal
Populatieschatting:	41.700-48.400 vogels (2016/17-2020/21)
Aandeel:	15-17% van de biogeografische populatie (winter)
Trend lange termijn (vanaf 1980):	Matige toename (<5% per jaar)
Trend korte termijn (12 jaar):	Matige toename (<5% per jaar)
Staat van instandhouding:	Gunstig

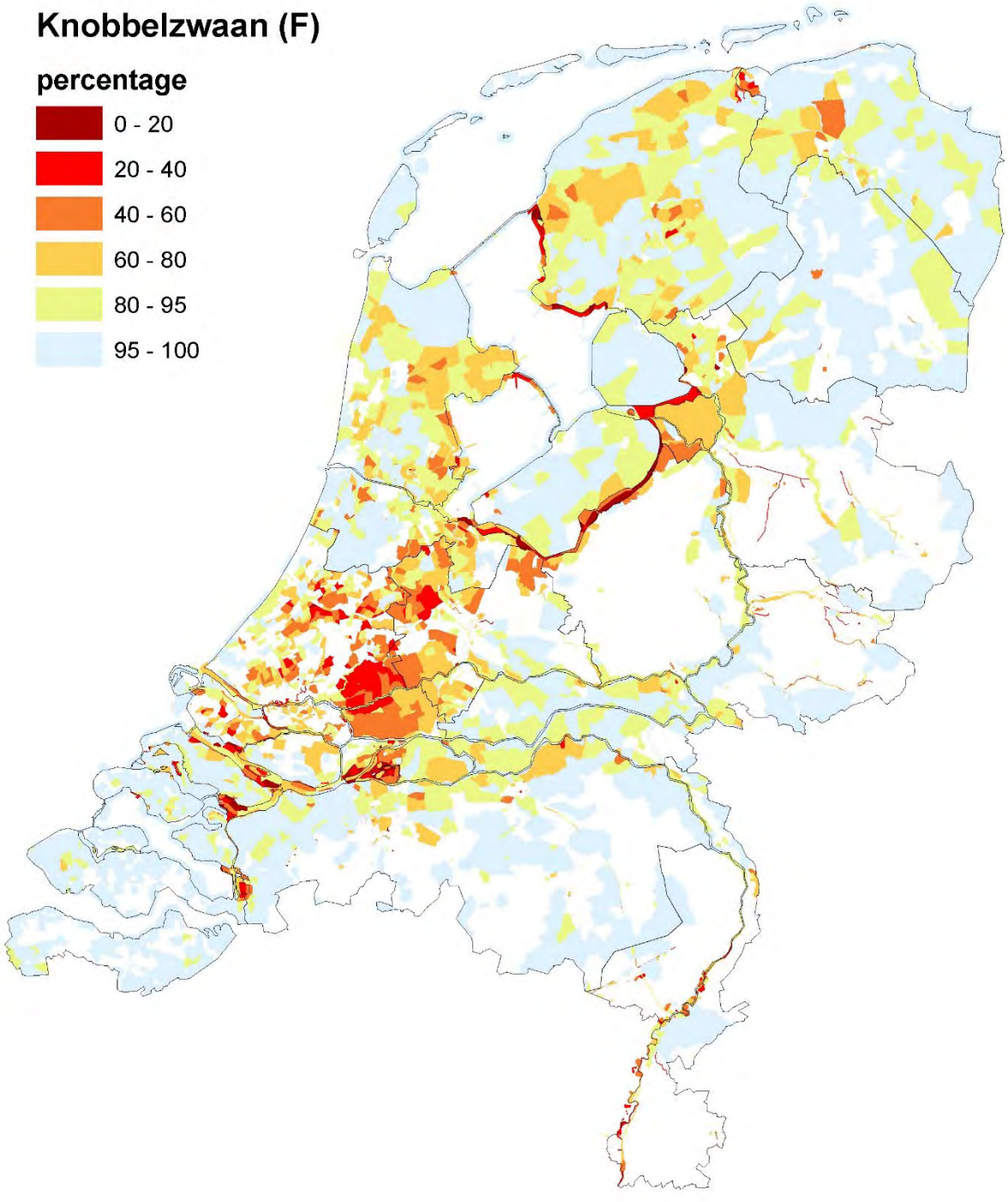
Kenschets

De Knobbelzwaan is in Nederland een talrijke wintergast en algemene broedvogel (7.200-9.300 paren in 2018-2020). Ze zijn deels standvogel (de meeste broedende paren en hun 1e jaars jongen) en deels trekvogel (vooral subadulten). Er vinden trekbewegingen plaats van grote groepen onvolwassen Knobbelzwanen (tweede kalenderjaar en ouder) van en naar ruiplaatsen, die zowel in Nederland liggen als daarbuiten, tot in Denemarken. In juni-augustus concentreren grote groepen Knobbelzwanen zich dan voor de slagpenrui op ondiepe open wateren met veel ondergedoken waterplanten. Knobbelzwanen komen overal voor waar zoet water is. Zwanen zijn met hun lange hals gespecialiseerd in het grondelen naar waterplanten. Bij uitputting van de biomassa aan waterplanten verplaatsen de vogels zich naar graslandgebieden, waar de vogels zich tegoed doen aan gras. In de meeste graslandgebieden worden de grootste aantallen in december-januari waargenomen. In februari vallen deze groepen uiteen; broedvogels bezetten de territoria en de overige vogels verspreiden zich over een ruimer gebied. Een deel van de Knobbelzwanen blijft in zachte winters in hun territorium. Alleen bij koude en sneeuwval kan wegtrek naar Frankrijk en incidenteel Engeland plaatsvinden, terwijl vogels uit het noorden en oosten naar Nederland trekken. De in Nederland verblijvende Knobbelzwanen behoren tot de Noordwest- en Centraal Europese flyway-populatie.

Gebieden

Weergegeven zijn de concentratiegebieden waar zich aantallen van (inter)nationaal belang bevinden.

Nr. gebied	Naam gebied	Bestaand VR-gebied met IHD	Provincie	Functie	Seiz.max. (gem. 2015-20)	Aandeel biogeog. pop. (%)	VR (%)	HR (%)	NNN (%)	Overig (%)
109	Haringvliet	nee	ZH	F	6.900	2	100	100	100	0
76	Veluwerandmeren	nee	Fl, Gl, Ov	F	5.400	2	100	100	23	0
72	IJsselmeer	nee	Fr, NH, Fl	F	4.900	2	100	2	71	0
114	Krammer-Volkerak	nee	ZH, NB, Zl	F	4.300	2	100	100	80	0

Verspreiding van de Knobbelzwaan als foeragerende niet-broedvogel in de periode 2015/16–2020/21. Weergegeven is de procentuele verdeling van de populatie, aflopend gesorteerd op de dichtheid van seizoensgemiddelde aantallen per telgebied.

A037 Kleine Zwaan *Cygnus columbianus bewickii*, niet-broedvogel

Landelijke informatie

Status Vogelrichtlijn:	Genoemd in bijlage I van de Vogelrichtlijn (artikel 4.1)
Talrijkheidsklasse:	Vrij klein aantal
Populatieschatting:	3.500-11.100 vogels (2016/17-2020/21)
Aandeel:	16-50% van de biogeografische populatie (winter)
Trend lange termijn (vanaf 1980):	Matige afname (<5% per jaar)
Trend korte termijn (12 jaar):	Sterke afname (>5% per jaar)
Staat van instandhouding:	Zeer ongunstig

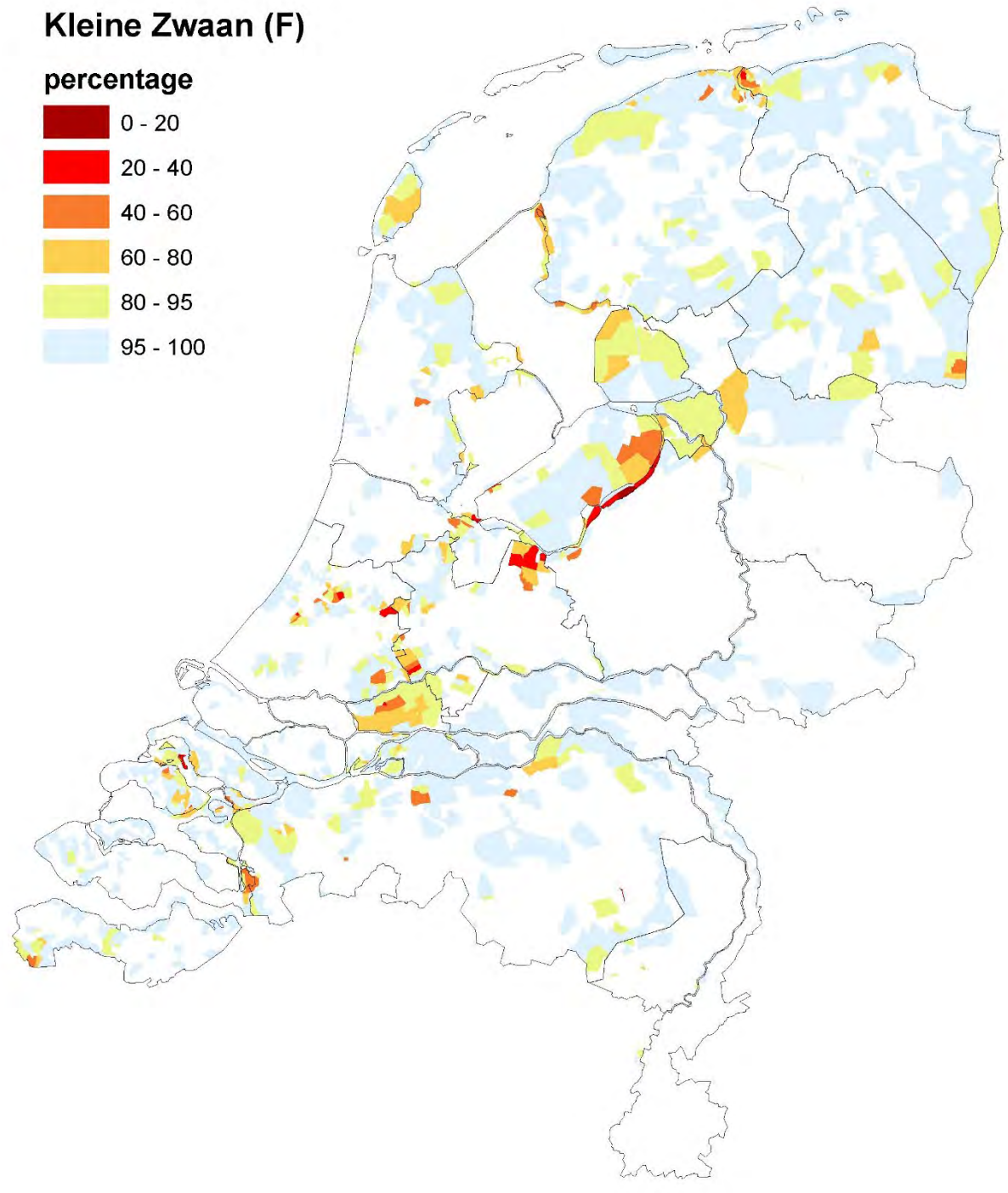
Kenschets

Kleine Zwanen zijn arctische broedvogels die alleen in de winter in ons land verblijven. Ze maken dan in grote groepen gebruik van onze grote zoete wateren en omliggende landbouwgebieden. Het voedsel bestond in vroegere tijden vooral uit waterplanten, met name de knolletjes van (schede)fonteinkruid en de zogenaamde 'bulbillen' van kranswieren. Maar tegenwoordig wordt een belangrijk deel van het menu ook gevonden in het boerenland, zoals oogstresten. In de loop van de winter wordt gras steeds belangrijker, omdat de oogstresten in de meeste akkerbouwgebieden dan ondergeploegd of anderszins verdwenen zijn. De slaapplaatsen, die tot op enkele tientallen kilometers van de foerageergebieden liggen, bestaan uit zoete of zoute wateren, ondergelopen boezemlanden en zomerpolders, zand- en modderbanken. In het voorjaar vliegen de Kleine Zwanen via traditionele winterverblijfgebieden naar de broedgebieden die gelegen zijn in de toendra van arctisch Rusland. De Kleine Zwanen in Nederland behoren tot de West-Siberische & Noordoost-Europese/ Noordwest-Europese flyway-populatie.

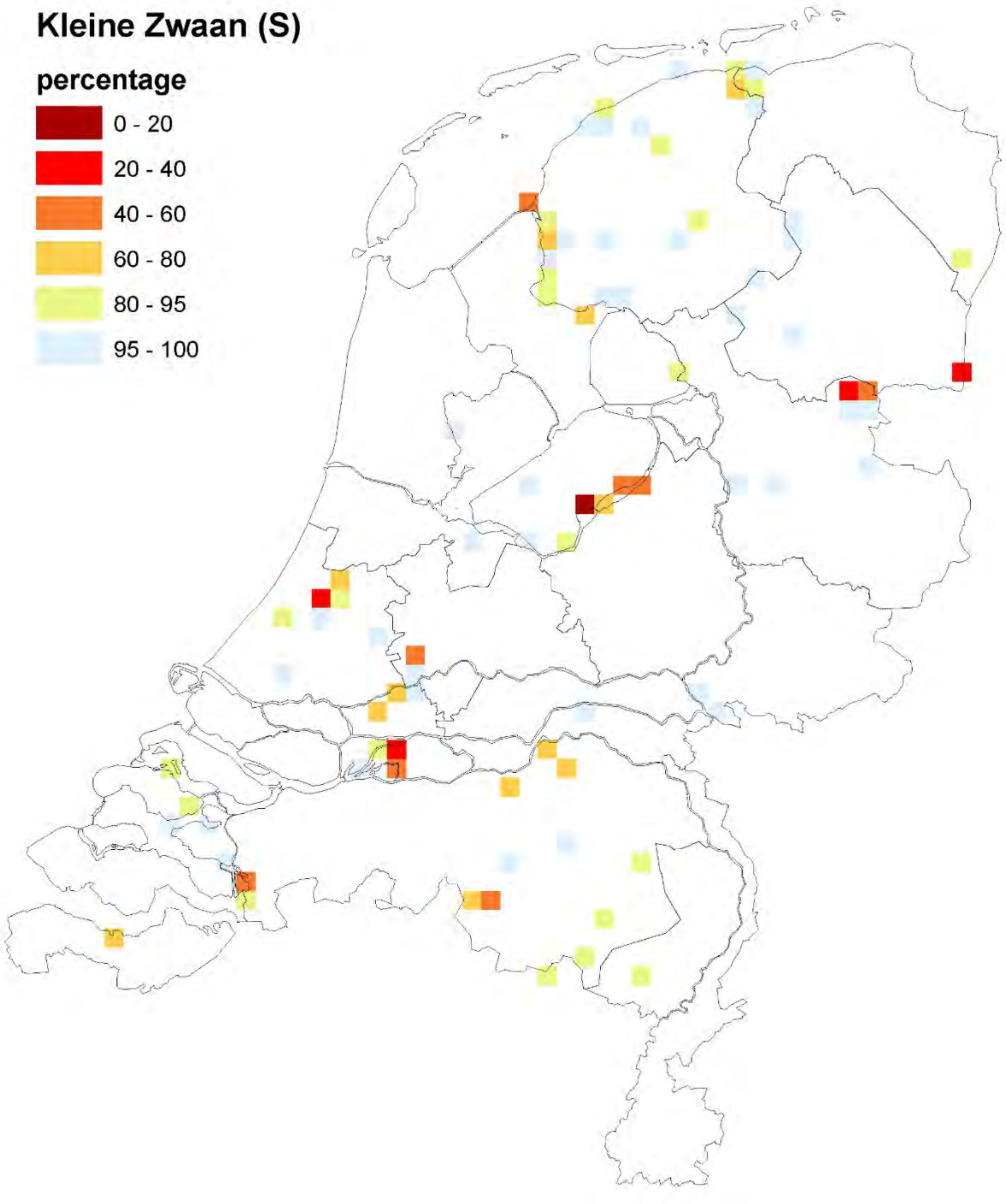
Gebieden

Weergegeven zijn de concentratiegebieden waar zich aantallen van (inter)nationaal belang bevinden.

Nr. gebied	Naam gebied	Bestaand VR-gebied met IHD	Provincie	Functie	Seiz.max. (gem. 2015-20)	Aandeel biogeog. pop. (%)	VR (%)	HR (%)	NNN (%)	Overig (%)
76	Veluwerandmeren	ja	Fl, Gl, Ov	S	2.700	12	100	100	23	0
76	Veluwerandmeren	ja	Fl, Gl, Ov	F	2.400	11	100	100	23	0
112	Biesbosch	ja	NB, ZH	S	610	3	100	100	99	0
C68	Alblasserwaard	nee	ZH, Ut	F	390	2	0	0	3	97
C40	Oostelijk Flevoland, omgeving Biddinghuizen	nee	Fl	F	390	2	0	0	19	81
C33	Vloeivelden Krim & Collendoorn	nee	Ov	S	330	2	0	0	0	100
C41	Harderbroek	nee	Fl	S	320	1	0	0	92	8
8	Lauwersmeer	ja	Fr, Gr	F	290	1	100	0	99	0
C67	Krimpenerwaard	nee	ZH, Ut	F	290	1	0	0	10	90
1	Waddenzee	nee	Fr, Gr, NH	F	240	1	100	97	100	0
C41	Harderbroek	nee	Fl	F	230	1	0	0	94	6
1	Waddenzee	ja	Fr, Gr, NH	S	230	1	100	97	100	0

Verspreiding van de Kleine Zwaan als foeragerende niet-broedvogel in de periode 2015/16–2020/21. Weergegeven is de procentuele verdeling van de populatie, aflopend gesorteerd op de dichtheid van seizoensgemiddelde aantallen per telgebied.

Verspreiding van de Kleine Zwaan als niet-broedvogel op slaapplaatsen in de periode 2015/16–2020/21. Weergegeven is de procentuele verdeling van de populatie, aflopend gesorteerd op gemiddeld maximum per 5x5 km-hok.

A038 Wilde Zwaan *Cygnus cygnus*, niet-broedvogel

Landelijke informatie

Status Vogelrichtlijn:	Genoemd in bijlage I van de Vogelrichtlijn (artikel 4.1)
Talrijkheidsklasse:	Vrij klein aantal
Populatieschatting:	2.800-4.900 vogels (2016/17-2020/21)
Aandeel:	2-4% van de biogeografische populatie (winter)
Trend lange termijn (vanaf 1980):	Matige toename (<5% per jaar)
Trend korte termijn (12 jaar):	Geen significante aantalsverandering
Staat van instandhouding:	Gunstig

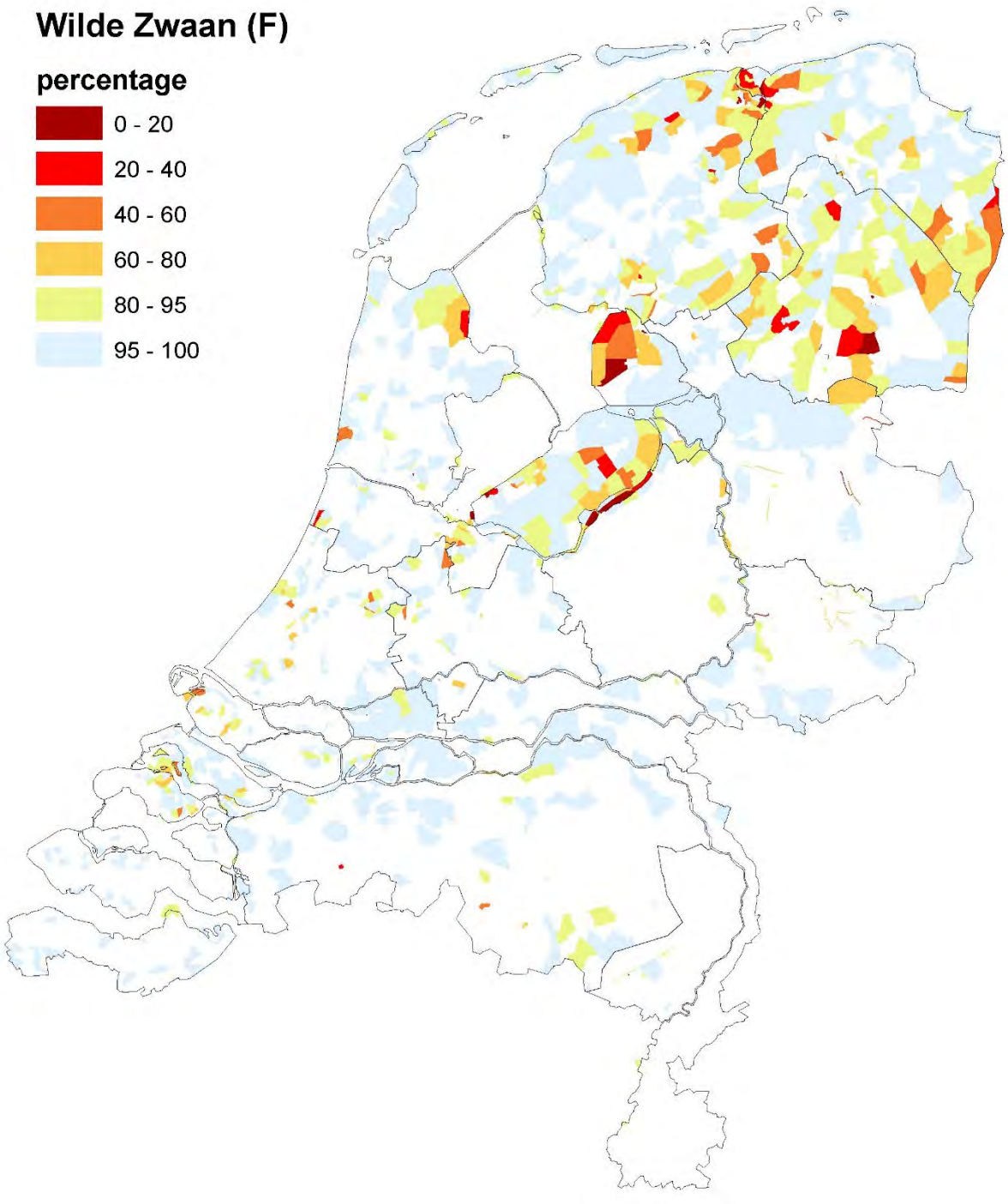
Kenschets

De in Nederland overwinterende Wilde Zwanen zijn afkomstig van de continentale populatie van Fenno-Scandinavië en Noord-Rusland. Ze behoren tot de flyway-populatie van het Noorwestelijke vasteland van Europa. In Nederland bereikt het winterareaal zijn zuidwestgrens. Wilde Zwanen leven buiten de broedtijd in gebieden met een combinatie van grote wateren (slaapplaats) en uitgestrekte akkers, graslandpolders of uiterwaarden (foerageergebied), en verblijven hier van oktober tot maart. Ze foerageren bij voorkeur op akkers (voorkeur voor koolzaad) en natte, vaak ondergelopen graslanden met een korte vegetatie. Vooral in het najaar en in de winter foerageert een klein deel van de Wilde Zwanen in het water, met name op wortelstokken van oevervegetaties. De slaapplaatsen, die tot op enkele tientallen kilometers van de foerageergebieden kunnen liggen, bestaan uit zoete of zoute wateren, ondergelopen boezemlanden en zomerpolders, zand- en modderbanken. Deels onder invloed van winterweer en inundaties van uiterwaarden kunnen verschuivingen plaatsvinden binnen de winter.

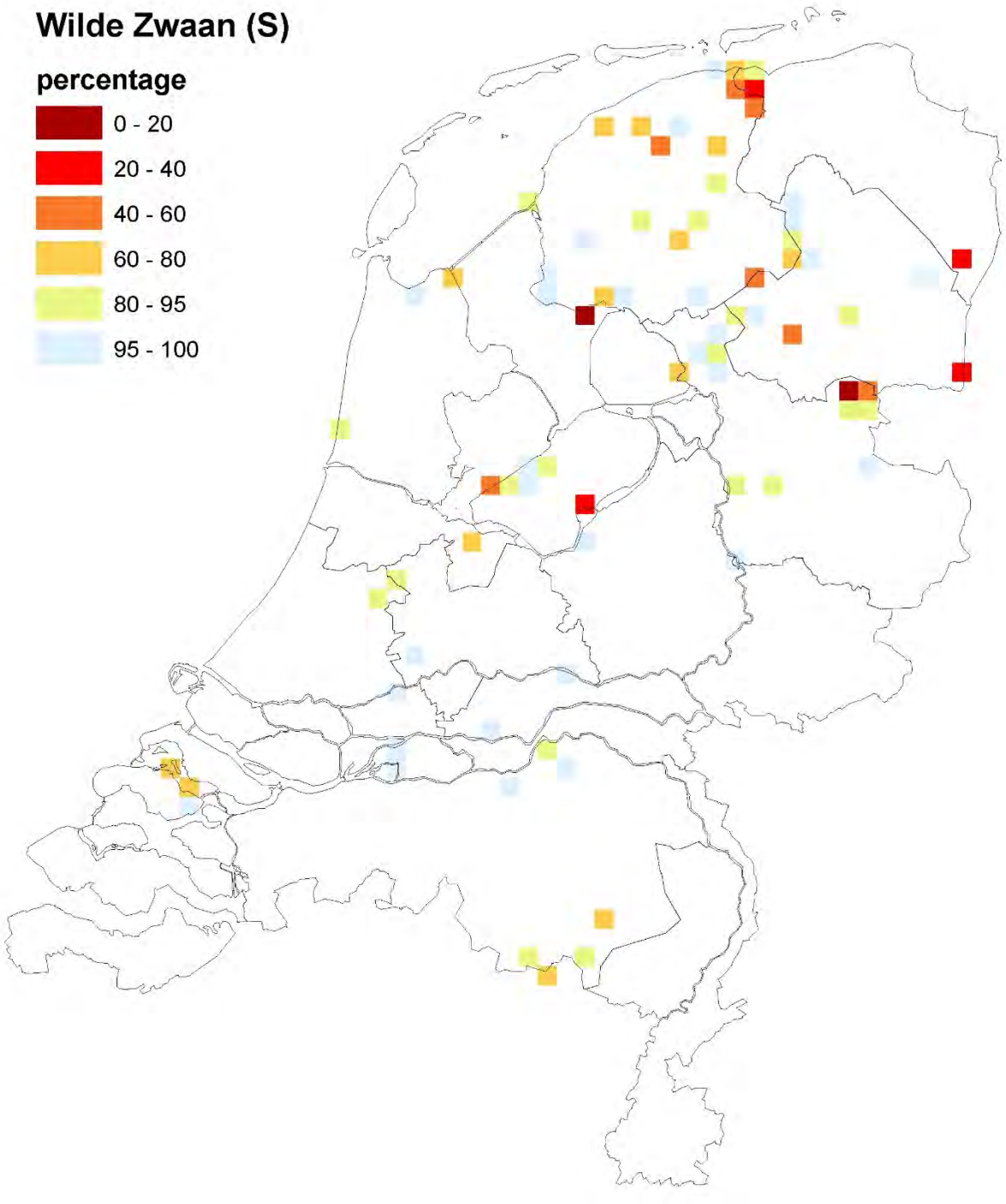
Gebieden

Weergegeven zijn de concentratiegebieden waar zich aantallen van (inter)nationaal belang bevinden.

Nr. gebied	Naam gebied	Bestaand VR-gebied met IHD	Provincie	Functie	Seiz.max. (gem. 2015-20)	Aandeel biogeog. pop. (%)	VR (%)	HR (%)	NNN (%)	Overig (%)
76	Veluwerandmeren	nee	Fl, Gl, Ov	F	510	<1	100	100	23	0
C39	Lemmer - Emmeloord - Urk	nee	Fl	F	500	<1	0	0	2	98
C29	Midden-Drenthe, ten noordoosten van Hoogeveen	nee	Dr	F	300	<1	0	5	26	74
C19	Ulrum - Kloosterburen	nee	Gr, Fr	F	290	<1	0	0	<1	100
72	IJsselmeer	nee	Fr, NH, Fl	S	250	<1	100	2	71	0

Verspreiding van de Wilde Zwaan als foeragerende niet-broedvogel in de periode 2015/16–2020/21. Weergegeven is de procentuele verdeling van de populatie, aflopend gesorteerd op de dichtheid van seizoensgemiddelde aantallen per telgebied.

Verspreiding van de Wilde Zwaan als niet-broedvogel op slaapplaatsen in de periode 2015/16–2020/21. Weergegeven is de procentuele verdeling van de populatie, aflopend gesorteerd op gemiddeld maximum per 5x5 km-hok.

A702 Toendrarietgans *Anser serrirostris,* niet-broedvogel

Landelijke informatie

Status Vogelrichtlijn:	Niet in bijlage I genoemde en geregeld voorkomende trekvogel zoals bedoeld in artikel 4.2 van de Vogelrichtlijn
Talrijkheidsklasse:	Zeer groot aantal
Populatieschatting:	240.000-350.000 vogels (2016/17-2020/21)
Aandeel:	43-64% van de biogeografische populatie (winter)
Trend lange termijn (vanaf 1980):	Matige toename (<5% per jaar)
Trend korte termijn (12 jaar):	Geen significante aantalsverandering
Staat van instandhouding:	Gunstig

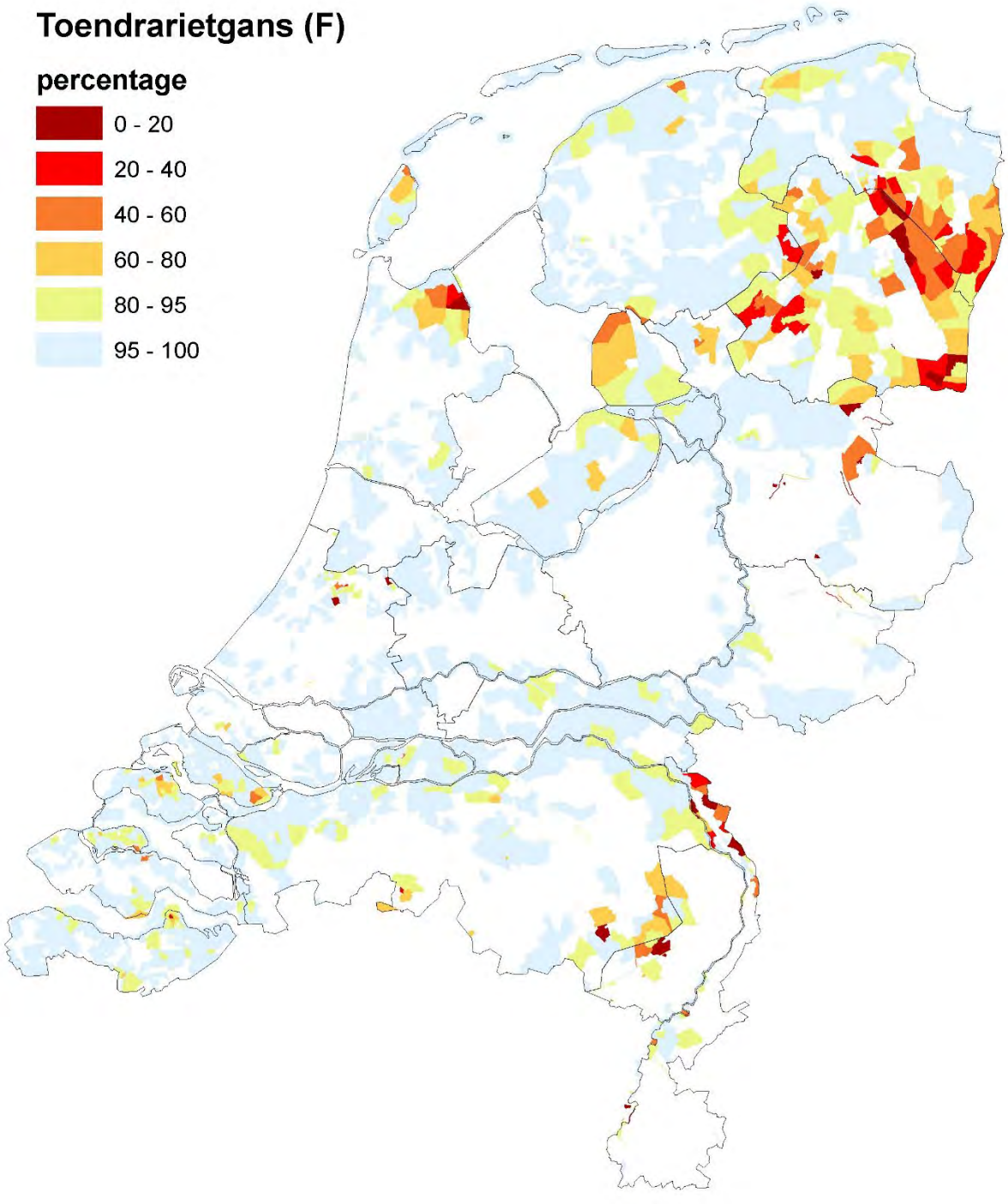
Kenschets

De Toendrarietgans komt in Nederland voor als wintergast en is het talrijkst in november-februari. Een combinatie van een geschikte en verstoringsvrije slaapplaats met gebieden die voldoende voedselaanbod hebben, zijn van belang voor de Toendrarietgans buiten de broedtijd. Ze leggen soms meer dan 20 km af tussen slaapplaats en voedselgebied. Slaapplaatsen omvatten meestal meren en (zand)plassen of ondergelopen gebieden, inclusief plasdras situaties op akkers. De Toendrarietgans is een planteneter. Meer dan andere ganzensoorten foerageren Toendrarietganzen op akkers met oogstresten van met name aardappelen, maïs en suikerbieten. Vanaf december foerageert de soort ook in toenemende mate op graslanden. De bij ons overwinterende Toendrarietganzen broeden vooral op de toendra van Europees Rusland en behoren tot de West- en Centraal-Siberische/Noordoost- en Zuidwest-Europese flyway-populatie.

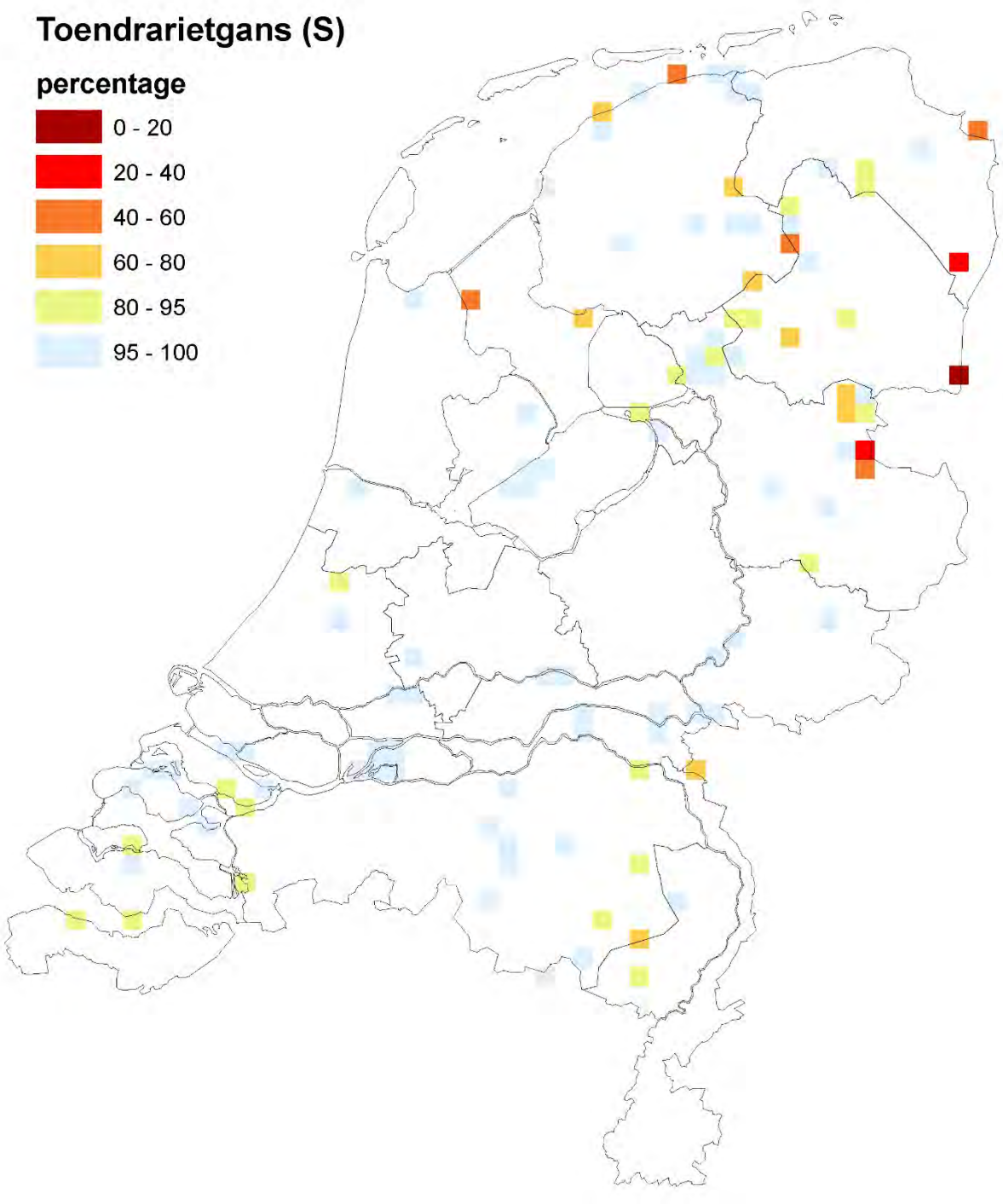
Gebieden

Weergegeven zijn de concentratiegebieden waar zich aantallen van (inter)nationaal belang bevinden.

Nr. gebied	Naam gebied	Bestaand VR-gebied met IHD	Provincie	Functie	Seiz.max. (gem. 2015-20)	Aandeel biogeog. pop. (%)	VR (%)	HR (%)	NNN (%)	Overig (%)
C27	Drents- Groningse Veenkoloniën	nee	Dr, Gr	F	56.300	10	0	0	8	92
33	Bargerveen	ja	Dr	S	35.500	6	100	100	100	0
72	IJsselmeer	ja	Fr, NH, Fl	S	24.400	4	100	2	71	0
C23	Ruiten Aa, Bellingwolde - Sellingen	nee	Gr	S	23.500	4	0	0	3	97
C30	Gebieden rond het Bargerveen	nee	Dr	F	21.700	4	0	0	15	85
C23	Ruiten Aa, Bellingwolde - Sellingen	nee	Gr	F	20.900	4	0	<1	14	86
1	Waddenzee	ja	Fr, Gr, NH	S	20.100	4	100	97	100	0
23	Fochteloërveen	ja	Dr, Fr	S	16.700	3	100	100	100	0
C44	Wieringermeer oost	nee	NH	F	14.100	3	0	0	<1	100
C28	Wapserveen - Holtingerveld en omgeving	nee	Dr	F	12.000	2	0	11	23	77
C39	Lemmer - Emmeloord - Urk	nee	Fl	F	11.300	2	0	0	2	98
C33	Vloeivelden Krim & Collendoorn	nee	Ov	S	10.600	2	0	0	0	100
C81	Gebieden rond de Groote-, Deurnesche- en Mariapeel	nee	NB, Li	F	9.900	2	0	0	13	87
40	Engbertsdijksvenen	ja	Ov	S	8.200	1	100	100	100	0
140	Groote Peel	ja	NB, Li	S	8.200	2	100	100	100	0
C82	Grensgebied Kop Limburg	nee	Li	F	7.900	1	0	3	10	90
C26	Omgeving Fochteloërveen	nee	Dr, Fr	F	7.800	1	0	<1	17	83
30	Dwingelderveld	ja	Dr	S	6.400	1	100	100	100	0
1	Waddenzee	nee	Fr, Gr, NH	F	6.000	1	100	97	100	0
C29	Midden-Drenthe, ten noordoosten van Hoogeveen	nee	Dr	F	5.500	1	0	4	28	72

Verspreiding van de Toendrarietgans als foeragerende niet-broedvogel in de periode 2015/16–2020/21. Weergegeven is de procentuele verdeling van de populatie, aflopend gesorteerd op de dichtheid van seizoensgemiddelde aantallen per telgebied.

Verspreiding van de Toendrarietgans als niet-broedvogel op slaapplaatsen in de periode 2015/16-2020/21. Weergegeven is de procentuele verdeling van de populatie, aflopend gesorteerd op gemiddeld maximum per 5x5 km-hok.

A040 Kleine Rietgans *Anser brachyrhynchus*, niet-broedvogel

Landelijke informatie

Status Vogelrichtlijn:	Niet in bijlage I genoemde en geregeld voorkomende trekvogel zoals bedoeld in artikel 4.2 van de Vogelrichtlijn
Talrijkheidsklasse:	Vrij klein aantal
Populatieschatting:	4.400-13.200 vogels (2016/17-2020/21)
Aandeel:	5-15% van de biogeografische populatie (trekperiode en winter)
Trend lange termijn (vanaf 1980):	Matige afname (<5% per jaar)
Trend korte termijn (12 jaar):	Sterke afname (>5% per jaar)
Staat van instandhouding:	Zeer ongunstig

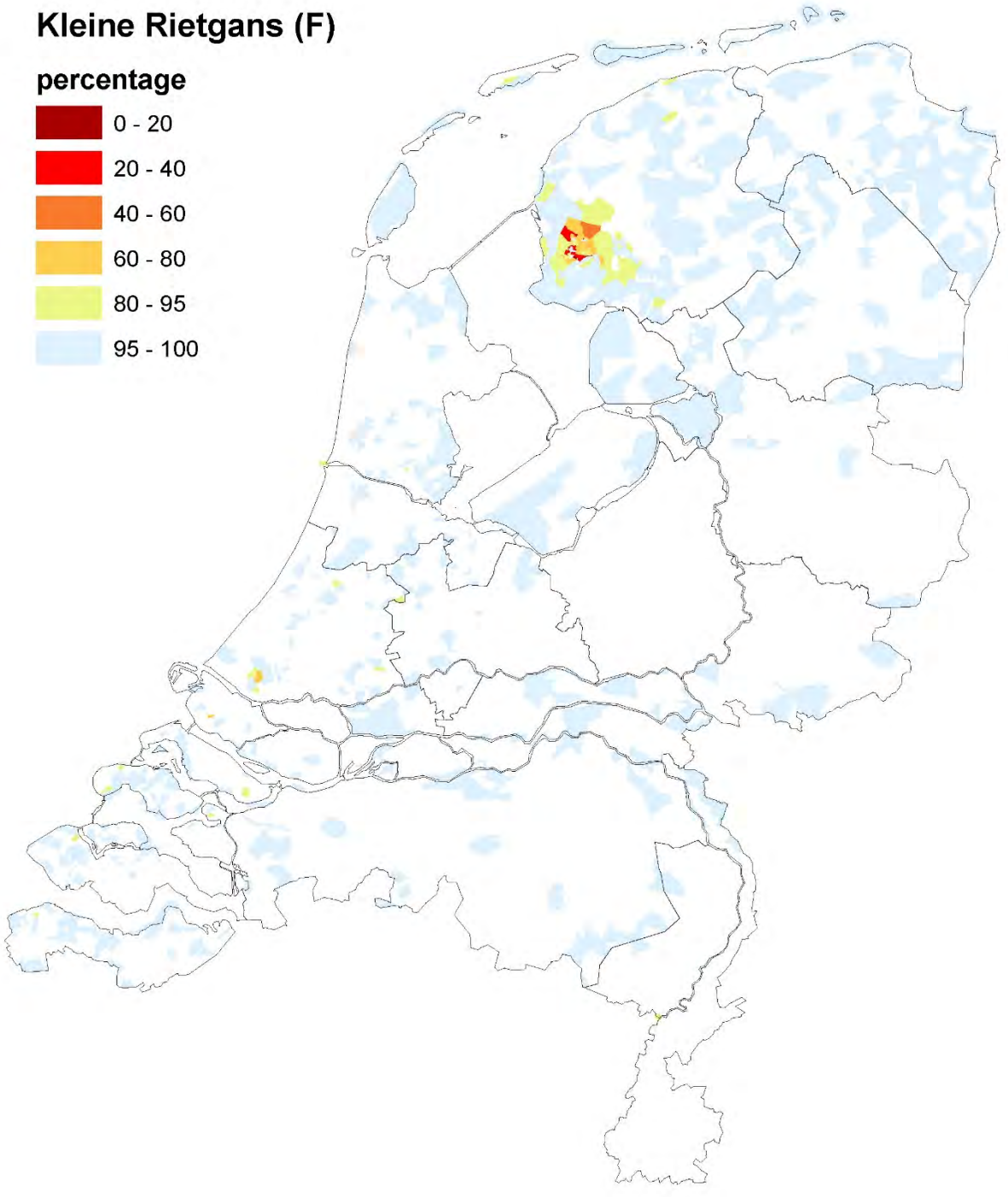
Kenschets

De Kleine Rietgans komt in Nederland voor als doortrekker en overwinteraar. De soort broedt op Groenland, IJsland en Spitsbergen. In Nederland gaat het om de van Spitsbergen afkomstige Svalbard/Noordwest-Europese flyway-populatie, die vrijwel geheel in Nederland, Vlaanderen, Denemarken en Noorwegen overwintert. De Kleine Rietgans heeft buiten het broedseizoen een voorkeur voor open graslandgebieden (voedselgebied) in de nabijheid van grote wateren (slaapplaats). De soort vertoont een sterke neiging tot vorming van grote concentraties. Soms is de gehele populatie verdeeld over slechts enkele grote groepen in voedselterreinen of op de slaapplaats. De Kleine Rietgans is een planteneter die in Nederland vooral op cultuurgras foerageert. Recent wordt foerageren op maïs echter steeds vaker waargenomen. Door een verandering in de trekstrategie is het belang van Nederland voor de flyway-populatie sterk afgenomen.

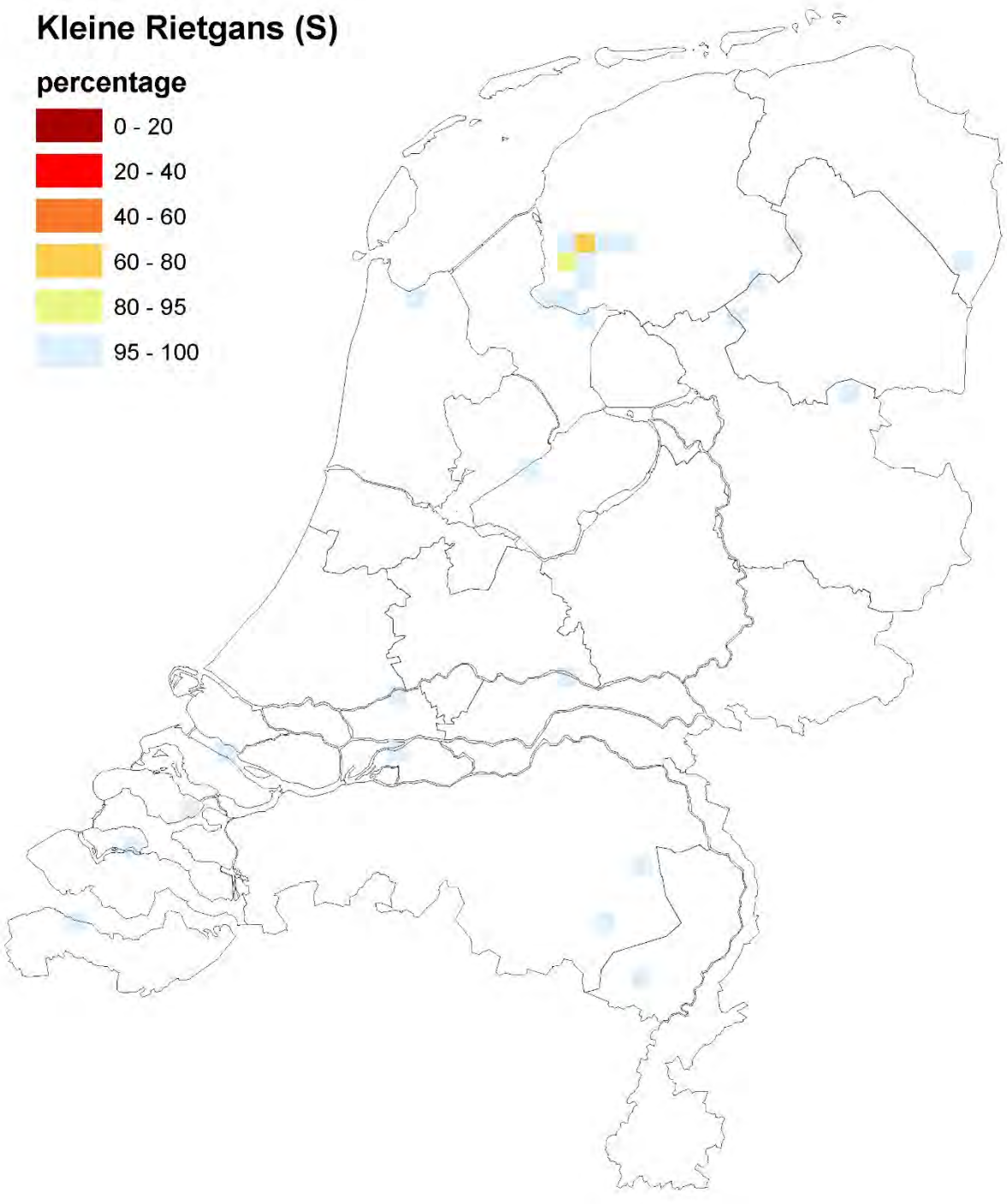
Gebieden

Weergegeven zijn de concentratiegebieden waar zich aantallen van (inter)nationaal belang bevinden.

Nr. gebied	Naam gebied	Bestaand VR-gebied met IHD	Provincie	Functie	Seiz.max. (gem. 2015-20)	Aandeel biogeog. pop. (%)	VR (%)	HR (%)	NNN (%)	Overig (%)
C13	Polders rond de Oudegaasterbrekken	nee	Fr	F	6.700	8	0	0	7	93
10	Oudegaasterbrekken, Fluessen en omgeving	ja	Fr	S	2.500	3	100	100	99	0
C13	Polders rond de Oudegaasterbrekken	nee	Fr	S	2.200	3	0	10	79	21
C11	Noardwest-Fryslân	nee	Fr	F	1.000	1	0	0	0	100

Verspreiding van de Kleine Rietgans als foeragerende niet-broedvogel in de periode 2015/16–2020/21. Weergegeven is de procentuele verdeling van de populatie, aflopend gesorteerd op de dichtheid van seizoensgemiddelde aantallen per telgebied.

Verspreiding van de Kleine Rietgans als niet-broedvogel op slaapplaatsen in de periode 2015/16–2020/21. Weergegeven is de procentuele verdeling van de populatie, aflopend gesorteerd op gemiddeld maximum per 5x5 km-hok.

A041 Kolgans *Anser albifrons*, niet-broedvogel

Landelijke informatie

Status Vogelrichtlijn:	Niet in bijlage I genoemde en geregeld voorkomende trekvogel zoals bedoeld in artikel 4.2 van de Vogelrichtlijn
Talrijkheidsklasse:	Zeer groot aantal
Populatieschatting:	820.000-1.060.000 vogels (2016/17-2020/21)
Aandeel:	68-88% van de biogeografische populatie (winter)
Trend lange termijn (vanaf 1980):	Matige toename (<5% per jaar)
Trend korte termijn (12 jaar):	Geen significante aantalsverandering
Staat van instandhouding:	Gunstig

Kenschets

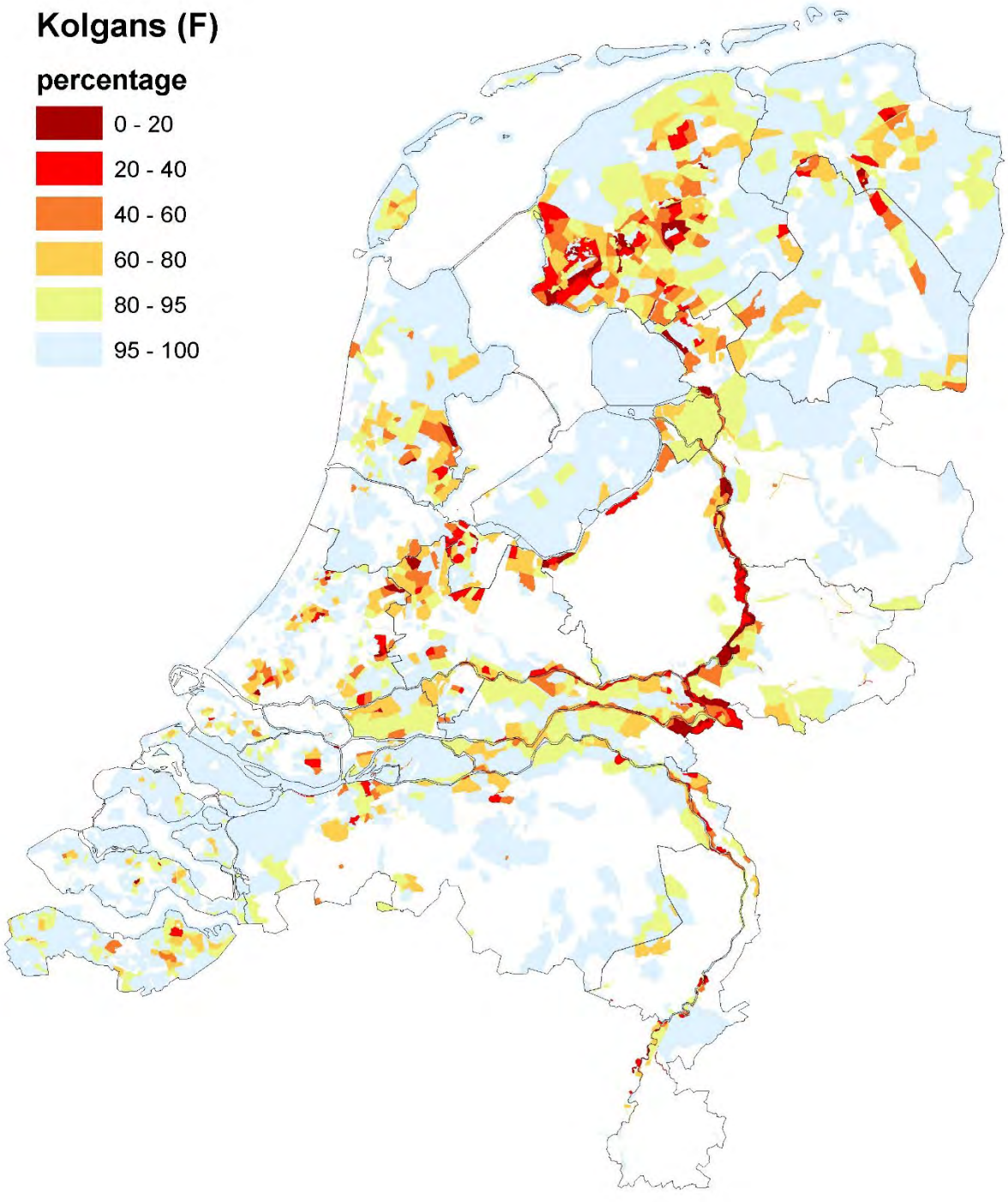
De Kolgans is in ons land een doortrekker en wintervogel in zeer groot aantal. Daarnaast komt sinds 1980 een zeer kleine broedpopulatie voor, bestaande uit een mengeling van (nazaten van) losgelaten of verwilderde lokvogels en aangeschoten dieren. Deze zijn jaarrond aanwezig maar maken minder dan 1% uit van het aantal in de winter aanwezige vogels. Buiten het broedseizoen heeft de Kolgans een voorkeur voor open landschappen in het agrarisch gebied in combinatie met rustige slaapplaatsen op grotere wateren. De soort houdt zich overwegend op in cultuurgrasland en concentreert zich daar in groepen, vaak gemengd met andere ganzensoorten. Tevens wordt, in mindere mate, op akkers met oogstresten (suikerbieten, maïs) of wintergranen gefoerageerd. De Kolgans kent een uitgestrekt broedareaal in de arctische toendra's en een winterverspreiding op gematigde breedten. De broedpopulatie van Europees Rusland en Noordwest-Siberië waaiert na het broedseizoen uit over vier gedeeltelijk overlappende trekroutes. De Noordwest-Siberische en Noordoost-Europese/Noordwest-Europese flyway-populatie ('Baltische/Noordzee-trekroute'), waar ons land onderdeel van uitmaakt, is momenteel de omvangrijkste. De overwinteringsgebieden van deze populatie zijn geconcentreerd in en rond Nederland.

Gebieden

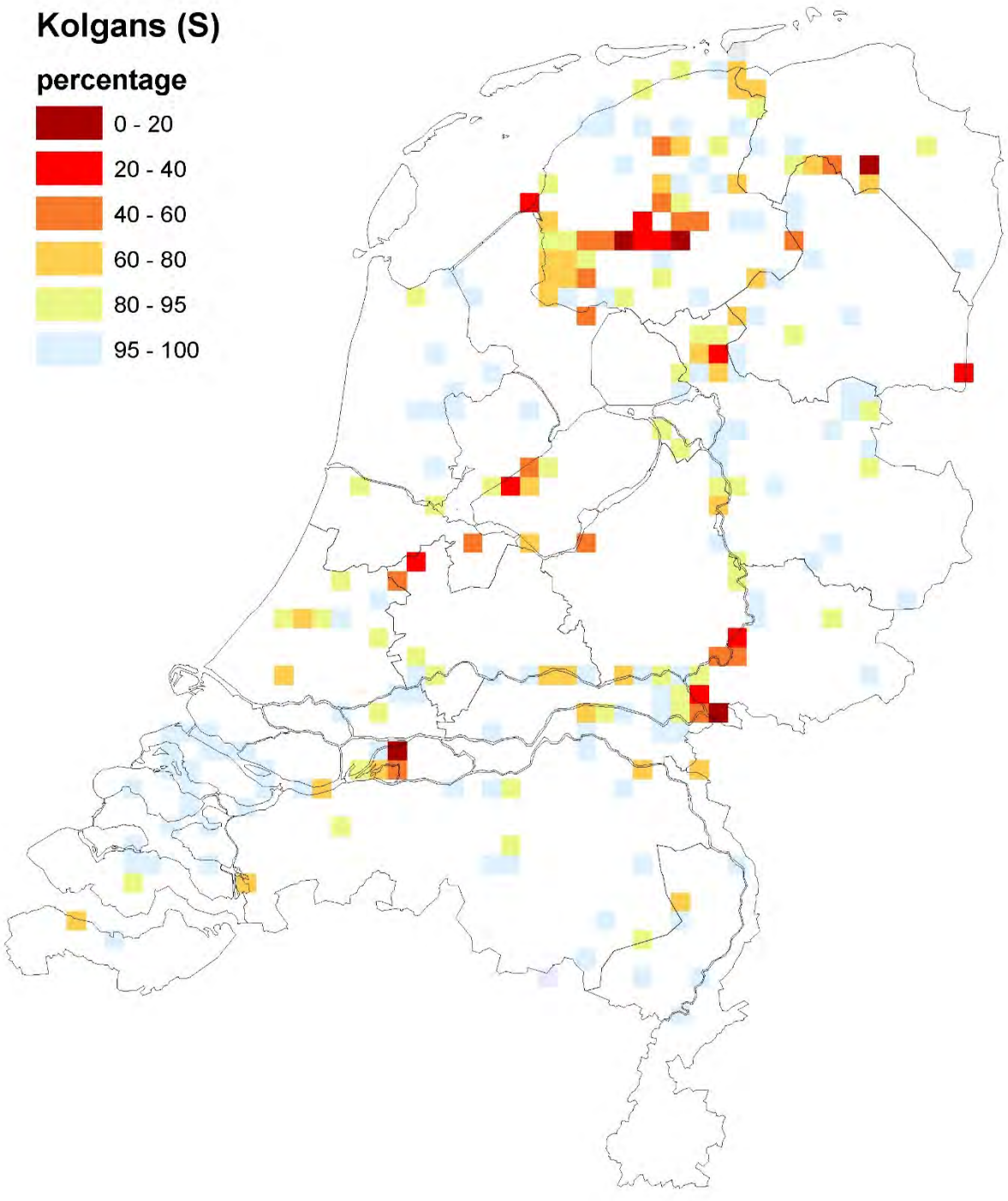
Weergegeven zijn de concentratiegebieden waar zich aantallen van (inter)nationaal belang bevinden.

Nr. gebied	Naam gebied	Bestaand VR-gebied met IHD	Provincie	Functie	Seiz.max. (gem. 2015-20)	Aandeel biogeog. pop. (%)	VR (%)	HR (%)	NNN (%)	Overig (%)
38	Rijntakken	ja	Gl, Ov, Ut	F	118.000	10	100	36	59	0
38	Rijntakken	ja	Gl, Ov, Ut	S	108.000	9	100	36	59	0
12	Sneekermeergebied	ja	Fr	S	56.000	5	100	0	99	0
C09	Polders rond De Deelen & Akkrum	nee	Fr	F	49.500	4	0	0	13	87
112	Biesbosch	ja	NB, ZH	S	43.500	4	100	100	99	0
C09	Polders rond De Deelen & Akkrum	nee	Fr	S	39.500	3	0	0	95	5
72	IJsselmeer	ja	Fr, NH, Fl	S	37.800	3	100	2	71	0
20	Zuidlaardermeergebied	ja	Gr, Dr	S	35.400	3	100	0	99	0
78	Oostvaardersplassen	ja	Fl	S	33.200	3	100	0	100	0
C14	Polders rond Witte & Zwarte Brekken en ten zuiden van het Sneekermeer	nee	Fr	F	25.600	2	0	0	5	95
35	De Wieden	ja	Ov, Fl	S	24.400	2	100	79	85	0
C16	Polders tussen Fluessen, Heegermeer en Slotermeer	nee	Fr	F	24.200	2	0	4	12	88
C13	Polders rond de Oudegaasterbrekken	nee	Fr	F	22.400	2	0	0	7	93
C68	Alblasserwaard	nee	ZH, Ut	F	21.300	2	0	0	4	96
C18	Rottige Meenthe, Brandemeer & Easterskar	nee	Fr, Ov	F	21.200	2	0	12	27	73
33	Bargerveen	nee	Dr	S	20.400	2	100	100	100	0
C27	Drents- Groningse Veenkoloniën	nee	Dr, Gr	F	20.300	2	0	0	10	90
C21	Hoeksmeer, Schildmeer, Woudbloem	nee	Gr	F	19.900	2	0	0	15	85
14	Deelen	ja	Fr	S	19.400	2	100	0	99	0
C10	Makkum - Workum - Bolsward	nee	Fr	F	18.800	2	0	0	10	90

Nr. gebied	Naam gebied	Bestaand VR-gebied met IHD	Provincie	Functie	Seiz.max. (gem. 2015-20)	Aandeel biogeog. pop. (%)	VR (%)	HR (%)	NNN (%)	Overig (%)
10	Oudegaasterbrekken, Fluessen en omgeving	ja	Fr	S	18.600	2	100	100	99	0
C36	Westelijk IJsseldal, Wapenveld - Terwolde	nee	Gl, Ov	F	17.700	1	0	0	7	93
C07	Gytsjerk - Rinsumageast - Feanwâlden	nee	Fr	F	17.200	1	0	0	9	91
8	Lauwersmeer	ja	Fr, Gr	S	16.900	1	100	0	99	0
75	Ketelmeer & Vossemeer	ja	Fl, Ov	S	16.200	1	100	0	35	0
C37	Ooijpolder	nee	Gl	F	16.100	1	0	0	4	96
C78	Gestuwde Maas	nee	NB, Li, Gl	F	16.100	1	0	1	34	66
C15	Stavoren - Koudum - Bakhuizen	nee	Fr	F	15.500	1	0	1	8	92
C28	Wapserveen - Holtingerveld en omgeving	nee	Dr	F	15.100	1	0	11	23	77
76	Veluwerandmeren	nee	Fl, Gl, Ov	S	14.700	1	100	100	23	0
C24	De Onlanden	nee	Dr	S	14.200	1	0	0	88	12
C35	Randmeerkust Harderwijk - Oosterwolde	nee	Gl, Ov	F	14.000	1	0	0	17	83
13	Alde Feanen	ja	Fr	S	13.700	1	100	100	99	0
1	Waddenzee	nee	Fr, Gr, NH	F	13.700	1	100	97	100	0
C50	Purmer & Waterland	nee	NH	F	13.600	1	0	0	20	80
C73	Oost Zeeuws Vlaanderen	nee	Zl	F	13.500	1	0	4	9	91
C55	Polder Groot-Mijdrecht & Polder Ronde Hoep	nee	Ut, ZH, NH	S	13.500	1	0	0	100	0
122	Westerschelde & Saeftinghe	ja	Zl	S	13.300	1	100	100	1	0
C53	Vechtpolders	nee	NH, Ut	F	13.300	1	0	0	4	96
C13	Polders rond de Oudegaasterbrekken	nee	Fr	S	12.900	1	0	10	79	21
C11	Noardwest-Fryslân	nee	Fr	F	12.700	1	0	0	4	96
C65	Midden-Delfland en Oude-Leede	nee	ZH	F	12.500	1	0	0	12	88
C31	Binnenpolder het Zuideinde van Blankenham	nee	Ov	F	12.100	1	0	0	1	99
C75	Groote Zonzeelsche Polder e.o.	nee	NB	F	12.000	1	0	0	15	85
35	De Wieden	ja	Ov, Fl	F	11.700	1	100	79	85	0
15	Van Oordts Mersken	ja	Fr	S	11.600	1	100	64	99	0

Verspreiding van de Kolgans als foeragerende niet-broedvogel in de periode 2015/16-2020/21. Weergegeven is de procentuele verdeling van de populatie, aflopend gesorteerd op de dichtheid van seizoensgemiddelde aantallen per telgebied.

Verspreiding van de Kolgans als niet-broedvogel op slaapplaatsen in de periode 2015/16–2020/21. Weergegeven is de procentuele verdeling van de populatie, aflopend gesorteerd op gemiddeld maximum per 5x5 km-hok.

A042 Dwerggans *Anser erythropus*, niet-broedvogel

Landelijke informatie

Status Vogelrichtlijn:	Genoemd in bijlage I van de Vogelrichtlijn (artikel 4.1)
Talrijkheidsklasse:	Uiterst klein aantal
Populatieschatting:	41-56 vogels (2016/17-2020/21)
Aandeel:	41-56% van de biogeografische populatie (winter)
Trend lange termijn (vanaf 1980):	Sterke toename (>5% per jaar)
Trend korte termijn (12 jaar):	Geen trend aantoonbaar
Staat van instandhouding:	Zeer ongunstig

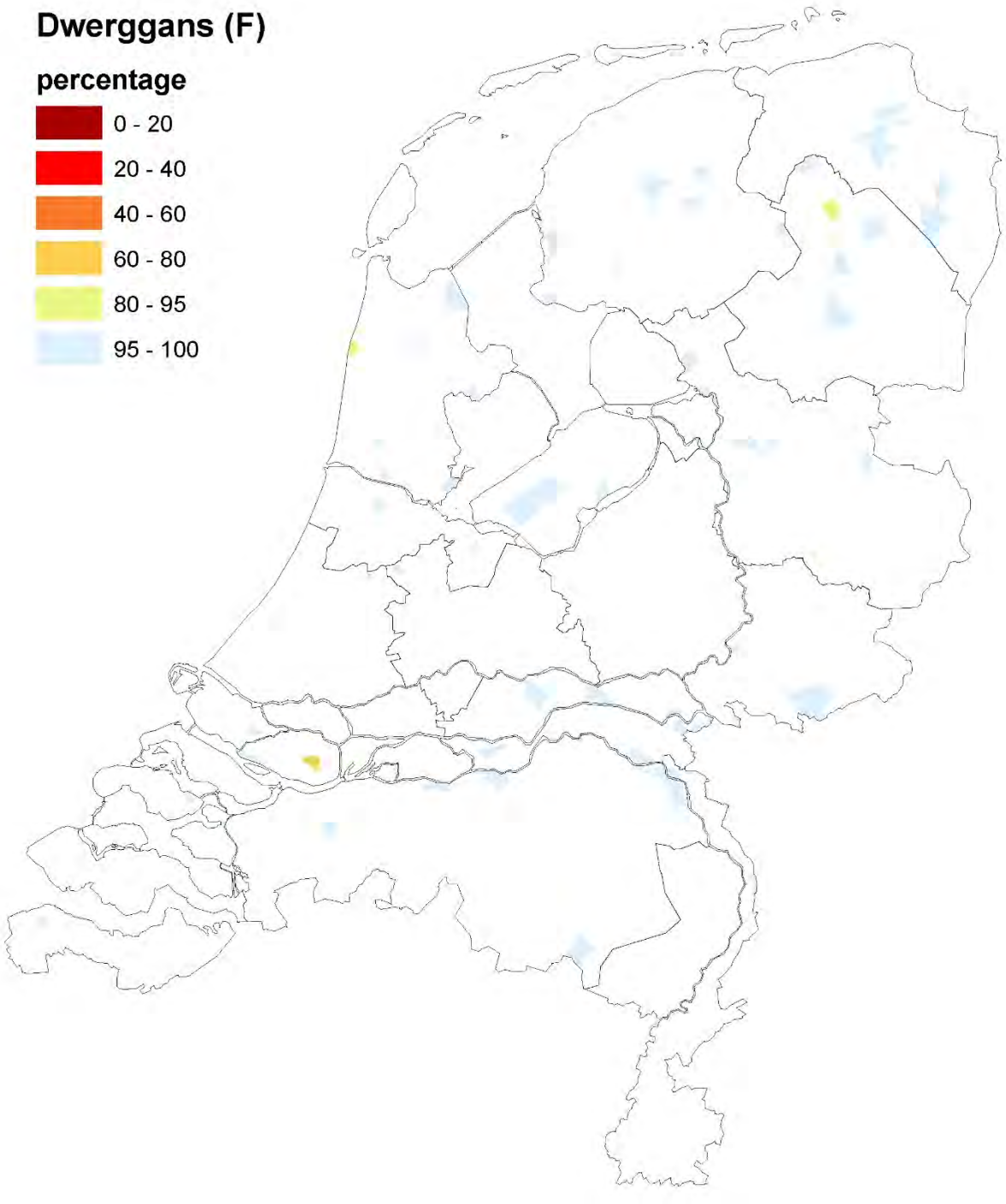
Kenschets

De Dwerggans is één van de meest bedreigde ganzensoorten ter wereld. Nederland is het belangrijkste overwinteringsgebied van de door bijplaatsingen versterkte broedpopulatie in Zweeds Lapland. Waarnemingen van vóór het Zweedse beschermingsproject en waarnemingen van ongeringde vogels in Oost-Nederland wijzen erop dat ook incidenteel Dwergganzen uit oorspronkelijke broedgebieden ons land aandoen, maar het is een minderheid ten opzichte van de Zweedse vogels. De Dwerggans beperkt zich buiten de broedtijd in ons land in hoofdzaak tot een tweetal vaste pleisterplaatsen die voornamelijk in natuurgebieden met een agrarisch karakter liggen. Ze hebben hier een voorkeur voor semi-natuurlijke graslandgebieden die reliëfrijk zijn, percelen met hobbels, laagtes en slootkanten. De slaapplaatsen liggen eveneens traditioneel vast en bevinden zich op grote wateren tot ongeveer 15 km van de voedselterreinen vandaan. De in Nederland overwinterende Dwergganzen maken deel uit van de Zweeds-Lapland flyway-populatie.

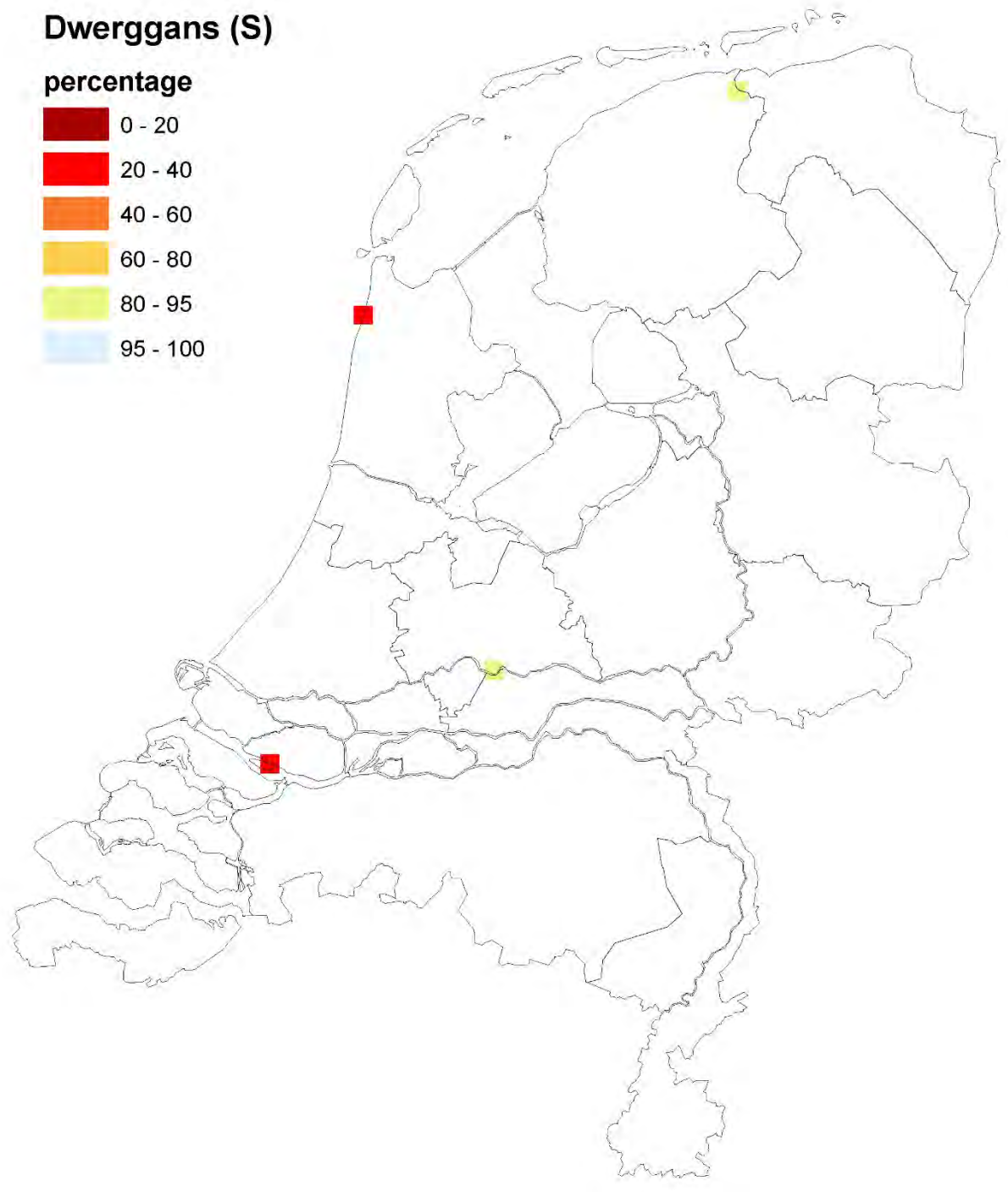
Gebieden

Weergegeven zijn de concentratiegebieden waar zich aantallen van (inter)nationaal belang bevinden.

Nr. gebied	Naam gebied	Bestaand VR-gebied met IHD	Provincie	Functie	Seiz.max. (gem. 2015-20)	Aandeel biogeog. pop. (%)	VR (%)	HR (%)	NNN (%)	Overig (%)
110	Oudeland van Strijen	ja	ZH	F	40	40	100	0	100	0
85	Zwanenwater & Pettemerduinen	ja	NH	S	38	38	100	100	91	0
162	Abtskolk & De Putten	ja	NH	F	35	35	100	0	74	0
8	Lauwersmeer	ja	Fr, Gr	S	1	1	100	0	99	0

Verspreiding van de Dwerggans als foeragerende niet-broedvogel in de periode 2015/16–2020/21. Weergegeven is de procentuele verdeling van de populatie, aflopend gesorteerd op de dichtheid van seizoensgemiddelde aantallen per telgebied.

Verspreiding van de Dwerggans als niet-broedvogel op slaapplaatsen in de periode 2015/16–2020/21. Weergegeven is de procentuele verdeling van de populatie, aflopend gesorteerd op gemiddeld maximum per 5x5 km-hok.

A043 Grauwe Gans *Anser anser*, niet-broedvogel

Landelijke informatie

Status Vogelrichtlijn:	Niet in bijlage I genoemde en geregeld voorkomende trekvogel zoals bedoeld in artikel 4.2 van de Vogelrichtlijn
Talrijkheidsklasse:	Zeer groot aantal
Populatieschatting:	550.000-670.000 vogels (2016/17-2020/21)
Aandeel:	74-91% van de biogeografische populatie (trekperiode en winter)
Trend lange termijn (vanaf 1980):	Sterke toename (>5% per jaar)
Trend korte termijn (12 jaar):	Matige toename (<5% per jaar)
Staat van instandhouding:	Gunstig

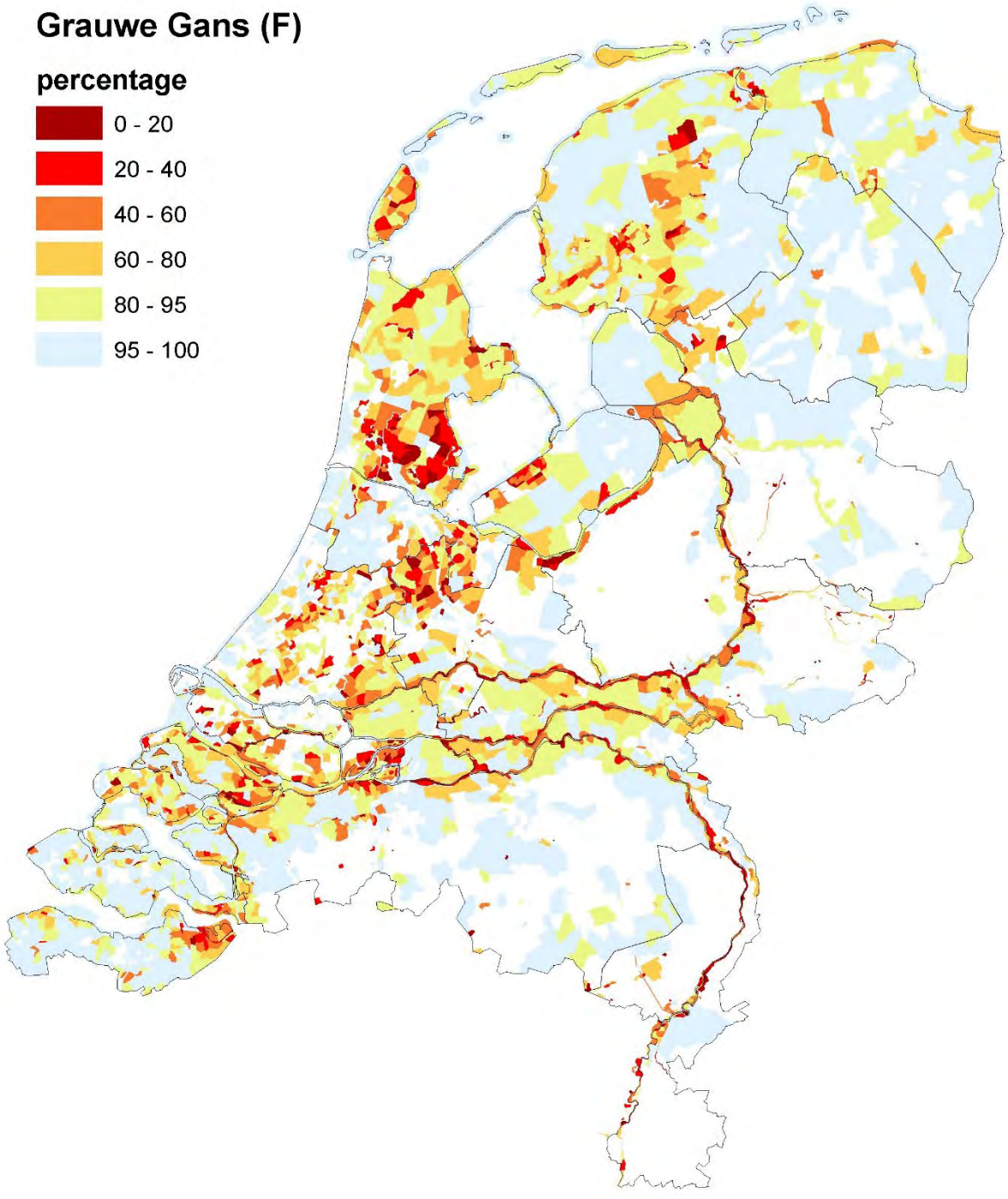
Kenschets

De Grauwe Gans is in Nederland het gehele jaar aanwezig. De aantallen zijn het hoogst in het najaar en in de winter, wanneer de omvangrijke eigen populatie aanvulling uit Noord- en Oost-Europa krijgt. Door veranderingen in de trekstrategie en de sterke toename van de Nederlandse broedpopulatie bestaat een toenemend deel van de in de winter aanwezige vogels uit eigen broedvogels. Grauwe Ganzen verblijven buiten de broedtijd overwegend in agrarisch gebied. In de winter lijkt de voorkeur uit te gaan naar intensief beheerde graslanden. Aan het einde van de winter en vooral in het vroege voorjaar wordt ook voedsel gezocht in ruige graslanden met vezelige grassoorten en kruiden in bijvoorbeeld natuurreservaten, of in minder intensief benutte agrarische percelen. In het najaar, augustus-november, bevinden ze zich ook veel op akkergebieden. Slaapplaatsen, meestal gelegen op open water, spelen een essentiële rol in het ruimtegebruik van Grauwe Ganzen omdat ze bij voorkeur in de nabijheid van de slaapplaatsen foerageren (binnen 5 km). De Grauwe Ganzen in Nederland behoren tot de Noordwest-Europese/Zuidwest-Europese flyway-populatie, waarvan het broedgebied en winterareaal zich uitstrekt van Noord-Noorwegen tot Zuid-Spanje.

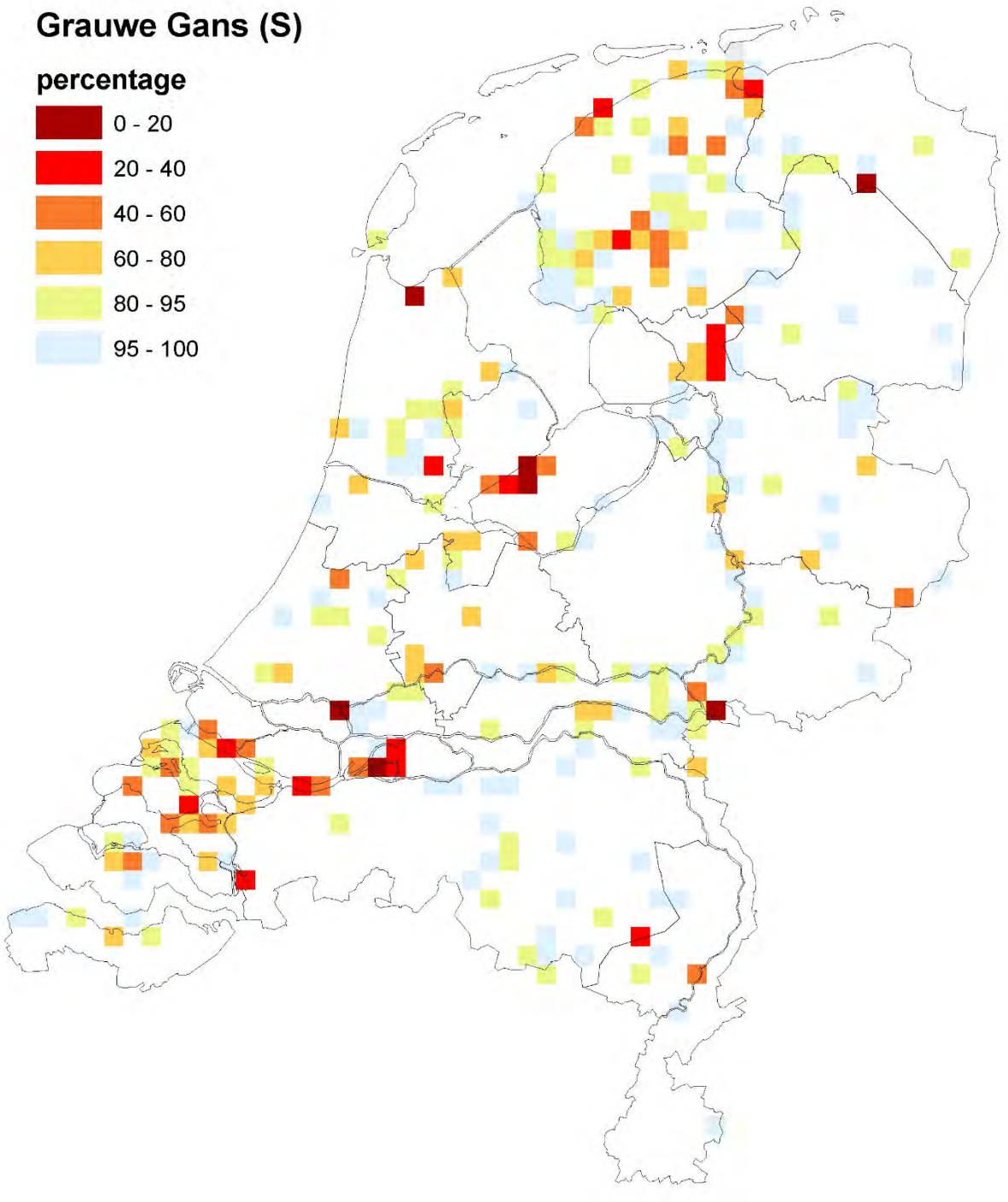
Gebieden

Weergegeven zijn de concentratiegebieden waar zich aantallen van (inter)nationaal belang bevinden.

Nr. gebied	Naam gebied	Bestaand VR-gebied met IHD	Provincie	Functie	Seiz.max. (gem. 2015-20)	Aandeel biogeog. pop. (%)	VR (%)	HR (%)	NNN (%)	Overig (%)
1	Waddenzee	ja	Fr, Gr, NH	F	31.100	4	100	97	100	0
38	Rijntakken	ja	Gl, Ov, Ut	F	28.700	4	100	36	59	0
78	Oostvaardersplassen	ja	Fl	F	27.300	4	100	0	100	0
122	Westerschelde & Saeftinghe	ja	Zl	F	19.600	3	100	100	1	0
C78	Gestuwde Maas	nee	NB, Li, Gl	F	15.700	2	0	1	33	67
72	IJsselmeer	ja	Fr, NH, Fl	F	15.600	2	100	2	71	0
38	Rijntakken	ja	Gl, Ov, Ut	S	13.000	2	100	36	59	0
C73	Oost Zeeuws Vlaanderen	nee	Zl	F	13.000	2	0	4	9	91
C01	Texel, binnendijks	nee	NH	F	12.500	2	0	10	19	81
78	Oostvaardersplassen	ja	Fl	S	12.400	2	100	0	100	0
114	Krammer-Volkerak	ja	ZH, NB, Zl	S	10.700	1	100	100	80	0
109	Haringvliet	ja	ZH	F	10.600	1	100	100	100	0
C74	Polders Steenbergen - Willemstad - Fijnaart	nee	NB	F	10.200	1	0	0	5	95
C50	Purmer & Waterland	nee	NH	F	9.700	1	0	0	20	80
C07	Gytsjerk - Rinsumageast - Feanwâlden	nee	Fr	F	9.700	1	0	0	9	91
114	Krammer-Volkerak	ja	ZH, NB, Zl	F	9.600	1	100	100	80	0
C77	Getijde-beïnvloede Maas	nee	NB, Gl	F	9.400	1	0	<1	33	67
112	Biesbosch	ja	NB, ZH	S	9.300	1	100	100	99	0
111	Hollands Diep	ja	ZH, NB	F	9.200	1	100	12	100	0
C67	Krimpenerwaard	nee	ZH, Ut	F	8.900	1	0	0	18	82
C42	Anna Paulowna polder, Amstelmeer, Wieringermeer west	nee	NH	S	8.300	1	0	0	100	0
109	Haringvliet	ja	ZH	S	8.200	1	100	100	100	0
C48	Alkmaardermeer en omgeving	nee	NH	F	7.700	1	0	5	21	79
C08	Omgeving Alde Feanen	nee	Fr	F	7.600	1	0	0	14	86
C69	Overflakkee oost	nee	ZH	F	7.600	1	0	0	4	96

Verspreiding van de Grauwe Gans als foeragerende niet-broedvogel in de periode 2015/16–2020/21. Weergegeven is de procentuele verdeling van de populatie, aflopend gesorteerd op de dichtheid van seizoensgemiddelde aantallen per telgebied.

Verspreiding van de Grauwe Gans als niet-broedvogel op slaapplaatsen in de periode 2015/16–2020/21. Weergegeven is de procentuele verdeling van de populatie, aflopend gesorteerd op gemiddeld maximum per 5x5 km-hok.

A045 Brandgans *Branta leucopsis*, broedvogel

Landelijke informatie

Status Vogelrichtlijn:	Genoemd in bijlage I van de Vogelrichtlijn (artikel 4.1)
Talrijkheidsklasse:	Vrij talrijk
Populatieschatting:	14.000-20.000 paren (2018-2020)
Aandeel:	3-4% van de biogeografische populatie
Trend lange termijn (vanaf 1990):	Sterke toename (>5% per jaar)
Trend korte termijn (12 jaar):	Geen significante aantalsverandering
Staat van instandhouding:	Gunstig
Status Rode Lijst (2016):	Thans niet bedreigd

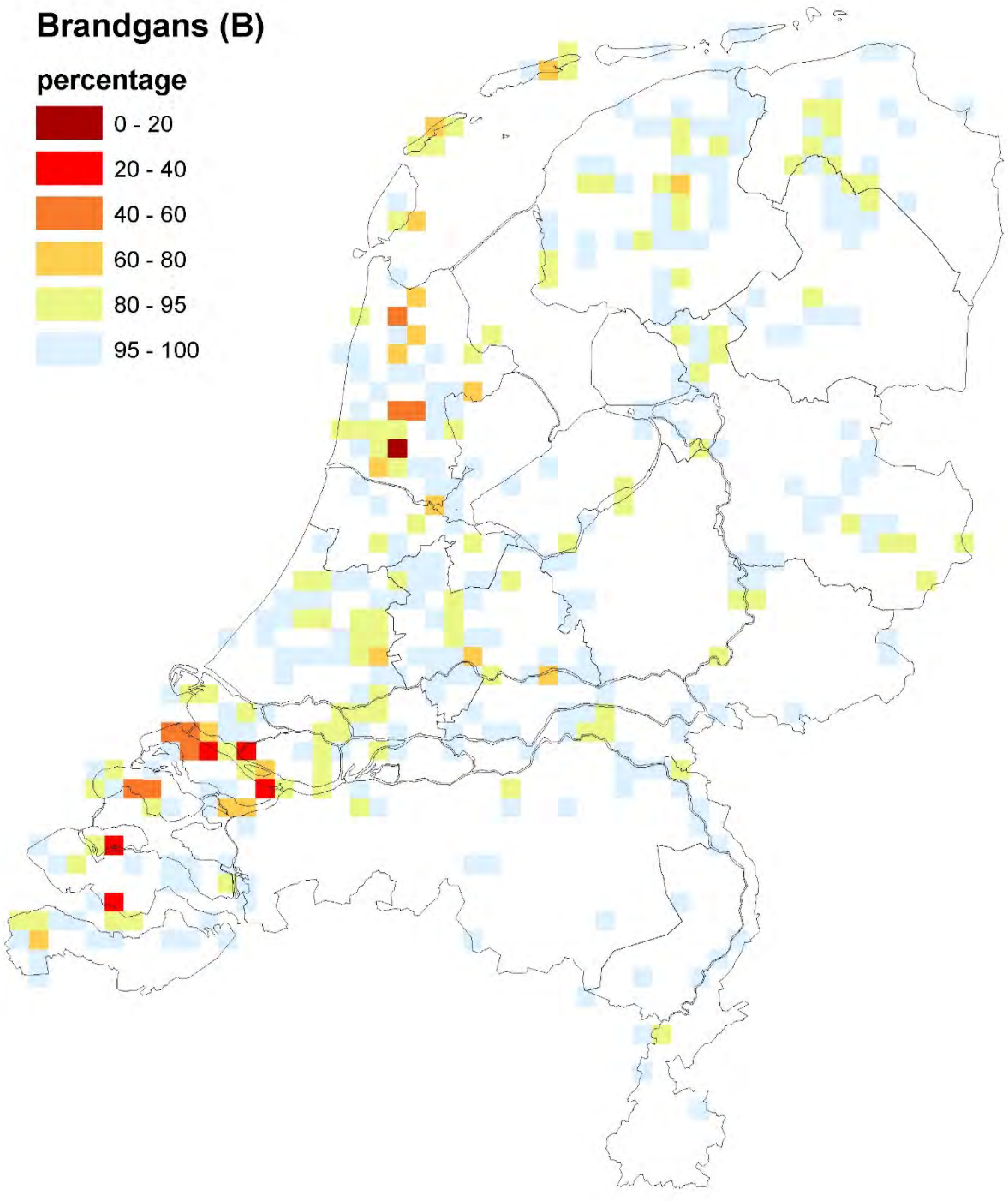
Kenschets

De broedpopulatie van de Brandgans van ca. 17.000 paren valt in het niet bij de ca. 800.000 overwinteraars. Deze vogels zijn te vinden in open agrarisch gebied, kwelders en schorren op minder dan 10 km van open wateren. Het zijn planteneters die foerageren op diverse grassen, en op blad, stengels of wortels van biezen of russen en kruidachtige planten. In de jaren tachtig zijn Brandganzen ook in Nederland gaan broeden, wat past in een sterke zuidwestwaartse uitbreiding van het broedgebied van Brandganzen. Ze broeden koloniegewijs op broedeilanden in combinatie met (buitendijkse) gronden met kort gras. Na een sterke groei in de jaren negentig hebben de aantallen zich inmiddels gestabiliseerd. Brandganzen broeden vooral in de westelijke provincies, met het noordelijke Deltagebied als belangrijkste bolwerk. De Brandganzen die in Nederland voorkomen behoren tot de flyway-populatie 'Rusland/Duitsland en Nederland' die zich uitstrekt van Rusland (Barents zee) via de landen rond de Oostzee, tot in Nederland en Duitsland (Noordzeegebied).

Gebieden

Weergegeven zijn de concentratiegebieden waar zich aantallen van (inter)nationaal belang bevinden.

Nr. gebied	Naam gebied	Bestaand VR-gebied met IHD	Provincie	Functie	Paren (gem. 2016-21)	Aandeel NL pop. (%)	VR (%)	HR (%)	NNN (%)	Overig (%)
109	Haringvliet	nee	ZH	B	2.700	16	100	100	100	0
114	Krammer-Volkerak	nee	ZH, NB, Zl	B	1.200	7	100	100	80	0
118	Oosterschelde	nee	Zl	B	1.100	6	100	100	5	0
90	Wormer- en Jisperveld & Kalverpolder	nee	NH	B	990	6	100	78	78	0
119	Veerse Meer	nee	Zl	B	390	2	100	0	16	0

Verspreiding van de Brandgans als broedvogel in de periode 2016-2021. Weergegeven is de procentuele verdeling van de populatie, aflopend gesorteerd op aantal broedparen per 5x5 km-hok.

A045 Brandgans *Branta leucopsis*, niet-broedvogel

Landelijke informatie

Status Vogelrichtlijn:	Genoemd in bijlage I van de Vogelrichtlijn (artikel 4.1)
Talrijkheidsklasse:	Zeer groot aantal
Populatieschatting:	760.000-870.000 vogels (2016/17-2020/21)
Aandeel:	54-62% van de biogeografische populatie (trekperiode en winter)
Trend lange termijn (vanaf 1980):	Sterke toename (>5% per jaar)
Trend korte termijn (12 jaar):	Matige toename (<5% per jaar)
Staat van instandhouding:	Gunstig

Kenschets

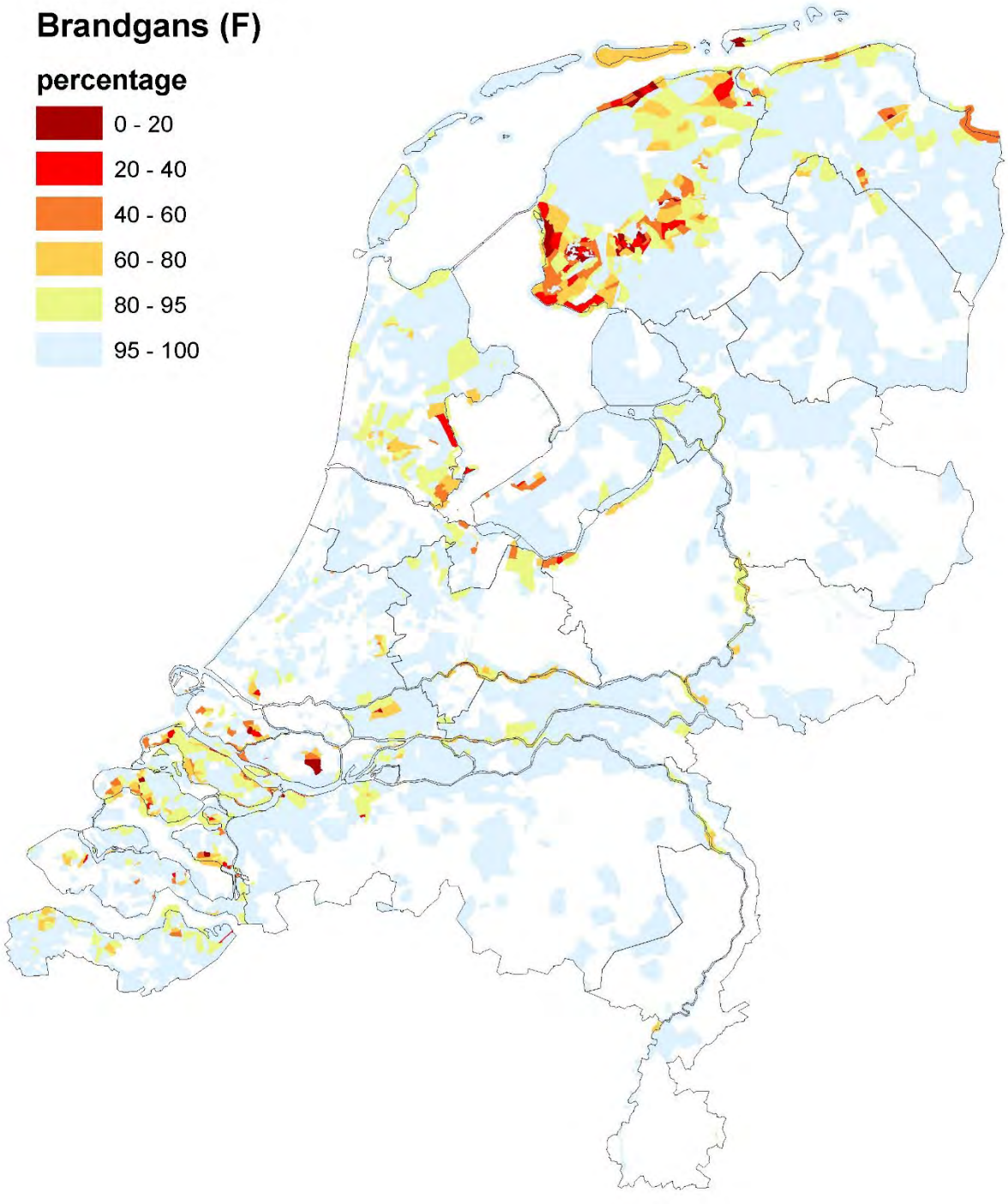
De Brandgans is in ons land een doortrekker en wintervogel in zeer groot aantal, en sinds 1988 is er ook sprake van een broedpopulatie. Oorspronkelijk komt de Brandgans buiten de broedtijd in Nederland vooral voor op kwelders en schorren in wadgebieden en estuaria (Waddenzee, Deltagebied). Tegenwoordig, na toename van de populatie, verblijven ze ook in grote aantallen in open agrarisch gebied, vooral op cultuurgrasland. Brandganzen hebben een voorkeur voor voedselgebieden die minder dan 10 km liggen van grote open wateren, die worden benut als slaapplaatsen. Die slaapplaatsen liggen in intergetijdengebieden, estuaria, grote meren en grote rivieren. Brandganzen zijn planteneters en foerageren op diverse grassen, ook wel op blad, stengels of wortels van biezen of russen en kruidachtige planten. De Brandganzen die in Nederland voorkomen behoren tot de flyway-populatie 'Rusland/Duitsland en Nederland' die zich uitstrekt van Rusland (Barents zee) via de landen rond de Oostzee, tot in Nederland en Duitsland (Noordzeegebied).

Gebieden

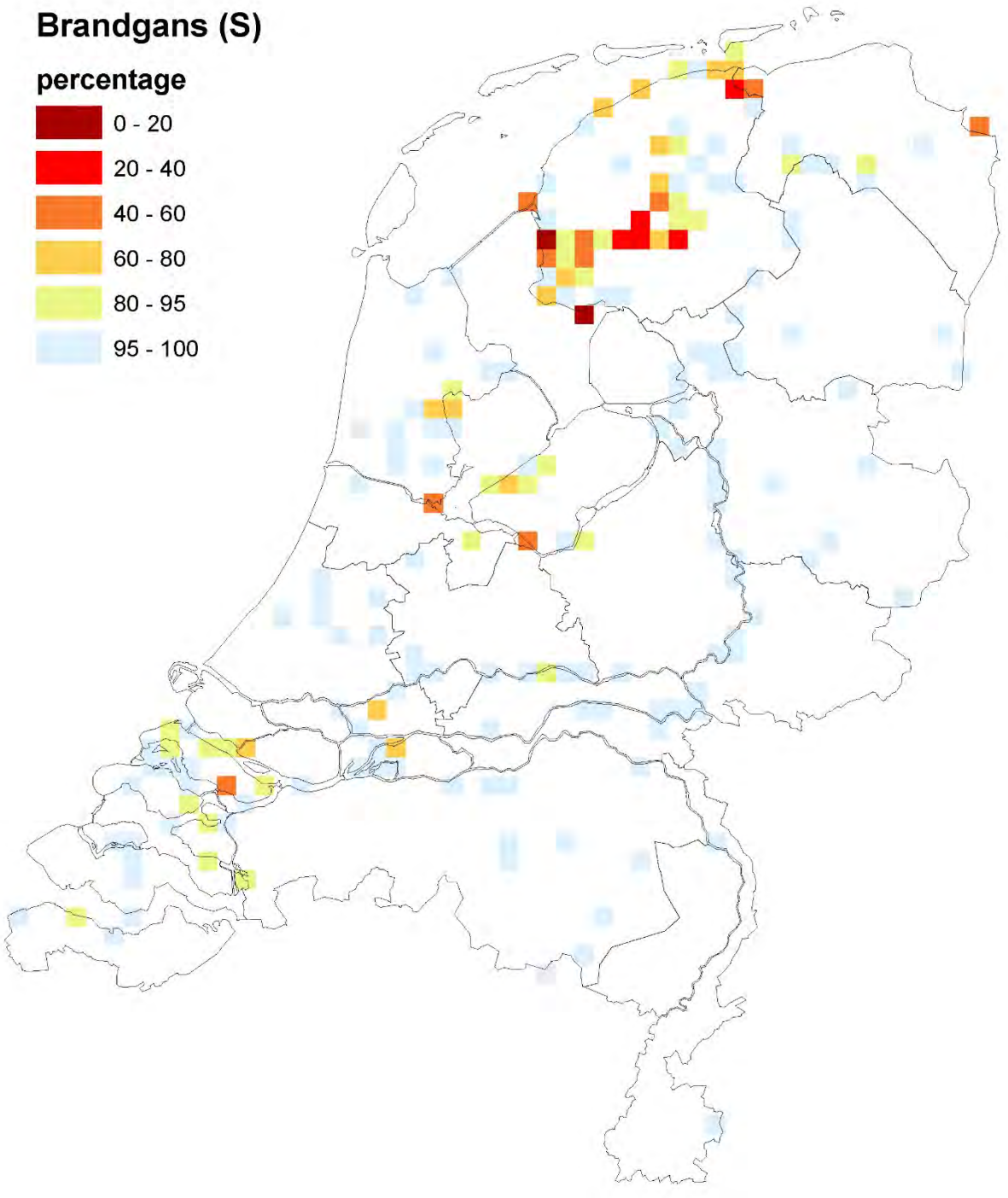
Weergegeven zijn de concentratiegebieden waar zich aantallen van (inter)nationaal belang bevinden.

Nr. gebied	Naam gebied	Bestaand VR-gebied met IHD	Provincie	Functie	Seiz.max. (gem. 2015-20)	Aandeel biogeog. pop. (%)	VR (%)	HR (%)	NNN (%)	Overig (%)
1	Waddenzee	ja	Fr, Gr, NH	F	207.000	15	100	97	100	0
1	Waddenzee	ja	Fr, Gr, NH	S	205.000	15	100	97	100	0
72	IJsselmeer	ja	Fr, NH, Fl	S	121.000	9	100	2	71	0
12	Sneekermeergebied	ja	Fr	S	67.000	5	100	0	99	0
8	Lauwersmeer	ja	Fr, Gr	S	64.900	5	100	0	99	0
C10	Makkum - Workum - Bolsward	nee	Fr	F	62.600	4	0	0	10	90
C09	Polders rond De Deelen & Akkrum	nee	Fr	F	50.200	4	0	0	13	87
C13	Polders rond de Oudegaasterbrekken	nee	Fr	F	44.800	3	0	0	9	91
118	Oosterschelde	ja	Zl	S	43.500	3	100	100	5	0
C14	Polders rond Witte & Zwarte Brekken en ten zuiden van het Sneekermeer	nee	Fr	F	42.300	3	0	0	5	95
C15	Stavoren - Koudum - Bakhuizen	nee	Fr	F	38.900	3	0	1	8	92
C09	Polders rond De Deelen & Akkrum	nee	Fr	S	36.000	3	0	0	95	5
C03	Amelander Polders	nee	Fr	F	35.500	3	0	0	74	26
C05	Anjumerkolken e.o.	nee	Fr	F	33.600	2	0	0	<1	100
109	Haringvliet	ja	ZH	S	31.600	2	100	100	100	0
10	Oudegaasterbrekken, Fluessen en omgeving	ja	Fr	S	31.400	2	100	100	99	0
13	Alde Feanen	ja	Fr	S	30.200	2	100	100	99	0
110	Oudeland van Strijen	ja	ZH	F	28.900	2	100	0	100	0
C16	Polders tussen Fluessen, Heegermeer en Slotermeer	nee	Fr	F	24.800	2	0	4	12	88
109	Haringvliet	ja	ZH	F	24.500	2	100	100	100	0
78	Oostvaardersplassen	ja	Fl	F	22.600	2	100	0	100	0
C21	Hoeksmeer, Schildmeer, Woudbloem	nee	Gr	F	22.200	2	0	0	15	85
73	Markermeer & IJmeer	ja	Fl, NH	S	22.000	2	100	2	25	0
C50	Purmer & Waterland	nee	NH	F	21.200	2	0	0	20	80
C13	Polders rond de Oudegaasterbrekken	nee	Fr	S	20.600	1	0	10	79	21

Nr. gebied	Naam gebied	Bestaand VR-gebied met IHD	Provincie	Functie	Seiz.max. (gem. 2015-20)	Aandeel biogeog. pop. (%)	VR (%)	HR (%)	NNN (%)	Overig (%)
C04	Polder Schiermonnikoog	nee	Fr	F	19.300	1	0	0	79	21
38	Rijntakken	ja	Gl, Ov, Ut	F	18.500	1	100	36	59	0
8	Lauwersmeer	ja	Fr, Gr	F	17.600	1	100	0	99	0
115	Grevelingen	ja	ZH, Zl	S	17.300	1	100	100	57	0
C17	Gaasterland zuid	nee	Fr	F	17.100	1	0	0	13	87
118	Oosterschelde	ja	Zl	F	16.900	1	100	100	5	0
C68	Alblasserwaard	nee	ZH, Ut	F	14.000	1	0	0	3	97

Verspreiding van de Brandgans als foeragerende niet-broedvogel in de periode 2015/16-2020/21. Weergegeven is de procentuele verdeling van de populatie, aflopend gesorteerd op de dichtheid van seizoensgemiddelde aantallen per telgebied.

Verspreiding van de Brandgans als niet-broedvogel op slaapplaatsen in de periode 2015/16-2020/21. Weergegeven is de procentuele verdeling van de populatie, aflopend gesorteerd op gemiddeld maximum per 5x5 km-hok.

A046 Rotgans *Branta bernicla*, niet-broedvogel

Landelijke informatie

Status Vogelrichtlijn:	Niet in bijlage I genoemde en geregeld voorkomende trekvogel zoals bedoeld in artikel 4.2 van de Vogelrichtlijn
Talrijkheidsklasse:	Groot aantal
Populatieschatting:	76.300-88.300 vogels (2016/17-2020/21)
Aandeel:	36-42% van de biogeografische populatie (trekperiode)
Trend lange termijn (vanaf 1980):	Matige toename (<5% per jaar)
Trend korte termijn (12 jaar):	Geen significante aantalsverandering
Staat van instandhouding:	Gunstig

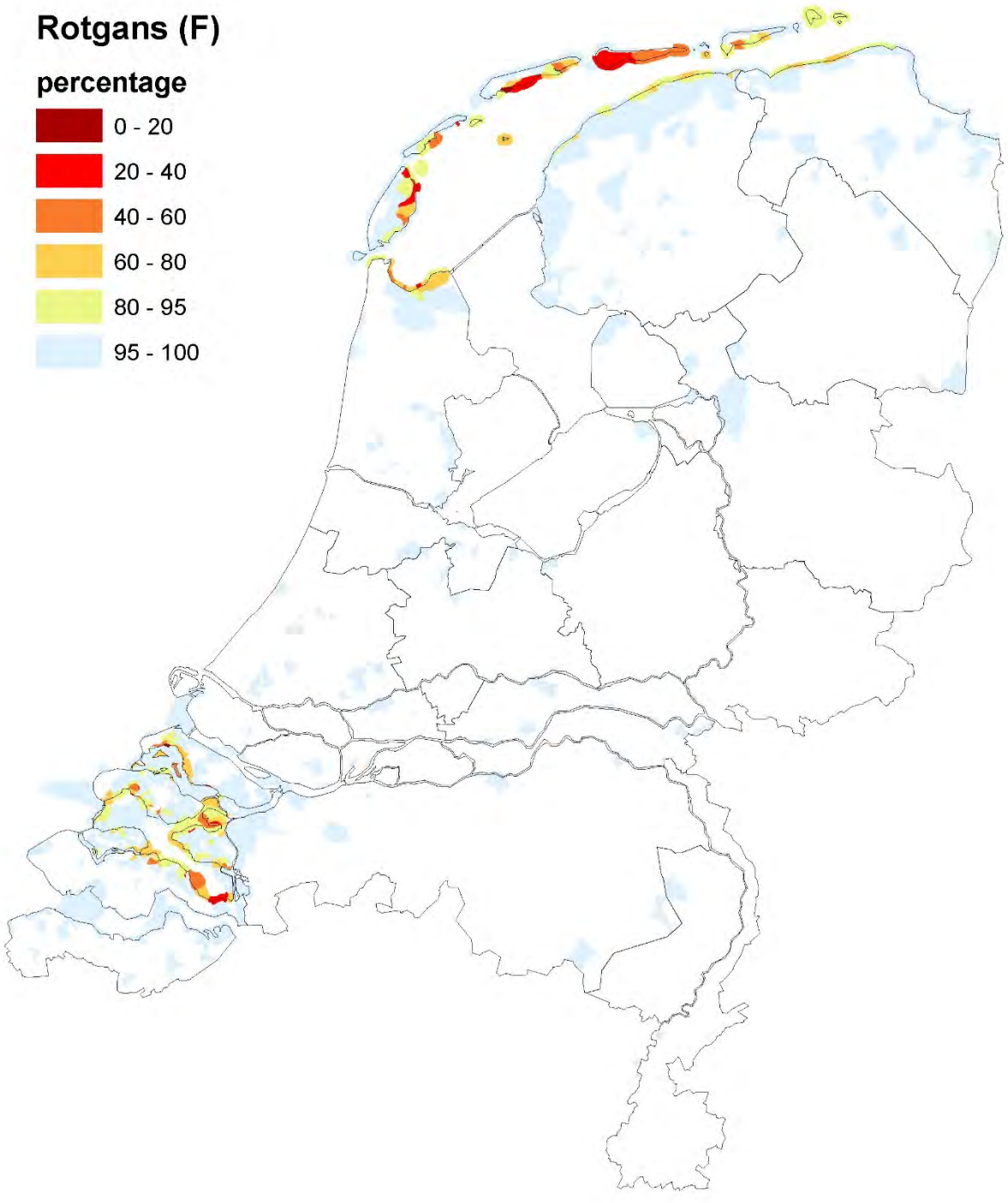
Kenschets

De Rotgans komt in Nederland voor als doortrekker en wintergast. Tijdens de doortrekperiodes in september-november en april-mei zijn de aantallen in ons land hoger dan midden in de winter. Buiten het broedseizoen is deze arctische broeder een echte kustvogel, vooral voorkomend in getijdengebieden en estuaria. In de wintermaanden verblijft de Rotgans ook binnendijks in inlagen, karrevelden, brakwaterplassen en het agrarische gebied. De Rotgans waagt zich gewoonlijk niet verder landinwaarts dan enkele kilometers van de zee of zeedijk. Rust- en slaapplaatsen bevinden zich in open getijdengebied, meestal slechts enkele kilometers van de foerageergronden vandaan. De Rotgans is een planteneter. In getijdengebieden foerageert de soort zowel op zeegras (voor zover beschikbaar), darm- en groenwieren op het wad, als gras en kruiden op kwelders en schorren evenals op binnendijks gelegen productiegrasland, mits niet te ver van de zee(dijk). De broedgebieden van de in Nederland overwinterende Rotganzen liggen in het uiterste noorden van West-Siberië. De in ons land doortrekkende en overwinterende Rotganzen maken deel uit van de West-Siberische/West-Europese flyway-populatie.

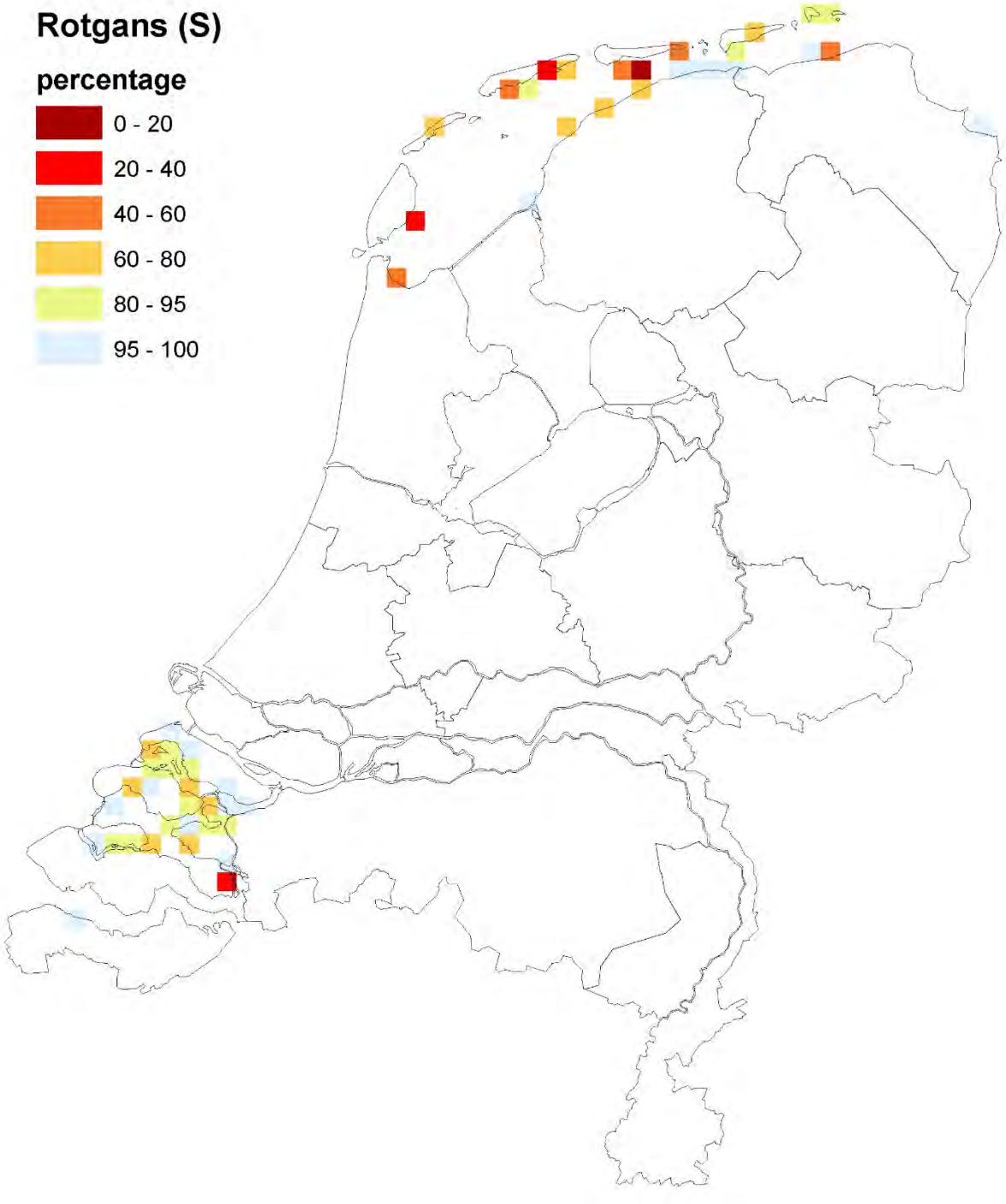
Gebieden

Weergegeven zijn de concentratiegebieden waar zich aantallen van (inter)nationaal belang bevinden.

Nr. gebied	Naam gebied	Bestaand VR-gebied met IHD	Provincie	Functie	Seiz.max. (gem. 2015-20)	Aandeel biogeog. pop. (%)	VR (%)	HR (%)	NNN (%)	Overig (%)
1	Waddenzee	ja	Fr, Gr, NH	S	74.500	35	100	97	100	0
1	Waddenzee	ja	Fr, Gr, NH	F	74.300	35	100	97	100	0
C03	Amelander Polders	nee	Fr	F	33.600	16	0	0	74	26
118	Oosterschelde	ja	Zl	S	19.000	9	100	100	5	0
118	Oosterschelde	ja	Zl	F	15.500	7	100	100	5	0
C02	Terschellinger Polder	nee	Fr	F	9.600	5	0	2	71	29
C01	Texel, binnendijks	nee	NH	F	7.600	4	0	6	15	85
115	Grevelingen	ja	ZH, Zl	S	6.400	3	100	100	57	0
115	Grevelingen	ja	ZH, Zl	F	5.900	3	100	100	57	0
C43	Wieringen	nee	NH	F	3.500	2	0	0	12	88
C70	Philipsland	nee	Zl	F	2.700	1	0	0	6	94

Verspreiding van de Rotgans als foeragerende niet-broedvogel in de periode 2015/16–2020/21. Weergegeven is de procentuele verdeling van de populatie, aflopend gesorteerd op de dichtheid van seizoensgemiddelde aantallen per telgebied.

Verspreiding van de Rotgans als niet-broedvogel op slaapplaatsen in de periode 2015/16-2020/21. Weergegeven is de procentuele verdeling van de populatie, aflopend gesorteerd op gemiddeld maximum per 5x5 km-hok.

A048 Bergeend *Tadorna tadorna*, niet-broedvogel

Landelijke informatie

Status Vogelrichtlijn:	Niet in bijlage I genoemde en geregeld voorkomende trekvogel zoals bedoeld in artikel 4.2 van de Vogelrichtlijn
Talrijkheidsklasse:	Groot aantal
Populatieschatting:	95.000-130.000 vogels (2016/17-2020/21)
Aandeel:	31-42% van de biogeografische populatie (trekperiode)
Trend lange termijn (vanaf 1980):	Matige toename (<5% per jaar)
Trend korte termijn (12 jaar):	Geen significante aantalsverandering
Staat van instandhouding:	Gunstig

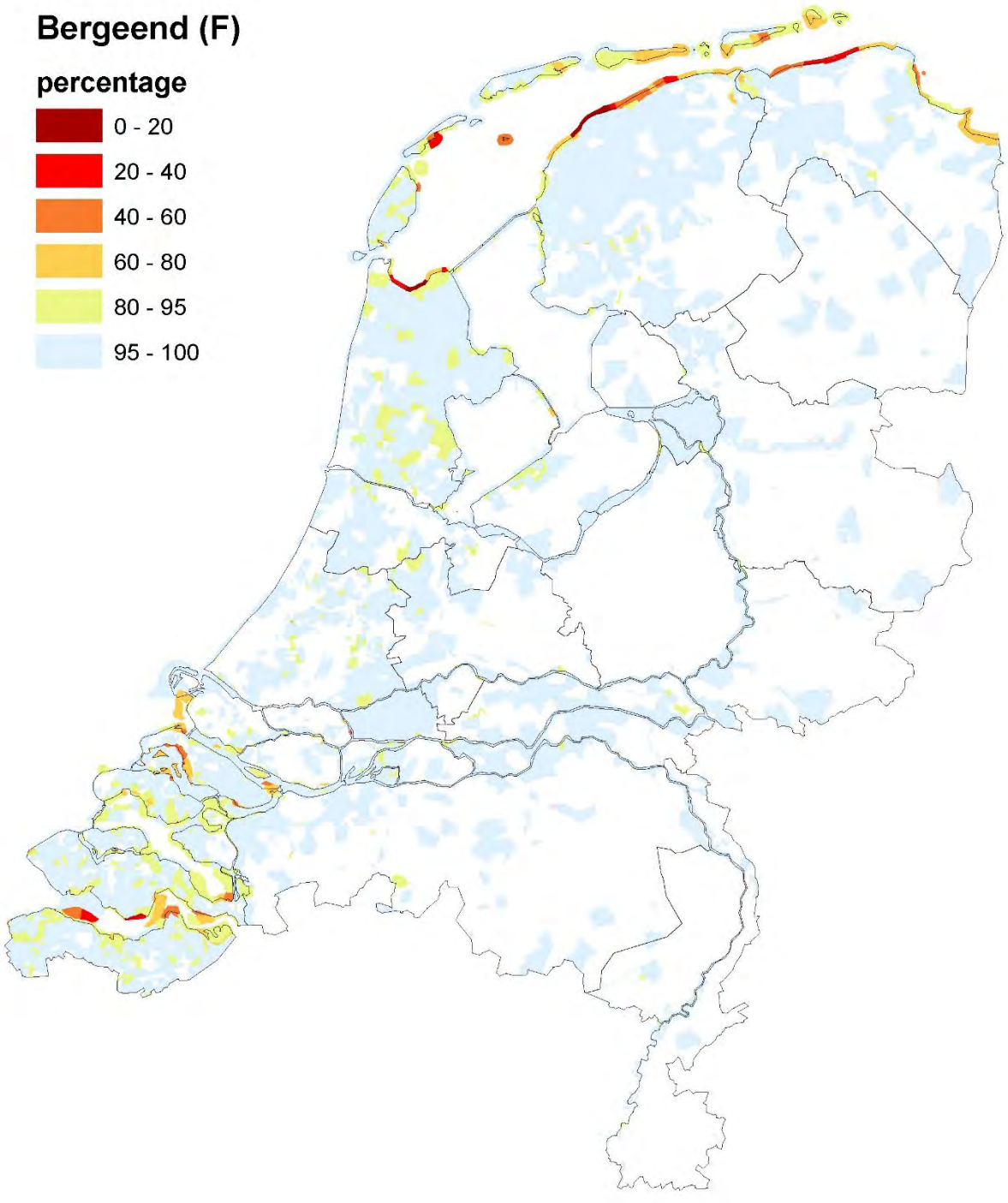
Kenschets

De Bergeend is in Nederland een vrij talrijke broedvogel, doortrekker en wintervogel in groot aantal. Hij broedt in heel Laag-Nederland (inclusief het rivierengebied) en meer plaatselijk ook in delen van Hoog-Nederland. Het zwaartepunt ligt echter wel in de kuststrook. De soort trekt na het broedseizoen naar specifieke gebieden om de vleugelrui door te maken. In Nederland liggen die vooral in de Waddenzee, met name voor de Friese kust ten oosten van Harlingen. Hier verblijven soms meer dan 100.000 Bergeenden in gebieden met veel voedsel (slijkgarnalen) en weinig scheepvaart (rust). De aantallen in de Delta (Westerschelde) zijn lager, maar nemen wel toe. De soort foerageert bij voorkeur in zacht sediment of op slik bedekt met een dun laagje water. De Bergeend volgt in het getijdengebied min of meer het getijdenritme, maar concentreert zich nauwelijks op hoogwatervluchtplaatsen en foerageert ook bij hoogwater. De Nederlandse winterpopulatie maakt onderdeel uit van de Noordwest-Europese flyway-populatie.

Gebieden

Weergegeven zijn de concentratiegebieden waar zich aantallen van (inter)nationaal belang bevinden.

Nr. gebied	Naam gebied	Bestaand VR-gebied met IHD	Provincie	Functie	Seiz.max. (gem. 2015-20)	Aandeel biogeog. pop. (%)	VR (%)	HR (%)	NNN (%)	Overig (%)
1	Waddenzee	ja	Fr, Gr, NH	F	83.900	27	100	97	100	0
122	Westerschelde & Saeftinghe	ja	Zl	F	35.800	12	100	100	1	0
115	Grevelingen	ja	ZH, Zl	F	7.300	2	100	100	57	0
118	Oosterschelde	ja	Zl	F	5.400	2	100	100	5	0
113	Voordelta	ja	Zl, ZH	F	3.600	1	100	100	100	0

Verspreiding van de Bergeend als foeragerende niet-broedvogel in de periode 2015/16–2020/21. Weergegeven is de procentuele verdeling van de populatie, aflopend gesorteerd op de dichtheid van seizoensgemiddelde aantallen per telgebied.

A050 Smient *Mareca penelope*, niet-broedvogel

Landelijke informatie

Status Vogelrichtlijn:	Niet in bijlage I genoemde en geregeld voorkomende trekvogel zoals bedoeld in artikel 4.2 van de Vogelrichtlijn
Talrijkheidsklasse:	Zeer groot aantal
Populatieschatting:	820.000-950.000 vogels (2016/17-2020/21)
Aandeel:	59-68% van de biogeografische populatie (winter)
Trend lange termijn (vanaf 1980):	Matige toename (<5% per jaar)
Trend korte termijn (12 jaar):	Geen significante aantalsverandering
Staat van instandhouding:	Matig ongunstig

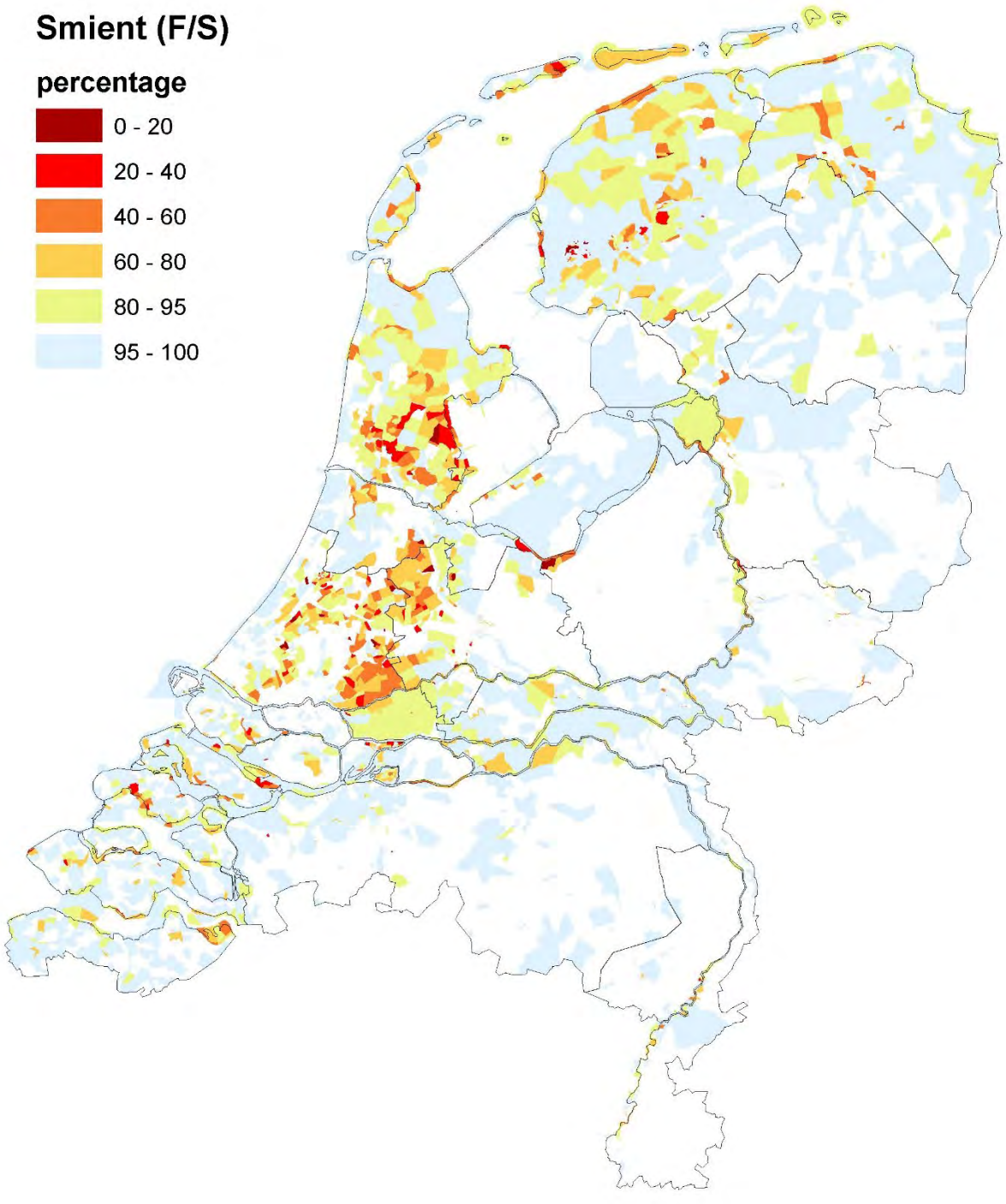
Kenschets

In Nederland is de Smient vooral in de winter aanwezig, maar kleine aantallen (hooguit enkele tientallen paren) broeden ook in ons land. De wintervogels arriveren grotendeels in september en oktober, en zijn vooral afkomstig uit Scandinavië en West-Rusland. Met name in het najaar en eerste deel van het winterseizoen is de Smient veel te zien in estuaria en getijdengebieden. Daarna zoekt de soort steeds meer het open agrarische gebied in het binnenland van vooral Laag-Nederland op. Smienten rusten hier grotendeels overdag op vaarten, plassen en meren, en vliegen dan 's avonds bij het invallen van de duisternis naar de voedselgebieden in cultuurgrasland. De Smient is een grondeleend die niet duikt en als zodanig gebonden is aan ondiepten, oeverzones en aangrenzende landerijen. Ze hebben grotendeels een vegetarisch dieet en grazen zowel op de kant als in ondiep water. De in ons land overwinterende Smienten worden tot de West-Siberische en Noordoost-Europese/Noordwest-Europese flyway-populatie gerekend.

Gebieden

Weergegeven zijn de concentratiegebieden waar zich aantallen van (inter)nationaal belang bevinden.

Nr. gebied	Naam gebied	Bestaand VR-gebied met IHD	Provincie	Functie	Seiz.max. (gem. 2015-20)	Aandeel biogeog. pop. (%)	VR (%)	HR (%)	NNN (%)	Overig (%)
1	Waddenzee	ja	Fr, Gr, NH	F	95.200	7	100	97	100	0
104	Broekvelden, Vettenbroek & Polder Stein	ja	ZH	S	59.300	4	100	0	100	0
93	Polder Zeevang	ja	NH	F	50.500	4	100	0	20	0
73	Markermeer & IJmeer	ja	Fl, NH	S	38.300	3	100	2	25	0
C67	Krimpenerwaard	nee	ZH, Ut	F	37.500	3	0	0	18	82
118	Oosterschelde	ja	Zl	F	24.700	2	100	100	5	0
10	Oudegaasterbrekken, Fluessen en omgeving	ja	Fr	S	22.500	2	100	100	99	0
56	Arkemheen	ja	Gl	F	22.500	2	100	0	30	0
109	Haringvliet	ja	ZH	S	22.200	2	100	100	100	0
C03	Amelander Polders	nee	Fr	F	20.800	1	0	0	74	26
122	Westerschelde & Saeftinghe	ja	Zl	F	20.200	1	100	100	1	0
C48	Alkmaardermeer en omgeving	nee	NH	F	17.900	2	0	6	28	72
92	Ilperveld, Varkensland, Oostzanerveld & Twiske	ja	NH	S	16.800	1	100	71	86	0
72	IJsselmeer	ja	Fr, NH, Fl	S	15.300	1	100	2	71	0

Verspreiding van de Smient als foeragerende en slapende niet-broedvogel in de periode 2015/16–2020/21. Weergegeven is de procentuele verdeling van de populatie, aflopend gesorteerd op de dichtheid van seizoensgemiddelde aantallen per telgebied.

A051 Krakeend *Anas strepera*, broedvogel

Landelijke informatie

Status Vogelrichtlijn:	Niet in bijlage I genoemde en geregeld voorkomende trekvogel zoals bedoeld in artikel 4.2 van de Vogelrichtlijn
Talrijkheidsklasse:	Talrijk
Populatieschatting:	26.000-32.000 paren (2018-2020)
Aandeel:	56-69% van de biogeografische populatie
Trend lange termijn (vanaf 1990):	Matige toename (<5% per jaar)
Trend korte termijn (12 jaar):	Matige toename (<5% per jaar)
Staat van instandhouding:	Gunstig
Status Rode Lijst (2016):	Thans niet bedreigd

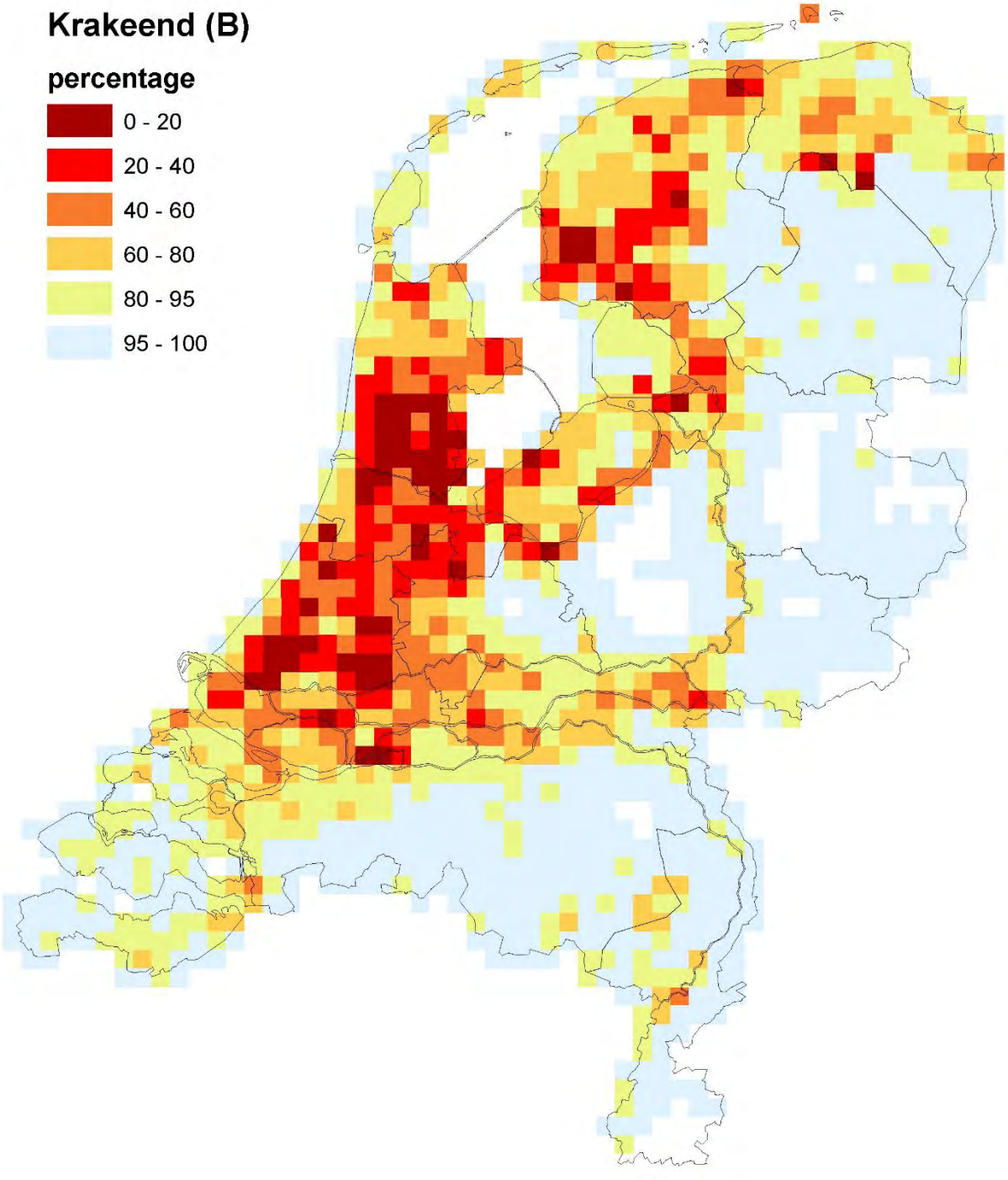
Kenschets

In Nederland is de Krakeend het gehele jaar door aanwezig. Nederlandse broedvogels zijn vooral standvogel. In het najaar arriveren ook Krakeenden uit andere West- en Oost-Europese broedgebieden om in Nederland te ruien en overwinteren. Als broedvogel wordt de Krakeend aangetroffen in diverse soorten zoetwatergebieden en brakke milieus. Het meest bepalend voor het voorkomen als broedvogel lijkt de aanwezigheid te zijn van ondiepe, voedselrijke wateren en van rijk begroeide, wat ruige oevers. In toenemende mate wordt ook in agrarisch cultuurland met sloten gebroed. Het nest bevindt zich meestal in dichte (oever)vegetatie. Het grondnest wordt gemaakt van gras en droge bladeren en is aan de binnenkant bekleed met dons. De Krakeend is een grondeleend die niet of nauwelijks duikt en als zodanig gebonden is aan ondiepten en oevergebieden. Het gevarieerde dieet is grotendeels plantaardig. Krakeenden eten vooral loof, wortels en zaden van waterplanten, krans- en draadwieren, vegetatieve delen van waterplanten (macrofyten), soms ook valgraan op stoppelvelden. Daarnaast wordt ook dierlijk voedsel zoals zoetwaterslakken, waterinsecten, wormen en kleine visjes genuttigd. De in ons land broedende en overwinterende Krakeenden maken deel uit van de Noordwest-Europese flyway-populatie.

Gebieden

Weergegeven zijn de concentratiegebieden waar zich aantallen van (inter)nationaal belang bevinden.

Nr. gebied	Naam gebied	Bestaand VR-gebied met IHD	Provincie	Functie	Paren (gem. 2016-21)	Aandeel biogeog. pop. (%)	VR (%)	HR (%)	NNN (%)	Overig (%)
38	Rijntakken	nee	GI, Ov, Ut	B	640	1	100	36	59	0

Verspreiding van de Krakeend als broedvogel in de periode 2016-2021. Weergegeven is de procentuele verdeling van de populatie, aflopend gesorteerd op aantal broedparen per 5x5 km-hok.

A051 Krakeend *Anas strepera*, niet-broedvogel

Landelijke informatie

Status Vogelrichtlijn:	Niet in bijlage I genoemde en geregeld voorkomende trekvogel zoals bedoeld in artikel 4.2 van de Vogelrichtlijn.
Talrijkheidsklasse:	Groot aantal
Populatieschatting:	120.000-190.000 vogels (2016/17-2020/21)
Aandeel:	86-100% van de biogeografische populatie (trekperiode)
Trend lange termijn (vanaf 1980):	Sterke toename (>5% per jaar)
Trend korte termijn (12 jaar):	Matige toename (<5% per jaar)
Staat van instandhouding:	Gunstig

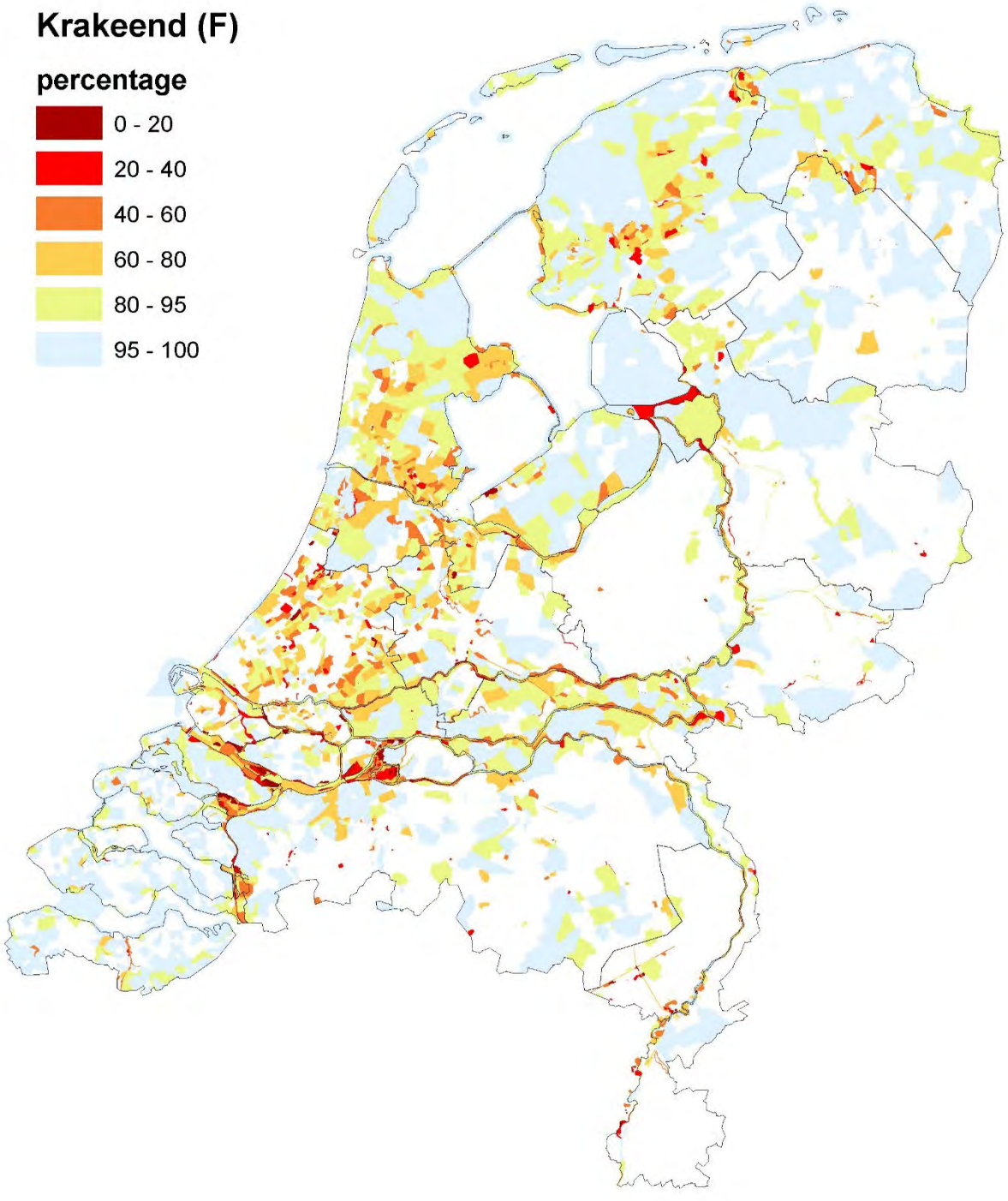
Kenschets

In Nederland is de Krakeend het gehele jaar door aanwezig. Krakeenden overwinteren in ondiepe zoete wateren, maar ze worden ook aangetroffen op grotere (diepere) wateren, in estuaria en langs kusten. De Krakeend is een grondeleend die niet of nauwelijks duikt en als zodanig gebonden is aan ondiepten en oevergebieden. Het gevarieerde dieet is grotendeels plantaardig. Krakeenden eten vooral loof, wortels en zaden van waterplanten, krans- en draadwieren, vegetatieve delen van waterplanten (macrofyten), soms ook valgraan op stoppelvelden. Daarnaast wordt ook dierlijk voedsel zoals zoetwaterslakken, waterinsecten, wormen en kleine visjes genuttigd. In de winter wordt de eigen broed- en standpopulatie aangevuld met broedvogels uit Fenno-Scandinavië, de Baltische staten en westelijk Rusland. De in ons land overwinterende en broedende Krakeenden maken deel uit van de Noordwest-Europese flyway-populatie.

Gebieden

Weergegeven zijn de concentratiegebieden waar zich aantallen van (inter)nationaal belang bevinden.

Nr. gebied	Naam gebied	Bestaand VR-gebied met IHD	Provincie	Functie	Seiz.max. (gem. 2015-20)	Aandeel biogeog. pop. (%)	VR (%)	HR (%)	NNN (%)	Overig (%)
112	Biesbosch	ja	NB, ZH	F	25.700	18	100	100	99	0
109	Haringvliet	ja	ZH	F	18.900	13	100	100	100	0
114	Krammer-Volkerak	ja	ZH, NB, Zl	F	6.900	5	100	100	80	0
38	Rijntakken	ja	Gl, Ov, Ut	F	5.700	4	100	36	59	0
8	Lauwersmeer	ja	Fr, Gr	F	4.800	3	100	0	99	0
74	Zwarte Meer	ja	Fl, Ov	F	3.700	3	100	100	23	0
75	Ketelmeer & Vossemeer	ja	Fl, Ov	F	3.100	2	100	0	35	0
72	IJsselmeer	ja	Fr, NH, Fl	F	2.900	2	100	2	71	0
111	Hollands Diep	ja	ZH, NB	F	2.600	2	100	12	100	0
C60	Lek	nee	Ut, ZH, Gl	F	2.600	2	0	3	68	32
C66	Oude Maas en Noord	nee	ZH	F	2.300	2	0	15	66	34
C76	Noordwaard	nee	NB	F	2.100	2	0	1	10	90
77	Eemmeer & Gooimeer Zuidoever	ja	NH, Ut, Fl	F	1.900	1	100	0	91	0
C67	Krimpenerwaard	nee	ZH, Ut	F	1.800	1	0	0	18	82
73	Markermeer & IJmeer	ja	Fl, NH	F	1.500	1	100	2	25	0
C77	Getijde-beïnvloede Maas	nee	NB, Gl	F	1.500	1	0	<1	34	66
C78	Gestuwde Maas	nee	NB, Li, Gl	F	1.500	1	0	1	34	66
1	Waddenzee	ja	Fr, Gr, NH	F	1.500	1	100	97	100	0
79	Lepelaarplassen	ja	Fl	F	1.500	1	100	0	100	0
C68	Alblasserwaard	nee	ZH, Ut	F	1.400	1	0	0	4	96

Verspreiding van de Krakeend als foeragerende niet-broedvogel in de periode 2015/16–2020/21. Weergegeven is de procentuele verdeling van de populatie, aflopend gesorteerd op de dichtheid van seizoensgemiddelde aantallen per telgebied.

A052 Wintertaling *Anas crecca*, niet-broedvogel

Landelijke informatie

Status Vogelrichtlijn:	Niet in bijlage I genoemde en geregeld voorkomende trekvogel zoals bedoeld in artikel 4.2 van de Vogelrichtlijn
Talrijkheidsklasse:	Groot aantal
Populatieschatting:	100.000-140.000 vogels (2016/17-2020/21)
Aandeel:	14-21% van de biogeografische populatie (trekperiode)
Trend lange termijn (vanaf 1980):	Matige toename (<5% per jaar)
Trend korte termijn (12 jaar):	Matige toename (<5% per jaar)
Staat van instandhouding:	Gunstig

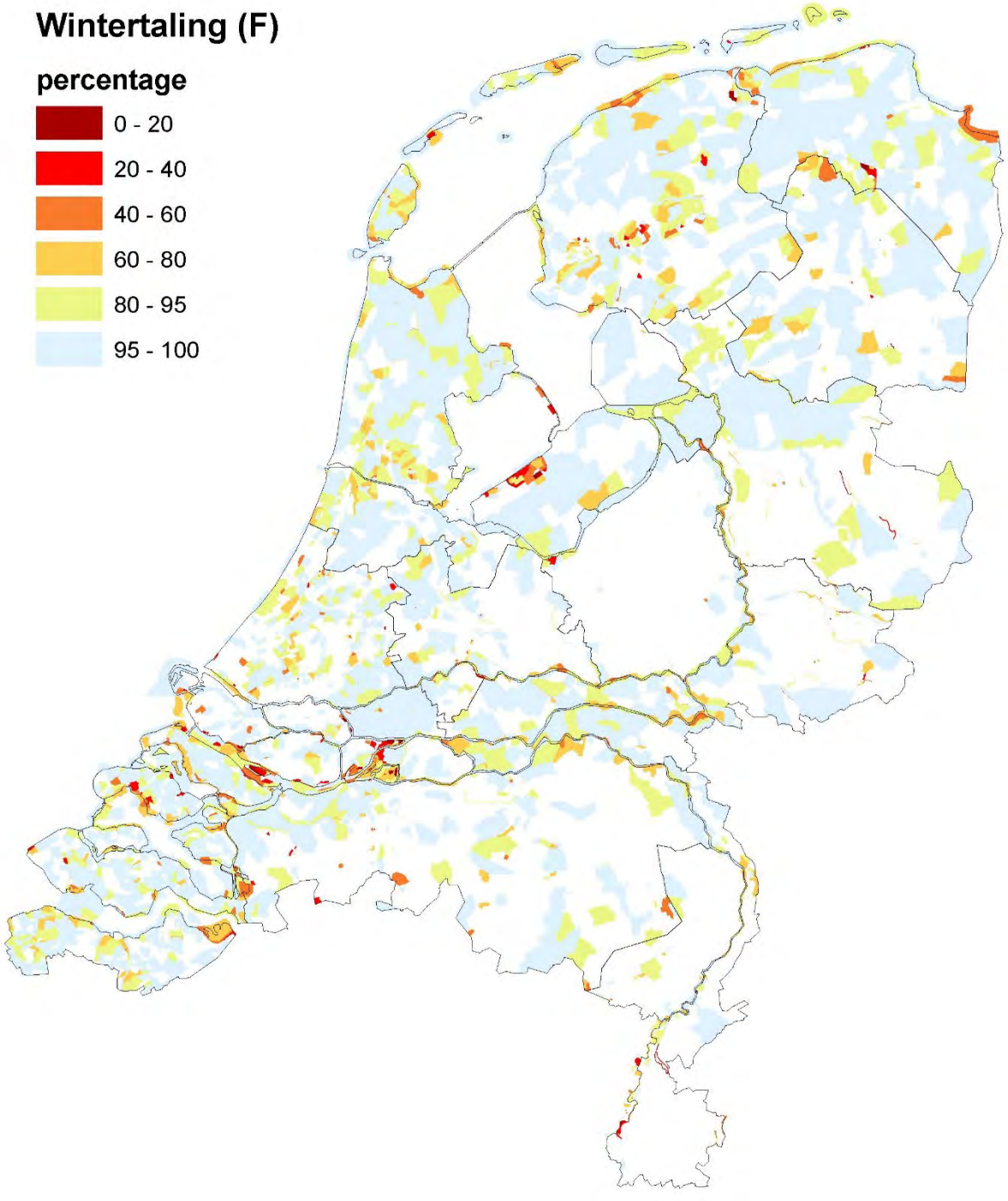
Kenschets

De Wintertaling is in Nederland doortrekker en wintervogel in (vrij) groot aantal en een vrij schaarse broedvogel. Landelijk pieken de aantallen vooral in de herfst en aan het begin van de winter, wanneer grote concentraties bij elkaar komen in zoete (ca. twee-derde) en zoute (ca. een-derde) wateren in het lage deel van Nederland. Duizenden Wintertalingen zijn dan te vinden in o.a. de Waddenzee, Biesbosch, Haringvliet en de Oostvaardersplassen. Bij strenge vorst lopen de aantallen terug, want Wintertalingen zoeken hun voedsel (zaden van water-, oever- en pionierplanten, grassen en landbouwgewassen, slakjes, muggenlarven) in ondiepe wateren die snel kunnen bevriezen. Ze vertrekken dan richting Engeland en Zuidwest-Europa om te overwinteren. De populatieaantallen fluctueren jaarlijks onder invloed van het winterweer en voedselomstandigheden (in combinatie met fluctuaties in waterpeil). De in ons land overwinterende vogels maken deel uit tot de Noordwest-Europese flyway-populatie.

Gebieden

Weergegeven zijn de concentratiegebieden waar zich aantallen van (inter)nationaal belang bevinden.

Nr. gebied	Naam gebied	Bestaand VR-gebied met IHD	Provincie	Functie	Seiz.max. (gem. 2015-20)	Aandeel biogeog. pop. (%)	VR (%)	HR (%)	NNN (%)	Overig (%)
1	Waddenzee	ja	Fr, Gr, NH	F	14.300	2	100	97	100	0
78	Oostvaardersplassen	ja	Fl	F	12.300	2	100	0	100	0
112	Biesbosch	ja	NB, ZH	F	11.900	2	100	100	99	0
109	Haringvliet	ja	ZH	F	11.500	2	100	100	100	0

Verspreiding van de Wintertaling als foeragerende niet-broedvogel in de periode 2015/16–2020/21. Weergegeven is de procentuele verdeling van de populatie, aflopend gesorteerd op de dichtheid van seizoensgemiddelde aantallen per telgebied.

A054 Pijlstaart *Anas acuta*, niet-broedvogel

Landelijke informatie

Status Vogelrichtlijn:	Niet in bijlage I genoemde en geregeld voorkomende trekvogel zoals bedoeld in artikel 4.2 van de Vogelrichtlijn
Talrijkheidsklasse:	Vrij groot aantal
Populatieschatting:	24.000-30.600 vogels (2016/17-2020/21)
Aandeel:	32-41% van de biogeografische populatie (trekperiode en winter)
Trend lange termijn (vanaf 1980):	Matige toename (<5% per jaar)
Trend korte termijn (12 jaar):	Geen significante aantalsverandering
Staat van instandhouding:	Gunstig

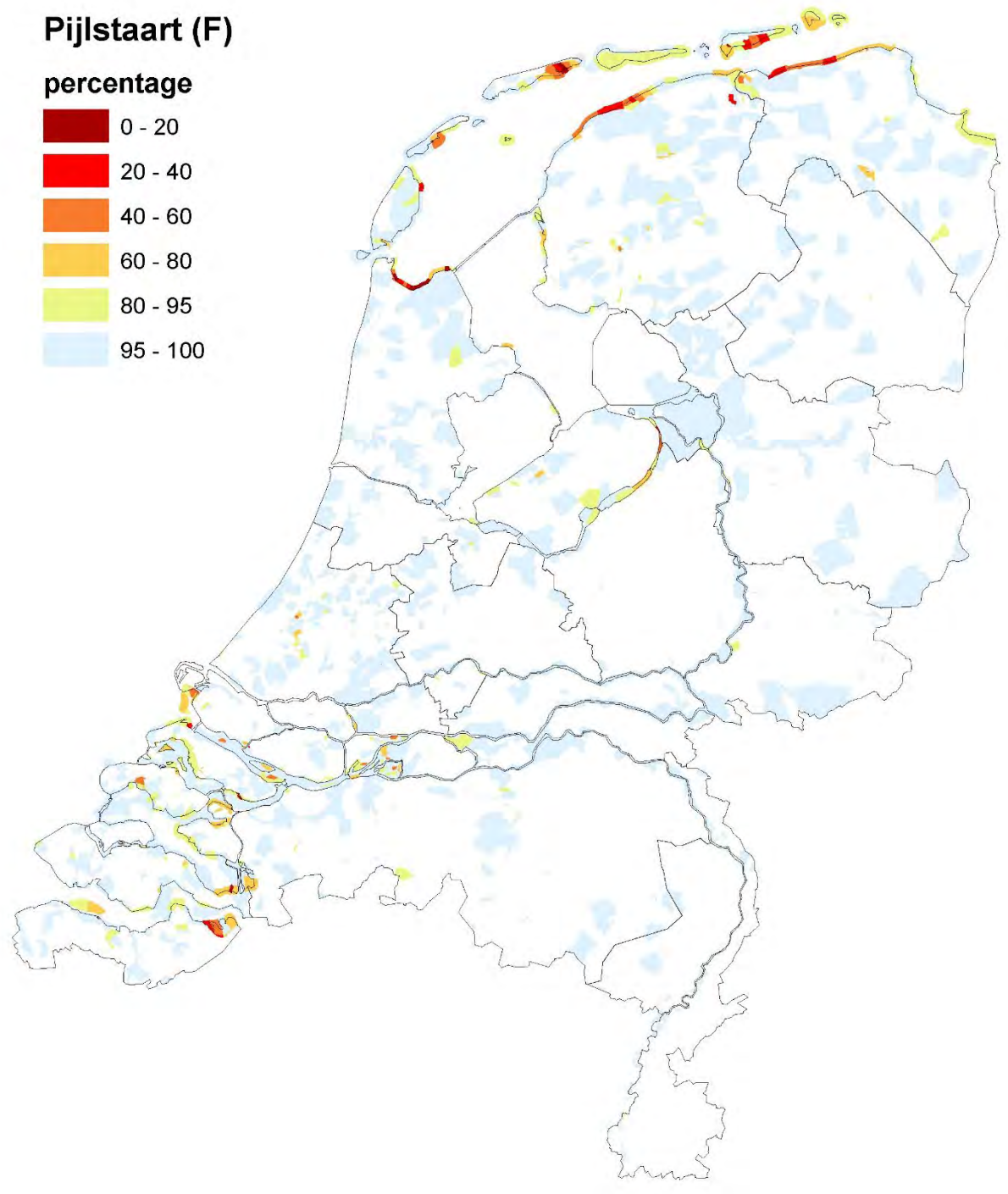
Kenschets

Het areaal van overwinterende Pijlstaarten strekt zich uit van Noordwest-Europa tot in de Sahel. De broedgebieden bevinden zich grotendeels in de toendra- en bossteppezone van Fenno-Scandinavië en Rusland. Omdat ze graag foerageren op pionierplanten en bodemfauna in een vochtige tot natte omgeving, hebben Pijlstaarten de voorkeur voor gebieden met dynamiek (door getij of peilfluctuaties). Het is een grondeleend die als zodanig gebonden is aan ondiep water, oevergebieden en aangrenzende landbouwgebieden. De soort bezoekt vooral in het najaar kwelders, zandplaten en slikken in estuaria, evenals akkerland (stoppelvelden) in agrarisch gebied. Hij voedt zich vooral met zaden en worteldelen van (pionier)planten en ondergedoken waterplanten zoals fonteinkruiden en kranswieren, maar ook dierlijk voedsel versmaadt hij niet, zoals slakken en (larven van) aquatische insecten. Daarnaast foerageert de Pijlstaart ook op valgraan op stoppelvelden. De in Nederland overwinterende Pijlstaarten zijn grotendeels afkomstig uit het Baltische gebied, Fenno-Scandinavië en IJsland en behoren tot de Noordwest-Europese flyway-populatie.

Gebieden

Weergegeven zijn de concentratiegebieden waar zich aantallen van (inter)nationaal belang bevinden.

Nr. gebied	Naam gebied	Bestaand VR-gebied met IHD	Provincie	Functie	Seiz.max. (gem. 2015-20)	Aandeel biogeog. pop. (%)	VR (%)	HR (%)	NNN (%)	Overig (%)
1	Waddenzee	ja	Fr, Gr, NH	F	19.100	26	100	97	100	0
122	Westerschelde & Saeftinghe	ja	Zl	F	2.800	4	100	100	1	0
118	Oosterschelde	ja	Zl	F	2.400	3	100	100	5	0
113	Voordelta	ja	Zl, ZH	F	1.200	2	100	100	100	0
114	Krammer-Volkerak	ja	ZH, NB, Zl	F	1.100	1	100	100	80	0
8	Lauwersmeer	ja	Fr, Gr	F	1.000	1	100	0	99	0
101	Duinen Goeree & Kwade Hoek	ja	ZH	F	960	1	100	100	100	0
72	IJsselmeer	ja	Fr, NH, Fl	F	850	1	100	2	71	0
109	Haringvliet	ja	ZH	F	810	1	100	100	100	0

Verspreiding van de Pijlstaart als foeragerende niet-broedvogel in de periode 2015/16–2020/21. Weergegeven is de procentuele verdeling van de populatie, aflopend gesorteerd op de dichtheid van seizoensgemiddelde aantallen per telgebied.

A056 Slobeend *Spatula clypeata*, niet-broedvogel

Landelijke informatie

Status Vogelrichtlijn:	Niet in bijlage I genoemde en geregeld voorkomende trekvogel zoals bedoeld in artikel 4.2 van de Vogelrichtlijn
Talrijkheidsklasse:	Vrij groot aantal
Populatieschatting:	35.300-44.400 vogels (2016/17-2020/21)
Aandeel:	47-59% van de biogeografische populatie (trekperiode)
Trend lange termijn (vanaf 1980):	Matige toename (<5% per jaar)
Trend korte termijn (12 jaar):	Matige toename (<5% per jaar)
Staat van instandhouding:	Gunstig

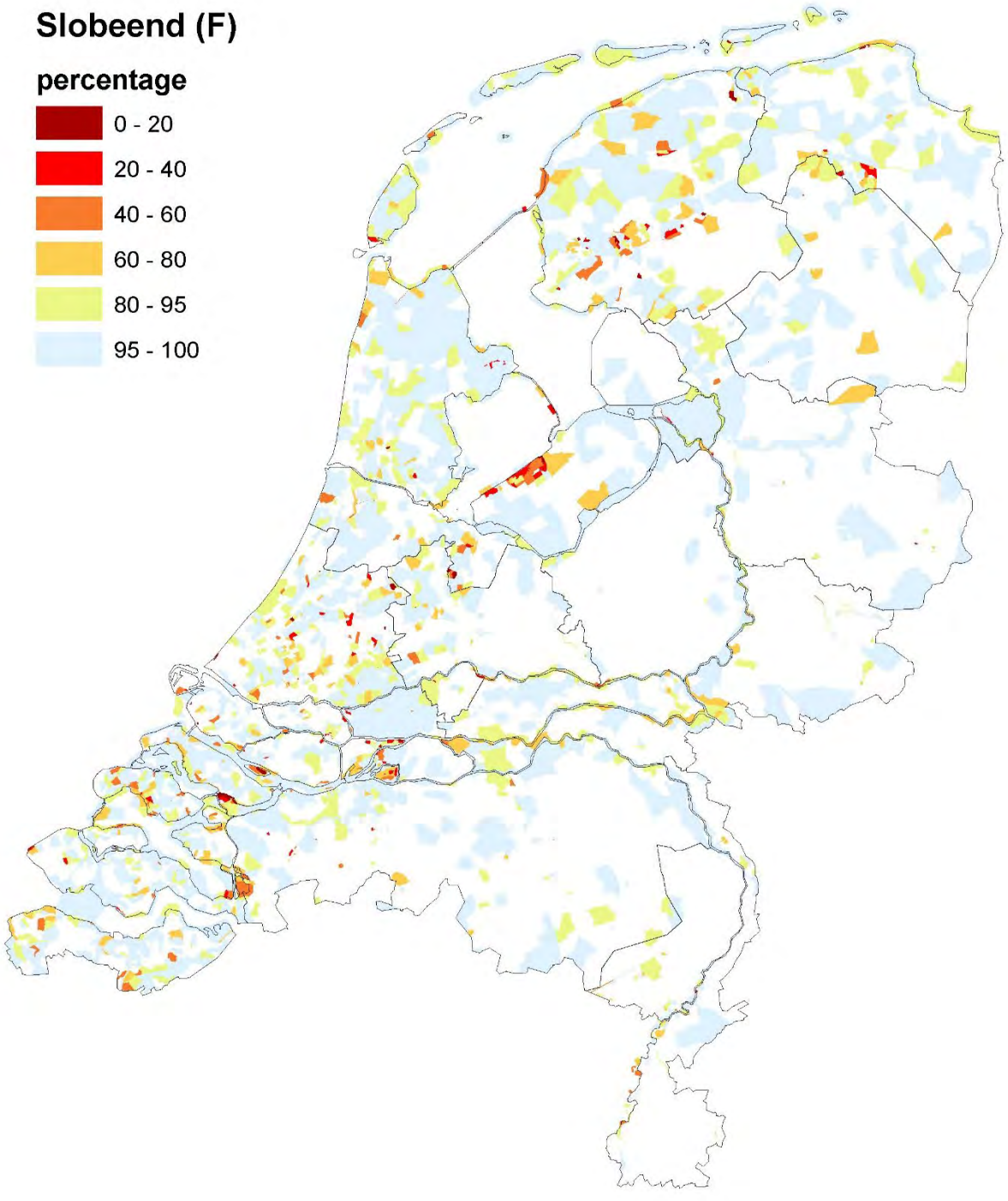
Kenschets

De Slobeend is het talrijkst in de periode augustus-november, terwijl de winteraantallen meer dan de helft lager liggen. Tijdens streng winterweer zijn de aantallen nog lager, dan vertrekken veel Slobeenden naar de Britse eilanden of Zuidwest-Europa. De Slobeend komt in heel laag-Nederland voor, waarbij de nadruk ligt op de lage delen. In het najaar zijn grote concentraties van duizenden vogels te vinden in de Oostvaardersplassen, Lauwersmeer, het Haringvliet en Volkerakmeer. De Slobeend komt voornamelijk op zoet water voor en is gebonden aan ondiepten, oevergebieden en aangrenzende landbouwgebieden. Met zijn brede spatelvormige snavel filtert deze grondeleend het wateroppervlak en/of dunne sliblagen om kleine diertjes (o.a. watervlooien, zoöplankton, (zoetwater)mollusken, insecten, larven) en zaden (incl. plantenresten) te bemachtigen. De in ons land overwinterende en doortrekkende Slobeenden maken deel uit van de Noordwest- en Centraal-Europese flyway-populatie.

Gebieden

Weergegeven zijn de concentratiegebieden waar zich aantallen van (inter)nationaal belang bevinden.

Nr. gebied	Naam gebied	Bestaand VR-gebied met IHD	Provincie	Functie	Seiz.max. (gem. 2015-20)	Aandeel biogeog. pop. (%)	VR (%)	HR (%)	NNN (%)	Overig (%)
78	Oostvaardersplassen	ja	FI	F	5.800	8	100	0	100	0
114	Krammer-Volkerak	ja	ZH, NB, ZI	F	4.500	6	100	100	80	0
1	Waddenzee	ja	Fr, Gr, NH	F	2.900	4	100	97	100	0
8	Lauwersmeer	ja	Fr, Gr	F	2.400	3	100	0	99	0
109	Haringvliet	ja	ZH	F	2.100	3	100	100	100	0
112	Biesbosch	ja	NB, ZH	F	2.100	3	100	100	99	0
118	Oosterschelde	ja	ZI	F	2.100	3	100	100	5	0
20	Zuidlaardermeergebied	ja	Gr, Dr	F	1.300	2	100	0	99	0
12	Sneekermeergebied	ja	Fr	F	1.200	2	100	0	99	0
95	Oostelijke Vechtplassen	ja	NH, Ut	F	1.200	2	100	68	95	0
127	Markiezaat	ja	NB, ZI	F	1.200	2	100	0	99	0
73	Markermeer & IJmeer	ja	FI, NH	F	1.200	2	100	2	25	0
38	Rijntakken	ja	GI, Ov, Ut	F	1.100	2	100	36	59	0
C63	De Groene Jonker & Droogmakerijen Nieuwkoop	nee	ZH	F	1.100	1	0	0	16	84
14	Deelen	ja	Fr	F	1.000	1	100	0	99	0
C67	Krimpenerwaard	nee	ZH, Ut	F	910	1	0	0	21	79

Verspreiding van de Slobeend als foeragerende niet-broedvogel in de periode 2015/16–2020/21. Weergegeven is de procentuele verdeling van de populatie, aflopend gesorteerd op de dichtheid van seizoensgemiddelde aantallen per telgebied.

A058 Krooneend *Netta rufina*, broedvogel

Landelijke informatie

Status Vogelrichtlijn:	Niet in bijlage I genoemde en geregeld voorkomende trekvogel zoals bedoeld in artikel 4.2 van de Vogelrichtlijn
Talrijkheidsklasse:	Schaars
Populatieschatting:	440-520 paren (2016)
Aandeel:	2-3% van de biogeografische populatie
Trend lange termijn (vanaf 1990):	Sterke toename (>5% per jaar)
Trend korte termijn (12 jaar):	Geen significante aantalsverandering
Staat van instandhouding:	Gunstig
Status Rode Lijst (2016):	Thans niet bedreigd

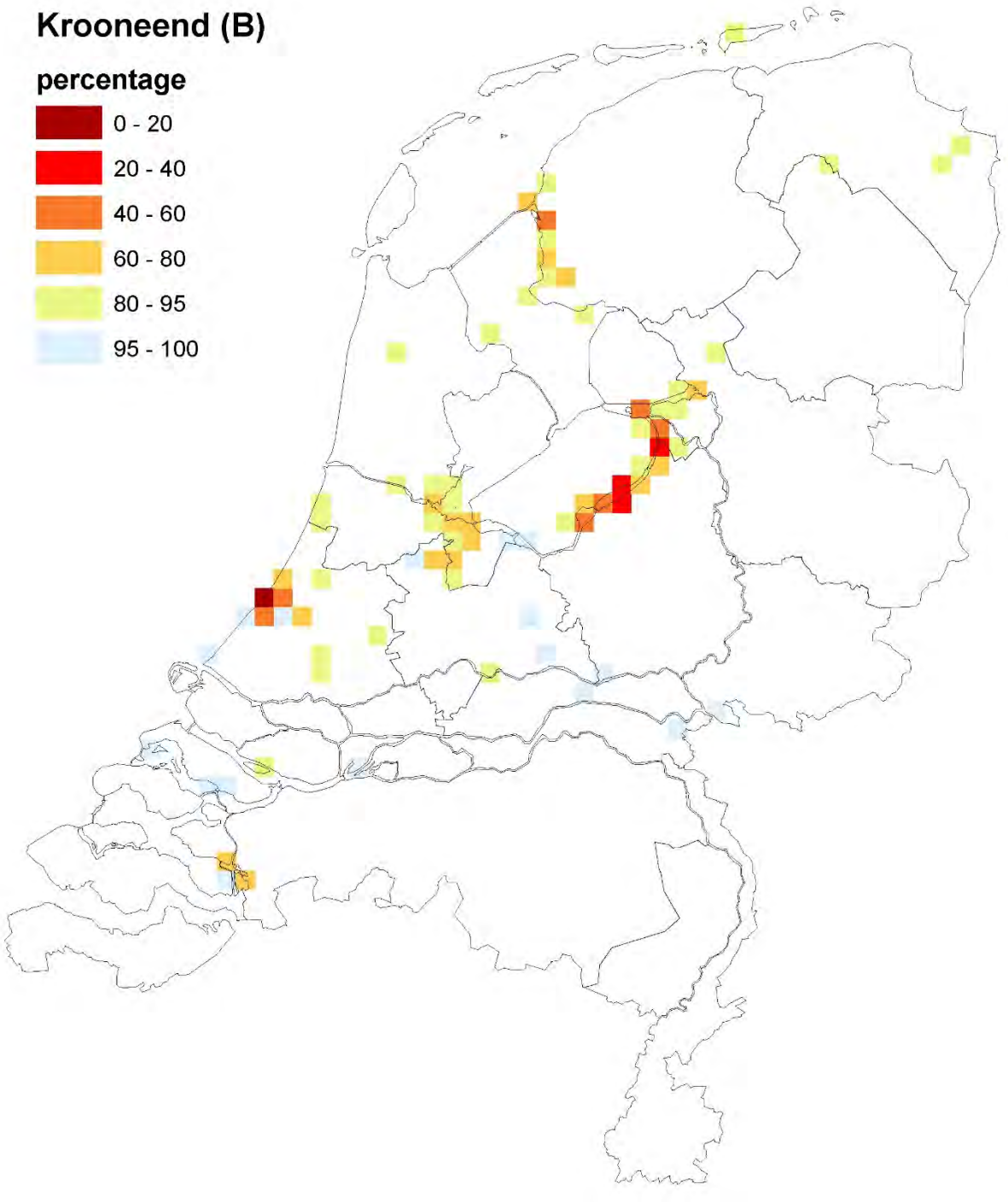
Kenschets

De Krooneend is in Nederland het gehele jaar aanwezig en komt uitsluitend voor in zoetwatermilieus. Het zijn broedvogels van vrij ondiepe meren en plassen met een riet- of kruidenrijke oever. Een rijke onderwatervegetatie is daarbij een vereiste, het liefst kranswieren, aangezien deze planten het belangrijkste deel van het menu uitmaken. Het eerste zekere broedgeval, in 1942, vond plaats in een periode waarin de Krooneend zich ook elders in Europa vestigde of uitbreidde. In ons land bleef hij lange tijd een zeldzame broedvogel met hooguit enkele tientallen broedparen. Rond 1990 zonk dit tot een tiental, waarna er een verrassend herstel volgde naar zo'n 150 paren rond het jaar 2000, en sindsdien zijn de aantallen verder toegenomen. Afname en herstel weerspiegelden de bijna-verdwijning van kranswieren (hoofdvoedsel) door watervervuiling en de terugkeer van deze planten door verbeterde waterkwaliteit. Krooneenden in Nederland behoren tot de Zuidwest- en Centraal-Europese/West-Mediterrane flyway-populatie.

Gebieden

Weergegeven zijn de concentratiegebieden waar zich aantallen van (inter)nationaal belang bevinden.

Nr. gebied	Naam gebied	Bestaand VR-gebied met IHD	Provincie	Functie	Paren (gem. 2016-21)	Aandeel biogeog. pop. (%)	VR (%)	HR (%)	NNN (%)	Overig (%)
76	Veluwerandmeren	nee	Fl, Gl, Ov	B	210	1	100	100	23	0

Verspreiding van de Krooneend als broedvogel in de periode 2016-2021. Weergegeven is de procentuele verdeling van de populatie, aflopend gesorteerd op aantal broedparen per 5x5 km-hok.

A059 Tafeleend *Aythya ferina*, niet-broedvogel

Landelijke informatie

Status Vogelrichtlijn:	Niet in bijlage I genoemde en geregeld voorkomende trekvogel zoals bedoeld in artikel 4.2 van de Vogelrichtlijn
Talrijkheidsklasse:	Groot aantal
Populatieschatting:	52.900-67.600 vogels (2016/17-2020/21)
Aandeel:	35-45% van de biogeografische populatie (trekperiode en winter)
Trend lange termijn (vanaf 1980):	Matige afname (<5% per jaar)
Trend korte termijn (12 jaar):	Matige afname (<5% per jaar)
Staat van instandhouding:	Zeer ongunstig

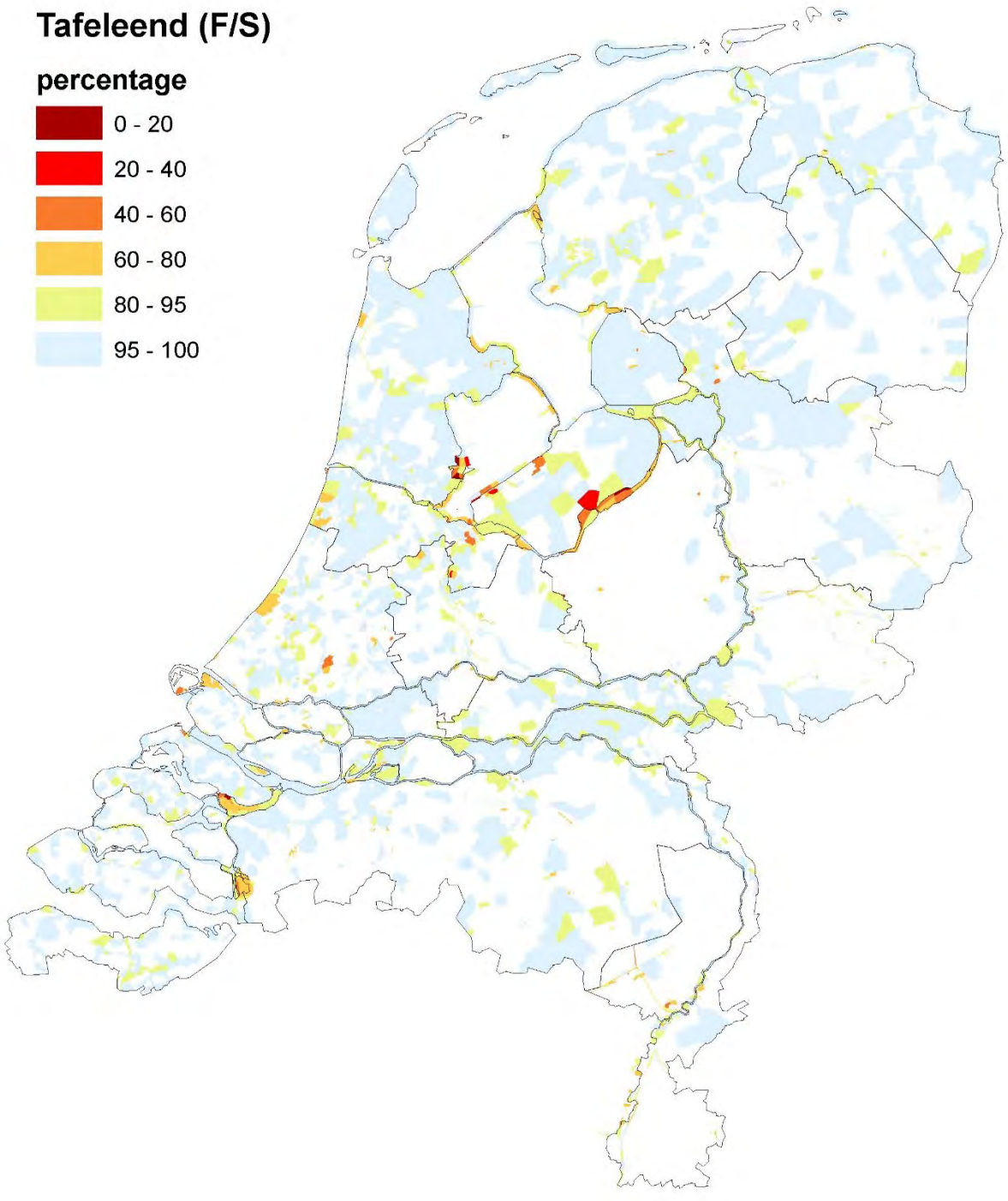
Kenschets

De Tafeleend is een zoetwatersoort. Hij concentreert zich in veel gebieden op dagrustplaatsen, bijvoorbeeld rustige wateren in de luwte van dijken of eilanden. Bij het invallen van de duisternis vliegt hij naar voedselgebieden (meestal tot op 5 km) die worden gevormd door grote open wateren, soms ook rivieren. Daar wordt gefoerageerd op zowel plantaardig als dierlijk voedsel, al naar gelang het aanbod, de tijd van het jaar en de locatie. Ondergedoken waterplanten, kranswieren en fonteinkruiden, evenals vlokreeften, zoetwatermollusken, waterinsecten(larven) en kleine vis vormen de belangrijkste voedselbron. In een aantal gebieden (zoals IJsselmeergebied en Randmeren) is de Tafeleend een belangrijke consument van zoetwatermosselen (vooral 's nachts, in het winterhalfjaar). Naast de bij ons overwinterende aantallen is de Tafeleend in ons land een vrij schaarse en nogal lokaal voorkomende broedvogel. De in Nederland overwinterende vogels maken deel uit van de Noordoost-Europese/Noordwest-Europese flyway-populatie en komen vooral uit Fenno-Scandinavië, de Baltische staten, Polen en Duitsland.

Gebieden

Weergegeven zijn de concentratiegebieden waar zich aantallen van (inter)nationaal belang bevinden.

Nr. gebied	Naam gebied	Bestaand VR-gebied met IHD	Provincie	Functie	Seiz.max. (gem. 2015-20)	Aandeel biogeog. pop. (%)	VR (%)	HR (%)	NNN (%)	Overig (%)
73	Markermeer & IJmeer	ja	Fl, NH	F	27.400	18	100	2	25	0
76	Veluwerandmeren	ja	Fl, Gl, Ov	F	13.400	9	100	100	23	0
C41	Harderbroek	nee	Fl	F	10.700	7	0	0	96	4
78	Oostvaardersplassen	ja	Fl	S	8.500	6	100	0	100	0
114	Krammer-Volkerak	ja	ZH, NB, Zl	F	3.700	3	100	100	80	0
79	Lepelaarplassen	ja	Fl	S	2.300	2	100	0	100	0
72	IJsselmeer	ja	Fr, NH, Fl	F	2.300	2	100	2	71	0

Verspreiding van de Tafeleend als foeragerende en slapende niet-broedvogel in de periode 2015/16–2020/21. Weergegeven is de procentuele verdeling van de populatie, aflopend gesorteerd op de dichtheid van seizoensgemiddelde aantallen per telgebied.

A061 Kuifeend *Aythya fuligula*, niet-broedvogel

Landelijke informatie

Status Vogelrichtlijn:	Niet in bijlage I genoemde en geregeld voorkomende trekvogel zoals bedoeld in artikel 4.2 van de Vogelrichtlijn
Talrijkheidsklasse:	Zeer groot aantal
Populatieschatting:	230.000-280.000 vogels (2016/17-2020/21)
Aandeel:	25-31% van de biogeografische populatie (trekperiode en winter)
Trend lange termijn (vanaf 1980):	Geen significante aantalsverandering
Trend korte termijn (12 jaar):	Matige afname (<5% per jaar)
Staat van instandhouding:	Matig ongunstig

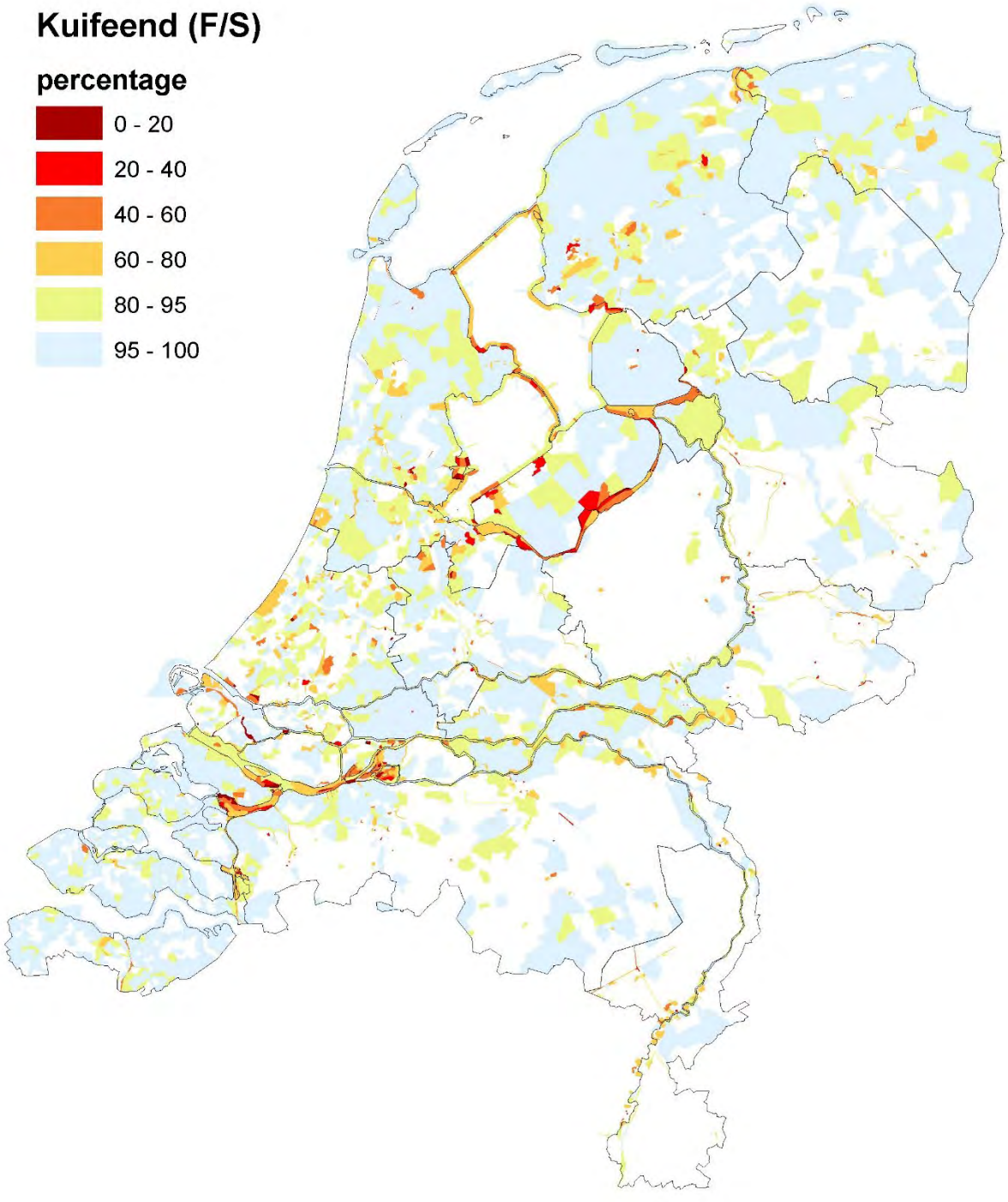
Kenschets

De Kuifeend is in Nederland het gehele jaar aanwezig. Buiten het broedseizoen verblijven de grootste concentraties Kuifeenden op grote meren en plassen, maar ze maken ook gebruik van zand- en grindplassen en drinkwaterbekkens. Afgezien van de brakke (voormalige) estuaria in het Deltagebied verblijft de soort nauwelijks op zoute wateren. Kuifeenden foerageren zowel overdag als 's nachts. Ze duiken bij voorkeur niet dieper dan enkele meters, waar ze foerageren op de onderwaterbodem (benthos). De soort eet in onze wateren in de winter overwegend mosselen of, met name in de ruitijd, andere ongewervelde bodemdieren. De Kuifeend broedt tevens in Nederland, met naar schatting 20.000 tot 24.000 paren die deels in eigen land overwinteren. De in Nederland overwinterende vogels maken deel uit van de Noordwest-Europese flyway-populatie en komen vooral uit Oost-Europa en Scandinavië.

Gebieden

Weergegeven zijn de concentratiegebieden waar zich aantallen van (inter)nationaal belang bevinden.

Nr. gebied	Naam gebied	Bestaand VR-gebied met IHD	Provincie	Functie	Seiz.max. (gem. 2015-20)	Aandeel biogeog. pop. (%)	VR (%)	HR (%)	NNN (%)	Overig (%)
73	Markermeer & IJmeer	ja	Fl, NH	F	32.400	4	100	2	25	0
76	Veluwerandmeren	ja	Fl, Gl, Ov	F	24.600	3	100	100	23	0
72	IJsselmeer	ja	Fr, NH, Fl	F	18.800	2	100	2	71	0
114	Krammer-Volkerak	ja	ZH, NB, Zl	F	17.800	2	100	100	80	0
C41	Harderbroek	nee	Fl	F	15.800	2	0	0	96	4
109	Haringvliet	ja	ZH	F	15.500	2	100	100	100	0
112	Biesbosch	ja	NB, ZH	F	14.600	2	100	100	99	0
78	Oostvaardersplassen	ja	Fl	S	11.900	1	100	0	100	0

Verspreiding van de Kuifeend als foeragerende en slapende niet-broedvogel in de periode 2015/16–2020/21. Weergegeven is de procentuele verdeling van de populatie, aflopend gesorteerd op de dichtheid van seizoensgemiddelde aantallen per telgebied.

A062 Topper *Aythya marila*, niet-broedvogel

Landelijke informatie

Status Vogelrichtlijn:	Niet in bijlage I genoemde en geregeld voorkomende trekvogel zoals bedoeld in artikel 4.2 van de Vogelrichtlijn
Talrijkheidsklasse:	Groot aantal
Populatieschatting:	55.400-110.000 vogels (2016/17-2020/21)
Aandeel:	21-42% van de biogeografische populatie (winter)
Trend lange termijn (vanaf 1980):	Matige afname (<5% per jaar)
Trend korte termijn (12 jaar):	Geen significante aantalsverandering
Staat van instandhouding:	Matig ongunstig

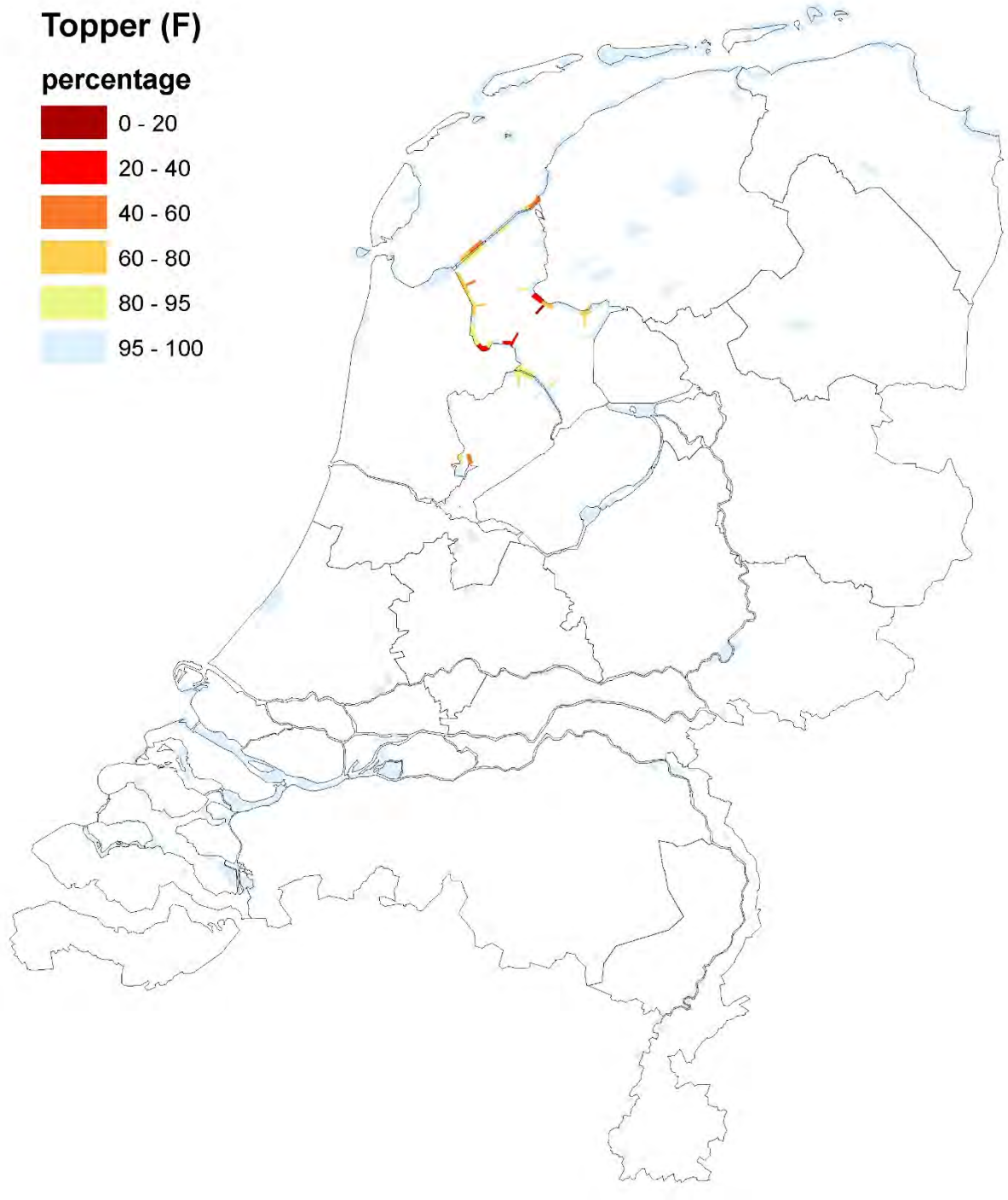
Kenschets

De Topper is een duikeend die broedt in arctische streken van het gehele noordelijk halfrond en overwintert tot in Zuid-Frankrijk. Na de rui in de broedgebieden, trekken Toppers in augustus naar het zuiden. Ze bereiken de overwinteringsgebieden in Oostzee- en Noordzeeregio's vanaf oktober-november en verblijven daar tot in maart. Het leefgebied buiten de broedtijd bestaat uit grote zoete wateren en zoute kustwateren tot 15 m diep die rijk zijn aan schelpdieren. De Topper is als benthoseter gespecialiseerd op tweekleppigen, zoals de driehoeksmossel. Ook andere schelpdieren, zoals gewone mossel en kokkel worden gegeten. Toppers rusten overdag in compacte groepen op het water en vliegen 's nachts naar voedselgebieden tot op 5-10 km afstand van de rustplaats. De vogels die ons land aandoen behoren tot de Noord-Europese/West-Europese flyway-populatie.

Gebieden

Weergegeven zijn de concentratiegebieden waar zich aantallen van (inter)nationaal belang bevinden.

Nr. gebied	Naam gebied	Bestaand VR-gebied met IHD	Provincie	Functie	Seiz.max. (gem. 2015-20)	Aandeel biogeog. pop. (%)	VR (%)	HR (%)	NNN (%)	Overig (%)
72	IJsselmeer	ja	Fr, NH, Fl	F	65.900	25	100	2	71	0
1	Waddenzee	ja	Fr, Gr, NH	F	32.200	12	100	97	100	0
73	Markermeer & IJmeer	ja	Fl, NH	F	8.600	3	100	2	25	0

Verspreiding van de Topper als foeragerende niet-broedvogel in de periode 2015/16-2020/21. Weergegeven is de procentuele verdeling van de populatie, aflopend gesorteerd op de dichtheid van seizoensgemiddelde aantallen per telgebied.

A063 Eider *Somateria mollissima*, broedvogel

Landelijke informatie

Status Vogelrichtlijn:	Niet in bijlage I genoemde en geregeld voorkomende trekvogel zoals bedoeld in artikel 4.2 van de Vogelrichtlijn
Talrijkheidsklasse:	Vrij schaars
Populatieschatting:	3.500-3.600 paren (2018)
Aandeel:	1-2% van de biogeografische populatie
Trend lange termijn (vanaf 1990):	Matige afname (<5% per jaar)
Trend korte termijn (12 jaar):	Geen trend aantoonbaar
Staat van instandhouding:	Zeer ongunstig
Status Rode Lijst (2016):	Thans niet bedreigd

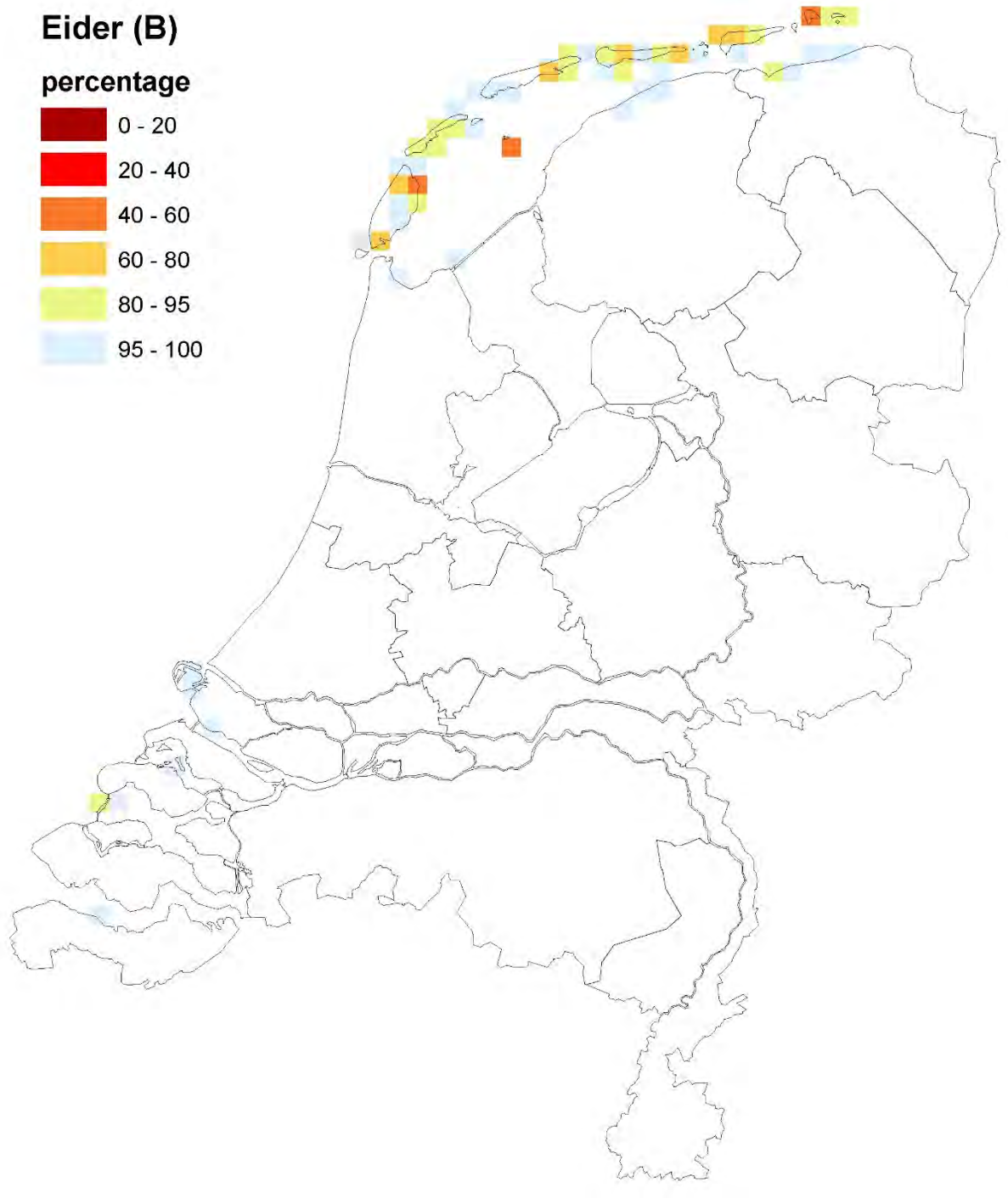
Kenschets

De broedverspreiding van de Eider bereikt in Nederland de zuidgrens in Europa. De soort komt in kustgebieden voor, met name in het Waddengebied en de Delta. Ze broeden in een kolonie-achtige structuur vooral in het duin, soms op kwelders, op korte afstand van de zee. Eiders nestelen vaak in een kleine kuil in de grond of in de beschutting van stenen, graspollen of struiken, voornamelijk duindoorn en kruipwilg. Daarnaast nestelen ze op het vloedmerk, in riet, tussen varens of kale takken of op de onbegroeide grond. De vrouwtjes zijn zeer plaatstrouw aan hun broedkolonie. Het voedsel bestaat uit *Spisula* (halfgeknotte strandschelp) en andere schelpdieren (o.a. kokkels en mosselen), met als alternatief strandkrabben en zeesterren, in toenemende mate ook *Ensis* sp., een succesvolle exoot (Amerikaanse zwaardschede). De Nederlandse broedpopulatie verblijft in de winter grotendeels ook in ons land en wordt dan vergezeld door vogels uit het hoge noorden van Europa. Zowel de broed- als de winterpopulatie in ons land behoort tot de flyway-populatie 'Oostzee, Denemarken en Nederland'.

Gebieden

Weergegeven zijn de concentratiegebieden waar zich aantallen van (inter)nationaal belang bevinden.

Nr. gebied	Naam gebied	Bestaand VR-gebied met IHD	Provincie	Functie	Paren (gem. 2016-21)	Aandeel biogeog. pop. (%)	VR (%)	HR (%)	NNN (%)	Overig (%)
1	Waddenzee	ja	Fr, Gr, NH	B	2.400	1	100	97	100	0

Verspreiding van de Eider als broedvogel in de periode 2016-2021. Weergegeven is de procentuele verdeling van de populatie, aflopend gesorteerd op aantal broedparen per 5x5 km-hok.

A063 Eider *Somateria mollissima*, niet-broedvogel

Landelijke informatie

Status Vogelrichtlijn:	Niet in bijlage I genoemde en geregeld voorkomende trekvogel zoals bedoeld in artikel 4.2 van de Vogelrichtlijn
Talrijkheidsklasse:	Groot aantal
Populatieschatting:	51.300-99.000 vogels (2016/17-2020/21)
Aandeel:	7-14% van de biogeografische populatie (trekperiode en winter)
Trend lange termijn (vanaf 1980):	Matige afname (<5% per jaar)
Trend korte termijn (12 jaar):	Matige afname (<5% per jaar)
Staat van instandhouding:	Zeer ongunstig

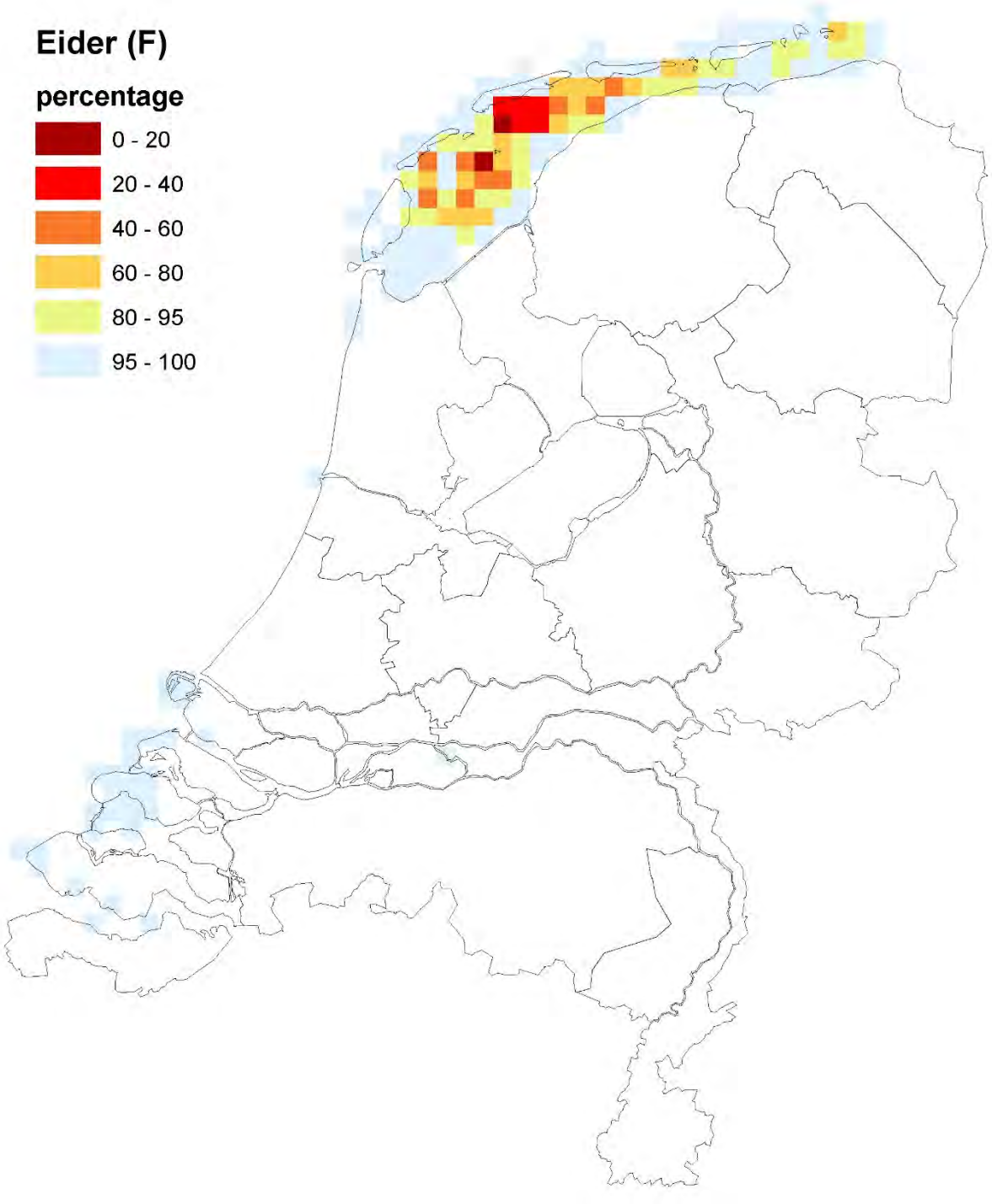
Kenschets

Overwinterende Eiders worden vooral aangetroffen in de Waddenzee en in de kustwateren. Het belang van de Delta is gering, zeker na een duidelijke afname in de Westerschelde. De vogels zijn grotendeels afkomstig uit andere delen van de Waddenzee (Duitsland, Denemarken) en uit de Oostzee. Eiders volgen meestal het getijdenritme. Tijdens hoog water verzamelen ze zich op gemeenschappelijke rustplaatsen, zoals stranden, kwelders, dijken en op open water. De voedselgebieden zijn de schelpdierbanken in ondiepe wateren van de kust, vooral de schelpdierbanken in permanent onder water staande delen van de Waddenzee. Ze leven daar in grote groepen en hebben als belangrijkste voedselbron allerlei mollusken zoals mossels, kokkels en halfgeknotte strandschelpen en in toenemende mate ook de Amerikaanse zwaardschede (*Ensis*). Zowel de broed- als de winterpopulatie in ons land behoort tot de flyway-populatie 'Oostzee, Denemarken en Nederland'.

Gebieden

Weergegeven zijn de concentratiegebieden waar zich aantallen van (inter)nationaal belang bevinden.

Nr. gebied	Naam gebied	Bestaand VR-gebied met IHD	Provincie	Functie	Seiz.max. (gem. 2015-20)	Aandeel biogeog. pop. (%)	VR (%)	HR (%)	NNN (%)	Overig (%)
1	Waddenzee	ja	Fr, Gr, NH	F	64.700	9	100	97	100	0

Verspreiding van de Eider als foeragerende niet-broedvogel in de periode 2015/16–2020/21. Weergegeven is de procentuele verdeling van de populatie, aflopend gesorteerd op de dichtheid van seizoensgemiddelde aantallen per 5x5 km-hok.

A065 Zwarte Zee-eend *Melanitta nigra*, niet-broedvogel

Landelijke informatie

Status Vogelrichtlijn:	Niet in bijlage I genoemde en geregeld voorkomende trekvogel zoals bedoeld in artikel 4.2 van de Vogelrichtlijn
Talrijkheidsklasse:	Groot aantal
Populatieschatting:	28.000-80.300 vogels (2016/17-2020/21)
Aandeel:	4-11% van de biogeografische populatie (winter)
Trend lange termijn (vanaf 1986):	Geen trend aantoonbaar
Trend korte termijn (12 jaar):	Geen trend aantoonbaar
Staat van instandhouding:	Zeer ongunstig

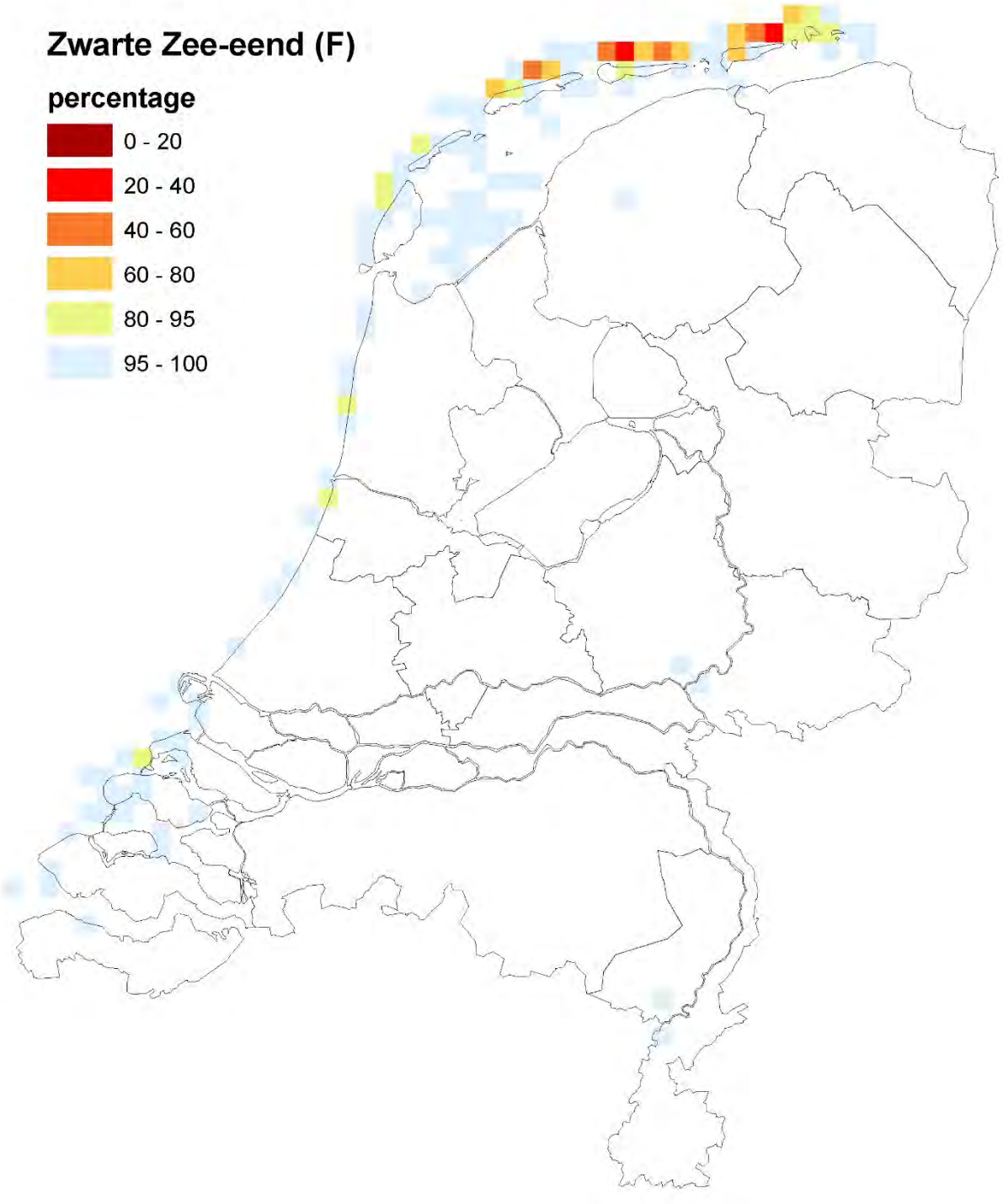
Kenschets

De onze wateren bezoekende Zwarte Zee-eenden komen uit Scandinavië en Rusland en verblijven hier vooral van oktober tot mei. De Zwarte Zee-eend bezoekt in Nederland vrijwel uitsluitend zoute wateren en is in het binnenland ronduit schaars. Zijn voedselbiotoop bestaat uit ondiepe kustwateren met een rijk voorkomen aan schelpdierbanken. De vogels vormen (soms zeer grote) groepen en ze komen zowel tijdens het rusten als tijdens het voedsel zoeken niet aan land. De Zwarte Zee-eend zoekt voedsel in de onderwaterbodem (benthos) en is een voedselspecialist. Zijn belangrijkste voedselbron is de halfgeknotte strandschelp die hij gewoonlijk tot op een diepte van 5-15 m op vist. Deze strandschelpen zijn in aantallen achteruit gegaan. Bij (soms langdurige) afwezigheid van deze soort wordt vooral gefoerageerd op Amerikaanse zwaardscheden en andere soorten mesheften *Pharidae*. De in Nederland overwinterende vogels behoren tot de West-Siberische en Noord-Europese/West-Europese en Noordwest-Afrikaanse flyway-populatie.

Gebieden

Weergegeven zijn de concentratiegebieden waar zich aantallen van (inter)nationaal belang bevinden.

Nr. gebied	Naam gebied	Bestaand VR-gebied met IHD	Provincie	Functie	Seiz.max. (gem. 2015-20)	Aandeel biogeog. pop. (%)	VR (%)	HR (%)	NNN (%)	Overig (%)
7	Noordzeekustzone	ja	Fr, NH, Gr	F	37.300	5	100	100	100	0

Verspreiding van de Zwarte Zee-eend als foeragerende niet-broedvogel in de periode 2015/16–2020/21. Weergegeven is de procentuele verdeling van de populatie, aflopend gesorteerd op de dichtheid van seizoensgemiddelde aantallen per 5x5 km-hok.

A068 Nonnetje *Mergellus albellus*, niet-broedvogel

Landelijke informatie

Status Vogelrichtlijn:	Genoemd in bijlage I van de Vogelrichtlijn (artikel 4.1)
Talrijkheidsklasse:	Vrij klein aantal
Populatieschatting:	1.800-5.200 vogels (2016/17-2020/21)
Aandeel:	5-15% van de biogeografische populatie (winter)
Trend lange termijn (vanaf 1980):	Matige afname (<5% per jaar)
Trend korte termijn (12 jaar):	Matige afname (<5% per jaar)
Staat van instandhouding:	Zeer ongunstig

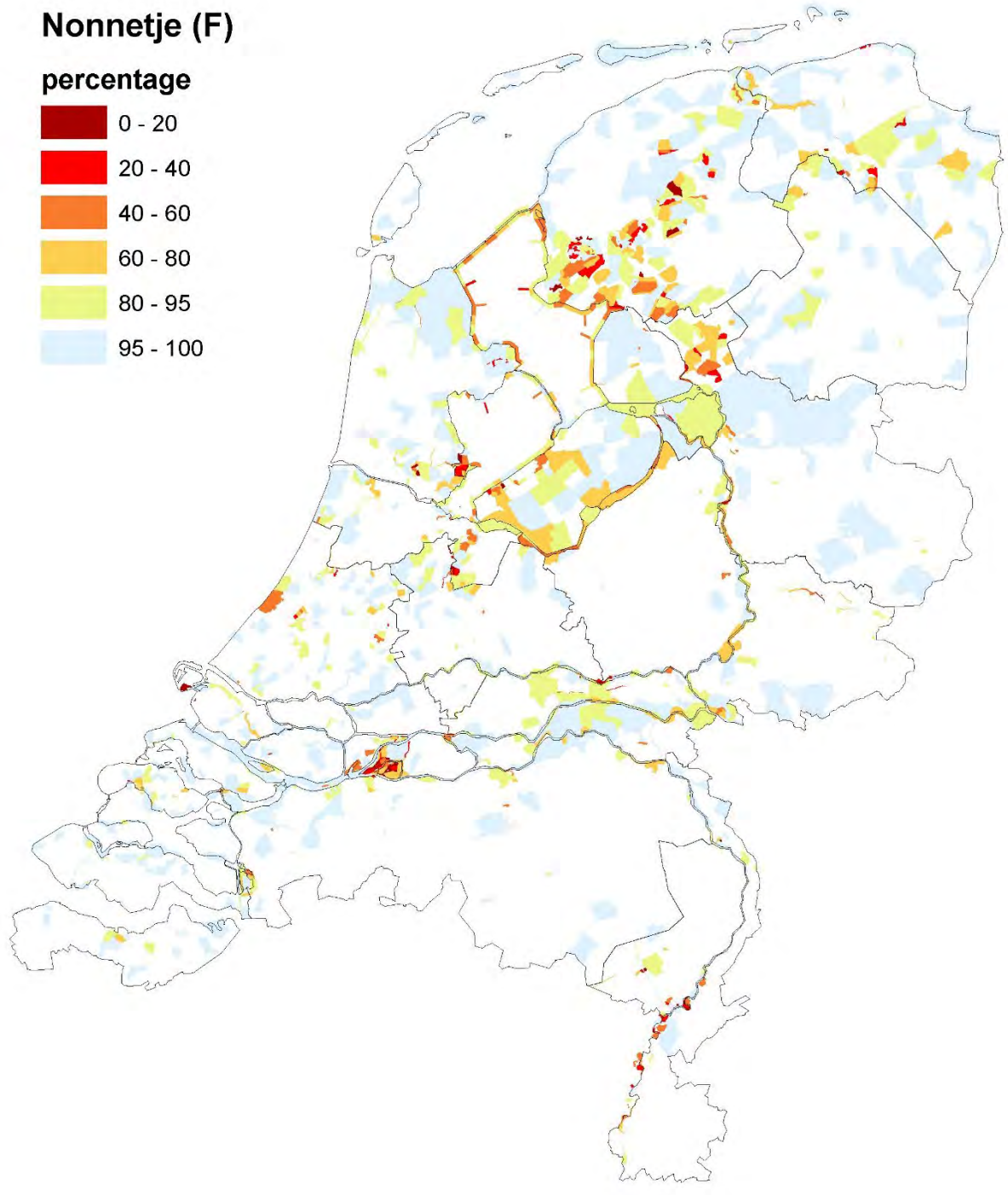
Kenschets

In Nederland is het Nonnetje een echte wintervogel met de hoogste aantallen van begin december tot eind maart. Ze leven dan voornamelijk op visrijke grote zoetwatermeren. Kleinere aantallen Nonnetjes komen voor op estuariene wateren, rivieren, strangen en in zand- en grindgaten. Vissen ter grootte van 3-10 cm vormen het stapelvoedsel, waarbij het aanbod aan prooien belangrijker is dan de vissoort. De broedgebieden van het Nonnetje liggen in de noordelijke taigazone van Fenno-Scandinavië tot in Oost-Siberië. Het broedareaal breidt zich wat naar het zuiden uit met inmiddels geïsoleerde vestigingen zuidelijk tot Litouwen. Sinds 2010 komen jaarlijks 1-6 paren in ons land tot broeden, met name in Friesland. Deze ontwikkeling zou passen in de zuidwaartse uitbreiding, maar het is niet zeker dat het om wilde vogels gaat. De in Nederland overwinterende vogels behoren tot de Noordwest- en Centraal-Europese flyway-populatie.

Gebieden

Weergegeven zijn de concentratiegebieden waar zich aantallen van (inter)nationaal belang bevinden.

Nr. gebied	Naam gebied	Bestaand VR-gebied met IHD	Provincie	Functie	Seiz.max. (gem. 2015-20)	Aandeel biogeog. pop. (%)	VR (%)	HR (%)	NNN (%)	Overig (%)
72	IJsselmeer	ja	Fr, NH, Fl	F	390	1	100	2	71	0
73	Markermeer & IJmeer	ja	Fl, NH	F	280	1	100	2	25	0
112	Biesbosch	ja	NB, ZH	F	210	1	100	100	99	0
38	Rijntakken	ja	Gl, Ov, Ut	F	150	<1	100	36	59	0
95	Oostelijke Vechtplassen	ja	NH, Ut	F	140	<1	100	68	95	0

Verspreiding van de Nonnetje als foeragerende niet-broedvogel in de periode 2015/16–2020/21. Weergegeven is de procentuele verdeling van de populatie, aflopend gesorteerd op de dichtheid van seizoensgemiddelde aantallen per telgebied.

A069 Middelste Zaagbek *Mergus serrator*, niet-broedvogel

Landelijke informatie

Status Vogelrichtlijn:	Niet in bijlage I genoemde en geregeld voorkomende trekvogel zoals bedoeld in artikel 4.2 van de Vogelrichtlijn
Talrijkheidsklasse:	Vrij klein aantal
Populatieschatting:	5.400-8.100 vogels (2016/17-2020/21)
Aandeel:	4-6% van de biogeografische populatie (winter)
Trend lange termijn (vanaf 1980):	Matige toename (<5% per jaar)
Trend korte termijn (12 jaar):	Geen significante aantalsverandering
Staat van instandhouding:	Gunstig

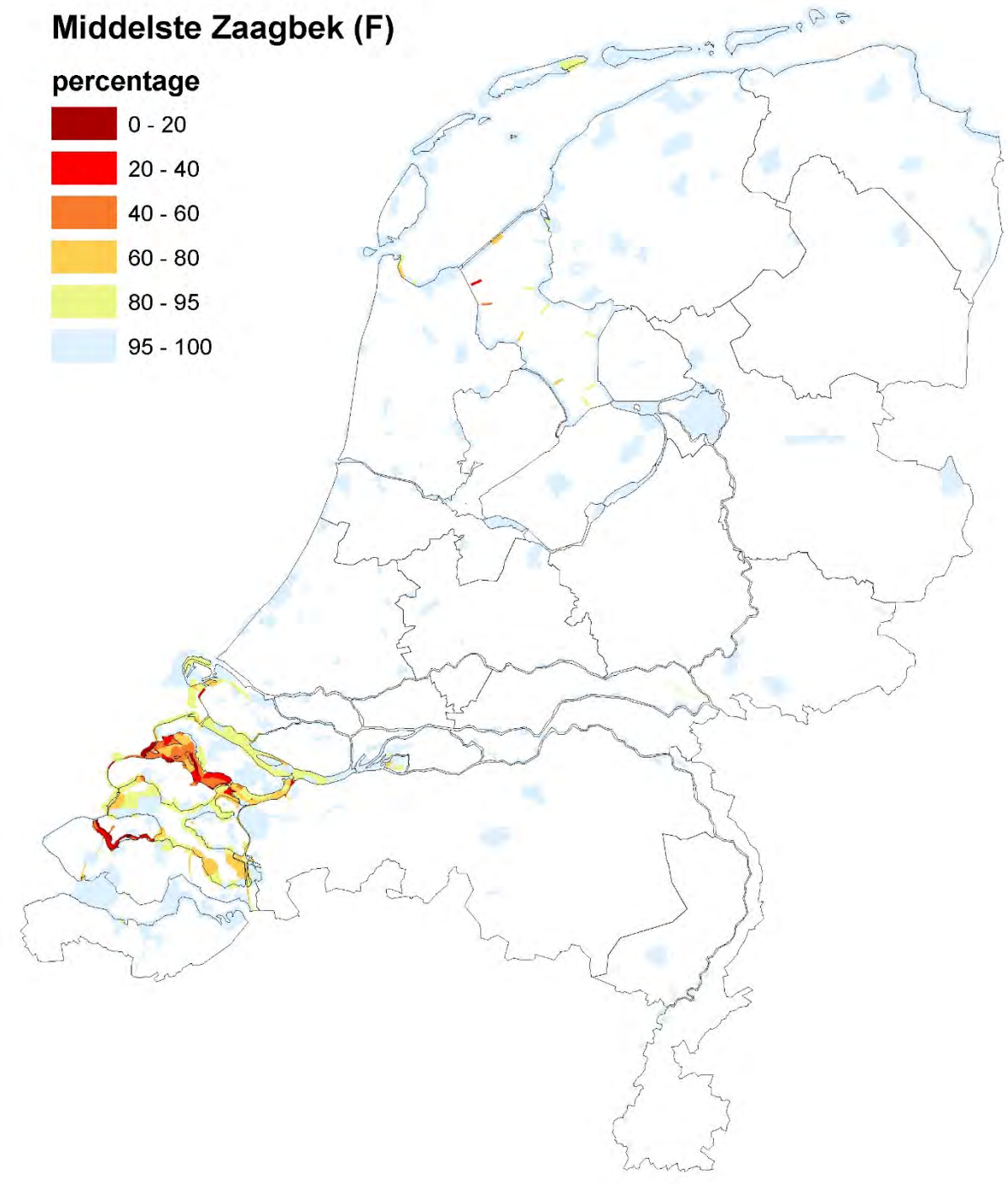
Kenschets

Noord-Europese (met name Noordwest-Russische) broedvogels arriveren in Nederland in oktober om rond januari te pieken. De meeste overwinteraars vertrekken in maart-april. Sinds 1977 wordt ook in ons land gebroed (zuidwestelijke Delta, Wadden), maar met 55-80 broedparen niet in aantallen van internationaal belang. In tegenstelling tot de andere twee zaagbekken (Grote Zaagbek, Nonnetje) is de Middelste Zaagbek meer zoutminnend en vooral te vinden in zoute meren en getijdengebieden. Grote zoete wateren zoals de zoete Delta en het IJsselmeer worden niet gemeden, maar dieper landinwaarts is de soort schaars of afwezig. De Middelste Zaagbek is voornamelijk viseter. Dagelijks wordt ca. 300 gram kleine vis (7-8 cm) geconsumeerd. Daarnaast staan (water)insecten, kreeftachtigen, wormen en zoetwatermollusken op het menu. Als 'oogjager' moet het leefgebied bestaan uit helder water met een goed doorzicht. De in Nederland overwinterende vogels maken deel uit van de Noordwest-Europese en Centraal-Europese flyway-populatie.

Gebieden

Weergegeven zijn de concentratiegebieden waar zich aantallen van (inter)nationaal belang bevinden.

Nr. gebied	Naam gebied	Bestaand VR-gebied met IHD	Provincie	Functie	Seiz.max. (gem. 2015-20)	Aandeel biogeog. pop. (%)	VR (%)	HR (%)	NNN (%)	Overig (%)
115	Grevelingen	ja	ZH, Zl	F	3.400	3	100	100	57	0

Verspreiding van de Middelste Zaagbek als foeragerende niet-broedvogel in de periode 2015/16–2020/21. Weergegeven is de procentuele verdeling van de populatie, aflopend gesorteerd op de dichtheid van seizoensgemiddelde aantallen per telgebied.

A070 Grote Zaagbek *Mergus merganser*, niet-broedvogel

Landelijke informatie

Status Vogelrichtlijn:	Niet in bijlage I genoemde en geregeld voorkomende trekvogel zoals bedoeld in artikel 4.2 van de Vogelrichtlijn
Talrijkheidsklasse:	Vrij klein aantal
Populatieschatting:	4.400-9.100 vogels (2016/17-2020/21)
Aandeel:	2-4% van de biogeografische populatie (winter)
Trend lange termijn (vanaf 1980):	Matige afname (<5% per jaar)
Trend korte termijn (12 jaar):	Matige afname (<5% per jaar)
Staat van instandhouding:	Zeer ongunstig

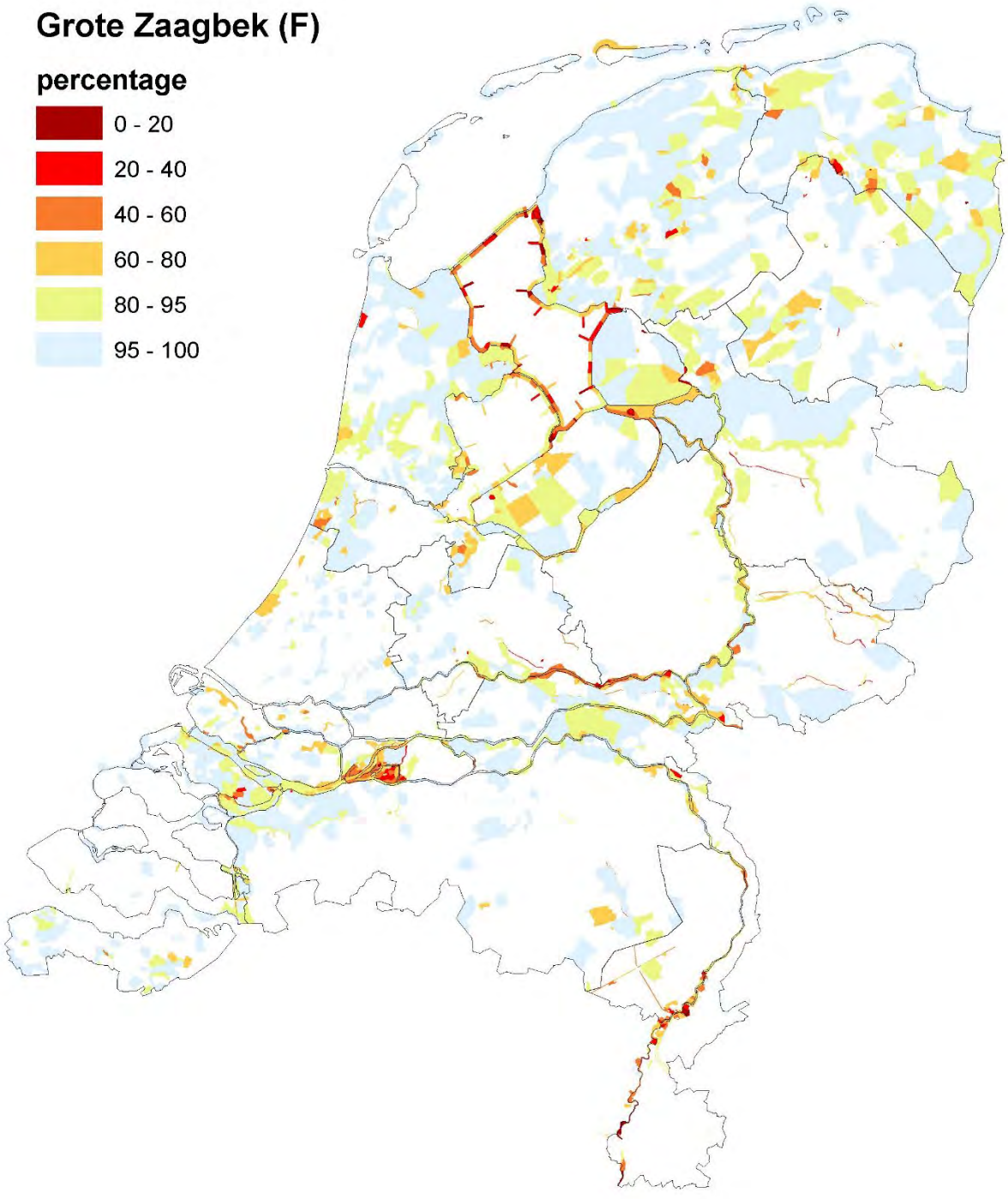
Kenschets

In Nederland is de Grote Zaagbek een uitgesproken wintervogel met de hoogste aantallen van eind november tot half maart. Het broedgebied omvat de noordelijke taigazone, gebieden rondom de Oostzee en Groot-Brittannië. In recente jaren is er sprake van een sterke areaaluitbreiding in oostelijk Midden-Europa, zuidelijk tot en met het Alpengebied. Onze overwinteraars zijn waarschijnlijk vooral afkomstig van oostelijk Fenno-Scandinavië. Strenge winters zorgen voor een impuls; vogels die op de Oostzee overwinteren moeten dan door ijsvorming naar het zuidwesten uitwijken. Een groot deel van de overwinteraars is rondom het IJsselmeer te vinden. Het stapelvoedsel in het IJsselmeergebied (het voornaamste overwinteringsgebied) bestaat uit spiering, maar de soort eet ook andere vissoorten, zoals pos, baars en blankvoorn. Het aantal overwinteraars neemt af, mogelijk vooral omdat er vanwege mildere winters meer in het Oostzeegebied wordt overwinterd. In Nederland overwinterende vogels behoren tot de Noordwest- en Centraal Europese flyway-populatie.

Gebieden

Weergegeven zijn de concentratiegebieden waar zich aantallen van (inter)nationaal belang bevinden.

Nr. gebied	Naam gebied	Bestaand VR-gebied met IHD	Provincie	Functie	Seiz.max. (gem. 2015-20)	Aandeel biogeog. pop. (%)	VR (%)	HR (%)	NNN (%)	Overig (%)
72	IJsselmeer	ja	Fr, NH, Fl	F	2.800	1	100	2	71	0

Verspreiding van de Grote Zaagbek als foeragerende niet-broedvogel in de periode 2015/16–2020/21. Weergegeven is de procentuele verdeling van de populatie, aflopend gesorteerd op de dichtheid van seizoensgemiddelde aantallen per telgebied.

A072 Wespendief *Pernis apivorus*, broedvogel

Landelijke informatie

Status Vogelrichtlijn:	Genoemd in bijlage I van de Vogelrichtlijn (artikel 4.1)
Talrijkheidklasse:	Schaars
Populatieschatting:	330-400 paren (2018-2020)
Aandeel:	<1% van de biogeografische populatie
Trend lange termijn (vanaf 1990):	Onvoldoende gegevens beschikbaar voor trendanalyse
Trend korte termijn (12 jaar):	Onvoldoende gegevens beschikbaar voor trendanalyse
Staat van instandhouding:	Matig ongunstig
Status Rode Lijst (2016):	Thans niet bedreigd

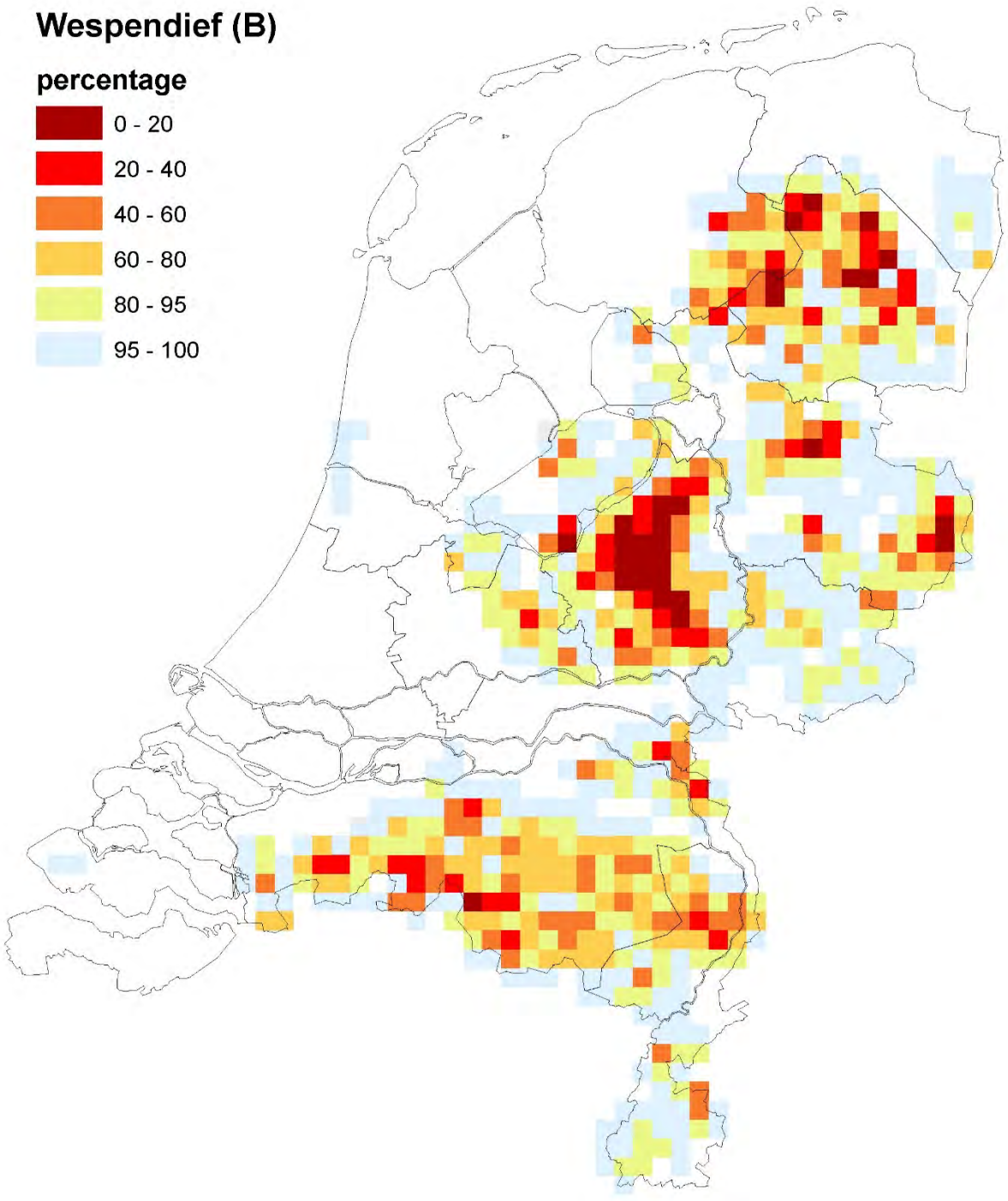
Kenschets

Begin mei arriveert deze middelgrote roofvogel uit de overwinteringsgebieden in equatoriaal West-Afrika in Nederland om zich in een bosrijk gebied te vestigen. Daar leidt de soort een onopvallend bestaan en het nest is bijzonder moeilijk te vinden. Met name de vrouwtjes vliegen bij het zoeken van voedsel grote afstanden, tot soms tientallen kilometers van het nest. De jongen worden hoofdzakelijk gevoerd met larven en poppen van sociaal levende wespen. Volwassen vogels voeden zich ook met gewervelde dieren, waaronder amfibieën en jonge vogels. Ongeveer de helft van de territoriale vogels gaat niet tot broeden over. De paren die dat wel doen beginnen meestal rond eind mei met de eileg. Rond half augustus vliegen de jongen uit, waarna de volwassen vogels snel vertrekken naar de Afrikaanse overwinteringsgebieden, de jongen volgen iets later. Waarschijnlijk blijven jonge Wespendieven hun eerste 2-3 levensjaren in Afrika.

Gebieden

Weergegeven zijn de concentratiegebieden waar zich aantallen van (inter)nationaal belang bevinden.

Nr. gebied	Naam gebied	Bestaand VR-gebied met IHD	Provincie	Functie	Paren (gem. 2016-21)	Aandeel NL pop. (%)	VR (%)	HR (%)	NNN (%)	Overig (%)
57	Veluwe	ja	Gl	B	94	16	100	100	96	0
C79	De Kempen	nee	NB	B	16	4	0	10	50	50
C34	Landgoederen Oost-Twente	nee	Ov	B	13	4	0	6	30	70
128	Brabantse Wal	ja	NB	B	12	2	100	36	95	0
C28	Wapserveen - Holtingerveld en omgeving	nee	Dr	B	4	1	0	0	23	77

Verspreiding van de Wespendief als broedvogel in de periode 2016-2021. Weergegeven is de procentuele verdeling van de populatie, aflopend gesorteerd op aantal broedparen per 5x5 km-hok.

A075 Zeearend *Haliaeetus albicilla*, broedvogel

Landelijke informatie

Status Vogelrichtlijn:	Genoemd in bijlage I van de Vogelrichtlijn (artikel 4.1)
Talrijkheidsklasse:	Uiterst schaars
Populatieschatting:	20-30 paren (2020-2022)
Aandeel:	<1% van de biogeografische populatie
Trend lange termijn (vanaf 1990):	Sterke toename (>5% per jaar)
Trend korte termijn (12 jaar):	Sterke toename (>5% per jaar)
Staat van instandhouding:	Gunstig
Status Rode Lijst (2016):	Gevoelig

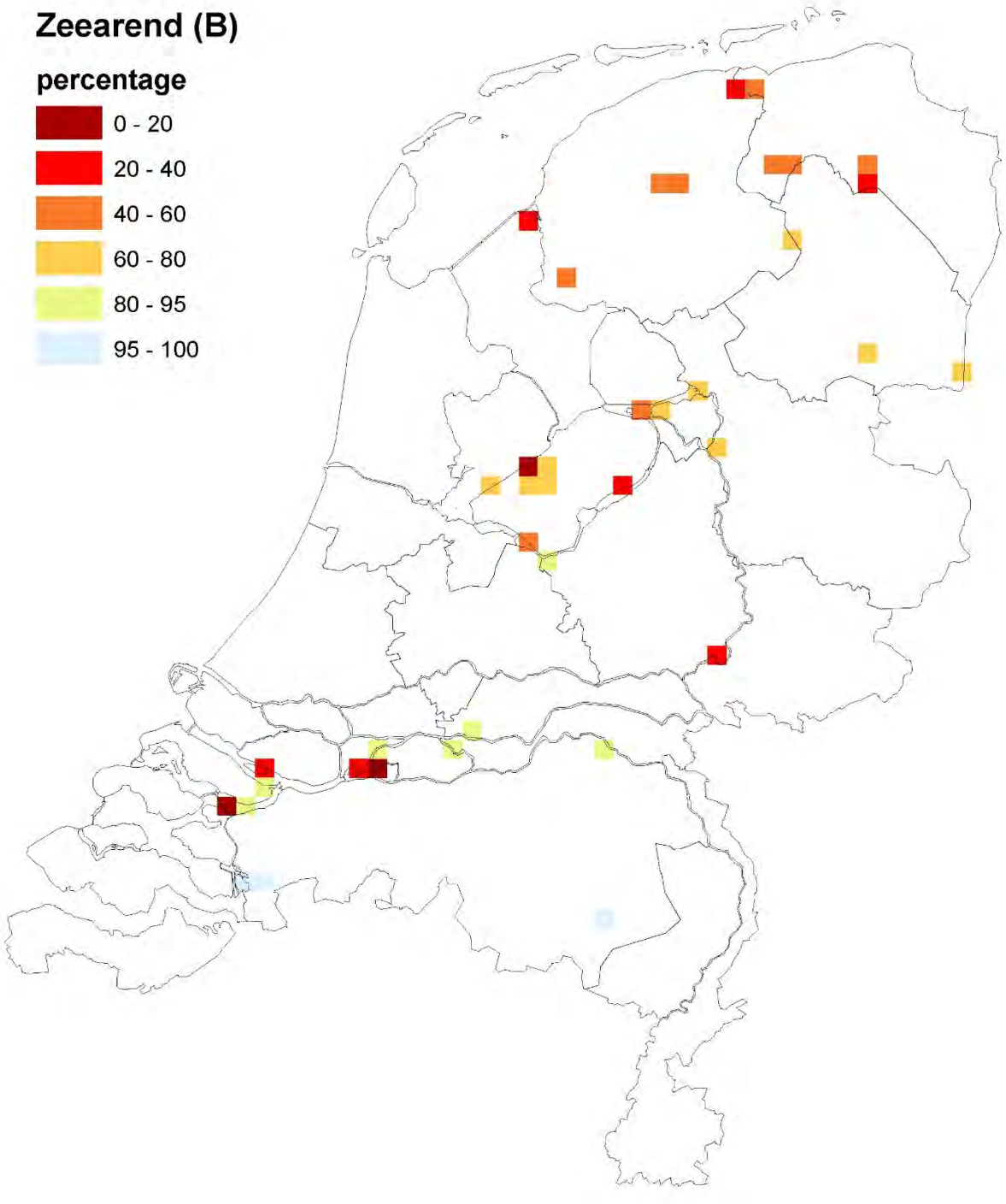
Kenschets

Deze grootste roofvogel van Nederland is een broedvogel van grote wateren en moerassen die rijk zijn aan vis en watervogels. De soort overwinterde altijd in zeer lage aantallen in Nederland, maar is hier sinds 2006 gevestigd als jaarlijkse broedvogel. De enorme nesten worden door het broedpaar zelf gebouwd in boomkruinen en worden vaak jaren achtereen gebruikt. Tijdens de broedtijd wordt er gejaagd op vis en watervogels en in mindere mate zoogdieren. Aas maakt in de broedtijd een aanzienlijk kleiner deel van het menu uit dan in de winter. De Zeearend is een langlevende soort en broedparen brengen jaarlijks slechts één tot twee (uitzonderlijk drie) jongen groot. Daarnaast zijn Zeearenden pas vanaf hun 4e of 5e kalenderjaar in staat om succesvol jongen groot te brengen. Volwassen exemplaren zijn relatief honkvast, maar jonge vogels kunnen honderden kilometers uitzwerven in hun zoektocht naar geschikte foerageer- en broedlocaties.

Gebieden

Weergegeven zijn de concentratiegebieden waar zich aantallen van (inter)nationaal belang bevinden.

Nr. gebied	Naam gebied	Bestaand VR-gebied met IHD	Provincie	Functie	Paren (gem. 2016-21)	Aandeel NL pop. (%)	VR (%)	HR (%)	NNN (%)	Overig (%)
112	Biesbosch	nee	NB, ZH	B	2	13	100	100	99	0

Verspreiding van de Zeearend als broedvogel in de periode 2016-2021. Weergegeven is de procentuele verdeling van de populatie, aflopend gesorteerd op aantal broedparen per 5x5 km-hok.

A081 Bruine Kiekendief *Circus aeruginosus*, broedvogel

Landelijke informatie

Status Vogelrichtlijn:	Genoemd in bijlage I van de Vogelrichtlijn (artikel 4.1)
Talrijkheidsklasse:	Schaars
Populatieschatting:	800-1.100 paren (2018-2020)
Aandeel:	ca. 1% van de biogeografische populatie
Trend lange termijn (vanaf 1990):	Matige afname (<5% per jaar)
Trend korte termijn (12 jaar):	Matige afname (<5% per jaar)
Staat van instandhouding:	Zeer ongunstig
Status Rode Lijst (2016):	Thans niet bedreigd

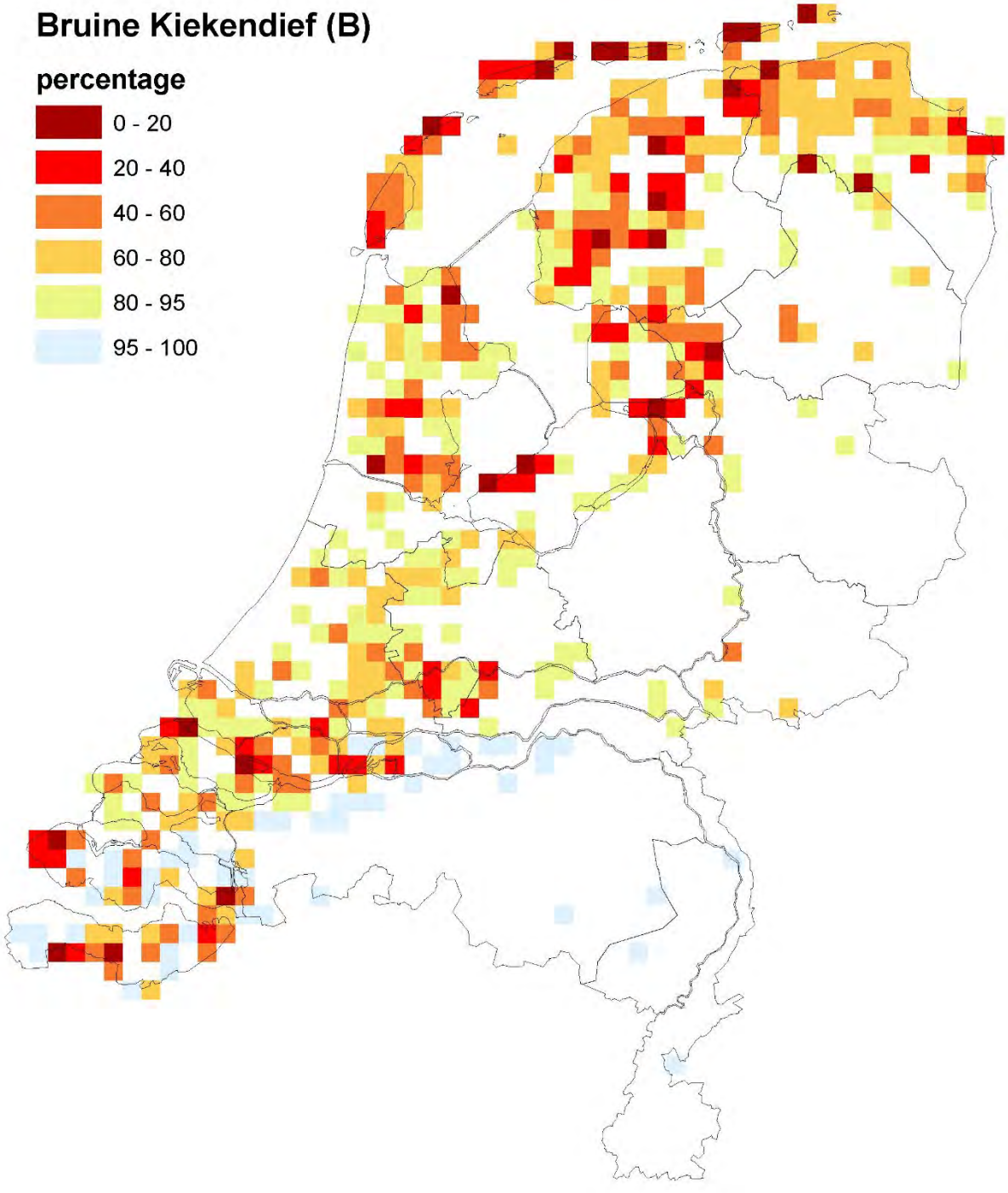
Kenschets

De Bruine Kiekendief is voor een belangrijk deel afhankelijk van rietmoerassen. De nestplaats is meestal gelegen in waterriet binnen rietmoerassen van enige omvang, soms echter in smalle rietkragen langs sloten. De vogels benutten soms ook drogere nesthabitats. Dat kunnen duinvalleien zijn of graanvelden en met gras of luzerne ingezaaide percelen in het agrarische cultuurland. Voedsel (kleine zoogdieren, vogels) wordt niet alleen in moerassen gezocht maar vooral ook daarbuiten in weilanden en akkers in de omgeving van zijn broedhabitat, bij voorkeur met ruige randen. De meeste Bruine Kiekendieven verlaten na het broedseizoen ons land om de winter door te brengen in Afrika, een klein deel overwintert in ons land, met name in het Deltagebied.

Gebieden

Weergegeven zijn de concentratiegebieden waar zich aantallen van (inter)nationaal belang bevinden.

Nr. gebied	Naam gebied	Bestaand VR-gebied met IHD	Provincie	Functie	Paren (gem. 2016-21)	Aandeel NL pop. (%)	VR (%)	HR (%)	NNN (%)	Overig (%)
78	Oostvaardersplassen	ja	Fl	B	52	5	100	0	100	0
1	Waddenzee	ja	Fr, Gr, NH	B	38	4	100	97	100	0
4	Duinen Terschelling	ja	Fr	B	31	3	100	100	100	0
5	Duinen Ameland	ja	Fr	B	30	3	100	100	100	0
2	Duinen en Lage Land Texel	ja	NH	B	26	3	100	100	99	0

Verspreiding van de Bruine Kiekendief als broedvogel in de periode 2016-2021. Weergegeven is de procentuele verdeling van de populatie, aflopend gesorteerd op aantal broedparen per 5x5 km-hok.

A082 Blauwe Kiekendief *Circus cyaneus*, broedvogel

Landelijke informatie

Status Vogelrichtlijn:	Genoemd in bijlage I van de Vogelrichtlijn (artikel 4.1).
Talrijkheidsklasse:	Uiterst schaars
Populatieschatting:	8-12 paren (2020-2022)
Aandeel:	<1% van de biogeografische populatie
Trend lange termijn (vanaf 1990):	Sterke afname (>5% per jaar)
Trend korte termijn (12 jaar):	Geen trend aantoonbaar
Staat van instandhouding:	Zeer ongunstig
Status Rode Lijst (2016):	Gevoelig

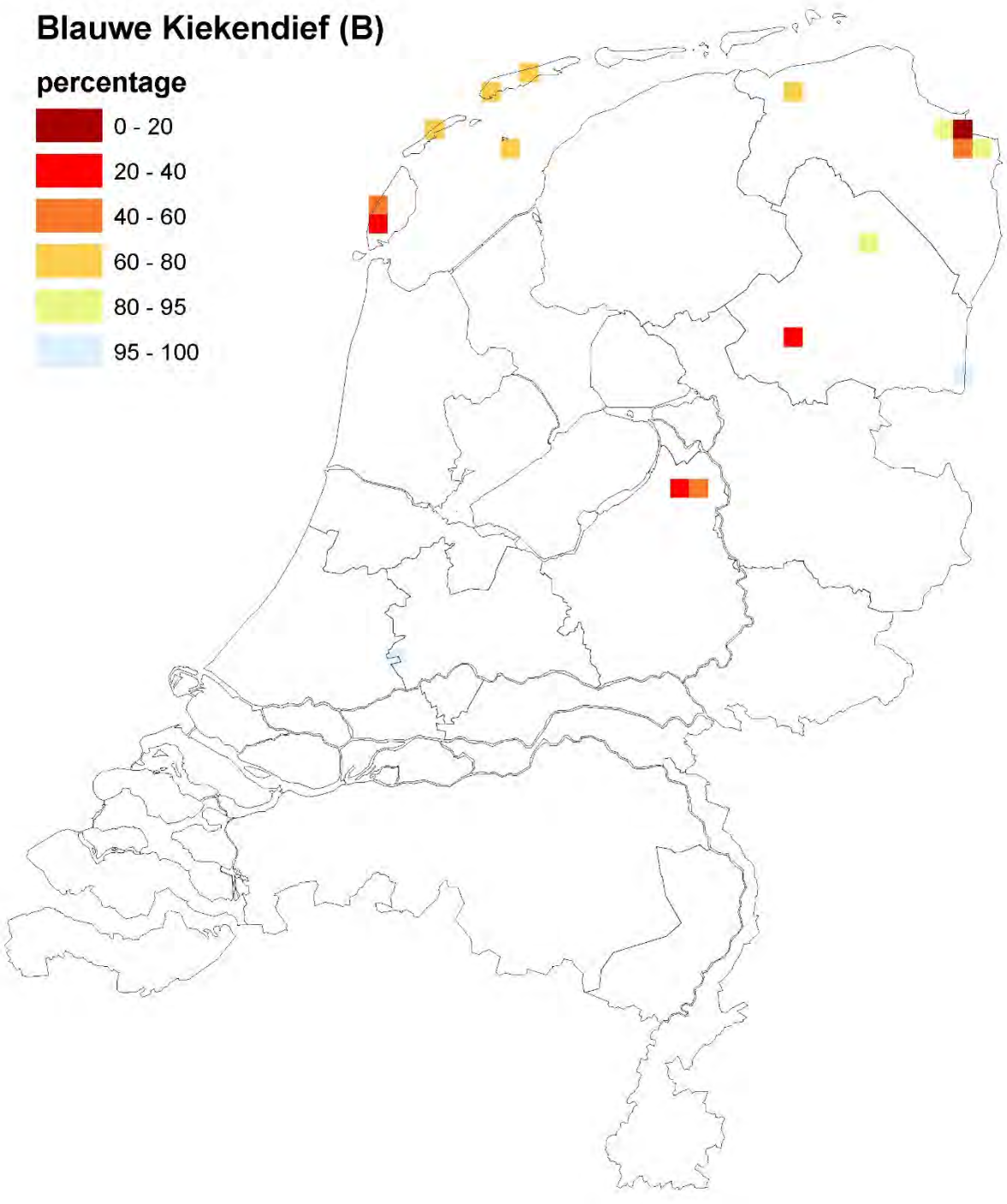
Kenschets

De Blauwe Kiekendief is een broedvogel van structuurrijke duinen, moerasgebieden en uitgestrekt agrarisch gebied, met name in het noorden van het land. De nestplaats van de Blauwe Kiekendief ligt doorgaans in vochtige duinvalleien of in verruigde rietmoerassen met gevarieerde vegetatiestructuur en enige opslag van struiken, met een voorkeur voor kruipwilg, braam en duindoorn. Het nest ligt meestal goed verstopt in moeilijk toegankelijk terrein en in de buurt van doornige struiken. Sinds kort wordt ook in grootschalig akkergebied gebroed. Blauwe Kiekendieven foerageren in duinvalleien, kwelders, grazige ruigten, cultuurgraslanden, akkerbouwgebieden en weilanden. Waarschijnlijk trekken de Nederlandse broedvogels niet ver weg in de winter en dan krijgen ze gezelschap van soortgenoten uit het hoge noorden van Europa. Het voedsel bestaat voornamelijk uit kleine vogels, muizen en (jonge) konijnen.

Gebieden

Weergegeven zijn de concentratiegebieden waar zich aantallen van (inter)nationaal belang bevinden.

Nr. gebied	Naam gebied	Bestaand VR-gebied met IHD	Provincie	Functie	Paren (gem. 2016-21)	Aandeel NL pop. (%)	VR (%)	HR (%)	NNN (%)	Overig (%)
C22	Oldambt	nee	Gr	B	5	47	0	0	3	97
2	Duinen en Lage Land Texel	ja	NH	B	3	33	100	100	99	0
4	Duinen Terschelling	ja	Fr	B	2	23	100	100	100	0

Verspreiding van de Blauwe Kiekendief als broedvogel in de periode 2016-2021. Weergegeven is de procentuele verdeling van de populatie, aflopend gesorteerd op aantal broedparen per 5x5 km-hok.

A082 Blauwe Kiekendief *Circus cyaneus*, niet-broedvogel

Landelijke informatie

Status Vogelrichtlijn:	Genoemd in bijlage I van de Vogelrichtlijn (artikel 4.1)
Talrijkheidsklasse:	Klein aantal
Populatieschatting:	400-800 vogels (2012/13-2014/15)
Aandeel:	1-2% van de biogeografische populatie (trekperiode en winter)
Trend lange termijn (vanaf 1980):	Matige afname (<5% per jaar)
Trend korte termijn (12 jaar):	Geen significante aantalsverandering
Staat van instandhouding:	Zeer ongunstig

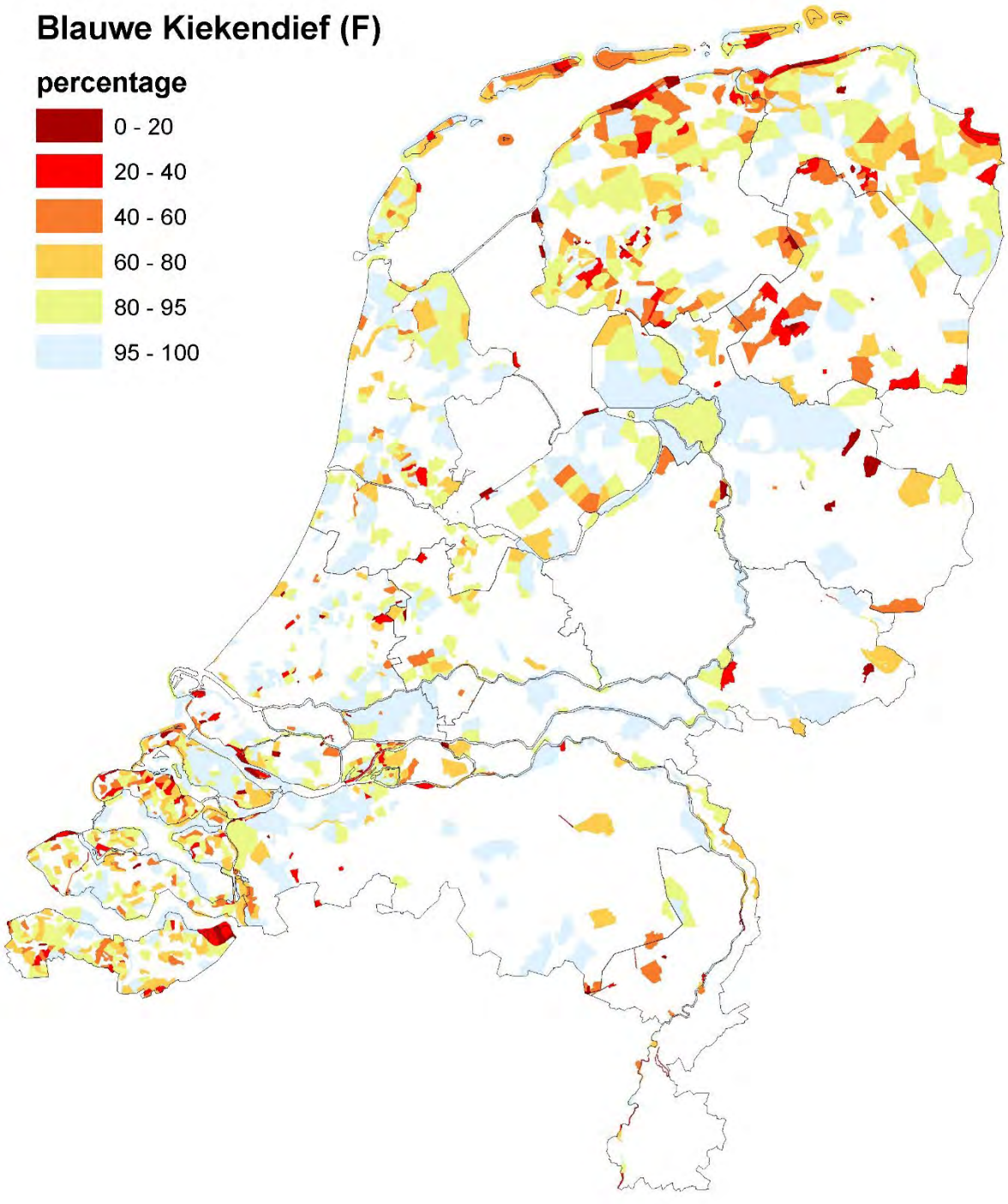
Kenschets

Een deel van de in ons land overwinterende Blauwe Kiekendieven zijn Nederlandse broedvogels die in eigen land blijven, een ander deel is afkomstig uit broedgebieden gelegen in Fenno-Scandinavië en Rusland. In Nederland kent de Blauwe Kiekendief in de winter een ruime verspreiding, met uitzondering van stedelijke agglomeraties en grote bossen. Ze vormen gemeenschappelijke slaapplaatsen in hoogveen- en heidegebieden, moerassen en boerenland, bestaande uit maximaal enkele tientallen vogels. Vanuit deze slaapplaatsen ondernemen ze tochten naar voedselgebieden (tot 15 km), waar ze foerageren op kleine vogels, muizen en konijnen. Blauwe Kiekendieven foerageren met name in duinvalleien, kwelders, grazige ruigten, cultuurgraslanden, akkerbouwgebieden en weilanden.

Gebieden

Weergegeven zijn de concentratiegebieden waar zich aantallen van (inter)nationaal belang bevinden.

Nr. gebied	Naam gebied	Bestaand VR-gebied met IHD	Provincie	Functie	Seiz.max. (gem. 2015-20)	Aandeel biogeog. pop. (%)	VR (%)	HR (%)	NNN (%)	Overig (%)
1	Waddenzee	nee	Fr, Gr, NH	F	50	<1	100	97	100	0

Verspreiding van de Blauwe Kiekendief als foeragerende niet-broedvogel in de periode 2015/16–2020/21. Weergegeven is de procentuele verdeling van de populatie, aflopend gesorteerd op de dichtheid van seizoensgemiddelde aantallen per telgebied.

A084 Grauwe Kiekendief *Circus pygargus*, broedvogel

Landelijke informatie

Status Vogelrichtlijn:	Genoemd in bijlage I van de Vogelrichtlijn (artikel 4.1)
Talrijkheidsklasse:	Zeer schaars
Populatieschatting:	53-80 paren (2020-2022)
Aandeel:	<1% van de biogeografische populatie
Trend lange termijn (vanaf 1990):	Matige toename (<5% per jaar)
Trend korte termijn (12 jaar):	Matige toename (<5% per jaar)
Staat van instandhouding:	Zeer ongunstig
Status Rode Lijst (2016):	Ernstig bedreigd

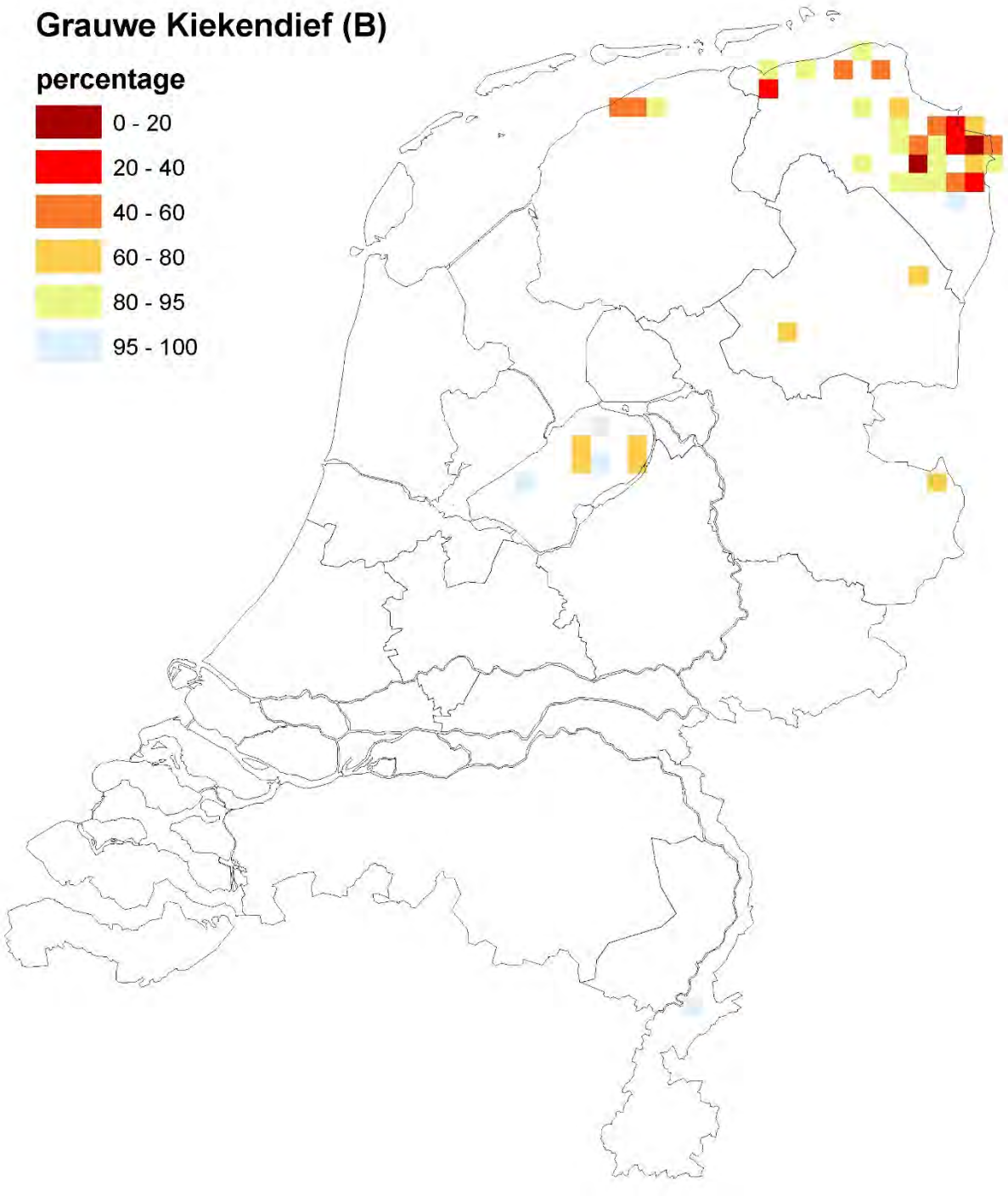
Kenschets

De Grauwe Kiekendief is de kleinste en slankste van de vier in Nederland voorkomende kiekendieven. Vanaf eind april arriveren ze uit de Afrikaanse overwinteringsgebieden om te broeden in grootschalige akkergebieden in vooral Noordoost-Groningen en Flevoland. In de loop van augustus vertrekken ze weer. Rond 1900-1930 broedden in Nederland nog 500-1.000 broedparen in hoogveen-, heide- en duingebieden en in grote moerassen. Door ontginning en ontsnippering van deze natuurlijke broedgebieden namen ze geleidelijk af, en versneld na de jaren vijftig. De dreigende teloorgang werd afgewend door een toevallige EU-maatregel waarin in het begin van de jaren negentig een grote oppervlakte landbouwgrond in vooral het Gronings Oldambt braak werd gelegd. Deze muizenrijke gebieden luidden het herstel in. De soort is gebaat bij een mix van braakliggende akkers, faunaranden en regulier gras- en bouwland. De meeste vogels broeden in percelen wintertarwe, gevolgd door wintergerst, luzerne en koolzaad. Incidenteel wordt nog gebroed in (semi-) natuurlijk biotoop: kwelders, droge rietvelden en bosaanplant.

Gebieden

Weergegeven zijn de concentratiegebieden waar zich aantallen van (inter)nationaal belang bevinden.

Nr. gebied	Naam gebied	Bestaand VR-gebied met IHD	Provincie	Functie	Paren (gem. 2016-21)	Aandeel NL pop. (%)	VR (%)	HR (%)	NNN (%)	Overig (%)
C22	Oldambt	nee	Gr	B	40	71	0	0	3	97

Verspreiding van de Grauwe Kiekendief als broedvogel in de periode 2016-2021. Weergegeven is de procentuele verdeling van de populatie, aflopend gesorteerd op aantal broedparen per 5x5 km-hok.

A094 Visarend *Pandion haliaetus*, broedvogel

Landelijke informatie

Status Vogelrichtlijn:	Genoemd in bijlage I van de Vogelrichtlijn (artikel 4.1)
Talrijkheidsklasse:	Uiterst schaars
Populatieschatting:	5-6 paren (2020-2022)
Aandeel:	<1% van de biogeografische populatie
Trend lange termijn (vanaf 1990):	Matige toename (<5% per jaar)
Trend korte termijn (12 jaar):	Sterke toename (>5% per jaar)
Staat van instandhouding:	Gunstig
Status Rode Lijst (2016):	Thans niet bedreigd

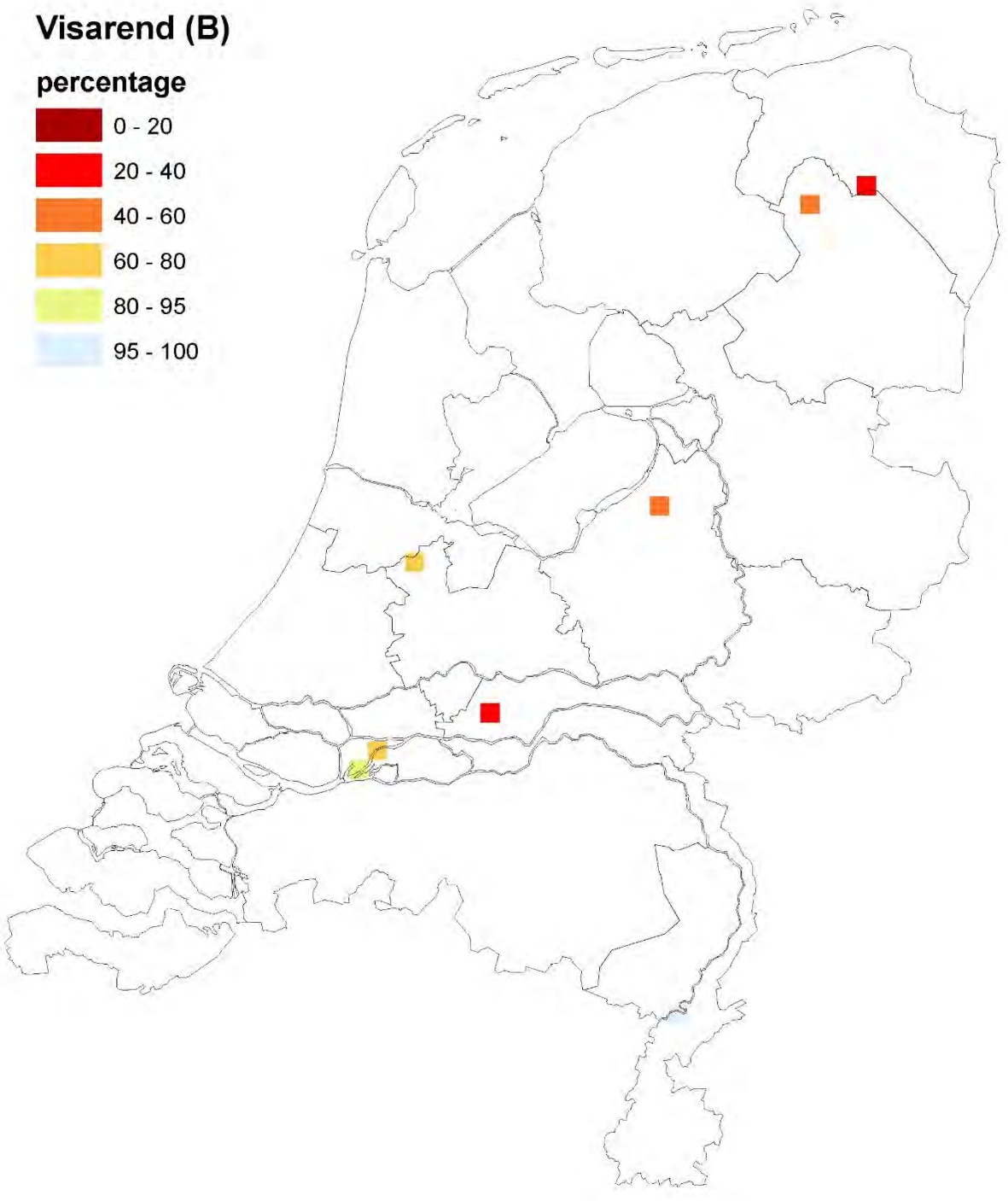
Kenschets

De Visarend is in Nederland een regelmatige doortrekker en sinds 2014 ook een zeldzame broedvogel. De soort broedt in Europa langs meren, plassen, in moerassen en moerasbossen. De enorme en op grote afstand zichtbare nesten worden door het broedpaar gebouwd in de buurt van water, in de top van een boom met vrij zicht, soms ook op palen en hoogspanningsmasten. Visarenden jagen zowel in helder als troebel water. Ze eten bijna uitsluitend vis, met een gewicht van 150-300 gram, soms tot 2 kilo. Welke soorten dat zijn, hangt af van het gebied. Het grootste deel van de Europese Visarenden broedt in Fenno-Scandinavië. Europese Visarenden overwinteren vooral in West-Afrika.

Gebieden

Weergegeven zijn de concentratiegebieden waar zich aantallen van (inter)nationaal belang bevinden.

Nr. gebied	Naam gebied	Bestaand VR-gebied met IHD	Provincie	Functie	Paren (gem. 2016-21)	Aandeel NL pop. (%)	VR (%)	HR (%)	NNN (%)	Overig (%)
112	Biesbosch	nee	NB, ZH	B	3	82	100	100	99	0

Verspreiding van de Visarend als broedvogel in de periode 2016-2021. Weergegeven is de procentuele verdeling van de populatie, aflopend gesorteerd op aantal broedparen per 5x5 km-hok.

A103 Slechtvalk *Falco peregrinus*, niet-broedvogel

Landelijke informatie

Status Vogelrichtlijn:	Genoemd in bijlage I van de Vogelrichtlijn (artikel 4.1)
Talrijkheidsklasse:	Klein aantal
Populatieschatting:	500-650 vogels (2016/17-2020/21)
Aandeel:	Ca. 1% van de biogeografische populatie (trekperiode en winter)
Trend lange termijn (vanaf 1989):	Matige toename (<5% per jaar)
Trend korte termijn (12 jaar):	Matige afname (<5% per jaar)
Staat van instandhouding:	Gunstig

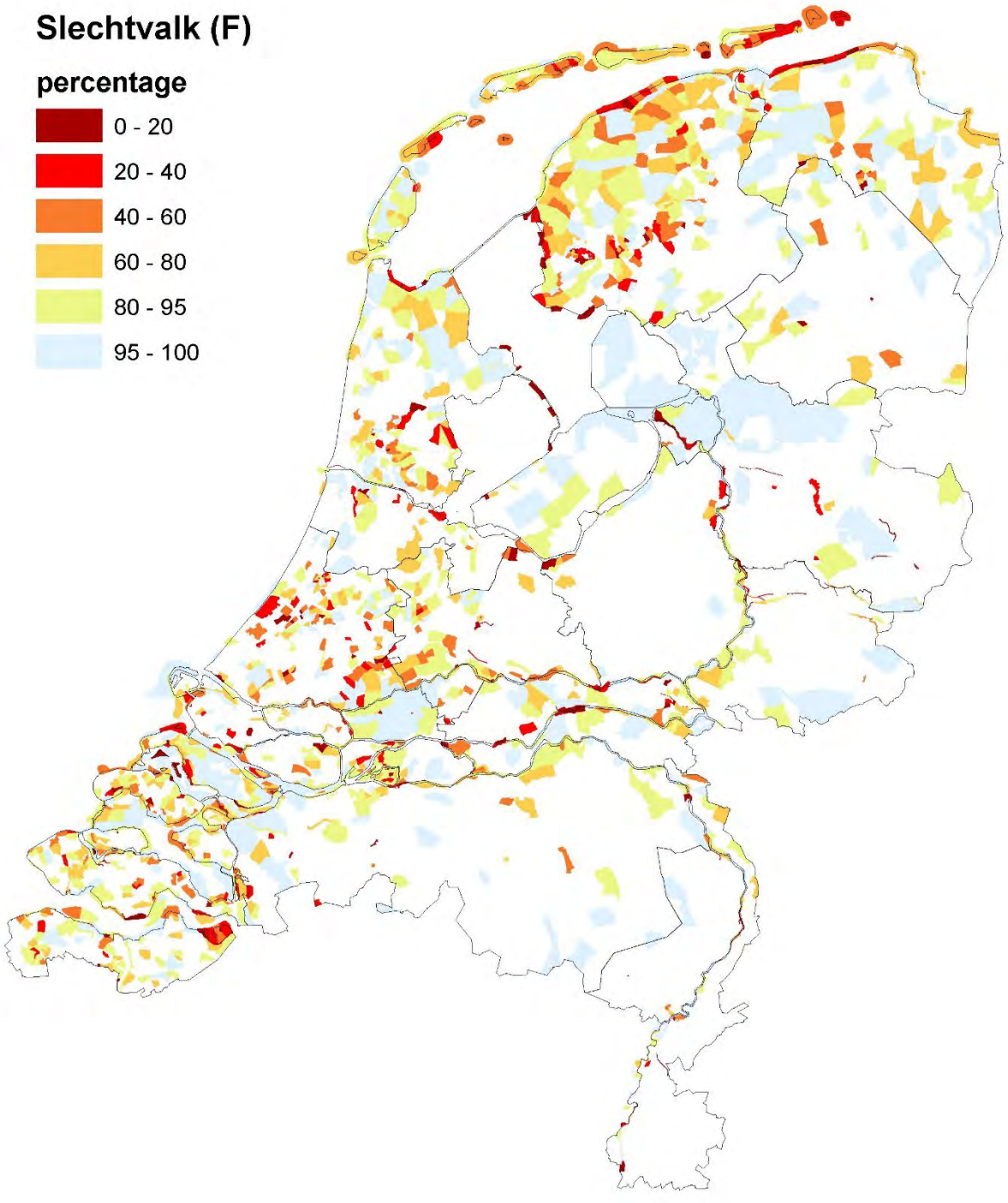
Kenschets

Buiten de broedperiode is de Slechtvalk in ons land vooral overwinteraar. Bij de sterk in omvang toegenomen Nederlandse broedpopulatie (190-210 broedparen) gaat het voornamelijk om standvogels, maar deze populatie wordt van augustus tot in april aangevuld met doortrekkers en overwinteraars uit Noord-Europa. Doortrek en overwintering is in Nederland al eeuwen een in het oog springend fenomeen. De 500-800 vogels die in Nederland overwinteren, keren jaarlijks naar dezelfde overwinteringsplekken terug. Vooral open waterrijke gebieden zoals het Waddengebied en de zuidwestelijke Delta oefenen dan een grote aantrekkingskracht uit. Hier staan eenden, steltlopers en meeuwen op het menu die met drieste achtervolgingsvluchten worden bemachtigd. Buiten wetlands heeft de Slechtvalk het vooral op duiven gemunt.

Gebieden

Weergegeven zijn de concentratiegebieden waar zich aantallen van (inter)nationaal belang bevinden.

Nr. gebied	Naam gebied	Bestaand VR-gebied met IHD	Provincie	Functie	Seiz.max. (gem. 2015-20)	Aandeel biogeog. pop. (%)	VR (%)	HR (%)	NNN (%)	Overig (%)
1	Waddenzee	ja	Fr, Gr, NH	F	67	<1	100	97	100	0

Verspreiding van de Slechtvalk als foeragerende niet-broedvogel in de periode 2015/16-2020/21. Weergegeven is de procentuele verdeling van de populatie, aflopend gesorteerd op de dichtheid van seizoensgemiddelde aantallen per telgebied.

A119 Porseleinhoen *Porzana porzana*, broedvogel

Landelijke informatie

Status Vogelrichtlijn:	Genoemd in bijlage I van de Vogelrichtlijn (artikel 4.1)
Talrijkheidsklasse:	Zeer schaars
Populatieschatting:	100-280 paren (2020-2022)
Aandeel:	<1% van de biogeografische populatie
Trend lange termijn (vanaf 1990):	Matige afname (<5% per jaar)
Trend korte termijn (12 jaar):	Matige afname (<5% per jaar)
Staat van instandhouding:	Zeer ongunstig
Status Rode Lijst (2016):	Kwetsbaar

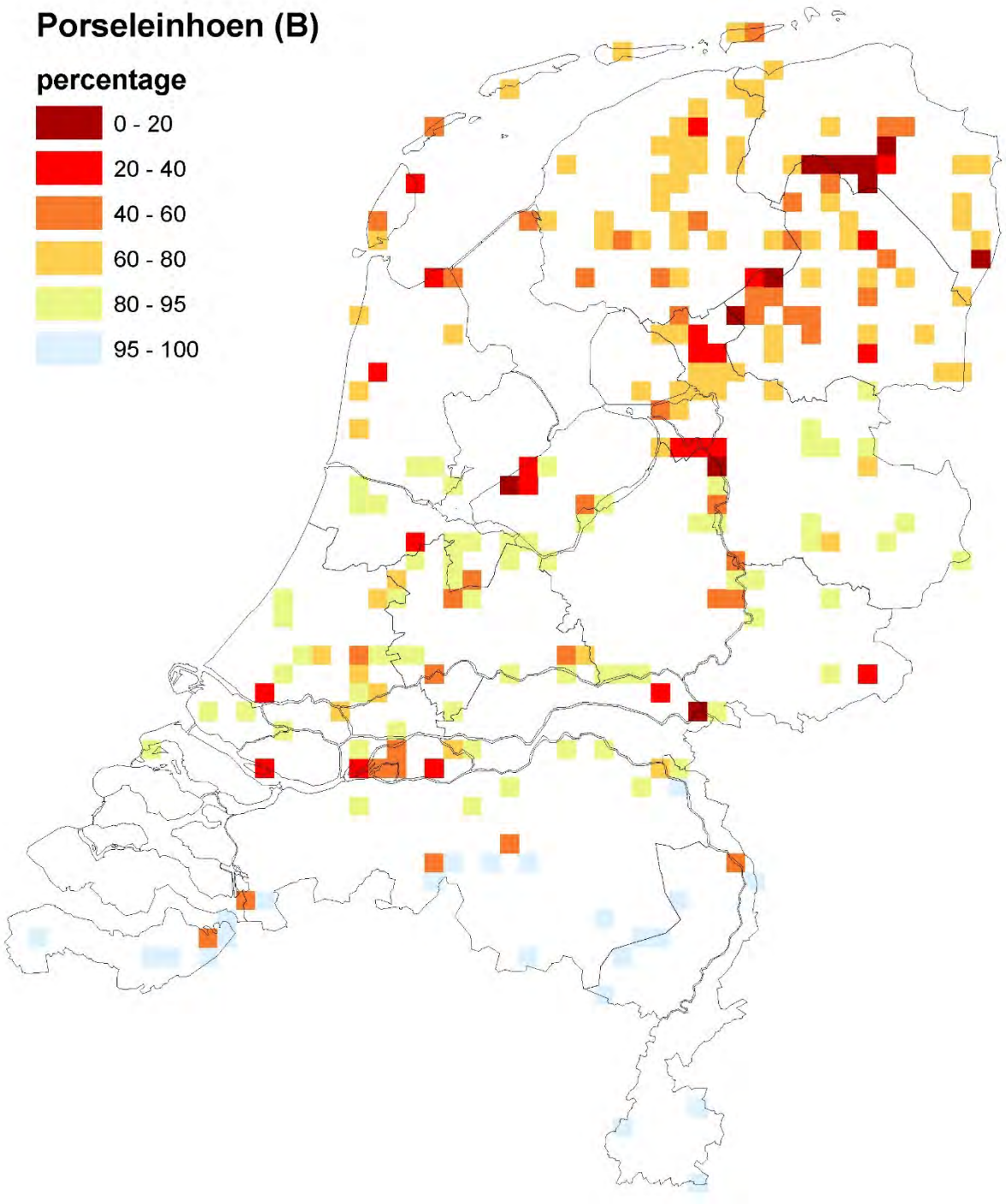
Kenschets

In Nederland broeden Porseleinhoenen vooral in laagveenmoerassen en in jonge rietvegetaties, soms ook in hoogvenen. Als pionier kan het Porseleinhoen gebieden met gunstige omstandigheden snel koloniseren en daar soms hoge dichtheden bereiken. Onder 'gunstige omstandigheden' worden allerlei mozaïekpatronen met lage vegetaties verstaan, afgewisseld door kleinschalig ondiep open water en kale plekken in de vegetatie. Daar wordt het voedsel bij elkaar gescharreld, dat vooral bestaat uit aquatische insecten(larven), slakken, jonge scheuten, wortels en zaden van waterplanten. Onze broedvogels arriveren vooral in april uit de Afrikaanse wintergebieden en zijn met name de eerste weken na aankomst vocaal actief. Hoewel de zwiepende baltsroep ver draagt zijn ze als uitgesproken nachtvogel lastig te inventariseren. Vanaf augustus vertrekken onze broedvogels naar de winterkwartieren die waarschijnlijk in zuidelijk en oostelijk Afrika liggen. De Porseleinhoenen die in Nederland voorkomen behoren tot de Europees/Afrikaanse flyway-populatie.

Gebieden

Weergegeven zijn de concentratiegebieden waar zich aantallen van (inter)nationaal belang bevinden.

Nr. gebied	Naam gebied	Bestaand VR-gebied met IHD	Provincie	Functie	Paren (gem. 2016-21)	Aandeel NL pop. (%)	VR (%)	HR (%)	NNN (%)	Overig (%)
20	Zuidlaardermeergebied	ja	Gr, Dr	B	23	10	100	0	99	0
C24	De Onlanden	nee	Dr	B	13	6	0	0	86	14
38	Rijntakken	ja	Gl, Ov, Ut	B	12	5	100	36	59	0
C21	Hoeksmeer, Schildmeer, Woudbloem	nee	Gr	B	8	4	0	0	17	83
78	Oostvaardersplassen	ja	Fl	B	8	4	100	0	100	0

Verspreiding van de Porseleinhoen als broedvogel in de periode 2016-2021. Weergegeven is de procentuele verdeling van de populatie, aflopend gesorteerd op aantal broedparen per 5x5 km-hok.

A121 Kleinst Waterhoen *Porzana pusilla*, broedvogel

Landelijke informatie

Status Vogelrichtlijn:	Genoemd in bijlage I van de Vogelrichtlijn (artikel 4.1)
Talrijkheidsklasse:	Uiterst schaars
Populatieschatting:	20-45 paren (2018-2020)
Aandeel:	6-13% van de biogeografische populatie
Trend lange termijn (vanaf 2007):	Matige toename (<5% per jaar)
Trend korte termijn (12 jaar):	Geen trend aantoonbaar
Staat van instandhouding:	Gunstig
Status Rode Lijst (2016):	Gevoelig

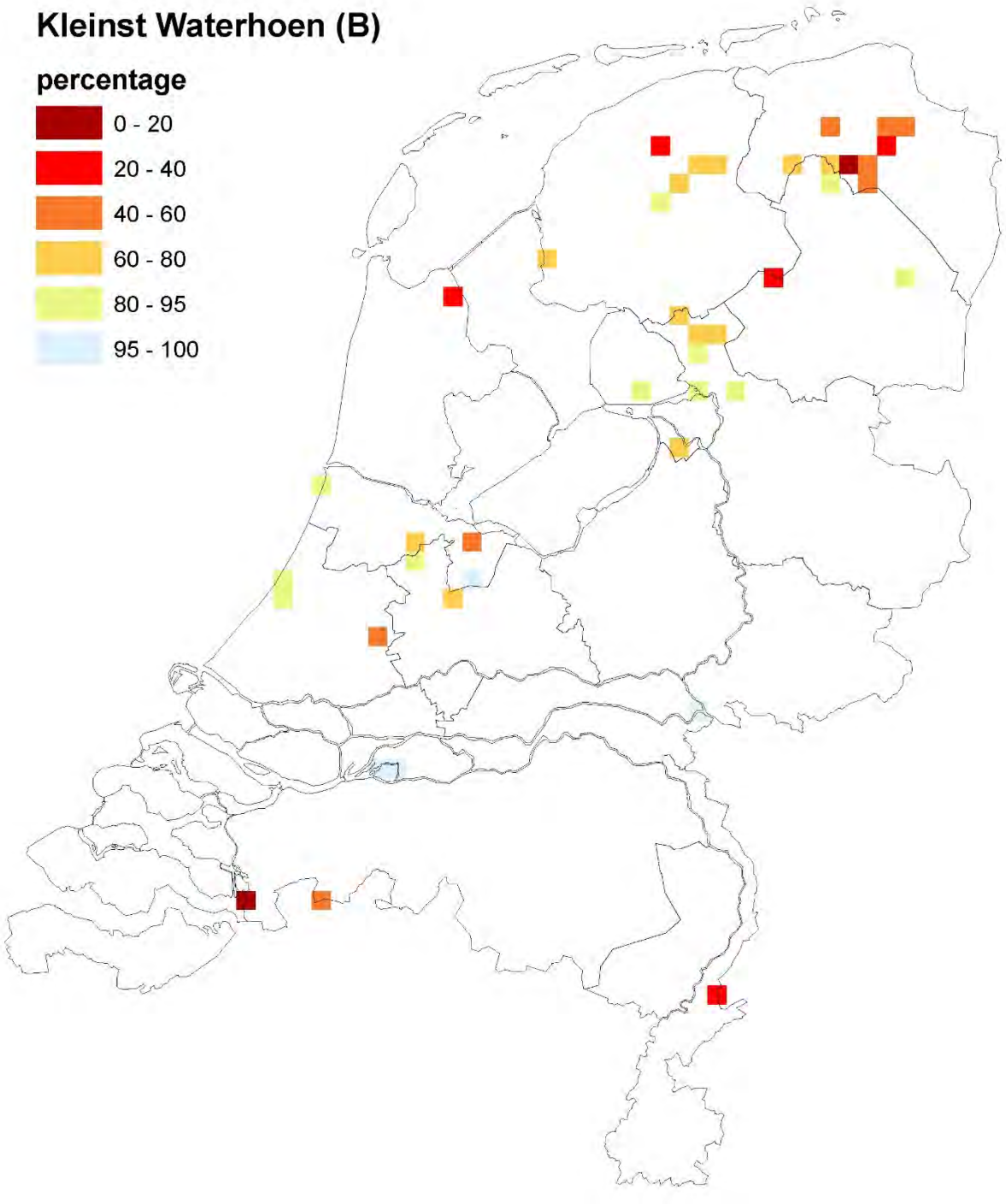
Kenschets

Als nachtactieve moerasvogel is deze ralachtige bijzonder lastig vast te stellen. De laatste 15 jaar worden ze steeds meer vastgesteld, wat kan duiden op een reële toename, maar ook op beter onderzoek. Zo wordt tegenwoordig eens per drie jaar in moerasgebieden extra aandacht besteed aan nachtactieve rallen. In Nederland profiteert het Kleinst Waterhoen van het omzetten van landbouwgrond in natte natuur en het instellen van hydrologische bufferzones en retentiebekkens rondom verdrogingsgevoelige natuur. Het zwaartepunt van de broedverspreiding bevindt zich in Noordoost-Nederland. Het Kleinst Waterhoen is een omnivoor die in ondiep water met slikkige onbegroeide zones foerageert op insecten(larven), wormen, slakjes, jonge vis en amfibieën, aangevuld met planten(zaden). Het sterk verbrokkelde Europese verspreidingsgebied strekt zich uit van Nederland en Spanje in het westen tot diep in Rusland, met het zwaartepunt mogelijk in Zuid-Rusland. Onze broedvogels zijn zomergasten die in april/mei arriveren en waarschijnlijk in de nazomer vertrekken naar de overwinteringskwartieren in het zuidoosten van Afrika. In Nederland broedende Kleinst Waterhoenen behoren tot de Europese flyway-populatie.

Gebieden

Weergegeven zijn de concentratiegebieden waar zich aantallen van (inter)nationaal belang bevinden.

Nr. gebied	Naam gebied	Bestaand VR-gebied met IHD	Provincie	Functie	Paren (gem. 2016-21)	Aandeel NL pop. (%)	VR (%)	HR (%)	NNN (%)	Overig (%)
20	Zuidlaardermeergebied	nee	Gr, Dr	B	7	33	100	0	99	0

Verspreiding van de Kleinst Waterhoen als broedvogel in de periode 2016-2021. Weergegeven is de procentuele verdeling van de populatie, aflopend gesorteerd op aantal broedparen per 5x5 km-hok.

A122 Kwartelkoning *Crex crex*, broedvogel

Landelijke informatie

Status Vogelrichtlijn:	Genoemd in bijlage I van de Vogelrichtlijn (artikel 4.1)
Talrijkheidsklasse:	Zeer schaars
Populatieschatting:	50-108 paren (2020-2022)
Aandeel:	<1% van de biogeografische populatie
Trend lange termijn (vanaf 1990):	Matige afname (<5% per jaar)
Trend korte termijn (12 jaar):	Sterke afname (>5% per jaar)
Staat van instandhouding:	Zeer ongunstig
Status Rode Lijst (2016):	Bedreigd

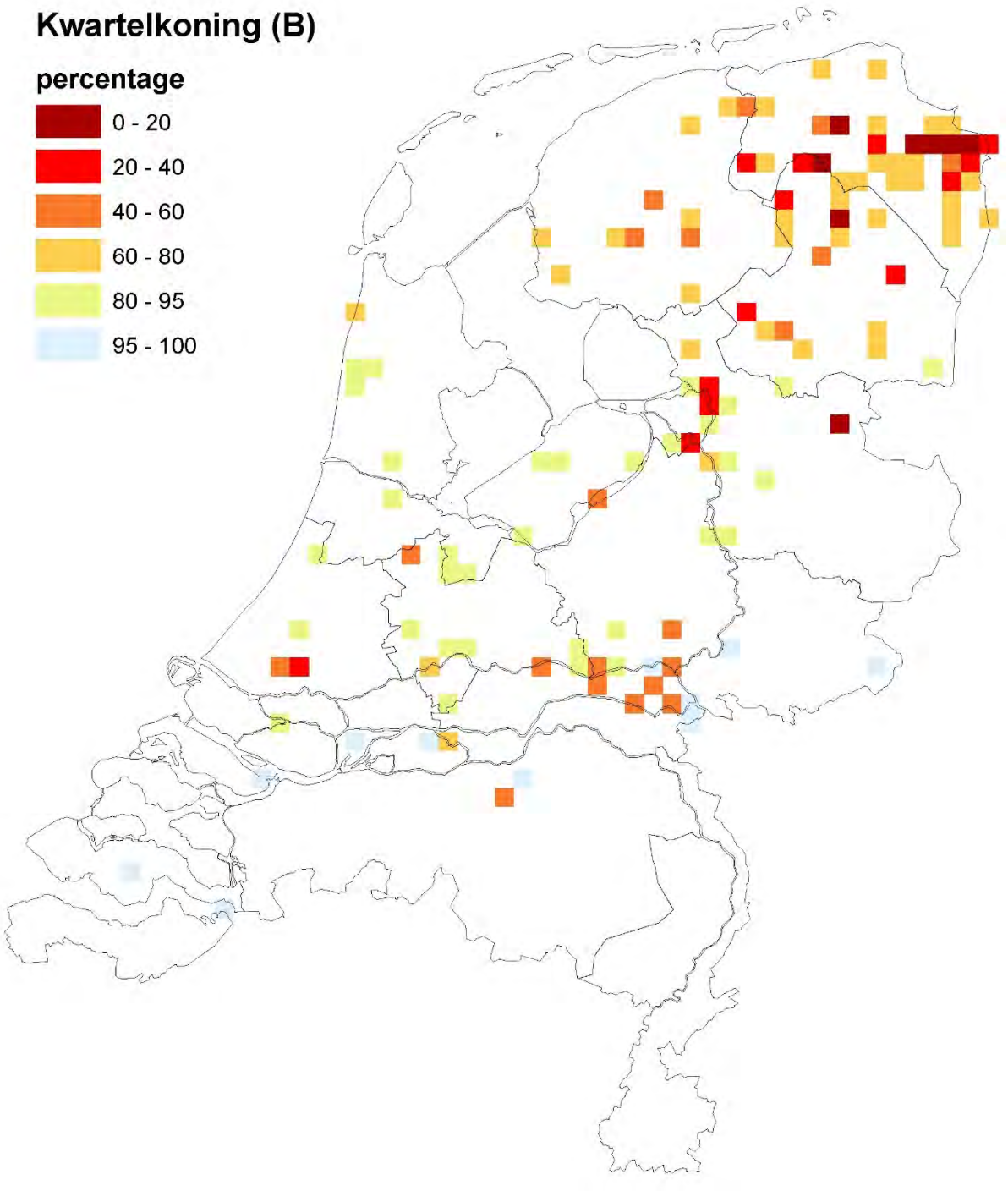
Kenschets

Kwartelkoningen behoren tot de laat arriverende broedvogels en zijn vooral van mei tot en met augustus-september in ons land aanwezig. De winterkwartieren liggen in Afrika. De Nederlandse broedgebieden liggen aan de noordwestrand van het verspreidingsareaal op het Europese continent (op de Britse Eilanden broedt een subpopulatie die zich in veel opzichten onderscheidt van onze broedvogels). In Nederland worden vooral hooilanden in rivier- en beekdalen opgezocht, lokaal (Oost-Groningen) ook akkerbouwgewassen als luzerne en wintergraan. De mannetjes maken hun aanwezigheid kenbaar door een verdragende crex crex roep. Om de lage jaarlijkse overleving te compenseren is de broedstrategie er op gericht twee succesvolle broedsels te produceren. Het aantalsverloop wordt gekenmerkt door sterke fluctuaties, zowel veroorzaakt door variaties in broedsucces als een hoge mate van dispersie gedurende het broedseizoen. Het aantalsverloop in Nederland wordt mede bepaald door immigratie van elders uit het verspreidingsgebied. In Nederland broedende Kwartelkoningen behoren tot de Europese en West-Aziatische/Sub-Sahara-Afrikaanse flyway-populatie.

Gebieden

Weergegeven zijn de concentratiegebieden waar zich aantallen van (inter)nationaal belang bevinden.

Nr. gebied	Naam gebied	Bestaand VR-gebied met IHD	Provincie	Functie	Paren (gem. 2016-21)	Aandeel NL pop. (%)	VR (%)	HR (%)	NNN (%)	Overig (%)
C22	Oldambt	nee	Gr	B	14	16	0	0	3	97
C25	Drentsche Aa-gebied	nee	Dr, Gr	B	5	6	0	37	59	41
38	Rijntakken	ja	Gl, Ov, Ut	B	5	6	100	36	59	0
36	Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht	ja	Ov	B	3	4	100	72	74	0

Verspreiding van de Kwartelkoning als broedvogel in de periode 2016-2021. Weergegeven is de procentuele verdeling van de populatie, aflopend gesorteerd op aantal broedparen per 5x5 km-hok.

A125 Meerkoet *Fulica atra*, niet-broedvogel

Landelijke informatie

Status Vogelrichtlijn:	Niet in bijlage I genoemde en geregeld voorkomende trekvogel zoals bedoeld in artikel 4.2 van de Vogelrichtlijn
Talrijkheidsklasse:	Zeer groot aantal
Populatieschatting:	420.000-470.000 vogels (2016/17-2020/21)
Aandeel:	27-30% van de biogeografische populatie (trekperiode en winter)
Trend lange termijn (vanaf 1980):	Geen significante aantalsverandering
Trend korte termijn (12 jaar):	Matige toename (<5% per jaar)
Staat van instandhouding:	Gunstig

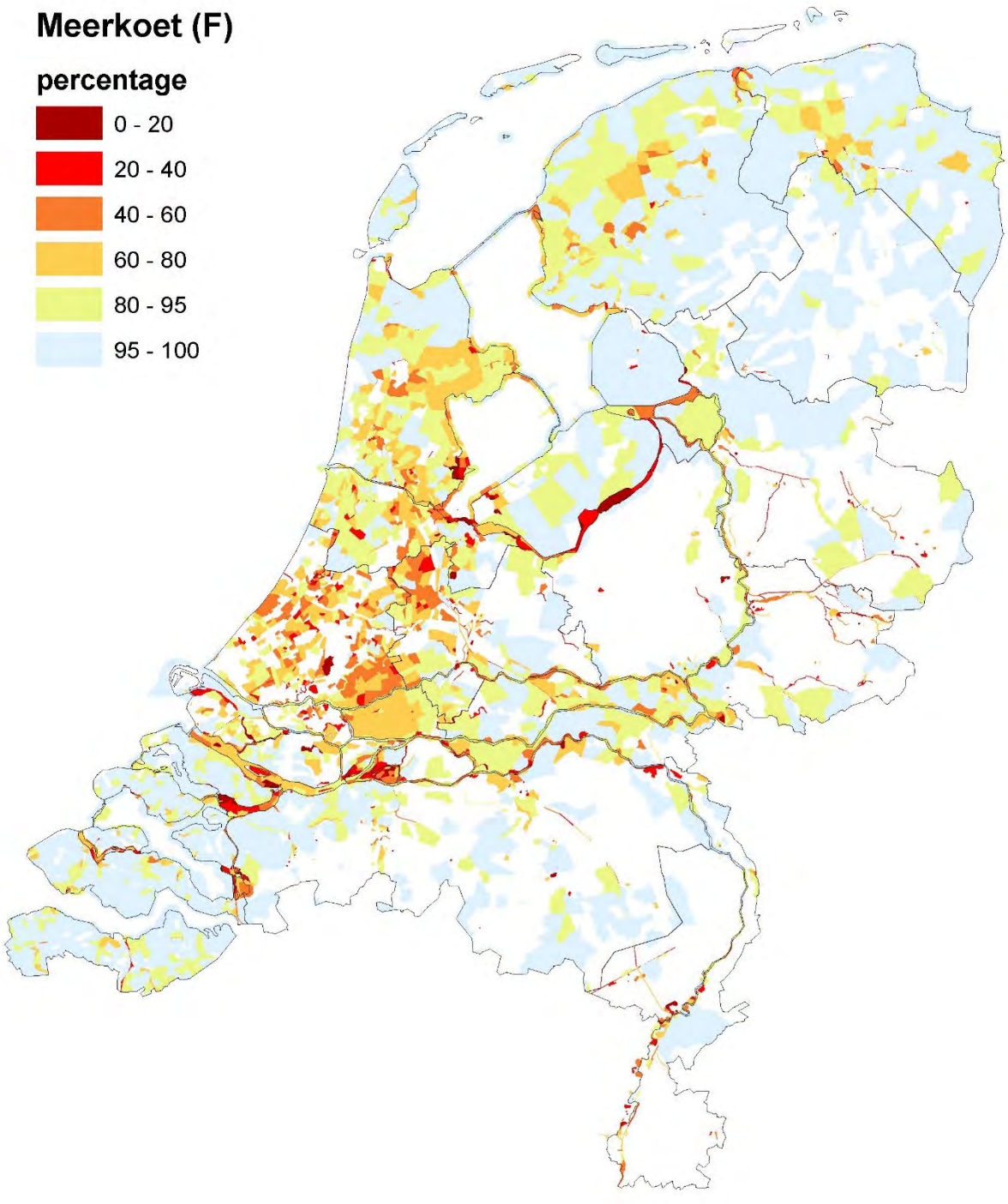
Kenschets

De Meerkoet is een algemene aan rallen verwante soort die zich in de broedtijd in allerlei verschillende zoete en brakke wateren ophoudt, van moerassen tot stadsgrachten. Ook in de winter is de Meerkoet in Nederland wijdverspreid en dan wordt de broedpopulatie aangevuld met overwinteraars uit Noordoost-Europa. De soort kan met name in het najaar in geschikte wateren zoals het IJsselmeergebied, de Randmeren en de zuidwestelijke Delta in grote concentraties voorkomen. Gedurende de winter wordt de verspreiding ruimer en is de Meerkoet bijvoorbeeld ook steeds meer te vinden in graslandpolders. Het dieet is gevarieerd (afhankelijk van de tijd van het jaar), van gras en waterplanten tot insecten en schaaldieren. De in Nederland verblijvende Meerkoeten maken deel uit van de Noordwest-Europese flyway-populatie.

Gebieden

Weergegeven zijn de concentratiegebieden waar zich aantallen van (inter)nationaal belang bevinden.

Nr. gebied	Naam gebied	Bestaand VR-gebied met IHD	Provincie	Functie	Seiz.max. (gem. 2015-20)	Aandeel biogeog. pop. (%)	VR (%)	HR (%)	NNN (%)	Overig (%)
73	Markermeer & IJmeer	ja	FI, NH	F	42.500	3	100	2	25	0
76	Veluwerandmeren	ja	FI, GI, Ov	F	38.300	2	100	100	23	0
114	Krammer-Volkerak	ja	ZH, NB, ZI	F	25.800	2	100	100	80	0
109	Haringvliet	ja	ZH	F	24.900	2	100	100	100	0
112	Biesbosch	ja	NB, ZH	F	15.700	1	100	100	99	0

Verspreiding van de Meerkoet als foeragerende niet-broedvogel in de periode 2015/16–2020/21. Weergegeven is de procentuele verdeling van de populatie, aflopend gesorteerd op de dichtheid van seizoensgemiddelde aantallen per telgebied.

A127 Kraanvogel *Grus grus*, broedvogel

Landelijke informatie

Status Vogelrichtlijn:	Genoemd in bijlage I van de Vogelrichtlijn (artikel 4.1)
Talrijkheidsklasse:	Uiterst schaars
Populatieschatting:	40-46 paren (2020-2022)
Aandeel:	<1% van de biogeografische populatie
Trend lange termijn (vanaf 1990):	Sterke toename (>5% per jaar)
Trend korte termijn (12 jaar):	Sterke toename (>5% per jaar)
Staat van instandhouding:	Gunstig
Status Rode Lijst (2016):	Gevoelig

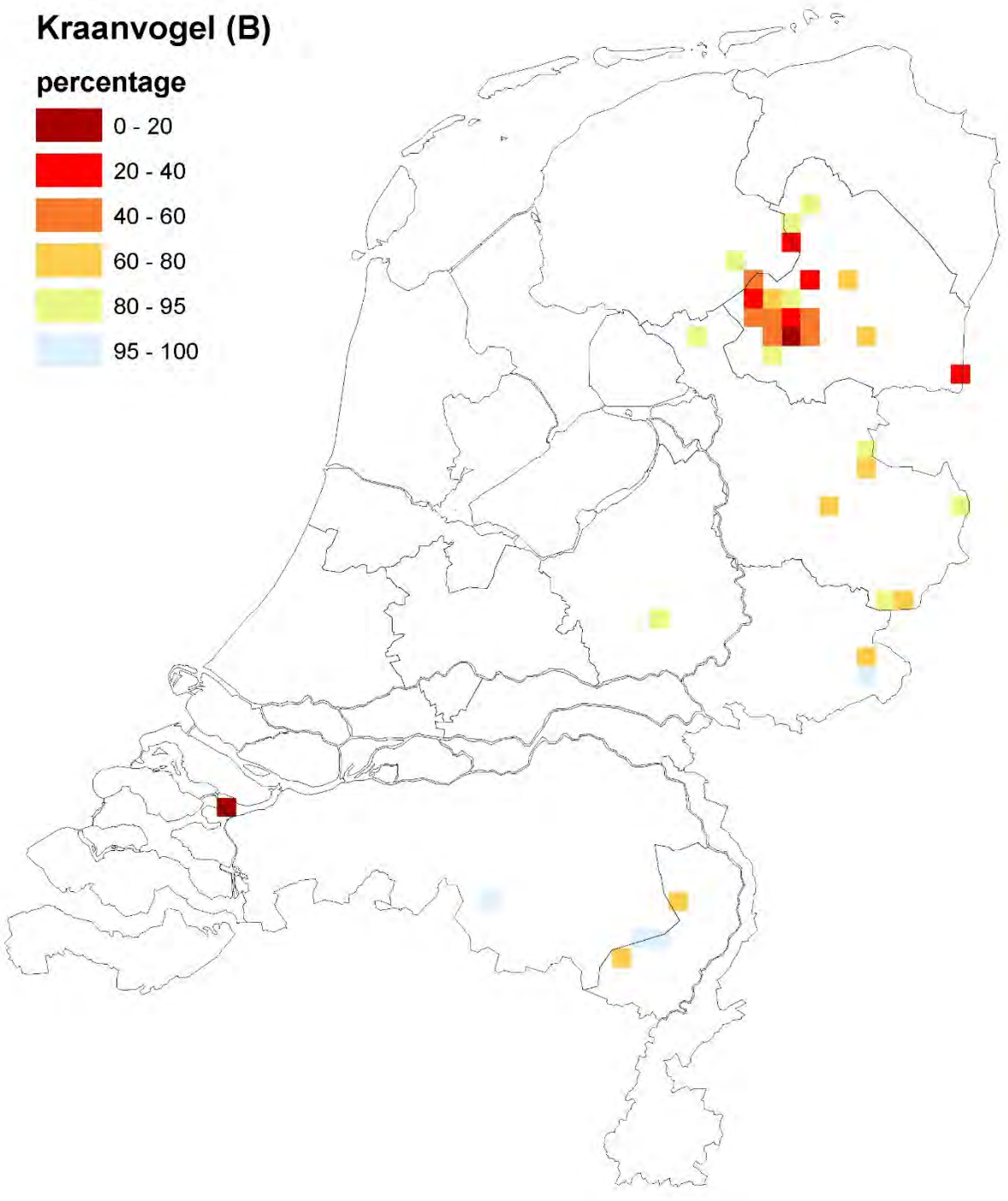
Kenschets

Na eeuwenlange afwezigheid als broedvogel heeft de Kraanvogel zich in 2001 weer gevestigd als broedvogel in Nederland. Eerst in het Fochteloërveen, gevolgd door het Dwingelderveld. Sinds 2010 wordt ook buiten Drenthe gebroed in de oostelijke provincies, vooral in Overijssel. De broedhabitat van deze verstoringsgevoelige soort omvat vooral de meest natte en rustige delen van hoogveengebieden en natte heidevelden. Het menu omvat zowel plantaardig materiaal als dierlijk materiaal, zoals insecten en kleine zoogdieren. In Nederland verblijven in de trektijd in (zuid)oost-Nederland soms langere tijd Kraanvogels. Slaapplaatsen van betekenis zijn dan o.a. te vinden in de Peel-regio en in het (noord)oosten van het land. De in Nederland broedende Kraanvogels behoren tot de flyway-populatie 'Noordwest-Europa/Iberië en Marokko'.

Gebieden

Weergegeven zijn de concentratiegebieden waar zich aantallen van (inter)nationaal belang bevinden.

Nr. gebied	Naam gebied	Bestaand VR-gebied met IHD	Provincie	Functie	Paren (gem. 2016-21)	Aandeel NL pop. (%)	VR (%)	HR (%)	NNN (%)	Overig (%)
23	Fochteloërveen	nee	Dr, Fr	B	9	28	100	100	100	0
30	Dwingelderveld	nee	Dr	B	6	19	100	100	100	0
27	Drents-Friese Wold & Leggelderveld	nee	Dr, Fr	B	3	9	100	100	100	0
33	Bargerveen	nee	Dr	B	2	6	100	100	100	0

Verspreiding van de Kraanvogel als broedvogel in de periode 2016-2021. Weergegeven is de procentuele verdeling van de populatie, aflopend gesorteerd op aantal broedparen per 5x5 km-hok.

A130 Scholekster *Haematopus ostralegus*, niet-broedvogel

Landelijke informatie

Status Vogelrichtlijn:	Niet in bijlage I genoemde en geregeld voorkomende trekvogel zoals bedoeld in artikel 4.2 van de Vogelrichtlijn
Talrijkheidsklasse:	Groot aantal
Populatieschatting:	170.000-190.000 vogels (2016/17-2020/21)
Aandeel:	21-23% van de biogeografische populatie (trekperiode en winter)
Trend lange termijn (vanaf 1980):	Matige afname (<5% per jaar)
Trend korte termijn (12 jaar):	Matige afname (<5% per jaar)
Staat van instandhouding:	Zeer ongunstig

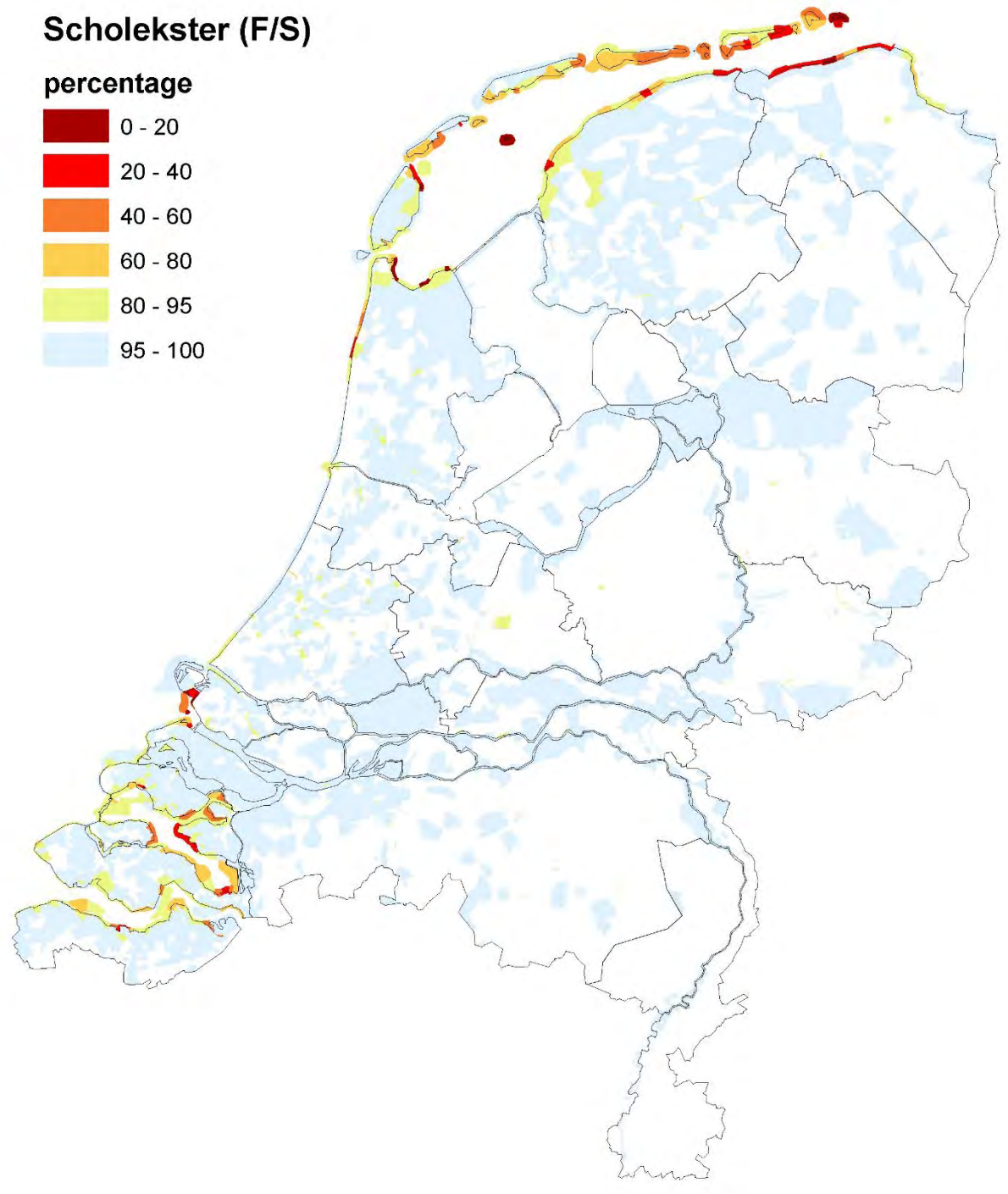
Kenschets

De Scholekster is buiten het broedseizoen grotendeels gebonden aan wadgebieden en estuaria. De Waddenzee is het belangrijkste overwinteringsgebied van deze soort, maar ook het Deltagebied herbergt tienduizenden vogels. Strenge vorst kan zorgen voor een gedeeltelijke uittocht van Scholeksters uit de Waddenzee richting Frankrijk en de Delta. De soort foerageert vooral op schelpdieren (mossels, kokkels, nonnetjes) en in de zomer ook op wormen die verzameld worden op bij laagwater droogvallende wadplaten en schelpdierbanken. Bij hoogwater concentreren ze zich in grote groepen op hoogwatervluchtplaatsen. In het binnenland vormen vooral regenwormen en emelten hun voedselbron. Een groot deel van de Scholeksters die buiten de broedtijd in Nederland voorkomt, betreft eigen broedvogels. De Scholeksters die in Nederland voorkomen behoren tot de Europese/Zuid- en West-Europese en Noordwest-Afrikaanse flyway-populatie.

Gebieden

Weergegeven zijn de concentratiegebieden waar zich aantallen van (inter)nationaal belang bevinden.

Nr. gebied	Naam gebied	Bestaand VR-gebied met IHD	Provincie	Functie	Seiz.max. (gem. 2015-20)	Aandeel biogeog. pop. (%)	VR (%)	HR (%)	NNN (%)	Overig (%)
1	Waddenzee	ja	Fr, Gr, NH	F	131.000	16	100	97	100	0
118	Oosterschelde	ja	Zl	F	35.800	4	100	100	5	0
122	Westerschelde & Saeftinghe	ja	Zl	F	12.800	2	100	100	1	0

Verspreiding van de Scholekster als foeragerende en slapende niet-broedvogel in de periode 2015/16–2020/21. Weergegeven is de procentuele verdeling van de populatie, aflopend gesorteerd op de dichtheid van seizoensgemiddelde aantallen per telgebied.

A131 Steltkluut *Himantopus himantopus*, broedvogel

Landelijke informatie

Status Vogelrichtlijn:	Genoemd in bijlage I van de Vogelrichtlijn (artikel 4.1)
Talrijkheidsklasse:	Zeer schaars
Populatieschatting:	17-82 paren (2020-2022)
Aandeel:	<1% van de biogeografische populatie
Trend lange termijn (vanaf 1990):	Sterke toename (>5% per jaar)
Trend korte termijn (12 jaar):	Sterke toename (>5% per jaar)
Staat van instandhouding:	Gunstig
Status Rode Lijst (2016):	Gevoelig

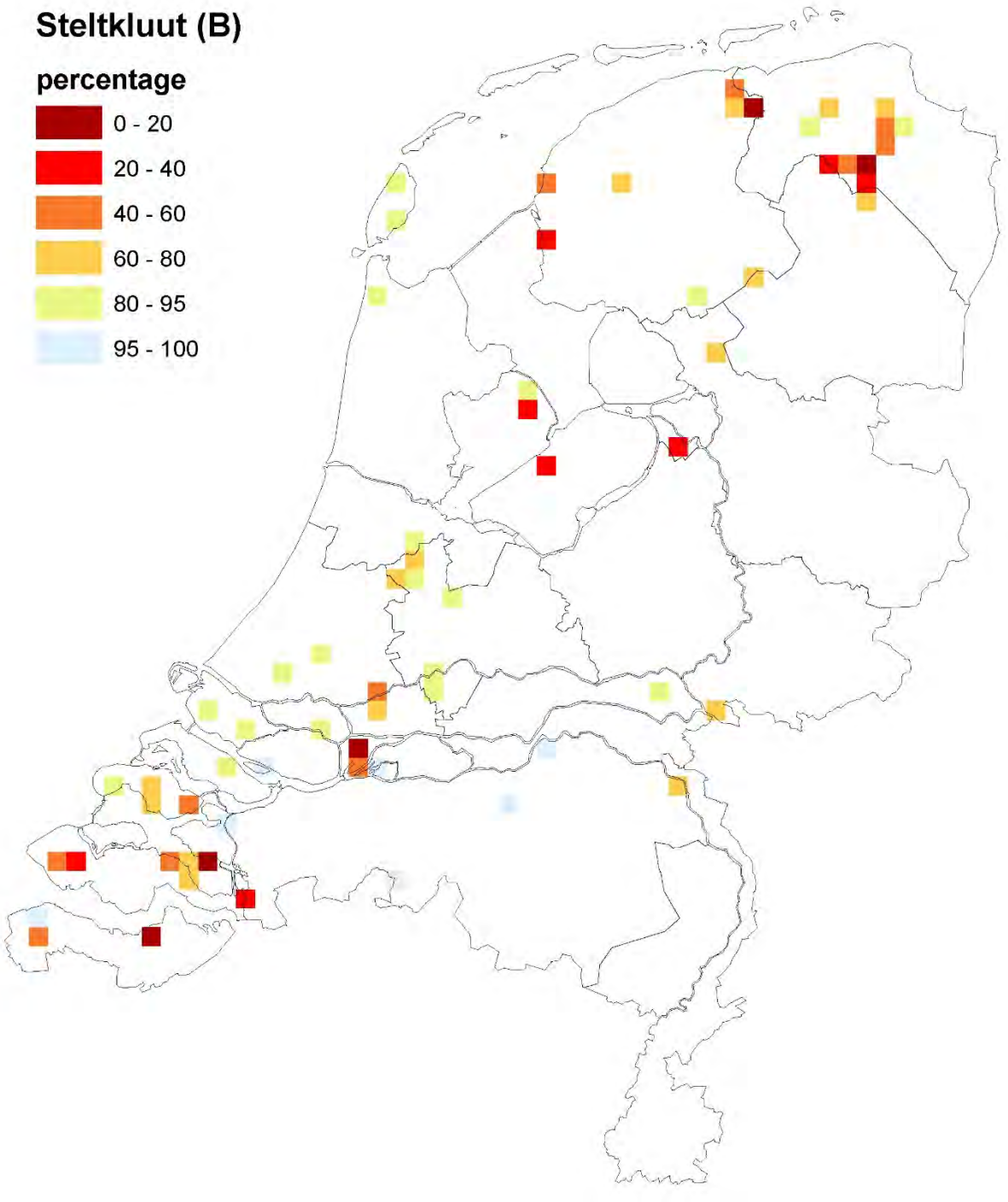
Kenschets

Het eerste gedocumenteerde Nederlandse broedgeval van de Steltkluut vond in 1931 plaats op de Beegderheide bij Heel, vlak bij Roermond. Tot ongeveer 1990 was het aantal broedparen van de Steltkluut zeer wisselend. In invasiejaren hadden Steltkluten een sterke voorkeur voor het Deltagebied, met name Zeeuws-Vlaanderen. Na 2000 verschoof het zwaartepunt van de verspreiding van de Delta naar Noordoost-Nederland. Sinds 2004 ontbrak de soort in geen enkel jaar als broedvogel in Nederland en in 2021 werden minimaal 75 broedparen geteld, een record. Steltkluten broeden vooral bij ons in jaren met een grote voorjaarsdroogte in Zuid-Europa, die de vogels naar het noorden doet uitwijken. Het broedhabitat van deze soort ligt in wei- en hooilanden, langs kreken, vloeiwegen, ondiepe vennen en opspuitterreinen. Het is een soort die met name in pioniershabitat broedt. De grootste gemene deler is de aanwezigheid van ondiep water. Op het menu staan kleine ongewervelde waterdieren, kleine visjes en soms ook zaden. De in Nederland broedende Steltkluten behoren tot de Zuidwest-Europese en Noordwest-Afrikaanse/West-Afrikaanse flyway-populatie.

Gebieden

Weergegeven zijn de concentratiegebieden waar zich aantallen van (inter)nationaal belang bevinden.

Nr. gebied	Naam gebied	Bestaand VR-gebied met IHD	Provincie	Functie	Paren (gem. 2016-21)	Aandeel NL pop. (%)	VR (%)	HR (%)	NNN (%)	Overig (%)
20	Zuidlaardermeergebied	nee	Gr, Dr	B	7	19	100	0	99	0
8	Lauwersmeer	nee	Fr, Gr	B	3	7	100	0	99	0

Verspreiding van de Steltkluut als broedvogel in de periode 2016-2021. Weergegeven is de procentuele verdeling van de populatie, aflopend gesorteerd op aantal broedparen per 5x5 km-hok.

A132 Kluut *Recurvirostra avosetta*, broedvogel

Landelijke informatie

Status Vogelrichtlijn:	Genoemd in bijlage I van de Vogelrichtlijn (artikel 4.1)
Talrijkheidsklasse:	Vrij talrijk
Populatieschatting:	5.800-6.650 paren (2020-2022)
Aandeel:	19-21% van de biogeografische populatie
Trend lange termijn (vanaf 1990):	Matige afname (<5% per jaar)
Trend korte termijn (12 jaar):	Matige toename (<5% per jaar)
Staat van instandhouding:	Matig ongunstig
Status Rode Lijst (2016):	Thans niet bedreigd

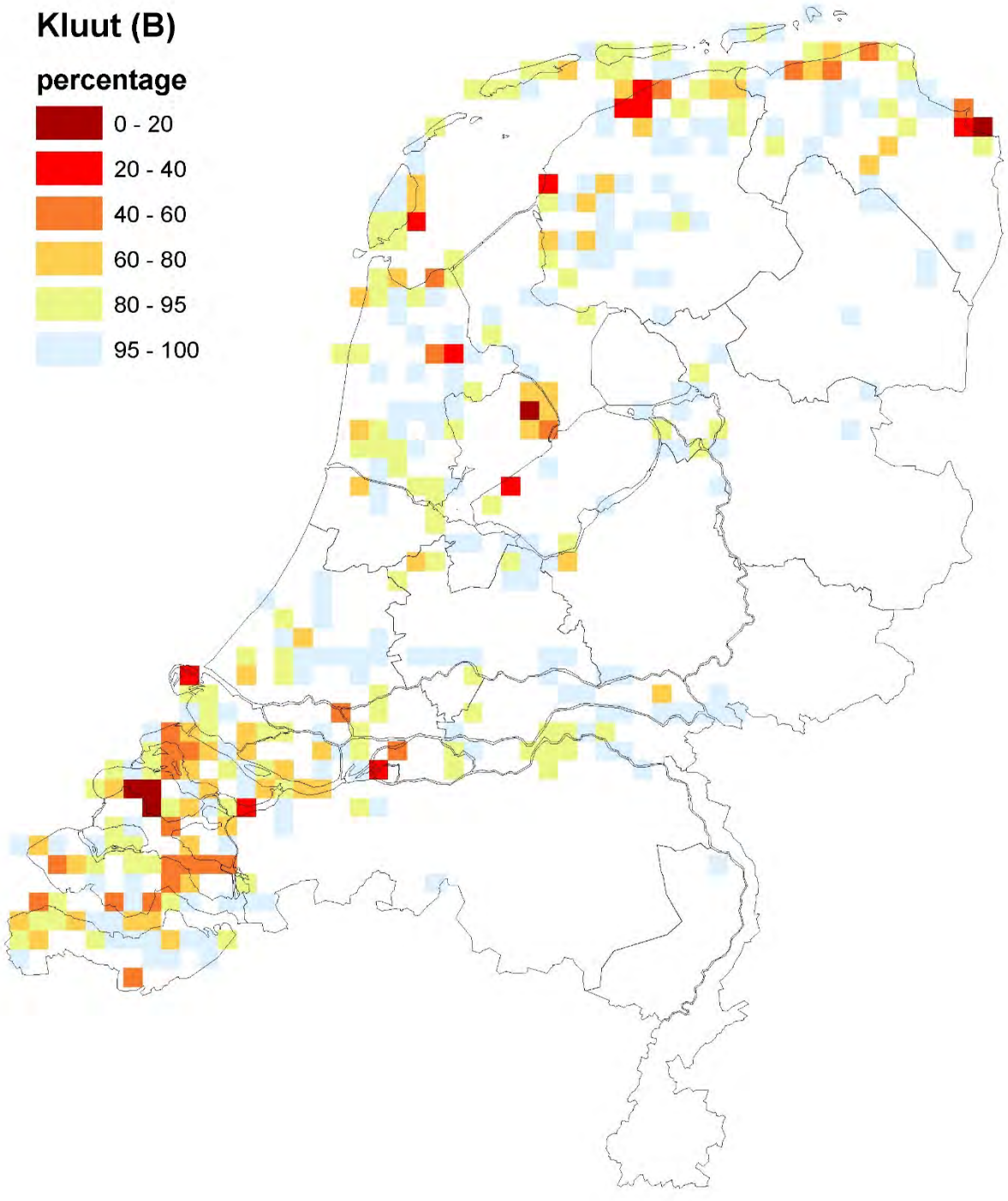
Kenschets

Kluten zijn in Nederland voornamelijk van maart tot juli in hun broedgebieden te vinden, die veelal bestaan uit kale of schaars begroeide eilandjes in nabijheid van ondiep water en slikken. Deze gebieden zijn met name in het Waddengebied en de zuidwestelijke Delta te vinden, hoewel de Kluut ook (tijdelijk) geschikte broedgebieden in het binnenland weet te vinden. De soort broedt voornamelijk in kolonies, maar in kleinere gebieden zijn ook solitaire paren of groepjes van slechts enkele paren te vinden. Wanneer de eieren, gelegd in een nestkuiltje op de grond, uitkomen, verlaten de kuikens direct het nest en verzamelen onder toeziend oog van de ouders hun eigen voedsel. Het voedsel bestaat uit allerlei kleine ongewervelden, zoals insecten en hun larven en kreeftachtigen. In Nederland broedende Kluten behoren tot de West-Europese/Noordwest-Afrikaanse flyway-populatie.

Gebieden

Weergegeven zijn de concentratiegebieden waar zich aantallen van (inter)nationaal belang bevinden.

Nr. gebied	Naam gebied	Bestaand VR-gebied met IHD	Provincie	Functie	Paren (gem. 2016-21)	Aandeel NL pop. (%)	VR (%)	HR (%)	NNN (%)	Overig (%)
1	Waddenzee	ja	Fr, Gr, NH	B	1.200	22	100	97	100	0
118	Oosterschelde	ja	Zl	B	470	8	100	100	5	0
73	Markermeer & IJmeer	nee	Fl, NH	B	400	7	100	2	25	0
C01	Texel, binnendijks	nee	NH	B	350	6	0	6	16	84
C64	Maasvlakte	nee	ZH	B	190	3	0	<1	6	94

Verspreiding van de Kluut als broedvogel in de periode 2016-2021. Weergegeven is de procentuele verdeling van de populatie, aflopend gesorteerd op aantal broedparen per 5x5 km-hok.

A132 Kluut *Recurvirostra avosetta*, niet-broedvogel

Landelijke informatie

Status Vogelrichtlijn:	Genoemd in bijlage I van de Vogelrichtlijn (artikel 4.1)
Talrijkheidsklasse:	Vrij groot aantal
Populatieschatting:	12.000-17.000 vogels (2016/17-2020/21)
Aandeel:	12-18% van de biogeografische populatie (trekperiode)
Trend lange termijn (vanaf 1980):	Geen significante aantalsverandering
Trend korte termijn (12 jaar):	Geen significante aantalsverandering
Staat van instandhouding:	Matig ongunstig

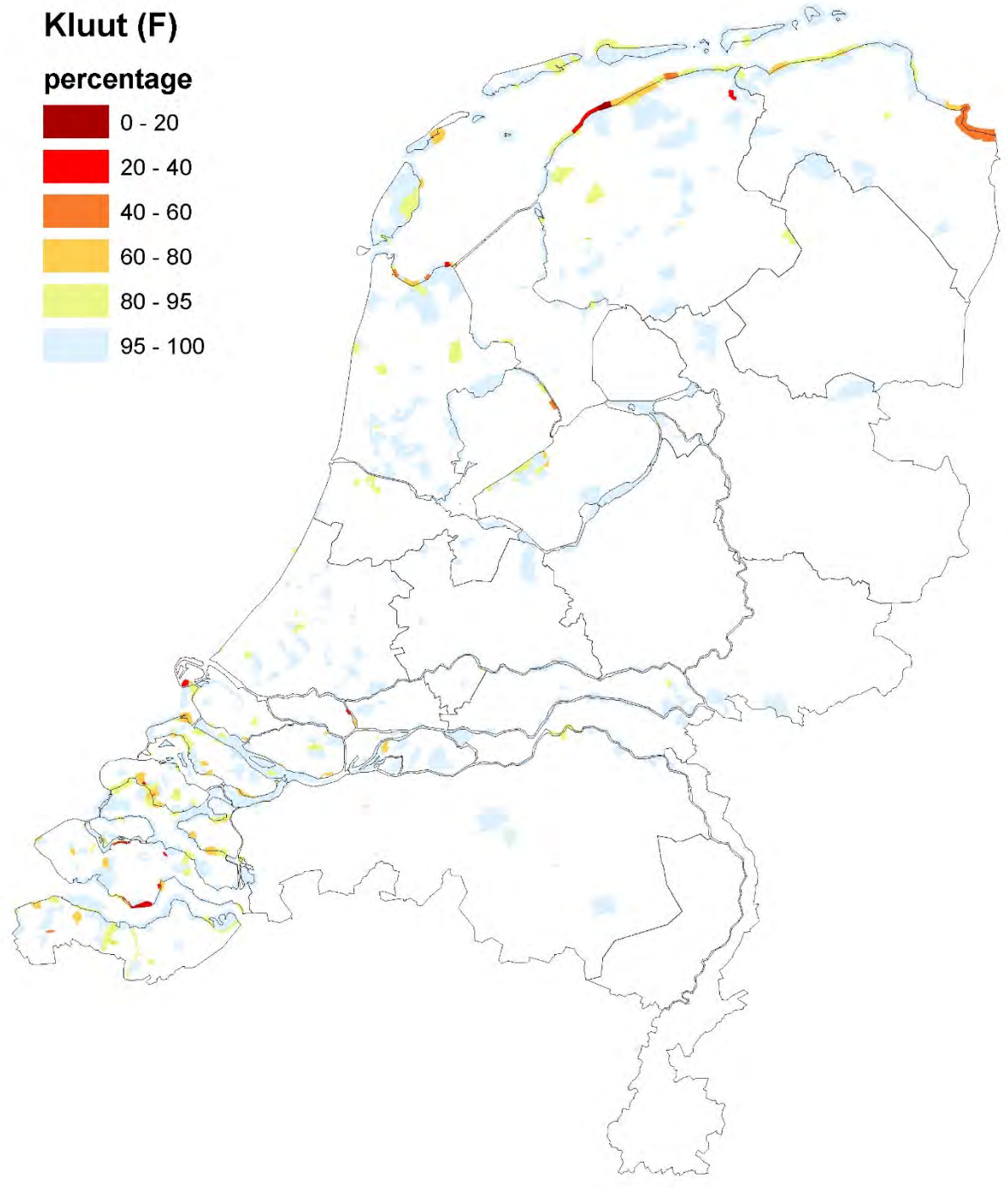
Kenschets

Kluten zijn het hele jaar door in Nederland te vinden, maar met name in de periode van juli tot november komen grote aantallen Kluten vanuit heel Noordwest-Europa naar het Waddengebied en de zuidwestelijke Delta om te ruien. Vervolgens trekt een deel door naar zuidelijker gelegen overwinteringsgebieden, tot West-Afrika aan toe. Een toenemend aandeel aan Kluten blijft echter ook in Nederland overwinteren, met name in mildere winters. Het voorkomen van doortrekkers, nazomerpleisteraars (inclusief ruiende vogels) en overwinteraars is gebonden aan getijdengebieden en in veel mindere mate aan grote ondiepe zoetwaterplassen. Op het slik en in ondiepe wateren wordt er gefoerageerd naar allerlei kleine ongewervelden zoals insecten en hun larven, kreeftachtigen en zeeduizendpoten. In Nederland doortrekkende en overwinterende Kluten behoren tot de West-Europese/Noordwest-Afrikaanse flyway-populatie.

Gebieden

Weergegeven zijn de concentratiegebieden waar zich aantallen van (inter)nationaal belang bevinden.

Nr. gebied	Naam gebied	Bestaand VR-gebied met IHD	Provincie	Functie	Seiz.max. (gem. 2015-20)	Aandeel biogeog. pop. (%)	VR (%)	HR (%)	NNN (%)	Overig (%)
1	Waddenzee	ja	Fr, Gr, NH	F	12.200	13	100	97	100	0
118	Oosterschelde	ja	Zl	F	1.400	2	100	100	5	0
122	Westerschelde & Saeftinghe	ja	Zl	F	1.000	1	100	100	1	0
8	Lauwersmeer	ja	Fr, Gr	F	950	1	100	0	99	0
101	Duinen Goeree & Kwade Hoek	ja	ZH	F	920	1	100	100	100	0

Verspreiding van de Kluut als foeragerende niet-broedvogel in de periode 2015/16–2020/21. Weergegeven is de procentuele verdeling van de populatie, aflopend gesorteerd op de dichtheid van seizoensgemiddelde aantallen per telgebied.

A137 Bontbekplevier *Charadrius hiaticula*, niet-broedvogel

Landelijke informatie

Status Vogelrichtlijn:	Niet in bijlage I genoemde en geregeld voorkomende trekvogel zoals bedoeld in artikel 4.2 van de Vogelrichtlijn
Talrijkheidsklasse:	Vrij groot aantal
Populatieschatting:	12.800-29.500 vogels (2016/17-2020/21)
Aandeel:	5-12% van de biogeografische populatie (trekperiode)
Trend lange termijn (vanaf 1980):	Matige toename (<5% per jaar)
Trend korte termijn (12 jaar):	Matige toename (<5% per jaar)
Staat van instandhouding:	Gunstig

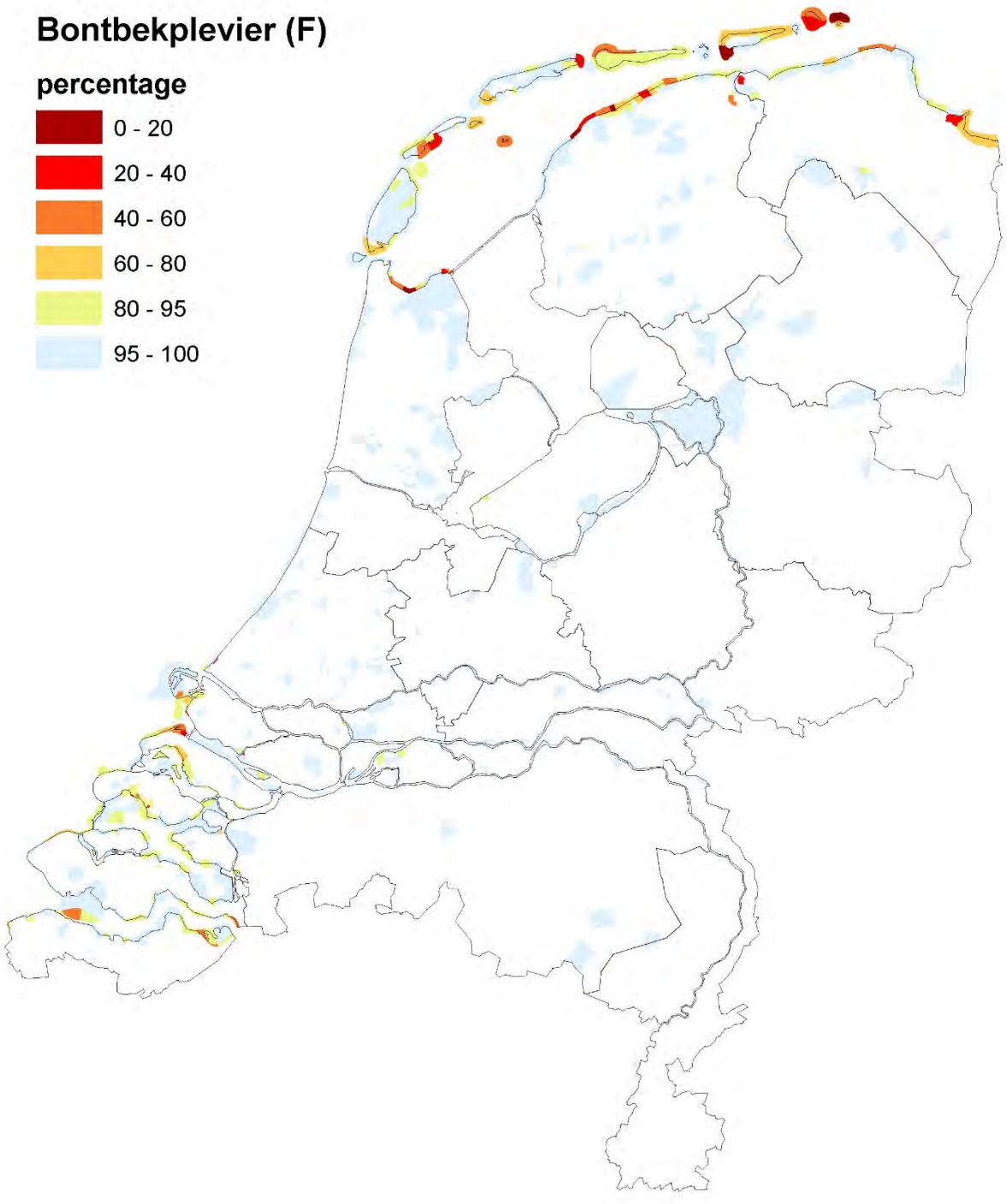
Kenschets

Bontbekplevieren zijn jaarrond in Nederland aanwezig. De Bontbekplevier is tijdens de doortrekperiode en in de winter sterk gebonden aan getijdengebieden. De meeste vogels volgen hier het getijdenritme en rusten tijdens vloed op hoogwatervluchtplaatsen, al blijft een deel van de vogels dan doorgaan met foerageren. Hoogwatervluchtplaatsen kenmerken zich door geringe vegetatiebedekking: zandplaten, stranden, kwelders en schorren, (binnendijks) inlagen en, vooral bij stormvloed, kale akkers. De voedselbiotopen bestaan in getijdengebieden uit droogvallende, vaak zandige platen. Het voedsel wordt veelal hoog op de getijdenplaten gezocht, vaak dicht tegen de kwelders en schorren aan en liefst op korte afstand van de hoogwatervluchtplaatsen. In het binnenland, waar de soort schaars is, zoeken Bontbekplevieren voedsel op zandige oevers en drooggevallen slikken in bijvoorbeeld moerassen, op onder water gezette bollenvelden en andere ondiepe wateren. Het voedsel bestaat uit zeeduizendpoten, kleine krabben en andere kreeftachtigen, insecten en wadslakjes. Broedvogels en overwinteraars in Noordwest-Europa, waaronder ons land, behoren tot de vorm *hiaticula* (onderdeel van de Noord-Europese/Europese en Noord-Afrikaanse flyway-populatie). In de trektijd wordt deze populatie aangevuld met arctische *psammodroma* (behorende tot de Canadese, Groenlandse & IJslandse/West- en Zuid-Afrikaanse flyway-populatie) en *tundrae* vogels, die vooral in Afrika overwinteren (behorende tot de Noordoost-Europese & Siberische/Zuidwest-Aziatische & Oost- en Zuid-Afrikaanse flyway-populatie).

Gebieden

Weergegeven zijn de concentratiegebieden waar zich aantallen van (inter)nationaal belang bevinden.

Nr. gebied	Naam gebied	Bestaand VR-gebied met IHD	Provincie	Functie	Seiz.max. (gem. 2015-20)	Aandeel biogeog. pop. (%)	VR (%)	HR (%)	NNN (%)	Overig (%)
1	Waddenzee	ja	Fr, Gr, NH	F	15.500	6	100	97	100	0

Verspreiding van de Bontbekplevier als foeragerende niet-broedvogel in de periode 2015/16–2020/21. Weergegeven is de procentuele verdeling van de populatie, aflopend gesorteerd op de dichtheid van seizoensgemiddelde aantallen per telgebied.

A138 Strandplevier *Charadrius alexandrinus*, broedvogel

Landelijke informatie

Status Vogelrichtlijn:	Genoemd in bijlage I van de Vogelrichtlijn (artikel 4.1)
Talrijkheidsklasse:	Zeer schaars
Populatieschatting:	175-245 paren (2020-2022)
Aandeel:	Ca. 1% van de biogeografische populatie
Trend lange termijn (vanaf 1990):	Matige afname (<5% per jaar)
Trend korte termijn (12 jaar):	Matige toename (<5% per jaar)
Staat van instandhouding:	Zeer ongunstig
Status Rode Lijst (2016):	Bedreigd

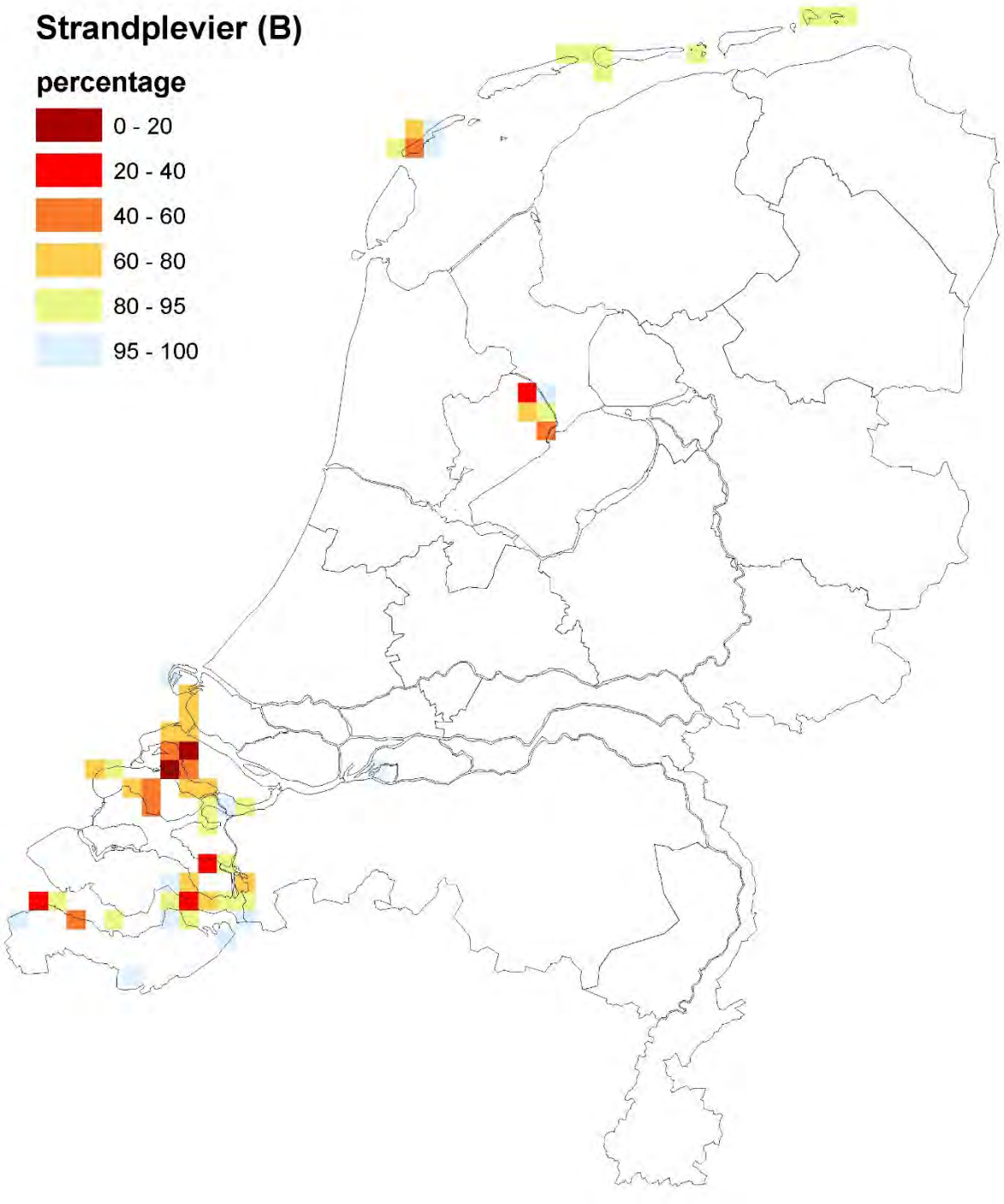
Kenschets

In Nederland is de Strandplevier een schaarse broedvogel van vooral kustgebieden, die in Zuidwest-Europa en vooral West-Afrika overwintert, en tevens doortrekker in klein aantal. De Strandplevier is een uitgesproken soort van dynamische zoute kustmilieus. Buiten de kustgebieden in de Delta en de Wadden komt de soort nauwelijks voor in Nederland. De Strandplevier is een pionier die op kale tot schaars begroeide terreinen broedt. Het natuurlijk broedbiotoop in het kustgebied bestaat uit primaire duinen, strandvlaktes, permanent drooggevallen zandplaten, schelpenstrandjes en schelprijke hoge delen van schorren en kwelders. Daarnaast wordt ook gebroed op opgespoten eilanden en taluds van zeedijken e.d. Strandplevieren broeden solitair of in losse kolonies. Het nest bestaat uit een kuiltje in de grond, bekleed met wat schelpjes of steentjes. De soort foerageert voornamelijk in de buurt van het nest, op vloedmerken en elders in de intergetijdengebieden. Vogels zoeken naar insecten, kreeftachtigen, spinnen, slakken en wormpjes, tussen vegetatie of op de bodem. Op stranden is met name de voedselrijke aanspoelsellaag langs de vloedlijn een belangrijke voedselbron voor families met kuikens. De in Nederland broedende en doortrekkende Strandplevieren behoren tot de West-Europese en West-Mediterrane/West-Afrikaanse flyway-populatie.

Gebieden

Weergegeven zijn de concentratiegebieden waar zich aantallen van (inter)nationaal belang bevinden.

Nr. gebied	Naam gebied	Bestaand VR-gebied met IHD	Provincie	Functie	Paren (gem. 2016-21)	Aandeel NL pop. (%)	VR (%)	HR (%)	NNN (%)	Overig (%)
115	Grevelingen	ja	ZH, Zl	B	54	32	100	100	57	0
122	Westerschelde & Saeftinghe	ja	Zl	B	16	10	100	100	1	0
118	Oosterschelde	ja	Zl	B	14	8	100	100	5	0
1	Waddenzee	ja	Fr, Gr, NH	B	9	6	100	97	100	0
113	Voordelta	nee	Zl, ZH	B	9	5	100	100	100	0

Verspreiding van de Strandplevier als broedvogel in de periode 2016-2021. Weergegeven is de procentuele verdeling van de populatie, aflopend gesorteerd op aantal broedparen per 5x5 km-hok.

A138 Strandplevier *Charadrius alexandrinus*, niet-broedvogel

Landelijke informatie

Status Vogelrichtlijn:	Genoemd in bijlage I van de Vogelrichtlijn (artikel 4.1)
Talrijkheidsklasse:	Zeer klein aantal
Populatieschatting:	120-210 vogels (2016/17-2020/21)
Aandeel:	<1% van de biogeografische populatie (trekperiode)
Trend lange termijn (vanaf 1980):	Sterke afname (>5% per jaar)
Trend korte termijn (12 jaar):	Matige afname (<5% per jaar)
Staat van instandhouding:	Zeer ongunstig

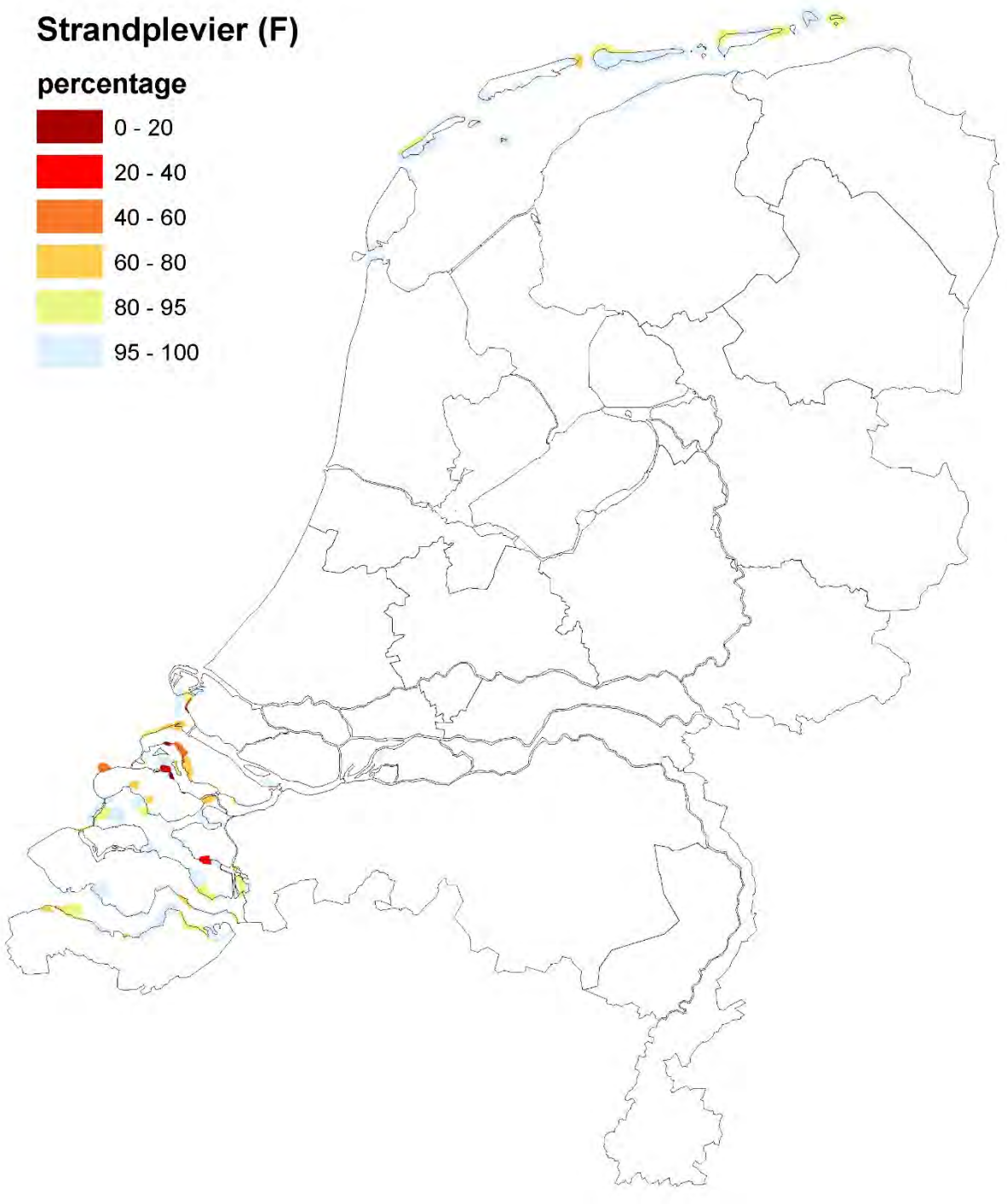
Kenschets

In Nederland is de Strandplevier een zeldzame broedvogel en doortrekker in klein aantal. De Strandplevieren die buiten het broedseizoen in Nederland voorkomen zijn vooral eigen broedvogels, aangevuld met broedvogels uit Duitsland en Denemarken. De Strandplevier verblijft in de doortrekperiode vrijwel uitsluitend in kustgebieden. Hier verzamelen ze zich in juli en augustus in kleine groepjes op zandige platen. Ze volgen meestal het getijdenritme en verblijven tijdens hoogwater op gemeenschappelijke rustplaatsen, welke zowel stranden als kwelders en schorren kunnen omvatten. Binnendijks rusten Strandplevieren in het Deltagebied ook in inlagen en bij stormvloed rusten ze ook binnendijks op kale akkers of kort grazig grasland. Voedselzoekende Strandplevieren bezoeken vooral zandplaten en stranden. In getijdengebieden bestaat het voedsel veelal uit kleine schelpdieren en krabben, kreeftjes, garnalen, slakjes en wormen. De in Nederland broedende en doortrekkende Strandplevieren behoren tot de West-Europese en West-Mediterrane/West-Afrikaanse flyway-populatie.

Gebieden

Weergegeven zijn de concentratiegebieden waar zich aantallen van (inter)nationaal belang bevinden.

Nr. gebied	Naam gebied	Bestaand VR-gebied met IHD	Provincie	Functie	Seiz.max. (gem. 2015-20)	Aandeel biogeog. pop. (%)	VR (%)	HR (%)	NNN (%)	Overig (%)
115	Grevelingen	ja	ZH, Zl	F	67	<1	100	100	57	0

Verspreiding van de Strandplevier als foeragerende niet-broedvogel in de periode 2015/16–2020/21. Weergegeven is de procentuele verdeling van de populatie, aflopend gesorteerd op de dichtheid van seizoensgemiddelde aantallen per telgebied.

A140 Goudplevier *Pluvialis apricaria*, niet-broedvogel

Landelijke informatie

Status Vogelrichtlijn:	Genoemd in bijlage I van de Vogelrichtlijn (artikel 4.1)
Talrijkheidsklasse:	Groot aantal
Populatieschatting:	160.000-180.000 vogels (2016/17-2020/21)
Aandeel:	10-11% van de biogeografische populatie (trekperiode)
Trend lange termijn (vanaf 1996):	Matige afname (<5% per jaar)
Trend korte termijn (12 jaar):	Matige afname (<5% per jaar)
Staat van instandhouding:	Zeer ongunstig

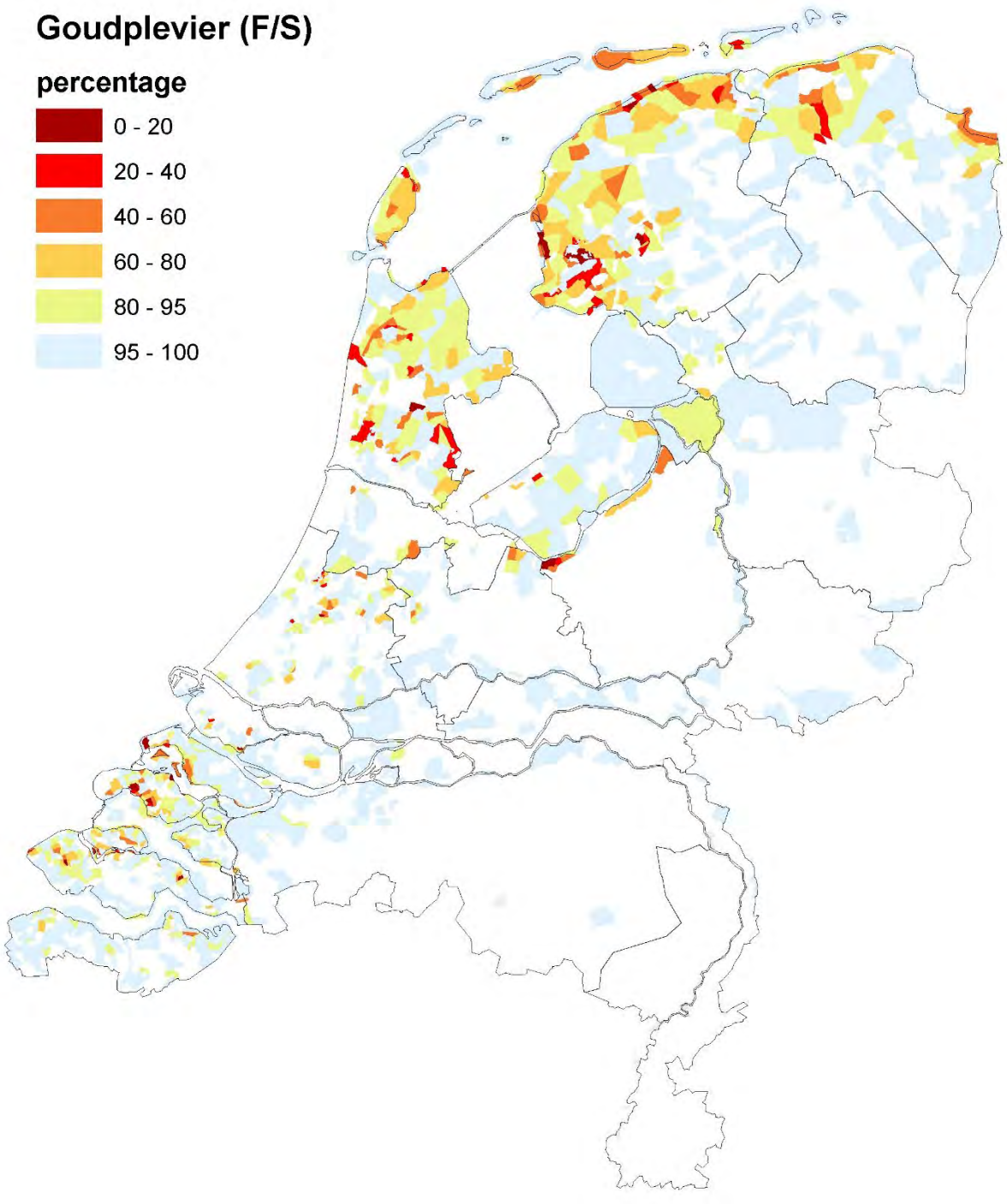
Kenschets

Hoewel de soort tot 1937 met regelmaat in Nederland broedde, is deze sindsdien als broedvogel verdwenen. Wel komen er na de broedtijd nog tienduizenden vogels naar Nederland om zich te goed te doen aan wormen en andere kleine ongewervelden op open graslanden en in mindere mate op akkers en wadplaten. Goudplevieren vertonen een voorkeur voor oude graslanden op kleigrond en op klei-op-veengrond. Plaatselijk zoeken ze ook voedsel op stoppelvelden en akkers met oogstresten of op braakliggende akkers. Het intergetijdengebied wordt vooral in de nazomer/herfst bezocht, waar ze foerageren op droogvallende platen of op kwelders en schorren. De soort maakt dan gebruik van hoogwatervluchtplaatsen, zoals buitendijkse hoger gelegen kwelders en schorren of binnendijkse graslanden of akkers. In zachte winters blijven veel Goudplevieren de gehele winter in Nederland hangen, maar bij strenge vorst trekken ze vrijwel allemaal door naar Groot-Brittannië, Zuidwest-Europa en Noord-Afrika. Goudplevieren die in Nederland voorkomen behoren tot de Noord-Europese/West-Europese en Noordwest-Afrikaanse flyway-populatie.

Gebieden

Weergegeven zijn de concentratiegebieden waar zich aantallen van (inter)nationaal belang bevinden.

Nr. gebied	Naam gebied	Bestaand VR-gebied met IHD	Provincie	Functie	Seiz.max. (gem. 2015-20)	Aandeel biogeog. pop. (%)	VR (%)	HR (%)	NNN (%)	Overig (%)
1	Waddenzee	ja	Fr, Gr, NH	F	40.400	3	100	97	100	0
C10	Makkum - Workum - Bolsward	nee	Fr	F	21.100	1	0	0	34	66
C20	Aduard - Winsum - Bedum en omgeving	nee	Gr	F	13.300	1	0	0	12	88
72	IJsselmeer	ja	Fr, NH, Fl	S	10.600	1	100	2	71	0
72	IJsselmeer	ja	Fr, NH, Fl	F	10.600	1	100	2	71	0
118	Oosterschelde	ja	Zl	F	9.400	1	100	100	5	0

Verspreiding van de Goudplevier als foeragerende en slapende niet-broedvogel in de periode 2015/16–2020/21. Weergegeven is de procentuele verdeling van de populatie, aflopend gesorteerd op de dichtheid van seizoensgemiddelde aantallen per telgebied.

A141 Zilverplevier *Pluvialis squatarola,* niet-broedvogel

Landelijke informatie

Status Vogelrichtlijn:	Niet in bijlage I genoemde en geregeld voorkomende trekvogel zoals bedoeld in artikel 4.2 van de Vogelrichtlijn
Talrijkheidsklasse:	Groot aantal
Populatieschatting:	73.600-86.800 vogels (2016/17-2020/21)
Aandeel:	37-43% van de biogeografische populatie (trekperiode)
Trend lange termijn (vanaf 1980):	Matige toename (<5% per jaar)
Trend korte termijn (12 jaar):	Geen trend aantoonbaar
Staat van instandhouding:	Gunstig

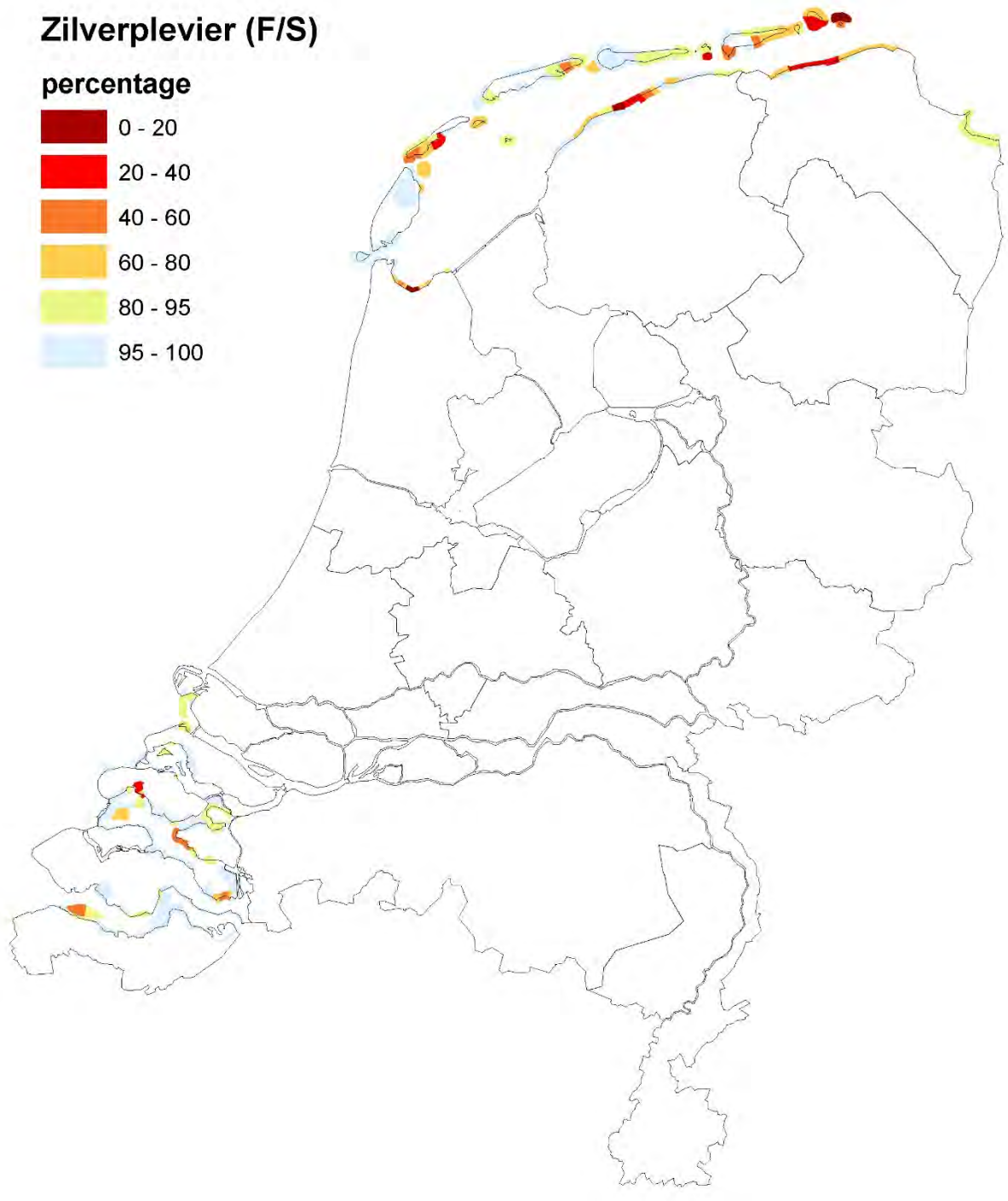
Kenschets

Zilverplevieren worden het hele jaar in de Nederlandse kustgebieden aangetroffen, met de hoogste aantallen tijdens de doortrekperiode in augustus-november en mei. De rui-, doortrek- en overwinteringsgebieden van de Zilverplevier omvatten vrijwel uitsluitend zoutwatermilieus. Zilverplevieren zijn hier sterk gebonden aan wadplaten en het voorkomen is dan ook geconcentreerd in de Waddenzee en delen van het Deltagebied. De Zilverplevier foerageert op bodemfauna en eet vooral zeeduizendpoten en in mindere mate andere soorten wormen en wadslakjes. De soort gebruikt gemeenschappelijke hoogwatervluchtplaatsen in open, vlakke en schaars begroeide terreinen nabij de voedselgebieden, zoals kwelders en schorren, zandplaten, stranden en inlagen en soms dammen van landaanwinningswerken. De in Nederland doortrekkende en overwinterende Zilverplevieren maken deel uit van de West-Siberische/West-Europese en West-Afrikaanse flyway-populatie, deze omvat broedvogels uit Noordoost-Canada en arctisch Rusland oostelijk tot het Taimyr-schiereiland.

Gebieden

Weergegeven zijn de concentratiegebieden waar zich aantallen van (inter)nationaal belang bevinden.

Nr. gebied	Naam gebied	Bestaand VR-gebied met IHD	Provincie	Functie	Seiz.max. (gem. 2015-20)	Aandeel biogeog. pop. (%)	VR (%)	HR (%)	NNN (%)	Overig (%)
1	Waddenzee	ja	Fr, Gr, NH	F	62.700	31	100	97	100	0
118	Oosterschelde	ja	Zl	F	9.100	5	100	100	5	0
7	Noordzeekustzone	ja	Fr, NH, Gr	S	4.100	2	100	100	100	0
122	Westerschelde & Saeftinghe	ja	Zl	F	2.900	1	100	100	1	0

Verspreiding van de Zilverplevier als foeragerende en slapende niet-broedvogel in de periode 2015/16–2020/21. Weergegeven is de procentuele verdeling van de populatie, aflopend gesorteerd op de dichtheid van seizoensgemiddelde aantallen per telgebied.

A143 Kanoet *Calidris canutus*, niet-broedvogel

Landelijke informatie

Status Vogelrichtlijn:	Niet in bijlage I genoemde en geregeld voorkomende trekvogel zoals bedoeld in artikel 4.2 van de Vogelrichtlijn
Talrijkheidsklasse:	Groot aantal
Populatieschatting:	120.000-160.000 vogels (2016/17-2020/21)
Aandeel:	36-48% van de biogeografische populatie (trekperiode)
Trend lange termijn (vanaf 1980):	Matige toename (<5% per jaar)
Trend korte termijn (12 jaar):	Geen significante aantalsverandering
Staat van instandhouding:	Gunstig

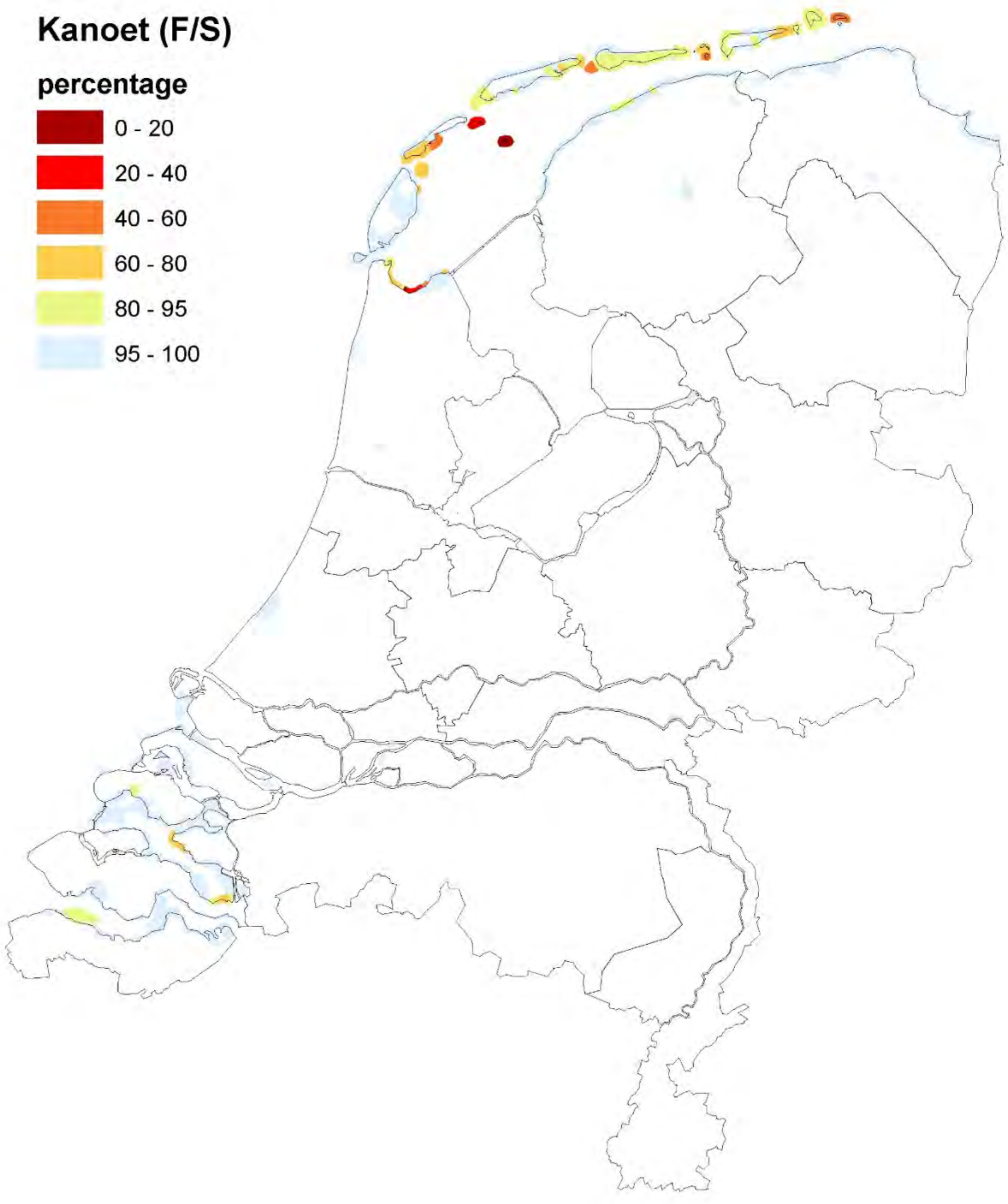
Kenschets

De overwinteringsgebieden van deze Arctische broedvogel van de voor Nederland relevante populaties bevinden zich langs de kusten van West-Europa, West- en Zuid-Afrika. De Kanoet is in Nederland gebonden aan de zoutwatermilieus en het getijdenritme van de Waddenzee en de zoute Delta. Het foerageerbiotoop bestaat uit zandige of slikkige getijdenplaten. Omdat de soort is gespecialiseerd op het eten van kleine tweekleppigen is de Kanoet grotendeels gebonden aan getijdenplaten met grote dichtheden aan schelpdieren in de bovenste bodemlaag. Kanoeten gebruiken gemeenschappelijke hoogwatervluchtplaatsen en concentreren zich daarbij in grote groepen, vooral op onbewoonde kale zandplaten die bij hoog water droog blijven. De tijdens de doortrek in Nederland pleisterende en overwinterende vogels zijn verdeeld over twee ondersoorten en twee flyway-populaties. De ondersoort *Calidris canutus canutus*, ofwel de 'Afrosiberische Kanoet' benut ons land tijdens de trek tussen broedgebieden in Siberië en overwinteringsgebieden in West-Afrika (Noord-Siberische/West- en Zuid-Afrikaanse flyway-populatie). Tijdens de voorjaarstrek in mei pleistert deze populatie kort binnen onze landsgrenzen. De ondersoort *Calidris canutus islandica* ofwel de 'Nearctische Kanoet' broedt in Noord-Canada en Groenland en is van de nazomer tot in mei in ons land om te overwinteren (Noordoost-Canadese/Groenlandse en West-Europese flyway-populatie).

Gebieden

Weergegeven zijn de concentratiegebieden waar zich aantallen van (inter)nationaal belang bevinden.

Nr. gebied	Naam gebied	Bestaand VR-gebied met IHD	Provincie	Functie	Seiz.max. (gem. 2015-20)	Aandeel biogeog. pop. (%)	VR (%)	HR (%)	NNN (%)	Overig (%)
1	Waddenzee	ja	Fr, Gr, NH	F	137.000	42	100	97	100	0
7	Noordzeekustzone	ja	Fr, NH, Gr	S	18.100	5	100	100	100	0
118	Oosterschelde	ja	Zl	F	13.700	4	100	100	5	0
122	Westerschelde & Saeftinghe	ja	Zl	F	3.300	1	100	100	1	0

Verspreiding van de Kanoet als foeragerende en slapende niet-broedvogel in de periode 2015/16–2020/21. Weergegeven is de procentuele verdeling van de populatie, aflopend gesorteerd op de dichtheid van seizoensgemiddelde aantallen per telgebied.

A144 Drieteenstrandloper *Calidris alba,* niet-broedvogel

Landelijke informatie

Status Vogelrichtlijn:	Niet in bijlage I genoemde en geregeld voorkomende trekvogel zoals bedoeld in artikel 4.2 van de Vogelrichtlijn
Talrijkheidsklasse:	Vrij groot aantal
Populatieschatting:	22.200-38.700 vogels (2016/17-2020/21)
Aandeel:	11-19% van de biogeografische populatie (trekperiode)
Trend lange termijn (vanaf 1980):	Matige toename (<5% per jaar)
Trend korte termijn (12 jaar):	Matige toename (<5% per jaar)
Staat van instandhouding:	Gunstig

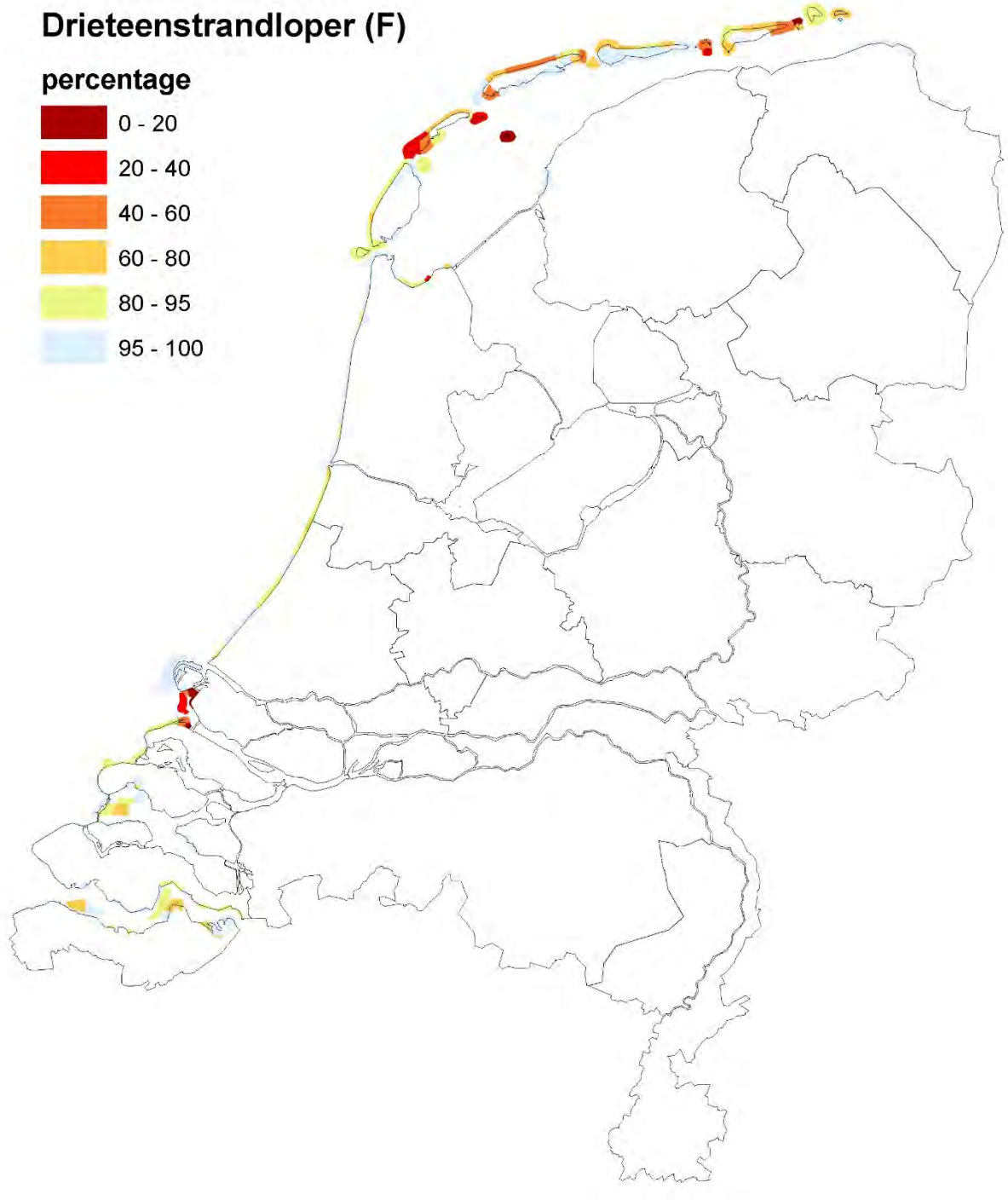
Kenschets

In Nederland is de Drieteenstandloper een doortrekker en wintergast, ze broeden in hoog-arctische toendra's in Groenland, Noordoost-Canada en mogelijk Siberië. In de winter zijn ze veelal te vinden langs de zandstranden van de Noordzeekust, waar ze als kenmerkende witte bolletjes de oplopende en wegtrekkende golven volgen waar ze foerageren op aangespoelde schelpdieren. Andere voedselbronnen zijn wormen (o.a. gemshorenworm), strandvlooien, kleine kreeftachtigen, kleine garnalen, insecten en zelfs aas. De soort foerageert in kleine groepjes van enkele tientallen exemplaren, veelal langs de vloedlijn. Drieteenstrandlopers rusten vaak nabij hun foerageergebied in hetzelfde biotoop, maar ook kustlocaties met een slikkige of stenige ondergrond in de schaduw van primaire duintjes. Ze maken minder gebruik van op gezamenlijke hoogwatervluchtplaatsen zoals vele steltlopers. Op doortrek komt de soort incidenteel voor in waterrijke gebieden in het binnenland. De in Nederland doortrekkende en overwinterende vogels maken deel uit van de Oost-Atlantisch Europese, West- en Zuid-Afrikaanse flyway-populatie.

Gebieden

Weergegeven zijn de concentratiegebieden waar zich aantallen van (inter)nationaal belang bevinden.

Nr. gebied	Naam gebied	Bestaand VR-gebied met IHD	Provincie	Functie	Seiz.max. (gem. 2015-20)	Aandeel biogeog. pop. (%)	VR (%)	HR (%)	NNN (%)	Overig (%)
1	Waddenzee	ja	Fr, Gr, NH	F	21.000	11	100	97	100	0
7	Noordzeekustzone	ja	Fr, NH, Gr	F	5.400	3	100	100	100	0
113	Voordelta	ja	Zl, ZH	F	4.200	2	100	100	100	0
122	Westerschelde & Saeftinghe	ja	Zl	F	3.100	2	100	100	1	0
101	Duinen Goeree & Kwade Hoek	ja	ZH	F	2.100	1	100	100	100	0

Verspreiding van de Drieteenstrandloper als foeragerende niet-broedvogel in de periode 2015/16–2020/21. Weergegeven is de procentuele verdeling van de populatie, aflopend gesorteerd op de dichtheid van seizoensgemiddelde aantallen per telgebied.

A149 Bonte Strandloper *Calidris alpina,* niet-broedvogel

Landelijke informatie

Status Vogelrichtlijn:	Niet in bijlage I genoemde en geregeld voorkomende trekvogel zoals bedoeld in artikel 4.2 van de Vogelrichtlijn
Talrijkheidsklasse:	Zeer groot aantal
Populatieschatting:	440.000-530.000 vogels (2016/17-2020/21)
Aandeel:	33-40% van de biogeografische populatie (trekperiode)
Trend lange termijn (vanaf 1980):	Matige toename (<5% per jaar)
Trend korte termijn (12 jaar):	Geen significante aantalsverandering
Staat van instandhouding:	Gunstig

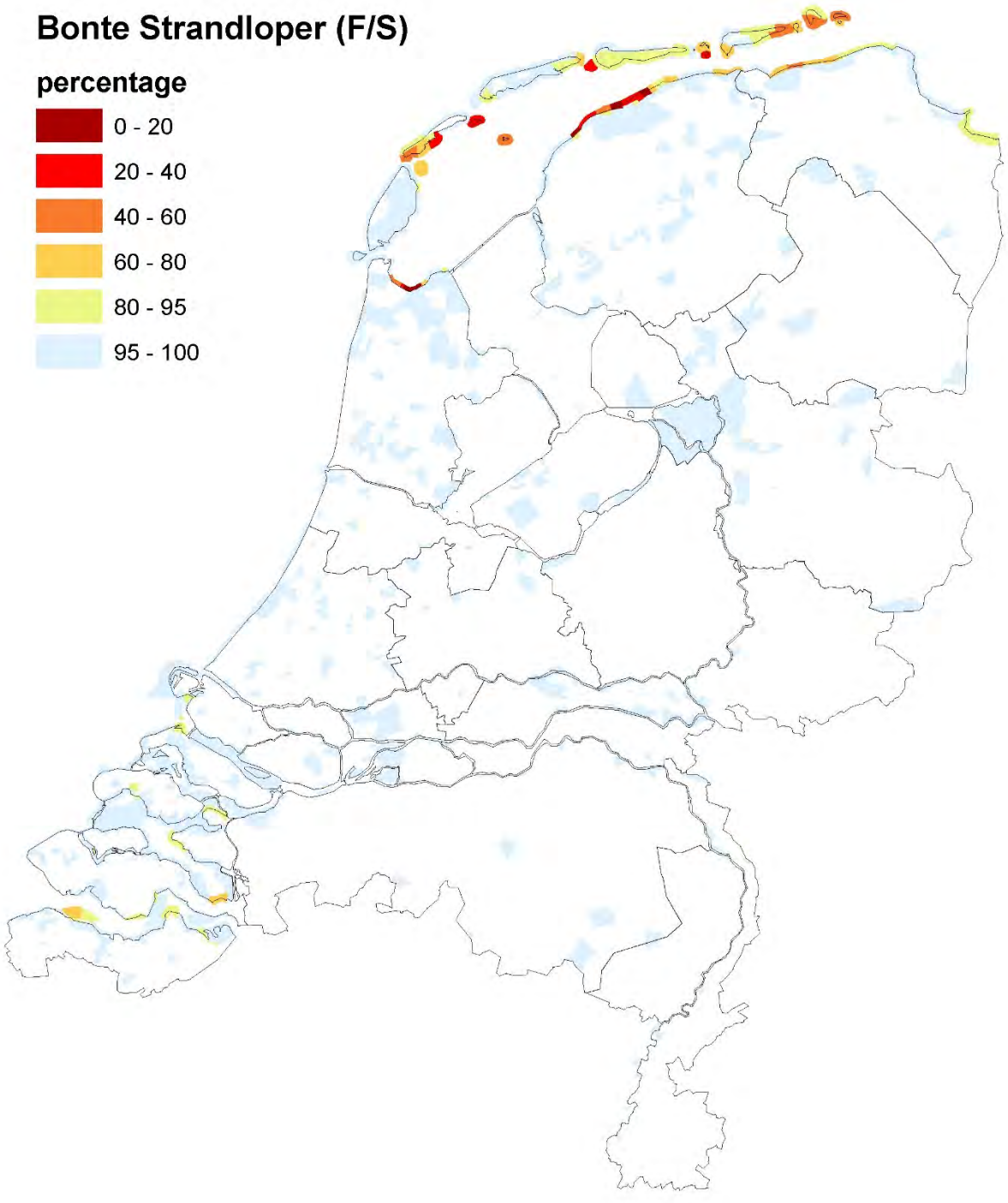
Kenschets

De Bonte Strandloper is in Nederland doortrekker in zeer groot aantal en wintergast in groot aantal, waarbij de grootste concentraties zich in de Waddenzee en het Deltagebied bevinden. Buiten het broedseizoen bestaat de habitat vooral uit getijdengebieden en estuaria. Kleine aantallen Bonte Strandlopers zijn tijdens de dootrekperiode te zien in zoetwatergebieden in het binnenland. Het voedselbiotoop omvat zandige maar ook zeer slikkige platen in intergetijdengebieden en alle gradaties daar tussenin. De soort zoekt ook voedsel op drooggevallen slikken in moerassen of op slikkige oevers van rivieren, plassen en andere wateren. De Bonte Strandloper foerageert op bodemfauna en eet voornamelijk wormen, kleine schelpdieren en kreeftachtigen. De Bonte Strandloper gebruikt doorgaans met lage vegetatie begroeide kwelders, naast zand- en modderbanken, stranden en inlagen als gezamenlijke hoogwatervluchtplaatsen en deelt die locaties vaak met andere steltlopers. De broedgebieden liggen deels in Noord-Europa en Noordwest-Siberië (ondersoort *alpina*, Noordoost-Europese en Noordwest-Siberische/West-Europese en Noordwest-Afrikaanse flyway-populatie), een ander deel broedt op Groenland, IJsland, de Britse eilanden en rond de Oostzee (ondersoort *schinzii*). Bij *schinzii* worden drie deelpopulaties onderscheiden, in Nederland komen vogels voor die behoren tot de Oostzee/Zuidwest-Europese en Noordwest-Afrikaanse flyway-populatie. Het overgrote deel van de in Nederland verblijvende Bonte Strandlopers behoort tot *alpina*.

Gebieden

Weergegeven zijn de concentratiegebieden waar zich aantallen van (inter)nationaal belang bevinden.

Nr. gebied	Naam gebied	Bestaand VR-gebied met IHD	Provincie	Functie	Seiz.max. (gem. 2015-20)	Aandeel biogeog. pop. (%)	VR (%)	HR (%)	NNN (%)	Overig (%)
1	Waddenzee	ja	Fr, Gr, NH	F	415.000	31	100	97	100	0
118	Oosterschelde	ja	Zl	F	37.500	3	100	100	5	0
7	Noordzeekustzone	ja	Fr, NH, Gr	S	33.800	3	100	100	100	0
122	Westerschelde & Saeftinghe	ja	Zl	F	31.700	2	100	100	1	0

Verspreiding van de Bonte Strandloper als foeragerende en slapende niet-broedvogel in de periode 2015/16–2020/21. Weergegeven is de procentuele verdeling van de populatie, aflopend gesorteerd op de dichtheid van seizoensgemiddelde aantallen per telgebied.

A156 Grutto *Limosa limosa*, broedvogel

Landelijke informatie

Status Vogelrichtlijn:	Niet in bijlage I genoemde en geregeld voorkomende trekvogel zoals bedoeld in artikel 4.2 van de Vogelrichtlijn
Talrijkheidsklasse:	Talrijk
Populatieschatting:	26.000-33.000 paren (2018-2020)
Aandeel:	99-100% van de biogeografische populatie
Trend lange termijn (vanaf 1990):	Matige afname (<5% per jaar)
Trend korte termijn (12 jaar):	Matige afname (<5% per jaar)
Staat van instandhouding:	Zeer ongunstig
Status Rode Lijst (2016):	Gevoelig

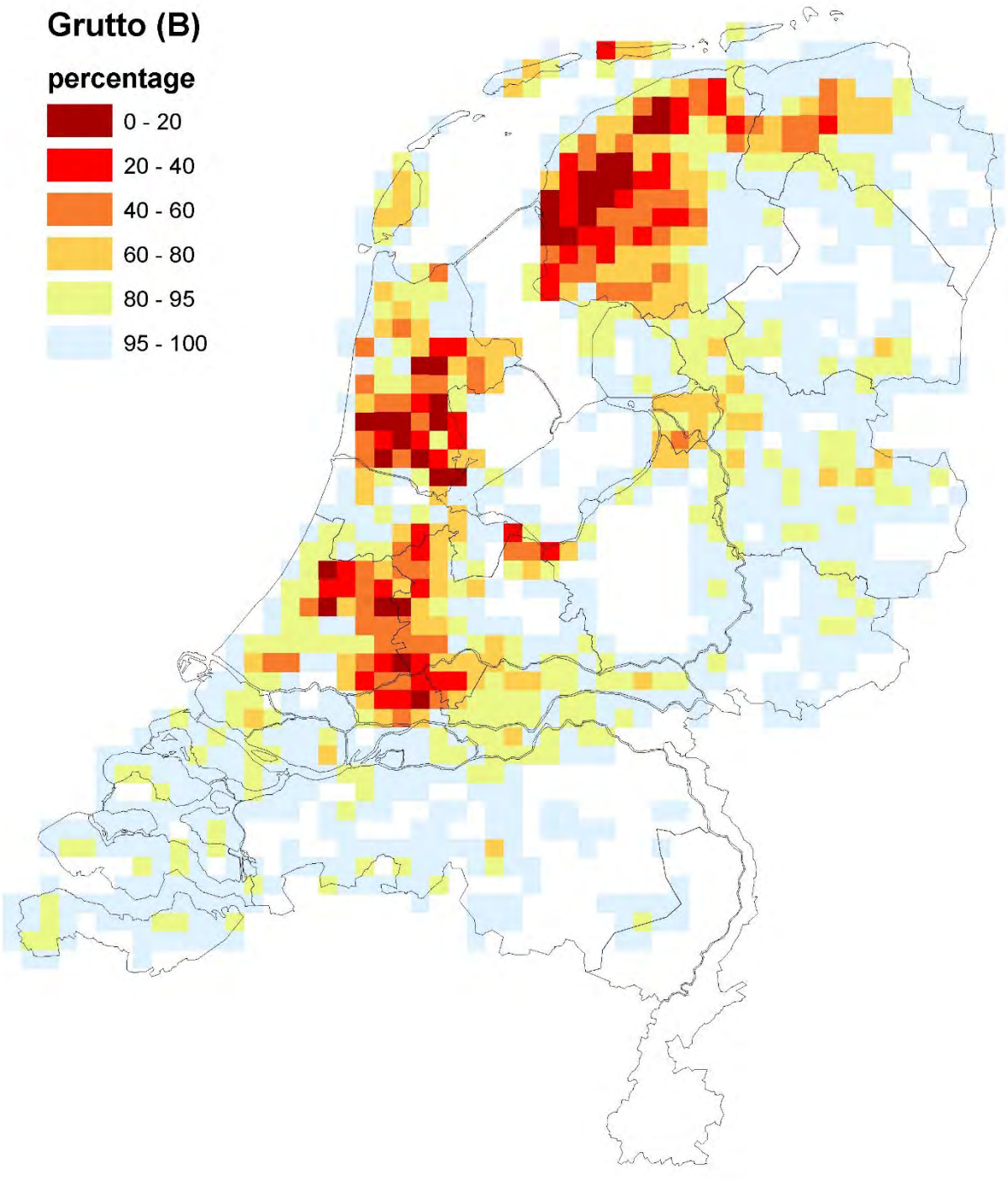
Kenschets

Het broedgebied van de Grutto omvat de noordelijke helft van Europa tot diep in Rusland. In Nederland wordt vrijwel uitsluitend in agrarische, bij voorkeur extensief beheerde graslanden gebroed. Tot ver in de vorige eeuw nestelden Grutto's ook in natte heidevelden, hoogveengebieden en beekdalen, vaak koloniegewijs. In de jaren veertig, ten tijde van de beginnende intensivering van agrarische graslanden, is de Grutto wat gaan toenemen tot een piek rond 1965. Sindsdien is er een continue afname, waarbij ook steeds meer broedgebied wordt prijsgegeven. De belangrijke (maar slinkende) concentraties zijn nog te vinden in de veenweidegebieden van Friesland, Noord-Holland, het Groene Hart en in de IJsseldelta. Het menu van volwassen vogels omvat met name regenwormen en andere bodemdieren zoals emelten. De kuikens eten vooral ongewervelden die in grasvegetaties worden bemachtigd. Direct na de broedtijd drommen onze broedvogels samen in natte natuurgebieden en op plasdras in agrarisch gebied om gezamenlijk te rusten en te foerageren. In de loop van de zomer vertrekken ze naar de overwinteringsgebieden op het Iberisch schiereiland en West-Afrika. Tussen half februari en half maart keren ze weer terug. De in Nederland broedende Grutto's (ondersoort *limosa*) behoren tot de West-Europese/Noordwest- en West-Afrikaanse flyway-populatie.

Gebieden

Weergegeven zijn de concentratiegebieden waar zich aantallen van (inter)nationaal belang bevinden.

Nr. gebied	Naam gebied	Bestaand VR-gebied met IHD	Provincie	Functie	Paren (gem. 2016-21)	Aandeel biogeog. pop. (%)	VR (%)	HR (%)	NNN (%)	Overig (%)
C49	Alkmaardermeer, Wijde Wormer, Waterland en omgeving	nee	NH	B	1.500	6	0	1	25	75
C11	Noardwest-Fryslân	nee	Fr	B	1.400	5	0	0	4	96
C12	Súdwest-Fryslân	nee	Fr	B	920	4	0	0	13	87
C54	Eempolder	nee	Ut, NH	B	760	3	0	0	23	77
C55	Polder Groot-Mijdrecht & Polder Ronde Hoep	nee	Ut, ZH, NH	B	610	2	0	1	21	79
107	Donkse Laagten	nee	ZH	B	440	2	100	0	100	0
56	Arkemheen	nee	Gl	B	420	2	100	0	30	0
C57	Polder Kockengen en omgeving	nee	Ut	B	380	1	0	0	1	99
C68	Alblasserwaard	nee	ZH, Ut	B	350	1	0	0	5	95
C45	Noorder- en Westerkogge	nee	NH	B	340	1	0	0	5	95
C06	Stiens - Dokkum - Oentsjerk en omgeving	nee	Fr	B	310	1	0	0	<1	100
C46	Polder Mijzen	nee	NH	B	300	1	0	0	44	56
C67	Krimpenerwaard	nee	ZH, Ut	B	290	1	0	0	7	93
C58	Omgeving Zegveld	nee	ZH, Ut	B	280	1	0	0	15	85
89	Eilandspolder	nee	NH	B	270	1	100	57	89	0
90	Wormer- en Jisperveld & Kalverpolder	nee	NH	B	270	1	100	78	78	0

Verspreiding van de Grutto als broedvogel in de periode 2016-2021. Weergegeven is de procentuele verdeling van de populatie, aflopend gesorteerd op aantal broedparen per 5x5 km-hok.

A156 Grutto *Limosa limosa*, niet-broedvogel

Landelijke informatie

Status Vogelrichtlijn:	Niet in bijlage I genoemde en geregeld voorkomende trekvogel zoals bedoeld in artikel 4.2 van de Vogelrichtlijn
Talrijkheidsklasse:	Vrij groot aantal
Populatieschatting:	28.500-38.700 vogels (2016/17-2020/21)
Aandeel:	36-49% van de biogeografische populatie (trekperiode)
Trend lange termijn (vanaf 1984):	Matige afname (<5% per jaar)
Trend korte termijn (12 jaar):	Geen significante aantalsverandering
Staat van instandhouding:	Zeer ongunstig

Kenschets

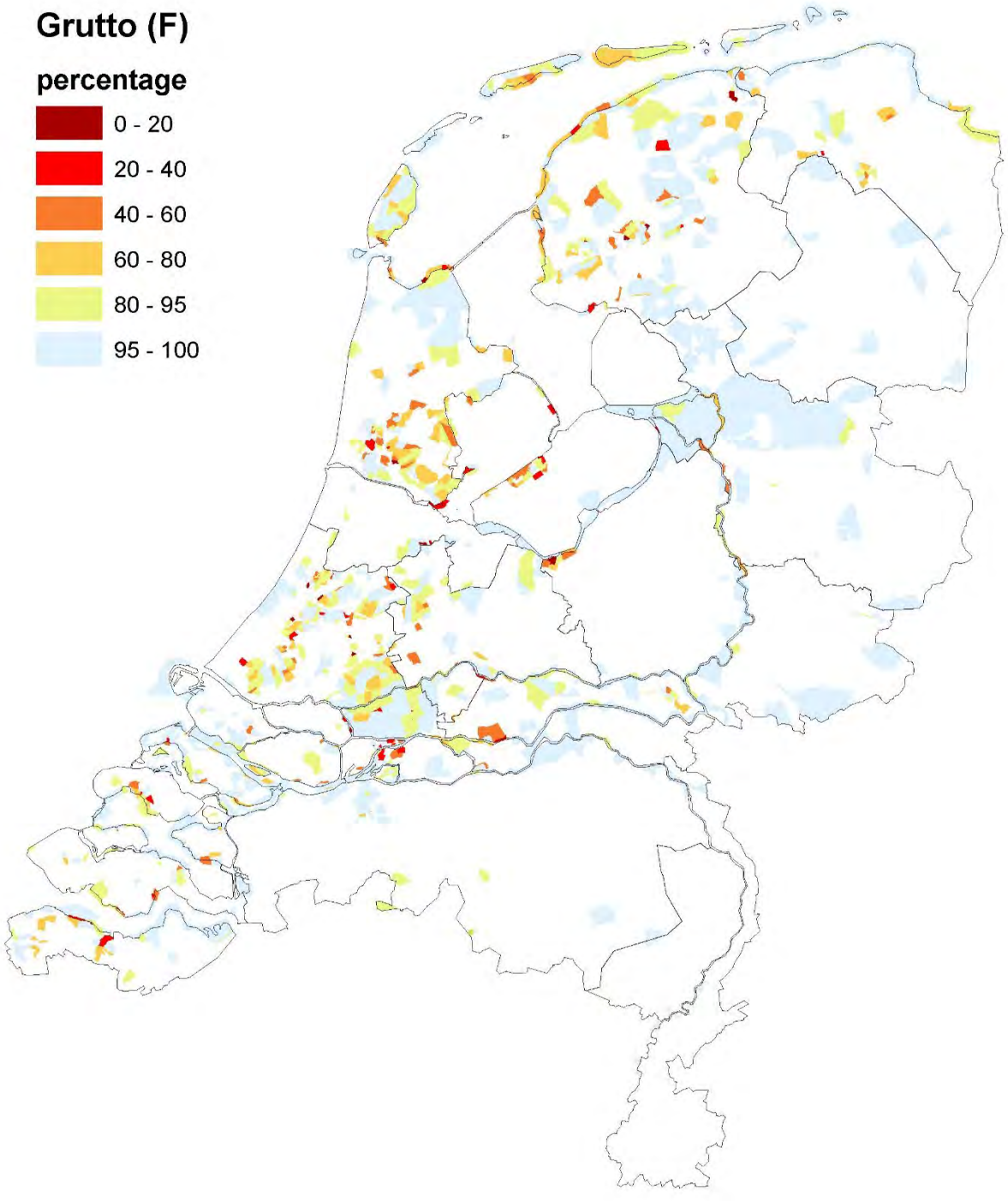
De Grutto is niet alleen gedurende de broedtijd in Nederland te vinden, maar verzamelt zich hier vóór en na de broedtijd in groepen in natte natuurgebieden en op plasdrassen in agrarisch gebied om gezamenlijk te rusten en te foerageren. De soort eet dan met name regenwormen en andere bodemdieren zoals emelten. Onze eigen broedvogels, van de ondersoort *limosa*, verlaten in de winter allemaal ons land om de winter door te brengen in West-Afrika en op het Iberisch schiereiland. Ze behoren tot de West-Europese/Noordwest- en West-Afrikaanse flyway-populatie. De vogels die buiten de broedtijd op pleisterplaatsen worden gezien, zullen vooral eigen broedvogels zijn. Daarnaast komen tijdens de doortrek IJslandse grutto's (ondersoort *islandica)* in substantiële aantallen in Nederland voor. Deze broeden op IJsland en enkele andere Noordwest-Atlantische eilanden. Ze overwinteren vooral in Zuidwest- en West-Europa (IJsland/West-Europese flyway-populatie). De kleine aantallen overwinterende Grutto's in Nederland hebben vermoedelijk vooral betrekking op deze ondersoort.

Gebieden

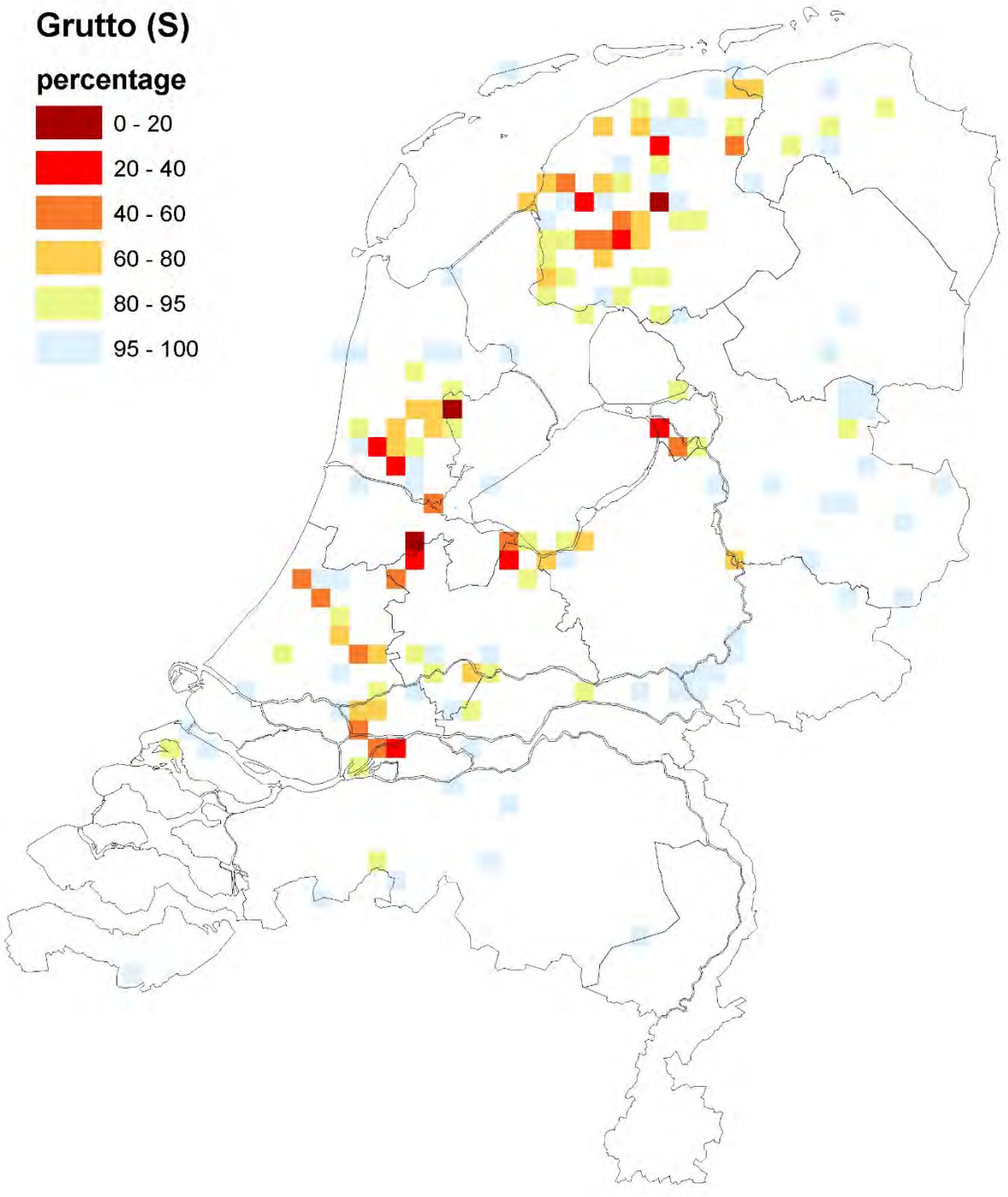
Weergegeven zijn de concentratiegebieden waar zich aantallen van (inter)nationaal belang bevinden.

Nr. gebied	Naam gebied	Bestaand VR-gebied met IHD	Provincie	Functie	Seiz.max. (gem. 2015-20)	Aandeel biogeog. pop. (%)	VR (%)	HR (%)	NNN (%)	Overig (%)
1	Waddenzee	ja	Fr, Gr, NH	F	5.500	7	100	97	100	0
1	Waddenzee	ja	Fr, Gr, NH	S	4.700	6	100	97	100	0
13	Alde Feanen	ja	Fr	S	4.200	5	100	100	99	0
12	Sneekermeergebied	ja	Fr	S	2.200	3	100	0	99	0
90	Wormer- en Jisperveld & Kalverpolder	ja	NH	S	2.200	3	100	78	78	0
C11	Noardwest-Fryslân	nee	Fr	S	1.700	2	0	0	89	11
C54	Eempolder	nee	Ut, NH	S	1.700	2	0	0	99	1
C46	Polder Mijzen	nee	NH	S	1.700	2	0	0	88	12
C55	Polder Groot-Mijdrecht & Polder Ronde Hoep	nee	Ut, ZH, NH	S	1.500	2	0	0	100	0
12	Sneekermeergebied	ja	Fr	F	1.500	2	100	0	99	0
C52	Ouderkerk a/d Amstel, Landje van Geijsel	nee	NH	S	1.400	2	0	0	96	4
72	IJsselmeer	ja	Fr, NH, Fl	S	1.400	2	100	2	71	0
8	Lauwersmeer	ja	Fr, Gr	F	1.300	2	100	0	99	0
C49	Alkmaardermeer, Wijde Wormer, Waterland en omgeving	nee	NH	S	1.200	2	0	11	81	19
112	Biesbosch	ja	NB, ZH	F	1.200	2	100	100	99	0
38	Rijntakken	ja	Gl, Ov, Ut	S	1.200	2	100	36	59	0
C13	Polders rond de Oudegaasterbrekken	nee	Fr	S	1.100	1	0	0	73	27
9	Groote Wielen	ja	Fr	S	930	1	100	100	100	0
C48	Alkmaardermeer en omgeving	nee	NH	S	920	1	0	0	100	0
C76	Noordwaard	nee	NB	S	900	1	0	0	7	93
112	Biesbosch	ja	NB, ZH	S	890	1	100	100	99	0
C32	Polder Haatland & het Reevediep	nee	Ov	F	870	1	0	0	24	76
9	Groote Wielen	nee	Fr	F	850	1	100	100	100	0
73	Markermeer & IJmeer	nee	Fl, NH	F	830	1	100	2	25	0
C11	Noardwest-Fryslân	nee	Fr	F	830	1	0	0	6	94
56	Arkemheen	nee	Gl	F	810	1	100	0	30	0

Nr. gebied	Naam gebied	Bestaand VR-gebied met IHD	Provincie	Functie	Seiz.max. (gem. 2015-20)	Aandeel biogeog. pop. (%)	VR (%)	HR (%)	NNN (%)	Overig (%)
78	Oostvaardersplassen	ja	Fl	S	810	1	100	0	100	0
78	Oostvaardersplassen	ja	Fl	F	810	1	100	0	100	0
C63	De Groene Jonker & Droogmakerijen Nieuwkoop	nee	ZH	S	800	1	0	0	88	12
8	Lauwersmeer	ja	Fr, Gr	S	800	1	100	0	99	0
C66	Oude Maas en Noord	nee	ZH	S	800	1	0	0	98	2

Verspreiding van de Grutto als foeragerende niet-broedvogel in de periode 2015/16-2020/21. Weergegeven is de procentuele verdeling van de populatie, aflopend gesorteerd op de dichtheid van seizoensgemiddelde aantallen per telgebied.

Verspreiding van de Grutto als niet-broedvogel op slaapplaatsen in de periode 2015/16–2020/21. Weergegeven is de procentuele verdeling van de populatie, aflopend gesorteerd op gemiddeld maximum per 5x5 km-hok.

A157 Rosse Grutto *Limosa lapponica*, niet-broedvogel

Landelijke informatie

Status Vogelrichtlijn:	Genoemd in bijlage I van de Vogelrichtlijn (artikel 4.1)
Talrijkheidsklasse:	Groot aantal
Populatieschatting:	160.000-200.000 vogels (2016/17-2020/21)
Aandeel:	32-40% van de biogeografische populatie (trekperiode)
Trend lange termijn (vanaf 1980):	Matige toename (<5% per jaar)
Trend korte termijn (12 jaar):	Geen significante aantalsverandering
Staat van instandhouding:	Gunstig

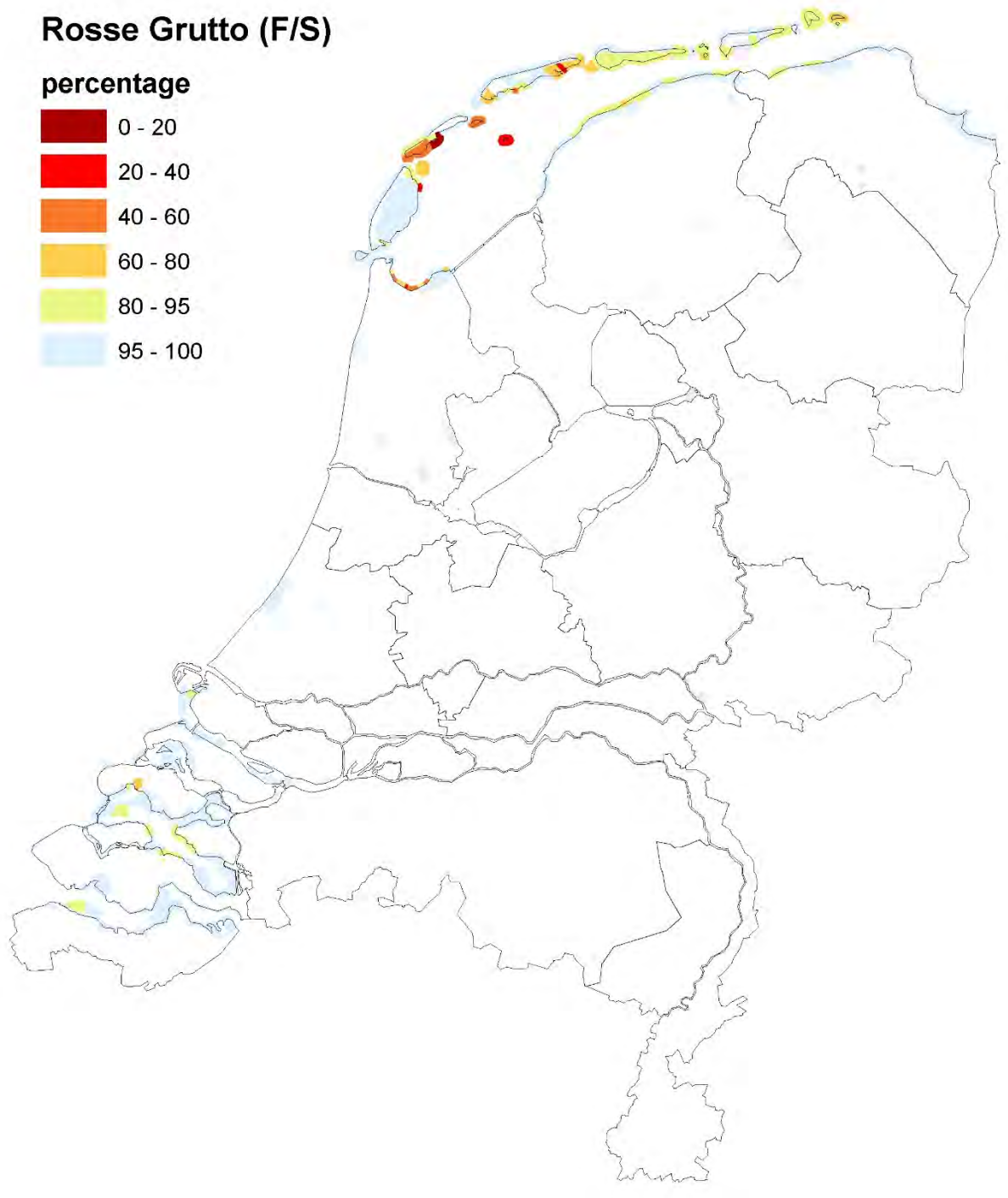
Kenschets

Rosse Grutto's zijn in ons land vrijwel uitsluitend in intergetijdengebieden te vinden, waar ze zowel zandige als slikkige wadplaten als voedselgebied benutten. Het menu omvat diverse wormensoorten zoals wadpier, zeeduizendpoot en schelpkokerworm. In het voorjaar zijn ze langs de kust ook op graslanden met veel emelten aan te treffen. Bij vloed concentreren ze zich samen met andere steltlopersoorten op hoogwatervluchtplaatsen waaronder zandplaten en kwelders/schorren met een lage vegetatiebedekking. In de winter bestaan de aantallen in de Waddenzee voor ongeveer twee derde uit vrouwtjes, terwijl ze in de zoute Delta voor meer dan de helft uit mannen bestaan. Het aandeel vrouwen per overwinteringsgebied hangt samen met de hoeveelheid beschikbaar voedsel iets dieper in de bodem. Vrouwtjes kunnen daar dankzij hun langere snavels beter bij. Nederland is van belang voor twee flyway-populaties van de Rosse Grutto. De ondersoort *taymyrensis* broedt in West- en Centraal Siberië, overwintert in West-Afrika en doet Nederland aan tijdens de voor- en najaarstrek (West-Siberische/West- en Zuidwest-Afrikaanse flyway-populatie). De Rosse Grutto's die in Nederland overwinteren behoren alle tot de ondersoort *lapponica* (Noord-Europese/West-Europese flyway-populatie). Deze vogels broeden in noordelijk Fenno-Scandinavië en het aangrenzende Russische Kanin Schiereiland en overwinteren in West-Europa.

Gebieden

Weergegeven zijn de concentratiegebieden waar zich aantallen van (inter)nationaal belang bevinden.

Nr. gebied	Naam gebied	Bestaand VR-gebied met IHD	Provincie	Functie	Seiz.max. (gem. 2015-20)	Aandeel biogeog. pop. (%)	VR (%)	HR (%)	NNN (%)	Overig (%)
1	Waddenzee	ja	Fr, Gr, NH	F	152.000	30	100	97	100	0
7	Noordzeekustzone	ja	Fr, NH, Gr	S	8.000	2	100	100	100	0
118	Oosterschelde	ja	Zl	F	7.800	2	100	100	5	0
C02	Terschellinger Polder	nee	Fr	S	4.200	1	0	<1	71	29

Verspreiding van de Rosse Grutto als foeragerende en slapende niet-broedvogel in de periode 2015/16–2020/21. Weergegeven is de procentuele verdeling van de populatie, aflopend gesorteerd op de dichtheid van seizoensgemiddelde aantallen per telgebied.

A160 Wulp *Numenius arquata,* niet-broedvogel

Landelijke informatie

Status Vogelrichtlijn:	Niet in bijlage I genoemde en geregeld voorkomende trekvogel zoals bedoeld in artikel 4.2 van de Vogelrichtlijn
Talrijkheidsklasse:	Groot aantal
Populatieschatting:	160.000-200.000 vogels (2016/17-2020/21)
Aandeel:	21-26% van de biogeografische populatie (trekperiode en winter)
Trend lange termijn (vanaf 1980):	Matige toename (<5% per jaar)
Trend korte termijn (12 jaar):	Geen significante aantalsverandering
Staat van instandhouding:	Gunstig

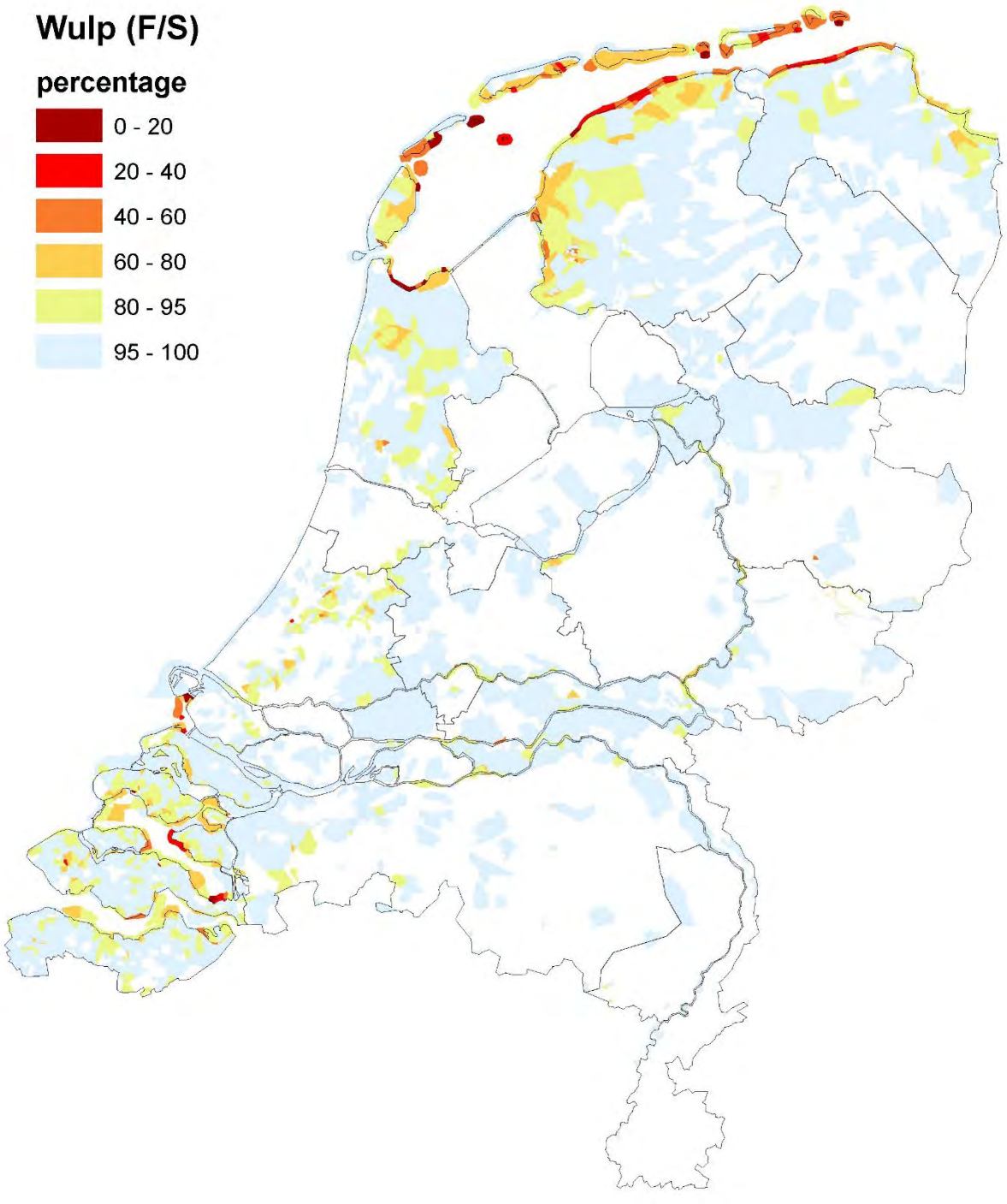
Kenschets

Hoewel er jaarlijks enkele duizenden paren Wulpen tot broeden komen in Nederland, trekken de meeste van onze eigen broedvogels in het najaar weg. Echter arriveren er dan meer dan honderdduizend Wulpen uit noordelijkere streken in Nederland om hier de winter door te brengen of energie op te bouwen voor een verdere trektocht naar het zuiden. Ongeveer driekwart van deze vogels verblijven in het Waddengebied, waar er wordt gefoerageerd op een breed scala aan ongewervelden zoals wormen, kreeftachtigen en schaaldieren en waar in grote gemeenschappelijke slaapplaatsen wordt gerust op bijvoorbeeld kwelders. Nederland is één van de belangrijkste landen voor overwinterende Wulpen binnen Europa. Wulpen in ons land behoren tot de Europese en Noordwest-Afrikaanse flyway-populatie.

Gebieden

Weergegeven zijn de concentratiegebieden waar zich aantallen van (inter)nationaal belang bevinden.

Nr. gebied	Naam gebied	Bestaand VR-gebied met IHD	Provincie	Functie	Seiz.max. (gem. 2015-20)	Aandeel biogeog. pop. (%)	VR (%)	HR (%)	NNN (%)	Overig (%)
1	Waddenzee	ja	Fr, Gr, NH	F	122.000	16	100	97	100	0
118	Oosterschelde	ja	Zl	F	23.800	3	100	100	5	0
72	IJsselmeer	ja	Fr, NH, Fl	S	9.100	1	100	2	71	0
122	Westerschelde & Saeftinghe	ja	Zl	F	7.300	1	100	100	1	0

Verspreiding van de Wulp als foeragerende en slapende niet-broedvogel in de periode 2015/16–2020/21. Weergegeven is de procentuele verdeling van de populatie, aflopend gesorteerd op de dichtheid van seizoensgemiddelde aantallen per telgebied.

A161 Zwarte Ruiter *Tringa erythropus*, niet-broedvogel

Landelijke informatie

Status Vogelrichtlijn:	Niet in bijlage I genoemde en geregeld voorkomende trekvogel zoals bedoeld in artikel 4.2 van de Vogelrichtlijn
Talrijkheidsklasse:	Vrij klein aantal
Populatieschatting:	2.300-3.000 vogels (2016/17-2020/21)
Aandeel:	3-4% van de biogeografische populatie (trekperiode)
Trend lange termijn (vanaf 1980):	Matige afname (<5% per jaar)
Trend korte termijn (12 jaar):	Matige afname (<5% per jaar)
Staat van instandhouding:	Zeer ongunstig

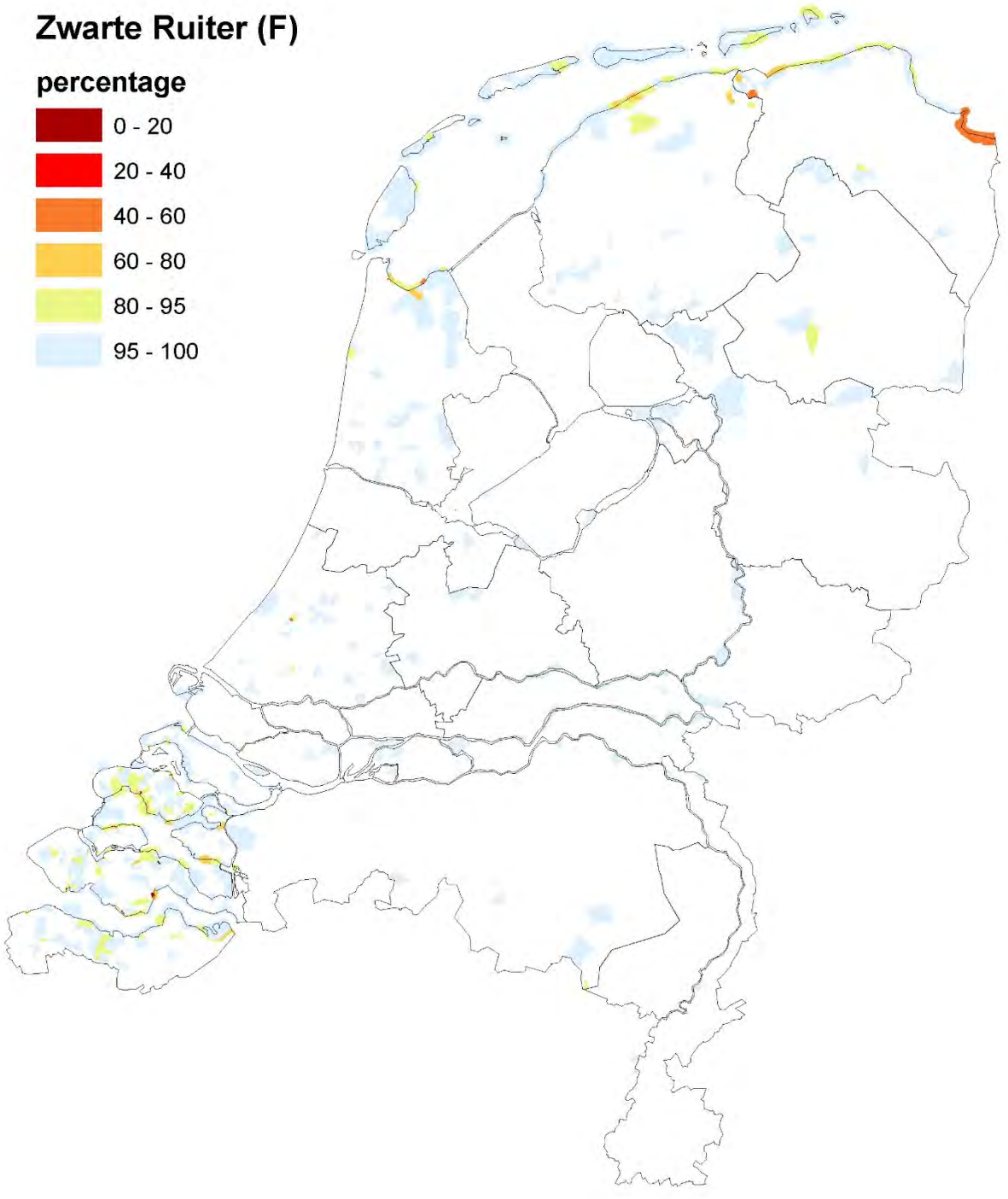
Kenschets

In Nederland is de Zwarte Ruiter vooral een doortrekker en daarnaast een wintergast in zeer klein aantal, waarbij de meeste overwinteraars in de zuidwestelijke Delta zijn te vinden. Zwarte Ruiters prefereren ondiepe en de meest slikkige delen van getijdengebieden, maar kleinere aantallen zijn te vinden in het binnenland waaronder in het rivierengebied. In kustgebieden foerageert de Zwarte Ruiter voornamelijk op zeeduizendpoten, garnalen, kleine krabben en kleine vissen. De droogvallende mosselbanken zijn een belangrijk voedselbiotoop waar vaak in groepsverband voedsel wordt gezocht in plasjes tussen de mosselbulten. Het rusten bij vloed gebeurt dan op gemeenschappelijke rust- en hoogwatervluchtplaatsen op stranden en randen van kwelders. De vogels die Nederland voorkomen maken deel uit van de Noord-Europese/Zuid-Europese, Noord- en West-Afrikaanse flyway-populatie. Het broedgebied van deze flyway-populatie omvat subarctische en arctische gebieden in Fenno-Scandinavië en Rusland. De meeste Zwarte Ruiters die Nederland aandoen broeden in Finland of in Noordwest-Rusland. Het belangrijkste overwinteringsgebied is te vinden in Afrika, zowel langs de kusten als in zoetwatergebieden ten zuiden van de Sahel. Kleinere aantallen verblijven in de winter langs de West-Europese kusten noordelijk tot Nederland en de Britse eilanden.

Gebieden

Weergegeven zijn de concentratiegebieden waar zich aantallen van (inter)nationaal belang bevinden.

Nr. gebied	Naam gebied	Bestaand VR-gebied met IHD	Provincie	Functie	Seiz.max. (gem. 2015-20)	Aandeel biogeog. pop. (%)	VR (%)	HR (%)	NNN (%)	Overig (%)
1	Waddenzee	ja	Fr, Gr, NH	F	2.200	3	100	97	100	0

Verspreiding van de Zwarte Ruiter als foeragerende niet-broedvogel in de periode 2015/16–2020/21. Weergegeven is de procentuele verdeling van de populatie, aflopend gesorteerd op de dichtheid van seizoensgemiddelde aantallen per telgebied.

A162 Tureluur *Tringa totanus*, broedvogel

Landelijke informatie

Status Vogelrichtlijn:	Niet in bijlage I genoemde en geregeld voorkomende trekvogel zoals bedoeld in artikel 4.2 van de Vogelrichtlijn
Talrijkheidsklasse:	Vrij talrijk
Populatieschatting:	16.000-20.000 paren (2018-2020)
Aandeel:	20-25% van de biogeografische populatie
Trend lange termijn (vanaf 1990):	Matige afname (<5% per jaar)
Trend korte termijn (12 jaar):	Matige afname (<5% per jaar)
Staat van instandhouding:	Zeer ongunstig
Status Rode Lijst (2016):	Gevoelig

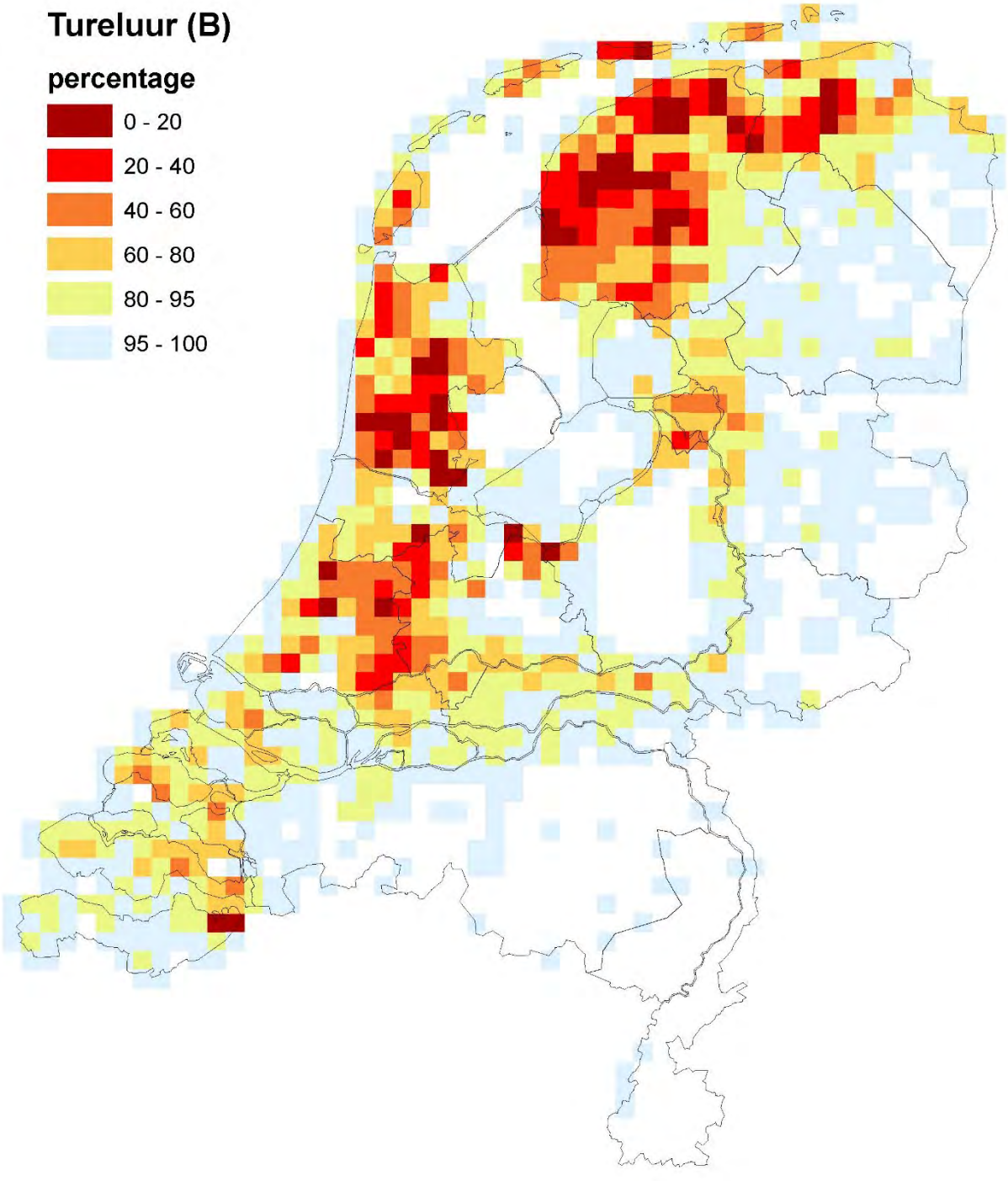
Kenschets

In Nederland broedt de Tureluur in allerlei open, vochtige landschappen zoals natte duinvalleien, kwelders, schorren en graslanden in het agrarisch gebied. Op de hoge zandgronden is de soort schaars. De Tureluur broedt op de grond en de kuikens zijn nestvlieders, wat betekent dat ze direct na het uitkomen het nest verlaten. De kuikens kunnen dan al gelijk zelfstandig voedsel zoeken, maar zijn voor warmte en bescherming nog van de oudervogels afhankelijk. Het dieet bestaat gedurende de broedtijd uit insecten en wormen. Voor de kuikens, die met hun kleine snavels nog niet diep in de bodem kunnen prikken, zijn met name insecten van belang. Nederlandse broedvogels behoren tot de ondersoort *totanus* en maken deel uit van de Noordwest-Europese flyway-populatie. Ze verlaten na de broedtijd het land om te overwinteren in Zuid-Europa en West-Afrika.

Gebieden

Weergegeven zijn de concentratiegebieden waar zich aantallen van (inter)nationaal belang bevinden.

Nr. gebied	Naam gebied	Bestaand VR-gebied met IHD	Provincie	Functie	Paren (gem. 2016-21)	Aandeel biogeog. pop. (%)	VR (%)	HR (%)	NNN (%)	Overig (%)
1	Waddenzee	nee	Fr, Gr, NH	B	1.300	2	100	97	100	0

Verspreiding van de Tureluur als broedvogel in de periode 2016-2021. Weergegeven is de procentuele verdeling van de populatie, aflopend gesorteerd op aantal broedparen per 5x5 km-hok.

A162 Tureluur *Tringa totanus*, niet-broedvogel

Landelijke informatie

Status Vogelrichtlijn:	Niet in bijlage I genoemde en geregeld voorkomende trekvogel zoals bedoeld in artikel 4.2 van de Vogelrichtlijn
Talrijkheidsklasse:	Vrij groot aantal
Populatieschatting:	36.800-66.100 vogels (2016/17-2020/21)
Aandeel:	15-28% van de biogeografische populatie (trekperiode)
Trend lange termijn (vanaf 1980):	Geen significante aantalsverandering
Trend korte termijn (12 jaar):	Geen significante aantalsverandering
Staat van instandhouding:	Matig ongunstig

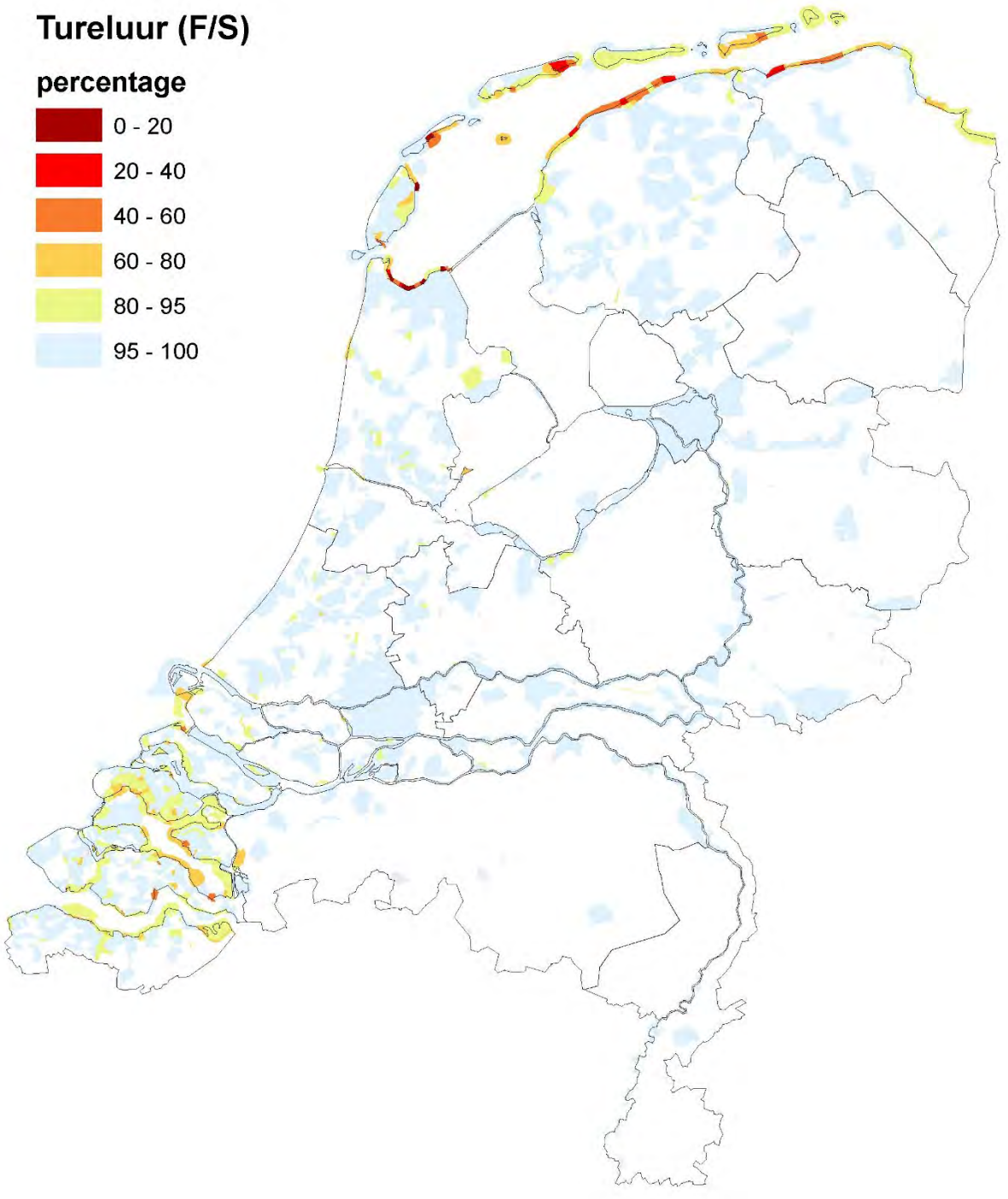
Kenschets

Overwinterende en doortrekkende Tureluurs concentreren zich voornamelijk in het Waddengebied en de zuidwestelijke Delta, in het binnenland is de soort schaarser. In de intergetijdengebieden zoeken Tureluurs voedsel op drooggevallen getijdenplaten, op slikkige platen, in achtergebleven ondiepe plassen en langs de randen van mossel- en oesterbanken. De soort foerageert hier op allerlei kleine ongewervelden zoals garnaaltjes, slakjes, schaaldieren en wormen. Tureluurs gebruiken in getijdegebieden gezamenlijke hoogwatervluchtplaatsen waar zich grote groepen concentreren. Hoewel broedvogels uit ons eigen land in de regel wegtrekken in de winter, wordt Nederland dan aangevuld met overwinteraars uit de flyway-populatie 'IJsland en Faeröer/West-Europa' (ondersoort *robusta*) en de flyway-populatie 'Groot-Brittannië en Ierland/Groot-Brittannië, Ierland, Frankrijk' (ondersoort *totanus*). Daarnaast trekken er in juli en augustus grote aantallen Tureluurs van de Noord-Europese flyway-populatie (tevens ondersoort *totanus*) door op weg naar hun zuidelijker gelegen winterverblijf. Gedurende deze periode zijn de tureluuraantallen in Nederland dan ook het grootst.

Gebieden

Weergegeven zijn de concentratiegebieden waar zich aantallen van (inter)nationaal belang bevinden.

Nr. gebied	Naam gebied	Bestaand VR-gebied met IHD	Provincie	Functie	Seiz.max. (gem. 2015-20)	Aandeel biogeog. pop. (%)	VR (%)	HR (%)	NNN (%)	Overig (%)
1	Waddenzee	ja	Fr, Gr, NH	F	34.100	14	100	97	100	0
3	Duinen Vlieland	ja	Fr	S	3.400	1	100	100	99	0

Verspreiding van de Tureluur als foeragerende en slapende niet-broedvogel in de periode 2015/16–2020/21. Weergegeven is de procentuele verdeling van de populatie, aflopend gesorteerd op de dichtheid van seizoensgemiddelde aantallen per telgebied.

A164 Groenpootruiter *Tringa nebularia,* niet-broedvogel

Landelijke informatie

Status Vogelrichtlijn:	Niet in bijlage I genoemde en geregeld voorkomende trekvogel zoals bedoeld in artikel 4.2 van de Vogelrichtlijn
Talrijkheidsklasse:	Vrij klein aantal
Populatieschatting:	5.400-7.300 vogels (2016/17-2020/21)
Aandeel:	2-3% van de biogeografische populatie (trekperiode)
Trend lange termijn (vanaf 1980):	Geen significante aantalsverandering
Trend korte termijn (12 jaar):	Matige afname (<5% per jaar)
Staat van instandhouding:	Gunstig

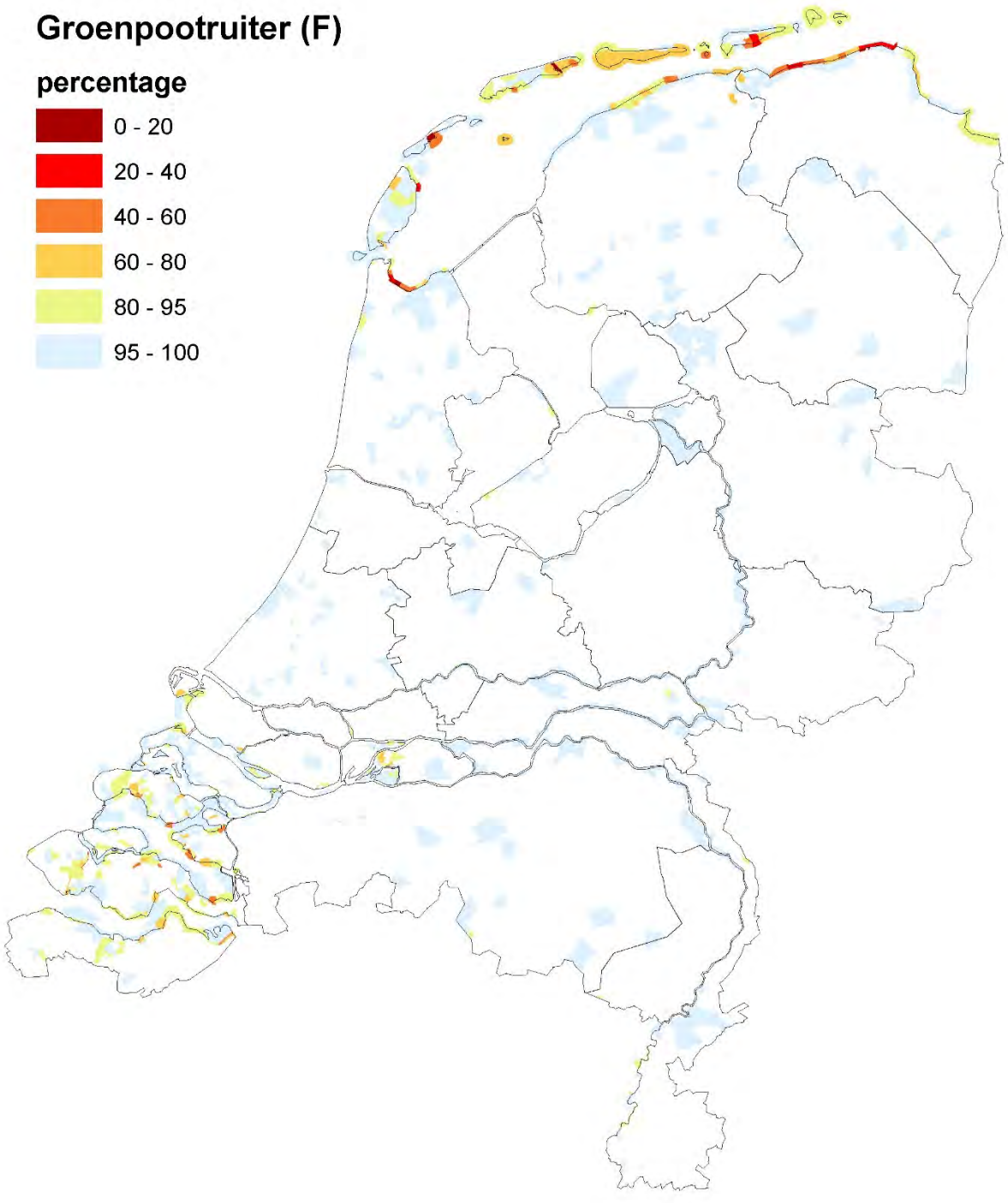
Kenschets

Groenpootruiters concentreren zich tijdens de najaars- en voorjaarstrek in Nederland voornamelijk in intergetijdengebieden, een kleiner aantal maakt gebruik van diverse binnenlandse wetlands, met name langs de grote rivieren. In Nederland overwinteren slechts enkele exemplaren, voornamelijk in de Delta. In de getijdengebieden zoekt deze soort zijn voedsel op drooggevallen platen, vaak in de omgeving van ondiepe geulen, plasjes en prielen. In het binnenland foerageren ze meestal op slikkige oevers of in ondiep water, langs en in rivieren en plassen, sloten, vennen en opgespoten terreinen. Het voedsel van de Groenpootruiter vertoont grote verscheidenheid. In intergetijdengebieden eet de soort visjes (veelal grondels), garnalen, kleine krabben of wormen. In het binnenland voedt hij zich met visjes, wormen, kikkers en salamanders en hun larven. In het intergetijdengebied worden zowel schaars begroeide kwelders, randen van plassen en inlagen en binnendijkse graslanden als hoogwatervluchtplaats gebruikt. Groenpootruiters broeden in nagenoeg geheel noordelijk Eurazië en zijn in Nederland vooral doortrekker, waarbij de hoogste aantallen aanwezig zijn tijdens de najaarstrek. De in Nederland doortrekkende vogels maken deel uit van de Noord-Europese/Zuidwest-Europese, Noordwest- en West-Afrikaanse flyway-populatie. Deze vogels overwinteren zowel langs de kusten als in zoetwatergebieden van West-Afrika en de Sahel.

Gebieden

Weergegeven zijn de concentratiegebieden waar zich aantallen van (inter)nationaal belang bevinden.

Nr. gebied	Naam gebied	Bestaand VR-gebied met IHD	Provincie	Functie	Seiz.max. (gem. 2015-20)	Aandeel biogeog. pop. (%)	VR (%)	HR (%)	NNN (%)	Overig (%)
1	Waddenzee	ja	Fr, Gr, NH	F	6.400	2	100	97	100	0

Verspreiding van de Groenpootruiter als foeragerende niet-broedvogel in de periode 2015/16–2020/21. Weergegeven is de procentuele verdeling van de populatie, aflopend gesorteerd op de dichtheid van seizoensgemiddelde aantallen per telgebied.

A169 Steenloper *Arenaria interpres*, niet-broedvogel

Landelijke informatie

Status Vogelrichtlijn:	Niet in bijlage I genoemde en geregeld voorkomende trekvogel zoals bedoeld in artikel 4.2 van de Vogelrichtlijn
Talrijkheidsklasse:	Vrij klein aantal
Populatieschatting:	6.100-9.800 vogels (2016/17-2020/21)
Aandeel:	3-4% van de biogeografische populatie (trekperiode en winter)
Trend lange termijn (vanaf 1980):	Geen significante aantalsverandering
Trend korte termijn (12 jaar):	Matige toename (<5% per jaar)
Staat van instandhouding:	Matig ongunstig

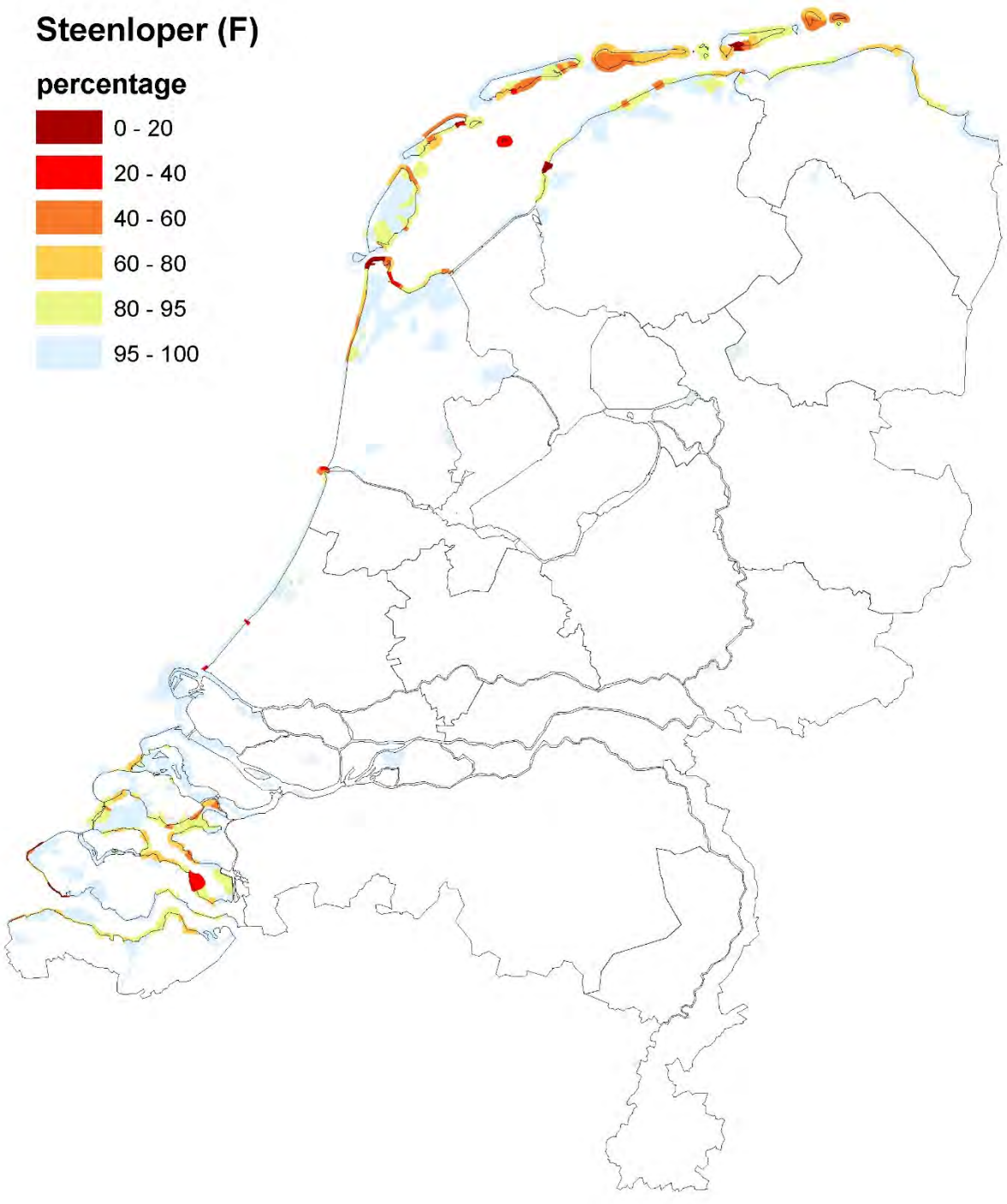
Kenschets

De Steenloper is buiten de broedtijd in ons land in hoge mate gebonden aan de getijdengebieden, en komt met name in de Waddenzee en de Delta voor. Steenlopers hebben een opportunistisch en dus veelzijdige voedselvoorkeur, maar hebben een voorkeur voor bepaalde mollusken zoals mossels. Daarnaast staan ook wormen, krabbetjes, schelpdieren en strandvlooien, aas en ook voedselresten in de omgeving van bijvoorbeeld patat- en viskramen op het menu. Als natuurlijk foerageerhabitat fungeren rotskusten, maar bij gebrek daaraan in Nederland gebruikt de soort strekdammen, havenhoofden, besteende dijken en mossel- en oesterbanken. De Steenloper kent twee flyway-populaties die in Nederland gedurende de doortrek en winter verblijven. Een populatie met oorsprong Noordoost-Canada en Groenland die hier vooral in de winter zit (Noordoost-Canadese en Groenlandse/West-Europese & Noordwest-Afrikaanse flyway-populatie) en de Russisch-Fenno-Scandinavische populatie die hier doortrekt op weg naar zuidelijk Afrika (Noord-Europese/West-Afrikaanse flyway-populatie).

Gebieden

Weergegeven zijn de concentratiegebieden waar zich aantallen van (inter)nationaal belang bevinden.

Nr. gebied	Naam gebied	Bestaand VR-gebied met IHD	Provincie	Functie	Seiz.max. (gem. 2015-20)	Aandeel biogeog. pop. (%)	VR (%)	HR (%)	NNN (%)	Overig (%)
1	Waddenzee	ja	Fr, Gr, NH	F	5.800	3	100	97	100	0

Verspreiding van de Steenloper als foeragerende niet-broedvogel in de periode 2015/16-2020/21. Weergegeven is de procentuele verdeling van de populatie, aflopend gesorteerd op de dichtheid van seizoensgemiddelde aantallen per telgebied.

A176 Zwartkopmeeuw *Ichthyaetus melanocephalus*, broedvogel

Landelijke informatie

Status Vogelrichtlijn:	Genoemd in bijlage I van de Vogelrichtlijn (artikel 4.1)
Talrijkheidsklasse:	Vrij schaars
Populatieschatting:	3.200-6.700 paren (2020-2022)
Aandeel:	4-8% van de biogeografische populatie
Trend lange termijn (vanaf 1990):	Sterke toename (>5% per jaar)
Trend korte termijn (12 jaar):	Sterke toename (>5% per jaar)
Staat van instandhouding:	Gunstig
Status Rode Lijst (2016):	Thans niet bedreigd

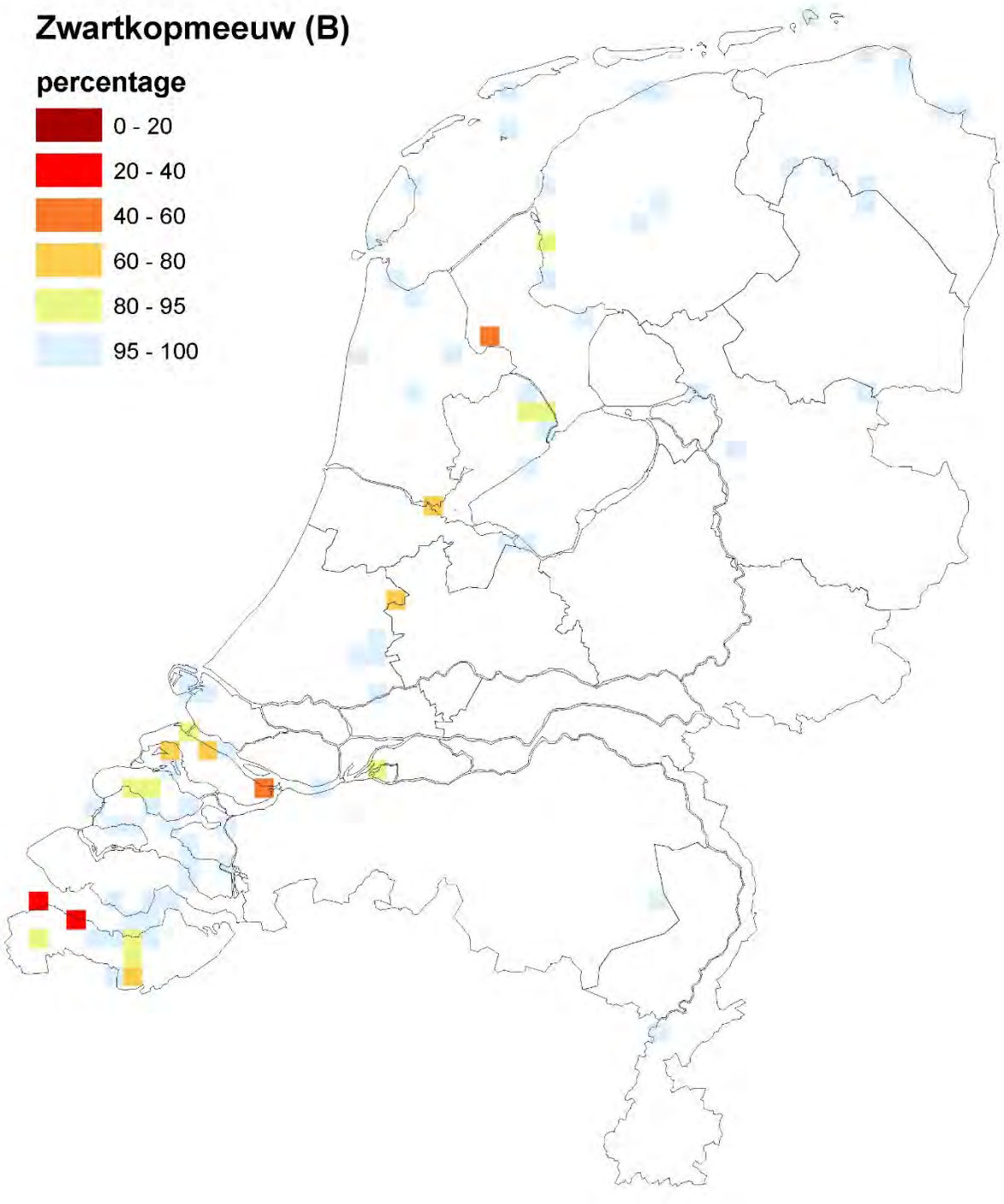
Kenschets

Zwartkopmeeuwen broeden voornamelijk in de lage delen van Nederland, waarbij de zuidwestelijke Delta het belangrijkste broedgebied vormt voor deze soort. Ze broeden vaak gezamenlijk in kolonies met Kokmeeuwen, waarbij Zwartkopmeeuwen de drogere plekken op de eilandjes verkiezen om te nestelen. Hij nestelt op recent aangelegde eilandjes en op kunstmatige zandvlaktes van industrieterreinen en vloeivelden. In mindere mate wordt gebroed in natuurlijke milieus: schorren en eilanden. Ze foerageren in agrarisch gebied, met name op graslanden en pas geploegd bouwland waar ze zoeken naar regenwormen en emelten. Deze foerageerplekken kunnen tot wel 40 km van de kolonie liggen. Zwartkopmeeuwen overwinteren langs de West-Europese kustgebieden, van Zuid-Engeland en Ierland tot Spanje en Portugal. De in Nederland broedende Zwartkopmeeuwen maken deel uit van de West-Europese, Mediterrane en Noordwest-Afrikaanse flyway-populatie.

Gebieden

Weergegeven zijn de concentratiegebieden waar zich aantallen van (inter)nationaal belang bevinden.

Nr. gebied	Naam gebied	Bestaand VR-gebied met IHD	Provincie	Functie	Paren (gem. 2016-21)	Aandeel NL pop. (%)	VR (%)	HR (%)	NNN (%)	Overig (%)
122	Westerschelde & Saeftinghe	ja	Zl	B	840	21	100	100	1	0
109	Haringvliet	ja	ZH	B	830	20	100	100	100	0
72	IJsselmeer	nee	Fr, NH, Fl	B	420	10	100	2	71	0
103	Nieuwkoopse Plassen & De Haeck	ja	ZH	B	220	5	100	100	100	0
115	Grevelingen	nee	ZH, Zl	B	190	5	100	100	57	0

Verspreiding van de Zwartkopmeeuw als broedvogel in de periode 2016-2021. Weergegeven is de procentuele verdeling van de populatie, aflopend gesorteerd op aantal broedparen per 5x5 km-hok.

A177 Dwergmeeuw *Hydrocoloeus minutus*, niet-broedvogel

Landelijke informatie

Status Vogelrichtlijn:	Genoemd in bijlage I van de Vogelrichtlijn (artikel 4.1)
Talrijkheidsklasse:	Groot aantal
Populatieschatting:	44.000-200.000 vogels (2018/19-2020/21)
Aandeel:	34-100% van de biogeografische populatie (trekperiode)
Trend lange termijn (vanaf 1991):	Geen significante aantalsverandering
Trend korte termijn (12 jaar):	Geen significante aantalsverandering
Staat van instandhouding:	Gunstig

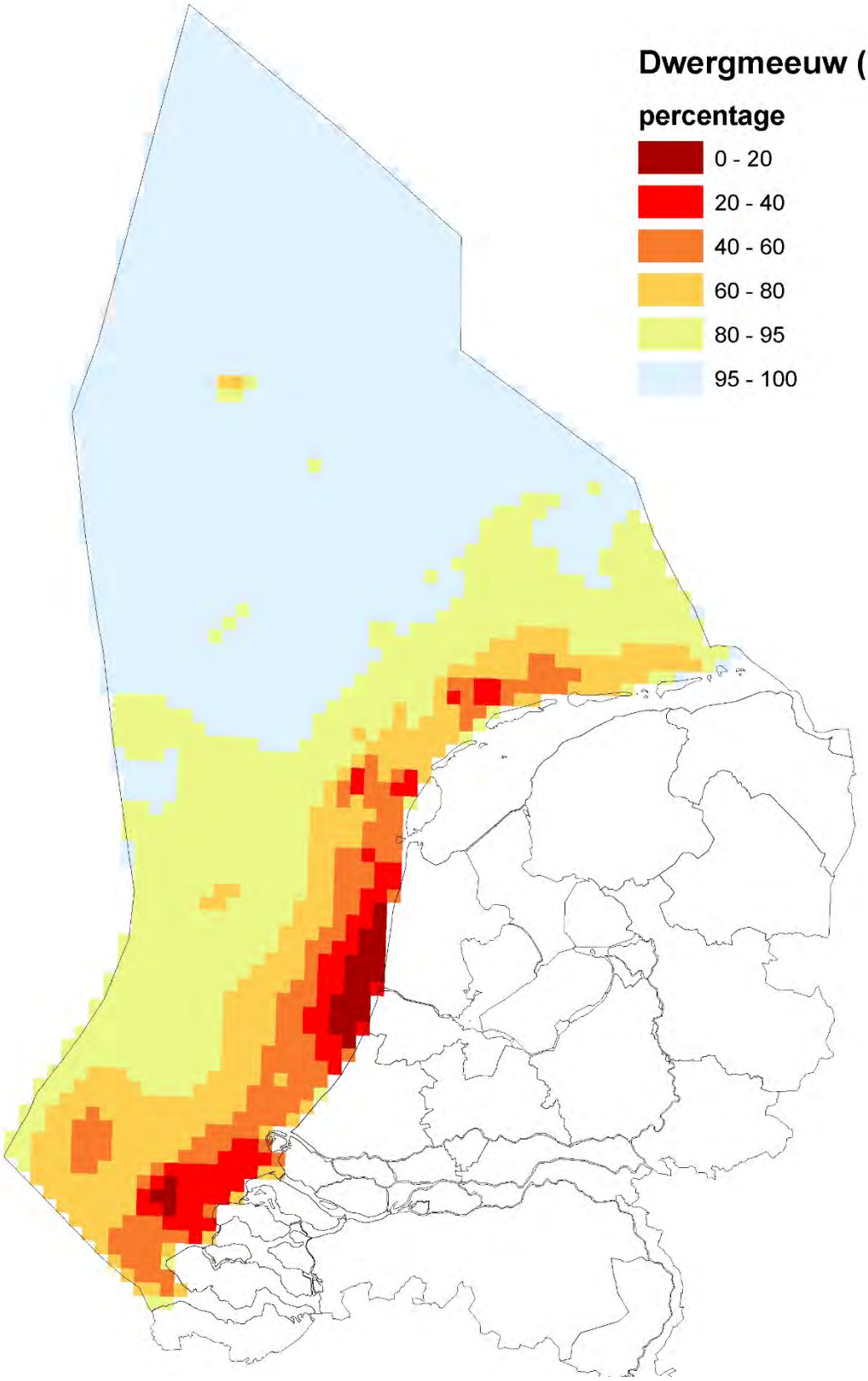
Kenschets

De grootste aantallen Dwergmeeuwen komen in april in Nederland voor, wanneer ze op doortrek zijn naar hun broedgebieden in Noordoost-Europa. Ze zijn dan voornamelijk te vinden op de Noordzee en in het IJsselmeergebied, hoewel waarnemingen verder in het binnenland gedurende de voorjaarstrek ook voorkomen. Tijdens de najaarstrek komen er lagere aantallen door en ook gedurende de winter verblijven er Dwergmeeuwen in Nederland, voornamelijk op de Noordzee. De soort voedt zich met ongewervelden en vissen. Gedurende de broedtijd zijn er nagenoeg geen Dwergmeeuwen in Nederland te vinden, op enkele incidentele broedgevallen na. Dwergmeeuwen die ons land aandoen maken deel uit van de Centraal- en Oost-Europese/Zuidwest-Europese en West-Mediterrane flyway-populatie. Er is enige onzekerheid rondom het aandeel van de flyway-populatie dat zich in Nederland bevindt gedurende de doortrek, maar de aantallen zijn zeer groot, waarbij jaarlijkse schommelingen in het aandeel dat Nederland aandoet waarschijnlijk o.a. samenhangen met de windrichting tijdens de trekpiek.

Gebieden

Weergegeven zijn de concentratiegebieden waar zich aantallen van (inter)nationaal belang bevinden.

Nr. gebied	Naam gebied	Bestaand VR-gebied met IHD	Provincie	Functie	Seiz.max. (gem. 2015-20)	Aandeel biogeog. pop. (%)	VR (%)	HR (%)	NNN (%)	Overig (%)
C61	Hollandse Kust	nee	ZH, NH	F	34.200	26	0	12	100	0
72	IJsselmeer	ja	Fr, NH, Fl	F	28.000	22	100	2	71	0
7	Noordzeekustzone	ja	Fr, NH, Gr	F	11.500	9	100	100	100	0
113	Voordelta	ja	Zl, ZH	F	10.400	8	100	100	100	0
C85	Schouwenbank/Middelbank e.o.	nee	NZ	F	2.400	6	0	0	100	0

Verspreiding van de Dwergmeeuw als foeragerende niet-broedvogel in de periode 2015/16–2020/21. Weergegeven is de procentuele verdeling van de populatie, aflopend gesorteerd op de dichtheid van seizoensgemiddelde aantallen per 5x5 km-hok.

A179 Kokmeeuw *Chroicocephalus ridibundus*, broedvogel

Landelijke informatie

Status Vogelrichtlijn:	Niet in bijlage I genoemde en geregeld voorkomende trekvogel zoals bedoeld in artikel 4.2 van de Vogelrichtlijn
Talrijkheidsklasse:	Talrijk
Populatieschatting:	95.000-107.000 paren (2020-2022)
Aandeel:	9-10% van de biogeografische populatie
Trend lange termijn (vanaf 1990):	Matige afname (<5% per jaar)
Trend korte termijn (12 jaar):	Matige afname (<5% per jaar)
Staat van instandhouding:	Zeer ongunstig
Status Rode Lijst (2016):	Thans niet bedreigd

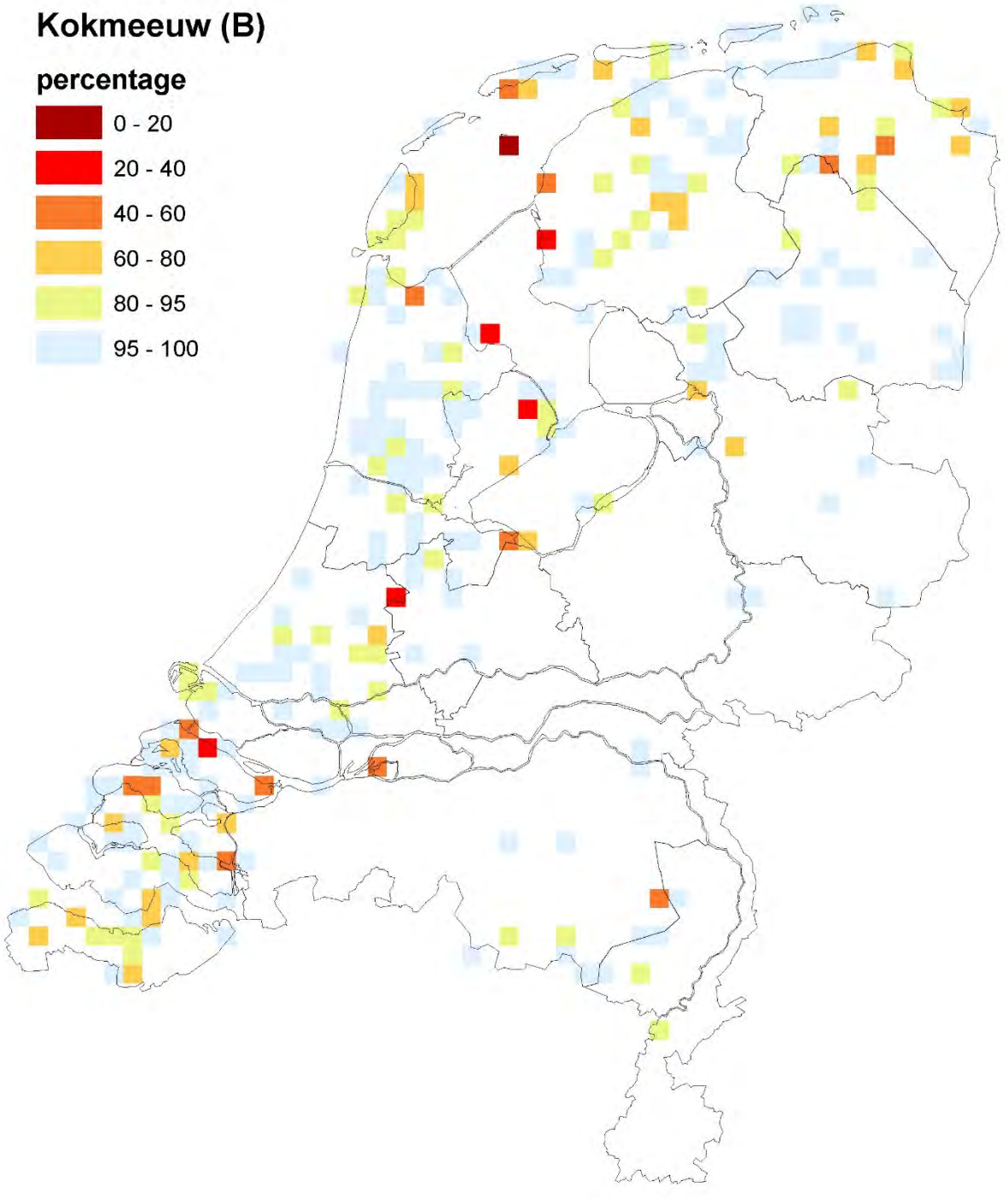
Kenschets

Het broedareaal van de Kokmeeuw omvat heel Europa met uitzondering van het grootste deel van het Mediterrane gebied. Nederland ligt nog net binnen het zwaartepunt van de verspreiding, dat vooral de landen aan de Noordzee en Oostzee omvat. Ze broeden in kolonies van soms wel duizenden paren. De broedkolonies liggen bij voorkeur op eilanden (vrij van grondpredatoren), vooral langs de kust of in meren, (veen)plassen en vennen in het binnenland. Kokmeeuwen zijn opportunistisch en hebben een veelzijdig dieet. Ze foerageren veel op graslanden of geploegde weilanden en akkers, waar ze regenwormen, emelten en andere ongewervelden vangen. Langs de kust staan garnalen, wadpieren en ander estuarien voedsel op het menu. Kokmeeuwen die in Nederland voorkomen behoren tot de West-Europese/West-Europese, West-Mediterrane, West-Afrikaanse flyway-populatie. Onze broedvogels overwinteren voornamelijk in Groot-Brittannië, België, Frankrijk en Spanje, terwijl bij ons in de winter aanwezige vogels hoofdzakelijk uit de Oostzeelanden komen.

Gebieden

Weergegeven zijn de concentratiegebieden waar zich aantallen van (inter)nationaal belang bevinden.

Nr. gebied	Naam gebied	Bestaand VR-gebied met IHD	Provincie	Functie	Paren (gem. 2016-21)	Aandeel biogeog. pop. (%)	VR (%)	HR (%)	NNN (%)	Overig (%)
1	Waddenzee	nee	Fr, Gr, NH	B	18.700	2	100	97	100	0
72	IJsselmeer	nee	Fr, NH, Fl	B	13.500	1	100	2	71	0

Verspreiding van de Kokmeeuw als broedvogel in de periode 2016-2021. Weergegeven is de procentuele verdeling van de populatie, aflopend gesorteerd op aantal broedparen per 5x5 km-hok.

A179 Kokmeeuw *Chroicocephalus ridibundus*, niet-broedvogel

Landelijke informatie

Status Vogelrichtlijn:	Niet in bijlage I genoemde en geregeld voorkomende trekvogel zoals bedoeld in artikel 4.2 van de Vogelrichtlijn
Talrijkheidsklasse:	Zeer groot aantal
Populatieschatting:	470.000-640.000 vogels (2016/17-2020/21)
Aandeel:	15-21% van de biogeografische populatie (trekperiode)
Trend lange termijn (vanaf 1980):	Geen significante aantalsverandering
Trend korte termijn (12 jaar):	Geen significante aantalsverandering
Staat van instandhouding:	Matig ongunstig

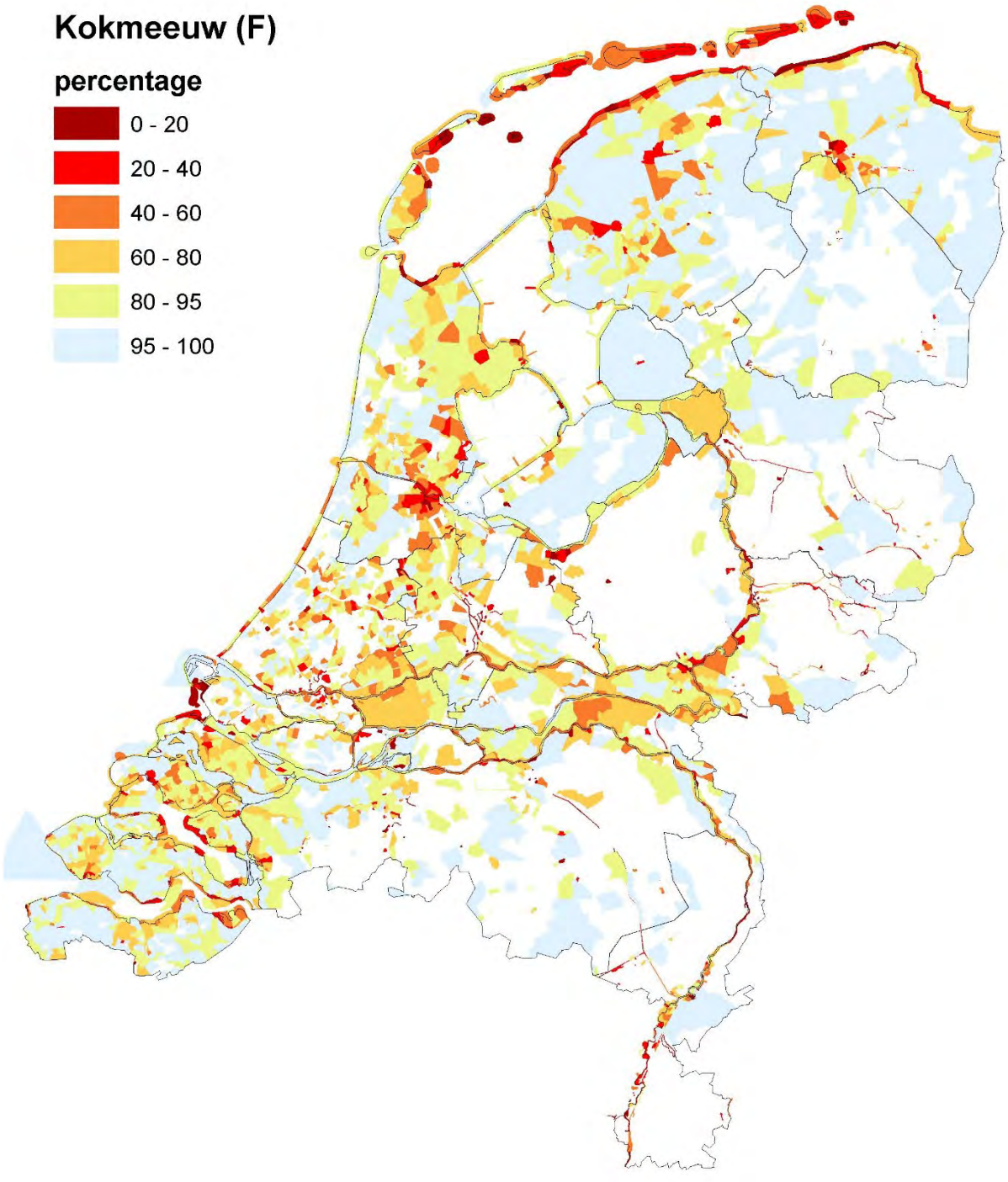
Kenschets

Het broedareaal van de Kokmeeuw omvat heel Europa met uitzondering van het grootste deel van het Mediterrane gebied, met de grootste aantallen rond de Oostzee. Nederland maakt deel uit van het broedgebied (vooral in Laag-Nederland), maar in de doortrek- en winterperiode zijn de aantallen hoger. Al in de nazomer nemen de aantallen toe, om op graslanden te foerageren op regenwormen, emelten en andere ongewervelden. Ploegen en bemesten kan grote aantallen uit de omgeving aanlokken. In de nazomer kunnen op grote hoogte ook grote aantallen foerageren op vliegende mieren. Langs de kust zijn Kokmeeuwen eveneens talrijk en hebben daar garnalen, wadpieren en ander estuarien voedsel op het menu staan. In vorstperioden zijn regenwormen niet meer bereikbaar, waardoor een deel vertrekt naar de Britse eilanden of naar landen ten zuiden van ons. Een ander deel zoekt de stedelijke omgeving en kustgebieden op. Kokmeeuwen die in Nederland voorkomen behoren tot de West-Europese/West-Europese, West-Mediterrane, West-Afrikaanse flyway-populatie.

Gebieden

Weergegeven zijn de concentratiegebieden waar zich aantallen van (inter)nationaal belang bevinden.

Nr. gebied	Naam gebied	Bestaand VR-gebied met IHD	Provincie	Functie	Seiz.max. (gem. 2015-20)	Aandeel biogeog. pop. (%)	VR (%)	HR (%)	NNN (%)	Overig (%)
1	Waddenzee	nee	Fr, Gr, NH	F	198.000	6	100	97	100	0

Verspreiding van de Kokmeeuw als foeragerende niet-broedvogel in de periode 2015/16-2020/21. Weergegeven is de procentuele verdeling van de populatie, aflopend gesorteerd op de dichtheid van seizoensgemiddelde aantallen per telgebied.

A182 Stormmeeuw *Larus canus*, niet-broedvogel

Landelijke informatie

Status Vogelrichtlijn:	Niet in bijlage I genoemde en geregeld voorkomende trekvogel zoals bedoeld in artikel 4.2 van de Vogelrichtlijn
Talrijkheidsklasse:	Zeer groot aantal
Populatieschatting:	260.000-380.000 vogels (2016/17-2020/21)
Aandeel:	16-23% van de biogeografische populatie (trekperiode en winter)
Trend lange termijn (vanaf 1980):	Matige toename (<5% per jaar)
Trend korte termijn (12 jaar):	Geen significante aantalsverandering
Staat van instandhouding:	Gunstig

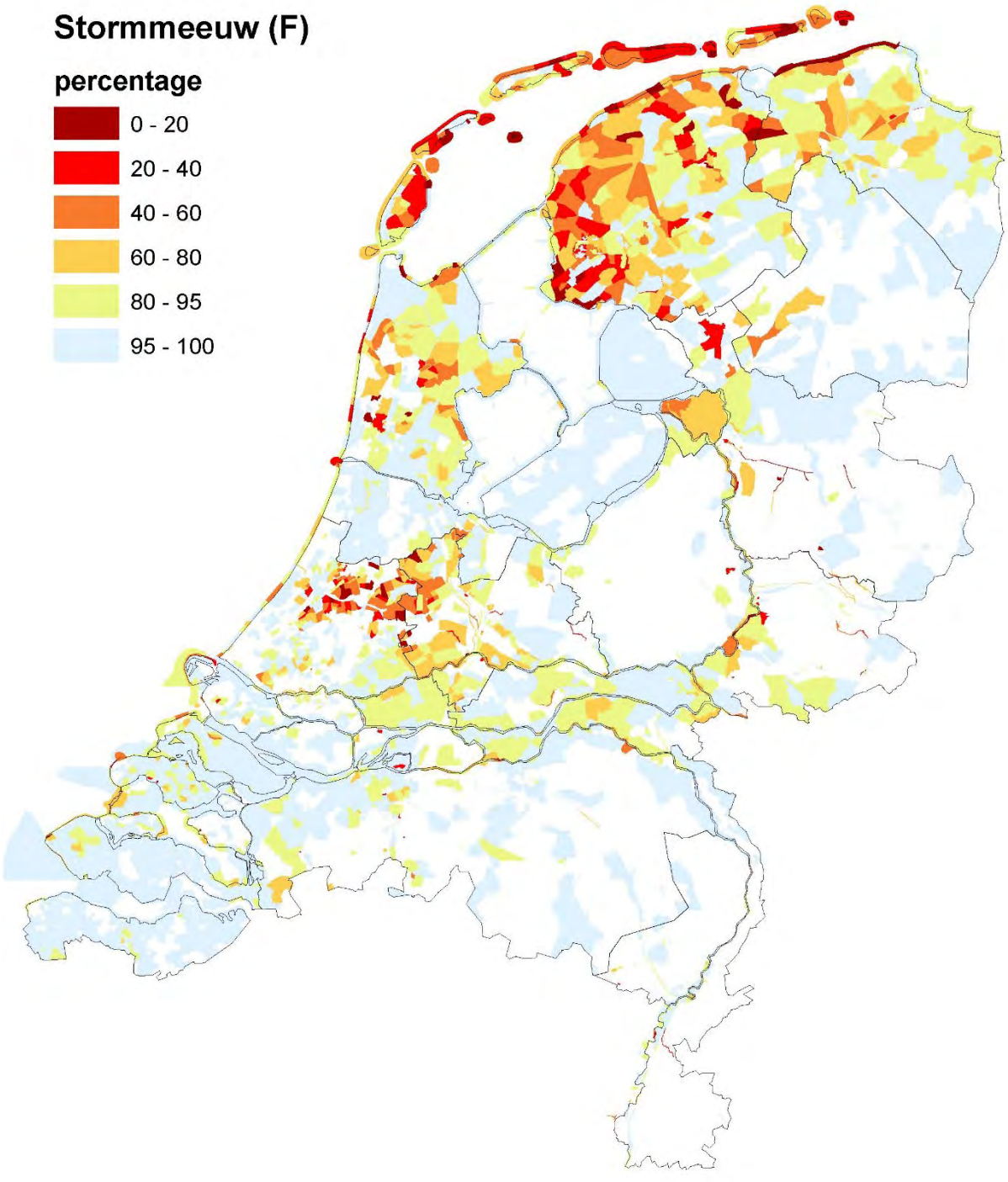
Kenschets

Het Europese broedareaal van de Stormmeeuw omvat IJsland, het noorden van de Britse Eilanden en grote delen van Noord- en Midden-Europa. Nederland ligt aan de uiterste zuidgrens van het broedareaal en is met een afnemende broedpopulatie van ca. 3.500 paren van bescheiden omvang. Vanaf juli arriveren steeds meer broedvogels uit Noordoost-Europa (met name Finland) om in Nederland te overwinteren. In die periode bestaat het voedsel uit regenwormen en andere ongewervelden, schelpdieren en in mindere mate ook vis, muizen en menselijk afval. Het accent van de winterverspreiding ligt op het Waddengebied en graslandgebieden van Noord- en West-Nederland. In vorstperioden verruilen veel vogels het agrarisch gebied voor het Waddengebied, de Noordzeekust, de grote rivieren en stedelijk gebied. Terugtrek vindt vooral begin april plaats. De Stormmeeuwen die in Nederland voorkomen behoren tot de flyway-populatie 'Noordwest- en Centraal-Europa/Atlantische kust en Mediterrane gebied'.

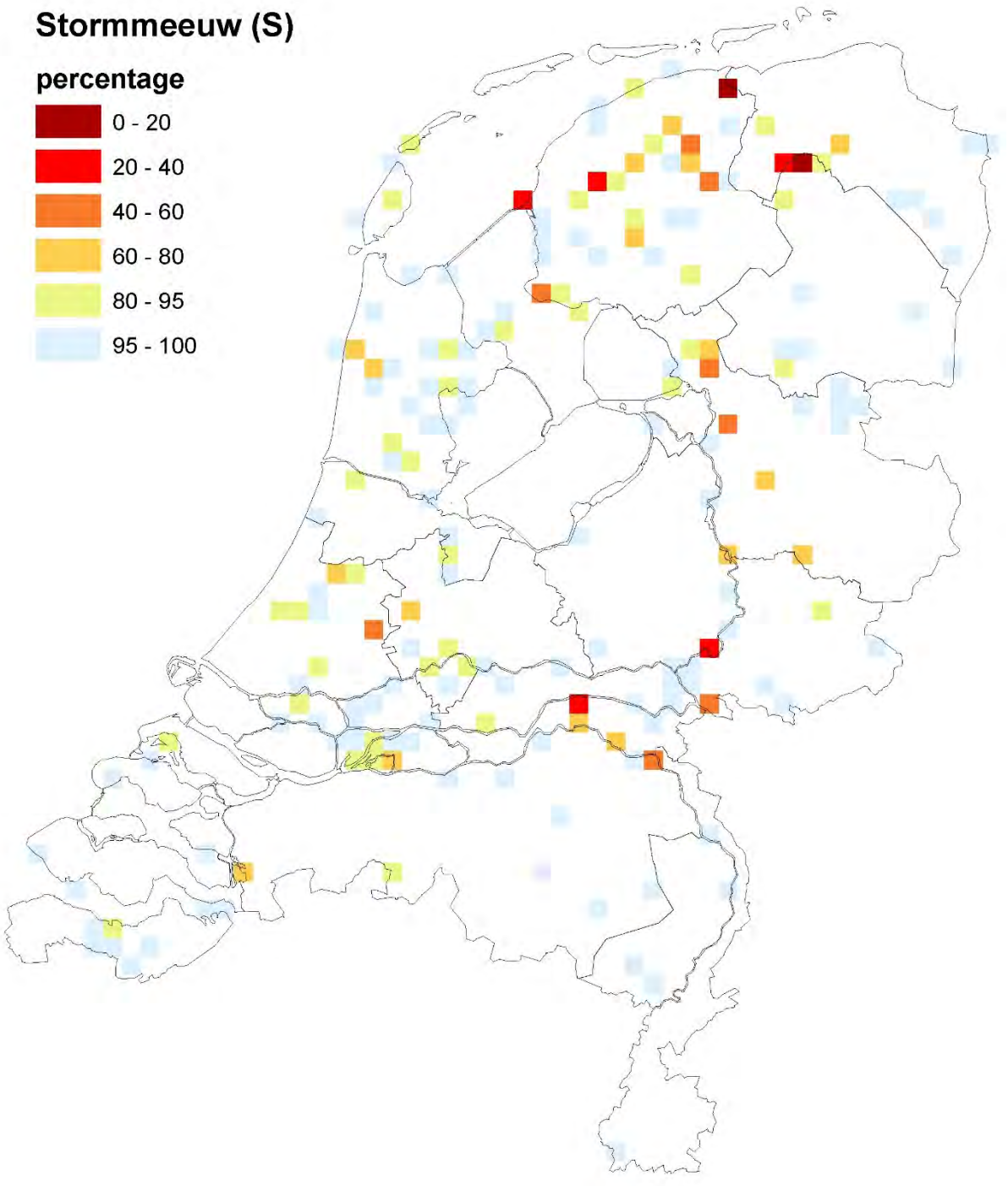
Gebieden

Weergegeven zijn de concentratiegebieden waar zich aantallen van (inter)nationaal belang bevinden.

Nr. gebied	Naam gebied	Bestaand VR-gebied met IHD	Provincie	Functie	Seiz.max. (gem. 2015-20)	Aandeel biogeog. pop. (%)	VR (%)	HR (%)	NNN (%)	Overig (%)
1	Waddenzee	nee	Fr, Gr, NH	F	83.200	5	100	97	100	0
19	Leekstermeergebied	nee	Dr, Gr	S	26.600	2	100	0	86	0
C11	Noardwest-Fryslân	nee	Fr	S	25.000	2	0	0	99	1
7	Noordzeekustzone	nee	Fr, NH, Gr	F	19.300	1	100	100	100	0

Verspreiding van de Stormmeeuw als foeragerende niet-broedvogel in de periode 2015/16–2020/21. Weergegeven is de procentuele verdeling van de populatie, aflopend gesorteerd op de dichtheid van seizoensgemiddelde aantallen per telgebied.

Verspreiding van de Stormmeeuw als niet-broedvogel op slaapplaatsen in de periode 2015/16–2020/21. Weergegeven is de procentuele verdeling van de populatie, aflopend gesorteerd op gemiddeld maximum per 5x5 km-hok.

A183 Kleine Mantelmeeuw *Larus fuscus*, broedvogel

Landelijke informatie

Status Vogelrichtlijn:	Niet in bijlage I genoemde en geregeld voorkomende trekvogel zoals bedoeld in artikel 4.2 van de Vogelrichtlijn
Talrijkheidsklasse:	Talrijk
Populatieschatting:	75.000-90.000 paren (2019)
Aandeel:	36-43% van de biogeografische populatie
Trend lange termijn (vanaf 1990):	Matige toename (<5% per jaar)
Trend korte termijn (12 jaar):	Matige afname (<5% per jaar)
Staat van instandhouding:	Gunstig
Status Rode Lijst (2016):	Thans niet bedreigd

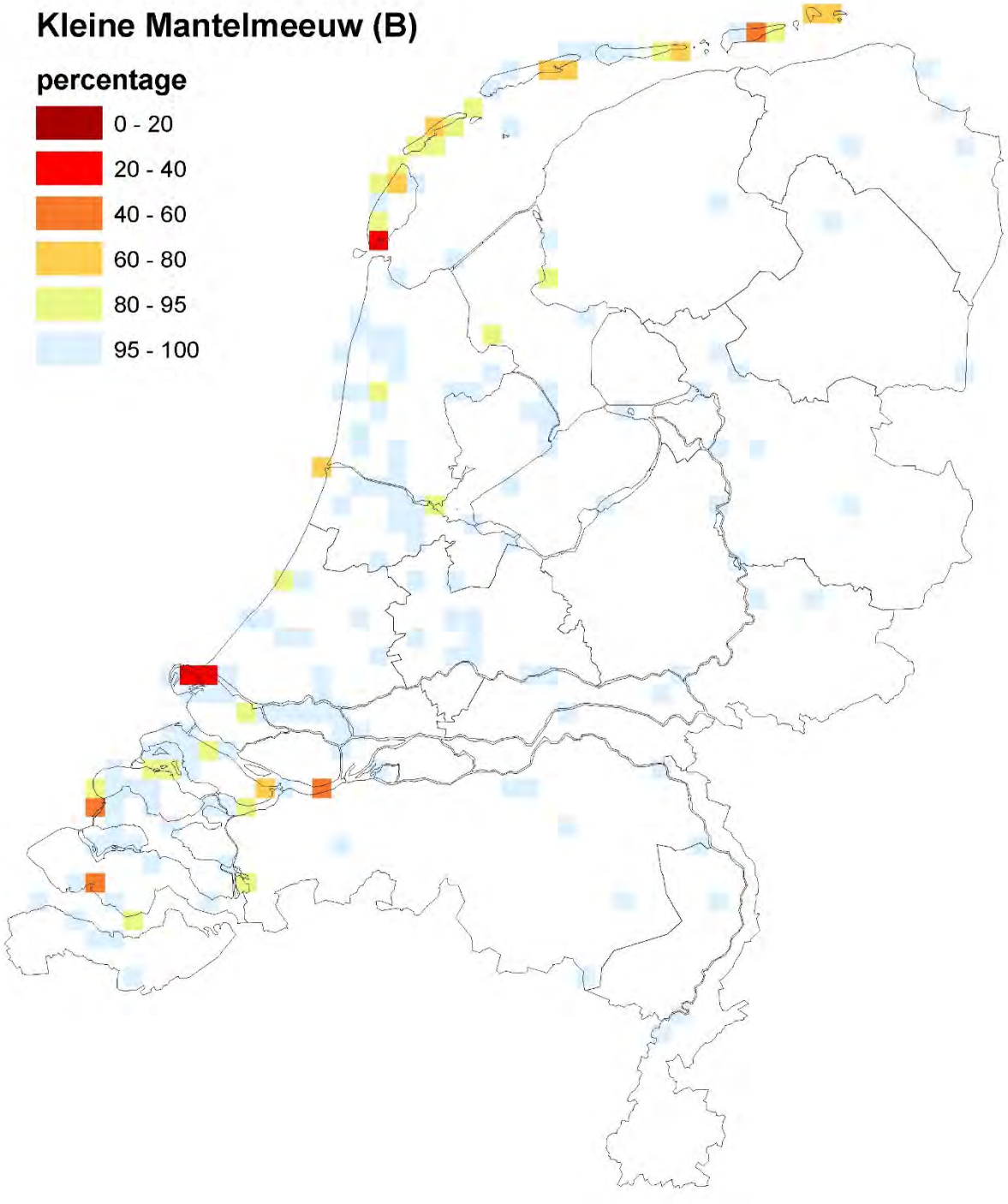
Kenschets

Naast het voorkomen als broedvogel is de Kleine Mantelmeeuw doortrekker in groot aantal en wintervogel in klein aantal in Nederland. Het broedbiotoop van de Kleine Mantelmeeuw beperkt zich vrijwel geheel tot kustlocaties, al kunnen broedgevallen tot diep in het binnenland plaatsvinden. De nestplaats is gelegen in het open duin en op schorren/kwelders, industriegebieden, opspuitterreinen en eilandjes in afgesloten zeearmen, tegenwoordig ook op daken van gebouwen en sluizencomplexen. De soort broedt vaak samen met Zilvermeeuwen, maar bezet dan binnen de kolonie de meest grazige en vochtige delen. De kustbroeders foerageren op zee vaak achter vissersboten op visserijafval (platvis, kabeljauwachtigen en andere bodemvissen) en zelfstandig (zwemkrabben, haringachtigen, zandspiering, horsmakreel). Verder zoekt de Kleine Mantelmeeuw ook voedsel aan de kust in aanspoelzones, in het binnenland op gras- en bouwland en op waterzuiveringsinstallaties en vuilnisbelten. In Nederland komt de ondersoort *Larus fuscus intermedius* voor als broedvogel, behorende tot de flyway-populatie 'Zuid-Scandinavië, Nederland, Ebro Delta, Spanje'. Deze ondersoort broedt noordelijk tot Zuid-Scandinavië. Onze broedvogels overwinteren in de Atlantische kustgebieden van Frankrijk tot Marokko en in de westelijke Middellandse Zee.

Gebieden

Weergegeven zijn de concentratiegebieden waar zich aantallen van (inter)nationaal belang bevinden.

Nr. gebied	Naam gebied	Bestaand VR-gebied met IHD	Provincie	Functie	Paren (gem. 2016-21)	Aandeel biogeog. pop. (%)	VR (%)	HR (%)	NNN (%)	Overig (%)
1	Waddenzee	ja	Fr, Gr, NH	B	17.200	8	100	97	100	0
2	Duinen en Lage Land Texel	ja	NH	B	8.000	4	100	100	99	0
C64	Maasvlakte	nee	ZH	B	6.500	3	0	<1	6	94
118	Oosterschelde	nee	Zl	B	3.700	2	100	100	5	0
3	Duinen Vlieland	ja	Fr	B	3.400	2	100	100	99	0
111	Hollands Diep	nee	ZH, NB	B	2.900	1	100	12	100	0
C71	Neeltje Jans	nee	Zl	B	2.700	1	0	0	12	88
C72	Borssele, Quarleshaven	nee	Zl	B	2.500	1	0	0	0	100

Verspreiding van de Kleine Mantelmeeuw als broedvogel in de periode 2016-2021. Weergegeven is de procentuele verdeling van de populatie, aflopend gesorteerd op aantal broedparen per 5x5 km-hok.

A183 Kleine Mantelmeeuw *Larus fuscus*, niet-broedvogel

Landelijke informatie

Status Vogelrichtlijn:	Niet in bijlage I genoemde en geregeld voorkomende trekvogel zoals bedoeld in artikel 4.2 van de Vogelrichtlijn
Talrijkheidsklasse:	Groot aantal
Populatieschatting:	110.000-210.000 vogels (2016/17-2020/21)
Aandeel:	17-33% van de biogeografische populatie (trekperiode)
Trend lange termijn (vanaf 1991):	Matige toename (<5% per jaar)
Trend korte termijn (12 jaar):	Sterke toename (>5% per jaar)
Staat van instandhouding:	Gunstig

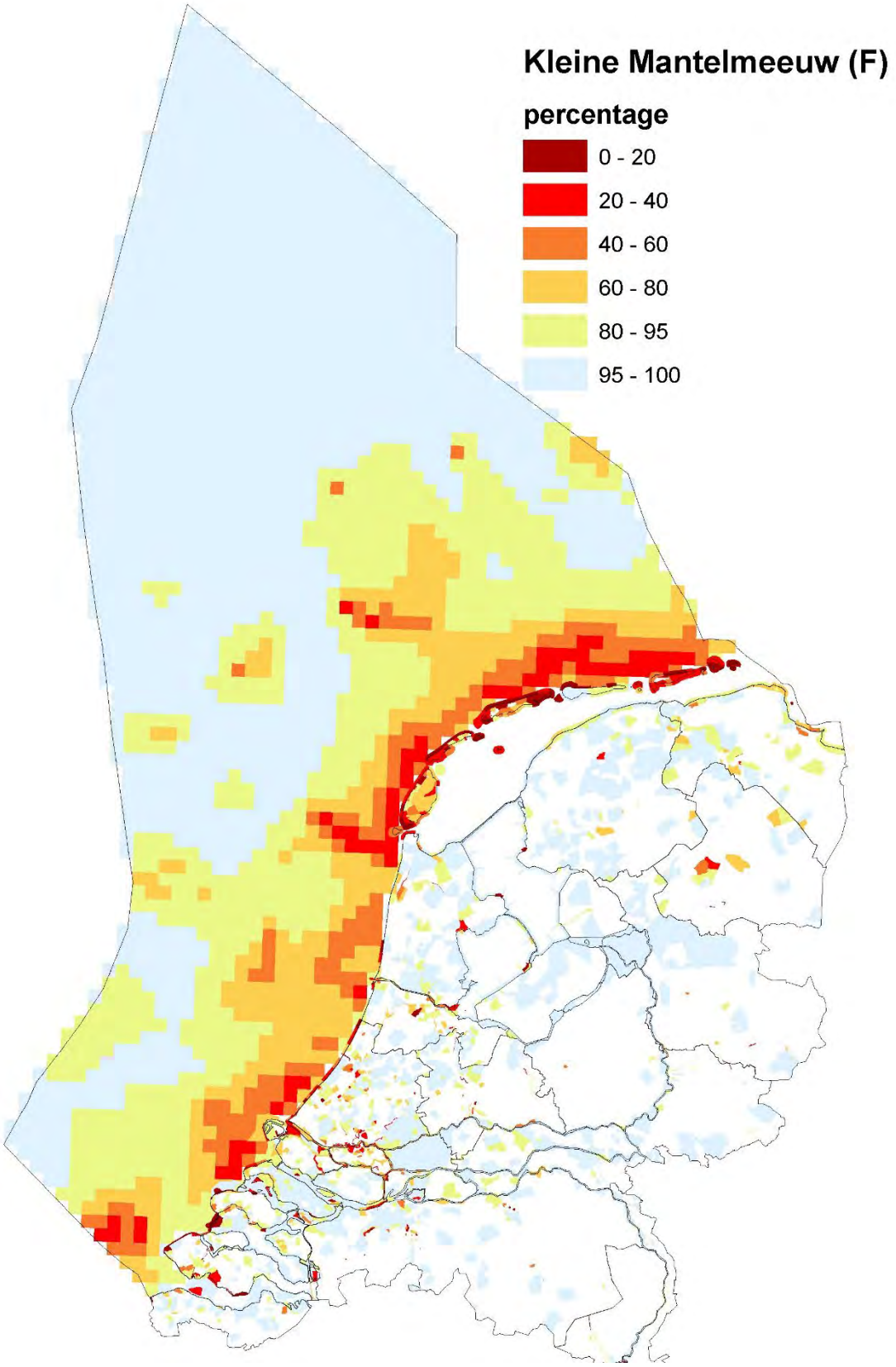
Kenschets

Kleine Mantelmeeuwen zijn vooral in de doortrekperiode in groot aantal aanwezig is. Na het broedseizoen trekken onze broedvogels vooral de Noordzee op om te foerageren op zee vaak achter vissersboten op visserijafval (platvis, kabeljauwachtigen en andere bodemvissen) en zelfstandig (zwemkrabben, haringachtigen, zandspiering, horsmakreel). Verder zoekt de Kleine Mantelmeeuw ook voedsel aan de kust in aanspoelzones, in het binnenland op gras- en bouwland en op waterzuiveringsinstallaties en vuilnisbelten. Kleinere aantallen zijn te vinden langs de kust en in het binnenland. Ook een belangrijk deel van de broedvogels van Scandinavië en de Britse Eilanden passeren het Nederlandse Noordzeegebied op doortrek. Onze broedvogels en doortrekkers overwinteren vooral in de Atlantische kustgebieden van Frankrijk tot Marokko en in de westelijke Middellandse Zee, terwijl een klein aantal de winter in ons land doorbrengt. Op open zee zijn ze dan nauwelijks te vinden. In de doortrekperiode kunnen enkele honderdduizenden vogels korte of langere tijd in Nederland, inclusief het Nederlands Continentaal Plat (NCP), verblijven. Het gaat hierbij om vogels van de flyway-populaties van de relevante ondersoorten *graellsii* (West-Europese/Mediterrane en West-Afrikaanse flyway-populatie) en *intermedius* (flyway-populatie 'Zuid-Scandinavië, Nederland, Ebro Delta, Spanje').

Gebieden

Weergegeven zijn de concentratiegebieden waar zich aantallen van (inter)nationaal belang bevinden.

Nr. gebied	Naam gebied	Bestaand VR-gebied met IHD	Provincie	Functie	Seiz.max. (gem. 2015-20)	Aandeel biogeog. pop. (%)	VR (%)	HR (%)	NNN (%)	Overig (%)
7	Noordzeekustzone	nee	Fr, NH, Gr	F	22.400	4	100	100	100	0
1	Waddenzee	nee	Fr, Gr, NH	F	20.600	3	100	97	100	0
166	Friese Front	nee	NZ	F	10.200	2	100	0	100	0
C61	Hollandse Kust	nee	ZH, NH	F	7.500	1	0	1	100	0
113	Voordelta	nee	ZI, ZH	F	6.800	1	100	100	100	0

Verspreiding van de Kleine Mantelmeeuw als foeragerende niet-broedvogel in de periode 2015/16–2020/21. Weergegeven is de procentuele verdeling van de populatie, aflopend gesorteerd op de dichtheid van seizoensgemiddelde aantallen per telgebied (land) of 5x5 km-hok (zee).

A184 Zilvermeeuw *Larus argentatus,* broedvogel

Landelijke informatie

Status Vogelrichtlijn:	Niet in bijlage I genoemde en geregeld voorkomende trekvogel zoals bedoeld in artikel 4.2 van de Vogelrichtlijn
Talrijkheidsklasse:	Talrijk
Populatieschatting:	35.000-41.000 paren (2020)
Aandeel:	11-13% van de biogeografische populatie
Trend lange termijn (vanaf 1990):	Matige afname (<5% per jaar)
Trend korte termijn (12 jaar):	Matige afname (<5% per jaar)
Staat van instandhouding:	Zeer ongunstig
Status Rode Lijst (2016):	Thans niet bedreigd

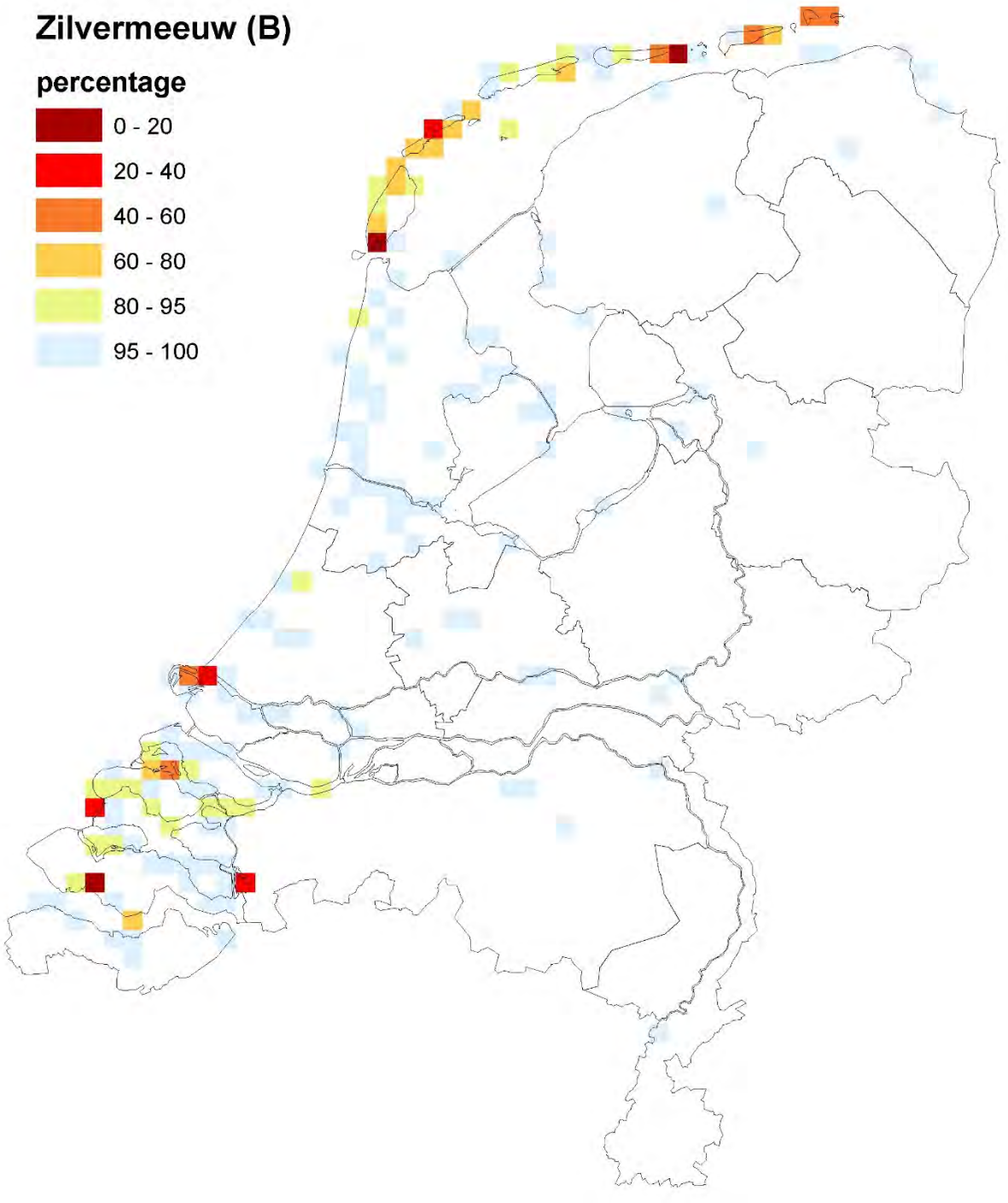
Kenschets

Zilvermeeuwen komen in grote delen van Europa tot broeden, met aantallen van betekenis in het Noordzee- en Oostzeegebied, Noorwegen en Rusland. Nederlandse broedvogels blijven in de winter grotendeels in onze omgeving of zakken af tot in Frankrijk. Zilvermeeuwen broeden in kolonies in de duinen. Vanaf eind jaren 80 verplaatsten zilvermeeuwkolonies zich steeds meer van de duinen naar daken van gebouwen in steden. In het broedseizoen foerageren veel Zilvermeeuwen in het intergetijdengebied, waar schelpdieren en kreeftachtigen een belangrijk deel van het menu vormen. Daarnaast wordt voedsel bij elkaar gescharreld op graslanden (regenwormen, emelten) en op allerlei plaatsen waar menselijk afval wordt achtergelaten, waaronder havens en stedelijke gebieden. Vissersschepen worden gevolgd om te foerageren op bijvangst, voor zover die nog overboord gaat. Onze broedvogels, die grotendeels in eigen land overwinteren, behoren tot de flyway-populatie 'IJsland & West-Europa' (ondersoort *argenteus*).

Gebieden

Weergegeven zijn de concentratiegebieden waar zich aantallen van (inter)nationaal belang bevinden.

Nr. gebied	Naam gebied	Bestaand VR-gebied met IHD	Provincie	Functie	Paren (gem. 2016-21)	Aandeel biogeog. pop. (%)	VR (%)	HR (%)	NNN (%)	Overig (%)
1	Waddenzee	nee	Fr, Gr, NH	B	11.700	4	100	97	100	0
2	Duinen en Lage Land Texel	nee	NH	B	4.700	2	100	100	99	0

Verspreiding van de Zilvermeeuw als broedvogel in de periode 2016-2021. Weergegeven is de procentuele verdeling van de populatie, aflopend gesorteerd op aantal broedparen per 5x5 km-hok.

A184 Zilvermeeuw *Larus argentatus,* niet-broedvogel

Landelijke informatie

Status Vogelrichtlijn:	Niet in bijlage I genoemde en geregeld voorkomende trekvogel zoals bedoeld in artikel 4.2 van de Vogelrichtlijn.
Talrijkheidsklasse:	Groot aantal
Populatieschatting:	92.500-190.000 vogels (2016/17-2020/21)
Aandeel:	10-20% van de biogeografische populatie (trekperiode en winter)
Trend lange termijn (vanaf 1980):	Geen significante aantalsverandering
Trend korte termijn (12 jaar):	Geen significante aantalsverandering
Staat van instandhouding:	Matig ongunstig

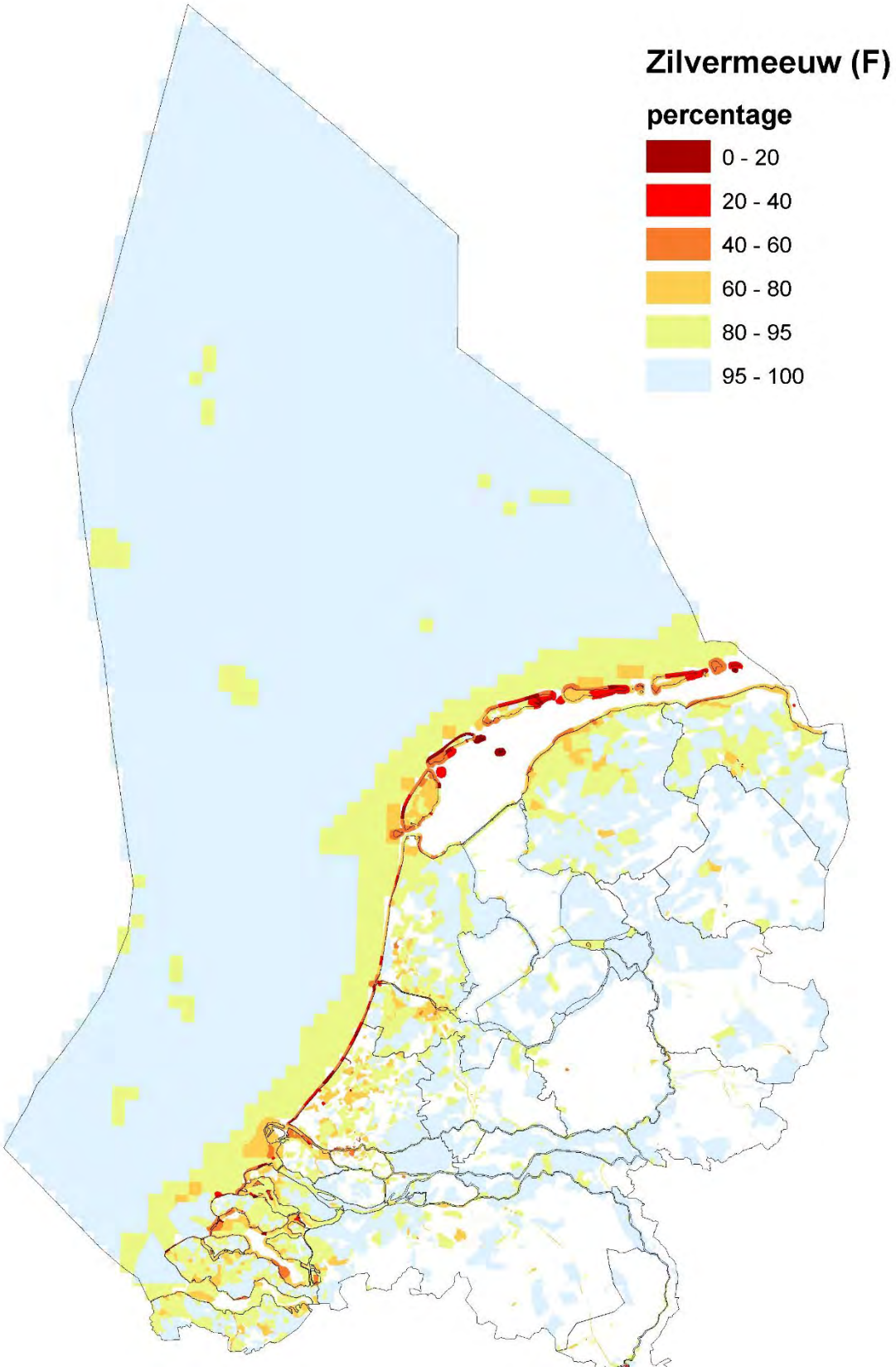
Kenschets

Zilvermeeuwen zijn 's winters veel ruimer verspreid dan in het broedseizoen, maar het zwaartepunt ligt nog wel langs de kust. Buiten het broedseizoen is deze alleseter aan te treffen in getijdengebieden waar wordt gefoerageerd op schelpdieren en kreeftachtigen, op graslanden (regenwormen, emelten) en op plaatsen waar menselijk afval wordt achtergelaten, waaronder havens en stedelijke gebieden. Ook worden vissersschepen gevolgd om te foerageren op bijvangst, voor zover die nog overboord gaat. Overwinteraars in Nederland hebben deels betrekking op eigen broedvogels behorende tot de ondersoort *agenteus*, wat stand- en zwerfvogel en korte afstandstrekkers zijn en deel uitmaken van de flyway-populatie 'IJsland & West-Europa'. In het winterhalfjaar wordt deze populatie aangevuld met Noord-Europese Zilvermeeuwen (ondersoort *argentatus*). Deze behoren vooral tot de flyway-populatie 'Noord- en Noordwest-Europa'.

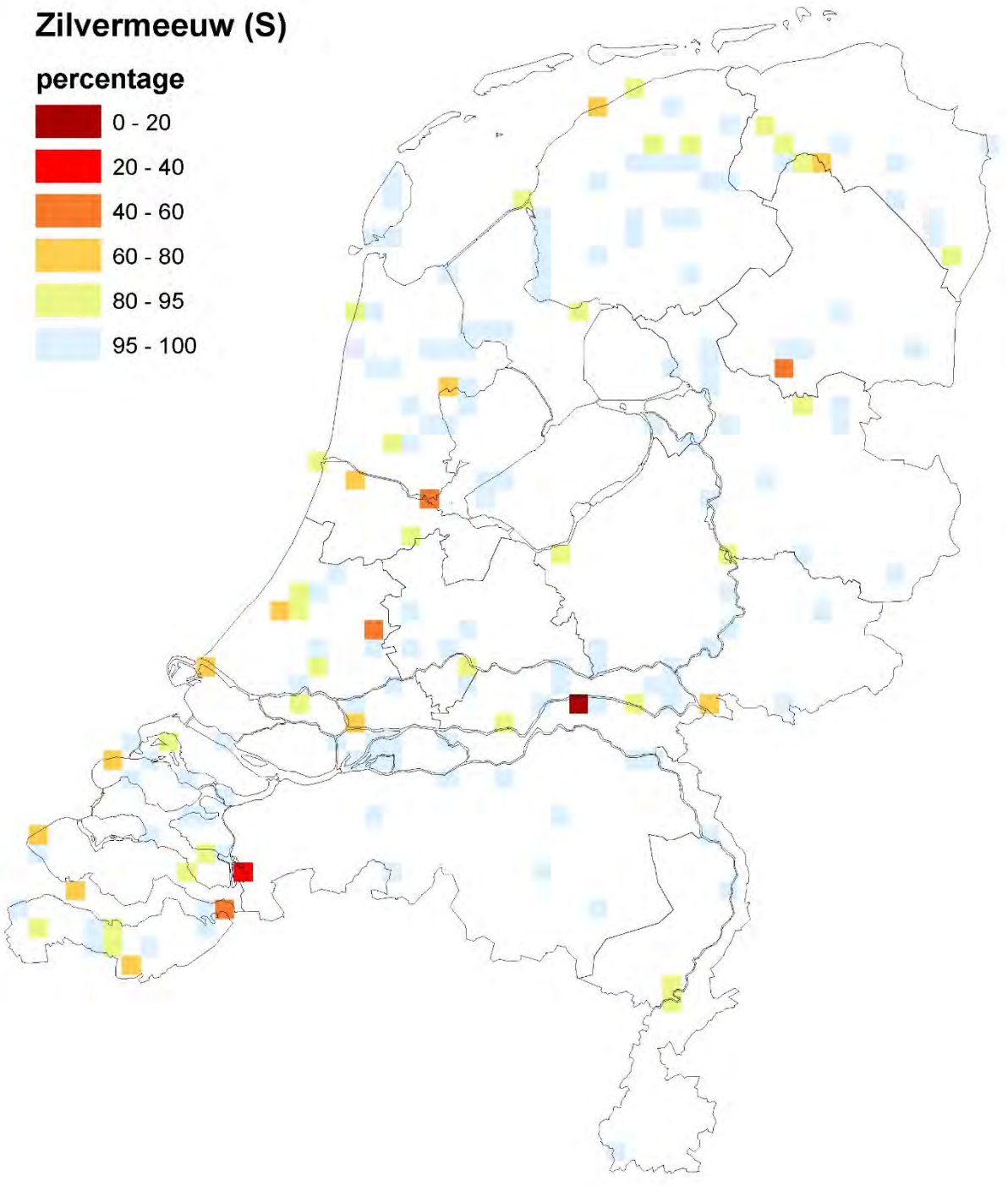
Gebieden

Weergegeven zijn de concentratiegebieden waar zich aantallen van (inter)nationaal belang bevinden.

Nr. gebied	Naam gebied	Bestaand VR-gebied met IHD	Provincie	Functie	Seiz.max. (gem. 2015-20)	Aandeel biogeog. pop. (%)	VR (%)	HR (%)	NNN (%)	Overig (%)
1	Waddenzee	nee	Fr, Gr, NH	F	55.600	6	100	97	100	0
7	Noordzeekustzone	nee	Fr, NH, Gr	F	39.500	4	100	100	100	0
C61	Hollandse Kust	nee	ZH, NH	F	19.400	2	0	1	100	0
113	Voordelta	nee	Zl, ZH	F	14.100	2	100	100	100	0

Verspreiding van de Zilvermeeuw als foeragerende niet-broedvogel in de periode 2015/16–2020/21. Weergegeven is de procentuele verdeling van de populatie, aflopend gesorteerd op de dichtheid van seizoensgemiddelde aantallen per telgebied (land) of 5x5 km-hok (zee).

Verspreiding van de Zilvermeeuw als niet-broedvogel op slaapplaatsen in de periode 2015/16–2020/21. Weergegeven is de procentuele verdeling van de populatie, aflopend gesorteerd op gemiddeld maximum per 5x5 km-hok.

A187 Grote Mantelmeeuw *Larus marinus*, niet-broedvogel

Landelijke informatie

Status Vogelrichtlijn:	Niet in bijlage I genoemde en geregeld voorkomende trekvogel zoals bedoeld in artikel 4.2 van de Vogelrichtlijn
Talrijkheidsklasse:	Vrij groot aantal
Populatieschatting:	30.000-60.000 vogels (2016/17-2020/21)
Aandeel:	11-22% van de biogeografische populatie (trekperiode en winter)
Trend lange termijn (vanaf 1991):	Matige afname (<5% per jaar)
Trend korte termijn (12 jaar):	Geen significante aantalsverandering
Staat van instandhouding:	Zeer ongunstig

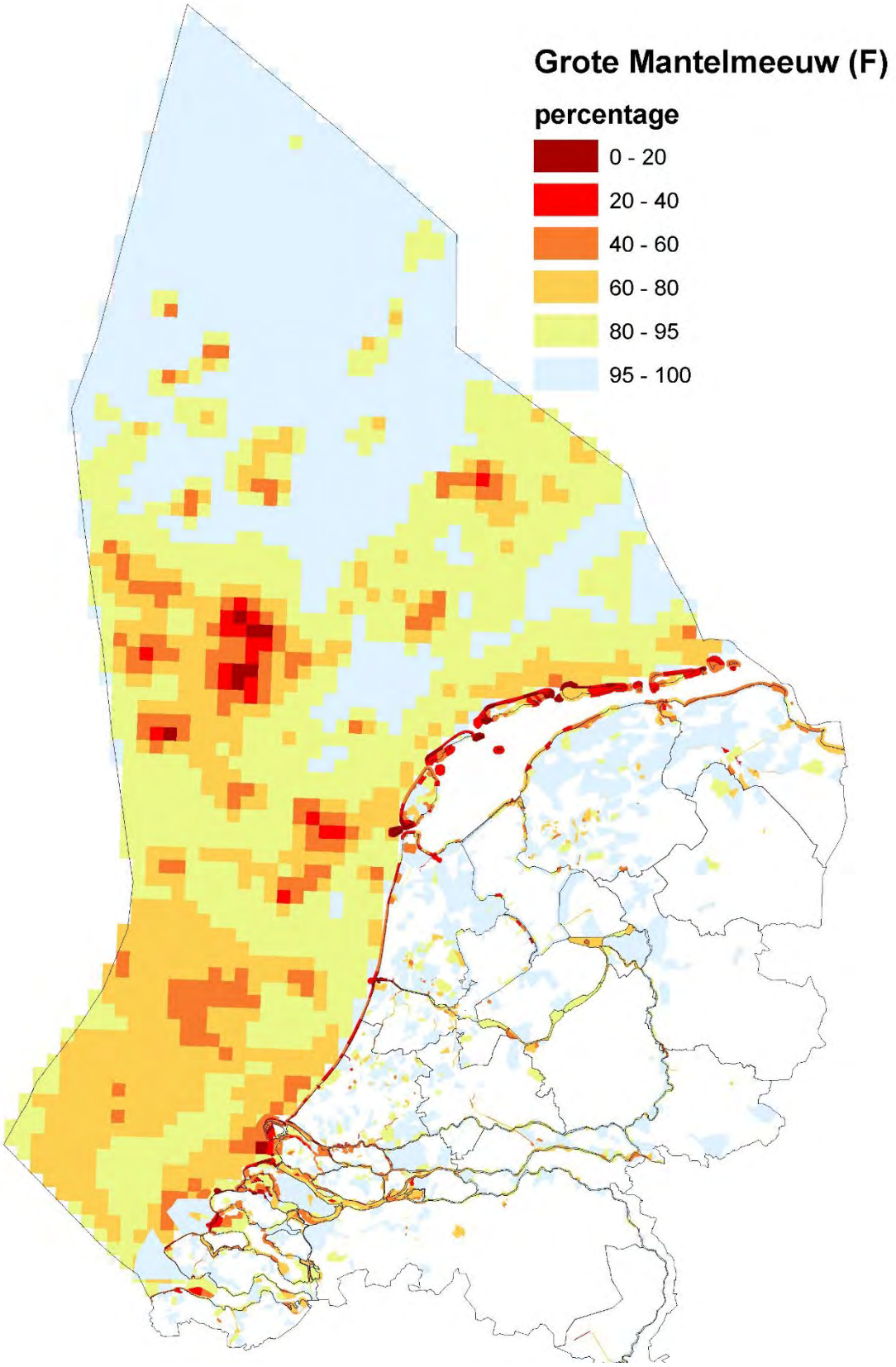
Kenschets

Grote Mantelmeeuwen die broeden op de rotskusten van Scandinavië, de Faeröer en de Britse Eilanden brengen het najaar en de winter door op en langs Nederlandse wateren waaronder het Nederlands Continentaal Plat (NCP). Onze wintergasten komen vooral uit Noorwegen, met kleinere aantallen van de Britse Eilanden, en behoren tot de Noord- en West-Europese flyway-populatie. Op de Noordzee overzomeren Grote Mantelmeeuwen ook in klein aantal. Veel vogels arriveren van juli tot november om na januari weer af te nemen. Op de Noordzee komen ze in lage dichtheden voor, waarbij de meeste vogels worden aangetroffen binnen 100 km van de kust. Bij viskotters en offshore platforms komen ze geconcentreerd voor om voedsel te verzamelen respectievelijk te rusten. In het broedseizoen leven veel Grote Mantelmeeuwen in zeevogelkolonies, en eten dan vooral vogels. Buiten het broedseizoen wordt met name op zee veel vis gegeten. Ze kunnen niet diep onder water duiken en bemachtigen vis vooral op het zeeoppervlak, of pakken die af van andere zeevogels. Veel vis (discards) wordt achter vissersschepen bemachtigd. Sinds 1993 wordt ook in Nederland gebroed in de zuidwestelijke Delta, het Waddengebied en langs het IJsselmeer. De aantallen zijn echter bescheiden met 86-90 broedparen in 2020-2022.

Gebieden

Weergegeven zijn de concentratiegebieden waar zich aantallen van (inter)nationaal belang bevinden.

Nr. gebied	Naam gebied	Bestaand VR-gebied met IHD	Provincie	Functie	Seiz.max. (gem. 2015-20)	Aandeel biogeog. pop. (%)	VR (%)	HR (%)	NNN (%)	Overig (%)
1	Waddenzee	nee	Fr, Gr, NH	F	3.300	1	100	97	100	0
C87	NCP noord	nee	NZ	F	3.000	1	0	5	100	0
7	Noordzeekustzone	nee	Fr, NH, Gr	F	2.700	1	100	100	100	0

Verspreiding van de Grote Mantelmeeuw als foeragerende niet-broedvogel in de periode 2015/16–2020/21. Weergegeven is de procentuele verdeling van de populatie, aflopend gesorteerd op de dichtheid van seizoensgemiddelde aantallen per telgebied (land) of 5x5 km-hok (zee).

A190 Reuzenstern *Hydroprogne caspia,* niet-broedvogel

Landelijke informatie

Status Vogelrichtlijn:	Genoemd in bijlage I van de Vogelrichtlijn (artikel 4.1)
Talrijkheidsklasse:	Zeer klein aantal
Populatieschatting:	130-160 vogels (2016/17-2020/21)
Aandeel:	ca. 3% van de biogeografische populatie (trekperiode)
Trend lange termijn (vanaf 1989):	Sterke toename (>5% per jaar)
Trend korte termijn (12 jaar):	Geen significante aantalsverandering
Staat van instandhouding:	Gunstig

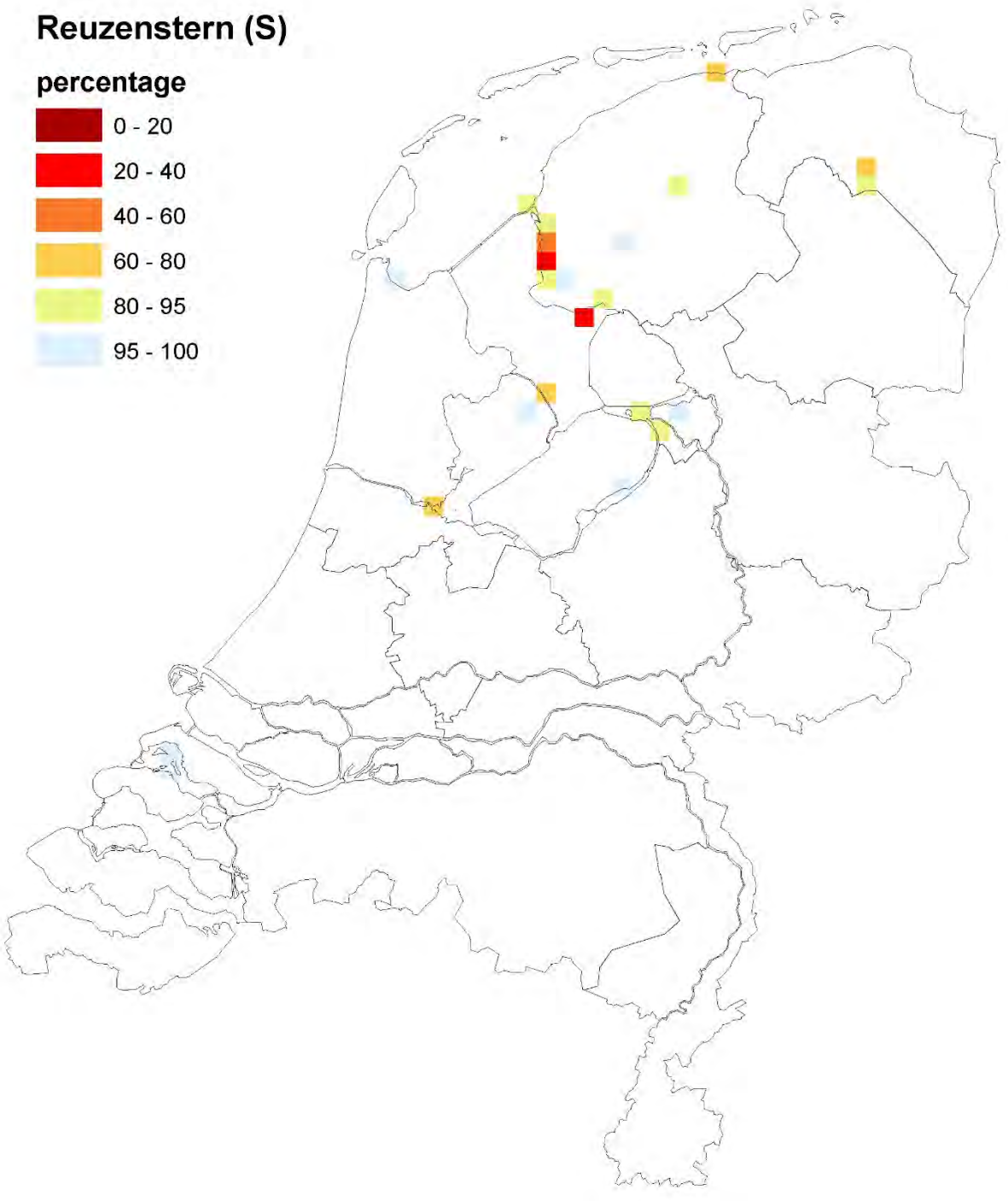
Kenschets

De Reuzenstern is in Nederland een doortrekker die zich met name in de nazomer verzamelt op slaapplaatsen langs grote zoete wateren zoals het Lauwersmeergebied en de Friese IJsselmeerkust. De soort mijdt echter geen zoute wateren. Overdag verspreiden de vogels zich om in de wijde omgeving te foerageren op voornamelijk vis die met een stootduik worden bemachtigd. Favoriete prooien zijn vermoedelijk blankvoorn, baars en spiering van 10-25 cm lengte. De gemeenschappelijke rust-/slaapplaatsen bestaan meestal uit onbegroeide zandplaten met een dun laagje water. Vogels die ons land aandoen zijn afkomstig van de broedpopulatie rondom het noordelijk deel van de Oostzee en overwinteren grotendeels in tropisch Afrika waaronder het stroomgebied van de Niger (Baltische flyway-populatie).

Gebieden

Weergegeven zijn de concentratiegebieden waar zich aantallen van (inter)nationaal belang bevinden.

Nr. gebied	Naam gebied	Bestaand VR-gebied met IHD	Provincie	Functie	Seiz.max. (gem. 2015-20)	Aandeel biogeog. pop. (%)	VR (%)	HR (%)	NNN (%)	Overig (%)
72	IJsselmeer	ja	Fr, NH, Fl	S	100	2	100	2	71	0
1	Waddenzee	nee	Fr, Gr, NH	S	36	1	100	97	100	0
73	Markermeer & IJmeer	nee	Fl, NH	S	31	1	100	2	25	0
20	Zuidlaardermeergebied	nee	Gr, Dr	S	17	<1	100	0	99	0
75	Ketelmeer & Vossemeer	ja	Fl, Ov	S	8	<1	100	0	35	0

Verspreiding van de Reuzenstern als niet-broedvogel op slaapplaatsen in de periode 2015/16–2020/21. Weergegeven is de procentuele verdeling van de populatie, aflopend gesorteerd op gemiddeld maximum per 5x5 km-hok.

A191 Grote Stern *Thalasseus sandvicensis*, broedvogel

Landelijke informatie

Status Vogelrichtlijn:	Genoemd in bijlage I van de Vogelrichtlijn (artikel 4.1)
Talrijkheidsklasse:	Vrij talrijk
Populatieschatting:	15.200-19.500 paren (2020-2022)
Aandeel:	27-34% van de biogeografische populatie
Trend lange termijn (vanaf 1990):	Matige toename (<5% per jaar)
Trend korte termijn (12 jaar):	Matige toename (<5% per jaar)
Staat van instandhouding:	Zeer ongunstig
Status Rode Lijst (2016):	Kwetsbaar

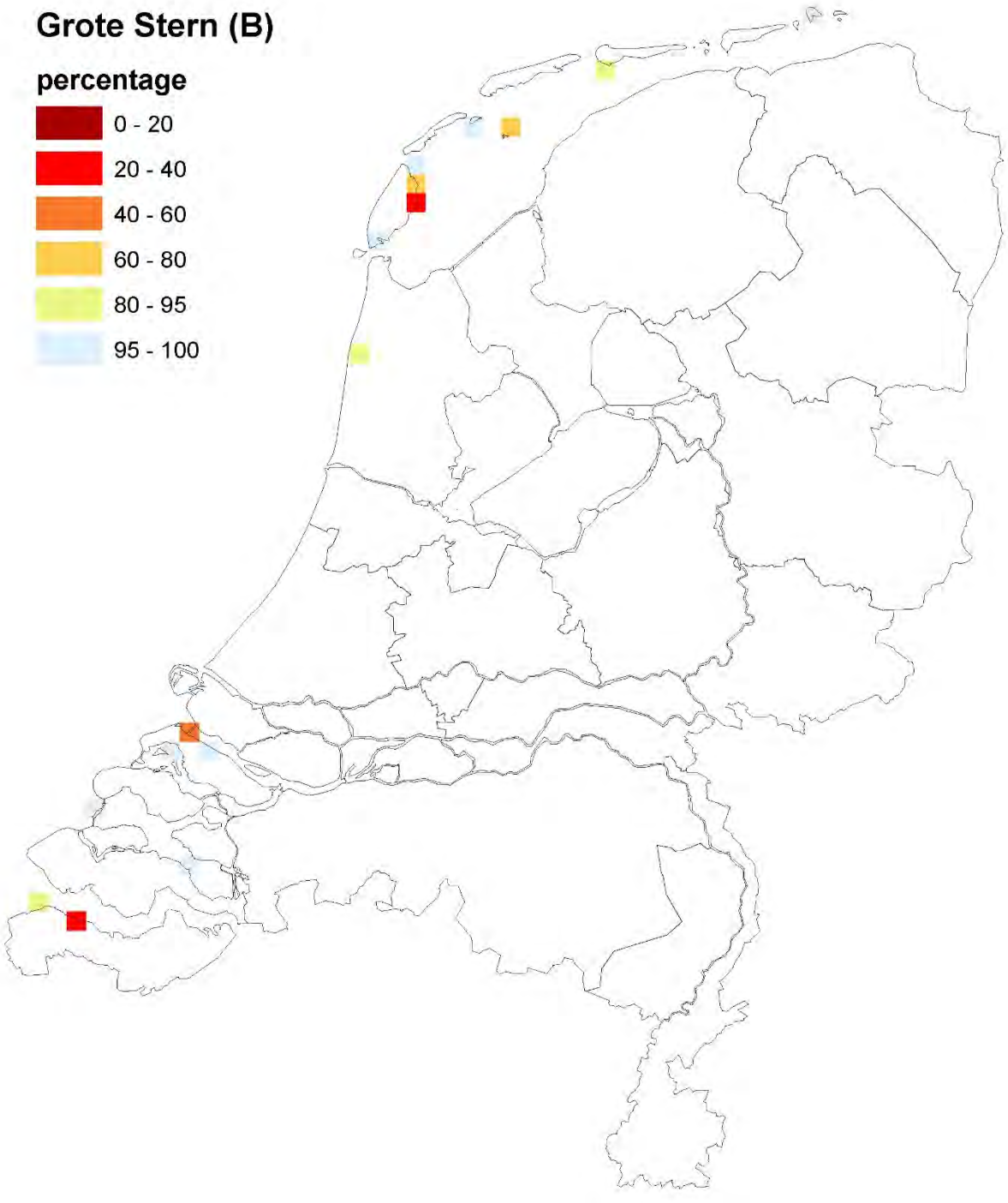
Kenschets

De Grote Stern is voornamelijk van april tot september in ons land te vinden en de broedgebieden beperken zich tot enkele schaars begroeide eilanden, schorren en kwelders in het Waddengebied en de zuidwestelijke Delta. De soort broedt hier in grote kolonies van honderden tot duizenden broedparen, vaak in gezelschap van Kokmeeuwen en/of Zwartkopmeeuwen. De Grote Stern is betrekkelijk nomadisch, waardoor broedkolonies snel kunnen ontstaan of verdwijnen en er veel uitwisseling tussen verschillende kolonies plaatsvindt. Het voedsel bestaat vrijwel uitsluitend uit vis, met name haring en zandspiering, die op zee middels duikvluchten wordt gevangen. Na de broedtijd trekken de Grote Sterns, aanvankelijk vaak nog in gezelschap van hun vliegvlugge jongen, voor het grootste deel weg naar West-Afrika. Kleinere aantallen blijven hangen rond de Middellandse Zee en een enkeling overwintert langs de kust in Nederland. De Grote Sterns in Nederland behoren tot de West-Europese/West-Afrikaanse flyway-populatie.

Gebieden

Weergegeven zijn de concentratiegebieden waar zich aantallen van (inter)nationaal belang bevinden.

Nr. gebied	Naam gebied	Bestaand VR-gebied met IHD	Provincie	Functie	Paren (gem. 2016-21)	Aandeel NL pop. (%)	VR (%)	HR (%)	NNN (%)	Overig (%)
2	Duinen en Lage Land Texel	nee	NH	B	4.600	26	100	100	99	0
1	Waddenzee	ja	Fr, Gr, NH	B	3.300	19	100	97	100	0
109	Haringvliet	ja	ZH	B	2.600	15	100	100	100	0
122	Westerschelde & Saeftinghe	ja	Zl	B	2.100	12	100	100	1	0
C01	Texel, binnendijks	nee	NH	B	2.000	11	0	6	16	84

Verspreiding van de Grote Stern als broedvogel in de periode 2016-2021. Weergegeven is de procentuele verdeling van de populatie, aflopend gesorteerd op aantal broedparen per 5x5 km-hok.

A191 Grote Stern *Thalasseus sandvicensis*, niet-broedvogel

Landelijke informatie

Status Vogelrichtlijn:	Genoemd in bijlage I van de Vogelrichtlijn (artikel 4.1)
Talrijkheidsklasse:	Vrij groot aantal
Populatieschatting:	17.500-26.300 vogels (2018/19-2020/21)
Aandeel:	10-15% van de biogeografische populatie (trekperiode)
Trend lange termijn (vanaf 1991):	Matige toename (<5% per jaar)
Trend korte termijn (12 jaar):	Matige toename (<5% per jaar)
Staat van instandhouding:	Gunstig

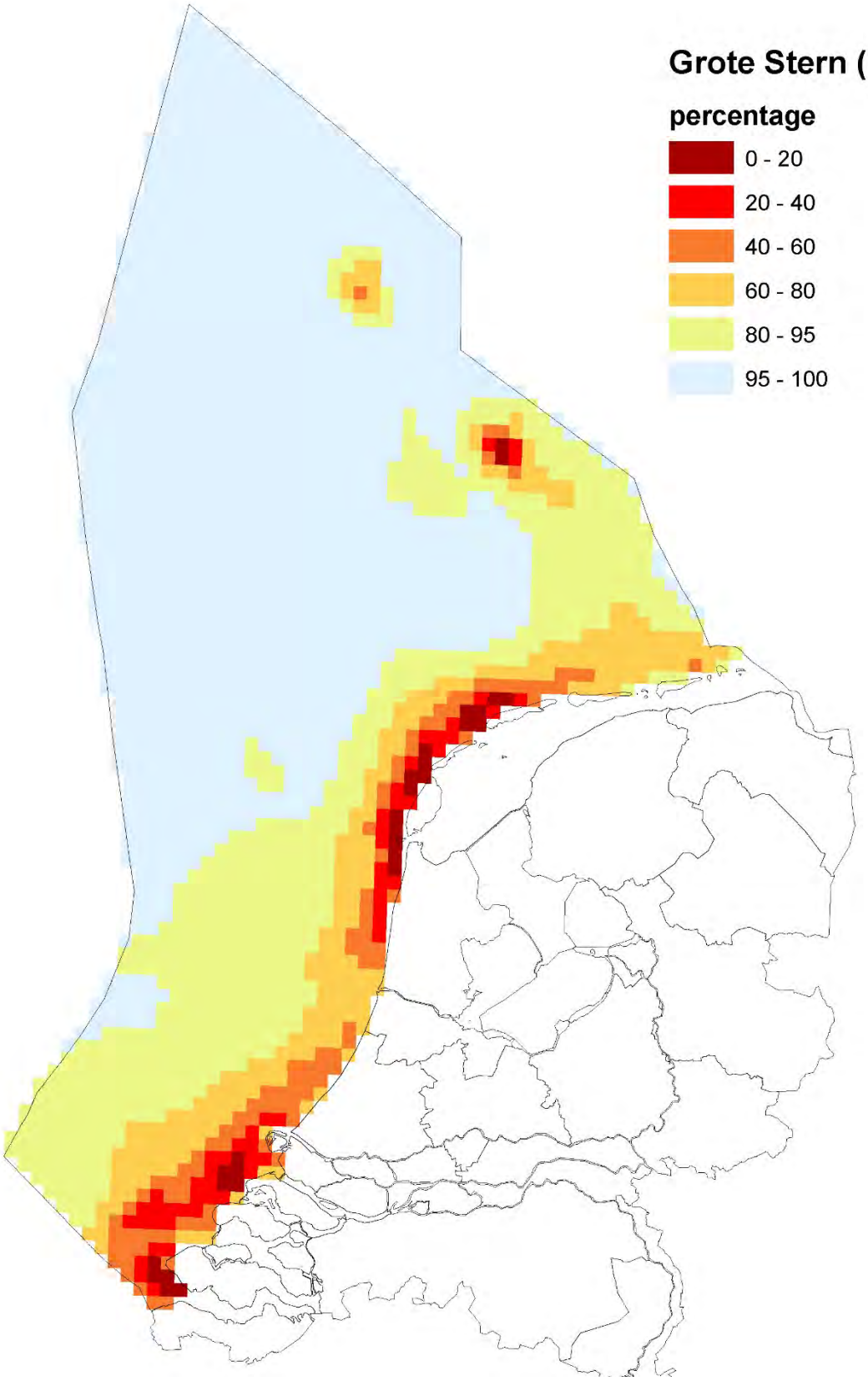
Kenschets

Naast een belangrijk broedgebied, is Nederland ook van belang gedurende de trekperiode voor Grote Sterns. De Grote Sterns die buiten het broedseizoen worden aangetroffen zijn deels vogels die ook in Nederland broeden en deels afkomstig van broedpopulaties van Duitsland, Denemarken, het zuidelijke Oostzeegebied en Groot-Brittannië. De wegtrek na het broedseizoen speelt zich voornamelijk tussen eind juli en eind september af. Hierdoor is in het voor- en najaar overlap van lokale broedvogels en langstrekkende exemplaren. In de wintermaanden is de soort grotendeels afwezig, slechts tot enkele tientallen exemplaren overwinteren in Nederland, met name in het Deltagebied. Waarnemingen in het binnenland zijn zeldzaam. De Grote Sterns in Nederland behoren tot de West-Europese/West-Afrikaanse flyway-populatie.

Gebieden

Weergegeven zijn de concentratiegebieden waar zich aantallen van (inter)nationaal belang bevinden.

Nr. gebied	Naam gebied	Bestaand VR-gebied met IHD	Provincie	Functie	Seiz.max. (gem. 2015-20)	Aandeel biogeog. pop. (%)	VR (%)	HR (%)	NNN (%)	Overig (%)
7	Noordzeekustzone	nee	Fr, NH, Gr	F	8.500	5	100	100	100	0
1	Waddenzee	ja	Fr, Gr, NH	F	5.900	3	100	97	100	0
113	Voordelta	ja	Zl, ZH	F	3.000	2	100	100	100	0
C61	Hollandse Kust	nee	ZH, NH	F	560	<1	0	1	100	0
C86	Vlakte van de Raan	nee	NZ, Zl	F	400	<1	0	100	100	0

Verspreiding van de Reuzenstern als foeragerende niet-broedvogel in de periode 2015/16-2020/21. Weergegeven is de procentuele verdeling van de populatie, aflopend gesorteerd op de dichtheid van seizoensgemiddelde aantallen per 5x5 km-hok.

A193 Visdief *Sterna hirundo*, broedvogel

Landelijke informatie

Status Vogelrichtlijn:	Genoemd in bijlage I van de Vogelrichtlijn (artikel 4.1)
Talrijkheidsklasse:	Vrij talrijk
Populatieschatting:	13.000-16.750 paren (2020-2022)
Aandeel:	3-4% van de biogeografische populatie
Trend lange termijn (vanaf 1990):	Matige afname (<5% per jaar)
Trend korte termijn (12 jaar):	Matige afname (<5% per jaar)
Staat van instandhouding:	Zeer ongunstig
Status Rode Lijst (2016):	Gevoelig

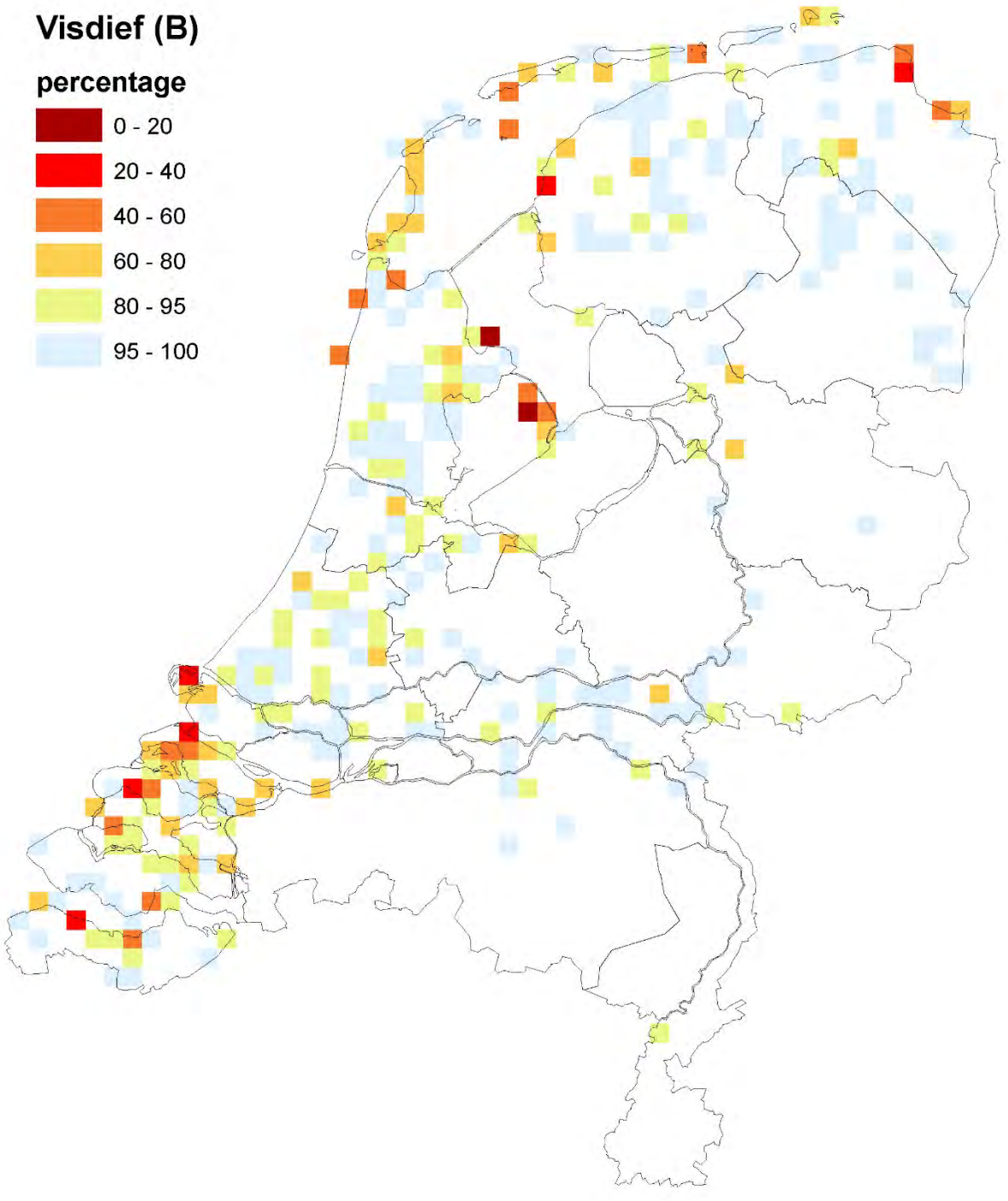
Kenschets

Onze broedvogels arriveren eind maart in Nederland, waarbij de kolonies tussen eind april en half mei bezet raken. Ze vertrekken in augustus-september weer naar hun overwinteringsgebied op zee voor de kusten van Mauritanië tot Zuid-Afrika. In Nederland broeden Visdieven vaak in kolonies in open, waterrijke gebieden, bij zowel zout als zoet water. Ze hebben daarbij een voorkeur voor pionierhabitat, zoals zandplaten, kwelders/schorren en eilanden. Ook kunstmatige broedplekken zoals nestvlotjes, drijvende platforms of grinddaken worden gebruikt. Het voedsel bestaat uit kleine vis, maar ook garnalen en soms platvis, welke duikend wordt gevangen op 5-10 km afstand van de broedkolonie. De Visdieven die in Nederland broeden behoren tot de Zuid- en West-Europese flyway-populatie.

Gebieden

Weergegeven zijn de concentratiegebieden waar zich aantallen van (inter)nationaal belang bevinden.

Nr. gebied	Naam gebied	Bestaand VR-gebied met IHD	Provincie	Functie	Paren (gem. 2016-21)	Aandeel NL pop. (%)	VR (%)	HR (%)	NNN (%)	Overig (%)
1	Waddenzee	ja	Fr, Gr, NH	B	1.900	12	100	97	100	0
72	IJsselmeer	ja	Fr, NH, Fl	B	1.800	12	100	2	71	0
73	Markermeer & IJmeer	ja	Fl, NH	B	1.600	10	100	2	25	0
118	Oosterschelde	ja	Zl	B	1.100	7	100	100	5	0
C64	Maasvlakte	nee	ZH	B	750	5	0	<1	6	94

Verspreiding van de Visdief als broedvogel in de periode 2016-2021. Weergegeven is de procentuele verdeling van de populatie, aflopend gesorteerd op aantal broedparen per 5x5 km-hok.

A194 Noordse Stern *Sterna paradisaea,* broedvogel

Landelijke informatie

Status Vogelrichtlijn:	Genoemd in bijlage I van de Vogelrichtlijn (artikel 4.1)
Talrijkheidsklasse:	Schaars
Populatieschatting:	530-620 paren (2020-2022)
Aandeel:	<1% van de biogeografische populatie
Trend lange termijn (vanaf 1990):	Matige afname (<5% per jaar)
Trend korte termijn (12 jaar):	Matige afname (<5% per jaar)
Staat van instandhouding:	Zeer ongunstig
Status Rode Lijst (2016):	Bedreigd

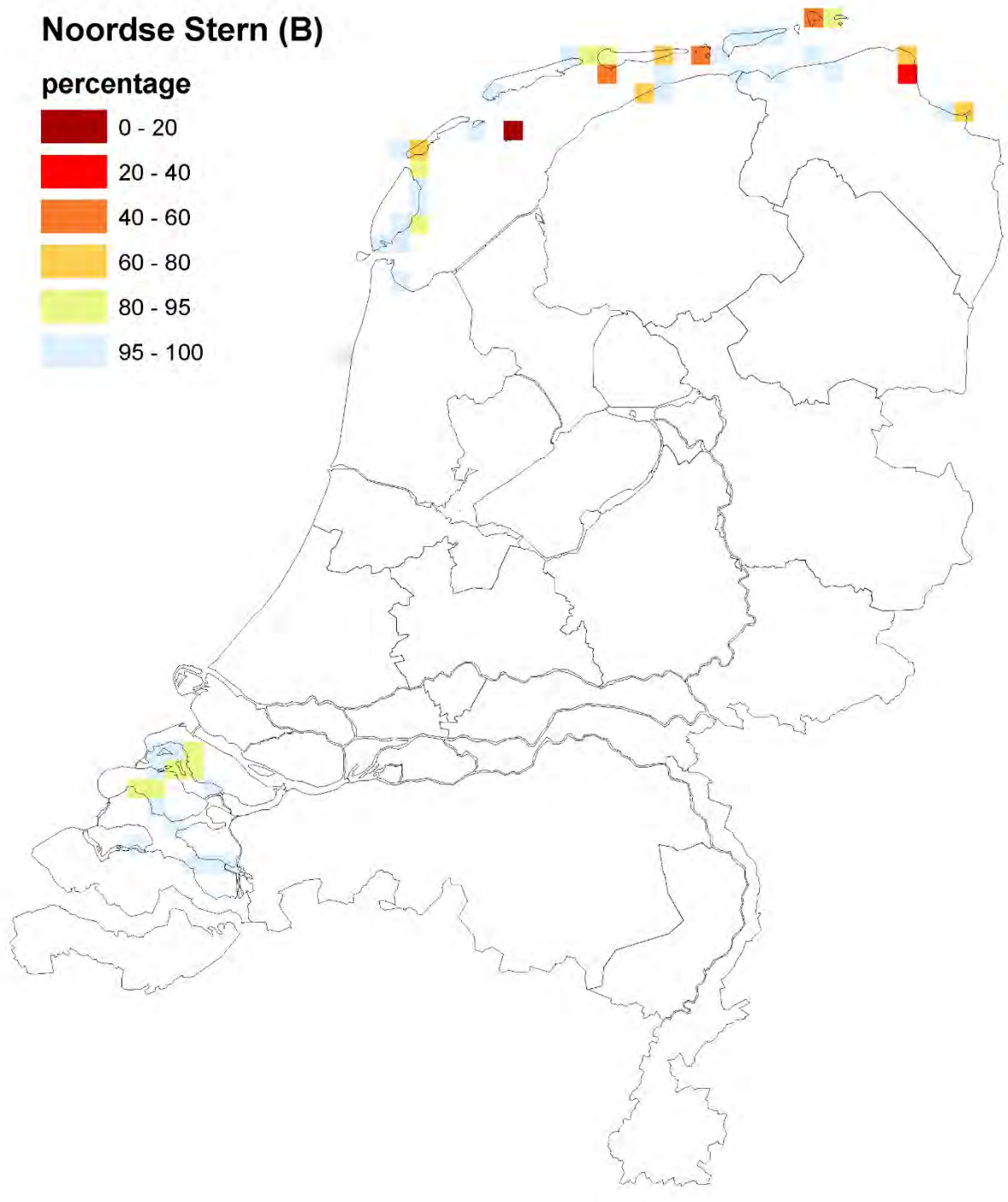
Kenschets

Onze broedvogels komen in april naar Nederland om te broeden en vertrekken in september weer naar hun overwinteringsgebied rondom Antarctica. Nederland ligt op de zuidrand van het circumpolaire broedareaal. Het merendeel van de Noordse Sterns in Nederland broedt in het Waddenzeegebied; een klein deel in de (noordelijke) Delta. De soort is in Nederland sterk gebonden aan zout milieu en broedt veelal in kolonies, op strandvlaktes en zandplaten en schaars begroeide eilanden, kwelders en duingebieden. Het voedsel bestaat uit kleine pelagische vis, maar ook uit garnalen en soms platvis, en wordt duikend gevangen op relatief korte afstand van de broedkolonie. De Noordse Sterns die in Nederland broeden behoren tot de flyway-populatie 'West-Eurazië'.

Gebieden

Weergegeven zijn de concentratiegebieden waar zich aantallen van (inter)nationaal belang bevinden.

Nr. gebied	Naam gebied	Bestaand VR-gebied met IHD	Provincie	Functie	Paren (gem. 2016-21)	Aandeel NL pop. (%)	VR (%)	HR (%)	NNN (%)	Overig (%)
1	Waddenzee	ja	Fr, Gr, NH	B	680	82	100	97	100	0
115	Grevelingen	nee	ZH, Zl	B	43	5	100	100	57	0
118	Oosterschelde	ja	Zl	B	27	3	100	100	5	0
C01	Texel, binnendijks	nee	NH	B	21	3	0	6	16	84
7	Noordzeekustzone	nee	Fr, NH, Gr	B	21	3	100	100	100	0

Verspreiding van de Noordse Stern als broedvogel in de periode 2016-2021. Weergegeven is de procentuele verdeling van de populatie, aflopend gesorteerd op aantal broedparen per 5x5 km-hok.

A195 Dwergstern *Sterna albifrons*, broedvogel

Landelijke informatie

Status Vogelrichtlijn:	Genoemd in bijlage I van de Vogelrichtlijn (artikel 4.1)
Talrijkheidsklasse:	Schaars
Populatieschatting:	950-1.150 paren (2020-2022)
Aandeel:	13-16% van de biogeografische populatie
Trend lange termijn (vanaf 1990):	Matige toename (<5% per jaar)
Trend korte termijn (12 jaar):	Matige toename (<5% per jaar)
Staat van instandhouding:	Gunstig
Status Rode Lijst (2016):	Kwetsbaar

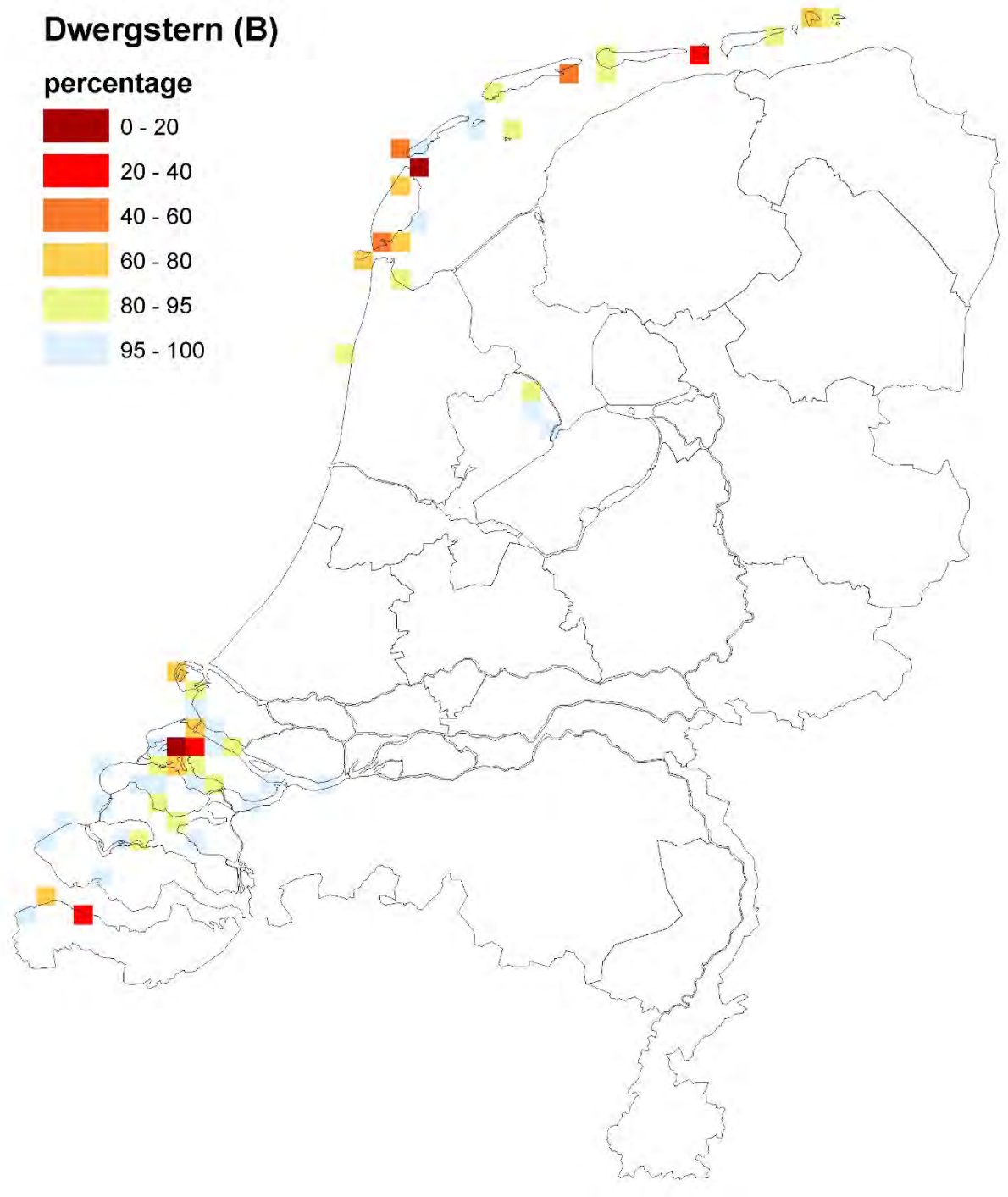
Kenschets

De Dwergstern is voornamelijk van april tot juli in ons land te vinden en dan vooral in het Waddengebied en de zuidwestelijke Delta, hoewel er recentelijk ook enkele tientallen paren in natuurontwikkelingsgebieden in het IJsselmeergebied broeden. Dwergsterns broeden vaak in kolonies van enkele tientallen tot ruim honderd broedparen, maar soms ook alleen of met slechts enkele paren bij elkaar. De Dwergstern is een echte pionierssoort die op zeer kale gronden broedt, van zand- en schelpenstranden tot schaars begroeide delen van kwelders en schorren. De soort foerageert het liefst dicht bij de kolonie op vis als haring en zandspiering, incidenteel op garnalen en kleine krabben. Na de broedtijd vertrekken de meeste Nederlandse Dwergsterns naar de kusten van West-Afrika, hoewel kleinere aantallen ten noorden van de Sahara blijven hangen. De Dwergsterns die in Nederland voorkomen behoren tot de flyway-populatie 'Europa ten noorden van het Mediterrane gebied'.

Gebieden

Weergegeven zijn de concentratiegebieden waar zich aantallen van (inter)nationaal belang bevinden.

Nr. gebied	Naam gebied	Bestaand VR-gebied met IHD	Provincie	Functie	Paren (gem. 2016-21)	Aandeel NL pop. (%)	VR (%)	HR (%)	NNN (%)	Overig (%)
1	Waddenzee	ja	Fr, Gr, NH	B	370	41	100	97	100	0
115	Grevelingen	ja	ZH, Zl	B	210	23	100	100	57	0
122	Westerschelde & Saeftinghe	ja	Zl	B	65	7	100	100	1	0
2	Duinen en Lage Land Texel	ja	NH	B	33	4	100	100	99	0
7	Noordzeekustzone	ja	Fr, NH, Gr	B	31	3	100	100	100	0

Verspreiding van de Dwergstern als broedvogel in de periode 2016-2021. Weergegeven is de procentuele verdeling van de populatie, aflopend gesorteerd op aantal broedparen per 5x5 km-hok.

A196 Witwangstern *Chlidonias hybrida*, broedvogel

Landelijke informatie

Status Vogelrichtlijn:	Genoemd in bijlage I van de Vogelrichtlijn (artikel 4.1)
Talrijkheidsklasse:	Zeer schaars
Populatieschatting:	57-74 paren (2020-2022)
Aandeel:	<1% van de biogeografische populatie
Trend lange termijn (vanaf 1990):	Sterke toename (>5% per jaar)
Trend korte termijn (12 jaar):	Sterke toename (>5% per jaar)
Staat van instandhouding:	Gunstig
Status Rode Lijst (2016):	Thans niet bedreigd

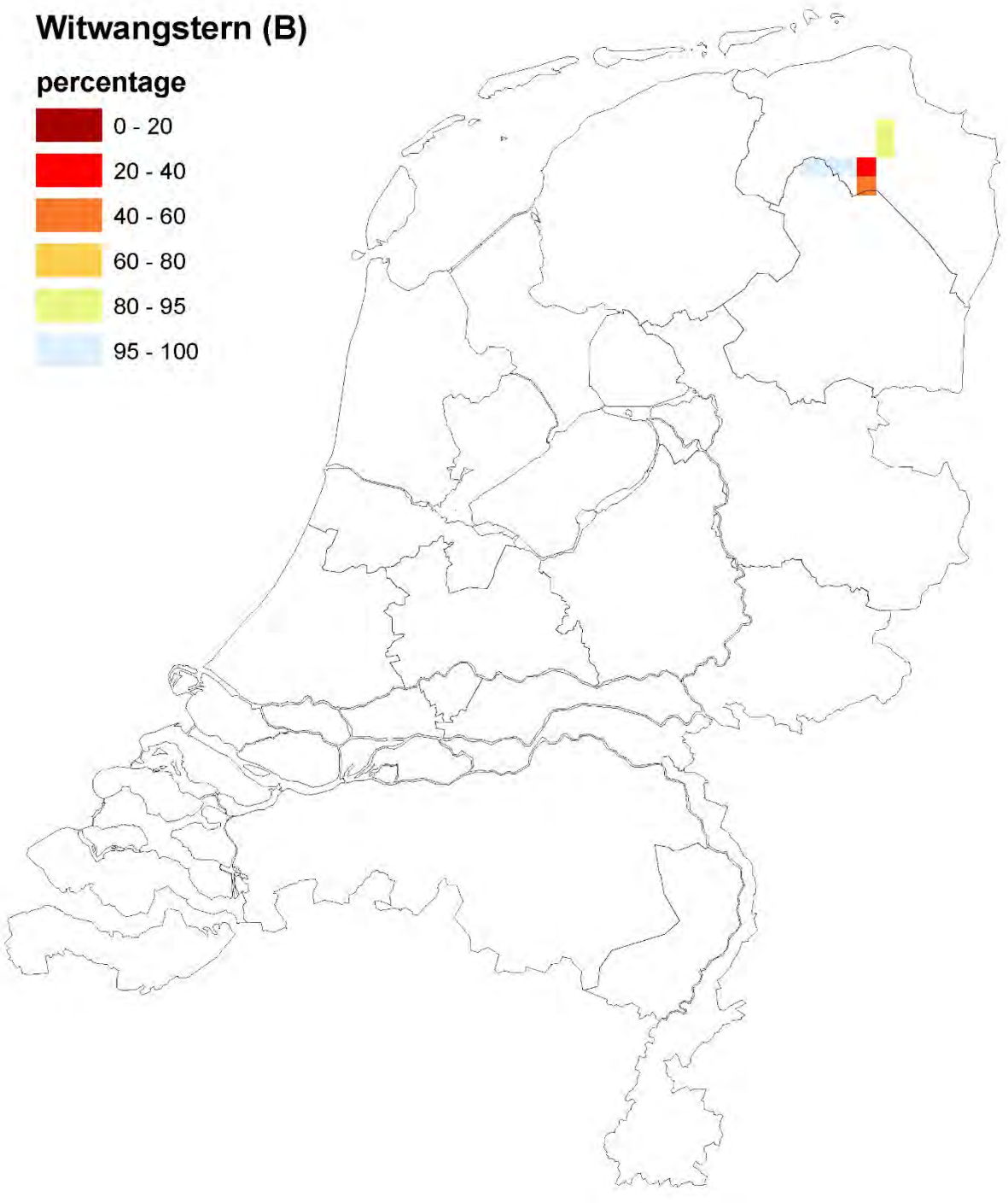
Kenschets

Witwangsterns behoren, net zoals de in Nederland algemenere Zwarte Stern, tot de moerassterns. De soort is tijdens de broedtijd uitsluitend in zoetwatergebieden te vinden waarbij de voorkeur wordt gegeven aan zoetwatermoerassen met een sterk dynamisch waterpeil. De Witwangstern broedt in kolonies van vaak enkele tientallen paren op drijvende vegetatie, in Nederland voornamelijk op veenwortel. Het dieet is gevarieerd en bestaat grotendeels uit insecten, kleine vissen en amfibieën. Prooien worden van het wateroppervlak afgepikt of in de lucht gevangen. Na de broedtijd trekt de soort weg richting West-Afrika, hoewel sommige vogels ook in Zuid-Europa blijven overwinteren. De Witwangsterns die in Nederland voorkomen behoren tot de West-Europese en Noordwest-Afrikaanse flyway-populatie.

Gebieden

Weergegeven zijn de concentratiegebieden waar zich aantallen van (inter)nationaal belang bevinden.

Nr. gebied	Naam gebied	Bestaand VR-gebied met IHD	Provincie	Functie	Paren (gem. 2016-21)	Aandeel NL pop. (%)	VR (%)	HR (%)	NNN (%)	Overig (%)
20	Zuidlaardermeergebied	nee	Gr, Dr	B	38	92	100	0	99	0

Verspreiding van de Witwangstern als broedvogel in de periode 2016-2021. Weergegeven is de procentuele verdeling van de populatie, aflopend gesorteerd op aantal broedparen per 5x5 km-hok.

A197 Zwarte Stern *Chlidonias niger*, broedvogel

Landelijke informatie

Status Vogelrichtlijn:	Genoemd in bijlage I van de Vogelrichtlijn (artikel 4.1)
Talrijkheidsklasse:	Vrij schaars
Populatieschatting:	1.150-1.550 paren (2020-2022)
Aandeel:	<1% van de biogeografische populatie
Trend lange termijn (vanaf 1990):	Matige toename (<5% per jaar)
Trend korte termijn (12 jaar):	Matige afname (<5% per jaar)
Staat van instandhouding:	Zeer ongunstig
Status Rode Lijst (2016):	Bedreigd

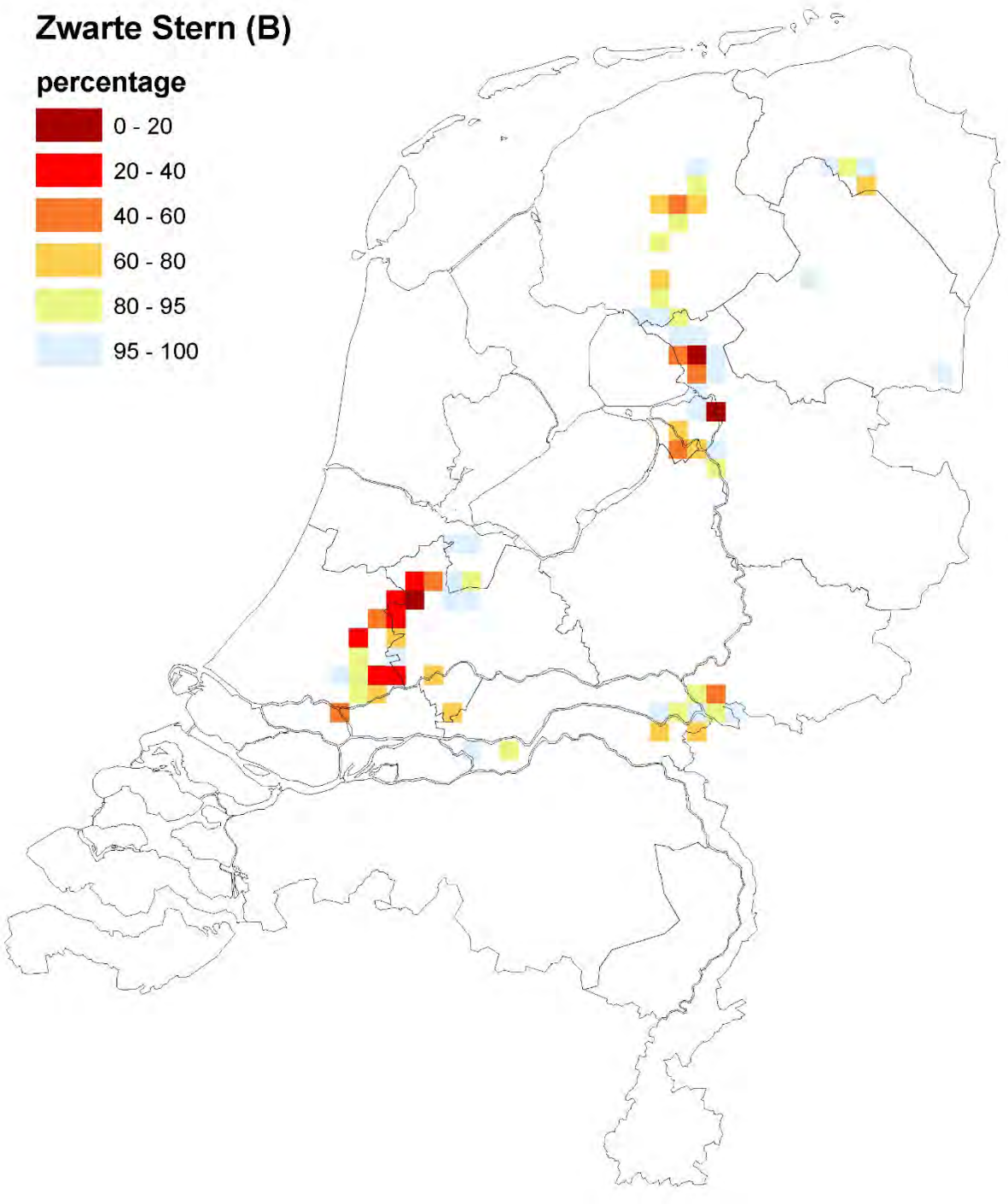
Kenschets

Van nature is de Zwarte Stern een broedvogel van moerassen en nestelt de soort op drijvende waterplanten, vaak in kolonies van enkele tientallen broedparen. In Nederland nestelt de soort, bij gebrek aan drijvende waterplanten, echter voornamelijk op speciaal aangelegde kunstvlotjes op het water. De Zwarte Stern broedt in Nederland ook in grote sloten in het boerenland, met name in het Groene Hart. Gedurende de broedtijd voedt de soort zich met kleine vis, insecten, regenwormen en amfibieën. Nederlandse Zwarte Sterns trekken na het broedseizoen weg om te overwinteren langs de kust van West-Afrika. Zowel de Nederlandse broedvogels als de in de nazomer in Nederland pleisterende vogels behoren tot de flyway-populatie 'Europa en West-Azië/Atlantische kust van Afrika'.

Gebieden

Weergegeven zijn de concentratiegebieden waar zich aantallen van (inter)nationaal belang bevinden.

Nr. gebied	Naam gebied	Bestaand VR-gebied met IHD	Provincie	Functie	Paren (gem. 2016-21)	Aandeel NL pop. (%)	VR (%)	HR (%)	NNN (%)	Overig (%)
38	Rijntakken	ja	Gl, Ov, Ut	B	200	14	100	36	59	0
C67	Krimpenerwaard	nee	ZH, Ut	B	140	10	0	0	20	80
35	De Wieden	ja	Ov, Fl	B	120	8	100	79	85	0
C56	Polders Kamerik, Teckop & Kockengen	nee	Ut, ZH	B	120	9	0	0	2	98
C18	Rottige Meenthe, Brandemeer & Easterskar	nee	Fr, Ov	B	71	5	0	12	25	75

Verspreiding van de Zwarte Stern als broedvogel in de periode 2016-2021. Weergegeven is de procentuele verdeling van de populatie, aflopend gesorteerd op aantal broedparen per 5x5 km-hok.

A197 Zwarte Stern *Chlidonias niger*, niet-broedvogel

Landelijke informatie

Status Vogelrichtlijn:	Genoemd in bijlage I van de Vogelrichtlijn (artikel 4.1).
Talrijkheidsklasse:	Vrij groot aantal
Populatieschatting:	9.000-22.000 vogels (2016/17-2020/21)
Aandeel:	1-3% van de biogeografische populatie (trekperiode)
Trend lange termijn (vanaf 1980):	Matige afname (<5% per jaar)
Trend korte termijn (12 jaar):	Matige afname (<5% per jaar)
Staat van instandhouding:	Zeer ongunstig

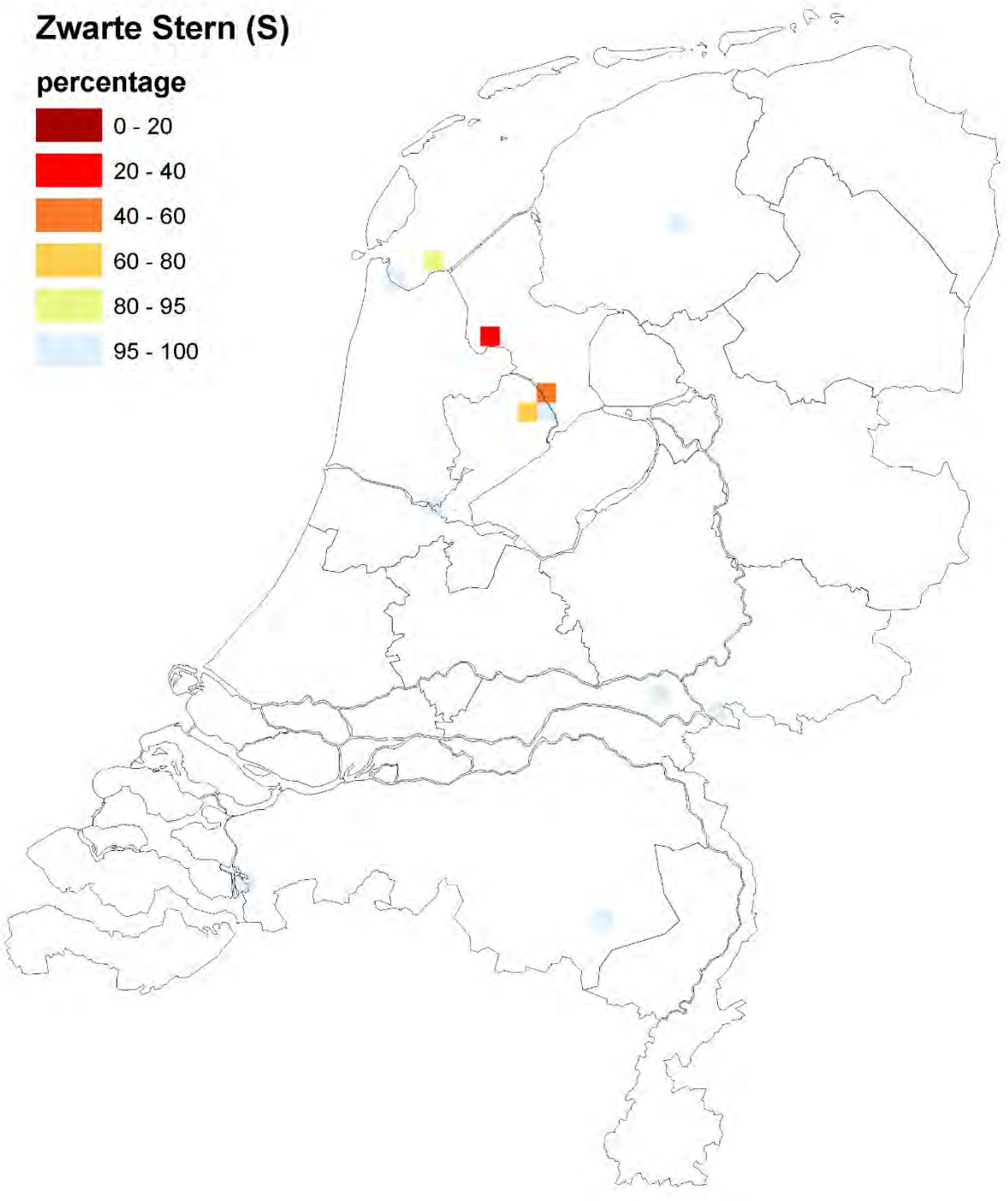
Kenschets

Hoewel de Zwarte Stern ook in Nederland broedt, zijn veruit de meeste Zwarte Sterns gedurende de trektijd, met name in de nazomer, in Nederland te vinden. Deze doortrekkende Zwarte Sterns komen veelal uit Midden- en Oost-Europa. De soort foerageert op doortrek door Nederland op de grote wateren, met name in het IJsselmeergebied, op spiering, andere kleine vissen en op uitvliegende dansmuggen (*Chironomidae*). De Zwarte Stern verzamelt zich 's nachts op gemeenschappelijke slaapplaatsen op kale of schaars begroeide eilanden. Ook schaars begroeide kwelders en schorren, drooggevallen zandbanken, zandopspuitingen en slikken kunnen als slaapplaats fungeren. Zowel de Nederlandse broedvogels als de in de nazomer in Nederland pleisterende vogels behoren tot de flyway-populatie 'Europa en West-Azië/Atlantische kust van Afrika'.

Gebieden

Weergegeven zijn de concentratiegebieden waar zich aantallen van (inter)nationaal belang bevinden.

Nr. gebied	Naam gebied	Bestaand VR-gebied met IHD	Provincie	Functie	Seiz.max. (gem. 2015-20)	Aandeel biogeog. pop. (%)	VR (%)	HR (%)	NNN (%)	Overig (%)
72	IJsselmeer	ja	Fr, NH, Fl	S	7.500	1	100	2	71	0
73	Markermeer & IJmeer	ja	Fl, NH	S	5.900	1	100	2	25	0
1	Waddenzee	ja	Fr, Gr, NH	S	4.000	1	100	97	100	0

Verspreiding van de Zwarte Stern als niet-broedvogel op slaapplaatsen in de periode 2015/16–2020/21. Weergegeven is de procentuele verdeling van de populatie, aflopend gesorteerd op gemiddeld maximum per 5x5 km-hok.

A199 Zeekoet *Uria aalge*, niet-broedvogel

Landelijke informatie

Status Vogelrichtlijn:	Niet in bijlage I genoemde en geregeld voorkomende trekvogel zoals bedoeld in artikel 4.2 van de Vogelrichtlijn
Talrijkheidsklasse:	Groot aantal
Populatieschatting:	120.000-240.000 vogels (2016/17-2020/21)
Aandeel:	2-5% van de biogeografische populatie (trekperiode en winter)
Trend lange termijn (vanaf 1991):	Matige toename (<5% per jaar)
Trend korte termijn (12 jaar):	Matige toename (<5% per jaar)
Staat van instandhouding:	Gunstig

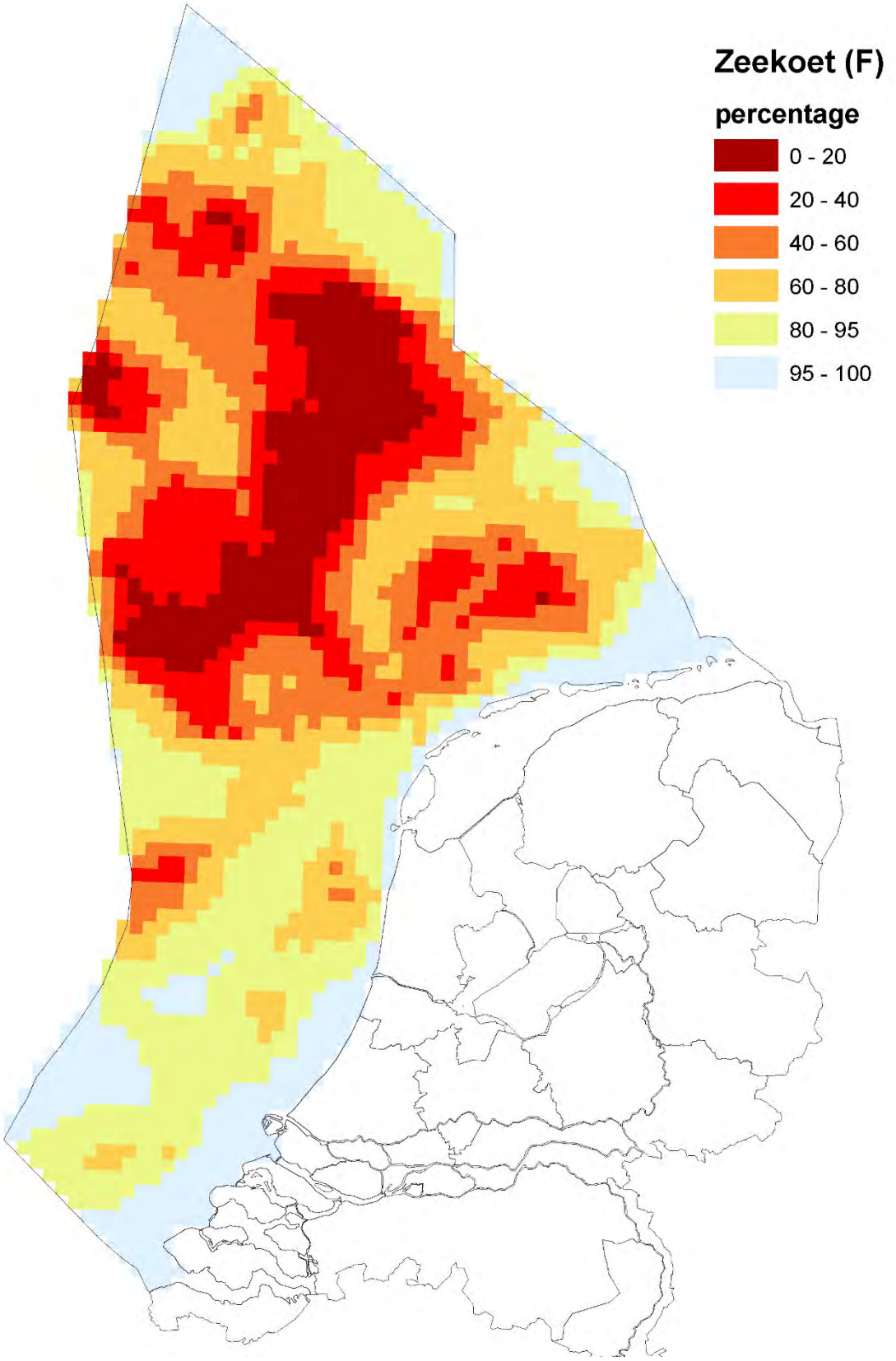
Kenschets

Zeekoeten broeden in kolonies op rots- en klifkusten, Nederland maakt geen deel uit van het broedgebied. De Zeekoet is bijna het gehele jaar door op grote delen van de Noordzee te vinden. Jonge dieren komen vanuit de kolonies in Groot-Brittannië in de zomer al naar het Nederlands Continentaal Plat (NCP). Daar zijn jaarrond ook de grootste concentraties te vinden. In het najaar en gedurende de winter nemen de aantallen geleidelijk toe om te pieken in februari. Vooral in november duikt de soort ook op in de kustwateren. Zeekoeten eten vooral rondvis. In het broedseizoen zijn Zeekoeten voedselspecialisten en voeren ze hun jongen in de kolonies vooral kleine haringachtigen en zandspieringen. Het (vissen)voedsel wordt duikend bemachtigd. De Zeekoeten die in Nederland voorkomen behoren tot de flyway-populatie 'IJsland, Faeröer, Schotland, Zuid-Noorwegen, Baltisch gebied/Atlantisch gebied'.

Gebieden

Weergegeven zijn de concentratiegebieden waar zich aantallen van (inter)nationaal belang bevinden.

Nr. gebied	Naam gebied	Bestaand VR-gebied met IHD	Provincie	Functie	Seiz.max. (gem. 2015-20)	Aandeel biogeog. pop. (%)	VR (%)	HR (%)	NNN (%)	Overig (%)
C87	NCP noord	nee	NZ	F	97.100	2	0	5	100	0

Verspreiding van de Zeekoet als foeragerende niet-broedvogel in de periode 2015/16-2020/21. Weergegeven is de procentuele verdeling van de populatie, aflopend gesorteerd op de dichtheid van seizoensgemiddelde aantallen per 5x5 km-hok.

A200 Alk *Alca torda,* niet-broedvogel

Landelijke informatie

Status Vogelrichtlijn:	Niet in bijlage I genoemde en geregeld voorkomende trekvogel zoals bedoeld in artikel 4.2 van de Vogelrichtlijn
Talrijkheidsklasse:	Groot aantal
Populatieschatting:	26.800-150.000 vogels (2016/17-2020/21)
Aandeel:	2-11% van de biogeografische populatie (trekperiode en winter)
Trend lange termijn (vanaf 1990):	Onvoldoende gegevens beschikbaar voor trendanalyse
Trend korte termijn (12 jaar):	Onvoldoende gegevens beschikbaar voor trendanalyse
Staat van instandhouding:	Gunstig

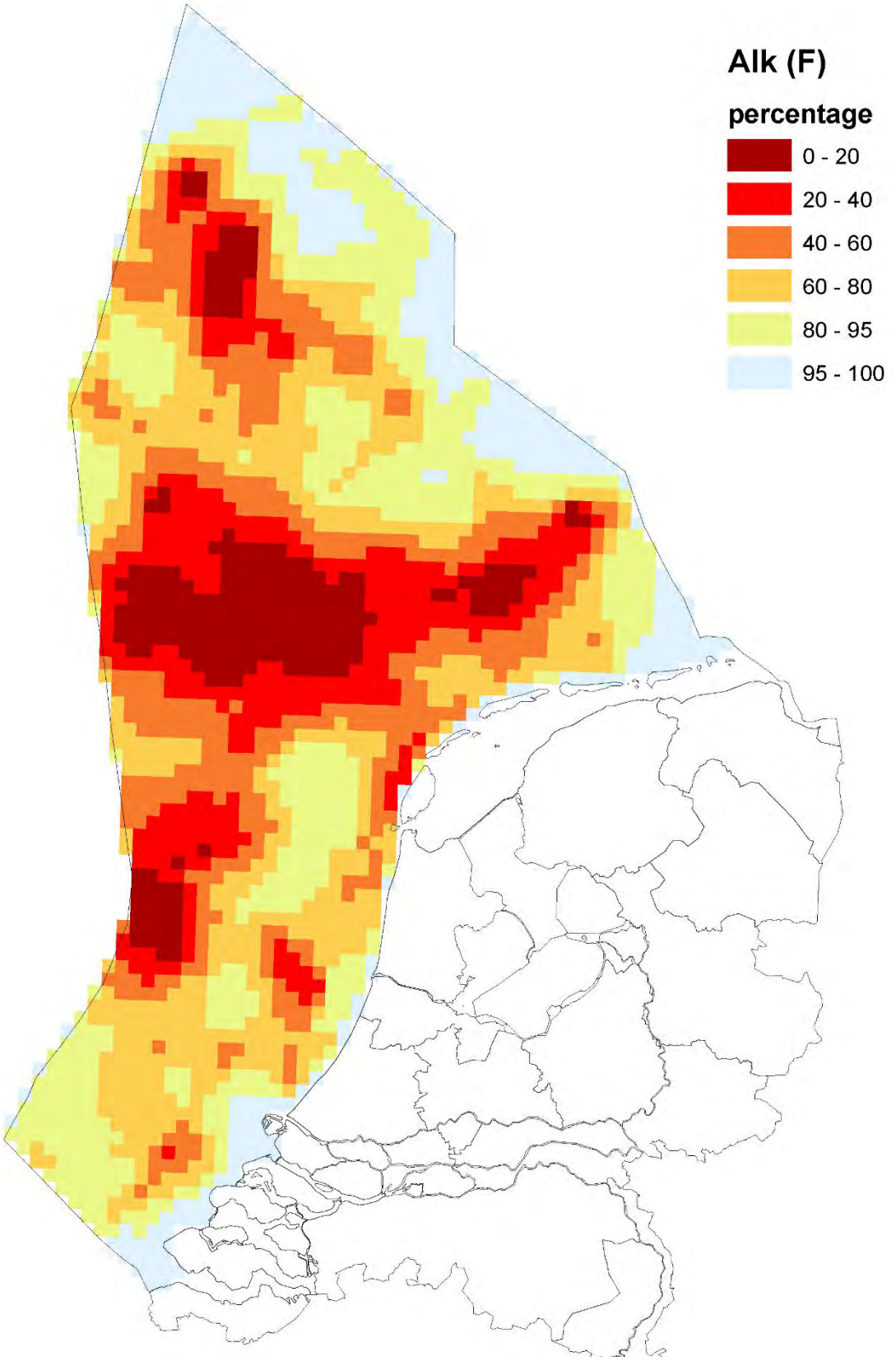
Kenschets

Alken broeden in kolonies op rots- en klifkusten, Nederland maakt geen deel uit van het broedgebied. De Alk is het gehele jaar op het Nederlands Continentaal Plat (NCP) aanwezig en is hier een schaarse zomergast tot vrij talrijke wintergast. Veel meer dan de verwante Zeekoeten zijn Alken voedselspecialist en concentreren ze zich op kleinere visjes. In de (Nederlandse) Noordzee bestaat het voedsel uit sprot, haring, zandspiering en driedoornige stekelbaars. Als voedselspecialisten zijn Alken vermoedelijk zeer gevoelig voor variaties in het vóórkomen van hun voedsel. Dit verklaart waarschijnlijk het soms erratische voorkomen en ook de massasterftes en afwijkend gedrag (schepen volgen) dat soms wordt geconstateerd. In Europa broeden twee ondersoorten: *torda* in Noorwegen, Denemarken, de Oostzee en de Witte Zee (Oost-Atlantische flyway-populatie), en *islandica* van IJsland, de Faeröer en Helgoland tot in Bretagne (flyway-populatie 'IJsland, Faeröer, Groot-Brittannië, Ierland, Helgoland, Noordwest-Frankrijk'). De Alken in Nederlandse wateren komen met name uit Ierland, van de west- en noordkusten van Groot-Brittannië en uit IJsland (*islandica*).

Gebieden

Weergegeven zijn de concentratiegebieden waar zich aantallen van (inter)nationaal belang bevinden.

Nr. gebied	Naam gebied	Bestaand VR-gebied met IHD	Provincie	Functie	Seiz.max. (gem. 2015-20)	Aandeel biogeog. pop. (%)	VR (%)	HR (%)	NNN (%)	Overig (%)
C87	NCP noord	nee	NZ	F	24.500	2	0	3	100	0

Verspreiding van de Alk als foeragerende niet-broedvogel in de periode 2015/16–2020/21. Weergegeven is de procentuele verdeling van de populatie, aflopend gesorteerd op de dichtheid van seizoensgemiddelde aantallen per 5x5 km-hok.

A215 Oehoe *Bubo bubo*, broedvogel

Landelijke informatie

Status Vogelrichtlijn:	Genoemd in bijlage I van de Vogelrichtlijn (artikel 4.1)
Talrijkheidsklasse:	Zeer schaars
Populatieschatting:	46-84 paren (2020-2022)
Aandeel:	<1% van de biogeografische populatie
Trend lange termijn (vanaf 1990):	Sterke toename (>5% per jaar)
Trend korte termijn (12 jaar):	Sterke toename (>5% per jaar)
Staat van instandhouding:	Gunstig
Status Rode Lijst (2016):	Gevoelig

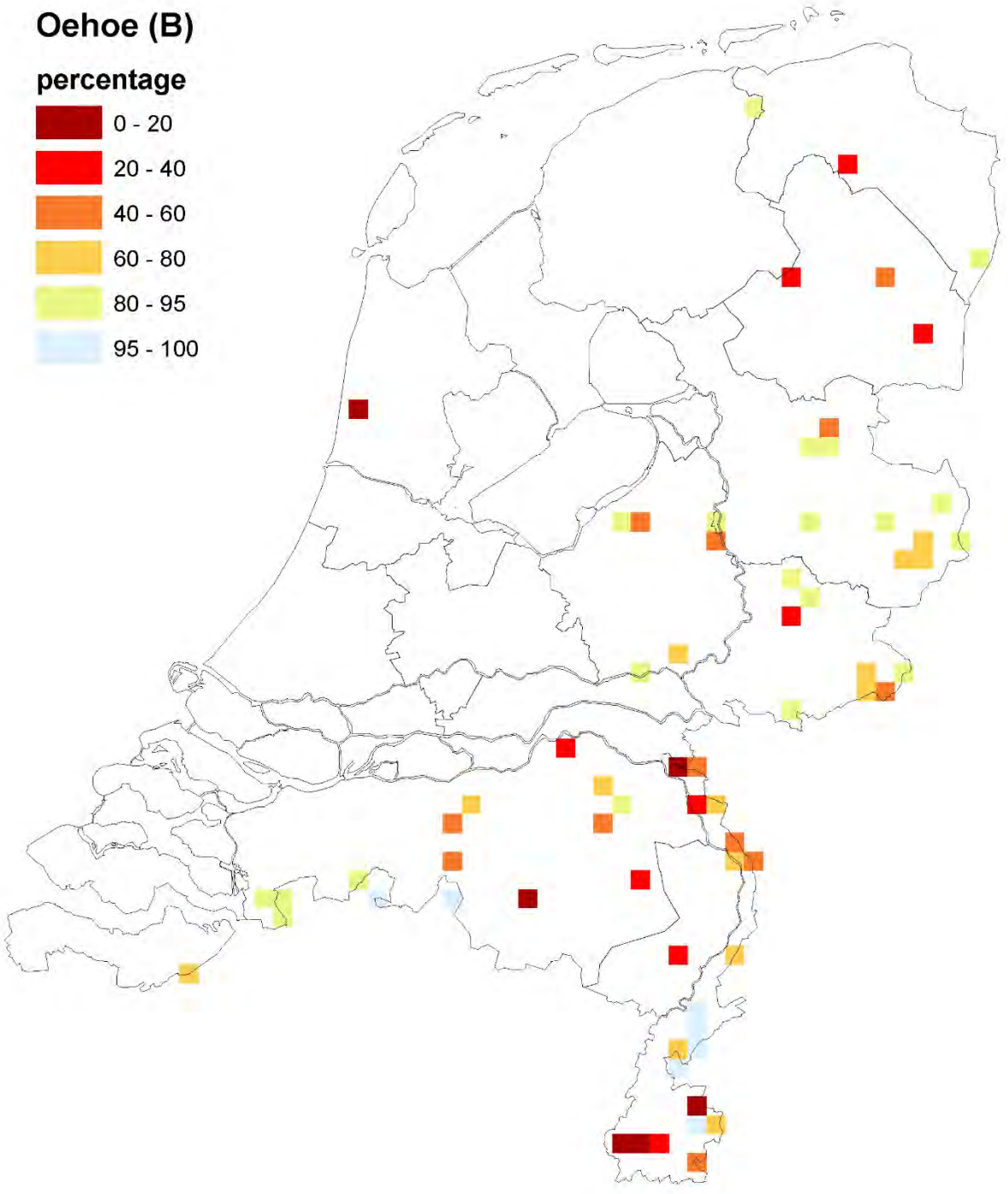
Kenschets

De Oehoe broedt sinds 1997 jaarlijks in Nederland, met Limburg als bolwerk. De Midden-Europese broedpopulatie van de Oehoe werd jarenlang vervolgd. Na een succesvol herintroductie-programma in de Eifel en Sauerland in 1968 groeide de Duitse populatie weer tot 3.000 paren in 2015, waarna vogels vanaf de jaren zeventig vanuit de Eifel ook naar Limburg trokken. Volwassen Oehoes zijn honkvast en verblijven jaarrond in ons land, waarbij ze een territorium beslaan van ca. 25 km^2, terwijl jonge vogels wegtrekken in september (tot max. 150 km van de geboorteplek). Oehoes broeden vaak op richels in steengroeves, maar ook op de grond of op oude roofvogelnesten in bossen. Ze eten zowel vogels (duiven, kraaiachtigen, watervogels) als zoogdieren (konijnen, egels, ratten).

Gebieden

Weergegeven zijn de concentratiegebieden waar zich aantallen van (inter)nationaal belang bevinden.

Nr. gebied	Naam gebied	Bestaand VR-gebied met IHD	Provincie	Functie	Paren (gem. 2016-21)	Aandeel NL pop. (%)	VR (%)	HR (%)	NNN (%)	Overig (%)
C38	Omgeving Winterswijk	nee	Gl	B	3	9	0	7	26	74
C84	Geuldal	nee	Li	B	2	6	0	32	45	55

Verspreiding van de Oehoe als broedvogel in de periode 2016-2021. Weergegeven is de procentuele verdeling van de populatie, aflopend gesorteerd op aantal broedparen per 5x5 km-hok.

A222 Velduil *Asio flammeus*, broedvogel

Landelijke informatie

Status Vogelrichtlijn:	Genoemd in bijlage I van de Vogelrichtlijn (artikel 4.1)
Talrijkheidsklasse:	Uiterst schaars
Populatieschatting:	5-20 paren (2020-2022)
Aandeel:	<1% van de biogeografische populatie
Trend lange termijn (vanaf 1990):	Matige afname (<5% per jaar)
Trend korte termijn (12 jaar):	Sterke afname (>5% per jaar)
Staat van instandhouding:	Zeer ongunstig
Status Rode Lijst (2016):	Ernstig bedreigd

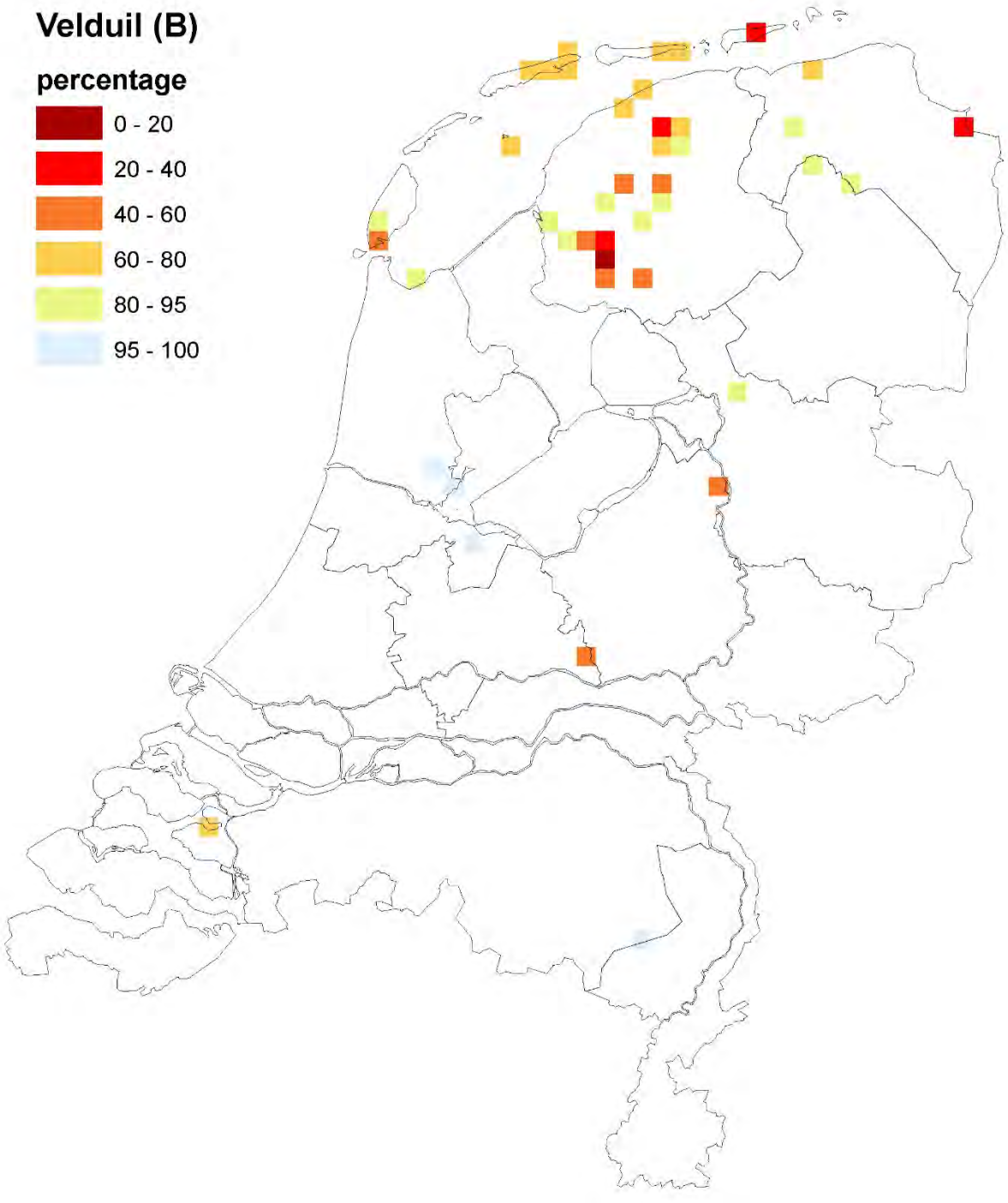
Kenschets

Tegenwoordig is de Velduil een zeldzame broedvogel van open terreinen zoals duinvalleien, kwelders en veengebieden (voornamelijk Waddeneilanden), maar ook agrarisch gebied. De soort broedt op de grond. In uitzonderlijk muizenrijke jaren kunnen tientallen paren nestelen in boerenland, vooral in graslanden op het Friese vasteland. In zulke gevallen zijn ze bijzonder gevoelig voor uitmaaien en is nestbescherming noodzakelijk voor een goed broedsucces. Het voedsel bestaat vooral uit (woel-)muizen en vogels. De Velduil zoekt zijn voedsel in muizenrijke duinen, heidevelden, uiterwaarden, polders, kwelders en (braakliggend) cultuurland. De soort staat bekend om zijn nomadische voorkomen, afhankelijk van voedselaanbod. In ons land als broedvogel geringde vogels zijn later tot diep in Rusland teruggemeld, terwijl omgekeerd Noord-Europese en Russische Velduilen in ons land opduiken.

Gebieden

Weergegeven zijn de concentratiegebieden waar zich aantallen van (inter)nationaal belang bevinden.

Nr. gebied	Naam gebied	Bestaand VR-gebied met IHD	Provincie	Functie	Paren (gem. 2016-21)	Aandeel NL pop. (%)	VR (%)	HR (%)	NNN (%)	Overig (%)
1	Waddenzee	ja	Fr, Gr, NH	B	5	16	100	97	100	0

Verspreiding van de Velduil als broedvogel in de periode 2016-2021. Weergegeven is de procentuele verdeling van de populatie, aflopend gesorteerd op aantal broedparen per 5x5 km-hok.

A224 Nachtzwaluw *Caprimulgus europaeus*, broedvogel

Landelijke informatie

Status Vogelrichtlijn:	Genoemd in bijlage I van de Vogelrichtlijn (artikel 4.1)
Talrijkheidsklasse:	Vrij schaars
Populatieschatting:	3.000-4.100 paren (2018-2020)
Aandeel:	ca. 1% van de biogeografische populatie
Trend lange termijn (vanaf 1990):	Sterke toename (>5% per jaar)
Trend korte termijn (12 jaar):	Matige toename (<5% per jaar)
Staat van instandhouding:	Gunstig
Status Rode Lijst (2016):	Thans niet bedreigd

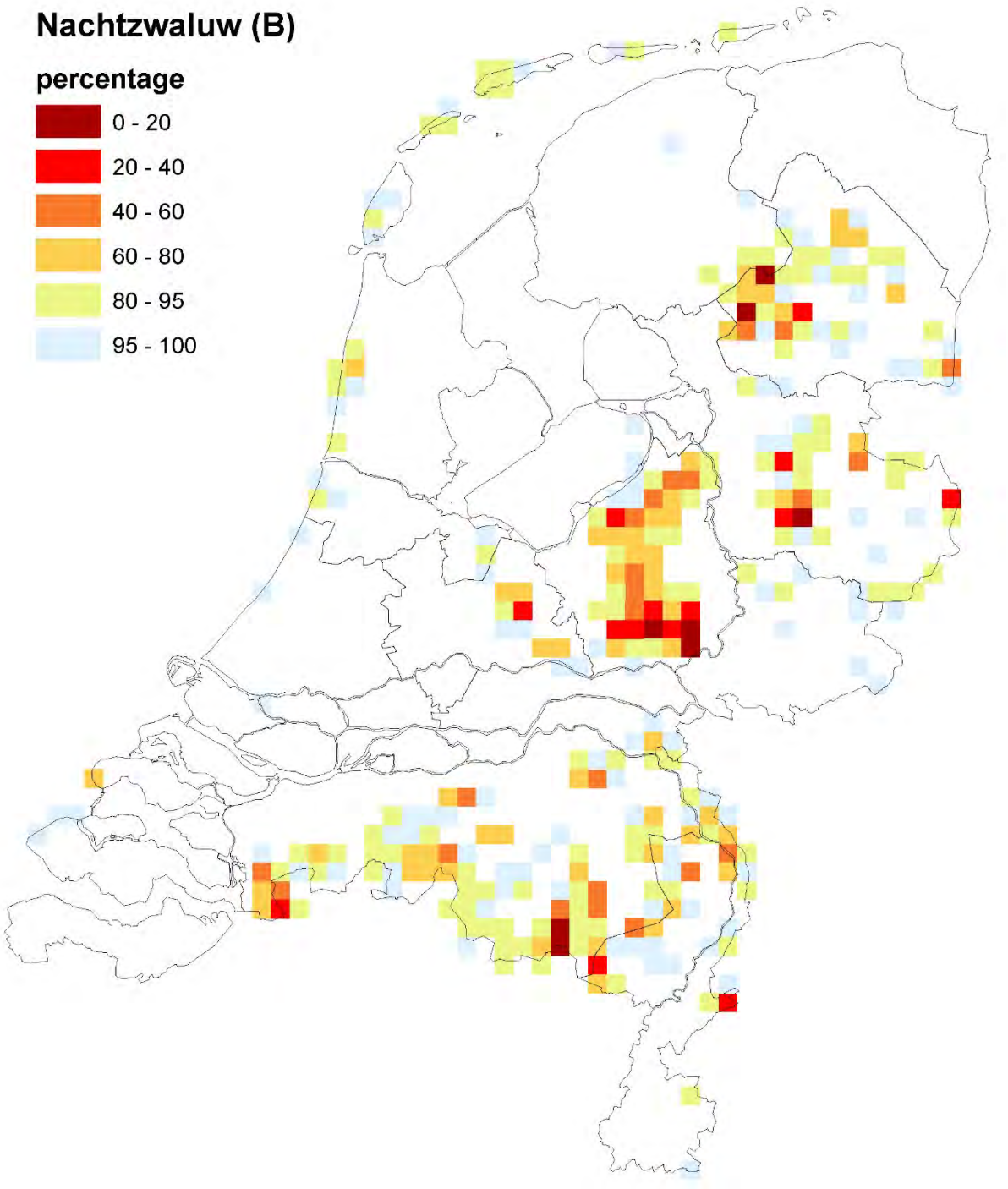
Kenschets

De Nachtzwaluw is een trekvogel die overwintert in Afrika, ten zuiden van de Sahara. Nederlandse broedvogels keren vanaf eind april terug uit de overwinteringsgebieden, in september trekken ze weer weg. De Nachtzwaluw leeft als broedvogel in halfopen landschappen op schrale, zandige bodems. Het broedhabitat bestaat uit heidevelden, deels met dennen dichtgegroeide zandverstuivingen, kapvlakten en open naaldbossen. In militaire oefenterreinen is ook dennenbos met brede zandbanen gelieft. De Nachtzwaluw is een expliciete nachtvogel – overdag rust de vogel vlak boven de grond op een tak – en heeft een droge ratelende of snorrende, langgerekte zang. Nachtzwaluwen leggen slechts twee eieren per 'nest'; amper meer dan een krabplekje op de kale grond of in de strooisellaag. De Nachtzwaluw zoekt zijn voedsel veelal langs bosranden en boven heide. De soort kan tot enkele kilometers van de nestlocatie foerageren, soms ook boven aan bos en heidegebieden grenzende braakliggende gronden, bouwland en graslanden. Het dieet bestaat voor het grootste deel uit nachtvlinders, aangevuld met kevers, vliegen, muggen en schietmotten.

Gebieden

Weergegeven zijn de concentratiegebieden waar zich aantallen van (inter)nationaal belang bevinden.

Nr. gebied	Naam gebied	Bestaand VR-gebied met IHD	Provincie	Functie	Paren (gem. 2016-21)	Aandeel NL pop. (%)	VR (%)	HR (%)	NNN (%)	Overig (%)
57	Veluwe	ja	Gl	B	860	27	100	100	96	0
128	Brabantse Wal	ja	NB	B	150	4	100	36	95	0
136	Leenderbos, Groote Heide & De Plateaux	ja	NB	B	130	4	100	100	99	0
145	Maasduinen	ja	Li	B	110	3	100	100	100	0
42	Sallandse Heuvelrug	ja	Ov	B	110	3	100	100	99	0

Verspreiding van de Nachtzwaluw als broedvogel in de periode 2016-2021. Weergegeven is de procentuele verdeling van de populatie, aflopend gesorteerd op aantal broedparen per 5x5 km-hok.

A229 IJsvogel *Alcedo atthis,* broedvogel

Landelijke informatie

Status Vogelrichtlijn:	Genoemd in bijlage I van de Vogelrichtlijn (artikel 4.1)
Talrijkheidsklasse:	Schaars
Populatieschatting:	425-1.250 paren (2020-2022)
Aandeel:	1-2% van de biogeografische populatie
Trend lange termijn (vanaf 1990):	Matige toename (<5% per jaar)
Trend korte termijn (12 jaar):	Matige toename (<5% per jaar)
Staat van instandhouding:	Gunstig
Status Rode Lijst (2016):	Thans niet bedreigd

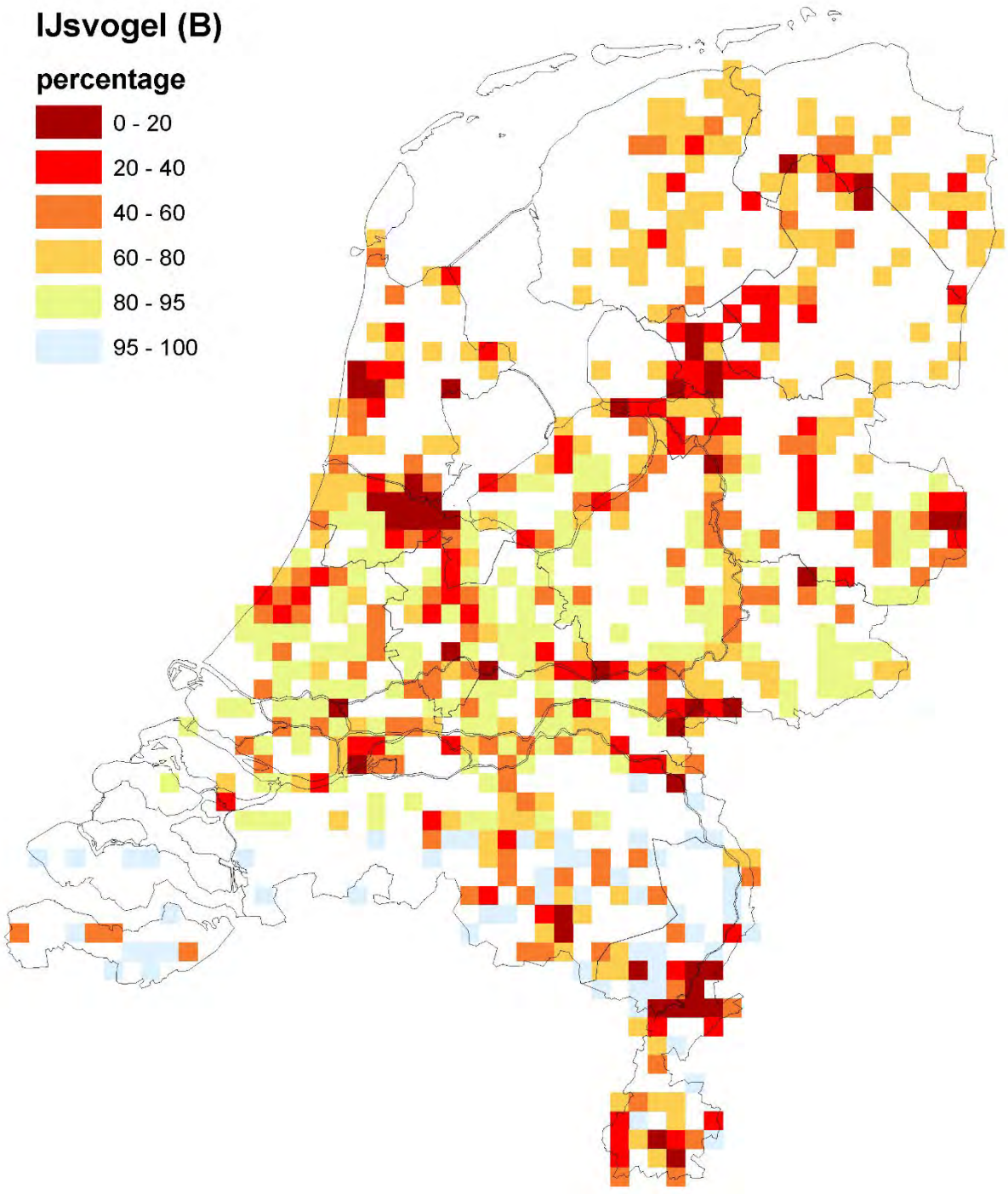
Kenschets

IJsvogels zijn gebonden aan zoet en helder water; ze foerageren bij voorkeur in langzaam stromend water en broeden zowel aan stromend als stilstaand water. Voor hun nest graven ze een tunnel van een halve tot een hele meter diep in een steile, afkalvende oeverwand van bij voorkeur leemhoudend zand. Het nest ligt direct aan of binnen 200 m van water. Ze jagen vanaf laaghangende takken boven het water op kleine visjes en soms ook op waterinsecten, zoals libellenlarven. Het foerageergebied kan zich uitstrekken tot op enkele kilometers van het nest. Nederlandse IJsvogels blijven jaarrond in het broedgebied of zwerven over korte afstanden. Vanaf de nazomer wordt de populatie aangevuld door buitenlandse vogels, wat dan leidt tot een flinke toename in de winterpopulatie. In winters met aanhoudende strenge vorst vallen veel slachtoffers onder IJsvogels, omdat hun voedsel dan onbereikbaar is. Hiervan kan de populatie snel weer herstellen doordat ze meerdere broedsels per jaar succesvol kunnen groot brengen.

Gebieden

Weergegeven zijn de concentratiegebieden waar zich aantallen van (inter)nationaal belang bevinden.

Nr. gebied	Naam gebied	Bestaand VR-gebied met IHD	Provincie	Functie	Paren (gem. 2016-21)	Aandeel NL pop. (%)	VR (%)	HR (%)	NNN (%)	Overig (%)
38	Rijntakken	ja	Gl, Ov, Ut	B	62	7	100	36	59	0
57	Veluwe	ja	Gl	B	30	3	100	100	96	0
112	Biesbosch	ja	NB, ZH	B	29	3	100	100	99	0
C83	Midden-Limburgse Maasplassen	nee	Li	B	17	2	0	3	40	60
95	Oostelijke Vechtplassen	ja	NH, Ut	B	15	2	100	68	95	0

Verspreiding van de IJsvogel als broedvogel in de periode 2016-2021. Weergegeven is de procentuele verdeling van de populatie, aflopend gesorteerd op aantal broedparen per 5x5 km-hok.

A236 Zwarte Specht *Dryocopus martius*, broedvogel

Landelijke informatie

Status Vogelrichtlijn:	Genoemd in bijlage I van de Vogelrichtlijn (artikel 4.1)
Talrijkheidsklasse:	Schaars
Populatieschatting:	700-1.100 paren (2018-2020)
Aandeel:	<1% van de biogeografische populatie
Trend lange termijn (vanaf 1990):	Matige afname (<5% per jaar)
Trend korte termijn (12 jaar):	Matige toename (<5% per jaar)
Staat van instandhouding:	Matig ongunstig
Status Rode Lijst (2016):	Thans niet bedreigd

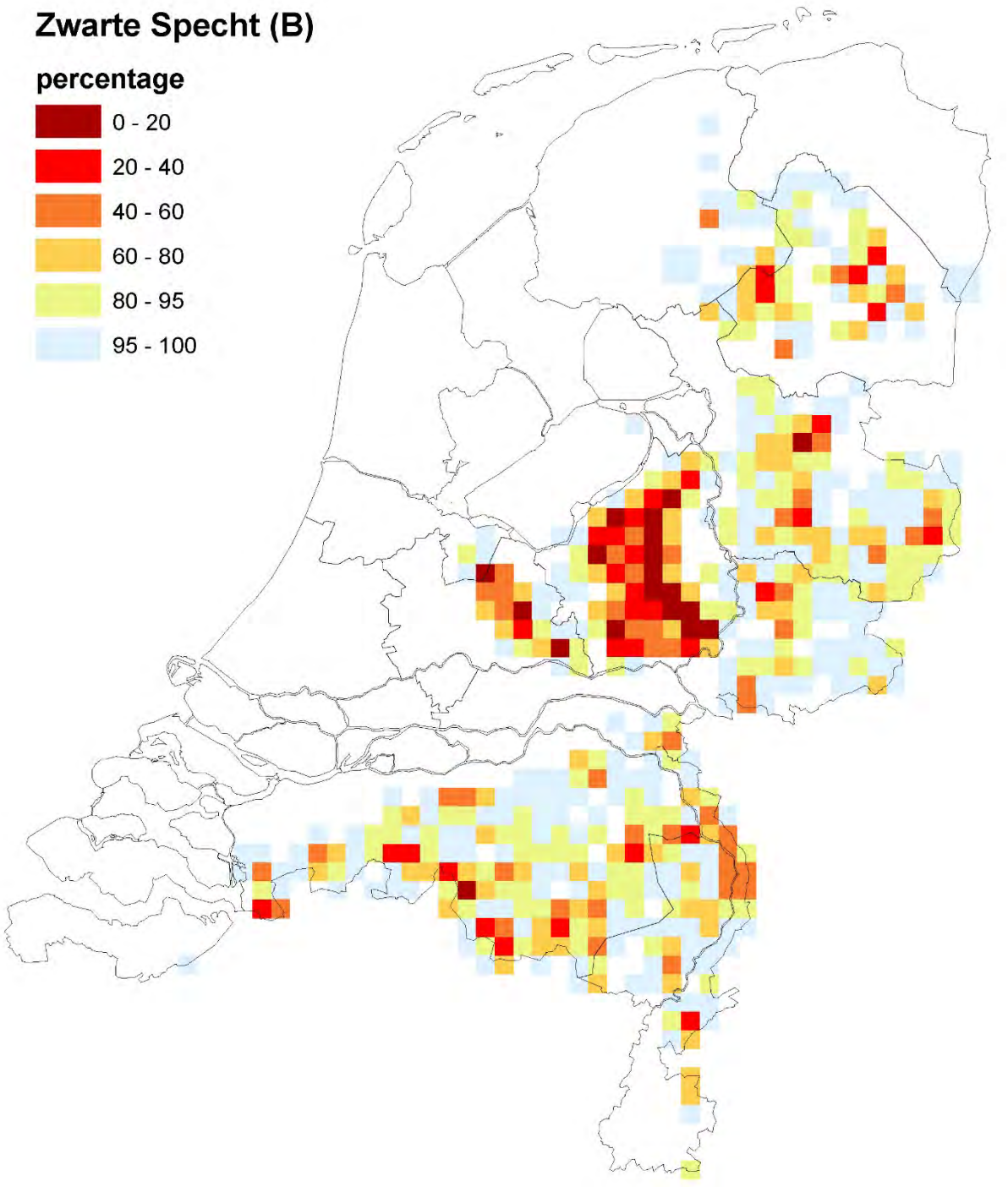
Kenschets

De Zwarte Specht is de grootste spechtensoort van Europa en is in Nederland vrijwel uitsluitend op de hoge zandgronden te vinden. De soort is voor foerageermogelijkheden voornamelijk afhankelijk van afstervend en dood naaldhout, waar mieren, keverlarven en soms andere ongewervelden in worden gevonden. Als nestgelegenheid maakt de Zwarte Specht echter voornamelijk gebruik van loofbomen, met name oude beuken, waarin de nestholte zelf wordt uitgehakt. De combinatie van naaldbos met oude loofbomen is voor de soort dan ook van groot belang. Broedparen bezitten elk een groot territorium van enkele honderden hectare, waardoor deze soort ook in geschikt broedgebied in lage dichtheden voorkomt. Zwarte Spechten zijn standvogels en blijven, wanneer eenmaal gevestigd, jaarrond in hetzelfde territorium.

Gebieden

Weergegeven zijn de concentratiegebieden waar zich aantallen van (inter)nationaal belang bevinden.

Nr. gebied	Naam gebied	Bestaand VR-gebied met IHD	Provincie	Functie	Paren (gem. 2016-21)	Aandeel NL pop. (%)	VR (%)	HR (%)	NNN (%)	Overig (%)
57	Veluwe	ja	Gl	B	390	55	100	100	96	0
128	Brabantse Wal	ja	NB	B	32	4	100	36	95	0
27	Drents-Friese Wold & Leggelderveld	ja	Dr, Fr	B	22	3	100	100	100	0
145	Maasduinen	ja	Li	B	21	3	100	100	100	0
C59	Utrechtse Heuvelrug	nee	Ut	B	18	3	0	0	82	18

Verspreiding van de Zwarte Specht als broedvogel in de periode 2016-2021. Weergegeven is de procentuele verdeling van de populatie, aflopend gesorteerd op aantal broedparen per 5x5 km-hok.

A238 Middelste Bonte Specht *Dendrocoptes medius*, broedvogel

Landelijke informatie

Status Vogelrichtlijn:	Genoemd in bijlage I van de Vogelrichtlijn (artikel 4.1).
Talrijkheidsklasse:	Vrij schaars
Populatieschatting:	1.900-2.400 paren (2020-2022)
Aandeel:	<1% van de biogeografische populatie
Trend lange termijn (vanaf 1990):	Sterke toename (>5% per jaar)
Trend korte termijn (12 jaar):	Sterke toename (>5% per jaar)
Staat van instandhouding:	Gunstig
Status Rode Lijst (2016):	Thans niet bedreigd

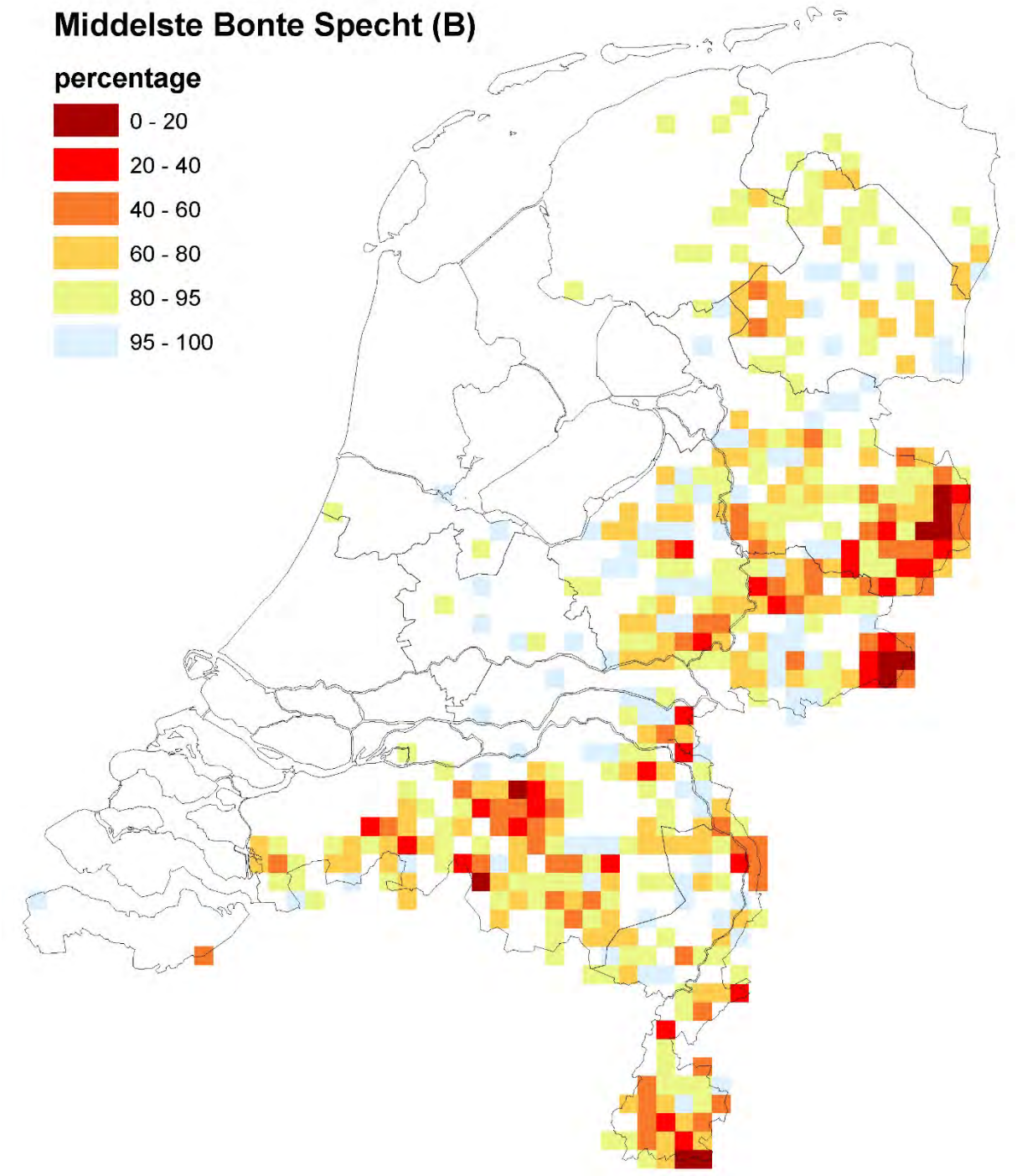
Kenschets

Waarnemingen in de negentiende eeuw doen vermoeden dat de Middelste Bonte Specht toen hier en daar broedde in Nederland. In de twintigste eeuw ontbraken broedgevallen aanvankelijk maar de uiterste westgrens van het broedareaal lag nooit ver weg. In de periode 1950-1980 werd in sommige jaren met hooguit enkele paren gebroed in het oosten van het land (Twente, Achterhoek). Medio jaren negentig vond vanuit het oosten en zuiden een areaaluitbreiding plaats die nog doorzet. De opmars werd vermoedelijk veroorzaakt door het ouder worden van loof- en gemengde bossen in Midden-Europa. Ondanks de opmerkelijke areaaluitbreiding wordt de Middelste Bonte Specht tot een kritische bosvogel gerekend, met een voorkeur voor oud structuurrijk loofbos met dikke eiken en veel staand dood hout. Het voedsel bestaat voornamelijk uit rupsen, larven en andere insecten.

Gebieden

Weergegeven zijn de concentratiegebieden waar zich aantallen van (inter)nationaal belang bevinden.

Nr. gebied	Naam gebied	Bestaand VR-gebied met IHD	Provincie	Functie	Paren (gem. 2016-21)	Aandeel NL pop. (%)	VR (%)	HR (%)	NNN (%)	Overig (%)
C34	Landgoederen Oost-Twente	nee	Ov	B	200	14	0	6	30	70
C84	Geuldal	nee	Li	B	200	14	0	32	45	55
C38	Omgeving Winterswijk	nee	Gl	B	130	9	0	7	26	74
57	Veluwe	nee	Gl	B	130	8	100	100	96	0
C79	De Kempen	nee	NB	B	42	3	0	10	50	50

Verspreiding van de Middelste Bonte Specht als broedvogel in de periode 2016-2021. Weergegeven is de procentuele verdeling van de populatie, aflopend gesorteerd op aantal broedparen per 5x5 km-hok.

A246 Boomleeuwerik *Lullula arborea,* broedvogel

Landelijke informatie

Status Vogelrichtlijn:	Genoemd in bijlage I van de Vogelrichtlijn (artikel 4.1)
Talrijkheidsklasse:	Vrij talrijk
Populatieschatting:	5.200-6.600 paren (2018-2020)
Aandeel:	<1% van de biogeografische populatie
Trend lange termijn (vanaf 1990):	Matige toename (<5% per jaar)
Trend korte termijn (12 jaar):	Matige toename (<5% per jaar)
Staat van instandhouding:	Gunstig
Status Rode Lijst (2016):	Thans niet bedreigd

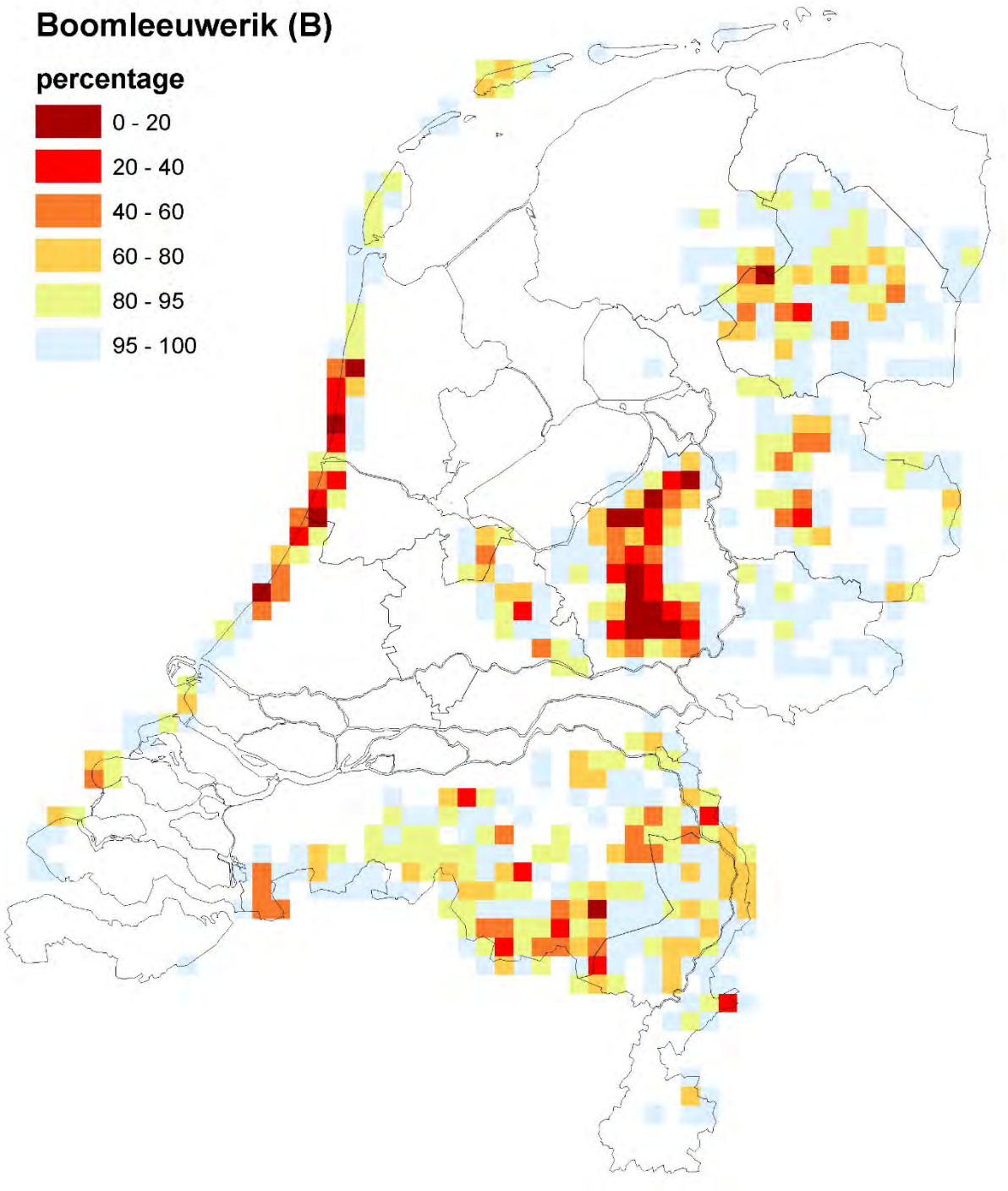
Kenschets

De Boomleeuwerik is een trekvogel die overwintert in Zuidwest-Europa. Nederlandse broedvogels keren vanaf half februari terug uit de overwinteringsgebieden en half september zijn vermoedelijk veel broedvogels weer vertrokken uit Nederland. Karakteristiek is de fraaie jodelende zang die meestal in de zangvlucht of zittend in een boomtop ten gehore wordt gebracht. Boomleeuweriken broeden nagenoeg uitsluitend op droge, zandige bodems met een schaarse begroeiing en verspreide opslag van bomen of struiken. Dergelijke broedplekken worden vooral gevonden op heidevelden, zandverstuivingen, schrale duinen en brandvlaktes en heel plaatselijk ook zandige akkers en bermen. De soort foerageert in korte vegetaties en op onbegroeide plekken tot ca. 200 m van de nestplaats. Het voedsel bestaat overwegend uit insecten (o.a. rupsen, snuitkevers, miljoenpoten, sprinkhanen, vliegen), spinnen en zaden.

Gebieden

Weergegeven zijn de concentratiegebieden waar zich aantallen van (inter)nationaal belang bevinden.

Nr. gebied	Naam gebied	Bestaand VR-gebied met IHD	Provincie	Functie	Paren (gem. 2016-21)	Aandeel NL pop. (%)	VR (%)	HR (%)	NNN (%)	Overig (%)
57	Veluwe	ja	Gl	B	1.700	31	100	100	96	0
C47	Noordhollands Duinreservaat	nee	NH	B	360	7	0	100	100	0
C51	Kennemerland-Zuid	nee	NH, ZH	B	250	5	0	100	100	0
C62	Meijendel & Berkheide	nee	ZH	B	230	4	0	100	100	0
27	Drents-Friese Wold & Leggelderveld	ja	Dr, Fr	B	200	4	100	100	100	0

Verspreiding van de Boomleeuwerik als broedvogel in de periode 2016-2021. Weergegeven is de procentuele verdeling van de populatie, aflopend gesorteerd op aantal broedparen per 5x5 km-hok.

A272 Blauwborst *Luscinia svecica*, broedvogel

Landelijke informatie

Status Vogelrichtlijn:	Genoemd in bijlage I van de Vogelrichtlijn (artikel 4.1)
Talrijkheidsklasse:	Vrij talrijk
Populatieschatting:	13.000-17.000 paren (2018-2020)
Aandeel:	ca. 2% van de biogeografische populatie
Trend lange termijn (vanaf 1990):	Matige toename (<5% per jaar)
Trend korte termijn (12 jaar):	Matige toename (<5% per jaar)
Staat van instandhouding:	Gunstig
Status Rode Lijst (2016):	Thans niet bedreigd

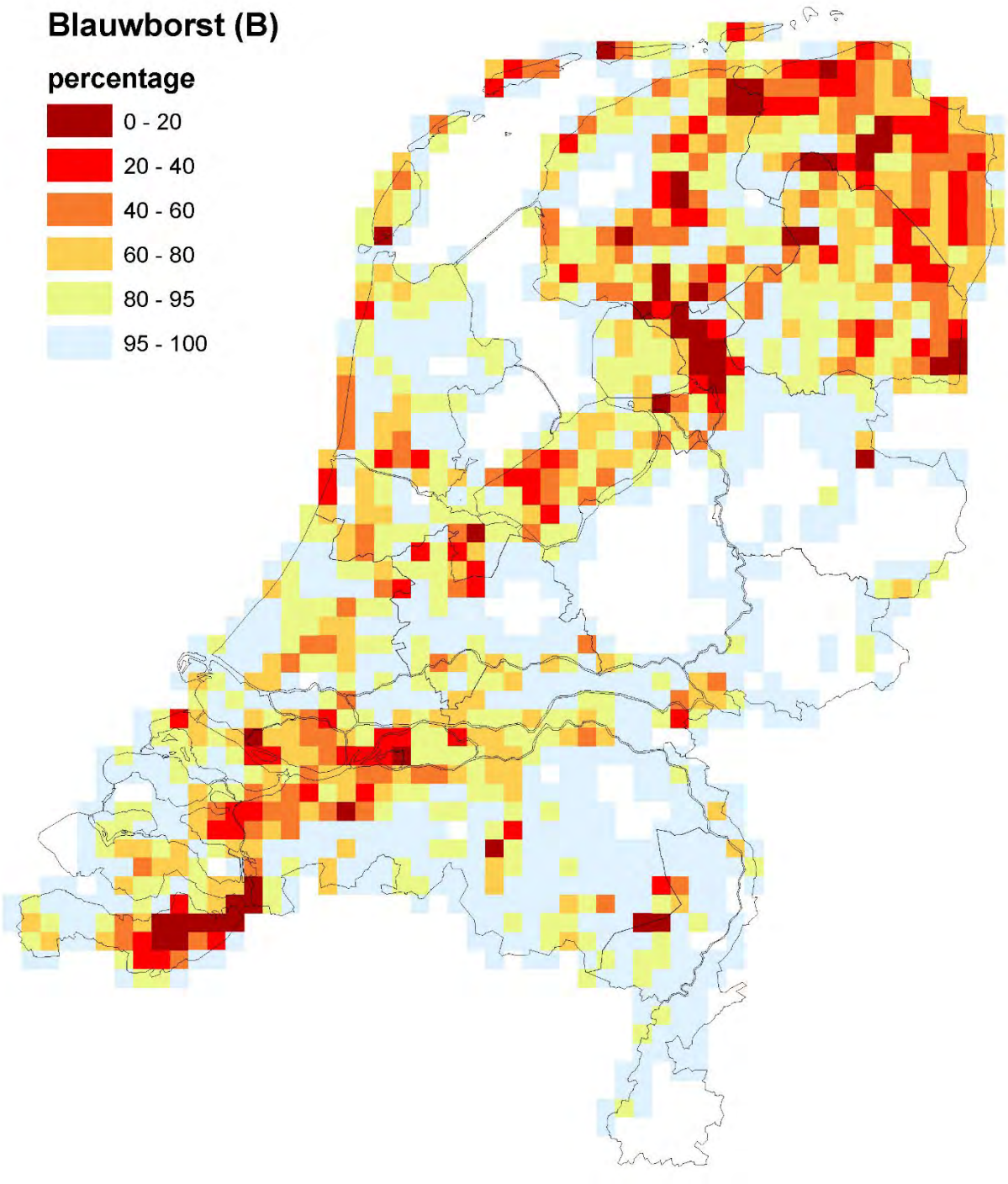
Kenschets

In Nederland komt overwegend de West-/Centraal-Europese ondersoort *Luscinia svecica cyanecula* (witgesterde Blauwborst) voor. De ondersoort *Luscinia svecica svecica* (roodgesterde Blauwborst) is een zeldzame doortrekker in ons land. Het broedgebied bestaat uit een combinatie van kale bodem (voedselplek), dichte vegetatie (nestplaats) en opgaande elementen zoals struiken (zang- en uitkijkpost). De soort kan zowel in vochtige als droge biotopen broeden, al is hij vooral in moerassen met opslag talrijk. Hij broedt regionaal ook in agrarisch cultuurland met sloten. Het menu bestaat vooral uit insecten en slakken, spinnen en wormen, maar soms ook bessen (vooral in de herfst). Jongen krijgen veelal rupsen te eten. De soort overwintert in Zuidwest-Europa en West-Afrika.

Gebieden

Weergegeven zijn de concentratiegebieden waar zich aantallen van (inter)nationaal belang bevinden.

Nr. gebied	Naam gebied	Bestaand VR-gebied met IHD	Provincie	Functie	Paren (gem. 2016-21)	Aandeel NL pop. (%)	VR (%)	HR (%)	NNN (%)	Overig (%)
112	Biesbosch	ja	NB, ZH	B	550	4	100	100	99	0
78	Oostvaardersplassen	ja	Fl	B	390	3	100	0	100	0
122	Westerschelde & Saeftinghe	ja	Zl	B	340	2	100	100	1	0
109	Haringvliet	ja	ZH	B	330	2	100	100	100	0
35	De Wieden	nee	Ov, Fl	B	280	2	100	79	85	0

Verspreiding van de Blauwborst als broedvogel in de periode 2016-2021. Weergegeven is de procentuele verdeling van de populatie, aflopend gesorteerd op aantal broedparen per 5x5 km-hok.

A338 Grauwe Klauwier *Lanius collurio*, broedvogel

Landelijke informatie

Status Vogelrichtlijn:	Genoemd in bijlage I van de Vogelrichtlijn (artikel 4.1)
Talrijkheidsklasse:	Schaars
Populatieschatting:	800-1.350 paren (2020-2022)
Aandeel:	<1% van de biogeografische populatie
Trend lange termijn (vanaf 1990):	Matige toename (<5% per jaar)
Trend korte termijn (12 jaar):	Sterke toename (>5% per jaar)
Staat van instandhouding:	Zeer ongunstig
Status Rode Lijst (2016):	Bedreigd

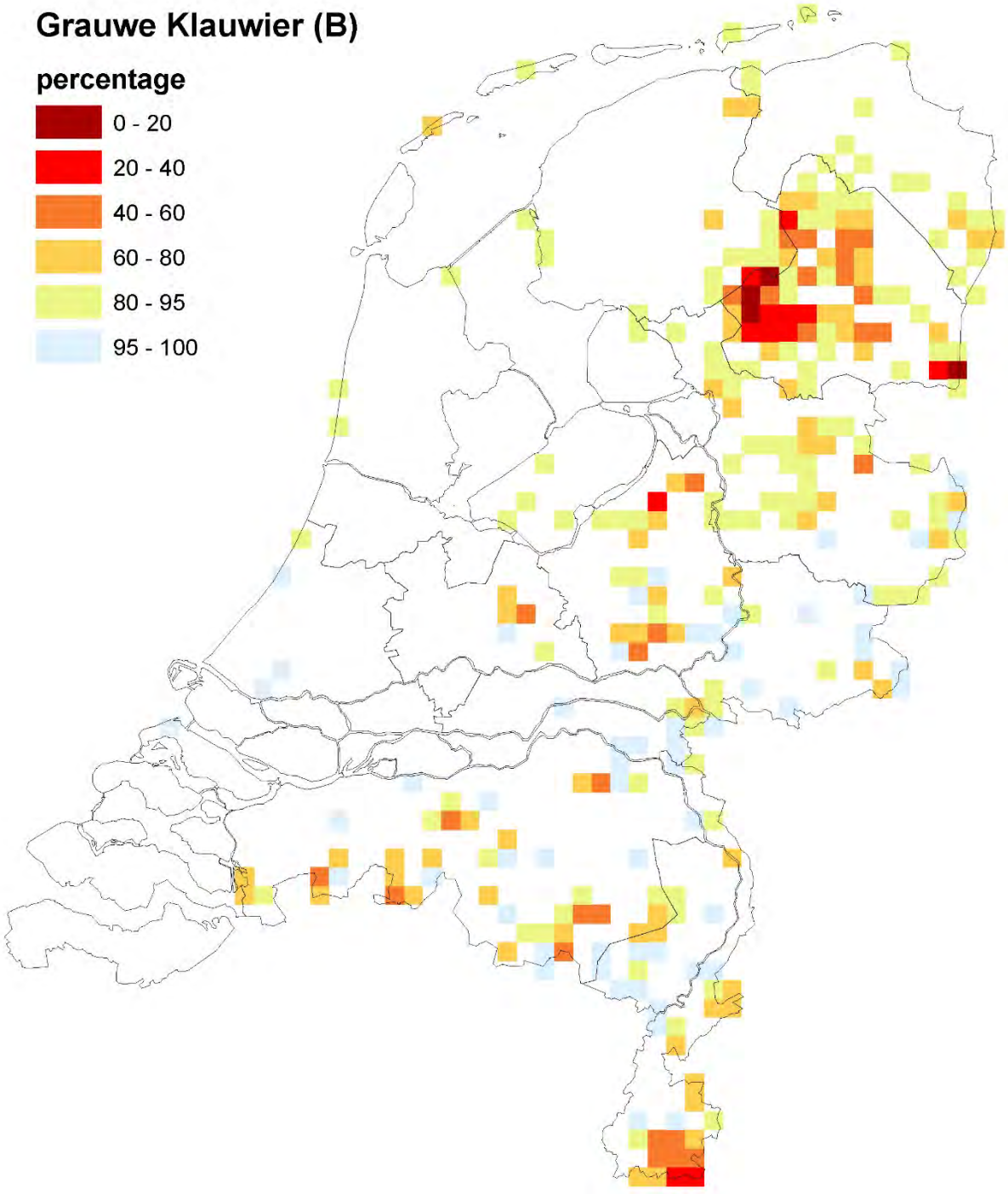
Kenschets

De Grauwe Klauwier is een soort van structuurrijke vegetaties in vooral halfopen landschappen. Voorbeelden zijn schrale cultuurlandschappen met een gevarieerd insectenleven, heidegebieden met opslag, maar ook duinen en hoogveengebieden. Het is een lange-afstandstrekker die pas laat in de loop van mei verschijnt en in september alweer op weg is naar de overwinteringsgebieden in zuidelijk Afrika. Omstandigheden op de trek en in de winter zijn van invloed op de overleving. De soort leeft uitsluitend van dierlijk voedsel, met name grote insecten (libellen, hommels, sprinkhanen) en ook gewervelden zoals kleine vogels en zoogdieren. Klauwieren staan bekend om hun luguber ogende praktijk om hun prooien op te spiesen en zo te bewaren, waarbij ze gebruik maken van stekelige struiken of prikkeldraad als voorraadkamer.

Gebieden

Weergegeven zijn de concentratiegebieden waar zich aantallen van (inter)nationaal belang bevinden.

Nr. gebied	Naam gebied	Bestaand VR-gebied met IHD	Provincie	Functie	Paren (gem. 2016-21)	Aandeel NL pop. (%)	VR (%)	HR (%)	NNN (%)	Overig (%)
C28	Wapserveen - Holtingerveld en omgeving	nee	Dr	B	76	11	0	17	35	65
57	Veluwe	ja	Gl	B	74	11	100	100	96	0
27	Drents-Friese Wold & Leggelderveld	ja	Dr, Fr	B	72	11	100	100	100	0
33	Bargerveen	ja	Dr	B	65	10	100	100	100	0
C25	Drentsche Aa-gebied	nee	Dr, Gr	B	31	5	0	37	59	41

Verspreiding van de Grauwe Klauwier als broedvogel in de periode 2016-2021. Weergegeven is de procentuele verdeling van de populatie, aflopend gesorteerd op aantal broedparen per 5x5 km-hok.

5. Literatuur

ARTS F. A. 2008. Trends en verspreiding van zeevogels en zeezoogdieren op het Nederlands Continentaal Plat 1991- 2007. Boek/rapport, Rapport RWS Waterdienst 2008.058. Rijkswaterstaat Waterdienst, Lelystad.

VAN BEMMELEN R., DE JONG J., F. ARTS F., BEUKER D., BRAVO REBOLLEDO E., COLLIER M., ENGELS B., HOEKSTEIN M, JONKVORST R.J., LILIPALY S, SLUIJTER M. VAN STRAALEN D., WOLF F., ROOS M. & FIJN R. 2021. Groot aantal papegaaiduikers Fratercula arctica in de Nederlandse Noordzee in februari 2020. Sula 29: 1–11.

VAN BEMMELEN R.S.A., DE JONG J.W., ARTS F.A., BEUKER D., ENGELS B.W.R., HOEKSTEIN M.S.J, VAN DER HORST Y., KUIPER K., LEEMANS J., SLUIJTER M., VAN STRAALEN K.D., P.A. WOLF P.A. & FIJN. R.C. 2022. Verspreiding, abundantie en trends van zeevogels en zeezoogdieren op het Nederlands Continentaal Plat in 2021-2022. RWS Centrale Informatievoorziening BM 22.27. Waardenburg Ecology Rapportnr. 22-328. Waardenburg Ecology & Deltamilieu Projecten, Culemborg.

VAN DEN BERG A. & BOSMAN C. 1999. Avifauna van Nederland 1. Zeldzame vogels van Nederland, met vermelding van alle soorten. GMB Uitgeverij/ Stichting Uitgeverij van de KNNV, Haarlem/Utrecht.

BIJLSMA R.G., HUSTINGS F. & CAMPHUYSEN C.J. 2001. Algemene en schaarse vogels van Nederland (Avifauna van Nederland 2). GMB Uitgeverij/KNNV Uitgeverij, Haarlem/Utrecht. BIRDLIFE INTERNATIONAL. 2021. European Red List of Birds. Luxembourg: Publications Office of the European Union.

BOELE A., VERGEER J.W., VAN BRUGGEN J., GOFFIN B., KAVELAARS M., LOUWE KOOJMANS J., KOFFIJBERG K., & VAN KLEUNEN A., SCHOPPERS J., VAN TURNHOUT C. & JANSEN D. 2023. Broedvogels in Nederland in 2022. Sovon-rapport 2023/40. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

BOULESTEIX A.L., BENDER A., BERMEJO J.L. & STROBL C. 2012. Random forest Gini importance favours SNPs with large minor allele frequency: assessment, sources and recommendations. Briefings in Bioinformatics 13: 292–304.

BOERE G.C. & STROUD D.A. 2006. The flyway concept: what it is and what it isn't. Waterbirds around the world: 40-47.

VAN DEN BREMER L., KLAASSEN O. & VAN ROOMEN M. 2008. Slaapplaatsen van vogels: toekomstig verspreidings- en monitoringsonderzoek. Sovon-informatierapport 2008-5. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.

CBS. 2023. Meetprogramma's voor flora en fauna: kwaliteitsrapportage NEM over 2022. Centraal Bureau voor de Statistiek. Den Haag/Heerlen.

DRIESSEN J.J.H. 2002. Naar een netwerkmodel voor de grutto Limosa limosa. Een vergelijking van de ruimtelijke modellen RAMAS en METAPHOR. Afstudeerscriptie Bos- en Natuurbeheer Universiteit Wageningen

VAN ELS P., VAN WINDEN E., KLAASSEN O, SOLDAAT L. & VAN TURNHOUT C. 2020. Gemeenschappelijke slaapplaatsen in Nederland: resultaten van 10 jaar tellen. Limosa 93 (2): 92-102.

EUROPESE COMMISSIE. 2007. Guidelines for the establishment of the Natura 2000 network in the marine environment. Application of the Habitats and Birds Directives.

FIJN R.C., ARTS F.A., DE JONG J.W., BEUKER D., BRAVO REBOLLEDO E.L., ENGELS B.W.R., HOEKSTEIN M., JONKVORST R.J., LILIPALY S., SLUIJTER M., VAN STRAALEN K.D. & WOLF P.A. 2019. Verspreiding, abundantie en trends van zeevogels en zeezoogdieren op het Nederlands Continentaal Plat in 2018-2019. RWS-Centrale Informatievoorziening BM 19.23. Bureau Waardenburg Rapport 19-258. Bureau Waardenburg & Deltamilieu Projecten, Culemborg.

FIJN, R.C., J.W. DE JONG & R.S.A. VAN BEMMELEN, 2021. Voldoen huidige Habitatrichtlijn- en/of KRM gebieden ook aan de criteria voor aanwijzing onder de Vogelrichtlijn? Verkennend onderzoek voor de Vlakte van de Raan, Hollandse Kust, Borkumse Stenen, Klaverbank, Doggersbank en Centrale Oestergronden. Rapport 21-245. Bureau Waardenburg, Culemborg.

HEATH M.F. & EVANS M.I. (EDS). 2000. Important Bird Areas in Europe: Priority sites for conservation. Vol I-II. BirdLife Conservation Series No 8. BirdLife International. Cambridge, UK.

HENGL T., SIERDSEMA H., RADOVIC A. & DILO A. 2009. Spatial prediction of species' distributions from occurrence-only records: combining point pattern analysis, enfa and regression-kriging. Ecological modelling.

HORNMAN M., KAVELAARS M., KOFFIJBERG K., VAN WINDEN E., VAN ELS P., DE JONG A., KLEEFSTRA R., SCHOPPERS J., SLATERUS R., VAN TURNHOUT C. & SOLDAAT L. 2022. Watervogels in Nederland in 2019/2020. Sovon rapport 2022/06, RWS-rapport BM 22.03. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

HORNMAN M., KOFFIJBERG K. & LOUWE KOOIJMANS J. 2023. Handleiding Sovon Watervogel- en Slaapplaatsmonitoring. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

VAN DER JEUGD H., VOSLAMBER B., VAN TURNHOUT C., SIERDSEMA H., FEIGE N., NIENHUIS J. & KOFFIJBERG K. 2006. Overzomerende ganzen in Nederland: grenzen aan de groei? Sovon-onderzoeksrapport 2006-02. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.

KALYAKIN M.V. & VOLZIT O.V. (EDS). 2020. Atlas of the breeding birds of European part of Russia. Fiton XXI; Moscow.

KAMPICHLER C., HALLMANN C. & SIERDSEMA H. 2020. SDMaps: an R package for the analysis of species abundance and distribution data. Extended Manual. Sovon Dutch Centre for Field Ornithology, Nijmegen.

KENTIE R., HOOIJMEIJER J., BOTH C. & PIERSMA T. 2011. Grutto's in ruimte en tijd 2007-2010. Eindrapport. Ministerie van LNV, Directie Kennis, Den Haag.

KLAASSEN O., VAN RIJN S. & NIENHUIS J. 2013. Internationale slaapplaatstelling van Aalscholvers op 12 januari 2013. Sovon-Nieuws jaargang 25 (2012) nr 4.

VAN KLEUNEN A., VAN WINDEN E., DREEF C., FOPPEN R. & VAN ROOMEN M. 2016. Rode, Oranje en Blauwe Lijst van doortrekkende en overwinterende vogelpopulaties in Nederland – technische rapportage. Sovon-rapport 2016/01, Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

VAN KLEUNEN A., FOPPEN R. & VAN TURNHOUT C. 2017. Basisrapport voor de Rode Lijst Vogels 2016 volgens Nederlandse en IUCN-criteria. Sovon-rapport 2017/34. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.KOFFIJBERG K. & VAN WINDEN E. 2013. Lesser White-fronted Geese in the Netherlands: a review of trends, phenology, distribution patterns and origin. Sovon-rapport 2013/48, Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

VAN KLEUNEN A., VAN ROOMEN M., VAN WINDEN E., BOELE A., KAMPICHLER C. ZOETEBIER D., SIERDSEMA H. & VAN TURNHOUT C. 2020. Vogelrichtlijnrapportage 2013-2018 van Nederland – status en trends van soorten. Wettelijke Onderzoekstaken Natuur & milieu. Wot-technical report 172.

KOFFIJBERG K. & VAN WINDEN E. 2013. Lesser White-fronted Geese in the Netherlands: a review of trends, phenology, distribution patterns and origin. Sovon-rapport 2013/48, Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

LENSINK R., OTTENS G. & VAN DER HAVE T. 2013. Vreemde vogels in de Nederlandse vogelbevolking: een verhaal van vestiging en uitbreiding. Limosa 86: 49-67.

LOUWE KOOIJMANS J. & VAN ELS P. *In prep*. Fusie-afstanden van gemeenschappelijke slaapplaatsen van vogels buiten getijdegebieden.

MEININGER P.L., SCHEKKERMAN H. & VAN ROOMEN M.W.J. 1995 Populatieschattingen en 1%-normen van in Nederland voorkomende watervogelsoorten: voorstellen voor standaardisatie. Limosa 68 (1995): 41-48.

MELMAN D., SIERSEMA H., TEUNISSEN W., WYMENGA E., BRUINZEEL L. & SCHOTMAN A. 2012. Beleid kerngebieden weidevogels vergt keuzen. Landschap 29: 161-172.

MINISTERIE VAN LANDBOUW, NATUURBEHEER EN VISSERIJ, DIRECTIE NATUURBEHEER. 2000. Selectiecriteria en methode van begrenzing. Onderdeel van de Nota van Antwoord Vogelrichtlijn. Den Haag.

MINISTERIE VAN ECONOMISCHE ZAKEN. 2014. Doelendocument mariene Natura 2000-gebieden: selectie, begrenzing en doelen van mariene Natura 2000-gebieden in Nederland. Den Haag.

PEBESMA E.J. & WESSELING C.G. 1998. Gstat: A program for geostatistical modelling, prediction and simulation. Computers & Geosciences 24, 17-31.

PEBESMA E.J., DUIN R.N.M. & BURROUGH P.A. 2005. Mapping sea bird densities over the north sea: spatially aggregated estimates and temporal changes. Environmetrics 16: 573-587.

R Core Team. 2020. R: A Language and Environment for Statistical Computing. R Foundation for Statistical Computing, Vienna, Austria. https://www.r-project.org/

ROBERT A., COLAS B., GUIGON I, KERBIRIOU C., MIHOUB J-B, SAINT-JAIME M. & SARRAZIN F. 2015. Defining reintroduction success using IUCN criteria for threatened species: a demographic assessment. Animal Conservation 18: 397-406.VAN DER SPEK V. & CDNA. 2020. De status van de grote canadese gans op de Nederlandse lijst. Commissie Dwaalgasten Nederlandse Avifauna, gepubliceerd op https://www.dutchavifauna.nl.

SCHEKKERMAN H., VAN TURNHOUT C., VAN KLEUNEN A., VAN DIEK H. & ALTENBURG A. 2012. Naar een nieuwe vogelatlas: achtergronden van de veldwerkopzet. Limosa 85 (2012): 133-14.1

SIERDSEMA H. & VAN LOON E.E. 2008. Filling the gaps: using count survey data to predict bird density distribution patterns and estimate population sizes. Revista catalana d'ornitologia 24.

SOVON & CBS. 2005. Trends van vogels in het Nederlandse Natura 2000 netwerk. SOVON-informatierapport 2005/09. SOVON Vogelonderzoek Nederland. Beek-Ubbergen.

SOVON VOGELONDERZOEK NEDERLAND. 2011. Risicoanalyse van geïntroduceerde ganzensoorten in Nederland. SOVON-informatierapport 2010-06. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

SOVON VOGELONDERZOEK NEDERLAND. 2018. Vogelatlas van Nederland: Broedvogels, wintervogels en 40 jaar verandering. Kosmos Uitgevers, Utrecht/Antwerpen.

SOVON VOGELONDERZOEK NEDERLAND. 2020. Vogelbalans 2020 – Exoten. Sovon, Nijmegen.

SOVON VOGELONDERZOEK NEDERLAND. 2021. Verschenen of verdwenen, ruim een eeuw Nederlandse broedvogels in beweging. Kosmos Uitgevers, Utrecht/Antwerpen.

VAN DER SPEK V. & CDNA. 2020. De status van de grote canadese gans op de Nederlandse lijst. Commissie Dwaalgasten Nederlandse Avifauna, gepubliceerd op https://www.dutchavifauna.nl.

VERGEER J.W., BOELE A., VAN BRUGGEN J. & VAN TURNHOUT C. 2023. Handleiding Sovon Broedvogelmonitoring: Broedvogel Monitoring Project en kolonievogels. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

VITO M. & MUGGEO R. 2008. Segmented: an R Package to Fit Regression Models with Broken-Line Relationships. R News, 8/1, 20-25. URL https://cran.r-project.org/doc/Rnews/.

VAN VREESWIJK, T., VAN ROOMEN, M., VAN WINDEN, E., DOTINGA, H. & KORPORAAL N. 2019. Important Bird Areas in the Netherlands 2019. A revision of the national IBA inventory. Vogelbescherming Nederland, Zeist & Sovon Dutch Centre for Field Ornithology, Nijmegen.

WRIGHT M.N. & ZIEGLER, A. 2017. Ranger: a fast implementation of random forests for highdimensional data in c++ and r. Journal of statistical software, 77(1), 1-17. Doi:10.18637/jss.v077.i01.

ZEKHUIS M., VAN OORT L. & HOOGENSTEIN L. 2021. Herintroducties van wilde dieren in Nederland. KNNV-uitgeverij, Zeist.

Bijlage 1. Termen en begrippen

Bijlage I Vogelrichtlijn
Artikel 4.1 Vogelrichtlijn: *Voor de leefgebieden van de in bijlage I vermelde soorten worden speciale beschermingsmaatregelen getroffen, opdat deze soorten daar waar zij nu voorkomen, kunnen voortbestaan en zich kunnen voortplanten. In dat verband wordt gelet op: a) soorten die dreigen uit te sterven; b) soorten die gevoelig zijn voor bepaalde wijzigingen van het leefgebied; c) soorten die als zeldzaam worden beschouwd omdat hun populatie zwak is of omdat zij slechts plaatselijk voorkomen; d) andere soorten die vanwege de specifieke kenmerken van hun leefgebied speciale aandacht verdienen. Bij de beoordeling wordt rekening gehouden met de tendensen en de schommelingen van het populatiepeil. De lidstaten wijzen met name de naar aantal en oppervlakte voor de instandhouding van deze soorten meest geschikte gebieden als speciale beschermingszones aan, waarbij rekening wordt gehouden met de bescherming die deze soorten in de geografische zee- en landzone waar deze richtlijn van toepassing is.*

Concentratiegebied
Gebied waar één of meer vogelsoorten geregeld gebruik van maken in concentraties van internationaal belang voor zover die gebieden voldoen aan de in dit rapport gestelde beoordelingscriteria.

Flyway
Een flyway-populatie is een populatie van een trekkende soort. Een 'flyway' (of vliegroute/migratieroute) is een verbinding die vogelsoorten gebruiken om van broedplaatsen naar overwinteringsplaatsen te trekken in een bepaalde periode van het jaar, met een terugkerend karakter en vaak langs dezelfde geografische ligging.

Foerageren
Het zoeken en vinden van voedsel door dieren in een gegeven biotoop.

IBA
Important Bird Area, thans "Important Bird and Biodiversity Area" genoemd. Een IBA is een gebied dat van internationaal belang is voor het behoud van vogels. Het gaat daarbij om gebieden waar regelmatig grote aantallen vogels voorkomen en gebieden die van cruciaal belang zijn als broed-, voedsel- of rustgebied voor een of meer soorten vogels.

Ramsar-Conventie
Met de Ramsar-Conventie werd in 1971 een internationale stap gezet om vogels in waterrijke gebieden (wetlands) te beschermen. De Conventie verplichtte de aangesloten landen om een lijst van internationaal belangrijke wetlands op te stellen en die te beschermen. Nederland bekrachtigde het verdrag in 1980.

Seizoensgemiddelde
Gemiddelde aantal in een gebied aanwezige niet-broedvogels berekend uit de twaalf maandelijkse tellingen uitgevoerd gedurende het watervogeljaar lopende van juli t/m juni in het daaropvolgende jaar. Ontbrekende tellingen worden voor deze berekening eerst statistisch bijgeschat.

Seizoensmaximum
Het maximale aantal vogels dat in een telseizoen (12 maanden, van 1 juli tot en met 30 juni) wordt bereikt. Dit begrip is gereserveerd voor niet-broedvogels. In de voorliggende studie wordt het seizoensmaximum gemiddeld over zes seizoenen, wat dus een gemiddeld seizoensmaximum oplevert.

Trekvogels
Soorten met trekkende populaties. Zie ook Artikel 4.2 Vogelrichtlijn: *De lidstaten nemen soortgelijke maatregelen ten aanzien van de niet in bijlage I genoemde en geregeld voorkomende trekvogels, waarbij rekening wordt gehouden met de behoeften van het gebied van bescherming in de geografische zee- en landzone waar deze richtlijn van toepassing is, ten aanzien van hun broed-, rui- en overwinteringsgebieden en rustplaatsen in hun trekzones. Met het oog hierop besteden de lidstaten zelf bijzondere aandacht aan de bescherming van watergebieden en in het bijzonder aan de watergebieden van internationale betekenis.*

Vogelrichtlijngebied
Gebied dat (mede) in het kader van de Vogelrichtlijn is aangewezen als Natura 2000-gebied. Vogelrichtlijngebieden zullen in nagenoeg alle gevallen ook voldoen aan de beoordelingscriteria voor de concentratiegebieden.

Bijlage 2. Jaarlijks in NL voorkomende soorten van bijlage I van de Vogelrichtlijn

Tevens is aangegeven in hoeverre de soort jaarlijks broedt, jaarlijks aanwezig is als doortrekker, overwinteraar en/of overzomeraar (niet-broedvogel) of standvogel is. De jaarlijks aanwezige Casarca wordt beschouwd als een exoot.

Soortcode, Nederlandse naam	broed vogel	niet-broed vogel	Soortcode, Nederlandse naam	broed vogel	niet-broed vogel
A001, Roodkeelduiker		x	A122, Kwartelkoning	x	
A002, Parelduiker		x	A127, Kraanvogel	x	x
A003, IJsduiker		x	A131, Steltkluut	x	x
A007, Kuifduiker		x	A132, Kluut	x	x
A015, Vaal Stormvogeltje		x	A138, Strandplevier	x	x
A021, Roerdomp	x	x	A139, Morinelplevier		x
A022, Woudaap	x		A140, Goudplevier		x
A023, Kwak	x		*A149 Bonte Strandloper schinzii*	voormalig	x
A026, Kleine Zilverreiger	x	x	A151, Kemphaan	x	x
A027, Grote Zilverreiger	x	x	A157, Rosse Grutto		x
A029, Purperreiger	x		A166, Bosruiter	voormalig	x
A030, Zwarte Ooievaar		x	A170, Grauwe Franjepoot		x
A031, Ooievaar	x	x	A176, Zwartkopmeeuw	x	x
A034, Lepelaar	x	x	A177, Dwergmeeuw		x
A037, Kleine Zwaan		x	A189, Lachstern		x
A038, Wilde Zwaan	x	x	A190, Reuzenstern		x
A042, Dwerggans		x	A191, Grote Stern	x	x
A045, Brandgans	x	x	A193, Visdief	x	x
A396, Roodhalsgans		x	A194, Noordse Stern	x	x
A068, Nonnetje		x	A195, Dwergstern	x	x
A072, Wespendief	x	x	A196, Witwangstern	x	x
A073, Zwarte Wouw	x	x	A197, Zwarte Stern	x	x
A074, Rode Wouw	x	x	A215, Oehoe	standvogel	
A075, Zeearend	x	x	A224, Nachtzwaluw	x	
A081, Bruine Kiekendief	x	x	A229, IJsvogel	standvogel	
A082, Blauwe Kiekendief	x	x	A236, Zwarte Specht	standvogel	
A084, Grauwe Kiekendief	x	x	A238, Middelste Bonte Specht	standvogel	
A094, Visarend	x	x	A246, Boomleeuwerik	x	x
A098, Smelleken		x	A255, Duinpieper	voormalig	x
A103, Slechtvalk	x	x	A272, Blauwborst	x	x
A107, Korhoen	standvogel		A294, Waterrietzanger		x
A119, Porseleinhoen	x		A338, Grauwe Klauwier	x	x
A120, Klein Waterhoen	x		A379, Ortolaan	voormalig	x
A121, Kleinst Waterhoen	x				

Bijlage 3. Soortspecifieke fusieafstanden slaapplaatsen

In onderstaande tabel zijn de fusieafstanden van slaapplaatsen weergegeven op basis van Louwe Kooijmans & van Els (*in prep*). Op basis van de telgegevens van het Meetnet Slaapplaatsen van Sovon én op basis van lopend veldonderzoek met kleurringen en dataloggers zijn de fusie-afstanden van gemeenschappelijke slaapplaatsen van verschillende vogelsoorten beredeneerd. De getallen in de tabel gelden buiten het broedseizoen en onder de voorwaarde dat slaapplaatsen in hetzelfde landschapstype liggen. Voor ganzen, meeuwen en steltlopers geldt bovendien dat de getallen in deze tabel gelden buiten getijdegebieden. Uitzonderingen zijn buiten beschouwing gelaten.

Soortgroep	Soort	Fusieafstand slaapplaatsen (km)	Gemiddelde maximale foerageerafstand (km)	Bronnen
Steltlopers	Kemphaan	1,5	2,5	Verkuil & de Goeij 2003
	Grutto	1		
	Wulp	5	26	Gerritsen in lit., Altenburg & van Horssen 2018
	Scholekster	0,5	4,5 – 7	Faas 2013
Sterns	Lachstern	5	15	Glutz von Blotzheim 1985
	Reuzenstern	10	30	Glutz von Blotzheim 1985
	Zwarte Stern	20		
Meeuwen	Kokmeeuw	5	40	Cramp 1977, Glutz von Blotzheim 1985
	Stormmeeuw	5		
	Zilvermeeuw	5	40	Cramp 1977, Glutz von Blotzheim 1985
Ganzen & zwanen	Brandgans	5	1 - 15	Lebret 1976, van den Bergh 1985
	Kolgans	5	1 - 15	Lebret 1976, van den Bergh 1985
	Toendrarietgans	10	5 – 30	Cramp 1977, Lebret 1976, van den Bergh 1985
	Kleine Rietgans	5	1 - 15	Lebret 1976, Cramp 1977
	Wilde Zwaan	5	1 - 15	Janer 2016
	Kleine Zwaan	5	1 - 15	Janer 2016
	Grauwe Gans	2,5	0 - 5	Lebret *et al.* 1976, van den Bergh 1985
Grote watervogels	Grote Zilverreiger	2	< 15	Palmer 1962, Cramp 1977, Brzorad *et al.* 2021
	Kleine Zilverreiger	1	15-20	Blondel & Isenmann 1981
	Aalscholver	6	50	Cramp 1977, van Rijn & Nienhuis 2004
	Kraanvogel	0,3	10 – 20	Prange 2016

ALTENBURG, J.F. & VAN HORSSEN P. 2018. Opvallende verandering in het maandelijks voorkomen van de Wulp op slaapplaatsen langs de Lek. Limosa 91: 61-70.

VAN DEN BERGH L.M.J. 1985. Ganzenpleisterplaatsen in Nederland. RIN-rapport 85/16 Rijksinstituut voor Natuurbeheer, Leersum.

BLONDEL J & ISENMANN P. 1981. Oiseaux de Camargue. Delachaux & Niestlé editeurs, Neuchâtel-Paris.

Brzorad J.N., Allen M.C., Jennings S., Condeso E., Elbin S., Kays R., Lumpkin D., Schweitzer S., Tsipoura N.,. Maccarone A.D. 2021. Seasonal Patterns in Daily Flight Distance and Space Use by Great Egrets (*Ardea alba*). Waterbirds 44 (3): 343-355.

CRAMP S. 1977. Handbook of the birds of Europe, the Middle east and North Africa Vol I, Vol III, Vol IV. Oxford University Press, Oxford, London, New York.

FAAS M. 2023. Analyzing GPS data of inland breeding Eurasian Oystercatchers using an Interactive Approach to Clustering. MSc thesis UvA.

GILL R. JR. & RICHARD MEWALDT L. 1979. Dispersal and migratory patterns of San Francisco Bay produced herons, egrets, and terns. North American Bird Bander Vol. 4, No. I.

GLUTZ VON BLOTZHEIM U.N. 1985. Handbuch der Vögel Mitteleuropas Band 1, Band 2, Band 8/I, Band 8/II. Akademische Verslagsgesellschaft, Wiesbaden.

JANER T.M. 2016. factors behind the risk of crop damage caused by wintering and migrating large grazing birds (geese and swans). Swedish Univerity of Agricultural Sciences, Department of Ecology, Upsala.

LEBRET T., MULDER T., PHILIPPONA J. & TIMMERMAN A. 1976. Wilde ganzen in Nederland. B.V. W.J.Thieme & Cie, Zutphen.

LOUWE KOOIJMANS J. & VAN ELS P. *In prep.* Fusie-afstanden van gemeenschappelijke slaapplaatsen van vogels buiten getijdegebieden.

PRANGE H. 2016. Die Welt der Kraniche. Martin-Luther-Universität, Halle-Wittenberg.
RIJN S. VAN & NIENHUIS J. 2004. Aalscholvers op slaapplaatsen in Nederland in januari 2003 en 2004. Limosa 77 (2004): 25-30.
VERKUIL Y. & DE GOEIJ P. 2003. Kemphennen willen wat anders: weilandkeuze van doortrekkende Kemphanen in het voorjaar in Zuidwest-Friesland. Limosa 76: 157-168.

In opdracht van:

Ministerie van Landbouw,
Natuur en Voedselkwaliteit

Sovon Vogelonderzoek Nederland

Postbus 6521
6503 GA Nijmegen
Toernooiveld 1
6525 ED Nijmegen
T (024) 7 410 410

E info@sovon.nl
I www.sovon.nl

Sovon